

UNIVERZITA KARLOVA

Katolická teologická fakulta

DISERTAČNÍ PRÁCE

2024

Pavel Walter

Univerzita Karlova v Praze

Katolická teologická fakulta

Katedra církevních dějin a literární historie

DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. et Mgr. Pavel Walter

**Česká kongregace sester dominikánek od
roku 1889 do současnosti**

**The Czech Congregation of Sisters of the
Dominicans from 1889 to the present**

Praha 2024 Vedoucí práce: prof. doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 27. listopadu 2024

Pavel Walter

Bibliografická citace

Česká kongregace sester dominikánek od roku 1889 do současnosti [rukopis]:

disertační práce / Pavel Walter; vedoucí práce: Tomáš Petráček -- Praha, 2024. – 297 s.

Abstrakt

Disertační práce pojednává o historii České kongregace sester dominikánek, a to především na základě interních archivních dokumentů kongregace a osobních svědectví pamětnic, které si působení tohoto zasvěceného společenství pamatují ve své obci nebo jsou dodnes jejími členkami. Pro lepší orientaci v dějinách kongregace je text práce rozdělen na dvě význačné historické etapy, které velmi ovlivnily činnost a poslání dominikánek. Jedná se o roky 1889–1948 a 1948–1989.

První kapitola se věnuje vzniku kongregace, rozebírá, kdo nejvíce ovlivnil její vzdělávací a výchovnou činnost, a nezapomíná ani na utváření prvních stanov, podle kterých se řeholní sestry řídily. Závěr kapitoly pak mapuje jednotlivé konventy, které mezi lety 1889–1948 měly dominikánky ve správě. Zároveň analyzuje, co měly řeholnice v těchto místech na starosti, respektive zda spravovaly například dívčí školu, sirotčinec nebo ústav sociální péče, a která osobnost (kněz, šlechtic či místní český vlastenec) z dané obce je tam pozvala. Druhá kapitola se konkrétněji a hlouběji zabývá životem komunity dominikánek v Šilperku, dnešních Štítech, která zde spravovala vyšší odbornou školu pro ženy.

Následující kapitoly se pak zabývají působením České kongregace sester dominikánek za komunistické totality v Československu. Poukazuje na zestátnění škol a ústavů sociální péče, které měly dominikánky ve správě. Posléze rozebírá internace sester dominikánek v rámci tzv. akce Ř. Analyzuje však i působení dominikánek v ústavech sociální péče, ve kterých díky personální nouzi civilních zaměstnanců musely zůstat, i když pracovaly víceméně pod dohledem „pověřených“ státních úředníků. Nezapomíná nicméně ani na činnost dominikánek v nově založených konventech z tohoto období, které začaly vznikat po tzv. politickém uvolnění v zemi na konci padesátých let minulého století. Poslední kapitola poté přináší menší sondu do života kongregace v době komunistické totality zvláště z pohledu osobních svědectví dvou starších řeholních sester.

Klíčová slova:

Česká kongregace sester dominikánek, dominikánská spiritualita, řeholní společenství, církevní školství, ústav sociální péče, konvent, obec Štítý, komunistický režim, perzekuce církve, osobní svědectví

Abstract

The dissertation deals with the history of the Czech Congregation of Sisters of the Dominicans, mainly on the basis of internal archival documents of the congregation and personal testimonies of female witnesses who remember the work of this consecrated community in their town or are still members of it. For better orientation in the history of the congregation, the text of the thesis is divided into two significant historical stages, which greatly influenced the activities and mission of Sisters of the Dominicans. These are 1889–1948 and 1948–1989.

The first chapter is devoted to the formation of the congregation, discusses who influenced its schooling and educational activities the most and does not forget the creation of the first statutes, which the nuns followed. The end of the chapter then conduct a survey of the individual convents which between 1889-1948 had Dominican sisters in administration. At the same time, it is analyzed what religious women were in charge of in these places, or whether they managed, for example, a girls' school, orphanage or social welfare institution, and which personality (priest, nobleman or local Czech patriot) from the given village invited them there. The second chapter deals more specifically and more deeply with the life of the Dominican sisters community in Šilperk, today's Štítý, which administered a higher vocational school for women. The following chapters deal with activity of the Czech Congregation of Sisters of the Dominicans during the communist totalitarianism in Czechoslovakia. It refers to the expropriation of schools and social care institutions that had Dominican sisters in administration. Later, the internment of the Dominican sisters is discussed within the so-called action of Ř. The activities of nuns in social care institutions are also analyzed, in which they had to stay due to the personnel shortage of civil servants, even though they worked more or less under the supervision of "authorized" state officials. However, we are not forgetting the activities of the Dominican sisters in the newly established convents from this period, which began to arise after the so-called political relaxation in the country at the end of the 1950s. The last chapter then brings a certain probe into the life of the congregation during the time of communist totality, especially from the point of view of the personal testimonies of two older nuns.

Key words:

Czech Congregation of Dominican Sisters, Dominican spirituality, Religious communities, Church education, Social Welfare Institute, Convention, Štítý Municipality, Communist régime, Persecution of the Church, Personal testimony

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Tomáši Petráčkovi za mnohé odborné rady a povzbuzení při psaní této disertace. Stejně tak děkuji i České kongregaci sester dominikánek, protože bez svolení sester a bez jejich vstřícnosti, kdy mi povolily přístup k jejich soukromým archivním materiálům, by tato práce nemohla vůbec vzniknout. Zvláště pak děkuji sestře Slavomíře Emilii Měřickové OP a Imeldě Marii Kobkové OP za jejich osobní svědectví, která se mnou byly ochotny sdílet. V tomto ohledu patří můj vděk i paní Stanislavě Minářové a Lidii Valentové, které si pamatovaly působení dominikánek mezi lety 1935–1948 ve Štítech na severní Moravě a podělily se se mnou o své vzpomínky.

Můj vděk rovněž patří mé užší i širší rodině, která mě v psaní práce velmi podporovala., někteří členové rodiny si přečetli i pár kapitol, zvláště je zaujala kapitola, která se týkala historie Štítů, tedy jejich i mého rodiště. Jsem také velice vděčný svým přátelům, především pak mým kolegyním historičkám a kolegům historikům, kteří projevovali zájem o můj postup v práci, a také mě při psaní psychicky podporovali. Nakonec bych rád poděkoval čtyřem jezuitům, kteří mě po celou dobu tvorby disertace duchovně doprovázeli, dva z nich mě občas i odborně poradili, neboť jsou taktéž vystudovanými historiky.

Obsah

Úvod	12
Dosavadní zpracování problematiky	13
Pramenná základna tématu	16
Použité metody a badatelské otázky při zpracovávání tématu	17
Ženské řeholní kongregace jako nová forma řeholního života.....	18
1. Dějiny kongregace od roku 1887 do roku 1951	27
1.1 Stručná historie ženské větve dominikánského řádu.....	27
1.2 Situace dominikánského řádu na konci 18. století	28
1.3 Vznik české kongregace dominikánek	29
1.3.1 Spor s Gleisdorfem	31
1.4 Činnost řepčinských dominikánek.....	34
1.4.1 Vzdělávání dívek v 19. století	34
1.4.1 Vliv P. Lubojackého na působení řepčinského konventu.....	36
1.4.2 Vzdělávací instituce v Řepčíně.....	38
1.5 Vývoj stanov.....	43
1.5.1 První stanovy	43
1.5.2 Druhé stanovy.....	49
1.5.3 Třetí stanovy.....	53
1.6 Vztah dominikánek vůči místnímu ordináři a kazatelskému řádu	56
1.6.1 Církevní jurisdikce nad řepčinským konventem po jeho vzniku	56
1.6.2 Jurisdikce olomouckého arcibiskupství.....	59
1.7 Filiální domy kongregace	61
2. Život konventu dominikánek v Šilperku, dnešních Štítech.....	81
2.1 Historie konventu v letech 1935–1945	81
2.1.1 Vznik konventu a školy	81
2.1.2 Těžké začátky	82

2.1.3 Plánovaná stavba školy.....	84
2.1.4 Dva roky před válkou	85
2.1.5 Nucený odchod ze Štítů.....	86
2.1.6 Návrat do Šilperka.....	88
2.1.7 Činnost dominikánek do roku 1949.....	90
2.1.8 Duchovní život konventu.....	92
2.2 Život štíteckého konventu pohledem pamětníků.....	93
2.2.1 Vzpomínky Stanislavy Minářové	93
2.2.2 Vzpomínky Lydie Valentové.....	94
2.2.3 Vzpomínky Imeldy Marie Kobkové OP.....	97
3. Nástup komunistického režimu	100
3.1 Poválečné uspořádání Československa	100
3.1.1 „Vítězný“ únor.....	101
3.2 Církevní politika státu po únorovém převratu	102
3.2.1 Vztah státu a církve v poválečném období.....	102
3.2.2 Reakce pražského arcibiskupa Josefa kardinála Berana na únorový převrat ...	103
3.2.3 Jednání církve se státem	104
3.3 Perzekuce řeholních společenství.....	106
3.3.1 Monstrprocesy	107
3.3.2 Akce K.....	108
3.3.3 Akce Ř	109
3.3.4 Akce B	110
3.4 Počínající státní restrikce vůči České kongregaci dominikánek	111
3.4.1 Zestátnění škol.....	111
3.4.2 Zestátnění ústavů sociální péče	112
3.5 Generální kapitula v roce 1949.....	113
3.6 Zásadní omezení řeholního života dominikánek ze strany státních úřadů	119

4. Internační domy pro řeholnice.....	122
5. Konventy, které nepřerušily svoji činnost	142
6. Nově založené konventy.....	173
7. Osobní svědectví sester	188
7.1 Slavomíra Emílie Měříčková.....	188
7.2 Imelda Marie Kobková.....	203
7.3 Odchod dominikánek ze Střelic.....	221
Závěr.....	222
Seznam zkratek.....	228
Seznam písemných i orálních pramenů, literatury a elektronických zdrojů.....	230
Písemné prameny.....	230
Orální prameny	233
Literatura	233
Elektronické zdroje.....	238
Přílohy	248
Příloha č. 1: Přepis audionahrávky osobního svědectví Stanislavy Minářové	249
Příloha č. 2: Přepis audionahrávky osobního svědectví Lydie Valentové	262
Příloha č. 3: Přepis audionahrávky osobního svědectví sestry Imeldy Marie Kobkové O.P.	275
Příloha č. 4: Přepis audionahrávky osobního svědectví sestry Slavomíry Emílie Měříčkové O.P.	285

Úvod

Řeholní řády a kongregace jsou všeobecně velkým tématem církevních dějin. Zvláště pak pro 19. a 20. století. Velmi je to především vidět na velkém počtu ženských řeholních kongregací, které v této době vznikly. Zájem o jejich poslání a činnost trvá u širší společnosti již nejméně 25 let.

Důkazem je například sborník příspěvků edičně uspořádaný Vojtěchem Vlčkem, které byly předneseny na konferenci *Ženské řehole za komunismu*, jež uspořádala Konference vyšších představených ženských řeholí v ČR s Českou křesťanskou akademií v kostele sv. Voršily v Praze 1. října 2003.¹ Z dalšího výčtu publikací jistě nelze vynechat monografie, které se věnují dějinám ženských kongregací či osobní historii jednotlivých řeholnic. Jedná se o publikace kupříkladu Marie Mackové², Dany Jakšičové,³ Jana Larische⁴ nebo Marie Zdislavy Čamrové.⁵ Mezi tuto víceméně odbornou literaturu můžeme započítat i díla, které se věnují tématu spíše z beletristické roviny. Zde máme na mysli především dva díly publikace *Tichá srdce* od Aleny Ježkové.⁶ Ze zahraniční literatury pak můžeme citovat kolektivní knihu od anglických autorů „*Catholic Nuns and Sisters in a Secular Age*“⁷, z německé provenience pak publikaci Erwina Gätze⁸ či monografii Franze Metzgera a Karin Feuerstein-Praßerové, kteří se vyloženě zaměřují na dějiny řeholního života v celé své historické šíři až po dnešní dobu.⁹

Tato disertační práce se bude věnovat historii ženského řeholního společenství – kongregace sester dominikánek na našem území, a to od jejího vzniku (osmdesátá léta 19. století) až do současnosti, kdy po době náboženské perzekuce způsobené komunistickou diktaturou mohla

¹ VLČEK, Vojtěch, ed. *Ženské řehole za komunismu (1948-1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. 1. vydání. Olomouc: MCM, 2005.

² MACKOVÁ, Marie. *Voršilky v Čechách do roku 1918*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2007.

³ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby? Školské sestry sv. Františka, chudé školské sestry naší Paní a školské sestry de Notre Dame v českých zemích v letech 1851-1938 (1950)*. Disertační práce Filozofické fakulty JU. České Budějovice, 2011.

⁴ LARISCH, Jan. *Matka Františka Lechnerová: vše pro Boha, pro chudé a pro naši kongregaci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2014.

⁵ ČAMROVÁ, Marie Zdislava. *Bohu díky: vzpomínky řeholní sestry na nucené práce v Německu a na dobu komunistické totality*. Vydání 1. Rosice u Brna: Gloria, 2002.

⁶ JEŽKOVÁ, Alena. *Tichá srdce: kláštery a jejich lidé*. Praha: Práh, 2013. JEŽKOVÁ, Alena a CHALUPA, Jiří. *Tichá srdce: příběhy míst a lidí*. Praha: Ve spolupráci s nakladatelstvím Olympia s.r.o. vydalo Nakladatelství Alena Ježková – Tichá srdce, 2015.

⁷ MANGION, Carmen M. *Catholic Nuns and Sisters in a Secular Age: Britain, 1945–90*. Manchester University Press, 2020.

⁸ GÄTZ, Erwin. *Geschichte des kirchlichen Lebens. Klöster und Ordensgemeinschaften*. Herder, Freiburg i. B. 2006.

⁹ METZGER, Franz. FEUERSTEIN-PRAßER, Karin. *Die Geschichte des Ordenslebens. Von den Anfängen bis heute*. Herder, Freiburg i. B. 2006.

všechna řeholní společenství opět svobodně rozvíjet svou činnost. Samotná kongregace dominikánek je pak historicky zajímavá především pro svoji vzdělávací a výchovnou činnost nejenom mladých dívek, ale také klientů několika ústavů sociální péče na území Čech, Moravy a posléze i Slovenska. Ostatně právě tyto ústavy dokázaly dominikánky, ale i jiné ženské řehole, udržet v chodu po celou dobu komunistického režimu. Zároveň toto období bylo také bohaté na různé modifikace řeholního života, které se nevyhnuly ani dominikánkám, neboť byly vynuceným důsledkem potlačování náboženských svobod tímto režimem.

Chronologicky bude práce rozdělena na období 1889–1948 a 1948 po současnost. V prvním zmiňovaném časovém úseku poukážeme především na rozkvět této řeholní instituce, která vlastnila na konci první republiky přes 30 domů. Druhé časové období budeme věnovat právě životu kongregace během komunistického režimu. Na jedné straně nastíníme perzekuci kongregace, a to zvláště prostřednictvím internačních míst, které musely, z nařízení státních orgánů, řeholnice obývat. Přitom se zaměříme i na jejich běžný, ale i spirituální život v těchto lokalitách. Na druhé straně se poté budeme věnovat i chodu domů, které byly dominikánkám ponechány či víceméně nuceně přiděleny a kde mohly pod dohledem státních církevních úřadů víceméně vykonávat činnost, na kterou byly zvyklé. V tomto ohledu se jednalo o tzv. ústavy sociální péče a domovy seniorů. Poslední kapitola pak bude vycházet zvláště z osobních výpovědí dvou dominikánek, které prožily určitou část svého řeholního života právě v období komunistické diktatury.

Dosavadní zpracování problematiky

Odborných publikací, které se věnují historii České kongregace dominikánek, je poměrně dost. Většina z nich jsou však dějiny sepsané samotnými dominikánkami. Zde můžeme uvést publikace Zdislavy Heleny Černé OP¹⁰ nebo Jiřiny Běhalové OP¹¹. Dále na samotné téma

¹⁰ ČERNÁ, Zdislava Helena, OP. *Dějiny Řádu kazatelského OP I. - III.* díl. Místo vydání neuvedeno: 1975.

¹¹ Archiv České kongregace sester dominikánek (dále jen AČKSD). BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika.* 1 díl, 1. část. TÁŽ. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika.* 1 díl, 2. část.

vzniklo několik odborných vysokoškolských prací. Jedná se o studie Heleny Hřebáčkové¹², Marie Neradové¹³, Jarmily Dostálkové¹⁴, Veroniky Hnátové¹⁵ a Anny Burgetové.¹⁶

Helena Hřebáčková i Marie Neradová jsou dnes aktivními členkami kongregace. Ve svých pracích podávají přehled o činnosti dominikánské kongregace ve školství¹⁷ mezi lety 1889–1939.¹⁸ Stejně tak studie J. Dostálkové se věnuje historii kongregace v letech 1939–1990.¹⁹ Všechny tyto vysokoškolské kvalifikační práce podávají velmi dobrý historický přehled o této řeholní instituci. Pro jejich stručný obsah však postrádají hlubší analýzu daného tématu.

Oproti tomu bakalářská i diplomová práce V. Hnátové pojednává o dějinách kongregace z více úhlů. Bakalářská práce se konkrétně zabývá historií mateřského domu kongregace v Olomouci – Řepčíně, a to v období 1889–1918. K tomu v rychlém sledu mapuje dějiny jednotlivých filiálních domů, které vznikly do roku 1918. Dozvíme se, kde a kdy konkrétní dům vznikl a jakou plnil funkci, zda se sestry v daném domě věnovaly vzdělávání a výchově mládeže nebo ošetrovatelské činnosti.²⁰ V diplomové práci se pak V. Hnátová věnuje historii kongregace v širším kontextu. Snaží se analyzovat vztahy dominikánek k jednotlivým diecézním biskupům, ale také k mužské i ženské kontemplativní větvi Kazatelského řádu. Poslední část práce obsahuje krátké životopisné medailonky jednotlivých generálních představených od roku 1889 do roku 1945.²¹

Zcela novou odbornou prací je bakalářská práce Anny Burgetové z roku 2019. Ta se ve své studii zaměřila na dějiny konventu dominikánek v Jesenci, a to od jeho vzniku v roce 1933 až do jeho zániku v roce 1974. Z práce se mimo jiné dozvíme, že konvent byl vybudován v prostoru místního zámku, kde dominikánky primárně měly hudební školu pro děti.

¹² HŘEBÁČKOVÁ, Helena. *Stručný nástin působení sester dominikánek ve školství*. Závěrečná práce Pedagogické fakulty UP. Olomouc: 1993.

¹³ NERADOVÁ Marie. *Vznik a prvních padesát let České kongregace sester dominikánek*. Závěrečná práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 1997.

¹⁴ DOSTÁLKOVÁ, Jarmila. *Česká kongregace sester dominikánek od r. 1939 do r. 1990*. Diplomová práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 1999.

¹⁵ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1918*. Bakalářská práce Pedagogické fakulty MU, Brno 2007. TÁŽ. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*. Diplomová práce Pedagogické fakulty MU. Brno: 2009.

¹⁶ BURGETOVÁ, Anna. *Činnost sester dominikánek v Jesenci v letech 1933–1974*. Diplomová práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 2019.

¹⁷ HŘEBÁČKOVÁ, Helena. *Stručný nástin působení sester dominikánek ve školství*.

¹⁸ NERADOVÁ Marie. *Vznik a prvních padesát let České kongregace sester dominikánek*.

¹⁹ DOSTÁLKOVÁ, Jarmila. *Česká kongregace sester dominikánek od r. 1939 do r. 1990*.

²⁰ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1918*.

²¹ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*.

Provozovaly zde však také kurzy pro kuchařky a hospodyně, a také zde byl založen zaopatřovací ústav pro ženy. Ten dominikánky vedly přes všechny válečné i komunistické restrikce až do roku 1974, kdy byly zde působící sestry odvolány generální představenou kongregace do konventu v Kadani.²²

Oproti těmto uvedeným odborným pracím se v našem textu budeme snažit především o komplexitu celého tématu. Tedy nejenom, že se pokusíme na základě pramenů ze soukromého archivu kongregace pojednat o celé její historii od roku 1889 po současnost, ale poukážeme také na dějinný kontext a vývoj této kongregace. Zodpovíme snad i otázku, jak se z poměrně malého zasvěceného společenství stala během první poloviny 20. století svébytná a silná řeholní kongregace. Připomeneme taktéž, kdo měl na kongregaci zásadní vliv po spirituální i charismatické stránce. Zároveň na základě pramenů upozorníme, s jakými problémy se společenství řeholnic muselo potýkat v podstatě od jejího vzniku. Nemáme zde na mysli jen finanční a majetkové těžkosti, ale také spor mezi rakouskými a českými dominikánkami. Několik řeholnic z rakouského kláštera v Gleisdorfu bylo totiž vysláno v roce 1889 do řepčinského konventu, proto se rakouské dominikánky domnívaly, že konvent v Řepčíně spadá pod jejich pravomoc.

Následně se budeme věnovat rozmachu kongregace, který se projevil především ve vzrůstajícím počtu filiálních domů v první polovině 20. století, ale na rozdíl od vysokoškolských prací, které se touto problematikou rovněž zabývaly, se pokusíme více akcentovat důvod, proč daný konvent vznikl, a kdo za jeho vznikem stál, zda jeho zakladatelem byl místní kněz, šlechtic nebo bohatý měšťan. Pro tuto svoji analýzu jednotlivých konventů budeme čerpat nejenom ze soupisu domů²³, které máme k dispozici, ale také z privátních dějin těchto konventů.²⁴

Zároveň se pokusíme v prvním sledovaném období (1889–1948) učinit sondu do každodennosti života kongregace. Tu budeme dělat na základě písemných pramenných materiálů konventu v severomoravské obci Štítý, dříve Šilperk, kde dominikánky působily od roku 1935 do konce školního roku 1948/1949. Kromě analýzy pramenů využijeme i vzpomínky pamětnic, které si zdejší činnost dominikánek pamatovaly, a které nám své osobní svědectví poskytly.

²² BURGETOVÁ, Anna. Činnost sester dominikánek v Jesenci v letech 1933-1974, s. 17–55.

²³ Moravský zemský archiv (dále jen MZA) Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950).

²⁴ Např. Archiv České kongregace sester dominikánek (dále jen AČKSD). *D 8, Dějiny – Klimkovice*. Tamtéž. *D 9, Dějiny – Jesenec*. Tamtéž. *D 10, Dějiny – Křelov*.

V další části práce se na základě pramenů, ale také osobních svědectví dvou řeholnic pokusíme komplexně pojednat o životě kongregace dominikánek v období komunistické totality v Československu. Obecně si připomeneme, co to především byla „akce Ř“, která se týkala násilného přesunu řeholnic z různých zasvěcených společenství do tzv. integračních klášterů. Konkrétně si přiblížíme, jak se tato akce dotkla České kongregace dominikánek a proč se ji dotkla jen z části. Pojednáme ale také o změně chování totalitního státu k ženským řeholním společenstvím, které jde analyzovat z archivních materiálů od konce padesátých let minulého století. Veškeré tyto informace získané z písemných pramenů rovněž doplníme z osobních svědectví, které nám poskytly dvě starší dominikánky.

V závěru práce pak ve stručnosti nastíníme činnost České kongregace dominikánek v současné době. Můžeme říct, že právě tímto komplexním pohledem na historii kongregace a důrazem na každodennost života tohoto řeholního společenství se budeme v mnohém lišit od již sepsaných prací na toto téma.

Pramenná základna tématu

Při zpracování práce budeme především vycházet, jak už jsme naznačili, z bohaté archivní základny, kterou vlastní samotná Česká kongregace sester dominikánek. Ta svůj archivní fond nechala z velké části přemístit do Moravského zemského archivu v Brně (dále jen MZA). Fond je dostupný jen na zvláštní povolení jak ze strany kongregace, tak ze strany MZA. Nalezneme zde záznamy ze zasedání konventních generálních porad,²⁵ korespondenci a různá nařízení jednotlivých biskupských konzistoří.²⁶ Ze života samotných sester jsou zde dochovány důkazy oblaček a slibů,²⁷ poslední vůle²⁸ či nekrology jednotlivých řeholnic.²⁹

Zároveň menší část archivních materiálů se nachází v konventu dominikánek v Brně – Veveří. Tam se nacházejí většinou kroniky a pamětní knihy jednotlivých konventních domů nebo vzdělávacích a sociálních ústavů, které měly, či dodnes mají dominikánky ve správě.³⁰

Mimo tyto archivní dokumenty se nám podařilo získat již zmíněné výpovědi starších dominikánek, které pobývaly v kongregačním domě ve Střelcích u Brna. Jedná se o sestru Slavomíru Měříčkovou a Imeldu Kobkovou. Obě svědectví jsou velmi cenná, jelikož tyto

²⁵ Např.: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Protokoly konventních gen. porad (1889–1914).

²⁶ Např.: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Listiny konzistoře (1889–1936).

²⁷ Např.: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Důkazy oblaček a slibů (1946–1967).

²⁸ Např.: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Poslední vůle (1936–1951).

²⁹ Např.: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Nekrology (1940–1965).

³⁰ Např. AČKSD. D 7/I, Buchlovice – dějiny nebo Noviciátní kronika (1937–1949).

dominikánky si velmi živě pamatují zásahy státní moci do života kongregace v době komunistického režimu. Zároveň máme zaznamenány vzpomínky paní Valentové a Minářové, které si pamatují působení dominikánek v dnešním městě Štítý v letech 1935–1949.

Použité metody a badatelské otázky při zpracovávání tématu

Při zpracování práce budeme primárně analyzovat zmiňované písemné i orální prameny a rovněž využívat dosavadní literaturu k tomuto tématu. V rámci této analýzy se pokusíme zodpovědět několik klíčových a již naznačených badatelských otázek. Konkrétně se budeme ptát, co stálo za vznikem této kongregace? Co přispělo k jejímu velkému rozvoji? S tím souvisí i otázka, v čem bylo její poslání tak atraktivní, že na konci první republiky měly dominikánky ve správě přes 30 konventních domů?

Na základě kronik či interních dějinných knih jednotlivých konventních domů se rovněž pokusíme analyzovat život dominikánek, jejich spiritualitu, a to nejenom v demokratickém období po vzniku Československa, ale také za totalitních režimů, jako byla nacistická okupace nebo později komunistická diktatura.

Co se týká období komunistického režimu, tak při zkoumání archivních materiálů se zvláště zaměříme na vztah dominikánek se státní mocí. Pokusíme se zodpovědět otázky typu: Proč perzekuce komunistického režimu nebyla k této ženské kongregaci, ale i jiných ženských kongregací, tak fatální, jako u mužských řeholí a jak tato perzekuce vypadala? Pro toto období nám jistě budou nápomocny rovněž prameny z Archivu bezpečnostních složek, ale například i obecná literatura, která se tématem zabývá, ať už jsou to odborné monografie Jaroslava Cuhry³¹ nebo například memoárová literatura Agostina kardinála Casaroliho,³² Václava Vaška³³ a dalších.³⁴ V tomto kontextu lze zmínit i velký projekt Paměť národa, který vzniká ve spolupráci neziskové organizace Post Bellum, Českého rozhlasu a Ústavu pro studium totalitních režimů³⁵.

Naskýtá se tedy široká paleta témat, která je stále nezpracovaná a neprobádaná. Ostatně o této absenci zpracování mnohých témat ženského řeholního života, a to především v období komunistické totality, se zmiňuje ve svém referátním příspěvku dominikánka Benedicta Andrea

³¹ CUHRA, Jaroslav. *Československo-vatikánská jednání 1968–1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001. TÝŽ, *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969–1972*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999.

³² CASAROLI, Agostino. *Trýzeň trpělivosti: Svatý stolec a komunistické země (1963-1989)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

³³ VAŠKO, Václav. *Ne vším jsem byl rád: vlastní životopis*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

³⁴ Viz např. CÍSAŘ, Čestmír. *Paměti: nejen o zákulisí Pražského jara*. Praha: SinCon, 2005. DUBČEK, Alexander – HOCHMAN, Jiří. *Naděje umírá poslední: vlastní životopis Alexandra Dubčeka*. Praha: Svoboda-Libertas, 1993.

³⁵ Viz Paměť národa. [2021-12-02]. <<http://www.pametnaroda.cz/>>.

Hübnerová, který přednesla na konferenci Ženské řehole za komunismu, která byla uspořádána Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií v kostele sv. Voršily v Praze 1. října 2003.³⁶ Navíc, jak jsme ukázali, tak pramenná základna k této práci je opravdu rozsáhlá a vyloženě vybízí k hlubšímu zpracování.

Ženské řeholní kongregace jako nová forma řeholního života

Ženské řeholní kongregace se staly novým křesťanským fenoménem v 19. století, který přetrval až do poloviny následujícího století. Měly obrovský vliv v oblasti vzdělávání, kdy členky kongregací zakládaly mnohé dívčí školy. Dále se tyto kongregace věnovaly charitativní nebo sociální činnosti. Měly ve správě sirotčince, ústavy pro osoby se zdravotním postižením či poskytovaly pomoc nejchudšímu obyvatelstvu. V neposlední řadě však zasahovaly také do kulturních činností obcí, například byla jejich aktivita vidět v katolických spolcích pro mládež.³⁷

Důvodů, proč došlo k tak velkému rozmachu těchto řeholních institucí, bylo několik. Předně to bylo zjednodušení pravidel pro jejich vznik ze strany římské kurie. Roli zde hrála i adaptace na novou společenskou poptávku, která byla způsobena značným nárůstem obyvatelstva, industriální revolucí či větší vzdělaností. Zároveň je potřeba si uvědomit, že v minulosti jeden řeholní řád dokázal působit v mnoha oblastech, ať už se jednalo o školství, charitativní či misijní činnost. Postupem doby jednotlivé řády vyprofilovaly oblast své působnosti. Z toho důvodu jsme se mohli setkat s milosrdnými bratry, kteří zakládali své nemocnice nebo s piaristy, jenž se věnovali vzdělávání mládeže. Vznik těchto nových kongregací během 19. století byl nicméně spojen také se značnou dávkou obětavosti a cílevědomosti jednotlivých zakladatelů nebo zakladatelek, kteří dokázali adekvátně reagovat na tyto společenské změny.³⁸

U ženských kongregací se však setkáváme i se značným vlivem na jejich vznik ze strany diecézních biskupů nebo místních šlechticů. Krásný příklad nám o tom podává ve své monografii Dana Jakšičová, která se věnuje institutům školských sester v českých zemích.³⁹ Jednalo se o bavorskou Kongregaci Chudých školských sester naší milé Paní, Kongregaci

³⁶ HÜBNEROVÁ, Benedicta, OP. Historie kongregace mezi lety 1948–1959 ve světle kronik a vzpomínek sester. In VLČEK, Vojtěch. *Ženské řehole za komunismu (1948-1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005, s. 92–132.

³⁷ PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*. Ostrava: Moravapress, 2013, s. 43–47.

³⁸ Tamtéž, s. 55–56.

³⁹ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*.

Školských sester sv. Františka a Kongregaci Chudých školských sester naší Paní de Notre Dame.

Bavorská Kongregace Chudých školských sester naší milé Paní

Z těchto tří institutů jako první vznikla bavorská kongregace, na jejíž vznik měl značný vliv tehdejší farář a pozdější biskup v Řezně Georg Michael Wittmann. Ten totiž nechtěl, aby byla zavřena v roce 1809 dívčí škola v obci Stadthamhof v blízkosti Řezna, kterou provozovaly *Chórové sestry de Notre Dame*⁴⁰ neboli Kanovníčky sv. Augustina⁴¹. Z toho důvodu P. Wittmann požádal tři dívky této školy a jejich jediného učitele P. Georga Maurera, aby ve Stadthamhofu zůstali, tím mohla výuka na škole nadále pokračovat. P. Wittmann však chtěl, aby se školy v budoucnu opět ujaly řeholnice. Ony tři žáčky zasvětil do tohoto plánu a poskytoval jim krom pedagogického studia i duchovní formaci, a to podle řeholních předpisů odejitých sester de Notre Dame. Jeho záměr obnovit ve Stadthamhofu řeholní společenství se však mohlo začít naplňovat až o mnoho let později. V roce 1825 nastoupil na bavorský trůn Ludvík I. a s jeho vládou opět nastala doba, kdy katolická církev měla jistý vliv. Toho si byl vědom v té době již řezenský biskup Wittmann a mezi roky 1827 a 1828 začal plně realizovat návrat ženského řeholního společenství do Stadthamhofu. Chtěl však utvořit zasvěcené společenství, které již nebude plně klasurované. V této jeho ideji mu byla velmi k ruce Karolína Gerhardingerová, která byla jednou ze tří žaček, které na Wittmanovo přání zůstaly roku 1809 ve Stadthamhofske škole. Karolína se svojí spolužačkou ze školy Annou Hotzovou *podaly žádost na královské ministerium o znovuzřízení kláštera Notre Dame ve Stadthamhofu*.⁴² U představitelů bavorského státu se Karolína s Annou setkaly s pochopením, ale obyvatelé Stadthamhofu a městská rada žádné obnovení kláštera nepřipouštěli, a to především z ekonomických důvodů. Báli se totiž, že by přišli o zemský soud, který sídlil v klášterní budově, která měla připadnout sestrám de Notre Dame, pokud se toto řeholní společenství zde obnoví.

O rok později roku 1828 se do celé záležitosti vzniku nového zasvěceného společenství vložil P. Franz Sebastián Job, který byl zpovědníkem tehdejší rakouské císařovny Karolíny

⁴⁰ Tamtéž, 55.

⁴¹ Řád vznikl na přelomu 16. a 17. století na popud augustiniánského kněze Petra Fouriera a mladé dívky Alexie Le Clerc, kterou P. Fourier duchovně doprovázel. Bohužel v důsledku Velké francouzské revoluce a postupující sekularizace německé společnosti bylo toto řeholní společenství na čas zrušeno. Viz České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame. *Historie* [2024-01-12]. <<https://notredame.cz/historie>>. Tamtéž. *Alexie Le Clerc* [2024-01-12]. <<https://notredame.cz/historie/alexie-le-clerc>>.

⁴² JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 55–57.

Bavorské. Job byl zklamán z morálních poklesků, které viděl při návštěvě svého rodiště⁴³, obce Neunburg de Wald.⁴⁴ Chtěl tedy v tomto městečku založit dívčí řeholní školu, neboť věřil, že správnou výchovou mladých žen se onen místní mravní úpadek obyvatelstva postupně zmírní.

V té době Franze S. Joba požádal o finanční příspěvek na založení klášterní školy jeho přítel biskup Wittmann. Ten mu vyhověl a žádal ho, aby část z těchto peněz použil i na vznik řeholního domu v jeho rodné obci. Wittmann toho využil a obrátil se s přáním o založení ženského řeholního společenství jak na neunburgského faráře, tak na představitele místní městské rady. Ti mu ochotně vyhověli, ba dokonce nabídli opuštěný františkánský kostel k přestavbě na ženský klášter. Po úmrtí biskupa Wittmanna v březnu roku 1833 se jeho plánu plně ujala již jeho zmiňovaná žákyně Karolína Gerhardingerová a neunburgský kněz P. Job, který byl bratrem zpovědníka rakouské císařovny. Ve stejném roce byla se rovněž začalo naplno s přestavbou onoho kostela na klášter a farář Job sepsal řeholní pravidla pro nové ženské zasvěcené společenství. Následně tento kněz požádal nového řezenského biskupa Franze Xavera Schwäbla o svolení ke vzniku nového zasvěceného společenství v Neunburgu, a také, aby samotná Karolína Gerhandigerová mohla v nejbližší době složit řeholní věčné sliby. Oběma žádostem bylo postupně vyhověno. Dne 24. října 1833 opravdu začala Karolína i se svými společnicemi Marií Blašovou a Barbarou Weinzierlovou vyučovat místní dívky v postavené klášterní budově. Tento den je také brán jako oficiální datum vzniku kongregace. Bohužel místní farář Job brzy poté zemřel, a tak Karolína musela hledat nové finanční prostředky jak na dostavbu kláštera, tak na jeho provoz. Nakonec se jí podařilo získat finanční dar od rakouské císařovny a potvrzení ze dne 22. března 1834 od bavorského krále Ludvíka I., ve kterém dal svolení k činnosti nově vzniklé bavorské kongregace. Na jeho základě pak byly vypláceny peníze z nadace zemřelého P. Joba. O čtyři dny později 26. března došlo i k církevnímu schválení nového řeholního společenství, ve které byla Karolína Gerhandigová ustanovena první nejvyšší představenou. Teprve však *16. listopadu 1835 složila Karolína doživotní sliby do rukou pomocného řezenského biskupa a přijala řeholní jméno Terezie od Ježíše*.⁴⁵ Na jaře 1836 pak mohla bavorská Kongregace Chudých školských sester naší milé Paní otevřít poprvé noviciát. V roce 1841 se mateřský dům kongregace přestěhoval do Mnichova.⁴⁶

⁴³ Tamtéž, s. 57.

⁴⁴ Obec Neunburg vorm Wald se nachází ve vládním obvodě Horní Falc v německé spolkové republice Bavorsko. Viz [Mapy.cz Neunburg vorm Wald](https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=42054&ds=1&x=12.3545243&y=49.3540491&z=11) [2024-01-13].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=42054&ds=1&x=12.3545243&y=49.3540491&z=11>>.

⁴⁵ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 58–60.

⁴⁶ Tamtéž, s. 60.

Kongregace Školských sester sv. Františka

Zakladatel tohoto řeholního společenství byl rakouský biskup Roman Sebastián Zängerle⁴⁷ z diecéze Seckau.⁴⁸ Za své působení v diecézi chtěl povznést a víceméně navrátit řeholní život, který byl výrazně potlačen za vlády římského císaře Josefa II. V období Zängerleho působení na biskupském stolci přišli do diecéze z mužských řeholí jezuité či redemptoristi. Z ženských řeholí byla pak do Štýrského Hradce uvedena Kongregace Milosrdných sester svatého Vincence z Pauly⁴⁹, jejíž činnost spočívala především v sociální a charitativní oblasti diecéze.⁵⁰ Dále biskup chtěl, aby alespoň jedno ženské zasvěcené společenství se staralo o vzdělávání dívek. V samotném Štýrsku otevřela roku 1820 dívčí školu slečna Anna Engelová. Po její smrti převzala vedoucí roli této instituce Amálie Lampelová. Biskup Zängerle však nejspíše chtěl, aby tuto školu vedly řeholní sestry. Z toho důvodu Amálii Lampelovou a její další kolegyni vyslal do noviciátu Kongregace Chudých školských sester naší milé Paní v Mnichově, neboť se mu činnost tohoto řeholního společenství velmi líbilo. Doufal, že po návratu uvede A. Lampelová tuto kongregaci i na území jeho diecéze. Celý plán však v brzké době zkrachoval, protože obě novicky se vrátily po třech měsících ve špatném zdravotním stavu a následně také zemřely. V krátké době se však zrodil nový plán, jak do diecéze Seckau uvést řeholnice věnující se pedagogické činnosti, do tohoto záměru se pustila Antonie Lampelová, která byla sestrou Amálie. Když totiž poslal biskup Zängerle Amálii Lampelovou do noviciátu bavorské kongregace, tak již v té době Amálie se svými sestrami Antonií a Filipínou byly členkami třetího laického františkánského řádu. To je také možná důvod, proč si biskup Zängerle vybral školu pod vedením Amálie Lampelové, aby do jejich prostor uvedl ženské řeholní společenství, které by se věnovalo učitelské a výchovné činnosti dívek.⁵¹

Můžeme tedy říct, že Antonie Lampelová si byla plně vědoma původního záměru sídelního biskupa s jejich školou, a proto jej rovněž chtěla naplnit, ale nechtěla opouštět spiritualitu podle Františka z Assisi. Požádala tak v roce 1841 biskupa Zängerleho spolu se svojí sestrou Filipínou a dalšími družkami, které se podílely na fungování školy, aby svolil ke vzniku nové ženské

⁴⁷ Tamtéž, s. 61.

⁴⁸ Obec Seckau se nachází v rakouské spolkové republice Štýrsko. Viz *Mapy.cz. Seckau* [2024-01-15]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=34539&ds=1&x=14.8044533&y=47.2846050&z=12>>.

⁴⁹ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 61. Kongregaci Milosrdných sester založil sv. Vincenc z Pauly roku 1633 jako společnost Dcer křesťanské lásky, jejímž posláním byla především služba chudým lidem. Do českých zemí přišly tyto sestry roku 1845, kdy v Kroměříži otevřely svoji řádovou nemocnici, a to na pozemcích, které jim v roce 1841 darovala vévodkyně Ernestina z Arenberku. Zde také řeholnice po roce 1989 znovu působí. Viz České provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. *Sv. Vincenc de Paul* [2023-02-09]. <<https://vincentky.cz/svati/svaty-vincenc-de-paul/>>. Tamtéž. *Historie* [2023-02-09]. <<https://vincentky.cz/historie/>>.

⁵⁰ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 61.

⁵¹ Tamtéž.

kongregace založené na františkánské spiritualitě. Přičemž hlavním posláním tohoto zasvěceného společenství pak měla být výchova a vzdělávání chudých dívek.

Tato žádost byla biskupstvím překvapivě velmi rychle schválená, ba dokonce vcelku okamžitě došlo ke státnímu schválení kongregace, a navíc již od roku 1843 bylo ono řeholní společenství pod papežským právem. První představenou se pochopitelně stala Antonie Lampelová, která přijala jako své řeholní jméno Františka. Poté, kdy na sklonku čtyřicátých let 19. století vážně onemocněla sestra Františka a její nástupkyní v úřadu se stala sestra Agnes Pfundová, vznikly v kongregaci jisté rozpory, neboť sestra Agnes chtěla prosadit řeholní život, který znala ze svého původního kláštera v Kaltern nacházející se v Tyrolsku. Ten totiž neměl vlastní autonomii a podléhal pod autoritu *I. řádu svatého Františka*.⁵² Došlo tedy k tomu, že mnoho původních řeholnic ve Štýrském Hradci kongregaci opustilo. Následně se vypracovaly nové regule společenství, a to bylo připojeno pod autoritu františkánského řádu. Do všeho pak ale zasáhl roku 1865 Svatý Stolec, který regule i připojení anuloval, neboť upozornil na to, že kongregace má platné stanovy od roku 1843 schválené papežem Řehořem XVI. a nelze je měnit bez papežského souhlasu.

Štýrskohradecké řeholní společenství se tedy muselo navrátit k původním stanovám a k výchovatelské činnosti tak, jak si ji představovala první představená kongregace sestra Františka Lampelová. Toto zasvěcené společenství se nicméně stalo východiskem pro další kongregace se stejnou spiritualitou a zaměřením. První bylo řeholní společenství ve Vöcklabrucku^{53 54}, které založily řeholnice, jež se neshodly se změnami sestry Agnes Pfundové v jejich mateřském klášteře. Další kongregace vzešla z odkazu Františky Antonie Lampelové byla od roku 1865 ve Slovinsku v obci Maribor.⁵⁵

Na území českých zemí pak vznikla česká Kongregace Školských sester sv. Františka, avšak její počátek nebyl nijak rychlý a jednoduchý. Zajímavé je, že se o to postarali členové jedné rodiny z východních Čech, kde místní sedlák Václav Zahálka chtěl dopřát všem svým dětem patřičné vzdělání, a tak jeho čtyři dcery se postupně staly řeholnicemi štýrskohradecké kongregace. Toto zasvěcené společenství otevřelo roku 1857⁵⁶ v České Kamenici⁵⁷ svůj první dceřiný řeholní dům, při kterém fungovala německá škola, na které učila i řeholní sestra

⁵² Tamtéž, s. 61–62.

⁵³ Tamtéž, s. 62–63.

⁵⁴ Obec Vöcklabruck se nachází rakouské spolkové zemi Horní Rakousy. Viz Mapy.cz. *Vöcklabruck* [2024-01-21]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=19385&ds=1&x=13.6577245&y=48.0177308&z=12>>.

⁵⁵ JAKŠÍČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 64.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Obec Česká Kamenice se nachází v okrese Děčín v Ústeckém kraji. Viz Mapy.cz. *Česká Kamenice* [2024-01-22]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1671&ds=1&x=14.4342743&y=50.8028828&z=12>>.

Hyacinta Magdaléna Zahálková. Bohužel školy se roku 1871 ujala samotná obec a řeholnice se vrátily do Štýrského Hradce. Sestry Zahálkovy však neztratily kontakt se svým rodným krajem, a když přijely roku 1886 domů, aby oslavily s rodiči jejich padesátileté výročí manželství, tak sestra Hyacinta se kvůli svému zdravotnímu stavu zdržela mimo klášter o něco déle. Spolu se svými rodiči i se svojí mladší sestrou Kateřinou řeholním jménem Adalbertou, která rovněž zpět do Štýrského Hradce okamžitě po oslavách neodjela, požádaly tehdejšího královohradeckého biskupa Jana Baptistu Haise především o podporu k založení výchovné instituce *pro chudé a osiřelé děti*.⁵⁸ Bohužel se pro tento záměr nenašlo dostatek finančních prostředků, ale o dva roky později roku 1888 hraběnka Ludvika Stadionová, chtěla s farářem ve Slatiňanech vybudovat *opatrovnu pro chudé děti*.⁵⁹ Toto bohublé dílo i sama zafinancovala a rovněž i sedlák Václav Zahálka na to dal jistý finanční obnos. Biskup Hais pak povolal i s povolením řeholních představených ze Štýrského Hradce sestry Zahálkovy, které se opatrovny personálně ujaly a tím oficiálně vznikla česká Kongregace Školských sester svatého Františka.⁶⁰

Kongregace Chudých školských sester de Notre Dame

Kongregace vznikla z podnětu kaplana Gabriela Schneidera, který působil v jihočeských obcích v oblasti Chodska. Velmi dobře si totiž všiml, že kapacitní stav místních škol je velmi přeplněn a žákům se nedostává uspokojivého základního vzdělání. Poté, co byl P. Schneider přeložen jakožto kaplan do farnosti Hyršov,⁶¹ tak se mu podařilo založit *spolek dívek a panen, kterým se intenzivně věnoval*.⁶² Navíc kapacita místní školy byla rovněž přeplněná tak, jak to P. Schneider znal, ze svého předešlého působiště. Z toho důvodu se tedy rozhodl založit vzdělávací a výchovnou instituci pro dívky, jejíž vedení by svěřil nějakému ženskému řeholnímu společenství.

Navázal tedy kontakt s kongregací sv. Františka ve Štýrském Hradci a poslal do jejich kláštera roku 1846 dvě dívky ze svého působiště. Podle domluvy mezi Schneiderem a představenou kongregace Františkou Lampelovou se měly dívky navrátit po absolvování noviciátu do Hyršova, a to i s dvěma zkušenějšími řeholnicemi. Do té doby měl být v obci

⁵⁸ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 64–66.

⁵⁹ Tamtéž, s. 66.

⁶⁰ Tamtéž, s. 66–67.

⁶¹ Hyršov je dnes součástí obce Všeruby, která se nachází v okrese Domažlice v Plzeňském kraji. Viz [Mapy.cz](https://mapy.cz/zakladni?q=hyr%C5%A1ov&source=ward&id=3410&ds=2&x=13.0276092&y=49.3385249&z=14). [2024-01-24].

⁶² JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 68

vybudován řeholní dům a rovněž dívčí škola. Zde je na místě dodat, že duchovní Schneider dostal jistou ve finanční podporu od místní rodiny Schmidtpeterů na stavbu klášterního objektu. Bohužel peněžní výlohy byly větší, než se předpokládalo, a tak se stavbou to šlo velmi pomalu. P. Schneider nicméně věřil v dobrý konec svého plánu, a proto roku 1847 byla do Štýrského Hradce odcestovaly dvě další dívky na formaci. Na jaře roku 1848 se kvůli revolučním nepokojům v tehdejší císařském Rakousku urychleně navrátily do Hyršova tři z vyslaných dívek do štýrskohradecké školské kongregace. Jedna se nevrátila, neboť podlehl zdravotním obtížím způsobené nejspíše tuberkulózou.⁶³

V Hyršově nicméně nebyl klášterní komplex dostavěn a nebyly ani finance na jeho dostavění, k tomu byl přerušen veškerý kontakt se štýrskohradeckou kongregací. Kaplan Schneider však i přesto v nedostavěné budově otevřel dívčí školu a spolu se slečnami, které se navrátily ze Štýrského Hradce do vlasti, tak začal i s pedagogickou praxí. Do toho začal v roce 1849 vyjednávat s bavorskými školskými sestrami o převzetí školy pod jejich správu. Nakonec se podařilo, že škola o rok později dostala úřední schválení pro svůj provoz. Představená bavorské kongregace sestra Terezie Gerhardingerová pak přistoupila na to, aby v Hyršově vznikl jejich dceřiný řeholní dům, avšak jen do chvíle, kdy vznikne samostatný český mateřský konvent této kongregace.⁶⁴

Toto převzetí Hyršova bavorskou kongregací se nicméně ukázalo jako velmi neperspektivní. Dlouho totiž trvalo, než generální představená poslala do Čech tři ze svých spolusester, aby personálně vypomohly v chodu dívčí školy. Následně vznikly i různé rozpory mezi stávajícími učitelkami a nově příchozími sestrami, a to především na provozu a vedení vzdělávací instituce. Vše se poté vyřešilo až roku 1853, kdy dvě řeholnice požádaly o návrat do bavorské komunity a bylo jim vyhověno. Nastalá nová situace P. Schneiderovi obrazně rozvázala ruce, neboť okamžitě přerušil kontakt s bavorskou kongregací a začal pracovat na vzniku úplně nové školské kongregace. Základem tohoto ženského zasvěceného společenství se stala Schneiderem přepracovaná řeholní pravidla, která vycházela z *původní řehole sester de Notre Dame*.⁶⁵ S regulami souhlasil i tehdejší českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík.⁶⁶ Tím, že P. Schneider měl v ruce úřední povolení k působení ženské školní kongregace, které příslušné

⁶³ Tamtéž, s. 68–69.

⁶⁴ Tamtéž, s. 69–70.

⁶⁵ Tamtéž, s. 70–71.

⁶⁶ Samotný biskup Jirsík, který byl na českobudějovickém stolci v letech 1851 až 1883, byl nejen teologem, ale také českým patriotem a velmi výrazně podporoval české školství, proto není divu, že obratem souhlasil se vznikem nové české školské řeholní kongregace. Viz SVOBODA, Rudolf. Jan Valerián Jirsík: 140 let od smrti velkého českobudějovického biskupa. *Měsíčník Aktuality – setkání. Biskupství českobudějovické* 2023, roč. 33, č. 2, s. 4–6.

orgány vydaly již dříve, tak nebyla již žádná faktická překážka k ustanovení nové ženské řeholní kongregace. V létě 1853, konkrétně 15. srpna, tedy oficiálně vznikla na území českobudějovické diecéze Kongregace Chudých školských sester de Notre Dame. Ten den bylo přijato šest dívek do této kongregace, a zároveň dvě řeholnice, které měly noviciát ještě v Bavorsku, a tak *složily první řeholní sliby*.⁶⁷

Další aspekty vzniku nových ženských řeholních kongregací

Zmiňované tři příklady kongregací nám zvláště ukázaly onu jednoduchost při zakládání nových řeholních společenství. Podívejme se však i na jiné důvody, které vedly k tomu, že především v 19. století došlo opravdu k velké expanzi nových ženských řeholních kongregací.

Rodiny v této době měly i z důvodu poklesu dětské úmrtnosti více dětí, které musely nějak uživit, proto se často stěhovaly do větších měst. Zároveň dcery se nejen nemusely, ale možná taky nemohly všechny vdát. Navíc ne vždy bylo dostatek pracovních pozic pro dívky na trhu práce, a tak kongregace mohly být pro ně místem dalšího společenského uplatnění.⁶⁸ Vstup do kongregace pro samotné řeholnice v té době taktéž znamenalo asi jeden z nejjednodušších způsobů, jak se emancipovat a nebýt v „područí“ své rodiny. Mohly tím naplnit i své vlastní ambice a stát se kupříkladu učitelkou nebo sestrou v nemocnici.⁶⁹

Jednoznačným faktorem pro rostoucí počet kongregací byla změna ve formě řeholního života. U kontemplativních ženských řeholí se vyžadovala přísná klauzura. Mnišky tedy většinu svého života prožily za zdmi kláštera, kde měly svůj přísný každodenní režim, chórové modlitby atd. U kongregací se mnoho těchto věcí změnilo. Především provozovaly své školy, sirotčince nebo nemocnice, a to se samozřejmě nedalo plně skloubit s přísnou klauzurou. Nedá se však říct, že život členek kongregací byl lehčí oproti kontemplativním řádům. Musely totiž propojit svůj duchovní život a odevzdanost Bohu se svými běžnými pracovními povinnostmi.

Řízení těchto institutů bylo rovněž velmi odlišné od řeholních řádů. Abatyši nebo opata, kteří byli představenými konkrétního kláštera, vystřídal v podobě kongregací mateřský dům. Z něj se centrálně vysílaly jednotlivé řeholnice do dalších filiálních domů, které měly na starosti své školy, sirotčince atd.⁷⁰ V těchto ohledech byla tato společenství značně odlišná od starých řádů. Navíc do některých kongregací mohly dívky vstupovat prakticky bez nějakého velkého

⁶⁷ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 71.

⁶⁸ PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*, s. 49.

⁶⁹ Tamtéž, s. 51.

⁷⁰ JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby?*, s. 55.

věna či majetku, který by musely dát jakožto podmínku pro přijetí, jak tomu bylo u ženských řádů v minulosti.⁷¹

Ke zvyšujícímu počtu obyvatelstva bohužel také patřilo rozvíření nůžek mezi chudými a bohatými a s tím i nové sociální oblasti, ve kterých mohly kongregace působit. Dokonce v tom byly nepřímo podporovány státem, protože zatím on sám neměl tak rozsáhlou sociální či vzdělávací politiku, která by těm chudším vrstvám dostatečně pomohla.⁷²

V této době rovněž docházelo ve společnosti k vyzdvihování některých prvků pozdně středověké zbožnosti. Ta se projevovala především v apelu na potlačování vlastních potřeb ve snaze co nejvíce a co nejlépe být nápomocen druhým, a to i na úkor zdraví. Právě ona obětavost až do krajnosti je velmi patrná na životě některých ženských řeholních společenství, které se věnovaly sociální či zdravotní službě ostatním. Bohužel tuto až abnormální oddanost a vydanost řeholnímu povolání například velmi zneužívala vláda tehdejší Francie, která posílala, a to i s povolením jejich představených, řeholnice do misijních oblastí, „*kde Evropané umírali po několika měsících či letech*.“⁷³

Církev také postupně ztrácela pod vlivem rozvoje techniky a nových vědeckých oborů, svůj „*politický, mocenský vliv a váhu na státní i společenské úrovni*.“⁷⁴ To bylo především způsobeno rezervovaným až obraným postojem vůči všemu novému na poli vědeckého poznání. Církev se tak na jednu stranu stala pro určitou část mužské populace zastaralou až fádňní institucí, která v jejich každodenním životě ztrácela na významu. Na druhou stranu právě v této době docházelo ke vzniku stále nových a nových ženských řeholních institucí, které, jak už jsme zmínili, měly pod sebou různé vzdělávací, sociální či zdravotnické instituce. Tím také docházelo k jisté feminizaci katolické církve, přestože ve vedoucích církevních pozicích dodnes zůstávají stále muži (biskupové, kardinálové, papež).⁷⁵

Ženské řeholní kongregace tedy neodmyslitelně patří k moderním církevním dějinám, jenž byly dlouho opomíjeny. To bylo také hlavním impulsem k napsání této práce, která se věnuje historii jedné konkrétní ženské kongregace jako příspěvek k danému fenoménu. Zároveň si však skrze tuto práci můžeme uvědomit, jaký vliv měly ženské kongregace na vzdělanost a na oblast sociální práce v průběhu českých moderních dějin.

⁷¹ PETRÁČEK, Tomáš. Sekularizace a katolicismus v českých zemích, s. 50.

⁷² Tamtéž, s. 50–51.

⁷³ Tamtéž, s. 52.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

1. Dějiny kongregace od roku 1887 do roku 1951

V této části práce se budeme věnovat vzniku, poslání a postupnému rozkvětu kongregace. Pro lepší názornost života řeholnic pak detailněji rozebereme chod a fungování jednoho z konventních domů, který se nacházel v tehdejší Šilperku – dnešních Štítech, na severní Moravě.

1.1 Stručná historie ženské větve dominikánského řádu

Kazatelský neboli dominikánský řád založil španělský šlechtic Dominik Guzmán na počátku 13. století. Popudem pro založení tohoto řeholního společenství se stala jeho diplomatická cesta po Francii v letech 1204–1206, kterou vykonal ve jménu španělského krále Alfonse VIII. Zde se seznámil s tzv. katarskou herezí a svou kazatelskou činností se snažil obrátit obyvatele vyznávající tuto herezi na katolickou víru. Postupně pro toto poslání získal další společníky, a tak se rozhodl pro založení řeholního společenství, které však oficiálně schválil až papež Honorius III. v roce 1216. Postupem času kláštery tohoto řádu vznikly po celé Evropě.⁷⁶

Sv. Dominik stál i za vznikem ženské větve dominikánského řádu, neboť prvními členkami tohoto řeholního společenství byly dívky vychované katary, které sv. Dominik shromáždil roku 1206 v klášteře v Prouille. Zde jim světec dal novou náplň a smysl života podle jeho regulí.

Jednalo se o čistě kontemplativní řád. To znamená, že mnišky prožily většinu života za zdmi kláštera, kde se rozhodly svůj čas věnovat pouze Bohu.⁷⁷ Pro lepší představu pojmu kontemplativního života je nutné uvést, že se nejedná nikoliv o neustálé „přebývání na modlitbách“, ale o uvědomění si sama sebe v přítomném okamžiku. Jinými slovy tyto řeholnice žijí, pracují a dýchají v Boží přítomnosti.⁷⁸ Vzniklé ženské řeholní společenství se nicméně následně stalo modlitební či duchovní oporou mužské větve dominikánského řádu, a přestože se dominikánky začaly formovat ve stejné době jako bratři dominikáni, oficiálního uznání ze strany papeže se jim dostalo až za Řehoře IX. roku 1236.⁷⁹

Na našem území vznikl první konvent dominikánek kolem roku 1240, a to v Brně. Ten založil brněnský měšťan Oldřich Černý spolu s první převorkou tohoto konventu Herburgou.

⁷⁶ ČERNUŠÁK, Tomáš – PROKOP, Augustin – NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 2001, s. 15–16.

⁷⁷ ZOUHAR, Jakub. *Česká dominikánská provincie v raném novověku: (1435-1790)*. Praha: Krystal OP, 2010, s. 197.

⁷⁸ Více o kontemplativní modlitbě i způsobu života pojednává například: ANONYM. *Kniha o meditaci zvaná Oblak nevědění, ve které je duše sjednocena s Bohem*. Praha: Jiří Vacek, 1999. TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Hrad v nitru*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

⁷⁹ ZOUHAR, Jakub. *Česká dominikánská provincie v raném novověku*, s. 198.

Na dlouhou dobu to byl jediný ženský dominikánský klášter v českých zemích. Poté byl až roku 1277 postaven konvent v Hradci Králové a během 13. a 14. století zde vzniklo devět klášterů.⁸⁰ Počet konventů byl však v průběhu historie velmi kolísavý, například za husitských válek zanikly tři kláštery (v Praze na Újezdě, v Duchcově a Hradci Králové), v pobělohorské době zažívaly dominikánky naopak opětovný rozkvět.⁸¹

Císař Josef II. roku 1782 však vydal nařízení, kterým zrušil veškeré kontemplativní ženské řády na našem území, což se pochopitelně týkalo i dominikánek.⁸² Jeho rozhodnutí nicméně vycházelo z hlubokého přesvědčení, že kontemplativní řády nejsou pro společnost nikterak užitečné, na rozdíl třeba od sester řádu Římské Unie sv. Voršily, tzv. Voršilek,⁸³ které se v tehdejší době věnovaly vzdělávání dívek.⁸⁴ Od té doby přestala ženská větev dominikánského řádu v českých zemích existovat a byla obnovena až v roce 1888 v podobě České kongregace III. řádu sv. Dominika.⁸⁵

1.2 Situace dominikánského řádu na konci 18. století

Než dojdeme k samotnému vzniku kongregace, je napřed lépe přiblížit historický kontext, ve kterém se nacházel dominikánský řád v českých zemích na konci 18. století. Za vlády Josefa II. totiž nebyly zrušeny jen kláštery dominikánských mnišek, ale také mnohé mužské dominikánské konventy,⁸⁶ kterých zůstalo na území českého království pouhých sedm.⁸⁷ Od té doby se počet dominikánů, nejen v českých zemích, ale také v celé rakouské monarchii, neustále snižoval. Roku 1857 se pak magistr řádu Vincenc Alexander Jandel rozhodl ke sloučení rakouské a české provincie, a tak vznikla říšská provincie. Následně také zřídil pro

⁸⁰ ČERNUŠÁK, Tomáš – PROKOP, Augustin – NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. s. 56–57.

⁸¹ WALTER, Pavel. *Konvent dominikánek na Starém Městě pražském v raném novověku*. Diplomová práce Filozofické fakulty UK. Praha 2015, s. 22.

⁸² BASTL, Ondřej. *Rušení klášterů v Čechách a na Moravě za Josefa II.* In: Historická geografie. Praha: Historický ústav AV ČR, svazek 28, (1995), s. 155–182.

⁸³ Jedná se o Římskou unii řádu sv. Voršily, kterou založila sv. Angela Merici roku 1535. Poslání sester je především výchova a vzdělávání mladých dívek. Viz MACKOVÁ, Marie. *Voršilky v Čechách do roku 1918*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2007. Také Sestry voršilky Římské unie. *O nás* [2022-03-05]. <<https://www.vorsilky.cz/o-nas>>.

⁸⁴ WALTER, Pavel. *Konvent dominikánek na Starém Městě pražském v raném novověku*, s. 22.

⁸⁵ AČKSD. *Kronika mateřinnce (dále jen KM)*1, Řepčín (1889–1926).

⁸⁶ Obliba dominikánského řádu dosahuje na území českých zemí vrcholu v roce 1706, kdy je ke zdejší provincii připojeno i osm slezských konventů. Celá provincie pak čítá 27 konventů. V období války o rakouské dědictví, které skončí pro Rakousko ztrátou velké části Slezska dominikáni v roce 1742 o tyto kláštery přijdou, kromě opavského a těšínského. Počet konventů je pak víceméně neměnný do zmiňované vlády Josefa II. Viz BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. díl, I. svazek, Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006, s. 61.

⁸⁷ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 15.

celou provincii i jeden noviciát, který byl součástí konventu ve Štýrském Hradci.⁸⁸ V čele tohoto konventu, ale také noviciátu stanul italský dominikán Tomáš Anselmi,⁸⁹ který je pro toto dějinné období dominikánského řádu v rakouské monarchii klíčovou osobností.

Za jeho působení ve zmiňované funkci došlo k opětovnému nárůstu dominikánských bratří v celé říšské provincii.⁹⁰ Zároveň v roce 1869 se stal taktéž provinčním vikářem v Uhrách a generálním vikářem v Dalmatské provincii.⁹¹ V těchto svých řádových pozicích měl nejenom vliv na vzestup mužského dominikánského řádu, ale zasloužil se také o vznik nové ženské větve řádu. Založil klášter dominikánek v maďarském Kőszegu a v rakouském Gleisdorfu. Později v roce 1884, kdy se stal provinciálem říšské provincie, dal svůj souhlas také k založení českého konventu dominikánek v Řepčíně u Olomouce.⁹² Tuto novou větev již netvořily kontemplativní mnišky, ale právě dominikánky, které se svým posláním řadily již mezi řeholní kongregace a nové formy řeholního života.

1.3 Vznik české kongregace dominikánek

Vznik kongregace velmi úzce souvisí s nárůstem členů laického III. dominikánského řádu, který rovněž souvisí s rozvojem české části dominikánské říšské provincie. Laický III. řád byl obnoven na Moravě v Olomouci roku 1871. V roce 1887, kdy měl řád dominikánských terciářů v olomoucké arcidiecézi již 400 členů, se několik dívek z tohoto společenství rozhodlo ke společnému životu v blízkosti Olomouce. Se svolením tehdejšího olomouckého převora dominikánů Česlava Navrkala tedy dvě dominikánské terciářky – Cecílie Zemanová a Filoména Koutná – zakoupily dům v obci Řepčín. Ostatně podpora českých dominikánů, jenž stála za zrodem České kongregace sester dominikánek, byla velmi důležitá.⁹³

Podle interních dějin kongregace se však většina těchto společně bydlících žen chtěla stát „plnohodnotnými“ řeholnicemi, a proto začaly v tomto směru jednat s P. Navrkalem, který jejich přání přednesl provinciálu říšské dominikánské provincie P. Tomáši Anselmovi. Několik dívek pak bylo posláno na duchovní formaci do kláštera dominikánek v rakouském Gleisdorfu.⁹⁴ Tento klášter pro formaci vybral nejspíše sám P. Anselmi, neboť byl při jeho

⁸⁸ BUBEN, Milan. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. díl, I. svazek, Žebravé řády, s. 62.

⁸⁹ Česká dominikánská provincie. *Tomáš Anselmi* [2022-05-16]. <<https://nekrolog.op.cz/klient/show?klientId=1733>>.

⁹⁰ ČERNUŠÁK, Tomáš – PROKOP, Augustin – NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*, s. 113.

⁹¹ Česká dominikánská provincie. *Tomáš Anselmi* [2022-05-16]. <<https://nekrolog.op.cz/klient/show?klientId=1733>>.

⁹² AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 16.

⁹³ Tamtéž, s. 25.

⁹⁴ Tamtéž, s. 26.

založení⁹⁵, čili velmi dobře věděl, kam moravské dívky posílá, a chtěl jim do začátku jejich řeholního poslání dopřát kvalitní spirituální vedení. Ostatně v kronice mateřského konventu českých dominikánek, která popisuje jejich začátky se dočteme, že při zakládání kongregace v českých zemích byly povolány dominikánky z rakouského kláštera v Gleisdorfu z kongregace blahoslavené Markéty, „*aby se ujaly činnosti na tomto novém zřízeném ústavu.*“⁹⁶ Z tohoto textu se sice konkrétně nedozvíme, kdo rakouské dominikánky na Moravu povolal, ale lze se na základě archivních dokumentů domnívat, že i do této záležitosti výrazně zasáhl provinciál dominikánů P. Anselmi.

Mezitím se v Řepčíně začal realizovat počátek kongregace po materiální stránce. V první řadě byl zbourán zakoupený domek, ve kterém terciárky bydlely, a na jeho místě pak byla postavena nová budova – klášterní komplex s kaplí. Ta byla vysvěcena 3. srpna 1889. Stavbu převážně financovali dominikáni z Prahy a Olomouce,⁹⁷ což je dalším důkazem značné angažovanosti českých dominikánských bratří na vzniku české kongregace dominikánek.

Po dokončení stavby žádaly dominikánky především světské úřady o „*usazení dominikánek v daném klášteře a o založení výchovného ústavu čili penzionátu.*“⁹⁸ Obě tyto žádosti byly vcelku rychle schváleny. Zmíněné dominikánky z rakouského konventu v Gleisdorfu z kongregace blahoslavené Markéty, které sem byly vyslány dorazily do Řepčína 12. září 1889, což je také výroční den nově vzniklé kongregace.⁹⁹ Podle kroniky konventu se jednalo o čtyři sestry: „*Rajmundu Jindrovou, Dominiku Sekaninovou, Česlavu Zelinkovou a Gundislavu Smolý*“¹⁰⁰, nicméně z klášterních nekrologů můžeme do této skupiny připočíst i pátou sestru, a to Tomášku Plicnerovou.¹⁰¹ Z těchto řeholnic se Rajmunda Jindrová stala první představenou řepčínského konventu.¹⁰²

⁹⁵ Tamtéž, s. 22.

⁹⁶ Tamtéž, s. 2–3.

⁹⁷ AČKSD. KM 2, Řepčín (1890–1914), s. 1–2.

⁹⁸ Tamtéž, s. 2.

⁹⁹ AČKSD. Jiřina BĚHALOVÁ, OP, *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*, 1 díl, 1. část, s. 29.

¹⁰⁰ AČKSD. KM 2, Řepčín (1890–1914), s. 4.

¹⁰¹ AČKSD. *Nekrology (1892–1939)*: S. M. Tomáška Plicnerová.

¹⁰² Sestra Rajmunda Jindrová se narodila 2. března 1858. V české rodině rakouského armádního důstojníka. Pocházela ze sedmi dětí, přičemž ona byla druhorozená. Během svého dětství i dospívání se musela s rodiči mnohokrát stěhovat. Záleželo totiž na povolávacím rozkazu, podle kterého se často musel přemístit celý pluk, ke kterému její otec příslušel. Tak se dostala sestra Jindrová až do Uher (dnešního Maďarska), kde v patnácti letech (roku 1873) nastoupila na vzdělávací ústav v Kőszegu, který vedla tamější kongregace dominikánek. V roce 1877 právě zde vstoupila i přes odpor rodičů do kongregace a stala se řeholnicí. Po noviciátu vyučovala tři roky v klášterní obecní škole a následně byla vybrána spolu s dalšími spolusestrami, aby působily v nově založeném klášteře dominikánek v Gleisdorfu. Odtud pak byla roku 1889 poslána na Moravu do Řepčína, a jako představená místní kongregace působila až do roku 1924. Zemřela v 81 letech v konventu dominikánek ve Víceměřicích 30. srpna 1939. Viz AČKSD. *Oživený obraz: Vzpomínky na zakladatelku kongregace sester dominikánek bl. Zdislavy velebnou matku M. Rajmundu Jindrovou*, s. 4–68.

Většina z těchto nově příchozích řeholnic pocházela z českých zemí. Rajmunda Jindrová se stala první představenou řepčinského konventu. Dominika Sekaninová byla rodačkou z vesnice od Prostějova a v Řepčíně působila jako soukromá učitelka kreslení. Sestra Česlava Zelinková byla novicka pocházela z Nelešovic u Přerova a věnovala se vyučování ručních prací.¹⁰³ Tomáška Plicnerová se narodila roku 1865 a v Řepčíně vyučovala hudbu. Bohužel roku 1891 zemřela na onemocnění plic ve věku 27 let.¹⁰⁴ Poslední sestra Gundislava Smolý byla jedinou rodilou Rakušankou ze Štýrského Hradce.¹⁰⁵

1.3.1 Spor s Gleisdorfem

Když řeholnice dorazily na Moravu do Řepčína u Olomouce, přijela s nimi rovněž převorka gleisdorfského kláštera Henrieta von Züden, provinciál dominikánského řádu Tomáš Anselmi a tehdejší vídeňský převor dominikánů Ondřej Frühvirt. Samotná převorka Henrieta se velmi zajímala o to, jak budou sestry žít, proto s nimi procházela celou budovu kláštera a například vymezovala prostory pro klauzuru.¹⁰⁶ Tento jednoznačný zásah do rozdělení prostor kláštera vedl k tomu, že si rakouské sestry myslely, že mají pod svojí pravomocí filiální dům na Moravě. Také se k němu v tomto smyslu tak chovaly.

Tento podřadný vztah umocnilo ještě zadlužení, s kterým se musely české dominikánky od svého počátku vypořádávat. Nejednalo se teď již o dluh způsobený stavbou kláštera, ale o zadlužení, které vzešlo z nového konceptu vzdělávání. Dominikánky chtěly provozovat učitelský ústav pro mladé slečny s internátem. Postupně se však na tento ústav hlásilo stále více uchazeček, a jelikož je nechtěly řeholnice moc odmítat, byly nuceny postavit nadstavbu konventní budovy. Dále kvůli zajištění chodu klášterního komplexu se zřídila ještě jedna hospodářská budova, koupilo se pole, dobytek a drůbež.¹⁰⁷ Na to přirozeně padly značné výdaje a docházelo k tomu, že sestry chodily po Řepčíně a žádaly obyvatele alespoň o nějaké peníze nebo potraviny. Setkávaly se nicméně spíše s odmítavými reakcemi.

Z těchto důvodů byly v počátečních letech finančně velmi závislé na peněžní podpoře nejen gleisdorfského, ale i köszegského konventu. Bída a následná solidarita ze strany rakouských dominikánek se projevila mimochodem už o Vánocích roku 1889. Na Štědrý den měly řepčinské sestry k jídlu a pití jen kousek chleba a lipový čaj, avšak na sv. Štěpána jim došel z

¹⁰³ AČKSD, BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 29–30.

¹⁰⁴ AČKSD. Nekrology (1892–1939). S. M. *Tomáška Plicnerová*.

¹⁰⁵ AČKSD, BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 30.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 30–31.

¹⁰⁷ AČKSD. KM 1, Řepčín (1889–1926), s.4.

Gleisdorfu potravinový balík plný vánočního pečiva.¹⁰⁸ Nemůžeme se tedy na základě této finanční a naturální podpory ze strany gleisdorfského konventu divit, že řepčinský konvent považoval za svoji filiálku.

Jistá změna v této věci proběhla ze strany řepčinských dominikánek již v roce 1892. Tehdy si rada řepčinského konventu odsouhlasila nezávislost na klášteře v Gleisdorfu.¹⁰⁹ Ten na ono rozhodnutí reagoval až o pět let později roku 1897. Otázkou zůstává, zda se vůbec o vyjádření řepčinského konventu v tomto směru vůbec dověděl, protože důvodem k nesouhlasnému stanovisku rakouských dominikánek k osamostatnění moravského konventu bylo založení filiálního domu dominikánek z Řepčína ve Vyškově.

To je naprosto patrné z dopisu, který 26. února roku 1897 zaslalo biskupství ve Štýrském Hradci primárně představené Gleisdorfského konventu. Obsahem této korespondence je především problém se založením právě filiálního domu ve Vyškově, kde se sestry vyslané řepčinským klášteřem měly starat o správu soukromé dívčí školy. Toto založení filiálního domu ve Vyškově si Řepčín nesměl z pohledu Gleisdorfu dovolit, neboť podle rakouských dominikánek byl Řepčín jejich filiálním domem. Proti tomuto názoru se však štýrskohradecké biskupství ohrazuje a argumentuje na základě státního souhlasu místodržitelského úřadu v Brně z roku 1889, které povolilo rakouskému klášteři vybudovat filiální dům III. řádu sv. Dominika na Moravě s tím, že zde budou obývat konvent pouze tři řeholní sestry. Brzy ale došlo k překročení tohoto fixního počtu na sedm dominikánek, a tedy byla porušena daná podmínka.

Ordinariát ve Štýrském Hradci dále mluví o tom, že škola ve Vyškově vznikla s povolením c. k. Ministerstva kultu a vyučování z 5. února 1897, které mělo v úmyslu požádat řepčinské sestry o personální zajištění chodu této školy. Na základě pobídky ze strany ministerstva tedy vychází najevo, že konvent v Řepčíně je nezávislý na gleisdorfském klášteři a podléhá jurisdikci místního diecézního biskupa. Tuto svou argumentaci opírá i o fakt, že ve školách spravovaných Gleisdorfem se vyučuje v německém jazyce, kdežto na školách provozované řepčinským konventem se používá čeština.

V závěru dopisu však dalo štýrskohradecké biskupství gleisdorfským sestrám možnost se proti těmto důkazům uznávajícím řepčinský klášter jako mateřský dům České kongregace sester dominikánek ohradit nebo uznat jeho naprostou samostatnost.¹¹⁰

¹⁰⁸ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 31.

¹⁰⁹ AČKSD. *DP I – Pamětní spis*, s. 6.

¹¹⁰ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950). Zl. 1035.

Zda na tento dopis gleisdorfské dominikánky odpověděly či jinak reagovaly, bohužel nevíme, neboť v archivech se žádný takový dokument nedochoval. Na základě tohoto dopisu však můžeme říct, že biskupství ve Štýrském Hradci plně uznalo suverenitu řepčinského konventu jakožto mateřského domu nově vzniklé České kongregace sester dominikánek, ba dokonce se nechtělo tímto sporem jakkoli dále zabývat.

Je však zvláštní, že i když si dominikánky v Řepčíně odsouhlasily samostatnost a štýrský biskup jim toto rozhodnutí nepřímou „posvětil“, přesto neměl moravský konvent pro svou samostatnou činnost žádné oficiální církevní schválení. Tento paradox vznikl jistým nezájmem o řepčinský klášter ze strany vyšších církevních úřadů. To znamená, že konvent byl úředně založen tehdejší provinciálem dominikánského řádu Tomášem Anselmim jako filiální dům gleisdorfského konventu. Nepokládal tak za nutné žádat o svolení k jeho existenci církevní úřady. Olomouckého arcibiskupa kardinála Fürstenberga pouze informoval, že založení konventu v Řepčíně bylo povoleno příslušnými státními orgány.

K oficiálnímu založení České kongregace sester dominikánek ze strany církve došlo až za olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana roku 1926, kdy arcibiskup nechal vydat dodatečně zakládající listinu. Předtím Česká kongregace sester dominikánek sice fakticky existovala, neboť její vznik spontánně odsouhlasily řepčinské řeholnice v roce 1892,¹¹¹ ale toto hlasování nemělo žádnou právní relevanci. Z toho důvodu olomoucký arcibiskup vydal onen zakládající dokument. V něm potvrzuje církevní schválení činnosti České kongregace sester dominikánek na svém diecézním území. V samotné listině nicméně přiznává, že tato kongregace zde působí „od roku 1890 a jeho předchůdci přijímali sliby řeholnic, dovolili zřídit noviciát, schvalovali jejich stanovy. Dokonce byla biskupskými nařízeními považována za schválenou, aniž se jí dostalo od Ordinariátu formálního dekretu.“¹¹² Z toho důvodu tento úřední nedostatek napravuje a na základě dekretu vydaného „posvátnou kongregací pro řeholníky ze dne 30. listopadu 1922“ a rovněž se „svolením biskupského ordinariátu v Brně vydává formálně tento dekret:“

„Kongregaci sester bl. Zdislavy III. řádu sv. Dominika schvalujeme a za zřízenou prohlašujeme, prosíme milostivého Boha, aby on sám všem těm, kteří v této kongregaci podle schválených stanov žítí budou, přehojné své požehnání uděliti ráčil.

Tento dekret naší úchvaly má podle svrchu zmíněného prohlášení posv[átně]. kongregace pro řeholníky pak moc napravit nedostatek kanonického zřízení co do minulosti, pokud by toho třeba bylo.“¹¹³

¹¹¹ AČKSD. DP 1 – Pamětní spis, s. 6.

¹¹² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Listiny konzistoře 1889–1936, č. listiny 110.

¹¹³ Tamtéž.

Až po vydání této zakládací listiny tedy můžeme s jistotou říct, že konvent v Řepčíně se stal od té doby i z pohledu církevních úřadů plně samostatný a nezávislý na gleisdorfském konventu. Tím oficiálně vznikla Česká kongregace sester dominikánek, která podléhala diecéznímu právu olomouckého arcibiskupa.

1.4 Činnost řepčínských dominikánek

Na počátku chtěly mít sestry dominikánky ústav pro sirotky, dokonce kvůli tomu nechaly postavit na svém pozemku ještě jednu budovu a přijaly osiřelou dívku, o kterou se staraly. Po příchodu sestry Rajmundy se svými spolusestrami z Rakouska z tohoto prvotního plánu najednou sešlo. Tehdejší převor olomouckých dominikánů Angelus Lubojacký¹¹⁴ totiž sestrám navrhl, aby se z nově postavené budovy stala škola spolu s penzionátem pro mladé slečny.¹¹⁵

1.4.1 Vzdělávání dívek v 19. století

Než však budeme mluvit o vzdělávací činnosti dominikánek na našem území, podívejme se napřed obecně na vzdělávání dívek v 19. století. V této oblasti a v této době měly zde převahu jednoznačně církevní vzdělávací instituce, jež byly pod správou ženských řeholních řádů jako kupříkladu anglických panen,¹¹⁶ voršilek nebo školských sester de Notre Dame. Byly tady nicméně i světské dívčí vzdělávací instituce, které byly většinou koncentrovány v Praze a z nich více než 50 % bylo frankofonních. Většina dívčích škol tedy nevyučovala předměty v českém jazyce. Tento trend se ale snažili zvrátit členové českých rodin, kteří byli spjatí s národním obrozením. V této záležitosti, byla asi nejznámější aktivita Antonie Reisové¹¹⁷, která byla

¹¹⁴ Angelus Lubojacký se narodil 1850 v Klimkovicích. Ve svých patnácti letech vstoupil do dominikánského noviciátu ve Štýrském Hradci. Po absolvování řádové formace a studií působil v dominikánských konventech v Košicích, v Uherském Brodě, v Praze, a nakonec se stal převorem olomouckého konventu. V této pozici působil až do roku 1893. Tehdy odešel z řádu a chtěl založit kongregaci, která měla vychovávat mladé hochy v katolické víře a k vlasteneckému cítění. Úřady mu v této věci povolily provozovat české gymnázium v Klimkovicích. Kongregace mu však povolena nebyla. Nakonec gymnázium bylo zavřeno roku 1905. Toho roku také Angelus Lubojacký zemřel. Jako dominikán nicméně stojí nejenom za vznikem kongregace, ale také začal vydávat periodikum pro členy tzv. třetího laického dominikánského řádu, což do jisté míry způsobilo i příchod nových členů do tohoto společenství. Nakonec byl velmi činný i jako autor a překladatel mnohých náboženských knih. Viz AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 17–22.

¹¹⁵ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 31.

¹¹⁶ Dnes toto řeholní společenství nese název „Congregatio Jesu. Zakladatelkou této kongregace je Angličanka Mary Ward, která však kvůli pronásledování katolíků v Anglii, emigrovala a založila toto společenství ve Francii na začátku 17. století. Co se týče činnosti kongregace, tak byla velmi inspirována životem a Duchovními cvičeními sv. Ignáce. Nelze se tedy divit, že samotné řeholnice se zaměřily na vzdělávání dívek, pastorační činnost, ale také na práci v sociální či charitativní oblasti. Viz Congregatio Jesu. *Mary Ward* [2024-10-01]. <http://congregatiojesu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=5>. Tamtéž. *O nás* [2024-10-01]. <http://congregatiojesu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=11>.

¹¹⁷ ČORNEJOVÁ, Ivana et al. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Školství a vzdělanost*. Vydání první. Praha: Paseka, 2020, s. 253–254.

známá více pod pseudonymem Bohuslava Rajska.¹¹⁸ Antonii se podařilo roku 1841 vycestovat do Vídně a navštívit několik vzdělávacích ústavů pro dívky, což ji přivedlo na myšlenku stát se učitelkou. Po návratu si v letech 1842 a 1843 udělala kurz „preparantky na vzorné škole“ v Praze na Malé Straně. Na podzim téhož roku pak složila „hlavní zkoušku a zkoušku z mimořádných předmětů“,“¹¹⁹ a na začátku roku 1844 otevřela svoji dívčí školu ve Vodičkově ulici.¹²⁰ Kromě Antonie Reisové si založili podobný typ vzdělávacího institutu manželé Svobodovi nebo manželé Tesařovi. Všechny zmiňované školy se nacházely v Praze a ve svých učebních plánech se snažily dívky naučit přece jenom více věcí než číst, psát a počítat. V tomto ohledu můžeme zmínit například výuku francouzštiny, rukodělných prací, kreslení nebo jak správně pečovat o svoji domácnost a děti. Na těchto příkladech předmětů je rovněž vidět i tehdejší představa, která se týkala rozdělení společnosti na tzv. mužské a ženské role.¹²¹

Mimo tyto ústavy začaly vznikat od šedesátých let 19. století „vyšší dívčí školy provozované městy“¹²² (Písek, Praha, Plzeň, Tábor). Jednalo se o školy, na kterých dívky pokračovaly ve svém vzdělání po ukončení docházky na obecné škole. Pro lepší představu se jednalo například o školu pod vedením Viléma Gablera¹²³ v Jungmannově a posléze ve Vodičkově ulici, která z těchto škol dosáhla značného renomé ve společnosti. Dívky zde byly vyučovány v dějepise, zeměpise, češtině, francouzštině, ale měly také ruční práce, péči o domácí hospodářství nebo od roku 1870 se vzdělávaly v psychologii, estetice či zdravotvědě. V učitelském sboru této školy byly jak ženy, které zastávaly místa třídních učitelek, tak muži, kteří vyučovali většinu předmětů. Tyto školy se poté na konci zmiňovaného desetiletí a po přijetí jistých školských reforem staly tzv. měšťankami.¹²⁴

Dalším stupněm vzdělávání, který se nabízel dívkám od šestnácti let byly dvouleté „základní pedagogické kurzy pro učitelky.“¹²⁵ Tyto kurzy opět provozovaly ve valné většině ženské řeholní kongregace jako byly voršilky nebo školské sestry de Notre Dame. První škola, která vzdělávala z dívek vyloženě učitelky, vznikla roku 1870 a jednalo se o „Státní dívčí

¹¹⁸ OPELÍK, Jiří. *Lexikon české literatury, Osobnosti, díla, instituce, M-Ř*. Praha: Academia, 2000, s. 1205.

¹¹⁹ SRBOVÁ, Veronika. *Národ v rodině a rodina v národě. Typ vlastenecké měšťanské rodiny na příkladu rodiny dr. Václava Staňka*. Filozofické fakulty UK. Praha 2015, s. 34.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ ČORNEJOVÁ, Ivana et al. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Školství a vzdělanost*. Vydání první. Praha: Paseka, 2020, s. 254–255.

¹²² Tamtéž, s. 255.

¹²³ Vilém Gabler byl pedagog, novinář, ale také politik Staročeské strany. Viz FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury I./I. A-G*. Praha: Academia 1985, s. 781.

¹²⁴ ČORNEJOVÁ, Ivana et al. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Školství a vzdělanost*. Vydání první. Praha: Paseka, 2020, s. 255–256.

¹²⁵ Tamtéž, s. 257.

pedagogium v Praze.“¹²⁶ Podobný typ vzdělávací instituce pak od konce sedmdesátých let 19. století začaly otevírat opět ženské kongregace.¹²⁷ Mezi nimi byly právě i dominikánky z Řepčína u Olomouce.¹²⁸

Jak lze vidět, tak poptávka po vyšší vzdělanosti dívek rostla ve společnosti postupně. Jistě to bylo spjato i se vzrůstajícím počtem obyvatelstva a stoupající sociálně ekonomickou úrovní značné části obyvatel. Z toho důvodu rostla i poptávka po profesích, které podle tehdejšího společenského uspořádání měly přednostně vykonávat ženy (ošetřovatelky, chůvy, porodní asistentky, švadleny, šičky prádla atd.). Proto se zprvu otevíraly jednotlivé kurzy, kde těmto povoláním byly ženy vyučovány, až roku 1865 se *Spolku sv. Ludmily* v čele s Marií Riegrovou a Annou Srbovou podařilo otevřít vysloveně školu pro ženská povolání, která však kvůli neshodám mezi členkami spolku brzy zanikla. Zdařilejší v tomto ohledu byla Karolína Světlá, který s *Ženským výrobním spolkem českým* založila školu „*dívčí obchodní a průmyslovou s kurzy pro vychovatelky a ošetřovatelky.*“¹²⁹ Postupem času tyto odborné školy otevírala i jednotlivá města (Hradec Králové, Louny nebo Chrudim).

V roce 1868 se skupina českých profesorů pokusila založit také dívčí gymnázium, tato vize však nebyla politicky přijata a první dívčí gymnázium bylo otevřeno v Praze až roku 1890 známé pod názvem „*Minerva.*“ Pobídkou k otevření gymnázia bylo především ženám umožnit vysokoškolské studium na lékařské a filozofické fakultě, kterou vyslyšel mladočeský poslanec říšské rady Karel Adámek a především „*Spolek pro ženské studium Minerva*“ v čele s Karolínou Světlou a Eliškou Krásnohorskou.¹³⁰ Na Moravě se pak podařilo otevřít dívčí gymnázium až roku 1903 v Kyjově. Zde se o to postarala jistá Zdeňka Wiedermanová-Motyčková, která kvůli tomu ustavila i spolek „*Dívčí akademie.*“¹³¹ První studentky na vysokých školách v českých zemích pak začaly s povolením úřadů studovat od roku 1897.¹³²

1.4.1 Vliv P. Lubojackého na působení řepčinského konventu

Nyní se zaměříme úžeji na vzdělávací a výchovatelské dílo České kongregace sester dominikánek, který v prvních letech kongregace výrazně ovlivnil olomoucký převor

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž, s. 257–258.

¹²⁸ Viz níže.

¹²⁹ ČORNEJOVÁ, Ivana et al. Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Školství a vzdělanost. Vydání první. Praha: Paseka, 2020, s. 258–259.

¹³⁰ Tamtéž, s. 260–261.

¹³¹ Tamtéž, s. 264.

¹³² Tamtéž, s. 265

dominikánů Angelus Lubojacký. Byl totiž jedním z těch, kdo dominikánkám pomohl sehnat finanční prostředky na zaplacení dluhů, jež měly na začátku své existence.¹³³ Následně také zasáhl do činnosti a existenčního smyslu celé kongregace.

S pomocí dominikánek chtěl v Řepčíně vybudovat „ústav pro vyšší vzdělání dívek škole odrostlých.“¹³⁴ Hlavním cílem této instituce byla výchova a vzdělání dívek v českém jazyce. Na tomto poslání školy se jednoznačně projevuje české vlastenecké smýšlení olomouckého převora. Tím také s dominikánkami chtěl vytvořit jistou protiváhu vůči německým ženským klášterům, kde dívky získávaly často další vzdělání.

Z interních dějin kongregace lze říct, že plán P. Lubojackého nevznikl jen tak, ale až po příchodu dominikánek. Byl to právě on, kdo zařídil příchod a usazení se dominikánek v Řepčíně.¹³⁵ Povolení k tomuto usazení a rovněž souhlas s provozováním „*vychovavacího ústavu pro dívky*“ vydalo c. k. ministerstvo kultu a vyučování 1. července 1889.¹³⁶

Na základě tohoto dokumentu pak začaly dominikánky provozovat učitelský ústav s penzionátem pro svobodné dívky. Jeho otevření se P. Lubojacký, který o něj snad nejvíce stál, dočkal v listopadu 1889.¹³⁷ O chovanky ústavu i o jeho provoz se dominikánský převor velmi pečlivě staral. V této jeho činnosti mu jistě byl velkou pomocí fakt, že se stal ředitelem ústavu. Jeho starostlivost o ústav a chovanky můžeme především, podle interních dějin kongregace, dokumentovat na tom, že několikrát do týdne navštívil Řepčín, celebroid zde mši svatou nebo činil pro chovanky ústavu přednášky většinou z oblasti křesťanského a ctnostného chování. Pro jeho přátelskou a podnikavou povahu byl prý u studentek velmi oblíben. Nestaral se totiž jen o jejich náboženské vzdělání, ale také o jejich duševní pohodu či kulturní citění, proto například povolil zájezd chovanek na Jubilejní zemskou výstavu v Praze roku 1891. Dá se tedy říci, že dominikánský převor se velmi zasloužil o rozkvet jak řepčinského kláštera dominikánek, tak i o učitelský ústav, který měly řeholnice ve správě.¹³⁸

¹³³ AČKSD. DP 1 – Pamětní spis ke stému výročí založení České kongregace dominikánek. Místo vydání neuvedeno, 1989, s. 5.

¹³⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 41.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ AČKSD. KM 1, Řepčín (1889–1926), s. 2.

¹³⁷ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 45

¹³⁸ Tamtéž, s. 18–19.

1.4.2 Vzdělávací instituce v Řepčíně

Obecná škola

První vzdělávací instituci, kterou dominikánky otevřely, však byla ještě před učitelským ústavem „*trojtřídní škola obecná s vyučovacím jazykem českým*“,“¹³⁹ kterou povolila zemská školní rada v Brně 17. září 1889.¹⁴⁰ Vyučování bylo zahájeno 20. září 1889, což bylo poměrně pozdě. To se negativně promítlo do počtu žákyň, který byl opravdu minimální. Je nutno dodat, že onen malý počet dívek byl způsoben rovněž vysokým školným, které činilo dvě zlaté. Dominikánky však nemohly tuto částku nijak ovlivnit, protože ji nařídil provinciál dominikánů P. Anselmi. Z toho důvodu se otevřela místo zemskou školní radou povolených tří tříd jenom jedna malotřídka, kde vyučovala slečna Zdeňka Zdobinská, kterou získal pro tuto práci P. Lubojacký, a to na doporučení ředitele státního učitelského ústavu v Praze.

Přes tento nelehký začátek si škola brzy získala oblibu u místních obyvatel. V následujícím školním roce 1890/1891 se otevřely dvě třídy obecné školy a dominikánky zaměstnaly i nové učitelky. V dalším školním roce již byl počet zájemkyň o studium opravdu vysoký. Tehdy se zde učilo 72 dívek. V roce 1895 nastoupilo do školy 94 žákyň. Jak počet žákyň narůstal, tak dominikánky již v roce 1891 žádaly zemskou školní radu o povolení otevřít rovnou pět tříd obecné školy.¹⁴¹ Zemská školní rada žádost schválila.¹⁴² Dominikánky ale ve školním roce 1891/1892 otevřely jen tři třídy s tím, že se v nich vyučovalo učivo pěti ročníků. Řeholnice, respektive spojily první až čtvrtý ročník do dvou tříd a pátý ročník měl samostatnou třídu.

Jelikož však dominikánky sloučily pět ročníků do tří tříd, nebyla zemská školní rada ochotná škole udělit právo veřejnosti. Jinými slovy odmítla, aby studentky učitelského ústavu mohly v budově školy vykonávat povinnou dvouroční praxi. Toto právo získala škola až na konci roku 1895, kdy měla škola po dva roky regulérně otevřených všech pět tříd. Od roku 1893 měla totiž dostatek pedagogického personálu, který provoz pětitřídky plně umožnil.¹⁴³

Měšťanská škola

Vzniku měšťanské školy předcházelo otevření pátého ročníku obecné školy, který se zároveň bral jako příprava ke studiu na učitelském ústavu. Do této vzdělávací instituce se rok od roku hlásilo stále více chovaneček. Jejich základní znalosti, které měly získat na obecné a měšťanské škole, však byly velmi mizivé. Řeholnice je nicméně nechtěly odmítat, a proto zavedly ve

¹³⁹ AČKSD. KM I, Řepčín (1889–1926), s. 2.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 42.

¹⁴² AČKSD. KM I, Řepčín (1889–1926), s. 6.

¹⁴³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 42–43.

školním roce 1891/1892 přípravný ročník. V něm se učilo podle osnov třetího ročníku měšťanské školy s rozšířením o předměty týkající se budoucího studia na učitelském ústavu. V následujícím školním roce otevřely dominikánky již dva takové přípravné ročníky a ve školním roce 1895/1896 to již byly ročníky tři. Toto studium v přípravných ročnících bylo zcela soukromé. To znamená, že dívky, které těmito přípravnými ročníky prošly, tak z pohledu státu nic nestudovaly a pohlíželo se na ně jako na žákyně, které vyšly pouze obecnou školu. Z toho důvodu se postupně začal počet dívek těchto ročníků snižovat. Vše se změnilo v roce 1894, kdy zemská školní rada povolila dominikánkám otevřít soukromou měšťanskou školu, která mohla mít nanejvýš tři ročníky. Od té doby se opět počet žákyn v této škole navyšoval a ve školním roce 1906/1907 měla škola opravdu tři ročníky. V tomto školním roce se ze soukromé školy stala z povolení zemských úřadů škola veřejná.¹⁴⁴

Mateřská škola

V roce 1894 povolila zemská školní rada dominikánkám provozovat mateřskou školu, a to pouze pro dívky. Z tohoto důvodu byl předepsán i fixní počet dětí, který zde mohl být vychováván. Jednalo se o třicet dívek. Na počátku 20. století roku 1901 povolila zemská školní rada přijímat i chlapce. Počet dětí pak mohl stoupnout až na 87. Mateřská škola se posléze stala i „*cvičnou*“ pedagogickou institucí, proto zde mohly studentky učitelského ústavu vykonávat praktické studijní povinnosti. Ostatně toto osvědčení získaly postupně všechny školy, které měly řepčínské řeholnice ve správě.

Učitelský ústav

Ústav vznikl, především díky P. Lubojackému a jeho velké touze poskytnout dívkám vyšší vzdělání.¹⁴⁵ Povolení k provozování této instituce s penzionátem vydalo „*c. k. ministerstvo kultu a vyučování výnosem číslo 9592 z 1. července 1889*.“¹⁴⁶ Podle výnosu se však jednalo jen o „*vychovavací ústav pro dívky*.“¹⁴⁷ V žádném případě se tedy nejednalo ihned o učitelský ústav, ale o penzionát nebo „*Vyšší dívčí ústav*.“¹⁴⁸ Cílem ústavu bylo dívkám především předat katechetické učení katolické církve a vštěpovat jim do života „*lásku k českému národu i k českému jazyku*.“¹⁴⁹

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 43–44.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 44.

¹⁴⁶ AČKSD. KM 1, Řepčín (1889–1926), s. 2.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ AČKSD. KM 2, Řepčín kronika mateřince (1890–1914), s.18.

¹⁴⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. s. 44.

Než se však z vyššího dívčího ústavu stal vyloženě uznávaný učitelský ústav, musel si, podle interních dějin kongregace, projít nelehkými začátky. Dokonce se dá říct, že ústav vznikl na určité vzdělávací vizi P. Lubojackého, která se mu velmi těžko naplňovala. Dominikánky, které v roce 1889 obývaly řepčínský konvent, neměly skoro žádné pedagogické vzdělání, kromě představené sestry Rajmundy a sestry Dominiky. Sestra Rajmunda nicméně neměla aprobaci na vyučování v českém jazyce. Sestra Dominika studovala sice učitelský ústav, který spravovaly sestry voršilky v Olomouci, ale pravděpodobně ho nedostudovala, jelikož neexistuje žádný dokument, kde by byla vedena jako učitelka. Z těchto důvodů tedy byla zaměstnána v Řepčíně světská učitelka Františka Nakládalová, která po nějaké době vstoupila do kongregace a přijala řeholní jméno Pavla.¹⁵⁰

Počátek a fungování ústavu byla do určité míry jedna velká improvizace. Předně nejenom, že instituce neměla dostatek pedagogických pracovníků, ale dokonce neměla ani pořádné prostory vyčleněné pro výuku, které by byly zajištěny odpovídajícím nábytkem. V místnosti, která se stala v prvním roce ústavu třídou, bychom našly jen židle na sezení, a to jak pro žákyně, tak pro učitelku.¹⁵¹ Mohli bychom říct, že podmínky k vyučování v prvním roce existence ústavu byly pro danou situaci přijatelné, protože podle kroniky řepčínského konventu nastoupilo do prvního ročníku jen pět žákyň.¹⁵²

Pedagogického a materiálního nezabezpečení vychovatelského ústavu si byl velmi dobře vědom P. Lubojacký, proto do Řepčína zval různé návštěvy z řad české inteligence, které by mohly jeho podnik, ba dokonce sen o vyšší české dívčí škole, jakkoliv podporovat. Nejrozumnější podporovatelé ústavu i celého řepčínského konventu nalezneme v „*Pamětní knize Řepčína – seznam domů s dobrodinci 1889–1904*“¹⁵³ Najdeme v ní osoby, které měly velký podíl na vznik samotného konventu (např. provinciál dominikánů Tomáš Anselmi, bývalý olomoucký převor P. Nevřkal, P. Lubojacký atd.), samozřejmě se v tomto výčtu nezapomnělo ani na rakouský konvent v Gleisdorfu nebo na císaře Františka Josefa I. Po těchto pro dominikánky jistě významných a velmi důležitých donátorech se v knize vyskytují jména dalších duchovních, jako byl například tehdejší olomoucký arcibiskup Theodor Kohn nebo kaplan z Kokorské farnosti P. Jan Vepřek.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 44–45.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 45.

¹⁵² AČKSD. KM 1, Řepčín (1889–1926), s. 3.

¹⁵³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Pamětní kniha Řepčína – seznam domů s dobrodinci (1889–1904)*.

¹⁵⁴ Obec Kokory se nachází v okrese Přerov, viz Obec Kokory. *Úvodní stránka* [2022-07-02]. <<https://www.obeckokory.cz/>>.

Lidé výchovatelství ústav podporovali ať už materiálně nebo finančně. Manželé Vránovi například poskytli sestrám svoji nemovitost, kde ze začátku mohla část chovanky bydlet, než došlo k prvnímu rozšíření klášterních budov roku 1890.¹⁵⁵ Finančně je pak podporoval kupříkladu zmiňovaný císař František Josef I.¹⁵⁶ Penzionát byl nicméně zcela soukromý čili za ubytování i vzdělání chovanky platily měsíčně 30 zlatých. Pokud však některé dívky byly z chudších poměrů, platily méně nebo neplatily vůbec. Tento benevolentní přístup konventu k placení školného byl také jedním z důvodů, proč počet chovanky pomalu stoupal.¹⁵⁷

Velkou práci pak pro vzrůstající počet chovanky zásadně učinil, podle interních dějinných záznamů kongregace, právě P. Lubojacký. Ten nejenom, že přiváděl do ústavu různé návštěvy, aby získal penzionátu různé podporovatele,¹⁵⁸ ale vydal se třeba i do Slezska,¹⁵⁹ které bylo jeho rodným krajem.¹⁶⁰ Tam v obci Boleslav¹⁶¹ nabídl svým známým rodinám vzdělání pro jejich dcery v nově vzniklém „českém klášteře.“¹⁶²

Když se pak během prvních čtyř let existence penzionátu podíváme na počty chovanky, můžeme jen konstatovat, že si penzionát získal mezi lidmi jisté renomé. Po otevření zde totiž nastoupilo jen pět chovanky, ale roku 1893 bylo přijato dokonce 90 chovanky, a to nejenom z Čech, Moravy a Slezska, ale například i ze Slovenska, Chorvatska či Ruska.¹⁶³

Z toho důvodu dominikánky rovněž jednaly podle svých kronikářských zápisů o rozšíření klášterní budovy.¹⁶⁴ Představenstvo obce Řepčína, které ke stavbě vydalo povolení, to nicméně eviduje jako novou stavbu. Zcela konkrétně dominikánky zažádaly o povolení ke stavbě 20. března 1893 a za týden byla jejich žádost schválena.¹⁶⁵ Přístavba byla 18. května následujícího roku dokončena a po revizi místní stavební komise představenstva obce bylo vydáno 8. června toho roku povolení k užívání budovy.¹⁶⁶

Kromě rozšiřování klášterních budov se také postupně rozšiřoval i učitelský sbor. Mimo již zmiňovanou Františku Nakládalovou a P. Lubojackého nastoupil roku 1890 do ústavu František Polívka, který byl primárně středoškolským pedagogem na reálce v Olomouci a chovanky

¹⁵⁵ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 46.

¹⁵⁶ Viz výše, *Kapitola 1.3.1 Terciářky*.

¹⁵⁷ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 46.

¹⁵⁸ Viz výše.

¹⁵⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 46.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 17.

¹⁶¹ ŽÁČEK, Rudolf. *Dějiny Slezska v datech*. Praha: Libri, 2004, s.519.

¹⁶² AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 46.

¹⁶³ AČKSD. KM 1, Řepčín (1889–1926), s. 3 a 9–10.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 9–10.

¹⁶⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Plány Řepčín – plány školních budov (1888–1909): Povolení od představenstva obce Řepčína ke stavbě nové budovy ze dne 27. března 1893*, nepaginováno.

¹⁶⁶ Tamtéž. *Plány Řepčín – plány školních budov (1888–1909): Povolení od představenstva obce Řepčína k užívání budovy ze dne 8. června 1894*.

v Řepčíně vyučoval přírodopisu. V roce 1892 zde začal vyučovat matematiku a fyziku další středoškolský učitel Jan Kovařík.¹⁶⁷ Když roku 1893 odešel P. Lubojacký z dominikánského řádu, aby založil svoji kongregaci v Klimkovicích,¹⁶⁸ nastoupil na místo ředitele ústavu dominikán P. Rafael Lakosil. Ten převzal po P. Lubojackém výuku náboženství a k tomu měl i hodiny pedagogiky, dějepisu, francouzštiny a hudební výchovy. Dalším pedagogem, který rozšířil učitelský sbor, byl středoškolský profesor Vincenc Prasek, který vyučoval chovanky IV. ročníku českému jazyku a literatuře.¹⁶⁹

Následně roku 1898 zažádaly dominikánky zemskou školní radu, aby se z vyššího dívčího ústavu stala česká soukromá škola pro vzdělávání učitelek. Pro splnění podmínek dané žádosti musely dominikánky přijmout nového učitele Ladislava Slámu, který dívky vyučoval kresbě. Od tohoto roku rovněž profesor Prasek měl kromě hodin češtiny i hodiny němčiny. Další nově přichozí pedagog Antonín Petzold vyučoval zpěvu a dominikán P. Česlav Přichystal měl na starosti hodiny náboženské výchovy ve všech ročnících.¹⁷⁰

Postupně se tak dostáváme ke změně statusu této vzdělávací instituce, kdy z pouhého vyššího dívčího ústavu neboli výchovného penzionátu pro dívky se v září 1899 stal „*Český soukromý ústav ke vzdělávání učitelek, který se skládal ze čtyř ročníků*.“¹⁷¹ Žádost k této změně podaly dominikánky v roce 1898, a to pravděpodobně kvůli velkému počtu chovek, které se v penzionátu vzdělávaly a byly postupně rozděleny do čtyř ročníků.¹⁷²

Velkou oporu k úřední změně statusu této vzdělávací instituce měly dominikánky v zemském školním inspektorovi Josefu Lošťákovi. Ten řeholnicím postupně radil, jak napsat školní řád či upravit vyučovací osnovy tak, aby to korespondovalo s organizační strukturou ostatních učitelských ústavů v Rakousku–Uhersku. Poté byly tyto dokumenty odeslány ke schválení jak olomouckému arcibiskupovi, tak zemské školní radě.¹⁷³ Není tedy divu, že dle interních dějin kongregace vděčily dominikánky za otevření regulérního učitelského ústavu zemskému školnímu inspektorovi Josefovi Lošťákovi. Ten také ve školním roce 1900/1901 vykonal v Řepčinském konventu inspekci všech škol a tříd. Po kontrole, která dopadla k jeho velké spokojenosti, prý prohlásil, že co se týče učitelského ústavu, tak „*patří mezi nejprvnější*.“¹⁷⁴

¹⁶⁷ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 47–48.

¹⁶⁸ Viz výše, pozn. pod čarou 114.

¹⁶⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 48–49.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 49.

¹⁷¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 47.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Tamtéž, s. 49.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 47.

Pracovna

Poslední vzdělávací instituce, kterou dominikánky otevřely v roce 1895, byla tzv. pracovna. Zde se dívky učily domácím pracím, jako bylo například vaření, šití, vyšívání a jak se postarat o svoji vlastní domácnost. V prvním roce existence sem chodilo 24 dívek, ale postupně se počet žákyň navýšil až na 40, což z jistého pohledu svědčí, podle interních dějinných záznamů kongregace, o oblibě této pracovny u českého obyvatelstva.¹⁷⁵ Později tato pracovna byla i v dalších filiálních domech kongregace, ale v nich se již jednalo o kuchařsko–hospodyňské kurzy, do kterých byly přijímány především dívky z místní obce nebo blízkého okolí.¹⁷⁶ Ostatně v roce 1900 dominikánky otevřely v Řepčíně druhou pracovnu, která přijímala pouze místní obyvatelky. Financování této pracovny bylo opět především ze školného, které dívky měsíčně platily.¹⁷⁷

1.5 Vývoj stanov

1.5.1 První stanovy

Dominikánky se prvních dvacet let řídily podle stanov dominikánské kongregace blahoslavené Markéty Uherské. Jako první se jimi řídily dominikánky v uherském Köszege, následně je převzaly i dominikánky z rakouského Gleisdorfu a odtud si je přinesly i řepčínské dominikánky.¹⁷⁸ Toto předávání stanov po těchto konventech je naprosto pochopitelné, neboť jak víme, zakladatelem uherského i rakouského kláštera byl tehdejší provinciál dominikánského řádu Tomáš Anselmi¹⁷⁹ a bylo by spíše zvláštní, kdyby tyto konventy měly naprosto rozdílné stanovy. V případě řepčínského konventu u Olomouce to jen dokresluje jistou závislost těchto dominikánek na gleisdorfském konventu, o kterém jsme se již zmínili. Tyto stanovy nicméně neměly žádné církevní schválení. Na tuto skutečnost se přišlo víceméně náhodně, když se roku 1906 olomoucký arcibiskup František kardinál Bauer dotazuje, od kdy jsou stanovy platné.¹⁸⁰ Žádný dokument, který by stvrzoval jejich schválení patřičnou církevní autoritou, se tehdy nenašel.¹⁸¹

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 44.

¹⁷⁶ Viz níže.

¹⁷⁷ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 44.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 31.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 16.

¹⁸⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Listiny konzistoře 1889–1936, č. listiny 24*.

¹⁸¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 33.

Samotné stanovy neobsahovaly jen předpisy, ale také různé duchovní texty týkající se například „o způsobu modlitby, o druzích pozornosti při ní, o stupních poslušnosti a chybách proti ní”¹⁸², o podstatě slibů a. j.”¹⁸³. Dále v těchto prvních stanovách se nacházely biblické citáty nebo i církevních spisovatelů.¹⁸⁴ V úvodu stanov jsou dokonce papežské dokumenty, které byly vydány pro kontemplativní II. řád dominikánských mnišek. Mezi nimi je kupříkladu bula papeže Julia II. z roku 1510, která nařizuje, aby skládaly tři evangelní sliby do rukou velmistra řádu, či jeho zástupce.¹⁸⁵ Na základě této buly se pak členky kongregace zavazují k dodržování těchto evangelijních rad, a také zachovávání jisté formy klausury, která však je upravená podle apoštolského poslání kongregace.¹⁸⁶

Struktura stanov

Pokud se podíváme na strukturu těchto stanov, zjistíme, že jsou rozděleny na tři oddíly a každý oddíl má několik hlav, ty jsou dále děleny na články, a články na jednotlivé odstavce. První část je věnována stanovám z obecného hlediska. Jedná se o nejkratší část, která obsahuje pouze sedm článků. Velmi podstatný je druhý článek, který je věnován hlavnímu poslání kongregace: „Kongregace řádu kajících sv. Dominika proto založena jest, by učíc a vychovávajíc mládež o spáse duši pracovala.”¹⁸⁷ V dalších článcích se dozvíme, jakou kongregace má strukturu. To znamená, že nejvyšší post je zastáván volenou generální představenou, ta má pod sebou převorky z jednotlivých filiálních domů a každý tento dům má ještě podpřevorku a vikářku. Nakonec tohoto oddílu je stanoven i příkaz, jenž se týká pravidelného předčítání stanov, které se má činit každý den během oběda s výjimkou velkých církevních svátků.¹⁸⁸

Druhý oddíl stanov obsahuje celkem 29 hlav.¹⁸⁹ Obecně se v tomto oddíle dozvíme, jak má probíhat modlitba, jaké a kdy mají řeholnice dodržovat posty,¹⁹⁰ či jak správně má vypadat řeholní oděv.¹⁹¹ Jsou to tedy nařízení týkající se velmi praktického života v klášteře.

¹⁸² Stále je tématem modlitba (pozn. P. W.).

¹⁸³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 31.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 12–13.

¹⁸⁶ AČKSD. *Řehole a stanovy sester řádu sv. Dominika 1890*, s. 1.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 11.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 11–12.

¹⁸⁹ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 14.

¹⁹⁰ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 32.

¹⁹¹ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 15–16.

Třetí oddíl se pak věnuje službě a povinnostem generální představené, ale také převorek, podpřevorek a vikářek. Samozřejmě do toho spadají i náležitosti ohledně volby nejvyšší představené. Jedna z posledních statí tohoto oddílu pak řeší věci ohledně kongregačního shromáždění – co je to za orgán, v kterých záležitostech rozhoduje atd.¹⁹² Nyní se podívejme podrobněji na některé předpisy.

Modlitba

Jeden z nejzásadnějších předpisů pro společný řeholní život jsou regule týkající se modlitby. U dominikánského řádu nás jistě napadnou dvě nejzákladnější modlitby, které se v tomto společenství praktikují. Jedná se o modlitbu růžence, s kterou je spojována osoba i vyobrazení sv. Dominika.¹⁹³ Druhou je pak denní modlitba církve neboli tzv. hodinky. Ty se kongregační sestry modlily první dva roky od vzniku kongregace latinsky a od roku 1891 konventní rada odhlasovala jejich český překlad s odůvodněním, aby řeholnice rozuměly jednotlivým textům modlitby a mohly nad nimi rozjímat. Mimoto měly sestry předepsanou každodenní četbu Písma svatého nebo jiné duchovní literatury, většinou společnou večerní modlitbu růžence a jiné modlitební úkony mezi něž například patřila i půlhodinová ranní a večerní kontemplativní modlitba.¹⁹⁴

Půst

Součástí duchovního života dominikánek bylo dodržování půstu. V tomto ohledu byl týden rozdělen na tzv. masité a nemasité dny. Podle stanov byly „nemasité“ dny pondělí, středa, pátek a sobota. Samozřejmě se počítalo i s určitými výjimkami, respektive, pokud postní den připadl na církevní svátek či dokonce slavnost, byly řeholnice od postních předpisů osvobozeny. Krom tohoto rozdělení na „masové“ a „nemasové“ dny měly řeholnice předepsáno, že v pátek je povolen jen jeden plnohodnotný pokrm, a to oběd.

Klausura

Velmi důležitá část stanov se týkala zachovávání klauzury. Sestry směly opustit klášter jen v nezbytně nutných případech, a to nikdy ne samy, ale vždy v doprovodu jedné nebo dvou spolusester. Dokonce jakákoliv lékařská péče byla zajišťována formou návštěv jednotlivých

¹⁹² Tamtéž, s. 17.

¹⁹³ SCHAUBER, Vera – SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002 s. 409–411.

¹⁹⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 32.

lékařů přímo v budově konventu. Předpisy se stahovaly i na fungování takzvaných hovoren, tedy místností, kam mohly přicházet různé návštěvy zvenčí. Zde platilo pravidlo, že sestra, již se návštěva týkala, nebyla v hovorně sama, ale vždy ještě s jednou sestrou, a to po celou dobu trvání návštěvy.

Svátost smíření

Zajímavá je i otázka svátosti smíření neboli zpovědi, protože i tato vcelku soukromá věc každého křesťana byla předmětem jednoho z nařízení vycházejícího ze stanov. Povinností generální představené bylo zajistit pro každý filiální dům konkrétního zpovědníka.¹⁹⁵ Jak probíhal výběr takového kněze, to z dostupných archivních materiálů nevíme. Jak ale uvidíme v dalších kapitolách, většinou se jednalo o kněze, kteří působili v té stejné obci nebo v jejím blízkém okolí. Je tedy dost nepravděpodobné, že by generální představená znala osobně všechny kněze v místech, kde dominikánky působily. Máme však k dispozici krásný příklad tohoto výběru pro šilperský konvent. Hlavní postavou v této záležitosti byl P. Jan Verner, jenž byl farářem české národnosti působící v blízkých Horních Studénkách, kam za ním dominikánky na začátku druhé světové války chodily ke svátosti smíření a na mše svaté¹⁹⁶, neboť Šilperk byla většinově německá obec, ve které působil německý kněz P. Hruschka.¹⁹⁷ Po válce právě na přání dominikánek byl přemístěn P. Verner do Šilperka, kde se stal nejen farářem, ale také duchovním doprovázejícím a zpovědníkem sester.¹⁹⁸ Na základě tohoto příkladu můžeme říct, že zpovědníka daného konventu jmenovala generální představená z podnětů přání sester, kteří ve filiálním domě působily.

Co se týká samotných předpisů svátosti smíření, tak sestry měly přikázáno mluvit o svých vlastních hříších a poklescích. Naprosto měly zapovězeno hovořit s knězem o záležitostech života řeholního společenství či jiných světských věcech. Pokud by se stalo, že by tyto záležitosti na nich kněz vyzvídal, měly řeholnice za povinnost jej slušně upozornit, že o tom

¹⁹⁵ HNÁTOVÁ, Veronika. Působení *Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 16.

¹⁹⁶ Zde je správné dodat, že v dané době se sloužily mše v latinském jazyce, podle misálu vydaného roku 1570, a to na základě apoštolské konstituce Pia V. *Quo primum* (viz Papal encyclicals online. *Quo primum* [2024-10-21]. <<https://www.papalencyclicals.net/pius05/p5quopri.htm>>). O změně této praxe hovoří až konstituce 2. vatikánského koncilu O posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium* z roku 1963, kde se v 36 článku píše: „[...]ve mši, při udělování svátostí i jinde v liturgii může být pro lid nezřídka velmi užitečné uplatnit národní jazyk.“ (viz SC 36). Nový misál z roku 1969 pak nechal vydat Pavel VI. právě na základě ustanovení konstituce *Sacrosanctum Concilium* (viz PAVEL VI. Apoštolská konstituce *Missale Romanum*. Řím 1969). Jeho český překlad se dnes používá při mši svaté (viz např. Beneš, Josef, ed. *Český misál pro neděle a významné dny liturgického roku*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1977).

¹⁹⁷ V Šilperku působil v letech 1939–1946. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty: historie a proměny města 1278–2018*. Štíty: Pavel Ševčík – Veduta, 2018. s. 299.

¹⁹⁸ Viz níže.

nesmí mluvit.¹⁹⁹ Tento předpis je na jednu stranu velmi pochopitelný, neboť pokud se vyskytují v určitém společenství problémy, měli by si to jednotliví členové vyříkat mezi sebou. Na druhou stranu jednalo se o pouhý předpis, navíc svátosti, jejichž obsah musí být podle kanonického práva zcela utajen.²⁰⁰ Takže není vyloučeno, že řeholnice využily této svátosti, aby si postěžovaly na vnitřní poměry v konventu, které se jim zrovna nelíbily. Stejně tak nelze vyloučit, že by se zpovídající kněz nedotazoval příslušné sestry na interní řeholní život či na to, co ji zrovna teď trápí.

Svátost eucharistie

V těchto nejstarších stanovách najdeme i různé předpisy týkající se svátosti eucharistie nebo dobrovolného odchodu řeholnice z kongregace, které nám v dnešní době přijdou nepochopitelné. Přistupovat ke svatému přijímání, jak se také jinak svátosti eucharistie říká, musely dominikánky povinně v neděli, na svátky Panny Marie a ve svátky, které jsou přímo v dikci Kazatelského řádu. Dobrovolně pak mohly k přijímání v pondělí, středu a v pátek.²⁰¹ Tato pravidla platila do vydání dekretu „*Sacra Tridentina Synodus*“ papeže Pia X. v roce 1905, který povolil každodenní přijímání eucharistie, ba dokonce k němu přímo vybízel.²⁰²

Věno

Poslední z předpisů, který zmíníme, se týká věna, tedy určitého jmění, které přináší dívka do kláštera, do kterého chce vstoupit. O této věci se tyto stanovy zmiňují pouze v případě, když řeholnice opouštěla kongregaci. Byl totiž rozdíl, pokud členka kongregace odcházela ze společenství dobrovolně nebo nedobrovolně. Při dobrovolném odchodu neměla totiž řeholní sestra nárok na vrácení věna. Představená kongregace však měla právo jí vydat určitou část z přineseného jmění na svoji následnou obživu. Naopak pokud řeholnice opustila kongregaci z církevně uznaného důvodu, například kvůli porušení kázně, bylo jí navraceno celé věno, a to i s úroky.²⁰³

Stanovy nám však neříkají nic o tom, zda byla povinnost dívky do kongregace nějaké věno přinést a jakou mělo mít, popřípadě minimální hodnotu. Tyto informace, se nicméně nacházejí v tzv. Smlouvách s rodiči sester z let 1906–1929,²⁰⁴ což jsou nejstarší dokumenty tohoto typu,

¹⁹⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část s. 32–33.

²⁰⁰ CIC 83.

²⁰¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 33.

²⁰² PIUS X. *Dekret Sacra Tridentina Synodus z 20. 12. 1905*. Dostupné online: Kongregace pro klérus (stará verze stránek). *Sacra Tridentina Synodus* 2021-03-16]. <<http://www.clerus.org/clerus/dati/2004-06/24-15/mpsacra>>.

²⁰³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 33.

²⁰⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1906–1929)*.

kteřé máme k dispozici. Z nich se dovídáme nejenom to, že rodiče dávali písemný souhlas své dceři ke vstupu do kongregace, ale také že výše věna byla opravdu různá a často se odvíjela od majetkových nebo společenských poměrů, z kterých daná dívka pocházela. Pro lepší názornost uvádíme tři odlišné příklady.

První se týká slečny Štěpánky Sochorové, která se rozhodla vstoupit k dominikánkám bez jakékoliv dřívější zkušenosti s tímto řeholním společenstvím. Její otec Jan Sochor, který povoluje své dceři vstoupit do kongregace, se rovněž zavazuje, že po uplynutí zkušební lhůty, jež v té době činila jeden měsíc, dá Štěpánce „*věno v obnosu 400 K[orun]*“²⁰⁵ Kromě věna dceři zajistí i jistou výbavu, kterou kongregace po svých členkách požaduje, ale která není ve smlouvě blíže specifikována.²⁰⁶

Druhý příklad je smlouva s panem Janem Horečanským. Ten za svoji dceru Marii, která vstoupila k dominikánkám, neplatil žádné věno, nicméně se podle smlouvy „*zavazuje [svou dceru] po dobu kandidatury potřebným šatstvem, prádlem, obuví a jinými věcmi opatřovati, mimo to po čas studií ji vydržovati jako chovanku... k obláče na řeholní roucho jí poskytnouti 300 K[orun] [...] a výbavu.*“²⁰⁷

Jako třetí příklad uvádíme smlouvu mezi řepčinským konventem a Annou Nevařilovou. Zde tedy neuzavírá smlouvu rodič příslušné dívky, ale sama dívka, která se chce stát řeholnicí. V tomto případě se dominikánky zavazují, že slečně Anně „*bude po dobu čekatelství opatřovati potřebné šatstvo, prádlo i obuv. [...] K obláče na výbavu [...] poskytně 1888 Kč.*“ Takže tato dívka nejspíše nemá žádné rodiče, a proto nepřináší do kláštera žádné věno.²⁰⁸

Tyto tři příklady nám krásně ilustrují, že dominikánky při stanovování výše věna braly v potaz hned několik okolností. Zda dotyčná dívka vstupuje do kongregace již ve zralém věku nebo zda byla k dominikánkám přijata už jako chovanka, či jestli dívka vstupuje na vlastní žádost bez žádného majetku. V tomto ohledu můžeme říct, že dominikánky nijak zvlášť nevyžadovaly po svých čekatelkách nebo kandidátkách, aby v rámci svého vstupu do kongregace musely nejprve složit nějaké věno.

Můžeme se nicméně domnívat i na základě dochovaných smluv s rodiči sester,²⁰⁹ že u majetnější rodin se předpokládalo, že daná dívka donese do kláštera nějaký finanční obnos.

²⁰⁵ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1906–1929): Smlouva mezi konventem Dominikánek v Řepčíně a panem Janem Sochořem z Opatovic ze dne 12. září 1909.*

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1906–1929): Smlouva mezi konventem sester Dominikánek v Olomouci–Řepčíně a Janem Horečanským ze dne 3. ledna 1910.*

²⁰⁸ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester 1906–1929: Smlouva uzavřená mezi konventem sester Dominikánek v Olomouci–Řepčíně a Annou Nevařilovou ze dne 26. srpna 1927.*

²⁰⁹ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1906–1929).*

Dokonce, když v roce 1936 podle nových stanov byla stanovena fixní částka věna, tak praxe zůstala naprosto stejná. To znamená, že fixní částka činila dva tisíce korun, ale ve skutečnosti nebyla striktně vyžadována. Stačí se podívat do smluv s rodiči sester mezi lety 1937–1950.²¹⁰ V nich se dozvíme, že například pan a paní Hájkovi nedali své dceři Daně žádné věno.²¹¹ Stejně tak pan Martin Mrtvý nesložil žádné věno za svoji dceru Marii.²¹² Naopak pan a paní Knotkovi dali své dceři Boženě pět tisíc na výbavu a deset tisíc bylo pak věno, které poskytli kongregaci.²¹³

Čili v rovině právní nám zde existuje jasný předpis, ale po praktické stránce jej dominikánky nijak nevyžadovaly. Proč tomu tak bylo, to se můžeme pouze domnívat. Stanovy z roku 1936 byly sepsány, podle obecných předpisů, „pro všechny sestry III. řádu,“²¹⁴ jenž byly uznány svatopetrským stolcem. Zároveň se dominikánky při psaní těchto stanov inspirovaly i texty předpisů kongregací dominikánek z Rakouska, Maďarska nebo USA.²¹⁵ Je tedy dost pravděpodobné, že norma týkající se pevné hodnoty věna byla odněkud z těchto zdrojů pouze přepsána, aniž by byla vyžadována. Navíc praxe v této věci byla delší než zmíněný předpis.

1.5.2 Druhé stanov

Tyto stanov předložil olomouckému arcibiskupovi ke schválení superior dominikánek P. František Bubeník v roce 1909.²¹⁶ Superior dominikánek byl duchovní ustanovený dominikánským řádem, který měl na starost víceméně „dohled“ nad spirituální životem kongregace, která vycházela z učení svatého Dominika. Tím také bylo řečeno, že kongregace dominikánek byla a je pevnou součástí dominikánského řádu jako takového. Z právního hlediska však kongregace podléhala nikoliv dominikánskému řádu, ale diecéznímu biskupovi.²¹⁷ Jak ale dále zmíníme, tak tyto pravomoci nebyly vždy jednoznačné.

²¹⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950)*:

²¹¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950)*: *Smlouva mezi generální správou kongregace sester Dominikánek a manželi Hájkovými ze dne 24. července 1949.*

²¹² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950)*: *Smlouva mezi generální správou kongregace sester Dominikánek a Martinem Mrtvým ze dne 7. září 1947.*

²¹³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950)*. *Smlouva mezi generální správou kongregace sester Dominikánek a manželi Knotkovými ze dne 24. července 1949.*

²¹⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 2. část, s. 98.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ AČKSD. *KM 1, Řepčín (1889–1926)*, s. 72.

²¹⁷ Toto rozdělení pravomocí nad kongregací mezi diecézním biskupem a dominikánským řádem je jednoznačně patrné z komunikace mezi tehdejším provinciálem Tomášem Anselmim a olomouckým arcibiskupem kardinál Fürstenbergem. T. Anselmi ohlašuje dopisem arcibiskupovi, že s povolením c. k. zemských úřadů bude na jeho území diecéze uvedena ženská kongregace dominikánek přesto ho však žádá o církevní schválení tohoto konventu dominikánek na jeho území. Zároveň také prosí o svolení, aby moravský konvent měl stejného řádového superiora, jakého mají dominikánky v Gleisdorfu, neboť i Anselmi považuje řepčinský konvent za filiálku kláštera v Gleisdorfu. Viz AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 68.

Vraťme se však nyní ke stanovám z roku 1909. Jedná se již o daleko přehlednější text, který se dělí na dva díly, každý díl na kapitoly, ty na články a články pak na jednotlivě číslované odstavce. První díl se věnuje především všeobecným regulím týkající se přijímání nových řeholnic, praktickým věcem řeholního života, pravidlům vycházejícím z řehole sv. Augustína, a také záležitostem poslání kongregace, tedy konkrétně její výchovatelské činnosti. Druhý díl pak obsahuje regule ohledně řízení a správy kongregace.²¹⁸

V těchto nových předpisech je již napsáno, jak se kongregace správně jmenuje, že se jedná o kongregaci bl. Zdislavy, která se řídí primárně podle řehole sv. Augustína. Dále se zde uvádí, že hlavním posláním tohoto řeholního společenství je výchovatelská činnost podle učení sv. Dominika.²¹⁹ K těmto víceméně informativním normám patří i přípis o tom, že se Česká kongregace dominikánek řídí podle „*všeobecných církevních zákonů a ustanovení Sv. Stolic, které se týkají, buď řeholí vůbec anebo této kongregaci zvlášť.*“²²⁰

Samospráva kongregace

Stanovy samozřejmě obsahují oproti předešlým stanovám několik změn. Jedna z nejzásadnějších se právě týkala vlastní samosprávy a řízení kongregace, kdy do života řeholnic již tolik nezasahoval dominikánský superior nebo diecézní biskup. Velká váha rozhodování nyní spočívala na generální kapitule a generální představené této pouze národně české kongregace dominikánek.

Samotná generální kapitula byla podle těchto předpisů úřadem, který byl „*první a nejvyšší mocí kongregace, z něhož všechna ostatní moc přímo nebo nepřímo plyne.*“²²¹ Generální kapitula totiž volila generální představenou a jednotlivé řeholní sestry, které zastávaly další vysoké funkce v kongregaci. Taktéž měla právo měnit či rušit jednotlivé předpisy atd. Mezi členkami generální kapituly byly kromě samotné generální představené i její předchůdkyně, generální asistentka, představené jednotlivých konventů a další delegované sestry z těchto konventů.²²²

Kromě generální kapituly zde samozřejmě byl velmi důležitý post generální představené, který jak již víme, byl volený. Co se týče samotné volby, musela se každé tři roky opakovat, ačkoliv u první generální představené sestry Rajmundy Jindrové žádaly ostatní spolusestry o

²¹⁸ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 18.

²¹⁹ AČKSD. *Stanovy kongregace sester blah. Zdislavy III. řádu sv. Dominika z roku 1909*, s. 24–25.

²²⁰ Tamtéž, s. 25.

²²¹ Tamtéž, s. 136.

²²² HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 21.

výjimku u arcibiskupa kardinála Bauera, aby mohla zastávat úřad až do smrti, ale nebyly vyslyšeny.²²³

Podle nových stanov nicméně slibovaly řeholnice poslušnost právě generální představené a jejím následovnicím. Jen pro srovnání podle starých stanov tuto poslušnost slibovaly jednotlivé dominikánky diecéznímu biskupovi nebo velmistrovi kazatelského (dominikánského) řádu.²²⁴ Z této poslušnosti pak vyplývalo, že generální představená rozhodovala nad osudem svých spolusester. Jen ona je mohla posílat a ustanovovat v jednotlivých filiálních domech kongregace.

Mezi další povinnosti generální představené například nově patřily i visitace těchto filiálních konventů. Předtím to měl na starost superior kongregace.²²⁵ Vzhledem k těmto změnám v řízení celé kongregace, můžeme říct, že těmito stanovami z roku 1909 se toto řeholní společenství do velké míry emancipovalo, a již nad ním neměl víceméně žádnou rozhodovací moc diecézní biskup, provinciál dominikánského řádu, ani představená rakouského kláštera v Gleisdorfu, jak tomu bylo několik let po vzniku této kongregace na území českých zemí.²²⁶

Diecézní biskup nicméně dle předpisů vydával církevní schválení pro jednotlivé filiální domy kongregace,²²⁷ a také předsedal volbě generální představené, jehož výsledek většinou potvrdil.²²⁸ Takovou výjimkou z pravidla byla volba z roku 1924, kdy sestry opětovně zvolily sestru Rajmundu Jindrovou, ale arcibiskup Leopold Prečan to neakceptoval a muselo dojít k nové volbě, kdy byla zvolena sestra Augustina Stuchlá.²²⁹ Na tomto je vidět ještě jedna zajímavá věc a to, že je sice dán čas, po kterém se musí volit generální představená, ale stanovy z roku 1909 neomezují počet a kolikrát za sebou může být zvolena konkrétní řeholnice generální představenou. Dnešní stanovy mají tento počet stanovený na dvě funkční období.²³⁰

²²³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 82.

²²⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 34.

²²⁵ Tamtéž, s. 35.

²²⁶ Viz výše, kapitola 1.3.

²²⁷ MZA Brno. Fond E – 109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950).

²²⁸ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 82.

²²⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 2. část, s. 122 a 135. Sestra Augustina vlastním jménem Františka Stuchlá se narodila v roce 1875 v Boleslavi u Ratiboře. Do kongregace vstoupila roku 1894 a o dva roky později skládala věčné sliby. Následně byla poslána do Vyškova, kde se stala roku 1907 ředitelkou měšťanské školy, kterou měly dominikánky ve správě, a v roce 1913 byla jmenována převorkou tamějšího konventu. V roce 1918 se stal převorkou v Řepčíně a právě roku 1924 byla zvolena v pořadí druhou generální představenou kongregace. Tuto funkci vykonávala až do roku 1943. Zemřela pak v roce 1953 v opavském konventu. Viz Česká kongregace sester dominikánek. *Augustina* [2023-03-21]. <<https://www.dominikanky.cz/augustina/>>.

²³⁰ Osobní rozhovor autora s generální představenou kongregace SM Kristou OP – Ludmilou Chládkovou z dne 25. 7. 2018.

Přijímání nových sester do kongregace

Kromě těchto velkých změn, které se týkaly struktury a řízení celé kongregace, nacházíme ve druhých stanovách i změny, jež se týkají praktického života dominikánek. Asi nejviditelnější z těchto změn je otázka přijímání nových dívek do kongregace. Doba noviciátu se totiž prodloužila na dva roky z původního jednoho roku. Zároveň po této době řeholnice neskládaly hned věčné sliby, jak bylo zvykem, ale napřed skládaly třikrát za sebou roční dočasné sliby, a tedy až po prvních pěti letech života v kongregaci mohly sestry přistoupit k věčným slibům.²³¹ Stejně tak došlo k již zmiňované změně týkající se obsahu slibu, kdy jednotlivé sestry slibovaly poslušnost jen generální představené a nikomu jinému.²³²

Zmírnění určitých předpisů

Některé předpisy byly v těchto stanovách rovněž zmírněny. Týkalo se to například půstu, návštěv rodičů, opouštění klauzury nebo odchodu z kongregace. Půst se zachovával především jen v páteční dny, a to podle církevních předpisů platných pro všechny křesťany. To znamená, že v pátek nesměly řeholnice jíst pouze masné pokrmy. Výjimkou byl pouze Velký pátek, kdy bylo povoleno jíst jen suchý chleba a pít vodu.

Dominikánky podle nových předpisů taktéž mohly navštívit rodiče, pokud byli nemocní a pobýt s nimi dva dny doma. Opouštění kláštera bylo povoleno i za účelem kulturní akce, když řeholnice dělaly doprovod chovankám. Nakonec, pokud řeholnice dobrovolně nebo z jistých nedobrovolných důvodů musela opustit kongregaci, vždy ji muselo být vráceno věno.²³³ Tyto všechny nové regule řeholního života dominikánek víceméně vydržely až do vydání nových stanov v roce 1936.

Úpravy stanov

Musíme však podotknout, že během té doby došlo k jistým úpravám předpisů, a to v roce 1912 a 1918, přičemž druhá úprava byla důležitější. V roce 1917 totiž vyšel souhrnný kodex kanonického práva a dominikánky se snažily vyhovět novým celocírkevním předpisům týkajících se řeholního života. Bohužel tyto, někdy až překotné změny, také podkopávaly budování jisté klášterní tradice, na které by mohly dominikánky stavět a posilovat činnost své kongregace.²³⁴

²³¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 33.

²³² Viz výše.

²³³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 1. část, s. 34–35.

²³⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 2. část, s. 97–98.

V tomto ohledu autorka interních dějin kongregace sestra Běhalová zmiňuje odstraňování předpisů, jejíž plnění bylo sice „*obtížné, nikoli nemožné*.“²³⁵ Jednalo se často o normy, které se týkaly modlitební praxe (například „*zrušení večerního rozjímání*“²³⁶) nebo jistých forem askeze (například používání „*peřin místo žíněnek a houní*“²³⁷).

Časté změny těchto předpisů vyvolávaly někdy i chaos v řeholních pravidlech. Takovým typickým příkladem byla několikrát se měnící doba noviciátu, v první polovině dvacátého století jsme mohli být svědky vcelku pěti obměn v této věci. Přitom se jednalo o víceméně drobnosti, střídala se totiž období, kdy noviciát trval rok, s obdobími, kdy trval dva roky.²³⁸

1.5.3 Třetí stanovy

Hlavní motivací ke změně stanov byla touha dominikánek, aby kongregace spadala pod pravomoc papeže. Prvním zásadním krokem, který musely české dominikánky v této záležitosti udělat, bylo právě ono upravení stanov podle univerzálních předpisů pro všechny řeholnice III. řádů na světě uznávané svatou stolicí, které pro Českou kongregaci dominikánek přeložil její tehdejší superior Emilián Soukup. Následně si sestry vyžádaly stanovy také od jiných konventů dominikánek, které již byly pod pravomocí papeže, mezi nimiž najdeme například nám již známý rakouský klášter v Gleisdorfu, ale také ze Špýru a další. Na základě těchto podkladů pak řeholnice sepsaly novou verzi svých stanov, kterou však musela přijmout jak generální kapitula kongregace, tak olomoucký arcibiskup Leopold Prečan. Tento schvalovací proces šel nicméně velmi hladce, takže se nové stanovy mohly souhrnně vytisknout, a pak se s nimi seznamovaly sestry v jednotlivých konventech.²³⁹ Nyní se seznámme s několika změnami, které ve stanovách nalezneme.

Poslání kongregace

První se týkala poslání a vytyčení činnosti kongregace. V dřívějších stanovách bychom se dočetli, že kongregace se věnuje „*výchově a vyučování křesťanských dívek a dětí vůbec v duchu sv. Dominika*.“ Od roku 1936 byla tato činnost kongregace rozšířená o působení v „*charitativních ústavech*.“²⁴⁰

²³⁵ Tamtéž, s. 98.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž, s. 98.

²³⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 2. část, s. 98–99.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 99.

Pravidla pro přijetí

Jisté změny se opět týkaly nových členek, které přicházely do kongregace. Jak jsme výše zmínili, v těchto stanovách se poprvé objevil předpis o fixní hodnotě věna, které složili rodiče dívky po jejím přijetí do kongregace.²⁴¹ Tato norma se však, jak víme, v praxi moc neuplatňovala.²⁴²

V předpisech o přijímání nových spolusester, to však nebyla jediná obměna. Další se týkala již známých tzv. smluv s rodiči sester. Podle nových stanov se tyto smlouvy již nevyžadovaly,²⁴³ ale stejně tak jako v otázce věna nebyl tento předpis striktně dodržován. Důkazem nám k tomu jsou právě smlouvy uzavřené s rodiči mezi lety 1937–1950.²⁴⁴ Takže i zde můžeme říct, že psaná norma je jedna věc, ale určité zvykové pravidlo je věc druhá.²⁴⁵

Skládání řeholních slibů

Změny se týkaly i norem ohledně skládání řeholních slibů. Ve starých předpisech skládaly novicky napřed roční časné sliby, a to třikrát za sebou, poté již skládaly slavné sliby. Podle nových regulí činily dívky rovněž sliby na rok, a to třikrát za sebou, ale následně dělaly ještě jeden časný slib na tři roky a až po šesti letech pobytu v klášteře byly připuštěny k slavným neboli doživotním slibům. K těmto slibům se váže i poslední větší obměna stanov, neboť se měnila i formulace tohoto slibu. Předtím se v profesní formuli slibovala vždy jen poslušnost diecéznímu biskupovi, provinciálovi dominikánů nebo generální představené. Tento slib samozřejmě zůstal, ale připojily se k tomu i sliby chudoby a čistoty.²⁴⁶

Je naprosto pochopitelné, že muselo dojít k doplnění těchto slibů. Jedná se totiž o takzvané evangelní rady, jejichž dodržování se do určité míry vyžaduje od každého „*Kristova učedníka*,“ ale nejvíce se „*ukládá těm, kteří dobrovolně přijmou povolání k zasvěcenému životu*.“²⁴⁷ Ke skládání slibů se váže i další předpis, podle něhož po složení časných slibů měly sestry zůstat členkami mateřince a nebýt vysílány do filiálních domů, což nejspíše nemohlo být kvůli vzrůstajícímu počtu domů a malému počtu řeholnic vždy dodržováno.²⁴⁸

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² Viz výše, kapitola 1.5.1.

²⁴³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 2. část, s. 99.

²⁴⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950)*:

²⁴⁵ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 2. část, s. 99

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ KKC 915.

²⁴⁸ Viz níže.

Činnost řádu

Stanovy nově upravovaly i záležitosti týkající se výchově a vzdělávání dětí a dívek, což bylo primární náplní činnosti tohoto řádu. Vznikl například nový úřad „*generální ředitelky pro dozor nad všemi školami a vychovávacími ústavami kongregace*.“²⁴⁹ Zároveň vznikla zvlášť generální správa kongregace, která byla oddělena od života mateřského konventu. Členky generální správy pak vytvořily generální kapitolu, podléhající přímo generální představené.²⁵⁰

Přijetí kongregace pod papežskou pravomoc

Jak již víme, tyto stanovy vznikly především kvůli tomu, že dominikánky chtěly spadat pod papežskou pravomoc, aby však dosáhly tohoto cíle, musely kromě sepsání nových stanov vykonat ještě několik dalších kroků. Prvním z nich byl samozřejmě překlad těchto stanov do francouzštiny a následně byl text odeslán posvátné kongregaci pro řeholníky. K těmto stanovám se připojovalo i doporučení olomouckého, brněnského, pražského a košického biskupa či arcibiskupa, ve kterém tito církevní hodnostáři dávali možné svolení k osamostatnění a k nezávislosti kongregace na jejich úřadech. Nutno dodat, že všechny tyto dokumenty byly odeslány do Vatikánu v již vcelku celosvětově vyhrocené politické situaci v září roku 1938.

Odeslané písemné materiály byly však podle posvátné kongregace pro řeholníky nedostatečné na to, aby mohla dát dobrozdání k této emancipaci. Z toho důvodu se členové jmenované kongregace obrátili na olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana, v jehož diecézi sídlil mateřský dům dominikánek, a skrze něho si vyžádali k posouzení další dokumenty. Jednalo se o zprávy o činnosti kongregace z Chicaga a Detroitu ve Spojených státech amerických, kde měly dominikánky rovněž své filiální domy. Chtěli také zprávu o stavu kongregace za posledních pět let, stručnou biografii první představené kongregace a soupis jejich vlastních řeholních modliteb. K tomuto se váže i poslední dotaz členů kongregace pro řeholníky, zda dominikánky v rámci své spirituality praktikují nějaké svoje speciální pobožnosti nebo jestli založení III. řádu českých dominikánek bylo provázeno nějakými zjeveními či jinými rozumově nevysvětlitelnými úkazy.²⁵¹ Všechny tyto požadované písemnosti byly vypracovány a obratem v květnu 1939 poslány kongregaci pro řeholníky.

²⁴⁹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 2. část, s. 100.

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ K těmto nevysvětlitelným úkazům můžeme jen dodat, že žádný dokument, který by se týkal zázraků učiněných v kongregaci, se v archivech nenachází. Je to možná dáno tím, že tyto věci se do určité míry přičítají mentalitě středoevropských zemí. Na tyto záležitosti totiž jinak v minulosti pohlíželi například Italové a jinak Němci. Tento rozdíl krásně popisuje ve svých *Erlebnissen (Zážitcích)* německá šlechtična Kathariny Hohenlohe, která vstoupí roku 1857 do italského kláštera Sant'Ambrogio. Ta právě hovoří o tom, že tento klášter byl pro ní již po jejím

Od toho času musely dominikánky čekat pět let na odpověď. Superior dominikánek se sice snažil urychlit proces různými výzvami k rychlejšímu posouzení, ale buď byl ze strany posvátné kongregace pro řeholníky žádán k větší trpělivosti, nebo se mu nedostalo žádné odpovědi. Dokonce ani roku 1943, kdy se konala řádná generální kapitula III. řádu českých dominikánek, ještě nebylo jasné, jak žádost pro uznání papežské pravomoci nad kongregací dopadla. Za rok však již došel dekret, který Českou kongregaci dominikánek ustanovuje pod papežským právem.

V dekretu se mimo jiné uvádí, jak, kdy a kde kongregace vznikla. Dále se z něho dozvíme, že sestry dominikánky nepůsobí jen na území Československa, ale také v USA, samozřejmě také, co je hlavní činností této kongregace atd. Velkou část dekretu poté tvoří popis schvalovacího procesu a posouzení výše zmiňovaných dokumentů posvátnou kongregací pro řeholníky. Následně byla Česká kongregace dominikánek vzata pod pravomoc papežského práva, a to zatím na zkoušku trvající sedm let.²⁵²

1.6 Vztah dominikánek vůči místnímu ordináři a kazatelskému řádu

V této kapitole se podrobněji podíváme na otázku pravomocí ze strany místního diecézního ordináře a ze strany dominikánského řádu. Jak už jsme výše naznačovali, tak tato věc byla dlouhá léta zcela nejasná. Již v kapitole věnující se vztahu řepčinského konventu s Gleisdorfským konventem, jsme řekli, že kongregace sice vznikla se souhlasem dominikánského provinciála sídlícího v Rakousku, ale působila s dovolením moravských zemských úřadů na území olomouckého arcibiskupství.²⁵³

1.6.1 Církevní jurisdikce nad řepčinským konventem po jeho vzniku

Mnoho let však nebylo olomouckým arcibiskupům jasné, zda je konvent filiálním domem Gleisdorfského kláštera nebo je z velké části pod jurisdikcí dominikánského řádu. Tím také vyvstávala pro ně otázka, do jaké míry mají z pozice místního ordináře pravomoc nad

vstupu obestoupen jistým tajemstvím, do kterého pronikala velmi pozvolna. Tajemství se právě týkalo rozumem nepochopitelných úkazů. Její zpovědník a duchovní rádce ji nicméně vysvětloval, že v Itálii je víra v tyto nadpřirozené úkazy běžnější než v Německu. Proto, když se během duchovní četby v klášteře hovořilo o extázi, zjeveních či jiných paranormálních jevech nebylo to Katharině až tak divné. Sestry měly také ve veliké úctě zakladatelku oné ženské kongregace od sv. Ambrože Agnes Marii Firraovou. Často se připomínaly její „kající skutky“, uctívalo se její oblečení či jiné předměty jako relikvie atd. Později však Katharina Hohenlohe zjistila, že tato úcta ze strany ostatních řeholnic byla z pohledu církve zcela neoprávněná. Inkvizice totiž Agnes Firraovou „odsoudila jako falešnou světici a poslala ji do vyhnanství,“ nicméně řeholnice z kláštera Sant'Ambrogio rozhodnutí inkvizičního tribunálu neuznávaly. Viz. WOLF, Hubert. *Případ Sant'Ambrogio: utajený skandál římských řeholnic*. Praha: Prostor, 2017, s. 42–45.

²⁵² AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. Dějiny III. Řádu sv. Dominika. 1 díl, 2. část, s.100–102.

²⁵³ Viz kapitola 1.3.

řepčínskými dominikánkami.²⁵⁴ Tento jejich nejasný postoj byl dokonce v prvních letech existence řepčinského konventu zcela oprávněný, neboť nebýt svolení provinciála dominikánského řádu a značného vlivu olomouckých převorů dominikánského konventu Česlava Přichystala a Angeluse Lubojackého, klášter v Řepčíně by nejspíše vůbec nevznikl.²⁵⁵ Dokonce podléhal superiorovi, který měl na starosti i Gleisdorf, a Tomáš Anselmi jmenoval na místa řádného a mimořádného zpovědníka dva kněze z řad dominikánů – Angeluse Lubojackého a Alberta Strnada.²⁵⁶

Roku 1890 nicméně zemřel provinciál Tomáš Anselmi,²⁵⁷ který přijímal první řeholnice do řepčinského kláštera, vykonával s nimi předepsaný kanonický výslech a povoloval obřady obláček a tím nastal jistý problém a zároveň spor s tehdejšími arcibiskupem. Prevor Lubojacký totiž žádal na olomouckém arcibiskupovi Bedřichovi kardinálovi z Fürstenberga dovolení, aby ho mohl z pozice řádného zpovědníka kláštera zastoupit a přijmout od novicек první časné sliby. Arcibiskup na tuto žádost reagoval instrukcí, ve které prosil P. Lubojackého, aby vykonal kanonický výslech s příslušnými dívkami. Tomu se však olomoucký dominikánský prevor bránil s argumentem, že podle kanonického práva k tomu nemá dostatečné oprávnění.²⁵⁸ Nakonec tento spor dopadl smírem, neboť na tzv. Důkazech o učiněné obláčke v letech 1891 až 1892 je vždy podepsán jakožto delegát Angelus Lubojacký.²⁵⁹ Dokonce tyto „*Důkazy o učiněných obláčkách*“ jsou většinou podepsány dominikánským řádovým knězem. Najdeme však mezi nimi několik výjimek, kdy tyto listiny o vykonaných obláčkách podepsal i olomoucký arcibiskup.²⁶⁰ Tedy i podle těchto listin nemůžeme jednoznačně říct, pod jakou církevní jurisdikci do roku 1892, kdy si moravské dominikánky odsouhlasily svoji vlastní samostatnost,²⁶¹ tento klášter spadal.

Stejně tak se arcibiskupství s dominikány na začátku devadesátých let devatenáctého století „dohadovalo“ nad tím, kdo má vést kanonické výslechy u dívek, které chtějí vstoupit do dominikánské kongregace. Angelus Lubojacký se totiž domníval, že je to záležitostí představené konventu a jejích nejbližších spolupracovnic, přičemž místní biskup dává pouze svolení k vykonání obláčky a prvních profesních slibů.²⁶² Jenže arcibiskup Fürstenberg se

²⁵⁴ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 68.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 15 a 25–26.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 68–69.

²⁵⁷ AČKSD. KM 2, *Řepčín (1890–1914)*, s. 5.

²⁵⁸ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 68–70.

²⁵⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček (1889–1900)*.

²⁶⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček (1901–1916)*.

²⁶¹ Viz výše kapitola 1.3.1.

²⁶² AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 70.

nakonec v této věci přiklonil k dekretu „*O řeholnicích a mniškách*“, který byl přijat na Tridentském koncilu.²⁶³ V něm je konkrétně napsáno:

„[...] dívka, která hodlá přijmout řeholní šat, musí být starší dvanácti let [...]. A ani potom ona sama ani jiná nesmí skládat sliby, dokud biskup nebo v jeho nepřítomnosti či při jeho zaneprázdnění jeho vikář nebo na jejich útraty ustanovený delegát pečlivě nezjistí vůli panny, zda nebyla donucena anebo svedena a zda věděla, co činí. Ale necht' její dovoleno svobodně složit sliby, pokud její vůle byla shledána zbožnou a svobodnou [...].“²⁶⁴

Jak vidíme, povolení dívce ke vstupu do řeholního života měl od šestnáctého století vždy vydat příslušný diecézní biskup. V případě řepčínské kongregace olomoucký arcibiskup jmenoval pro tuto funkci kanovníka Ignáce Hasse.²⁶⁵

Po nějakém čase ale kanovník Hass nechtěl vést tyto kanonické výslechy s odůvodněním, že je to proti řádovým stanovám. Na základě tohoto argumentu kardinál Fürstenberg žádal po převorovi Lubojackém doložení „*papežských stanov dominikánek*.“²⁶⁶ P. Lubojacký tedy doložil dvě papežské buly z šestnáctého a osmnáctého století, které se vyjadřují k sestrám dominikánkám. Zároveň se v osobním dopise odvolává na historii dominikánek, která byla započata ve francouzském Prouile spolu s mužskou větví řádu, a proto mají obě větve řádu stejné stanovy.²⁶⁷

Je nicméně zvláštní, že se s touto argumentací tehdejší arcibiskup Fürstenberg spokojil, neboť je evidentní, že převor Lubojacký nerozlišoval mezi druhým a nově vzniklým třetím řádem, jehož způsob života byl právě od druhého naprosto odlišný. Dominikánky, které byly zformovány v Prouile, byly totiž kontemplativní řeholnice, které celý svůj život prožily za zdmi kláštera,²⁶⁸ a nikdy se tedy nevěnovaly výchově a vzdělávání dívek, jak tomu bylo u řepčínské kongregace.²⁶⁹ Už z tohoto logického důvodu se jejich stanovy nemohly srovnávat s regulemi pro kontemplativní mnišky.

Vliv argumentů P. Lubojackého ve věci řepčínských dominikánek byl však nejspíše tak velký, že až do nástupu olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana nikdo z arcibiskupství nevykonával kanonické výslechy adeptek pro vstup do kongregace. Taktéž obřady obláček a

²⁶³ Dekret o řeholnicích a mniškách. In *Dokumenty tridentského koncilu: latinský text a překlad do češtiny*. Praha: Krystal OP, 2015, s. 245–260.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 255.

²⁶⁵ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 70.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 70–71.

²⁶⁸ ZOUHAR, Jakub. *Česká dominikánská provincie v raném novověku: (1435-1790)*, s. 197.

²⁶⁹ Viz výše kapitola 1.1.

prvních řeholních slibů byly víceméně v režii řepčinského kláštera. I když víme, že na některých obláčkách byl přítomen i olomoucký arcibiskup.²⁷⁰

1.6.2 Jurisdikce olomouckého arcibiskupství

O působení a činnost dominikánské kongregace se olomoucké arcibiskupství začalo více zajímat až roku 1905. Toho roku je na arcibiskupství zasláno několik žádostí týkajících se řepčinského kláštera, na které rovněž upozorní arcibiskupa Františka Bauera jeho tehdejší sekretář a pozdější arcibiskup Leopold Prečan. Většina žádostí se týká blížící se volby představené kongregace. Samotné řeholnice totiž žádají, aby představená sestra Rajmunda Jindrová byla ušetřena této volby a jakožto vůbec první představená a jedna ze zakládajících řeholnic České kongregace dominikánek mohla zůstat ve svém úřadu až do smrti. Arcibiskup tedy zasáhne do této volby a vzkáže sestře Rajmundě, aby zatím setrvala ve svém úřadu, dokud celou záležitost důkladně neprošetří. Zároveň s tím dal pokyn k prošetření stanov kongregace.²⁷¹

Z tohoto prošetření, jak už víme, vyšlo najevo, že stanovy neměly žádné církevní schválení ani dataci svého vzniku.²⁷² Arcibiskup Bauer vydá tedy z těchto důvodů listinu, na jejímž základě chce alespoň řešit volbu představené kongregace, která měla proběhnout již v předchozím roce. V samotné listině uvádí, že podle výnosu č. 1364 knížecí arcibiskupské konzistoře z roku 1896 „o volbě provinciální představené kongregace, prozatím biskupské, sester 3. řádu sv. Dominika“²⁷³, není jasné, jak má volba probíhat. Ve zmiňovaném výnosu není specifikováno aktivní ani pasivní právo profesních sester. Tedy v kolika letech a za jakých podmínek se řeholnice České kongregace dominikánek může volit nebo být zvolena za generální představenou. Zároveň se v tom samém dokumentu uvádí, že tato volba představené kongregace se většinou udála bez vědomí nebo jakéhokoli vnějšího zásahu řeholnic, které pobývaly ve filiálních domech kongregace, přestože mají plné právo se této volby aktivně či pasivně zúčastnit.²⁷⁴

Arcibiskupství si je však vědomo naléhavosti této volby, a proto žádá superiora kongregace Václava Bubeníka, aby vypracoval prozatímní návrh, který by alespoň při této aktuální volbě jasně uváděl, kolik let musí mít členka kongregace, aby se mohla zúčastnit pasivní, popřípadě aktivní volby generální představené. Jinak volba měla proběhnout podle stávajících pravidel

²⁷⁰ Např. MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček (1901–1916)*.

²⁷¹ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 71–72.

²⁷² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Listiny konzistoře 1889–1936, č. listiny 24*.

²⁷³ Tamtéž, č. listiny 25.

²⁷⁴ Tamtéž.

z roku 1896. Za touto listinou je ihned napsán i přípis adresovaný arcibiskupské konzistoři od P. superiora z 20. ledna roku 1906, kde píše, že pasivní volby se může zúčastnit dominikánka, která má nejméně 23 let a je šest let členkou kongregace. Aktivní volební právo pak má dominikánka od 29 let, která je alespoň dvanáct let v řádu.²⁷⁵ Toto nové pravidlo je následně na konci ledna téhož roku arcibiskupstvím schváleno²⁷⁶ a 2. února proběhne volba, ve které je zvolena do úřadu opět sestra Rajmunda Jindrová, a to na dobu tří let, což je následně stvrzeno i arcibiskupem.²⁷⁷

Tato volba generální představené z roku 1906 nám však také jasně ukazuje, pod jakou pravomoc české dominikánky spadaly a komu byly tedy v rámci církevní hierarchie zodpovědné. Dá se tedy říct, že až po vydání listiny arcibiskupa Bauera, ve které se ptá po dataci a církevní autoritě, která schválila vydání prvních stanov, a následující listiny, ve které nařizuje superiorovi dominikánek stanovení jasných pravidel pro pasivní a aktivní volbu řádové představené,²⁷⁸ k tomu v této listině nazve kongregaci jako „prozatím biskupskou“²⁷⁹, již není pochyb o tom, že české dominikánky jsou pod pravomocí olomouckého arcibiskupa.

Ono je to zcela patrné i při této volbě, kdy arcibiskup Bauer postupuje zcela v souladu s „Dekretem o řeholnicích a mniškách“ vydaným na Tridentském koncilu. Konkrétně se jedná o hlavu 6. tohoto dekretu, ve které je řečeno:

„Aby při volbě kterýchkoli představených [...] generálů i abatyší [...] vše probíhalo řádně a bez jakéhokoli podvodu, svatá synoda nejprve přísně přikazuje, že všichni výše uvedení musí být voleni tajnými hlasy[...]. A v budoucnu ať není dovoleno ustanovovat provinciály či opaty [...]nebo kterékoli jiné tituláře s výhradou volby, která teprve bude následovat [...].“²⁸⁰

Arcibiskup Bauer tedy nevyhověl přáním sester dominikánek, které žádaly, jak již víme, o doživotní setrvání představené sestry Rajmundy v její funkci, ale usiloval podle zmiňovaného dekretu o regulérní volbu představené kongregace. Zároveň si vyhradil právo veta při této volbě, o kterém nepřímo mluví 7. hlava dekretu.²⁸¹ Takže od roku 1905 až do roku 1944, kdy je kongregace ustanovena pod papežským právem,²⁸² má nad českými dominikánkami nezpochybnitelnou pravomoc olomoucký arcibiskup.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž, č. listiny 26.

²⁷⁷ Tamtéž, č. listiny 27.

²⁷⁸ Viz výše.

²⁷⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Listiny konzistoře 1889–1936, č. listiny 25.

²⁸⁰ Dekret o řeholnicích a mniškách. In *Dokumenty tridentského koncilu: latinský text a překlad do češtiny*. Praha: Krystal OP, 2015, s. 249.

²⁸¹ Tamtéž, s. 250.

²⁸² Viz výše, kapitola 1.5.3.

1.7 Filiální domy kongregace

V předchozích podkapitolách jsme se věnovali především historii vzniku a obecnému poslání České kongregace dominikánek. Víme, že mateřským domem řeholnic v českých zemích se stal konvent v Řepčíně u Olomouce. Také jsme se zmínili o jejím prvním filiálním domu, který vznikl ve Vyškově, což dominikánkám přineslo obtíže ve formě sporu s rakouským klášteřem v Gleisdorfu, který považoval moravský řepčinský konvent za svoji odnož.²⁸³

Konvent ve Vyškově byl předzvěstí vzrůstající obliby této dominikánské kongregace u dalších českých i moravských duchovních či u vlastenecky smýšlejících obyvatel, kteří chtěli ve svých obcích zbudovat další filiální domy České kongregace dominikánek. Můžeme se pouze domnívat, z čeho tato sílící popularita pramenila. Z našeho pohledu to byla především národnostní povaha kongregace, její pedagogické poslání ukotvené v dominikánské tradici,²⁸⁴ a také horlivá činnost převora olomouckého kláštera dominikánů, který se se svým podnikavým duchem staral o šíření společenského vzhlasu této kongregace.²⁸⁵

Postupně tedy došlo od roku 1896 do roku 1945 ke vzniku více než třiceti filiálních domů této kongregace. Některé domy sice vznikly pouze na velmi krátkou dobu (např. Brno–Jundrov nebo Nezamyslice), ale valná většina z nich byla zrušena až po nástupu komunistické moci v Československu v roce 1948.

V této podkapitole si tedy stručně představíme filiální domy kongregace, které vznikly v daném období. Rozdělení těchto domů, a to jak chronologicky, tak místně sepsaly samotné dominikánky.²⁸⁶ Zároveň tyto domy většinou vznikly na něčí podnět, který mohl vzejít od místních obyvatel, zastupitelstva, kněží dané farnosti atd. Na tento podnět se rovněž vázala i motivace, která vyjadřovala také důvod, proč by měly dominikánky zde působit nebo jakých institucí by se měly ujmout. Jednalo se o české školy, sirotčince nebo ústavy pro osoby se zdravotním postižením. Kromě tedy roku vzniku a místa jednotlivých domů budeme uvádět, pokud nám to pramenné dokumenty dovolí, i kdo stál za vybudováním filiálky a jaká byla primární činnost daných dominikánek.

²⁸³ Viz výše, kapitola 1.3.1.

²⁸⁴ Viz výše, kapitola 1.3 a 1.4.

²⁸⁵ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s.18–19.

²⁸⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950)*.

Konvent ve Vyškově

Podnět ke vzniku domu dali místní obyvatelé.²⁸⁷ S myšlenkou vybudovat zde dívčí školu si místní „pohrávali“ již od osmdesátých let 19. století. Od roku 1891, kdy se farního úřadu ujal Antonín Cyril Stojan a s pomocí vedoucího místních rolníků Ctibora Helceleta a ředitele místní záložny Josefa Šicha se snažili o založení filiálního domu kongregace dominikánek. Nakonec se roku 1895 místní kontribuční spořitelna zavázala, že na své náklady nechá vystavět školní budovu s internátem a kaplí, ve které bude dominikánkami provozována mateřská, obecná a měšťanská škola pro dívky.²⁸⁸ Církevní, ale i státní schválení k provozu školy obdržely dominikánky na začátku září 1896²⁸⁹ a hned 16. září se zde začalo oficiálně vyučovat.²⁹⁰

Penzionát pro dívky v Klimkovicích²⁹¹

P. Angelus Lubojacký²⁹², který v roce 1893 odešel z dominikánského řádu,²⁹³ chtěl v této obci založit nový mužský řád, jehož posláním by byla výchova a vzdělávání chlapců,²⁹⁴ čili institut s velmi podobnou vizí, kterou naplňovaly řepčinské dominikánky. Z toho důvodu zde nechal postavit i konventní budovu s chlapeckou školou. Ve svém nápadu a úsilí byl P. Lubojacký velmi podporován majitelem pohřebního ústavu ve Vítkovicích, panem Rudolfem Vozákem. Dílu se zprvu dařilo, dokonce P. Lubojacký získal i veškerá povolení na provoz vzdělávacího institutu pro chlapce, ale neměl žádné zaměstnance a vše dělal sám, proto byla škola hned po svém prvním roce zavřena. Pan Vozák nakonec budovu odkoupil a dal ji jako věno své dceři Boženě, která byla členkou dominikánské kongregace jakožto sestra Zdislava. Dominikánky tento dům převzaly,²⁹⁵ v roce 1897 se jim podařilo získat veškerá povolení,²⁹⁶ a od tohoto roku zde zřídily penzionát pro výchovu a vzdělávání starších dívek, kde se učily především ručním a domácím pracím.²⁹⁷

²⁸⁷ AČKSD. D 22, *Dějiny – Vyškov*, s. 1.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 1–3.

²⁸⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950)*, listina č. 2, *Vyškov*.

²⁹⁰ AČKSD. D 22, *Dějiny – Vyškov*, s. 7.

²⁹¹ Obec Klimkovice se nachází v okrese Ostrava-město v Moravskoslezském kraji. Viz *Mapy.cz. Klimkovice* [2024-11-04].

<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4872&ds=1&x=18.1229863&y=49.7866003&z=13>>.

²⁹² AČKSD. D 8, *Dějiny – Klimkovice*, s. 3.

²⁹³ AČKSD. BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část, s. 19.

²⁹⁴ AČKSD. D 8, *Dějiny – Klimkovice*, s. 3.

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950)*, listina č. 3, *Klimkovice*.

²⁹⁷ AČKSD. D 8, *Dějiny – Klimkovice*, s. 3.

Dívčí škola v Kokorech

Třetí filiální dům dominikánek vznikl v Kokorech, což je obec ležící v přerovském okrese.²⁹⁸ Za jeho výstavbou stojí především místní farář Daniel Deutch, který na toto dílo dal 24 tisíc zlatých už v roce 1891. Samotné postavení kláštera trvalo několik let. P. Deutch chtěl, aby se dominikánky věnovaly i předškolní výchově dívek. K tomu však nedostaly dominikánky povolení od státních úřadů, a tak se zde vzdělávaly dívky v mládežnickém věku, aby se z nich staly dobré „*křesťanské hospodyně, matky a manželky*.“²⁹⁹ Církevní i státní povolení k provozu tohoto vzdělávacího ústavu získaly dominikánky v květnu a červnu roku 1902.³⁰⁰

Konvent v Jasenné

Dům v této obci ležící ve zlínském okrese³⁰¹ vznikl pod patronátem olomoucké kapituly, církevní schválení získal v září roku 1906 a zanikl v roce 1927.³⁰² To jsou bohužel jediné dostupné pramenné informace o tomto konventu uložené v archivu kongregace.

Konvent v Liptále³⁰³

Dominikánky do této vsi na Valašsku přišly na žádost místního faráře Františka Štěpána roku 1907. Tento kněz se rozhodl pomoci místním chudým rodinám i jejich dětem, proto chtěl nejprve zřídit jenom útulek pro chudé a opuštěné děti, ale nakonec se rozhodl pro sirotčinec se školou. Celých pět let pořádal veřejné finanční sbírky na tento svůj nápad. V roce 1905 se budova sirotčince začala stavět, Kvůli soudním sporům s prvním stavitelem musel být povolán další stavitel, který stavbu dokončil roku 1907. Následně P. Štěpán žádal, aby se vedení sirotčince i školy ujaly české dominikánky.³⁰⁴ Církevní schválení obdržel liptálský sirotčinec již roku 1906, státní úřady ho vydaly až roku 1908.³⁰⁵ Pro doplnění můžeme říct, že se ve školní budově provozovala „*mateřská škola, jednotřídní obecná škola smíšená a pokračovací speciální škola pro dívky*.“³⁰⁶

²⁹⁸ Obec Kokory. Úvodní stránka [2021-12-28]. <<https://www.obeckokory.cz/>>.

²⁹⁹ AČKSD. *D 24, Dějiny – Kokory*, s. 1.

³⁰⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 4, Kokory.

³⁰¹ Obec Jasenná. Úvodní stránka [2021-12-28]. <<https://www.jasenna.eu/>>.

³⁰² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 5, Jasenná.

³⁰³ Obec Liptál se nachází v okrese Vsetín ve Zlínském kraji. Viz Mapy.cz. *Liptál* [2024-11-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Lipt%C3%A1l&source=muni&id=550&ds=2&x=17.9163422&y=49.2990670&z=12>>.

³⁰⁴ AČKSD. *Dějiny – Liptál*, s. 2–3.

³⁰⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 6, Liptál.

³⁰⁶ AČKSD. *Dějiny – Liptál*, s. 4.

Dětský azyl v Praze – Krči

V roce 1907 založila slečna Anna Tichá, která vstoupila do kongregace a přijala řeholní jméno Josefa,³⁰⁷ „*Dětský azyl milostného Pražského Jezulátka*.“³⁰⁸ Takto tedy získala kongregace další filiální dům, jenž v roce 1907 obdržel církevní schválení a k povolení činnosti ze strany c. k. místodržitelství Království českého a Ministerstva kultu a vyučování došlo až roku 1912.³⁰⁹ Samotný azyl nejspíše bezstarostně fungoval několik desítek let, přestože jej místní sestry nevedly, nebo se alespoň na rozdíl od ostatních domů nedochovaly kronikové záznamy. V roce 1944 proběhla v tomto azylu visitace generální představené. Z tohoto zápisu se dovídáme, že dům v Krči byl v pořadí druhým objektem, který měly dominikánky ve správě. Zároveň je ve visitačním protokolu zapsáno, že v tomto domě v Krči je sirotčinec pro předškolní děti, neboť prý v hlavní budově azylu byly děti školního věku těmito menšími soukmenovci vyrušovány.³¹⁰ Tento záznam z visitační knihy nás upozorňuje na to, že sirotčinec v Praze byl rozdělen do dvou objektů. Také nás to vede k domněnce, že první dům se nacházel v blízkosti kostela Panny Marie Vítězné, kde je vystavena soška Pražského Jezulátka, a druhý dům byl tedy řeholicemi zakoupen v Krči v jiné části Prahy. Tento náš názor vychází především z názvu azylu, a také že byl od roku 1909 podporován „*výborem Dětského Asylu mil. Praž. Jezul. V Praze*.“ Bohužel však nám archivy neposkytují přímý důkaz, který by tuto hypotézu podpořil.

Konvent v Křelově

V této obci, která je dnes součástí obce Břuchotín v olomouckém okrese,³¹¹ vznikl konvent dominikánek na základě poslední vůle Františka a Kláry Lakomých z roku 1910. Manželé totiž byli bezdětní, respektive jejich jediná dcera zemřela v dětském věku, a proto se rozhodli založit „*nadační sirotčinec*“ pro osiřelé dívky. Správu tohoto sirotčince pak svěřili podle poslední vůle do rukou řepčinského kláštera dominikánek. Dominikánky se tohoto úkolu zhostily po smrti paní Kláry Lakomé v roce 1913, její manžel totiž zesnul již o tři roky dříve.³¹² Samozřejmě

³⁰⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 6.

³⁰⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950)*, listina č. 7.

³⁰⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950)*, listina č. 7, *Praha – Krč*.

³¹⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Visitace (1943–1963)*, s. 154.

³¹¹ Obec Křelov – Břuchotín. *Úvodní stránka* [2021-12-28]. <<https://www.krelov.cz/>>.

³¹² AČKSD. *D 10, Dějiny – Křelov*, s. 1–3.

ve stejném roce obdržely i církevní a státní schválení ke spravování tohoto nadačního sirotčince.³¹³ K samotnému sirotčinci patřilo 17 hektarů polního hospodářství, které dominikánky pronajímaly 23 rolníkům. Sestry také nechaly opravit rozsáhlé stáje pro zvířata. Dominikánky touto činností nejspíše chtěly zachovat zemědělský ráz pozemku, na kterém sirotčinec stál, a chtěly dívky vychovávat k pracovitosti a zbožnosti tak, jak si to přála ve své vlastní poslední vůli paní Klára Lakomá. Dominikánky byly požádány obecní radou, aby se vedle sirotčince ujaly i vedení opatrovny a mateřské školy pro malé děti, jejichž alespoň jeden rodič je zaměstnán v Křelově.³¹⁴

Sirotčinec v Morkovicích

Také tento filiální dům, který se nacházel v kroměřížském okrese,³¹⁵ vznikl na základě poslední vůle jako v případě Křelova. Závět' se týkala P. Jana Churého, který si přál, aby z jeho rodného domu v Morkovicích vznikl sirotčinec. Po jeho smrti roku 1911 vykonavatel závěti P. Kalivoda požádal o zřízení a vedení tohoto sirotčince představenou České kongregace dominikánek sestru Rajmundu Jindrovou, ta tento úkol přijala.³¹⁶ Zároveň k této činnosti získaly dominikánky v listopadu roku 1913 povolení i od olomouckého arcibiskupství.³¹⁷ Bohužel rodina P. Churého se začala soudit o svá dědická práva a soud i vyhrála. P. Kalivoda se však nechtěl vzdát a žádal Moravské zemské úřady o povolení k vybudování sirotčince v domě po P. Churavém. Nakonec toto povolení získal roku 1914. Dům byl ale ve velmi špatném stavu, proto se nechal zbourat a na tom samém místě byl postaven nový. Do sirotčince se přijímaly děti od tří let, Dominikánky se nicméně pod vedením místní představené sestry Alfonsy Kolářové nestaraly jenom o výchovu osiřelých dětí, ale pořádaly i takzvané „*hospodářské kurzy*“ pro ženy a dívky z širšího okolí.³¹⁸

Penzionát pro dívky v Brně

Podnět k založení další pobočky řepčinských dominikánek dal v roce 1909 „*křesťansko-sociální spolek žen a dívek*“ sídlící v Brně. Jejich přáním bylo založit penzionát pro dívky, které přijížděly do Brna za prací, ve kterém by se mohly učit různým domácím pracím a utužovat se

³¹³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 8, Křelov

³¹⁴ AČKSD. *D 10, Dějiny – Křelov*, s. 3–8.

³¹⁵ Město Morkovice – Slížany. *Úvodní stránka* [2021-12-28]. <<https://www.morkovice-slizany.cz/>>.

³¹⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Morkovice*. In: *Historie Klášterů*, s. 1.

³¹⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 9, Morkovice.

³¹⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Morkovice*, s. 1.

v dobrém vychování. Předsedkyně spolku M. Šebíková rovněž navrhla, aby se správy penzionátu ujaly dominikánky, načež tuto nabídku přijala i představená sestra Rajmunda. Nějakou dobu však trvalo, než se našel vhodný dům k zakoupení, ve kterém by se penzionát vybudoval. Ke konci roku 1910 navrhl spolku brněnský biskup Pavel Huyn, aby pro své dílo koupil značně rozlehlý hostinec v chudinské čtvrti Vídeňka. Dominikánky na tuto koupi a následné opravy mohly využít výhodnou finanční půjčku od olomouckého arcibiskupství a dar deseti tisíc od sester Matyldy a Hedviky Rubrových, které byly členkami jmenovaného spolku. Hostinec byl nakonec zbourán a na jeho místě vznikl jednopatrový dům.³¹⁹ V roce 1911 získaly dominikánky povolení od státních orgánů ke své činnosti.³²⁰ V následujícím roce pak v domě vybudovaly prostory pro jesle, dětskou opatrovnu a pracovní místnost pro starší dívky, kde se mohly pořádat kurzy různých domácích prací tak, jak si to ostatně přály i členky spolku. Řeholnice si taktéž vzaly na starost výchovu místních sirotek a postupem času zde otevřely rovněž trojtřídní obecnou školu a jednu třídu pro žáky s mentálním postižením. Po roce působení ale dominikánky z tohoto domu odešly a se souhlasem spolku terciárek řádu sv. Františka přešly do jejich domu na Veverí, kde tento spolek zajišťoval azyl pro své členky v seniorském věku. Důvodem odchodu ze čtvrti Vídeňka byly dlouhotrvající neshody mezi dominikánkami a členkami křesťansko-sociálního spolku, které si například stěžovaly na nepořádek v blízkosti domu, špatné chování dětí či na vyučovací metody sester dominikánek.³²¹

Jesle a pečovatelský dům pro chudé a staré ženy Přerov

První kontakt s Přerovem měly sestry dominikánky přes místní „*Křesťanský sociální spolek žen a dívek*“, který řeholnice žádal, aby se od května do října roku 1912 ujaly správy jeslí, které spolek založil. Nakonec se ale představená sestra Rajmunda rozhodla, že se kongregace ujme vedení jeslí i přes nadcházející zimu, i když místo, na kterém byly jesle zřízeny, bylo vhodné pouze pro provoz v letních měsících. Z toho důvodu se sestra Rajmunda snažila najít budovu či místo, které by bylo vhodné pro celoroční provozování jeslí. S tímto hledáním jí pomohl místní farář P. Ignác Zavřel. V roce 1912 totiž P. Zavřel zakoupil dům na Horním náměstí v Přerově, a to i s nájemníky. Tentýž rok se setkal i se sestrou Rajmundou, která se mu svěřila o svém hledání domu pro jesle. Přerovský farář posléze vyjednal převzetí přerovských jeslí s představenou sirotčince ve Strážnici. Zároveň ale nechal vystěhovat nájemníky z domu na

³¹⁹ AČKSD. *Dějiny konventů a ústavů – Brno, Lomnice, Střelice*, s. 1.

³²⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950)*, listina č. 10, Brno.

³²¹ AČKSD. *Dějiny konventů a ústavů – Brno, Lomnice, Střelice*, s.2–4.

náměstí a přenechal ho dominikánkám s podmínkou, že zde založí pečovatelský dům pro chudé a staré ženy.³²² Tak se i stalo a v lednu roku 1913 získaly dominikánky pro provoz takové instituce napřed církevní a od dubna toho roku i státní povolení.³²³

Opatrovna pro chudé děti v Předklášteří

V roce 1913 se rozhodl spolek „Zdislava“ zbudovat³²⁴ v této moravské vsi nedaleko Brna³²⁵ opatrovnu pro chudé děti. Pro tento svůj nápad využili obyvatelné prostory probošství kláštera, který patřil do majetku cisterciáckých sester.³²⁶ Bohužel z dochovaných pramenných materiálů nevíme, jak tento spolek „chudobinec“ vedl a z jakého důvodu přikročil k jeho odevzdání kongregaci dominikánek. Můžeme však říct, že byla uzavřena smlouva mezi spolkem „Zdislava“ a místním farářem P. Svobodou, která byla potvrzena i dobrozdáním ze strany biskupské brněnské konzistoře, arcibiskupské olomoucké konzistoře a c. k. místodržitelských úřadů v první polovině roku 1915.³²⁷ Nejspíše na základě této smlouvy pak povolal P. Svoboda do Předklášteří řepčínské dominikánky, které řízení opatrovny převzaly. O jejich činnosti na tomto místě pak nacházíme zápis z knihy visitací z roku 1944. Z něho se dovídáme, že se sestry zde stále starají o své chovance a pro svoji obživu mají k dispozici i malé hospodářství.³²⁸

Opatrovna a jesle Jenšovicích

O tomto domu ležícím v obci u Mělníka najdeme v archivních záznamech velmi stručné informace. Byl založen paní hraběnkou Johanou Kustosch roku 1913 jakožto „*opatrovna a jesle*“ pro místní chudé obyvatele. K převzetí této budovy ze strany dominikánek došlo tentýž rok, nicméně souhlas k činnosti získaly řeholnice od pražského arcibiskupství až na sklonku roku 1914 a povolení od místodržitelského úřadu království českého bylo uděleno teprve v únoru roku 1916.³²⁹

³²² AČKSD. D 16, *Dějiny – Přerov*, s. 1–2.

³²³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 11, Přerov.

³²⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 12, Předklášteří.

³²⁵ Mapy.cz. *Předklášteří* [2021-04-21].

<<https://mapy.cz/zakladni?x=16.3996589&y=49.3497529&z=13&source=muni&id=5816>>.

³²⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 12, Předklášteří.

³²⁷ Tamtéž.

³²⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Visitace (1943–1963)*, s. 163.

³²⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 13, Jenšovice.

České a slovenské školy dominikánek v USA³³⁰

Filiální domy České kongregace dominikánek nevznikaly jen v českých zemích a po vzniku Československa i na Slovensku, ale ještě před vypuknutím první světové války roku 1914 dostaly řeholnice nabídku k založení konventu v zámoří. Požádal je o to roku 1913 slovenský kněz Ján Maršalka, který se staral o svoje krajany ve slovenské osadě v americkém městě Ford City státu Pensylvanie. Chtěl, aby zde dominikánky založily školu pro děti těchto přistěhovalců. Představená sestra Rajmunda s tímto plánem souhlasila³³¹ a po svolení olomouckého arcibiskupa³³² vyslala čtyři spolusestry, které se ihned po svém příjezdu pustily do díla, a jelikož ještě nebyla postavená budova školy, vyučovaly děti na místní faře. Během první světové války dominikánky opustily osadu ve Ford City a přestěhovaly se do Homestead ve státě Florida, kde pracovaly v nové osadě při farnosti sv. Anny, kde byl farářem P. Klement Hrtánek. Sestry zde vyučovaly 250 slovenských dětí.³³³ Podle zápisu o visitaci z roku 1947 měla Česká kongregace dominikánek v USA nakonec osm domů.³³⁴ Roku 1948 poté došlo k jejich oficiálnímu osamostatnění a vzniku nové kongregace dominikánek.³³⁵

Česká škola a školka ve Vlastovičkách

Obec je dnes městskou částí Opavy,³³⁶ ale na přelomu 19. a 20. století to byla samostatná vesnice s většinou českých obyvatel. Z toho důvodu zde byla postavena roku 1885 česká škola. Později ale bylo do místního zastupitelstva zvoleno více Němců než Čechů, a tak se na škole začalo vyučovat primárně v německém jazyce. Místní čeští obyvatelé se nicméně nevzdali a nejdříve vznikla česká jednotřídka v domě jednoho z místních rolníků, jistého Karla Otýpky. Později se obyvatelé snažili zřídit opětovně českou školu, a to i s oddělením pro předškolní děti. Ze začátku však neměli pro tento plán dostatek finančních prostředků. Obrátili se tedy o pomoc na školský odbor Matice cyrilometodějské v Olomouci a ta se uvolila ke koupi statku, který patřil jistému panu Prescherovi. Dominikánky následně dostaly z Vlastoviček žádost, aby se

³³⁰ Zde jsme použili vlastní pojmenování filiálního domu, který více odpovídá konkrétnosti daného místa. V uvedeném interním soupisu najdeme tento dům pod názvem „Amerika.“ Viz MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 14, Amerika.

³³¹ AČKSD. *DA, Dějiny našich sester v Americe*, s. 1.

³³² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 14, Amerika.

³³³ AČKSD. *DA, Dějiny našich sester v Americe*, s. 1.

³³⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Visitace* (1943–1963), s. 1.

³³⁵ AČKSD. *DA, Dějiny našich sester v Americe*, s. 6.

³³⁶ Město Opava. *Vlastovičky* [2021-04-22].

<<https://www.opava-city.cz/cz/mesto-urad/mestske-casti/vlastovicky/>>.

vedení této školy a školky zhostily.³³⁷ K čemuž také dostaly v roce 1915 povolení jak ze strany státních úřadů,³³⁸ tak z olomoucké arcibiskupské konzistoře.³³⁹

Ústav pro osoby s mentálním postižením v Lomnici

Tento filiální dům vznikl především kvůli nedostatku místa v brněnském domě na Veverí, což začaly sestry intenzivně řešit od roku 1914. Problém byl nakonec vyřešen s pomocí kněze P. Štěpánka, který sloužil každý den mši svatou v místní domovní kapli. Věděl totiž o uvolnění jedné budovy v Lomnici u Tišnova, která fungovala jako ústav pro osoby s mentálním postižením, jež zde založila slečna Johana Donnebaumová, která pocházela z oblasti Blízkého východu. Sestra Cecilie, která byla představenou brněnského konventu dominikánek, požádala zemský úřad, kterému dům v Lomnici patřil, o spolupráci. Ta spočívala v tom, že by ústav dominikánky odkoupily a převzaly by i jeho provoz s tou podmínkou, že zemský úřad by na tento provoz finančně přispíval, a to částkou třicet tisíc ročně.³⁴⁰ Dominikánky ústav převzaly v roce 1916,³⁴¹ kdy měly vyřízené i povolení od brněnského ordinariátu. Vzhledem k tomu, že objekt byl ve velmi špatném stavu, dala zemská rada ihned tisíc korun na zřízení pomocné školy a výstavbu kaple. Po převzetí domu dominikánkami bylo v ústavu ubytováno čtyřicet dětí. Bohužel však žily v nevyhovujících podmínkách, proto se sestry pustily co nejdříve do oprav a nechaly vybudovat nejenom kapli, ale také penzionát, prostory pro klausuru a pekárnu. Tyto stavební a opravné práce šly velmi pomalu a kvůli značné vlhkosti držící se v domě také velice ztěžka. Nakonec se dominikánky rozhodly v roce 1918 objekt opustit. Rok na to pak došlo k přesídlení ústavu do Střelice.³⁴²

Ústav pro osoby se zdravotním postižením ve Střelících

V roce 1918 se sestrám podařilo zakoupit zámeček hraběte Herbersteina z Budkova ve Střelících, který stavbu zámku začal realizovat v roce 1913, ale stavební práce byly přerušeny první světovou válkou a po válce se hrabě s rodinou rozhodl, že nebudou usilovat o dostavbu plánovaného sídla a nabídnou ho k prodeji. O této nabídce se dověděl jistý brněnský advokát Peregrín Fiša, jehož dcera s mentálním postižením chodila do školy k dominikánkám

³³⁷ AČKSD. D 21, *Dějiny – Vlastovičky*, s. 2.

³³⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 15, *Vlastovičky*.

³³⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Vlastovičky*. In: *Historie Klášterů*, s. 1.

³⁴⁰ AČKSD. *Dějiny konventů a ústavů – Brno, Lomnice, Střelice*, s. 13.

³⁴¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 16, *Lomnice*.

³⁴² AČKSD. *Dějiny konventů a ústavů – Brno, Lomnice, Střelice*, s. 13–15.

v Lomnici, a proto věděl o nevyhovujícím stavu lomnického objektu. Z toho důvodu ihned informoval o zámku představenou brněnských dominikánek sestru Cecilii Nesvadbovou, která se zakoupením zámku souhlasila.³⁴³ Povolení k provozování ústavu pro děti se zdravotním postižením ve Střelicích dostaly dominikánky od olomouckého arcibiskupství v listopadu roku 1918 a brněnského biskupství v lednu roku 1919, ve stejné době taktéž získaly svolení i od místodržitelských orgánů v Brně.³⁴⁴

Hospodyňská škola v Kravařích

Z archivních dokumentů víme o tomto domu, který se nacházel v opavském okrese,³⁴⁵ velmi málo. Sestry zde působily od roku 1921 a provozovaly státní hospodyňskou školu. Schválení k této činnosti dostaly dominikánky od olomouckého arcibiskupství v listopadu téhož roku. Konvent byl posléze, není datováno kdy, přeložen do Boskovic.³⁴⁶

Konvent v Hoštálkově

Konvent v této obci nacházející se v okrese Vsetín,³⁴⁷ vznikl v roce 1923, a to jak se státním, tak církevním souhlasem. Později byl zrušen. To jsou veškeré informace o tomto filiálním domě, nacházející se v pramenech.³⁴⁸

Konvent v Nových Hvězdlicích³⁴⁹

Dům byl založen roku 1924. Více informací o tomto konventu není v pramenech k nalezení.³⁵⁰ Bohužel nemáme žádné nebo alespoň důvěryhodné informace i z jiných pramenných dokumentů, které se nacházejí ve Státním okresním archivu ve Vyškově, pod který obec Nové Hvězdlice spadají. Kroniky této obce ani jiné dokumenty z dané doby, které jsou tam uložené, se o konventu dominikánek vůbec nezmiňují.³⁵¹ Tématu se nijak nevěnuje ani

³⁴³ Tamtéž, s.16.

³⁴⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č.17, Střelice.

³⁴⁵ Mapy.cz. Kravaře [2021-12-28].

<<https://mapy.cz/zakladni?x=18.0247054&y=49.9381443&z=12&source=muni&id=4692>>.

³⁴⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 18, Kravaře.

³⁴⁷ Obec Hoštálková. *O obci* [2021-12-28]. <<https://hostalkova.cz/obec/o-obci>>.

³⁴⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 19, Hoštálková.

³⁴⁹ Nové Hvězdlice jsou dnes součástí obce Hvězdlice, která se nachází v okrese Vyškov v Jihomoravském kraji. Viz Hvězdlice.cz. *O městyse* [2024-11-04]. <<https://hvezdlice.cz/o-mestysu.html>>.

³⁵⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 22, Nové Hvězdlice.

³⁵¹ E–mailová korespondence autora se Státním okresním archivem ve Vyškově ze dne 25. 11. 2021.

publikace o historii i současnosti Hvězdlic z roku 2012.³⁵² Víme však, že panství Hvězdlice v minulosti patřilo starobrněnským augustiniánům, kteří zde nechali vystavět i zámek jako letní sídlo pro své opaty, který byl posléze čím dál tím méně a méně využíván. Roku 1924 se z něj pak stal ústav pro osoby se zrakovým postižením.³⁵³ Je dost pravděpodobné, že se o tyto klienty ústavu pak dominikánky staraly, a to do roku 1929.³⁵⁴

Konvent v Košicích

K založení maďarského III. řádu v Košicích přispěli již v roce 1868 jak tehdejší dominikánský provinciál P. Tomáš Anselmi, tak převor košického kláštera dominikánů P. Ludvík Adler. Toto řeholní společenství však celých 21 let nemělo vlastní dům, kde by se sestry společně scházely. V roce 1889 za tímto účelem koupil tehdejší ředitel III. řádu P. Hyacint Vlácil přízemní domek na Rákoczyho ulici. Zde tedy sestry začaly konat dvakrát za měsíc svá společná shromáždění, na kterých prohlubovaly svůj náboženský život formou modlitby, ale také náboženským vzděláváním. Postupem času však řeholnice dům zvelebovaly a pořídily si vlastní knihovnu. Následně roku 1891 založily v prostorách domku „útulek“ pro děti zchudlých místních dělníků, aby se v pracovní době jejich rodičů nepotulovaly po ulicích, ale měly nějaké volnočasové vyžití.

Jelikož prostory pro provozování tohoto „útulku“ byly za krátkou dobu malé, neboť se zde scházelo 30–40 dětí a tento počet se stále navyšoval, byl dům zčásti zbořen a na těchto základech byla postavena nová jednopatrová budova. Od té doby však III. řád místních dominikánek musel mít jasné vedení a stanovy, protože řeholnice, které se o děti staraly, nemohly stále fungovat na dobrovolnické bázi. Z toho důvodu vznikl „Košický nábožensko-dobročinný spolek“, který měl i vlastní stanovy schválené roku 1892 ministerstvem vnitra v Budapešti.

Roku 1901 byla však činnost spolku tak rozrostlá (již od roku 1898 se dominikánky staraly o cca 100 dětí), že se dominikánský převor košického kláštera P. Gregor M. Musatits, který byl rovněž ředitelem III. řádu, rozhodl k reorganizaci spolku a ustanovení regulérního řeholního řádu. Prvním krokem k této změně bylo dovolení místního biskupa členkám III. řádu nosit v jejich domě řeholní oděv. Následně se roku 1903 představená kláštera v maďarském Kőszegu ujala vedení tohoto řeholního společenství, takže z „Košického nábožensko-dobročinného

³⁵² MLATEČEK, Karel a kol. *Hvězdlice: dějiny a současnost*. 1. vyd. Hvězdlice: Městys Hvězdlice, 2012.

³⁵³ E-mailová korespondence autora se Státním okresním archivem ve Vyškově ze dne 25. 11. 2021.

³⁵⁴ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 84.

spolku“ se rázem stal filiální dům maďarské kongregace. K posvěcení tohoto „nového“ kláštera došlo oficiálně 4. února 1903 při mši svaté, kterou sloužil provinciál dominikánů P. Sadok Szabo. Poté byla ustanovena i první představená tohoto konventu Pavla Hoffmanová. Od roku 1912 kromě „útulku“ otevřely dominikánky i maďarskou obecnou a měšťanskou školu, která byla provozována až do konce školního roku 1923/1924. V květnu 1924 se však maďarské sestry domluvily na převzetí kláštera Českou kongregací dominikánek, které plynule navázaly na školskou činnost maďarských řeholnic a začaly provozovat slovenskou školu. Součástí tohoto převzetí bylo samozřejmě i jisté majetkové vyrovnání, v rámci kterého maďarské sestry požadovaly za svůj movitý i nemovitý majetek v Košicích částku 100 000 korun československých, které byly splaceny českou stranou v roce 1927.³⁵⁵ Možná z tohoto důvodu byl klášter v Košicích oficiálně schválen radou města až v tomto roce.³⁵⁶

Ústav pro osoby se zdravotním postižením ve Víceměřicích

Jelikož dominikány již nemohly z kapacitních důvodů v zámku ve Střelicích přijímat další klienty s mentálním postižením, rozhodla se kongregace pro zakoupení nového objektu a vybudování dalšího ústavu. Nakonec našla s pomocí jistého advokáta Ambroze uvolněný zámek ve Víceměřicích,³⁵⁷ který se nacházel v okrese Prostějov.³⁵⁸ Ten roku 1921 po úmrtí posledního vlastníka, paní Žofie z knížecího rodu Oettingen-Spielberg, propadl státnímu pozemkovému úřadu³⁵⁹ a byl nabídnut k prodeji. K prodeji došlo 12. června 1924.³⁶⁰ Zároveň ve stejném období dostaly dominikánky povolení ke zdejší činnosti jak ze strany olomouckého arcibiskupství, tak ze strany státních úřadů.³⁶¹ V listopadu toho roku sem přijelo ze Střelic prvních deset chovanců. Zámek postupně prošel rekonstrukcí, například zde bylo zavedeno ústřední topení, elektrická přípojka nebo byly přebudovány místnosti se sociálním zařízením. Do toho se též postupně zvyšoval počet chovanců až na číslo 39 v roce 1928. Staralo se o ně v této době 13 řeholnic. Ve školním roce 1931/1932 se dominikánkám rovněž podařilo otevřít

³⁵⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny filiálních domů na Slovensku Košice, Humenné, Petrovany*, s. 1–7.

³⁵⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 23, Košice*.

³⁵⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Víceměřice*. In: *Historie Klášterů*, s. 1.

³⁵⁸ Obec Víceměřice. *Úvodní stránka* [2021-12-29]. <<https://www.vicemerice.cz/>>.

³⁵⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny kláštera, konventu a ústavu ve Víceměřicích*, s. 2.

³⁶⁰ MZA Brno. Fond E–109, Vlastimil Rudolf. *Víceměřice*, s. 1.

³⁶¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 24, Víceměřice*.

v prostorách zámku soukromou pomocnou školu. Ústav zde fungoval pod vedením dominikánek až do roku 1982, kdy byly poslední řeholnice z nařízení státu nuceny odejít.³⁶²

Konvent v Pržně³⁶³

Filiální dům v Pržně založily dominikánky taktéž v roce 1924³⁶⁴ a hned na podzim začaly vyučovat v místní jednotřídní škole.³⁶⁵ Je však poněkud zvláštní, že schválení tohoto konventu obdržely sestry z olomouckého arcibiskupství i od státních úřadů až v lednu roku 1925,³⁶⁶ kdy byly klášter a škola již v plném provozu. Jejich působení nicméně mělo nejspíše značný kladný ohlas u místního obyvatelstva, protože v následujícím školním roce se do školy nahlásilo 47 žáků a dominikánky byly nuceny otevřít i druhou třídu, protože nechtěly nikoho odmítnout.³⁶⁷

Ústav pro osoby se zrakovým postižením v Brně – Jundrov

V konventu v brněnské městské části Jundrov dominikánky působily v letech 1927–1932.³⁶⁸ Nebyl nikterak početně obsazen, působily zde jen tři řeholnice. Jejich náplní práce byla starost o dům pro děti se zrakovým postižením. Z jakého důvodu se sestry po pěti letech vrátily do mateřského domu v Řepčíně, a tím svou činnost v Jundrově ukončily, to žádné prameny neuvádějí.³⁶⁹

Ústav pro osoby se zrakovým postižením v Praze – Smíchov

Roku 1929 dominikánky svolily k převzetí ústavu pro osoby se zrakovým postižením na pražském Smíchově.³⁷⁰ Ve stejném roce k tomuto kroku dostaly i svolení od olomouckého a pražského arcibiskupství, o rok později s působením sester v této instituci souhlasilo taktéž

³⁶² MZA Brno. Fond E–109. Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Víceměřice*, s. 1–2.

³⁶³ Obec Pržno se nachází v okrese Frýdek-Místek v Moravskoslezském kraji. Viz [Mapy.cz](https://mapy.cz). Pržno [2024-11-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Pr%C5%BEno&source=muni&id=4578&ds=2&x=18.3699319&y=49.6129315&z=14>>.

³⁶⁴ MZA Brno. Fond E–109. Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 25, Pržno.

³⁶⁵ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 85.

³⁶⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 25, Pržno.

³⁶⁷ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 85.

³⁶⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 26, Brno – Jundrov.

³⁶⁹ HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*, s. 80.

³⁷⁰ AČKSD. D 14, *Dějiny – Praha, Palata*, s. 1.

ministerstvo školství a národní osvěty.³⁷¹ Počátky ústavu se datují od roku 1888. Podnět k jeho založení totiž dala výroční schůze České spořitelny, která tímto bohuľibým aktem chtěla připomenout a oslavit 40 let vlády rakouského císaře Františka Josefa I. K tomuto účelu rovněž Česká spořitelna postupně uvolňovala své finanční prostředky. Nejprve byla zakoupena roľnická usedlost zvaná Palata o výměře 12 hektarů ležící v ulici Na Hřebenkách na Smíchově. Následně zde byla postavena honosná budova ústavu, zbudován rozsáhlý park, a také ovocný sad. Samotný ústav byl pak nazván Francisko-Josephinum. Do roku 1914 spořitelna kryla ze svých výdajů všechny náklady ústavu a toho roku zde pobývalo 126 lidí se zrakovým postižením. Po vzniku Československa se ústav sice přejmenoval na „Ústav pro zaopatření slepců na Smíchově, Palata,“ ale jeho existence byla v ohrožení, státní orgány přemýšlely nad jeho zrušením a přebudováním objektu na četnické kasárny. Nakonec do celé záležitosti zasáhl až Nejvyšší správní soud, který rozhodl ve prospěch ústavu. V roce 1928 pak spořitelna, která měla ústav stále ve správě, začala vyjednávat o převzetí instituce s různými řeholními řády, které by zajistily především starším klientům lepší péči. Nejprve se správy ujaly Šedé sestry sídlící v Praze, avšak pouze na přechodnou dobu. Dne 8. dubna 1929 pak byla ujednána trvalá smlouva o této přejímce právě s Českou kongregací dominikánek.³⁷²

Sirotčinec a škola pro dívky v Bojkovicích

Za příchodem dominikánek do Bojkovic stál P. Stanislav Víceník, převor dominikánského kláštera v Uherském Brodě. Chtěl totiž ze svého rodného domu udělat sirotčinec, a tím navázat na činnost své matky i sestry, které se zde staraly o mnoho cizích dětí a starých lidí. Bohužel samotný dům byl ve staticky špatném stavu, proto byl zbourán a na jeho místě postaven nový. Na počátku ledna roku 1930 byl dům vysvěcen a 7. ledna se ujala úřadu představené konventu sestra Elvíra Navrátilová.³⁷³ Dominikánky v domě od prvopočátku řídily výše zmiňovaný sirotčinec, ale povolení k této činnosti, což je poněkud zvláštní, získaly od církevních i státních úřadů až roku 1932.³⁷⁴

Tentýž rok, kdy se ujala úřadu místní představená sestra Elvíra, si dominikánky pronajaly první patro v sousedním domě. Děti v sirotčinci totiž neustále přibývalo a prostory pro provoz tohoto zařízení byly záhy malé. To bylo však pouze dočasné řešení, proto 16. února 1930 byla

³⁷¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 27, Praha – Smíchov.*

³⁷² AČKSD. D 14, *Dějiny – Praha, Palata, s. 1–2.*

³⁷³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Bojkovice*. In: *Historie Klášterů*, s. 1

³⁷⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 28, Bojkovice.*

dojednána s olomouckým architektem Valihřachem nadstavba domu a roku 1936 byl dům opět zbořen a postaven nový prostornější dům. Po výstavbě nového domu roku 1938 začaly řeholnice nabízet i různé kurzy ženských prací, z nichž dominovalo vaření. Tentýž rok sestry pořádaly letní dětské tábory a po vzniku Protektorátu Čech a Moravy mezi bojkovické řeholnice přišla z košického konventu sestra Akvináta, která zde začala vést jednoroční školu pro vychovatelky a pěstounky. V roce 1940 byla tato škola zavřena a následně otevřena „Odborná škola pro ženská povolání“, k tomu také dominikánky provozovaly kurzy hudby, šití a vaření. Po druhé světové válce byla otevřena i rodinná škola a všechny tyto školy a kurzy vedly dominikánky až do roku 1948, kdy tyto vzdělávací instituce byly zestátněny.³⁷⁵

Útulek pro chudé a opuštěné v Opavě

Dalo by se říct, že impulsem k založení tohoto domu byla světová hospodářská krize, která naplno vypukla na začátku třicátých let minulého století. Mnoho obyvatel se ze dne na den ocitlo na hranici chudoby a muselo hledat nové zdroje obživy. Toho si byla vědoma i ředitelka „státní hospodyňské školy“ v nedalekých Kravařích dominikánka Františka Malurová a začala těmto lidem poskytovat především materiální pomoc. Nakonec opavský probošt Heider navrhl dominikánkám, aby založily konvent v Opavě. Generální rada kongregace s tím souhlasila za předpokladu, že se kravařským sestrám podaří sehnat pro klášter vyhovující dům. Ten sestry zakoupily 1. října roku 1931 od manželů Theinerových. Následující rok zde vznikl „*Útulek pro chudé a opuštěné v Opavě*.“³⁷⁶ Církevní i státní schválení získaly dominikánky v roce 1934.³⁷⁷ Dům byl ale obýván nájemníky, které nešlo ze zákona vypovědět, takže ke své činnosti mohly řeholnice využívat jen jeden byt. Z toho důvodu generální rada kongregace rozhodla o koupi dalšího domu, který sestry nechaly zrekonstruovat a opravdu z něj udělaly „útulek“ s osmi volnými pokoji pro chudé obyvatele města. Dále sestry od listopadu roku 1932 zajišťovaly obědy pro 23 dětí z místní „české pomocné školy“, rovněž pro svoji práci dostaly i různé finanční prostředky. Největší pomocí v jejich díle bylo však založení spolku České Charity, na jejíž zahajovací schůzi bylo rozhodnuto o finančním příspěvku pro dominikánky a jejich ústav. Od té doby sestry sice přerušily vaření pro děti z pomocné školy, ale vařily polévku pro opuštěné a nezaměstnané osoby, kterých se denně k ústavu dostavilo kolem čtyřiceti a

³⁷⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Bojkovice*. In: *Historie Klášterů*, s. 1–3.

³⁷⁶ AČKSD. *D 13, Dějiny – Opava*, s. 1.

³⁷⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950)*, listina č. 29, Opava.

v zimních měsících i sedmdesáti. Mimo to začaly sestry rovněž poskytovat ve svém domě trvalé ubytování pro jednotlivé chovanky.³⁷⁸

Dívčí sirotčinec a hudební škola v Jesenci³⁷⁹

Zdejší zámek chtěla roku 1930 zakoupit tělovýchovná jednota Sokol, s tím se však nechtěl smířit místní jesenecký farář P. Ludvík Žváček a nabídl jej členkám Družiny III. řádu sv. Františka v Tovačově. Na koupi zámku ženy sehnaly potřebný finanční obnos, ať už z vlastních úspor, od dárek nebo pomocí hypoteční půjčky. Bohužel však jeden ze stavitelů, který zdánlivě tomuto obchodu napomáhal, zpronevěřil Družině 13 tisíc korun a členky poté neměly dostatek financí na opravy zámku. Z toho důvodu se P. Žváček obrátil na Českou kongregaci dominikánek a žádal je o převzetí zámku s tou podmínkou, aby zde udělaly starobinec, ve kterém by byly opečovávány především ženy, jež svými finančními prostředky dopomohly Družině ke koupi zámku. Představená kongregace Augustina Stuchlá s tím nakonec souhlasila, ale chtěla, aby byl zámek napsán na kongregaci, žádná z bývalých spolumajitelek nesměla zasahovat do chodu domu, a aby byl v prostorách zámku zřízen taktéž sirotčinec pro děvčata a hudební škola. Na tyto podmínky P. Žváček i jednatelka Družiny Albína Kolářová přistoupili a 18. května 1933 došlo k prodeji zámku do vlastnictví dominikánek. Řeholnice zde následně učinily nutnou rekonstrukci, otevřely na podzim toho roku zmiňovanou hudební školu a provozovaly i starobinec pro devět klientek.³⁸⁰ Následně také získaly v dubnu roku 1934 pro činnost konventu jak církevní, tak státní povolení.³⁸¹

Konvent v Hranicích

V Partutovicích dominikánky provozovaly přes léto dům, který byl detašovaným pracovištěm přerovského konventu, ale již kapacitně nestačil na provoz sirotčince, proto se dominikánky musely poohlédnout po nové budově. V roce 1934 tedy zakoupily vilu „Květy“ v lázeňském městě Teplice nad Bečvou u Hranic na Moravě. S touto koupí zprvu nesouhlasila lázeňská správa v Teplicích, která argumentovala tím, že dům by měl sloužit spíše jako penzion pro lázeňské hosty, a ne pro sirotky. Dominikánky, které následně v roce 1935 žádaly olomoucké arcibiskupství o souhlas k provozu tohoto řeholního domu, však poukazovaly na to,

³⁷⁸ AČKSD. *D 13, Dějiny – Opava*, s. 1–2.

³⁷⁹ Obec Jesenec se nachází v okrese Prostějov v Olomouckém kraji. Viz *Mapy.cz. Jesenec* [2024-11-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Jesenec&source=muni&id=3214&ds=2&x=16.8551684&y=49.6071156&z=13>>.

³⁸⁰ AČKSD. *D 9, Dějiny – Jesenec*, s. 4–6.

³⁸¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 30, Jesenec*.

že dům budou primárně využívat nemocné sestry, které se budou v lázních podrobovat léčbě, a zároveň zde chtějí provozovat kurzy pro dívky v mládežnickém věku.³⁸² Konzistoři se tento jejich plán evidentně zalíbil, neboť povolení k provozu domu dostaly dominikánky 3. října 1935 a od zemského úřadu v Brně dokonce již 18. září.³⁸³ Dominikánky se také rozhodly využívat dům po celý rok, nejenom v létě, jak bylo původně zamýšleno. Takže v době lázeňské sezóny obývaly dům řeholnice, které se léčily v lázních, ale i jiní lázeňští hosté a po zbytek roku zde byly kurzy šití a vaření pro chudé dívky.³⁸⁴

Konvent v Šilperku / Štítech³⁸⁵

Vzhledem k tomu, že historií tohoto domu se budeme podrobněji zabývat až v následující kapitole, řekneme zde jen nejzákladnější data. Dominikánky sem přišly roku 1935. Povolení k činnosti dostaly od státních i církevních úřadů na podzim roku 1936.³⁸⁶ Řeholnice se zde věnovaly především vzdělávání dívek z chudých rodin.³⁸⁷

Dívčí škola v Humenném

O vznik nového filiálního domu v Humenném začaly jevit zájem především sestra Jeronýma Čihalová, která byla ředitelkou škol pod košickým konventem, a sestra Dalma Kartészová. Obě řeholnice totiž udržovaly styky s rodiči žákyň z východního Slovenska. Příležitost k založení konventu se naskytla v roce 1938, kdy se uvolnila dvě učitelská místa ve zdejší „Římskokatolické lidové škole.“ Místní kaplan P. Štefan Bečaver následně žádal představenou košického konventu sestru Akvinátu Bačikovou o uvolnění tří dominikánek na tato učitelská místa od září roku 1938. Na tuto žádost pak představená kongregace i její generální rada odpověděly kladně a do Humenného poslaly tři řeholnice s patřičnými dokumenty. Rovněž byla na košické biskupství podána žádost o povolení zřídit konvent dominikánek v Humenném od 1. září roku 1938.³⁸⁸ Oficiální povolení k činnosti získaly dominikánky od košického biskupství

³⁸² AČKSD. D 18, *Dějiny – Teplice u Hranic*, s. 1–2.

³⁸³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 31, Hranice.

³⁸⁴ AČKSD. D 18, *Dějiny – Teplice u Hranic*, s. 4.

³⁸⁵ V historických záznamech najdeme napsané jméno této původně německé obce v mnoha tvarech a obměnách (Schlperc, Schilperch nebo Schildperch). Od roku 1872 se poprvé uvádí počestělí název Šilperk vedle německého Schildperg. Název Šilperk pak přetrval až do 5. července 1949, kdy se oficiálně začal používat název Štítý. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štítý: historie a proměny města 1278–2018*. Štítý: Pavel Ševčík – Veduta, 2018, s. 6–7.

³⁸⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897–1950), listina č. 32, /Šilperk/ nyní Štítý.

³⁸⁷ AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*, s. 3.

³⁸⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny filiálních domů na Slovensku Košice, Humenné, Petrovany*, s. 65.

19. srpna 1938, což ještě potvrdilo arcibiskupství olomoucké 1. září stejného roku.³⁸⁹ Řeholnice po svém příchodu dostaly k bydlení dvě volné místnosti a kuchyň v budově školy, finanční zabezpečení konventu bylo zajištěno z učitelských platů sester. Také katolická lidová škola se poté, co zde dominikánky začaly učit, stala pouze dívčí školou, chlapci tak mohli navštěvovat pouze místní státní školu. Potom, co byly Košice v listopadu připojeny opět k Maďarsku, byl osud dominikánek nejistý, ale vládní komisař z Humenného jim nabídl vést mateřskou školu, dvouroční učitelský ústav pro učitelky ženských domácích nauk, a také čtyřroční učitelský ústav pro literní neboli všeobecné³⁹⁰ učitelky. Generální správa kongregace se tedy rozhodla pro zřízení mateřské školy případně i pedagogického ústavu pro učitelky domácích nauk. Ke konci roku 1938 musely sestry zanechat činnosti v košickém konventu a většina z nich přijela do Humenného, kde se ujaly jak vyučování na římskokatolické lidové, tak v mateřské škole. Po vzniku Slovenského státu 14. března roku 1939 okresní školní inspektor Edmund Roth ve své korespondenci s představenou kongregace sestrou A. Stuchlou nedoporučoval otevření jakéhokoli pedagogického ústavu. Dominikánkám se ale i tak podařilo v době druhé světové války otevřít „Ústav pro učitelky domácích nauk“ a zároveň mít nadále ve správě lidovou i mateřskou školu. Stačilo totiž dát do čela těchto vzdělávacích institucí řeholnice slovenské národnosti.³⁹¹ Roku 1943 však odešly z Humenného poslední tři české sestry, a to byl impuls k založení samostatné slovenské kongregace.³⁹²

Ústav sociální péče v Petrovanech

Další filiální dům vznikl v Petrovanech.³⁹³ Historie tohoto domu sahá do roku 1924, kdy ho koupili manželé Pospíšilovi, aby zde zřídili ústav sociální péče. Sám pan Vladimír byl ředitelem státního dětského domova v Košicích a dalo by se říct, že se se svojí chotí společně starali o tato dvě sociální zařízení. V roce 1932 jejich dcera nastoupila do katolické lidové školy v Košicích pod vedením zdejších dominikánek, což byl klíčový moment pro převzetí Ústavu sociální péče v Petrovanech právě touto řeholní kongregací. Jednání mezi manželi Pospíšilovými a dominikánkami začalo v roce 1937, a to vzájemnou korespondencí manželů

³⁸⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č.33, Humenné.*

³⁹⁰ Ústav pro jazyk český AV ČR. *Heslo: literní*. In Příruční slovník a databáze lexikálního archivu [2021-05-27]. <https://psjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledej&heslo=litern%C3%AD&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=3&numchange=no¬_initial=1>.

³⁹¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny filiálních domů na Slovensku Košice, Humenné, Petrovany, 66–71.*

³⁹² AČKSD. *DS I, Dějiny slovenské kongregace sester O. P.*, s. 20.

³⁹³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897-1950), listina č. 34, Petrovany.*

Pospíšilových a představenou kongregace sestrou Augustinou Stuchlou. Postupně byly dojednány podmínky prodeje týkající se především ceny a vnitřního chodu ústavu. Kongregace však neměla dostatek financí pro okamžité převzetí ústavu, proto k němu došlo až 1. dubna 1939. Z důvodu vzniku Slovenského státu v březnu 1939 vznikaly i mezi sestrami různé „národnostní pŕtky“³⁹⁴, až 1. srpna došlo ke vzniku samostatné Kongregace dominikánek na Slovensku,³⁹⁵ a tím i odloučení Petrovan od České kongregace.

„Rodinná škola“ v Litovli

Vznik konventu si vyžádala změna politické situace v Československu na podzim roku 1938. Z důvodu tzv. Mnichovské dohody, kdy naše pohraničí z velké části připadlo tehdejšímu nacistickému Německu,³⁹⁶ musely dominikánky ze Šilperka postupně opustit své působiště a přesunuly se do Litovle.³⁹⁷ Tam přenesly i svoji „Rodinou školu“ ze Šilperka, a dokonce sem přesídlily i mnohé žákyně z okupovaného území. Arcibiskupství olomoucké tuto změnou působiště dominikánek ze Šilperka velmi rychle schválilo.³⁹⁸ Tento konvent zde přetrval celou druhou světovou válku. Jelikož škola byla u místních obyvatel velmi oblíbená, tehdejší administrátor zdejší farnosti P. Kadlčík žádal olomoucké arcibiskupství o její zachování i po roce 1945³⁹⁹, což se po vyjednávání s Generální správou konzistoře nakonec podařilo⁴⁰⁰, ale jen do roku 1949, kdy, i přes nepřímý nesouhlas místního faráře,⁴⁰¹ byla škola z rozhodnutí olomouckého ordinariátu zrušena.⁴⁰² Můžeme se však domnívat, že za tímto rozhodnutím stál silný vliv začínajícího komunistického režimu v Československu.

Konvent v Nezamyslicích

Po válce se uprázdnil klášter kongregace sv. Hedviky⁴⁰³ v Nezamyslicích, proto požádal zdejší farář P. Karel Dolanský olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana, aby vyjednal

³⁹⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny filiálních domů na Slovensku Košice, Humenné, Petrovany*, 73–88.

³⁹⁵ AČKSD. *DS 1, Dějiny slovenské kongregace sester O. P.*, s. 22.

³⁹⁶ NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. 1. díl. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000, s. 149.

³⁹⁷ AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 12.

³⁹⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *LD 8, Litovel*. Listina č. 1.

³⁹⁹ Tamtéž. Listina č. 8, příloha.

⁴⁰⁰ Tamtéž. Listina č. 9–13.

⁴⁰¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *LD 8, Litovel – Kuratorium*. Listina č. 15.

⁴⁰² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950)*, listina č. 35, Litovel.

⁴⁰³ *Kongregace sester sv. Hedviky od Nejčistší Panny a Matky Boží Marie vznikla 14. června 1859 v Polsku ve Vratislavi. Zakladatelem byl vratislavský kanovník Služebník Boží P. Robert Spiske. Charisma tohoto řeholního společenství spočívá především ve vzdělávání a výchově dětí a mládeže a ve hmotné pomoci lidem, kteří jsou*

převzetí kláštera Českou kongregací dominikánek.⁴⁰⁴ Ty jej převzaly na základě žádosti z olomouckého ordinariátu ze dne 2. července 1945 a byly sem poslány sestry z konventu ve Víceměřicích. Toto jejich působení ale trvalo jen do 27. října 1945,⁴⁰⁵ neboť představená z kongregace sv. Hedviky, sestra Bonaventura, se se svými spolusestrami dožadovaly návratu do kláštera v Nezamyslicích, což jim arcibiskup umožnil. Následně však byly sestra Bonaventura i se spolusestrou Martou zatčeny a odsouzeny a ostatní jejich spolusestry musely konvent opustit. Bohužel v pramenech, které máme k dispozici, není uveden důvod tohoto zatčení. Sestry dominikánky se však již do kláštera nevrátily.⁴⁰⁶

stižení chudobou. V českých zemích jsou tyto řeholnice od roku 1906 a sídlí dnes v Břežanech u Znojma. Viz Kongregace sester sv. Hedviky. *Česká provincie* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=ceska-provincie>>. Tamtéž. *Historie kongregace* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=historie-kongregace>>. Tamtéž. *Charisma kongregace* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=charisma-kongregace>>.

⁴⁰⁴ DOSTÁLKOVÁ, Jarmila. *Česká kongregace sester dominikánek od r. 1939 do r. 1990*, s. 22.

⁴⁰⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace* (1897-1950), listina č. 36, Nezamyslice.

⁴⁰⁶ DOSTÁLKOVÁ, Jarmila. *Česká kongregace sester dominikánek od r. 1939 do r. 1990*, s. 22.

2. Život konventu dominikánek v Šilperku, dnešních Štítech⁴⁰⁷

V této kapitole se hlouběji zaměříme na historii a život filiálního domu dominikánek v Šilperku, dnešních Štítech, což je malé městečko na severní Moravě, které bylo za první republiky obýváno především německým obyvatelstvem. K působení dominikánek zde existuje mnoho materiálu v písemné podobě. Jedná se především o sepsané dějiny tohoto kláštera⁴⁰⁸, které napsaly samotné řeholnice, dále také různé úřední listiny státní i církevní provenience povolující činnost dominikánek v této obci i v jejím blízkém okolí. Do tohoto výčtu můžeme zahrnout i stavební plány⁴⁰⁹ a výpis z katastru nemovitostí o koupi pozemku na stavbu řeholního domu.⁴¹⁰ V neposlední řadě máme k dispozici výpovědi tří obyvatelek města, které zažily zdejší působení dominikánek.⁴¹¹

Kapitola bude obsahovat dvě části. V první části se budeme věnovat historii konventu v letech 1935 až 1949, kdy řeholnice musely opustit toto své působiště z důvodu nástupu komunistického režimu. Druhou část budeme věnovat výpovědím pamětnic, které nejen vzpomínaly na vzdělávací, ale i na kulturní činnost dominikánek, jež v Šilperku postupně rozvíjely.

2.1 Historie konventu v letech 1935–1945

2.1.1 Vznik konventu a školy

O vznik konventu se zasloužil tehdejší ředitel berní správy v Zábřehu František Reichl a vládní rada František Stašek. Reichl chtěl totiž dopřát chudým českým dívkám z této obce i jejího okolí důstojné vzdělání. Z toho důvodu se obrátil na představenou kongregace dominikánek, jejíž vzdělávací činnost mu byla dobře známa, a požádal ji o založení filiálního domu v Šilperku, kde by následně vedly odbornou školu pro ženská povolání čili školu středoškolského stupně. Tím nechtěl jen zabezpečit vzdělání těmto dívkám, ale sliboval si od působení dominikánek i povznesení pozitivního českého národnostního a kulturního vzednutí. Zároveň si od samotného vzdělání dívek sliboval lepší obstarávání domácích povinností, a také posílení hygienických návyků.⁴¹²

⁴⁰⁷ Viz výše pozn. pod čarou 385.

⁴⁰⁸ AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*.

⁴⁰⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, *Šilperk, Listiny a plány*.

⁴¹⁰ Tamtéž.

⁴¹¹ Jednalo se o rozhovory autora, uskutečněné během července a srpna 2018 s pamětnicemi paní Valentovou, Minářovou a Kobkovou.

⁴¹² AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*, s. 3.

Reichl požádal dokonce některé úředníky z Ministerstva školství a národní osvěty, jestli by se mohli obrátit na olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana, aby se zasadil o vznik tohoto filiálního domu. Samotné ministerstvo slíbilo na provoz domu dotaci ve výši dvaceti tisíc korun československých. Finanční zabezpečení řeholnic v této obci bylo totiž jednou z podmínek představené kongregace Augustiny Stuchlé pro zahájení činnosti tohoto konventu.⁴¹³ Následně Stuchlá podala státním orgánům formální žádost o povolení k otevření „Soukromé odborné školy pro ženská povolání“, na které by se vyučovalo v českém jazyce. V žádosti byly uvedeny i prozatímně nasmlouvané místnosti v zemské hospodářské škole, ve kterých by dominikánky vyučovaly, než se jim zajistí stálé prostory.⁴¹⁴ Zároveň s touto žádostí byl odeslán i seznam pěti dominikánek, které by se ujaly vyučování na zmiňované škole, z nichž sestra Anna Kornélie Lužná měla být ustanovena ředitelkou školy.⁴¹⁵ Z tohoto seznamu se dvě řeholnice, konkrétně Marie Jolanda Benčová a Anna Evangelista Prachařová objevily i na druhém seznamu řeholnic, které měly mít na starost rovněž kuchařsko-hospodyňský kurz.⁴¹⁶ Tuto žádost odeslala generální představená 19. května a již 22. května přišel dominikánkám souhlas z ministerstva k této činnosti.⁴¹⁷ Ministerstvo si však kladlo podmínku, že konvent „*si nikdy nebude činit nároky na podporu z veřejných fondů ani na veřejnou dobročinnost, a že v něm budou i nadále usazeny jen řeholnice [československé] státní příslušnosti.*“⁴¹⁸

2.1.2 Těžké začátky

Dominikánky tedy mohly podle povolení Ministerstva školství a národní osvěty plně provozovat odbornou školu již od září 1935.⁴¹⁹ Nakonec se ve školním roce 1935/1936 otevřel jen kuchařsko-hospodyňský kurz, ve kterém se dívky měly naučit šít, vařit a provádět jiné domácí práce. Kurz byl však provozován pouze přes zimní období, kdy nebyla na polích žádná práce. Na odbornou školu se v tomto roce bohužel nenalezly dostatečné finanční prostředky. Navíc se vyskytl problém s vyučovacími prostory.⁴²⁰ Přestože měly řeholnice nasmlouvané

⁴¹³ Tamtéž.

⁴¹⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk, Listiny a plány. Kongregace sester dominikánek v Olomouci – Řepčíně, žádost za povolení otevřít soukromou školu pro ženská povolání v Šilperku.

⁴¹⁵ Tamtéž. Seznam učitelských osob navržených pro soukromou odbor. školu pro ženská povolání sester dominikánek v Šilpertu.

⁴¹⁶ Tamtéž. Seznam učitelských osob navržených pro kuchařsko-hospodyňský kurz sester dominikánek v Šilpertu.

⁴¹⁷ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 3.

⁴¹⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány: Dopis arcibiskupské konzistoři v Olomouci ze dne 27. listopadu 1936.

⁴¹⁹ Tamtéž. Povolení Ministerstva školství a národní osvěty zřídit v Šilperku odbornou školu pro ženská povolání ze dne 22. května 1935.

⁴²⁰ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 3–4.

půjčení učeben ve zdejší zemědělské škole,⁴²¹ z neznámých důvodů to nevyšlo, neboť si nakonec musely pronajmout byt jisté paní Navrátilové nacházející se na náměstí. V těchto prostorách dominikánky odučily svůj první školní rok, ale protože byl byt malý a neměl ani dostatečné vybavení, řeholnice musely hledat na následující školní rok důstojnější prostory. Žákyně si totiž například neměly ani na co sednout a musely se vypůjčit židle v místním hostinci.⁴²²

V této věci opět zasáhl František Reichl, který dojednal další pronájem třípokojového bytu v domě patřícímu jistému panu Buchsmanovi. V něm se nacházela třída pro první ročník odborné školy a kuchyně pro kuchařsko-hospodyňský kurz. Tyto již relativně dostatečné prostory a také poměrně dobrý počet cca dvaceti žákyň se staly slušným základem pro plné otevření jak odborné školy pro ženská povolání, tak pro pokračování kurzu. Ve škole se vyučovala kupříkladu tělesná výchova, hudební výchova, nauka o potravinách nebo vaření. Nakonec samotné řeholnice nestačily zastat vyučování všech předmětů a zároveň i kurzu, proto požádaly o výpomoc „zvenčí“. Z těchto důvodů se ujal výuky zpěvu ředitel školy v Šumvaldu Miroslav Šnyrych a náboženství učil farář z Horních Studének P. Jan Verner.⁴²³

Další potíží, se kterou se musely řeholnice od počátku potýkat, bylo zajištění financování nejen konventu, ale i školy a kurzu. Je sice pravdou, že Ministerstvo školství a národní osvěty dávalo měsíčně tisíc korun na nejnutnější provozní náklady a rodiny žákyň platily školné,⁴²⁴ jehož výši však prameny neuvádějí. Dále dominikánky dostávaly i drobný příspěvek na provoz konventu a školy od mateřince kongregace sídlící v Řepčíně, a také František Reichl se snažil školu nějak finančně podporovat, ale všechny tyto finanční prostředky stačily pouze na to, aby se škola víceméně udržela v chodu. Dominikánky z těchto peněz nemohly ani zakoupit lepší vybavení učeben. Tak vzniklo kuratorium, do jehož čela byl zvolen právě Reichl, a tato instituce se snažila sehnat dostatečné finance na dovybavení školy a zajištění dobrých platových podmínek pro vyučující. Na podzim roku 1937 kuratorium také projednávalo osvobození žákyň od školného a koupi možného pozemku pro stavbu nové školní budovy.⁴²⁵

⁴²¹ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Kongregace sester dominikánek v Olomouci – Řepčíně, žádost za povolení otevření soukromou školu pro ženská povolání v Šilperku.

⁴²² AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s 4–5.

⁴²³ Tamtéž, s. 5.

⁴²⁴ Tamtéž.

⁴²⁵ Tamtéž.

2.1.3 Plánovaná stavba školy

Ve věci stavby školy jednala také generální představená kongregace. Předsednictvu ministerské rady píše, že pronajaté prostory již nejsou dostačující, proto chtějí postavit zcela novou budovu. Z toho důvodu také zažádala o podporu ministerstvo veřejných prací a žádala i ministerstvo školství o přimluvu, aby tato jejich podpora byla vyslyšena.⁴²⁶ Kvůli stavbě školy uzavírá kongregace 28. srpna 1937 notářsky ověřenou smlouvu o koupi parcel s Karlem a Alfrédem Harbichovými, kteří smlouvu uzavírají v zastoupení svého otce Karla Harbicha, který je v Šilperku hostinským. Podle smlouvy se jednalo o parcely číslo 125 louka a 126 role, za celkovou cenu 26 592 korun československých, která byla splatná do tří dnů od rozhodnutí soudu, který tento prodej schvaloval.⁴²⁷ Okresní soud v Šumperku tuto koupi následně schválil 19. listopadu 1937,⁴²⁸ a protože dominikánky získaly na celou školu státní příspěvek 49 500 Kč od ministerstva veřejných prací, neměly problém s okamžitým uhrazením ceny zmiňovaných parcel.⁴²⁹ Z dochovaných archivních materiálů můžeme říct, že tento příspěvek ministerstva byly jediné peníze, které konvent v Šilperku na zakoupení parcel použil.

Jakmile kongregace získala do svého vlastnictví dané pozemky, mohly řeholnice pomýšlet na stavbu školy.⁴³⁰ Dominikánky tedy zadaly zakázku na vypracování stavebního projektu školní budovy architektu Josefu Bláhovi. Ten ho sestřím předložil v dubnu 1938.⁴³¹ Poté generální vikářka poslala žádost Okresnímu úřadu v Zábřehu o povolení stavby. Součástí žádosti byly i čtyři přílohy: „1.) Projekt stavby, 2.) Situační plán stavebního místa, 3.) Speciální mapa a 4.) Technický popis stavby.“⁴³² Stavbu školy finančně podpořilo i Ministerstvo školství a národní osvěty, a to částkou ve výši 90 580 Kč. Tato částka byla však kvůli podzimnímu záboru pohraničí nacistickým Německem z velké většiny navracena státu. Z toho důvodu po válce roku 1945 dostaly dominikánky od státu novou dotaci v hodnotě 80 000 Kč.⁴³³

Ze samotného schvalovacího procesu existuje velmi podrobný záznam, ze kterého se dovídáme, že se mělo jednat o jednopatrovou stavbu se sklepením i s podkrovím. Kromě

⁴²⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk, Listiny a plány. 80 / V: Generální správa kongregace sester dominikánek v Olom. – Řepčíně. Žádost o podporu na stavbu soukr. odb. školy pro žensk. povolání v Šilperku – doporučení minist. veřejných prací.

⁴²⁷ Tamtéž. Smlouva kupní, číslo jednací: 1192.

⁴²⁸ Tamtéž. Usnesení okresního soudu v Šumperku ze dne 19. listopadu 1937.

⁴²⁹ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 8.

⁴³⁰ Tamtéž.

⁴³¹ MZA Brno. Fond E–109, LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Dominikánky. Stavební projekt odborné školy pro žensk. povolání z dubna 1938.

⁴³² Tamtéž. 119/V: Žádost pro povolení stavebního povolení pro budovu odb. školy pro žen. povolání v Šilperku.

⁴³³ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 8.

učeben, šatny a tělocvičny zde měl být vybudován i internát s deseti dvoulůžkovými ložnicemi, prádelnou či příležitostnou noclehárnou pro dojíždějící studentky. Samozřejmostí byla i vnitřní kaple. Po prozkoumání všech potřebných materiálů a projektů, které jsou v tomto spise podrobně zapsány, byla stavba 28. května povolena⁴³⁴ a na podzim se mělo začít stavět.⁴³⁵

Než však došlo ke stavbě, připadl Šilperk na základě již zmiňované Mnichovské dohody nacistickému Německu. Jediné, co se v těchto „překotně“ politických časech stihlo ohledně této stavby učinit, bylo položení základního kamene. K jeho požehnání, které bylo naplánováno na svátek sv. Václava (28. září), ale již nedošlo.⁴³⁶ Dominikánky po zabrání území hitlerovským Německem sice musely odejít,⁴³⁷ nicméně vlastnické právo na zakoupené parcely jim zůstalo. Důkazem toho je smlouva mezi řepčinským konventem a sedlákem Franzem Czerniczem, který žádá dominikánky o pronájem 19 arů jejich pozemku v Šilperku, které využíval jako pole. Smlouva byla platná od 1. května 1940 do 1. května 1946.⁴³⁸ Taktéž v roce 1943 tehdejší majitel šilperské tírny lnu chtěl od dominikánek odkoupit část pole, na kterém ležel základní stavební kámen odborné školy pro ženská povolání. Na tento prodej však řeholnice nepřistoupily, chtěl tedy odkoupit alespoň onen kámen. Ten mu byl nakonec prodán za 500 marek. Následně i samotné město v zastoupení starosty žádalo o bezplatné přenechání parcel k „dobročinným účelům.“ V této věci ale kongregace nemohla vyhovět, neboť byla zadlužená, proto nemohla být z její strany o bezplatném převodu nemovitosti žádná řeč.⁴³⁹ Po válce byly pozemky sestrám vyměněny za zahradu s přilehlou školní budovou⁴⁴⁰ za kostelem.⁴⁴¹

2.1.4 Dva roky před válkou

Šilperský konvent dominikánek otevřel v roce 1937 druhý ročník své odborné školy pro ženská povolání. Zároveň sem byly olomouckým „mateřincem“ poslány další dvě řeholnice. Sestra Ambrožka Machatová jako učitelka šití a sestra Rosa Belážová, která zaujala místo kuchařky. Nově také dominikánky přijaly na místo učitele češtiny a matematiky pana Josefa Skalického, který tyto předměty vyučoval i na místní měšťanské škole.⁴⁴² Ze zdravotních

⁴³⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, *Šilperk: Listiny a plány. Okresní úřad v Zábřezě, Číslo 11.447/1-XI dne 28. května 1938.*

⁴³⁵ AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*, s. 10.

⁴³⁶ Tamtéž.

⁴³⁷ Viz níže.

⁴³⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, *Šilperk: Listiny a plány. Einheitsvertrag für Pachtgrundstücke Leitwort.*

⁴³⁹ AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*, s. 10.

⁴⁴⁰ Jednalo se o bývalou německou školu. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty*, s. 53.

⁴⁴¹ AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*, s. 11.

⁴⁴² Tamtéž, s. 11.

důvodů musela konvent opustit ředitelka školy sestra Klaudie Klimešová a na její místo přišla z vyškovského filiálního domu sestra Eymarda Bačíková.⁴⁴³

Činnost školy i dominikánek se začala od roku 1937 slibně rozvíjet. Dokonce konvent se svými svěřenkyněmi uspořádal „malou školní slavnost, v jejímž programu byla rytmická vystoupení, jednoaktovky a zpěvy.“ Stejně tak dokázaly řeholnice pro své žákyně uspořádat pětidenní výlet do Prahy, exkurzi do výroby bavlny a lnu v Sudkově nebo brusírný skla v Postřelmově. Taktéž kuratorium se snažilo o rozšíření činnosti dominikánek, proto požádalo Ministerstvo školství a národní osvěty o povolení pro otevření „živnostenské pracovní šití šatů“. Ostatně druhotným a možná i zásadnějším cílem této pracovní nebylo jen šití nových šatů, ale rozšíření jistého stupně vzdělání i pro ženy z širšího okolí a naučení se samostatné výrobní práci. Samotná pracovní byla ministerstvem obratem schválena.⁴⁴⁴

Na základě těchto poznatků můžeme říct, že činnost dominikánek byla opravdu různorodého charakteru. Podle interních dějin konventu do školy i do kuchařsko-hospodynského kurzu docházelo ve zmiňovaném roce celkově 60 děvčat a dominikánkám se prý od místních obyvatel dostalo i značné obliby.⁴⁴⁵

2.1.5 Nucený odchod ze Štítů

Jak už jsme se výše několikrát zmínili, na základě Mnichovské dohody připadla velká část pohraničí nacistickému Německu, a toto rozhodnutí postihlo i Šilperk. Dominikánky tedy musely šilperský konvent přesunout do Litovle. Samotný přesun však nebyl předem předjednaný. Zajišťovala ho tehdejší představená konventu sestra Jolanda.⁴⁴⁶ Písemně jej popisuje ve svém osobním zápisu, který nejspíše vznikl po přesunu konventu do Litovle, pravděpodobně jedna z řeholnic šilperské filiálky:⁴⁴⁷

„V Litovli byla [sestra Jolanda] přijata vřdně, ale určitě nedalo se nic dojednat, protože bylo město přeplněno lidmi z pohraničí ze Zábřezska, [...] Pan profesor Hanák, starosta Litovle, obával se, že připojení Litovle si vyprosí litovelští Němci. Bylo velmi těžko a bolestivo v těch dnech. Slzy pálily v očích. Telefonické spojení s Řepčínem nebylo, nebylo než vrátit se do Řepčína., podati zprávu a odjeti do Šilperka.“⁴⁴⁸

První setkání s Litovlí a vyjednávání volných prostor pro odbornou školu pro ženskou povolání dopadlo tedy neúspěchem. Dominikánkám však nezbyvalo nic jiného než ze Šilperka

⁴⁴³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Změna ředitelky v Šilperku.

⁴⁴⁴ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 11.

⁴⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁴⁶ Tamtéž, s. 12.

⁴⁴⁷ Dokument není nijak datován ani podepsán (pozn. P. W.).

⁴⁴⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Dokument č. 2. In: Klasifikace.

co nejdříve odejít, proto se do přesunu musel zapojit i mateřský řepčinský klášter. Jak tuto situaci řešil, popisuje rovněž zmiňovaná pamětnice:

*„Bylo ujednáno v Řepčíně, aby se sestry vrátily do mateřince v neděli, a to ses. M. Miloslava, s. M. Doubravka, s. M. Fidelis a s. M. Rosa. S. M. Eymarda, ředitelka, s. Radima a Jolanda měly zůstat a přičinit se, aby se majetek kongregační zachránil.“*⁴⁴⁹

Z této výpovědi se dá usoudit, že v konventu musela panovat velká nejistota z budoucnosti. Zároveň také strach, zda řeholnice zdárně přečkají v Šilperku dny do doby svého nedělního odjezdu. To ostatně vyplývá z dalšího pokračování dokumentu:

*„V sobotu večer nám radil jistý rolník – Čech, abychom nevycházely, aby nám Němci neublížili. Němci se chystali vyrovnávat účty po německu, násilím a hrubostí. A také to uskutečnily. Ztýrali české lidi. Celou noc jsme strávily ve strachu.“*⁴⁵⁰

Co se dělo druhý den ráno, o tom se dovídáme z dopisu adresovaného generální představené dominikánek, které píše jedna ze spoluřeholnic:⁴⁵¹

*„Za okupace: Když sestry odjížděly v neděli 9/10 shromáždili se ordneři⁴⁵² kolem nich, brali jim zavazadla, a když je sestry bránily, stříleli a křičeli. Na mou otázku, co s tím chtějí, tvrdili, že dostali rozkaz všechno prohlížet. Vedli nás tedy na radnici, nadávali, že jsme prý chtěli Hitlera oběsit, teď, že bude viset Beneš, že jsme pracovaly proti Německu, že jsme říkaly: «Nedáme se», a zatím teď že věšíme palice atd., již si nevzpomínám více.“*⁴⁵³

Pisatelka dopisu nejenže popisuje tuto vyhrocenou situaci s německými ordnery, ale také se dovídáme, že samotné dominikánky by nejraději ze Šilperka ihned odešly.⁴⁵⁴ Měly však závazky vůči škole, a především jejímu vybavení, které chtěly převézt do nového působiště.⁴⁵⁵ To jim nicméně zprvu nechtěl povolit okresní úřad v Zábřehu. Spíše si vymýšlel různé záminky, jako byla nezaplacená daň za býka předchozím majitelem domu, ve kterém dominikánky působily, nebo je úřady obviňovaly, že chtějí odejít do Olomouce, který má být taktéž zabrán německou stranou. Řeholnice tedy toto těžké období přečkaly ve svém konventu v Šilperku, ale také často chodily na faru i do kostela do Horních Studének, kde podle výše zmiňované korespondence stále působil český kněz.⁴⁵⁶ Nakonec dominikánky „po mnohém chození a

⁴⁴⁹ Tamtéž.

⁴⁵⁰ Tamtéž.

⁴⁵¹ Dopis bohužel není podepsaný (pozn. P. W.).

⁴⁵² Ordneři byli členové Dobrovolné ochranné služby, která byla součástí Sudetoněmecké strany (SdP). Viz BRANDES, Detlef. *Sudetští Němci v krizovém roce 1938*. Praha: Argo, 2012, s. 241.

⁴⁵³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Dokument č. 1. In: Klasifikace, s. 1–2. Způsob zápisu je poměrně chaotický, ale tím naopak neztrácí na své autenticitě.

⁴⁵⁴ Tamtéž.

⁴⁵⁵ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 13.

⁴⁵⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Dokument č. 1. In: Klasifikace, s. 2–4.

doprošování,“ jak píše pisatelka zmiňovaného dopisu, ze Šilperka i s vybavením školy „propustili.“⁴⁵⁷

Z dochovaných pramenů je zřejmé, že přes výše zmiňované prvotní obavy litovelského starosty se nakonec v Litovli našlo místo v místní mateřské škole, kam se mohla přesunout škola ze Šilperka. Jedna z řeholnic takto popisuje počátky a následně i činnost dominikánek v Litovli v době německé okupace:

„V zadní 1/3 bydlely žákyně z pohraničí – žákyně šilperské školy. Ty svízele – nedostatek otopu, žákyně některé velmi chudé, těm se muselo pomoci, aby školu dochodily. Sestry [mě]ly nedostatečný jeden pokojíček, spaly tam 3, jedna jen na matracích. Vařilo se tam, spalo i konala příprava do školy. Od prosince otevřen i II. Ročník na pokyn ministerstva a pronajata malinká místnost v domě pana Šišmy, a po Novém roce otevřen i I. ročník. Učilo se na 3 místech. To obtížné přecházení mezi hodinami v dešti a zimě.“⁴⁵⁸

Z tohoto dokumentu jednoznačně vyplývá, že dominikánky zde neměly zrovna nejlepší zázemí pro svou vzdělávací činnost. Podařilo se jim však přes všechny obtíže školu nadále provozovat. Dokonce se z dokumentu dále dozvídáme, že řeholnice se snažily ze všech sil chránit své chovanky před prací v továrnách nebo pracovním nasazení v Německu, což se jim úspěšně dařilo až do konce války.⁴⁵⁹

V archivech není zmíněno, že by dominikánky z tohoto kláštera byly za svoji činnost vězněny. Dominikánkám se naopak dařilo uchránit své žákyně před nuceným pracovním nasazením v německých továrnách. Řeholnice totiž navýšily kapacitu školy a otevřely celoroční vzdělávací kurz, kde přijaly mnoho dívek jak z Litovle, tak blízkého okolí. Neobešlo se to sice bez povšimnutí „pracovního úřadu“⁴⁶⁰, ale sestre Eymardě jakožto ředitelce školy se vždy podařilo vyjednat pro své žákyně výjimku, aby „nemusely odejít na práci do Německa“⁴⁶¹. To byl snad jediný zaznamenaný střet konventu dominikánek v Litovli s protektorátními úřady po celou dobu války.

2.1.6 Návrat do Šilperka

Po druhé světové válce se dominikánky vrátily do Šilperka. Na začátku září přijaly sestry nové žákyně do I. ročníku odborné školy pro ženská povolání a 10. září se započalo s výukou,

⁴⁵⁷ Tamtéž, s. 4.

⁴⁵⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Dokument č. 2. In: Klasifikace, s. 6. Opět způsob zápisu je poměrně chaotický, ale tím naopak neztrácí na své autenticitě.

⁴⁵⁹ Tamtéž.

⁴⁶⁰ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s.14.

⁴⁶¹ Tamtéž.

přestože ještě nebyly plně k dispozici prostory bývalé německé obecné školy,⁴⁶² kterou dominikánky dostaly výměnou za stavební parcely v blízkosti místního hřbitova, kde sestry před válkou plánovaly postavení vlastní školní budovy.⁴⁶³ Z toho důvodu dominikánky využívaly dočasně Národní dům.⁴⁶⁴ Zde tedy řeholnice nejenom učily, ale i bydlely, a to i s dalšími osmi žákyněmi, které měly trvalé bydliště ve vzdálenějších obcích. Vzhledem k nedostatečným prostorům v Národním domě a zároveň nedostatku pedagogů (konvent obývaly jen čtyři řeholnice a nebyli zatím přijati žádní učitelé takřkajíc zvenku) probíhalo vyučování jen prvního ročníku odborné školy pro ženská povolání. V listopadu se však i tak podařilo nacvičit tzv. akademii pro širokou veřejnost, která byla hlavní součástí oslav desetiletého výročí vzniku školy.⁴⁶⁵

Město Šilperk se bohužel podle zápisu z dějin konventu nemělo dlouhé měsíce k uvolnění a rekonstrukci bývalé obecné německé školy, dokonce hrozilo, že dominikánky zde ukončí svou činnost. To se však nelíbilo místním občanům, kteří víceméně „přinutili“ místní národní výbor k rekonstrukci školní budovy.⁴⁶⁶ Trochu jiný pohled nám na tuto situaci nabízejí úvodní řádky smlouvy o této rekonstrukci, která byla sepsána 22. června 1946 mezi místním národním výborem a místní školní radou. Mimo jiné se v ní připomíná, že poskytnutí Národního domu pro výuku bylo dominikánkám poskytnuto pouze provizorně a dále se píše:

„Poněvadž toto provisorium, vzhledem na zájem žákyň je naprosto nevyhovující, zavazujeme se Vám dáti okamžitě k dispozici pro tuto školu budovu byv[alé] Obecné německé školy v Šilperku [...].“⁴⁶⁷

Ze smlouvy se následně dovídáme, že během letních prázdnin v roce 1946 dojde k výstavbě nové kuchyně, k novým instalátérským rozvodům vody i topení, rovněž bude nakoupeno nové sanitární zařízení a celá budova bude od sklepa po půdu „řádně vyčištěna.“⁴⁶⁸ O letních měsících následujícího roku měly být zřízeny byty pro dominikánky podle interních předpisů kongregace. Dále mělo dojít k izolaci vlhkosti, výměně vadných podlah a k celkové opravě vnějšího vzhledu budovy. Zároveň měly dominikánky dostat k dispozici domek a zahradu,

⁴⁶² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Výpis z kroniky filiálního domu v Šilperku.

⁴⁶³ Viz výše, kapitola 2.1.3

⁴⁶⁴ Jednalo se o dům č. p. 45, který byl do roku 1919 ve vlastnictví Národní jednoty Písařov, jenž ho v daném roce prodala šilperskému odboru. Posléze zde na krátkou dobu byl provozován hostinec „U koruny“, následně byl dům zrekonstruován a stalo se z něj kulturní středisko místní české menšiny. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štítý*, s. 57.

⁴⁶⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Výpis z kroniky filiálního domu v Šilperku.

⁴⁶⁶ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 15.

⁴⁶⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk: Listiny a plány. Listina č. 26.

⁴⁶⁸ Tamtéž

kteřé k budově náležely. Celý objekt se národní výbor zavázal oplotit a spolupodílet se na údržbě objektu.⁴⁶⁹ Samotná rekonstrukce školy přišla město Šilperk na 160 000 Kč. Vnitřní vybavení budovy, jak tříd, tak ubytovacích prostor, si zařídil konvent z vlastních prostředků. Částečně si nechal zhotovit nový nábytek (noční stolky, pracovní stoly atd.) a rovněž si zažádal o nábytek z fondu národní obnovy, který disponoval nábytkem po odsunutých Němcích.⁴⁷⁰

2.1.7 Činnost dominikánek do roku 1949

V první polovině července roku 1946 dominikánky opravdu přesídlily do bývalé obecné německé školy, a to i přesto, že zde neměly vyhovující pokoje k obývání. Došlo také k personální výměně ředitelky, kdy sestra Eymarda Bačíková byla odvolána do Řepčína a místo ní nastoupila sestra Berta Tomková. Externě pak na škole vyučovala ruský jazyk paní Bedřiška Minářová, která byla učitelkou místní měšťanské školy. Pro lepší hospodářský chod této vzdělávací instituce bylo obnoveno i kuratorium, do jehož čela byl zvolen opět František Reichl (ředitel Berního úřadu v Olomouci), místopředsdou se stal místní poštovní J. Valenta a pokladníkem šilperský kněz P. Verner. Kuratorium poté dohlíželo i na rekonstrukci školy.

Od podzimu 1946 se provoz školy naplno rozběhl. Kromě tříd odborné školy pro ženská povolání bylo dominikánkám povoleno otevřít i kurz šití a vaření, do kterého nastoupilo 47 zájemkyň. Mimo vzdělávací činnost pořádaly řeholnice například spolu se svými svěřenkyněmi během roku vystoupení školní akademie pro veřejnost, malou vánoční nadílku pro děti z místní mateřské a obecné školy nebo promítání vzdělávacích filmů.⁴⁷¹

Ve školním roce 1947/1948 nastoupilo do obou tříd odborné školy pro ženská povolání celkem 43 žákyň. Byl také otevřen kurz šití a vaření a nově v dubnu proběhl tento kurz speciálně i pro pracovnice v místních „zemědělských útulcích“. Ze společenského i kulturního života školy můžeme například zmínit školu v přírodě, která byla pořádána i s dominikánkami a jejich chovankami z řepčinského konventu, nebo udílení svátosti biřmování⁴⁷² panem biskupem Stanislavem Zelou.⁴⁷³

⁴⁶⁹ Tamtéž.

⁴⁷⁰ AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 16.

⁴⁷¹ Tamtéž, s. 16–17.

⁴⁷² Tamtéž, s. 18.

⁴⁷³ Jednalo se o pomocného biskupa olomoucké arcidiecéze, který byl pro tuto funkci vysvěcen v roce 1941. Viz Ústav pro studium totalitních režimů. *Zela, Stanislav* [2021-07-07]. <<https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/zela-stanislav-12-7-1893/>>.

Školní rok 1948/1949 byl posledním rokem, kdy zde dominikánky vyučovaly. V únoru roku 1948 došlo totiž ke státnímu převratu a moci se ujala komunistická strana, jež zavedla v Československu silnou diktaturu.⁴⁷⁴

Ta byla provázena i restrikcemi vůči církevním institucím.⁴⁷⁵ V případě kongregace dominikánek se restrikce ze strany komunistického režimu dotkly především jejich škol, které byly nuceně zestátněny. Kvůli tomuto právnímu aktu nastoupila do Šilperka z mateřského kláštera v Řepčíně sestra Lubomíra Dobřecká,⁴⁷⁶ neboť zestátnění řepčínské školy přišlo dříve než té šilperské. Sestra Lubomíra se tedy zde ujala vyučování ruského jazyka. Škola se nicméně neubránila zestátnění, a to na základě rozhodnutí Zemské školní rady v Brně ze dne 17. listopadu 1948. Dominikánky však mohly ještě tento rok vykonávat plně svou činnost. Dokonce provozovaly i několikrát zmiňovaný kurz šití a vaření. Sestry Dětmara Suchomelová a Libuše Šedivá se mimo své povinnosti ve škole dokázaly věnovat aktivitám v místní „dětské besídce“.⁴⁷⁷

Působení dominikánek bylo i přes politické změny v zemi, podle interních dějin konventu dominikánek, pozitivně vnímáno mnohými šilperskými občany a řeholnice zde měly četné podporovatele z místních rodin. Mezi ně patřili například Kobkovi, Pospíšilovi nebo Kristkovi. Možná si tuto přízeň řeholnice zajistily i organizováním rozličných mimoškolních aktivit, ať už to byla mikulášská besídka v místním kině Svornost, kterou doprovázela jednotlivá kulturní vystoupení žákyň z odborné školy pro ženská povolání, nebo to bylo šití dvaceti dívčích košil pro Český červený kříž v Zábřehu.⁴⁷⁸

Přes veškeré tyto činnosti a oblibu, které se dominikánkám od místních občanů dostalo, musely řeholnice na základě zákona č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon),⁴⁷⁹ ukončit svoje působení v Šilperku k 30. červnu 1949.⁴⁸⁰ Většina sester ze šilperského konventu odešla do jiných konventů, které měly od státu činnost ještě povolenou (Víceměřice, Opava nebo Liptál).⁴⁸¹ Jen sestry dominikánky Ambrožka⁴⁸² a Apolonie⁴⁸³ zůstaly

⁴⁷⁴ ČAPKA, František – LUNEROVÁ, Jitka. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, s.108–119.

⁴⁷⁵ Viz BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013.

⁴⁷⁶ AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 20.

⁴⁷⁷ Tamtéž.

⁴⁷⁸ Tamtéž, s. 20–21.

⁴⁷⁹ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon)* [2021-07-08]. <https://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t1145_01.htm>.

⁴⁸⁰ AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s.23.

⁴⁸¹ Tamtéž.

⁴⁸² Jednalo se o sestru Ambrožku Machatovou, viz výše (pozn. P. W.).

⁴⁸³ Bohužel nikde v pramenech se nevyskytuje její celé jméno (pozn. P. W.).

v Šilperku.⁴⁸⁴ Sestra Ambrožka se posléze přesunula do konventu ve Střelcích.⁴⁸⁵ Osud sestry Apolonie je nám bohužel na základě dochovaných materiálů neznámý.

Co se s budovou školy dělo dál, to se dovídáme z dopisu P. Vernerera adresovanému jedné z dominikánek šilperského konventu:

*„Škola za kostelem, které užívala Vaše rodinná škola sloužila po odchodu sester cestářům, kteří rozšiřovali silnici Lanškroun-Štítý-Bukovice. Pak ji převzal Moravolen pro šičky prádla. Po nich tam byli ubytováni učni pekařští, kolařští a kovářští. Když ani těch bylo málo a učňovská škola se přestěhovala jinam, zřídili tam internát pro učňovsko zemědělskou školu. [...] v roce 1969 se celý vnitřek vyboural, až zůstaly jen vnější zdi a střecha a ostatní bude nové. Kdyby postavili úplně novou budovu, jistě by nestála tolik, co bude stát vybourání a adaptace staré budovy, která by ještě dlouhá léta mohla sloužit dobrým účelům.“*⁴⁸⁶

2.1.8 Duchovní život konventu

O vnitřním neboli duchovním životě dominikánek máme poměrně málo informací. V interních dějinách konventu se píše, že dominikánky se snažily obyvatelům Šilperka dát také něco po duchovní stránce, ale ne všichni obyvatelé tuto jejich službu přijímali.⁴⁸⁷

Samotné dominikánky pak podle svých slov:

*„Čerpaly Boží dary u svatostánku, ve svých modlitbách a rozjímáních podávaly Pánu svoje oběti a odříkání, a potom z plnosti své duše a z přebytků Boží lásky rozdávaly druhým.“*⁴⁸⁸

Jejich duchovním rádcem byl především šilperský duchovní P. Jan Verner, který se stal i řádným zpovědníkem sester a vyučoval náboženství v jejich škole.⁴⁸⁹ Sám Jan Verner sem nastoupil až po válce.⁴⁹⁰ Dominikánky ho však již dobře znaly, protože před válkou i během války působil v Horních Studénkách.⁴⁹¹

Sestry se však také staraly o duchovní rozvoj svých svěřenkyň. Nabádaly je k častému chození na mše svaté a k přijímání eucharistie. Několik dívek také využilo nabídky ze strany sestry Kornélie Lužné a vstoupilo do „*družiny apoštolských duší modlitby*“ a byly zapsány mezi ctitele modlitby svatého růžence. Rovněž každý rok dominikánky pořádaly ve škole pro dívky exercicie, na které zvaly kněze z různých koutů naší vlasti. Snad nejvýznamnější osobností, který tato cvičení vedl, byl profesor na Cyrilo–Metodějské Bohoslovecké fakultě

⁴⁸⁴ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 23.

⁴⁸⁵ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁴⁸⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk, Listiny a plány. Bohuslavice dne 6. 1. 1970.

⁴⁸⁷ AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 23.

⁴⁸⁸ Tamtéž s. 24.

⁴⁸⁹ Tamtéž.

⁴⁹⁰ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁴⁹¹ Tamtéž. A také: AČKSD. D 17, Dějiny – Šilperk, s. 5.; MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. LD 15, Šilperk, Listiny a plány, Dokument č. 1. In: Klasifikace, s. 2–4.

v Olomouci P. František Tomášek, pozdější pražský arcibiskup.⁴⁹² Můžeme tedy říct, a to i na základě výpovědi jedné pamětnice, kterou uvedeme níže, že samotný konvent přispěl velkou měrou k duchovnímu i kulturnímu životu celé obce.⁴⁹³

2.2 Život štíteckého konventu pohledem pamětníků

Nyní se zaměříme na výpovědi tří žen, které si pamatují působení dominikánek v Šilperku. Tyto tři obyvatelky dnešních Štítů byly, až na jednu výjimku, s dominikánkami v pravidelném styku. Buď docházely k nim do školy, popřípadě do kurzu šití a vaření, nebo se zúčastňovaly různých kulturních akcí, které řeholnice pořádaly. Jedná se o Stanislavu Minářovou, Lýdii Valentovou a Imeldu Marii Kobkovou OP.

2.2.1 Vzpomínky Stanislavy Minářové⁴⁹⁴

Rodina paní Minářové pocházela z Horních Studének, kde se ona narodila v roce 1924. Vychodila Obecnou školu v Horních Studénkách a následně Měšťanskou školu v Šilperku, Vůbec tedy nebyla žákyní odborné školy pro ženská povolání, kterou provozovaly dominikánky a je onou výjimkou, která si sice pamatuje působení dominikánek v Šilperku, ale nepřicházela s nimi – na rozdíl od dalších dvou pamětnic – do intenzivnějšího styku.

Ve svých vzpomínkách nicméně potvrzuje, že prvotní místo školy bylo v domě č. p. 239 naproti domu, kde dnes sídlí Česká pošta.⁴⁹⁵ Do styku s dominikánkami přicházely velmi často její dvě starší sestry (Eliška a Marie), které se účastnily úplně prvního výše zmiňovaného pětíměsíčního „Kuchařsko-hospodyňského kurzu, který se konal v průběhu zimního období 1935/1936. Tohoto kurzu, ale pod jiným názvem – „Šití a vaření“, se účastnila po druhé světové válce ještě mladší sestra paní Minářové – Štěpánka. Paní Minářová následně zmiňuje, že její sestry z těchto kurzů čerpaly do konce života, například si vždy všechno šily samy.

Těchto kurzů se podle slov paní Minářové zúčastnily většinou dívky, které přes rok pomáhaly doma v hospodářství, například na poli, se zvířaty atd., což byl případ i rodiny Minářových. Sama Stanislava Minářová se ve svém dětství, které prožila po většinu času v Horních Studénkách, nezúčastnila žádné veřejné akce, kterou kongregace dominikánek

⁴⁹² AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 24

⁴⁹³ Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.

⁴⁹⁴ Osobní svědectví Stanislavy Minářové ze dne 8. 8. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 1.

⁴⁹⁵ VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štítý*, s. 57.

pořádala. Ani si bohužel nevzpomíná na jejich přítomnost v hornostudénském kostele při nedělních mších, kterých se dominikánky po německém záboru Šilperka na podzim roku 1938 účastnily. Přesto jsou její vzpomínky pro tuto práci velmi cenné.

2.2.2 Vzpomínky Lydie Valentové⁴⁹⁶

Lydie Valentová, rozená v Šilperku roku 1933, pocházela z česko-německého manželství. Ve svých prvních školních letech chodila na německou obecnou školu v Bukovici⁴⁹⁷, následně nastoupila před koncem druhé světové války na německou měšťanskou školu v Šilperku, z které se v roce 1945 stala česká „měšťanka“, což bylo pro Lydii Valentovou, podle jejích slov, „jazykový šok“, s kterým se však během roku dokázala vyrovnat. Po absolvování měšťanské školy si tedy sama vybrala dominikánkami vedenou odbornou školu pro ženská povolání, neboť z dalších nabízených škol, jako bylo gymnázium nebo obchodní akademie, vnímala tuto školu jako nejlepší možnou volbu.

V roce 1948 tedy nastoupila do této školy a zažila poslední školní rok, kdy dominikánky mohly školu vést. Vzpomíná, že představená konventu je vyučovala matematiku,⁴⁹⁸ sestra Dětmara⁴⁹⁹ dějepis, sestra Ambrožka⁵⁰⁰ ruční práce (šití, vyšívání) a obecná starost o domácnost. Hlavní hodinová dotace jednotlivých předmětů byla založena na rukodělných pracích a vaření, což se vyučovalo třikrát do týdne. Dokonce při hodinách vaření, které měla na starosti sestra Libuše,⁵⁰¹ měla vždy jedna ze žákyň vést deník, do kterého zapisovala, jaké jídlo vařily, jaké potřebovaly ingredience a kolik tento pokrm celkově stál. Lydie Valentová má dle sdělení deník dodnes schovaný, bohužel si nemohla vzpomenout kde. Dále se dovídáme, že v tomto školním roce je podle paní Valentové vyučovaly pouze řeholní sestry a žádní externí učitelé. Ve své výpovědi nicméně nijak blíže nereflektuje, jakým způsobem řeholní sestry předměty vyučovaly.

Výuka se skládala z teoretických předmětů jako byla čeština, dějepis či matematika a z praktických předmětů mezi které, kromě v tehdejší době typických domácích pracích patřila například i výtvarná nebo hudební výchova. Celkově se jednalo podle paní Valentové asi o osm předmětů. Zároveň si paní Valentová vzpomíná i na zde již několikrát zmiňované zimní kurzy,

⁴⁹⁶ Osobní svědectví Stanislavy Minářové ze dne 8. 8. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 1.

⁴⁹⁷ Jedná se o obec, která je pod správou obce Písařov. Viz *Mapy.cz. Bukovice* [2024-10-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=8282&ds=1&x=16.7844520&y=49.9905823&z=13>>.

⁴⁹⁸ Jedná se o sestru Bertu Tomkovou OP, viz AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk, s. 16.*

⁴⁹⁹ Jednalo se o sestru Dětmara Suchomelovou, viz výše (pozn. P. W.).

⁵⁰⁰ Jednalo se o sestru Ambrožku Machatovou, viz výše (pozn. P. W.).

⁵⁰¹ Jednalo se o sestru Libuši Šedivou, viz výše (pozn. P. W.).

kterými prošlo i několik jejích kamarádek, které se později staly vyhlášenými kuchařkami z okolí. Jinak řečeno, ať už dominikánky vedly celoroční školní výuku, nebo jen krátkodobé vzdělávací kurzy, tak podle Lydie Valentové předaly řeholnice svým svěřenkyním do života velmi dobrý základ.

Kromě fungování školy Lydie Valentová vzpomenu i na provoz internátu. Ten samozřejmě sloužil dívkám, které v Šilperku nebydlely, což nebyl případ paní Valentové, ale vzpomíná, že její spolužačky byly například ze Zábřehu, Červené Vody, Písařova,⁵⁰² snad nejdál to měla jedna chovanka až z Hustopeče⁵⁰³. Podle paní Valentové jezdily tyto studentky domů tak jedenkrát za měsíc.

Zde se Lydie Valentová dostává i k rozložení jednotlivých místností školní budovy:

„My jsme byli nahoře tam, kde je dnes čekárna zubaře a ordinace zubaře⁵⁰⁴, prostě první třída. Ta druhá byla dole. Nevím, proč byla dole, prostě nad sebou byly dvě třídy. A to, co je dnes paní doktorka⁵⁰⁵ a ještě kus toho, tedy rehabilitace, to byla dlouhá kuchyň s jídelnou, jako pro vyučování.“⁵⁰⁶

Samotný internát se pak nacházel v odlehlé části budovy. Podle slov Lydie Valentové byl *„v prvním patře směrem do parku.“⁵⁰⁷*

Během školního roku 1948/1949 pořádaly dominikánky i mnoho mimoškolních aktivit, na které paní Valentová ve svém rozhovoru také ráda vzpomenu:

„Nikdy jsem nepoznala tolik akcí [...], takový zapálení pro tu práci. [...] Poprvé v životě jsme byly⁵⁰⁸ na výletě v Praze a v Příbrami na Svaté Hoře.[...] Byly jsme na exkurzi. Myslím, že se to jmenovalo Víceměřice a byl to ústav pro absolutně dementní, nepohyblivý, prostě strašný případy. My z toho byly úplně vyřízený a ty dominikánky se tam o ně staraly. [...]“⁵⁰⁹

⁵⁰² Červená Voda i Písařov jsou obce, které jsou od Štítů vzdáleny 8 až 10 kilometrů. Viz Mapy.cz. *Plánování trasy Štíty – Červená Voda* [2024-10-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9mfvTxXiF6jJtxXLQt&rs=muni&rs=muni&ri=2958&ri=451&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9mgGbxXccO5Oxa2M5chec-ilH31Hf3ieBEfPTeeOfSB35Neuoddf&rut=1&x=16.7665925&y=49.9997938&z=12>>. Tamtéž. *Plánování trasy Štíty – Písařov* [2024-10-04]. <<https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9mjFLxXLQt1lYxXZNI&rs=muni&rs=muni&ri=451&ri=424&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9mjEkxXLX0hf1hKvgq1htjgXT5.sgmEhdKg9C5NThZH2ggxkiSl&rut=1&x=16.7847698&y=49.9821154&z=12>>.

⁵⁰³ Obec Hustopeče se nachází v okrese Břeclav v Jihomoravském kraji. Viz Mapy.cz. *Hustopeče* [2023-01-05]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Hustope%C4%8De&source=muni&id=5888&ds=1&x=16.7368944&y=48.9473505&z=12>>.

⁵⁰⁴ Dnes budova slouží jako zdravotní středisko (pozn. P. W.). Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty*, s. 85.

⁵⁰⁵ Pamětnice myslí obvodní lékařku (pozn. P. W.).

⁵⁰⁶ Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.

⁵⁰⁷ Tamtéž.

⁵⁰⁸ Myšleno jako žákyně oné školy (pozn. P. W.).

⁵⁰⁹ Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.

Mezi tyto aktivity jistě patřila i návštěva místní obyvatelky paní Bartošové, která dívkám vysvětlovala správnou péči o malé dítě. Řeholnice se studentkami také nacvičily ve spolupráci s učiteli z místní základní školy divadlo vycházející z evangelního příběhu „O Pannách“⁵¹⁰ Zde Lydie Valentová vzpomíná, že v něm hrála spolu s několika spolužačkami mladé anděly, jejichž představeným byl archanděl Gabriel, kterého ztvárnila paní učitelka Trochtová, vyučující právě na základní škole.⁵¹¹

Dominikánky byly také se svými svěřenkyněmi i na různých výletech například v Praze či na Svaté hoře u Příbrami. Uspořádaly rovněž ve spolupráci s chlapeckou zimní hospodářskou školou, která sídlila v budově nynější pošty, taneční kurzy, jež probíhaly v místní sokolovně. Dále zorganizovaly exercicie, na které si dominikánky pozvaly jistého patera Veselého. Paní Valentová si již bohužel nevzpomíná, odkud tento kněz pocházel či kde oficiálně působil.⁵¹² Z interních dějin konventu se však dovídáme, že tento kněz byl ustanoveným mimořádným zpovědníkem kongregace dominikánek a členem kazatelského řádu. Šilperk navštívil na konci ledna roku 1949 a konal zde pro žákyně odborné školy duchovní cvičení během pololetních prázdnin.⁵¹³

Mezi tyto duchovní akce bychom mohli započítat i farní kolo soutěže „O znalostech Bible“, kterou spolupřádaly s farností i sestry dominikánky. Paní Valentová, podle svých slov toto kolo vyhrála, neboť dokázala z paměti odříkat celou Ježíšovu velekněžskou modlitbu.⁵¹⁴ V dalším (děkanátním) kole ale již nepostoupila.⁵¹⁵

Všechny tyto aktivity, které v Šilperku dominikánky organizovaly, přispívaly z jisté části, podle názoru Ladie Valentové, ke kulturnímu i duchovnímu životu celé obce. Poválečným odsunem německých obyvatel a osidlování této části Moravy novými usedlíky z různých krajů Československa vedly k tomu, že tito lidé, jak pravila paní Valentová, nemohli navazovat na spirituální a kulturní tradice této pohraniční oblasti. Z toho důvodu byla činnost dominikánek velice důležitá.

Paní Valentová se nevyhnula ani odchodu těchto řeholnic ze Štítů. Vzpomíná, že jejich odchod byl velmi rychlý a nenadálý. Dokonce tvrdí, že na konci školního roku 1948/1949 vůbec

⁵¹⁰ Mt 25,1-13.

⁵¹¹ Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.

⁵¹² Tamtéž.

⁵¹³ AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 24.

⁵¹⁴ Jan 17,1-26.

⁵¹⁵ Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.

netušila, že se škola ruší a ona bude muset od září chodit na tehdy otevírající se Střední zdravotnickou školu v Šumperku.⁵¹⁶

2.2.3 Vzpomínky Imeldy Marie Kobkové OP

Řeholní sestra Imelda Marie Kobková se narodila v roce 1937 v Šilperku.⁵¹⁷ Ve svých vzpomínkách uvádí, že její první setkání se šilperskými dominikánkami bylo roku 1945, kdy se řeholnice vracely z jedné nedělní mše svaté z Horních Studének,⁵¹⁸ neboť v Šilperku sídlil ještě německý farář Hruschka.⁵¹⁹ Ten se i podle slov sestry Imeldy nechal dobrovolně odsunout do Německa, protože prý říkal: „*Jakmile jsou tady Rusové, tak to nemusí dopadnout zrovna všechno dobře po té náboženské stránce.*“⁵²⁰

Podle výpovědi sestry Imeldy můžeme říct, že po skončení druhé světové války se dominikánky postaraly o znovuotevření jejich zdejší odborné školy pro ženská povolání. Ředitelka této školy sestra Eymarda⁵²¹ se ujala také vyučování náboženství pro žáky z místní základní školy. Tento předmět nechal dominikánky vyučovat i P. Jan Verner, který nahradil v Šilperku odsunutého P. Hruschku. Náboženská výchova se vyučovala v prostorách školy provozované dominikánkami a samotných žáků nebylo podle sestry Kobkové mnoho. Jednalo se o osm nebo devět dětí. Navázání této spolupráce s místní školou a s několika jejími žáky umožnilo pořádání několika společných akcí, na které již vzpomínala Lydie Valentová,⁵²² avšak i sestra Imelda si v tomto kontextu vzpomněla na jedno hezké vystoupení:

„*Měly jsme takovou besídku na [...], jak byl den matek – druhá neděle v květnu, byl den matek, a to se prostě všechno nacvičovalo. To bylo v parku. Tam byly lavičky, prostě paráda a všechno a my jsme tam tančily. Takový pod dubem, za dubem, měla jedna dvě a sestra Miloslava⁵²³, ta nás to učila. To byla učitelka tělocviku, [...] a ta nás jako měla takhle navíc.*“⁵²⁴

Na tuto náboženskou výchovu docházela I. M. Kobková k dominikánkám od roku 1945 do roku 1949, čili po celou dobu poválečného působení těchto řeholnic v Šilperku. Této

⁵¹⁶ Tamtéž.

⁵¹⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů 1968–1974. Důkazy oblačky a slibů od roku 1968: sestra Marie Imelda Kobková.*

⁵¹⁸ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁵¹⁹ V Šilperku působil v letech 1939–1946. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štítý*, s. 299.

⁵²⁰ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁵²¹ Jednalo se o sestru Eymardu Bačíkovou, viz výše (pozn. P. W.).

⁵²² Viz výše, kapitola 2.2.2.

⁵²³ Jednalo se o sestru Miloslavu Švabenskou, viz. AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 16.

⁵²⁴ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

skutečnosti pak sestra Imelda následně využila na začátku sedmdesátých let 20. století. V roce 1968 totiž oficiálně vstoupila k dominikánkám a následně se s několika spolusestrami hlásila na Katechetické studium na tehdejší Bohoslovecké fakultě v Litoměřicích, kde požadovaly od uchazečů středoškolské vzdělání. Jelikož odborná škola pro ženská povolání v Šilperku, na které se náboženství vyučovalo, byla uznána před státem jako střední škola, tak sestra Imelda dokládala své středoškolské vzdělání posledním vysvědčením z náboženské výchovy z roku 1949.⁵²⁵ V té době jí nicméně bylo pouhých dvanáct let a je zcela zvláštní, že na základě tohoto dokumentu byla na Bohosloveckou fakultu přijata. Nejspíše to bylo i z toho důvodu, že se jednalo pouze o dvouroční katechetický kurz, kde absolventi dostávali pouze osvědčení, na jehož základě mohli vyučovat náboženskou výchovu na školách. Nejednalo se tedy o plnohodnotné vysokoškolské studium.⁵²⁶

Poslední vzpomínka sestry Imeldy na působení dominikánek v Šilperku je věnována sestře Ambrožce Machátové:

„[...] maminka chtěla, aby mě naučila⁵²⁷ ruční práce. Jsem byla dost taková nešika, a tak já jsem k ní chodila. Ona mě učila plést. Takže jsem pletla čepicu, a já nevím co, a rukavice jsem pletla“⁵²⁸

Následně sestra Imelda vzpomíná, jak vztah se sestrou Ambrožkou pokračoval i po ukončení vzdělávací činnosti dominikánek v Šilperku, která nakonec zde nezůstala⁵²⁹, ale přesunula se do Střelice⁵³⁰:

„A poté, jak byly odsunuty⁵³¹ v tom padesátém roce, tak já jsem si s ní dopisovala [...] do sedmapadesátého roku. [...] A já jsem se hodně modlila, abych mohla jít do zaměstnání, ale kdyby to bylo nejjednodušší k sestrám, k našim sestrám.⁵³² [...] A jak my jsme si spolu dopisovaly, s tou sestrou Ambrožkou Machátovou. [...] Tak ona mě napsala, to bylo v červnu nebo tak nějak, že se jim zabila sestra v padesátém šestém roce. Ona byla trhat třesně, [...] prostě ta haluz se s ní nějak zlomila a ona spadla. [...] a že byla kuchařka, a že by potřebovali někoho do kuchyně. Tak já jsem jákala, že se tam přihlásím.“⁵³³

⁵²⁵ Tamtéž.

⁵²⁶ Tamtéž.

⁵²⁷ Myšleno, že sestra Ambrožka naučila (pozn. P. W.)

⁵²⁸ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁵²⁹ Viz výše, kapitola 2.1.7.

⁵³⁰ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

⁵³¹ Myšleno, že dominikánky musely odejít z Šilperka (pozn. P. W.)

⁵³² Myšleny dominikánky (pozn. P. W.)

⁵³³ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

Sestra Imelda po této zprávě od sestry Ambrožky však musela ještě dlouho čekat a překonat různá odmítnutí ze strany státních úřadů. Hlavním důvodem těchto restrikcí bylo, že nabízená pracovní pozice se nacházela v jihomoravském kraji, kdežto sestra Imelda tehdy bydlela v severomoravském kraji a pro práci v jiném kraji byla potřeba tzv. převodka.⁵³⁴ Tu nakonec dostala a mohla nastoupit jako kuchařka ve střelickém konventu a jak už jsme výše zmínili, v roce 1968 se stala řeholnicí.⁵³⁵

⁵³⁴ Tamtéž.

⁵³⁵ Tamtéž.

3. Nástup komunistického režimu

V únoru roku 1948 došlo v Československu k politickému převratu. Stali jsme se jednou ze satelitních zemí Sovětského svazu a tím i totalitním státem, kde vedoucí úlohu převzala Komunistická strana Československa. Její vláda pak jednoznačně vedla k potlačení většiny občanských svobod, což se týkalo i náboženského vyznání. Nastoupila tedy tvrdá proticírkevní politika, která se projevovala internací jednotlivých diecézních biskupů, vykonstruovanými procesy s kněžími, ale i s aktivními laiky, rozpuštěním mužských řeholních řádů a permanentním dohledem nad ženskými řeholními řády.

V první části této kapitoly se tedy budeme zabývat touto církevní politikou komunistického Československa v obecnějším měřítku. Připomeneme ty nejzásadnější události, které měly hluboký dopad na život církve.

Ve druhé části se poté budeme konkrétněji zabývat, jak se s jejím nástupem vyrovnávala Česká kongregace dominikánek.

3.1 Poválečné uspořádání Československa

Převzetí moci komunisty nebyl žádný náhlý akt. Předcházela tomu jistá predehra, která snad začala ještě během druhé světové války, kdy prezident Beneš v říjnu 1938 odjel do Anglie, kde vytvořil československou exilovou vládu. Odtud se pak snažil přesvědčit nejen Brity a Američany, ale i Sověty o obnovení Československa v původních předválečných hranicích. Ve svém úsilí byl nejvíce vyslyšen právě sovětským vůdcem Josifem V. Stalinem. To je znát také z československo-sovětské smlouvy uzavřené 12. prosince 1943. Sovětský svaz tím potvrdil legitimitu londýnské exilové vlády a uznal E. Beneše jako řádného prezidenta. Zároveň se přihlásil k československému státu v původních předmnichovských hranicích. Československo pak na základě smlouvy žádalo Sovětský svaz, aby se nijak nevměšovalo do jeho interní politiky a potvrdil plnou nezávislost národního státu Čechů a Slováků.

V Moskvě, kde se smlouva podepisovala, se setkal Edvard Beneš i se zástupci vedení Komunistické strany Československa (KSČ) nacházejícími se tam v exilu (Klement Gottwald, Rudolf Slánský a další). Šlo o první jednání o politickém uspořádání v poválečném Československu, nicméně tato jednání se vedla z pochopitelných důvodů jen na teoretické rovině. Změna nastala až vypuknutím Slovenského národního povstání, které vedlo k ustanovení Slovenské národní rady a osvobození Slovenska od fašistické vlády. Slovenská národní rada pak začala s exilovou vládou vyjednávat o znovuoobnovení Československé republiky. Od ledna 1945 se exilová vláda začala intenzivněji zabývat podobou poválečného

Československa. V březnu se těchto diskuzí účastnilo v Moskvě i vedení KSČ. Tato jednání vyvrcholila Košickým vládním programem 4. dubna 1945, na kterém se shodl český i slovenský zahraniční odboj.⁵³⁶

Podle programu vznikla vláda Národní fronty, kde byli zástupci všech povolených politických stran, mezi které patřily v českých zemích: Komunistická strana Československa, Československá sociálně demokratická strana dělnická (ČSSD), Československá strana národně socialistická (ČSNS) a Československá strana lidová (ČSL). Na Slovensku pak byly povoleny jen dvě strany, a to Demokratická strana (DS) a Komunistická strana Slovenska (KSS). Tyto všechny strany zasedly do poválečné vlády, takže nevznikla žádná opozice, která by vládu kontrolovala. Zároveň byla celostátní politika jednoznačně levicově orientovaná. Již touto vládou Národní fronty se Československo začalo dostávat do sovětské sféry vlivu.⁵³⁷

Toto levicové směřování státní politiky bylo potvrzeno i volbami v květnu 1946, kdy v českých zemích vyhrála KSČ se ziskem 40 % hlasů, celorepublikově to bylo 31 %. Na Slovensku sice vyhrála DS se ziskem 62 %, ale celorepublikově získala pouze 14 %. Dodáme jen, že pozici DS neotřásl ani vznik dvou dalších stran těsně před volbami. Jednalo se o Stranu práce a Stranu Svobody. Z výsledku voleb však bylo jasné, že premiérem se stane předseda KSČ Klement Gottwald. Komunisté pak obsadili i velmi důležité ministerské posty,⁵³⁸ z nichž právě Ministerstvo vnitra pod vedením Václava Noska sehrálo klíčovou úlohu při komunistickém převratu.

3.1.1 „Vítězný“ únor

Na počátku byla vládní krize, která vznikla 17. února 1948. Ministr spravedlnosti Prokop Drtina chtěl v ten den na zasedání vlády projednávat vládní usnesení z 13. února, které se týkalo zprávy O zneužívání Bezpečnosti⁵³⁹ komunisty. Toto téma však nechtěl probírat K. Gottwald v nepřítomnosti ministra vnitra, což se nelíbilo některým ministrům z nekomunistických stran. Nakonec to došlo tak daleko, že dvanáct ministrů z těchto stran podalo 20. února demisi, čehož ale K. Gottwald využil a žádal po prezidentovi, aby tyto demise přijal a jemu dovolil dosadit nové ministry podle vlastní volby. Prezident E. Beneš tomuto nátlaku ze strany komunistů sice dokázal vzdorovat pět dní, avšak nakonec se mu podvolil, demisi ministrů přijal, a tak vznikla nová vláda, ve které zasedlo třináct ministrů z KSČ, tři bez stranické příslušnosti a devět

536 ČAPKA, František – LUNEROVÁ, Jitka. 1948: Vítězný únor: cesta k převratu. Brno: CPress, 2012, s. 8–13. a 17–21.

537 Tamtéž, s. 29–32.

538 Tamtéž, s. 74–77.

539 Jednalo se o Sbor národní bezpečnosti, který byl podřízen Ministerstvu vnitra (pozn. P. W.).

z nekomunistických stran, kteří však velmi podléhali vlivu komunistů. Došlo tak k úplnému převzetí moci ve státě komunisty a Československo se stalo totalitním státem.⁵⁴⁰

3.2 Církevní politika státu po únorovém převratu

Komunisté upevňovali svou moc ve státě postupně. V jednotlivých politických stranách Národní fronty docházelo k tzv. očistě. To znamená, že byli z nekomunistických stran vyloučeni ti členové, kteří s novou vládní situací otevřeně nesouhlasili. Dále byly znárodněny všechny podniky, kolektivizovalo se zemědělství – vznikala jednotná zemědělská družstva – a s tzv. odpůrci režimu se vedly vykonstruované soudní procesy. Zde můžeme uvést proces s generálem Heliodorem Píkou, političkou ČSNS Miladou Horákovou nebo s domnělými zrádci v KSČ, například s Rudolfem Slánským.⁵⁴¹

KSČ také tvrdě zasáhla do života církví a náboženských společností. Z nich to obzvláště postihlo katolickou církev.⁵⁴² V tomto ohledu nyní připomeneme důležité momenty a restrikce ze strany totalitní moci, které vedly k potlačení církevního života a posléze především k perzekuci řeholních společenství v Československu.

3.2.1 Vztah státu a církve v poválečném období

Těsně po válce stát vůči církvi nijak zvlášť nevystupoval. Ve dvou konkrétních případech bychom však mohli říct, že tomu tak nebylo. Jedná se o soudní proces s P. Tomislavem Kolakovičem a o nerovné diplomatické vztahy se svatým stolcem.

Chorvatský jezuita P. Tomislav Kolakovič na Slovensku organizoval spolky tzv. Rodiny, což bylo hnutí usilující o větší zapojení laiků do církevního života. Komunisté, kteří se snažili vybudovat jak na Slovensku, tak v českých zemích jistý politický vliv, viděli v činnosti P. Kolakoviče ohrožení svých zájmů, a proto ho obvinili z „protistátního spiknutí“. To jim však nevyšlo, neboť soudci v té době byli ještě nestranní, jednalo se o rok 1945, pochopili vykonstruovanost obvinění a P. Kolakoviče osvobodili.⁵⁴³

Diplomatické vztahy s Vatikánem nebyly v roce 1945 obnoveny na nejvyšší úrovni. Místo apoštolského nuncia zde byl pouze apoštolský internuncius, což je o stupeň nižší post. Zastával ho však stejný titulární arcibiskup Francisco Xaverius Ritter, který se stal v roce 1935

540 ČAPKA, František – LUNEROVÁ, Jitka. 1948: Vítězný únor: cesta k převratu. Brno: CPress, 2012, s. 108–119.

541 Tamtéž, s. 123–129.

542 Máme zde na mysli jak římskokatolickou, tak řeckokatolickou církev (pozn. P. W.).

543 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 15–16.

v Československu nunciem.⁵⁴⁴ Toto degradování diplomatického postu mohlo v té době již signalizovat, že se Československo do budoucna přikloní ke státům východního bloku, které na dlouhých deset let naprosto přeruší diplomatické styky s Vatikánem⁵⁴⁵. To se také stalo. V lednu 1948 totiž odjel internuncius Ritter na léčení do Říma a již se nevrátil a chargé d'affaires Gennaro Verolino, který ho zastupoval, byl ministerstvem zahraničí v létě 1949 jako nežádoucí osoba vyhoštěn.⁵⁴⁶

3.2.2 Reakce pražského arcibiskupa Josefa kardinála Berana na únorový převrat

Den po převratu se k aktuální situaci vyjádřil i arcibiskup Josef kardinál Beran ve své „Výzvě ve vážné chvíli“, která vyšla například v tištěném periodiku Právo lidu. Výzva je napsána velmi obecně, ale dalo by se říct, že je adresována především demokratickým politikům, a poté i všem svobodně smýšlejícím občanům. Doslova se v ní píše:

*„Zapřísahám vás všechny pro drahou, v koncentračních táborech a žalářích prolitou krev našich bratří a sester. Pro slzy a bolesti českých žen a matek! Vzpamatujte se! Víím, že nechcete rozdmýčovat bratrovražedné boje, ale takto se jim nevyhnete! Zamyslete se nad svou odpovědností.“*⁵⁴⁷

V posledním bodě této výzvy se kardinál jakoby obrací na samotné aktéry převratu, neboť píše:

*„Neničte odkaz prezidenta Osvoboditele⁵⁴⁸ a prezidenta Budovatele.⁵⁴⁹ Sami jste je tak nazvali. Dílo jejich uznává celý národ. Pracovali pro vás a za vaše potomstvo.“*⁵⁵⁰

Kardinál Beran se tedy vyjádřil k nastalé politické situaci velmi ostře a nesouhlasně. Bohužel samotná výzva neměla nijak velký ohlas. Monopolizace vlády jedné strany se naplno rozběhla a již ji nic neohrožilo.

⁵⁴⁴ Tamtéž, s. 18.

⁵⁴⁵ Viz CASAROLI, Agostino. *Trýzeň trpělivosti: Svatý stolec a komunistické země (1963-1989)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

⁵⁴⁶ Tamtéž, s. 19.

⁵⁴⁷ BERAN, Josef. *Projev pražského arcibiskupa: Výzva ve vážné chvíli*. Otištěno v Právu lidu 26. 2. 1948. Dostupné online: [Kardinalberan.com. nesmis_mlcet.pdf](http://kardinalberan.com/zivotopis/nesmis_mlcet.pdf) [2022-01-24]. <http://kardinalberan.com/zivotopis/nesmis_mlcet.pdf?fbclid=IwAR1SQd4uxzEGbZQXnoVVu1oxe2RxGCj7bEfgHvcYGknrlRKK8BF2S5YEqdI>.

⁵⁴⁸ Myslí se tím prezident Tomáš Garrigue Masaryk (pozn. P. W.).

⁵⁴⁹ Myslí se tím prezident Edvard Beneš (pozn. P. W.).

⁵⁵⁰ BERAN, Josef. *Projev pražského arcibiskupa: Výzva ve vážné chvíli*. Otištěno v Právu lidu 26. 2. 1948.

3.2.3 Jednání církve se státem

Samotní komunisté se na církev dívali jako na jednoznačnou opozici, kterou si chtěli podřídit pod svoji moc. Nejprve to tedy zkusili „po dobrém“ a snažili se o jakousi dohodu s představiteli církve. Podle historika Karla Kaplana šlo komunistům v této fázi o získání hlasů katolických věřících před plánovanými červnovými volbami roku 1948.⁵⁵¹ V samotné straně vznikly v přístupu k církvi dva rozdílné postoje. Jeden reprezentoval Alexej Čepička, ten byl dosti radikální. Snažil se například velmi vehementně poukazovat na rozsáhlý církevní majetek a sliboval si od toho, že občané se k církvi obrátí zády. Druhý, řekněme umírněnější proud zastával Klement Gottwald, jenž nechtěl žádný otevřený spor a spíše doufal v nějakou rozumnou dohodu. Dokonce se opět K. Kaplan domnívá, že komunisté doufali v utvoření národní církve, která by nepodléhala Vatikánu.⁵⁵²

V rámci Ústředního akčního výboru Národní fronty (ÚAV NF) se dokonce pro jednání s církvemi utvořila státní komise pro církevní a náboženské otázky, v jejímž čele stanul Alexej Čepička, tedy paradoxně reprezentant onoho radikálnějšího proudu. Samotná KSČ měla také svoji vlastní církevní komisi, která byla součástí ústředního výboru strany a jejímž nejvýraznějším členem byl též A. Čepička. Po únorových událostech byla v jednání s církevními představiteli upřednostněna církevní komise Ústředního výboru KSČ. V dubnu 1949 došlo v této věci k další změně. Byla utvořena nová církevní komise, ve které zasedli vládní politici zvučnějších jmen, vedle Alexeje Čepičky např. Vladimír Clementis nebo Zdeněk Fierlinger. Původně měla tato komise šest členů, proto se jí začalo říkat „Církevní šestka“. Později však přibyl i ministr školství, věd a umění Zdeněk Nejedlý, který byl však po půl roce vystřídán ministrem vnitra Václavem Noskem.

Hlavním úkolem komise bylo utvářet církevní politiku státu. Hned na začátku své činnosti si prosadila, že s církví sice bude vyjednávat, ale jen s Československou biskupskou konferencí. Tedy oproti standardním diplomatickým praktikám komise nepřizvala k jednání zástupce internunciatury.⁵⁵³

Na straně církve vznikl již od začátku jednoznačný odpor k tomuto totalitnímu režimu, vyjádřený nejen výše citovanou výzvou kardinála Berana,⁵⁵⁴ ale také společným pastýřským listem biskupů, ve kterém jednomyslně odmítli akceptovat vládu jedné politické strany.

551 KAPLAN, Karel. Státní církevní politika 1948–1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950: sborník příspěvků z konference pořádané Českou křesťanskou akademií, Ústavem pro soudobé dějiny, Centrem pro studium demokracie a kultury ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským dne 21. června 2000 v Emauzském klášteře v Praze*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2000, s. 11–12.

552 Tamtéž, s. 13.

553 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 20–21.

554 BERAN, Josef. *Projev pražského arcibiskupa: Výzva ve vážné chvíli*. Otištěno v Právu lidu 26. 2. 1948.

Navzdory tomuto rozhodnutí se však církev chtěla s vládnoucí garniturou nějak dohodnout, a tak přistoupila na jednání s církevní komisí. Vyjednáváním byl ze strany biskupské konference pověřen litoměřický biskup Štěpán Trochta. Komunisté o tato jednání stáli především kvůli uznání legitimacy ze strany církve. Chtěli též dosáhnout navrácení kněžského úřadu kněžím, kteří veřejně spolupracovali s KSČ, ba dokonce vstoupili do politiky. V této věci je nejčastěji skloňováno jméno Josefa Plojgara,⁵⁵⁵ který, navzdory zákazu arcibiskupa Berana vstupovat do politiky, kandidoval ve volbách v roce 1948, byl zvolen poslancem,⁵⁵⁶ a následně se stal ministrem zdravotnictví. Tím se však automaticky jako kněz exkomunikoval, neboť dekret Posvátné kongregace Svatého Oficia ze dne 1. července 1949 hovoří jasně o zákazu členství v komunistické straně nebo její veřejné podpory ze strany katolického křesťana.⁵⁵⁷ Československá biskupská konference nemohla ze své pozice tento církevní trest Plojgarovi zrušit, což si komunisté bez znalosti kanonického práva jen stěží uvědomovali.⁵⁵⁸ Církev si zase od těchto jednání slibovala, že stát bude respektovat její vnitřní autonomii, a alespoň na Slovensku obnoví církevní školství.⁵⁵⁹

Mezitím poslanci schválili tzv. Ústavu 9. května, která se ve svém úvodu hlásila k lidové demokracii jako k přechodnému období, jehož vrcholem by mělo být přijetí socialismu. Ústavu ale odmítl podepsat prezident Beneš a abdikoval. Na jeho místo byl zákonodárným shromážděním zvolen Klement Gottwald,⁵⁶⁰ čehož využil i Alexej Čepička. Při dalším jednání s katolickou církví totiž přislíbil zachování církevního školství, ale za předpokladu, že církev veřejně podpoří nového prezidenta. Samotný K. Gottwald požádal po svém uvedení do úřadu pražské arcibiskupství o slavnostní mši, tzv. *Te Deum*, a arcibiskup Beran mu v jeho žádosti vyhověl. Komunisté tento vstřícný krok považovali za uznání legitimacy své moci ze strany církve.⁵⁶¹ To však kardinál Beran okamžitě popřel ve svém komentáři k *Te Deum* ze dne 15. června 1948, který byl čten při nedělních mších v pražské arcidiecézi 20. června t. r.:

*„Církev nemůže nikomu bránit, chce-li si vyžádat pro své činy Boží pomoc. Se vši vážností však připomínám, že liturgickým úkonem tím církev nepřijímá světový názor směru a hnutí, které odporují jeho názoru.“*⁵⁶²

555 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 21.

556 KAPLAN, Karel. Státní církevní politika 1948–1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 14.

557 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 21 a 23.

558 TRETERA, Jiří Rajmund O. P. Nová právní situace církví a náboženských společností v roce 1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 22.

559 VAŠKO, Václav. Církev v zápasu s komunistickou totalitou na počátku 50. let. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s.

560 ČAPKA, František – LUNEROVÁ, Jitka. 1948: *Vítězný únor: cesta k převratu*, s. 123–124.

561 VAŠKO, Václav. Církev v zápasu s komunistickou totalitou na počátku 50. let. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 102.

562 BERAN, Josef. *Komentář k Te Deum 15. 6. 1948*. Dostupné online: Kardinalberan.com. *Te_Deum.pdf* [2022-01-26]. <http://kardinalberan.com/zivotopis/te_deum.pdf>.

Po tomto prohlášení se jednání mezi církví a státem přerušilo. K novému jednání zasedly obě strany až po půl roce. Jenže představitelé státu na tato jednání přišli jen s těžko splnitelnými požadavky. Kromě uznání legitimacy nového politického režimu a zrušení suspendace Josefa Plojghara komunisté žádali, aby kněží mohli beztrestně otevřeně spolupracovat se státními orgány. O těchto požadavcích následně jednala biskupská konference na svém zasedání ve Starém Smokovci v březnu 1949. Jelikož zde biskupové našli odposlouchávací zařízení, došlo k definitivnímu zrušení jakýchkoli jednání s komunisty. Zároveň i mezi komunisty od tohoto momentu převážil názor vedoucí k tvrdým represím vůči církvi.⁵⁶³

Nejdříve došlo k internaci kardinála Berana, pak i všech biskupů. Bohoslovecké fakulty již nepatřily pod univerzity, ale pod ústřední semináře, které byly utvořeny v Praze a Bratislavě. Stát zasahoval i do řízení církve tím, že do čela diecézí dosazoval kněze, kteří mu byli po vůli.⁵⁶⁴ Proběhl též vykonstruovaný proces kvůli tzv. číhošťskému zázraku.⁵⁶⁵ Byla také masově potlačena řeckokatolická církev v rámci tzv. akce P.⁵⁶⁶ V neposlední řadě byly perzekuovány jednotlivé mužské i ženské řehole, tzv. akce K a Ř,⁵⁶⁷ o kterých nyní pojednáme podrobněji.

3.3 Perzekuce řeholních společenství

Jisté kroky státu proti řeholnímu životu bychom mohli vypočítávat již před únorovým převratem. Zde můžeme jmenovat například obvinění P. Zdeňka Vojtěcha Poláčka, který byl členem řádu Piaristů⁵⁶⁸ neboli Řádu chudobných řeholních kleriků Matky Boží zbožných škol. Jak už tento plný název instituce napovídá, členové řádu se věnují vzdělávání a výchově chlapců.⁵⁶⁹ Právě tato činnost vedla k obvinění zmiňovaného kněze, neboť prý na hodinách náboženské výchovy vedl se žáky politické diskuze a tím se v očích státních orgánů zpronevěřil kněžskému úřadu.

Represe po převratu nastaly vcelku brzo. Kupříkladu již v březnu 1948 byla vzdělávací instituce salesiánů v Ostravě pod nucenou správou státu, která však ještě byla odvolána, protože

563 KAPLAN, Karel. Státní církevní politika 1948–1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 14–15.

564 VAŠKO, Václav. Církev v zápasu s komunistickou totalitou na počátku 50. let. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 104.

565 Viz DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012.

566 BOHÁČ, Zdeněk. Násilné zrušení řeckokatolické církve na počátku 50. let v Československu. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 88–93.

567 VAŠKO, Václav. Církev v zápasu s komunistickou totalitou na počátku 50. let. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 104.

568 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 156.

569 *Iencyklopedie.cz. Piaristé* [2022-01-27]. <<http://iencyklopedie.cz/piariste/>>.

šetření, které tam učinila školská inspekce, nenašlo žádné pochybení. Dále mezi lety 1948–1949 bylo na Slovensku zrušeno kolem třiceti škol, jež byly v majetku řeholních řádů, a též došlo k prvním zatýkáním řeholníků.⁵⁷⁰ Největší represe však teprve mely přijít, a to v podobě monstrprocesů, a tzv. akcí K, Ř a B.

3.3.1 Monstrprocesy

Jednalo se o vykonstruované soudní procesy s celými skupinami řeholníků, kteří většinou byli představenými těchto řeholních společenství v Československu nebo byli mezi věřícími křesťany často velmi oblíbeni a měli tím pádem na společnost i jistý vliv. Pro jejich obvinění a následné uvěznění uváděli státní žalobci čtyři hlavní důvody: „1) *materiální a duchovní pomoc cizím osobám chystajícím se k útěku do zahraničí*, 2) *vědomá podpora protikomunistických odbojových skupin*, 3) *kritika komunistického režimu a jeho proticírkevních zásahů* a 4) *čtení pastýřských listů odhalujících skutečné záměry komunistů a jejich postup vůči církvi*.“⁵⁷¹

První dva uvedené důvody soudy vyhodnocovaly jako velezrada a neoznámení trestného činu podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Řeholníci, kteří se podle soudu těchto přečinů dopustili, byli odsouzeni na deset i více let. Třetí a čtvrtý důvod obvinění klasifikoval státní prokurátor jako „*pobuřování proti republice*.“⁵⁷² V takových případech se stanovené tresty pohybovaly od osmi měsíců do dvou let nebo se to řešilo pokutou, která mohla být ve výši až 5 000 korun.⁵⁷³

Prvním, a tím i nejznámějším, byl monstrproces s těmito řeholníky: „*s jezuitským provinciálem Františkem Šilhanem, s jeho spolubratry Adolfem Kajprem a Františkem Mikuláškem, se zakladatelem Apoštolátu III. řádu sv. Františka Janem Evangelistou Urbanem, s dominikánem Silvestrem Braitem a s redemptoristy Ivanem Mastyliakem a Janem Basíkem*.“⁵⁷⁴ Následně k těmto obžalovaným přidali komunisté i dva premonstrátské opaty – Víta Tajovského a Augustina Machalku – kteří byli zatčeni v rámci vyšetřování číhošťského zázraku,⁵⁷⁵ a navíc zatkli i provizora novoříšského premonstrátského kláštera Stanislava Bartáka.

570 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 156.

571 VLČEK, Vojtěch. Perzekuce mužských řeholí 1948–1950. In: STŘÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 51–52.

572 Tamtéž.

573 Tamtéž.

574 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 157.

575 Tamtéž. K číhošťskému zázraku viz např. DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti číhošťského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012.

Tento proces se často souhrnně nazývá „Machalka a spol.“ Všichni obžalovaní byli obviněni z velezrady a špionáže, kterou prý činili pro stát Vatikán, nicméně přiznání byla vynucena pod různými formami psychického i fyzického násilí. Všichni, kromě Stanislava Bartáka, dostali tresty odnětí svobody v rozmezí od devíti let až doživotí. Stanislav Barták, snad kvůli vidině nižšího trestu, po paměti přeríkal, co bylo napsáno ve vykonstruované výpovědi, což byl možná hlavní důvod, proč dostal jen dva roky odnětí svobody. Je však také pravděpodobné, že ho orgány činné v trestním řízení chtěly pouze využít jako svědka proti Augustinu Machalkovi.⁵⁷⁶

3.3.2 Akce K

Zatýkání několika řeholníků a především monstrproces „Machalka a spol.“, který je svým rozsahem srovnatelný s procesem s Miladou Horákovou nebo Rudolfem Slánským,⁵⁷⁷ byl předeheurou rozsáhlého rušení mužských klášterů. Toto rušení vešlo do dějin, jako tzv. akce K. Již od podzimu 1949 měli církevní tajemníci na krajských a okresních národních výborech shromažďovat seznamy klášterů na svém území, a to i s počty řeholníků. Sesbírané dokumenty měli odesílat na Státní úřad pro věci církevní⁵⁷⁸, který převzal činnost tzv. církevní šestky.⁵⁷⁹

V lednu následujícího roku ÚV KSČ odsouhlasil plán na likvidaci mužského řeholního života mající dvě etapy.⁵⁸⁰ První proběhla v noci ze 13. na 14. dubna 1950 a kvůli svému rozsahu se jí dodnes přezdívá „Bartolomějská noc českých klášterů“.⁵⁸¹ Týkala se sedmi největších řeholí: salesiánů, redemptoristů, jezuitů, františkánů, premonstrátů, těšitelů a německých rytířů. Členové těchto řádů byli odvezeni bezpečnostními složkami státu do tzv. centralizačních klášterů, které se nacházely v bývalých Sudetech (např. Králíky, Bohosudov nebo Osek). Z těchto klášterů se vymykal želivský klášter, kde byla internována většina premonstrátů a všichni představení mužských řeholí. Tento klášter také nebyl nazýván centralizačním, ale internačním. Ve druhé etapě pak byli odvezeni do centralizačních klášterů i ostatní řeholníci z celého Československa.⁵⁸²

Následně se rozhodovalo, co se s těmito řeholníky stane. Komunisté chtěli podrobit členy řeholních společenství tvrdé manuální práci a postupně „převychovat“ a vyselektovat řeholní

576 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 157–158.

577 Tamtéž, s. 157.

578 VLČEK, Vojtěch. Perzekuce mužských řeholí 1948–1950. In: STŘÍBRNÝ, Jan, ed. a HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 55–56.

579 Viz výše, kapitola 3.2.3.

580 VLČEK, Vojtěch. Perzekuce mužských řeholí 1948–1950. In: STŘÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 56.

581 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 159.

582 VLČEK, Vojtěch. Perzekuce mužských řeholí 1948–1950. In: STŘÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 56.

kněze, kteří by byli svolní ke spolupráci s totalitním režimem, od řeholníků, kteří se jim nechtěli podvolit. Ti tzv. převychovaní a spolupracující se mohli později ujmout duchovní správy na jednotlivých farách. Druhá skupina řeholníků, která se nechtěla „zaprodát“ komunistům, nejprve většinou skončila buď v táborech nucených prací, nebo v armádě u Pomocných technických praporů. Prakticky to znamenalo, že tito duchovní byli neustále pod státním dohledem, který jim neumožnil vykonávat jejich běžnou duchovenskou službu.⁵⁸³

3.3.3 Akce Ř

Tato akce se týkala perzekuce ženských klášterů, jejichž náplň práce nebyla zdravotnického nebo sociálního charakteru. Jednalo se tedy o kontemplativní řády a řeholní domy, které měly pod sebou školská a jiná vzdělávací a výchovná zařízení. Akce proběhla rovněž v několika etapách. První byla v období od července do září 1950, druhá etapa od listopadu do prosince t. r. a poslední etapa proběhla od ledna do března 1951. Každá z těchto etap se zaměřovala na jiný cíl.

Při první bylo převezeno mnoho řeholních sester do tzv. soustředovacích středisek, což byly většinou klášterní budovy v pohraničí. Zároveň jim stát zabezpečil nějaké civilní zaměstnání. Pracovaly např. v podnicích textilního průmyslu nebo v jednotných zemědělských družstvech, které byly v blízkosti oněch soustředovacích klášterů.

Při druhé etapě se státní orgány zaměřily na řeholní život, konkrétněji na dodržování řádové kázně. Prakticky chtěli komunisté v této fázi docílit toho, aby řeholnice odešly ze svých společenství a žily běžný civilní život. K dosažení tohoto cíle se státní orgány snažily zmocnit správy těchto komunit, která byla do té doby v rukou řádových představených.

Cílem třetí etapy bylo zredukovat počet nemocnic a sociálních ústavů, které buď řeholním společenstvím patřily, nebo zde byly řeholnice trvale zaměstnány.⁵⁸⁴ Přestože se tedy těmito řádům první i druhá fáze Akce Ř vyhnuly, neunikly oně poslední fázi.

Byly však společenství zasvěceného života nebo konkrétní řeholní domy, které tato akce postihla jen minimálně. Jednalo se konkrétně o cisterciačky, které si na žádost svého probošta oblékly civilní šaty, a tak mohly zůstat a obdělávat své pozemky. Dále mohly zůstat na svých pracovních pozicích řeholnice, které se v rámci svého klášterního komplexu staraly o osoby

583 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 162–163.

584 Tamtéž 178–179.

s mentálním postižením nebo o seniory. To byl případ konventů ve Střelcích nebo Víceměřicích,⁵⁸⁵ které spravovala právě Česká kongregace dominikánek.⁵⁸⁶

Ženské řehole se sice do jisté míry musely podvolit novým skutečnostem, ale většinou odmítly sundat svůj řeholní šat, a to i v případě, že to mohlo být životu nebezpečné. Oděvy totiž samozřejmě nebyly šity na práci v továrnách nebo v zemědělství. Existují také svědectví, kdy některé sestry svlékly svůj oblek novicky a byly oblečeny v trvalý řeholní oděv, aby nemusely řád opouštět. Po zabrání klášterů komunisty byly totiž kandidátky a novicky těchto společenství nuceně poslány zpět domů k rodině.⁵⁸⁷

Akce Ř nicméně vedla k výraznému snížení počtu klášterů i řeholnic. V roce 1948 bylo na území celé ČSR 800 řeholních domů a 11 000 řeholnic. V roce 2000 bylo v ČR 2 399 řeholnic, které obývaly 181 klášterních budov⁵⁸⁸ a celkový počet řeholníků i řeholnic se stále snižuje.⁵⁸⁹ Nutno však dodat, že perzekuce řeholních společenství komunistickým režimem se do jisté míry podepsaly na poklesu řeholnic a řeholních domů, ale tento trend snižování zasvěcených osob je v podstatě celosvětový, což je způsobeno mnoha faktory. Především vzdělání je dnes otevřeno rovnocenně jak mužům, tak ženám, mnohé neziskové a charitativní organizace působí dnes v sociální oblasti státu, kde právě předtím ve velkém měřítku dominovala ženská řeholní společenství.⁵⁹⁰

3.3.4 Akce B

Na jaře 1953 měla proběhnout akce B, jejímž cílem bylo naprosté zrušení ženských řeholních komunit. Jenže v tomto roce došlo k úmrtí vůdce Sovětského svazu J. V. Stalina, což zapříčinilo ve zmíněném státu boj o moc. Rovněž v Německé demokratické republice se zvedla velká nevole obyvatelstva vůči vedení státu. V samotném Československu proběhla 1. června 1953 měnová reforma, která byla velmi nepovedená a vyvolala též velký neklid u obyvatelstva.⁵⁹¹ Celkově tedy můžeme říct, že celý východní blok se v roce 1953 najednou potýkal se značnými politicko-hospodářskými problémy, což vedlo i ke změně priorit církevní politiky státu a akce B byla nakonec odvolána. To však neznamenalo, že by se komunisté

585 MENDELOVÁ, Edita O. P. Perzekuce ženských řeholí v r. 1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 85.

586 Viz výše kapitoly 1.7.

587 MENDELOVÁ, Edita O. P. Perzekuce ženských řeholí v r. 1950. In: STRÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950*, s. 84–85.

588 Tamtéž.

589 Český rozhlas Plus. *České řeholní komunity řídnou*, 3. 2. 2019 [2022-02-01]. <<https://plus.rozhlas.cz/ceske-reholni-komunity-ridnou-7753353>>.

590 PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*, s.55–58.

591 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 181.

prestali zajímat o život řeholních sester. Nechali je sice například pracovat v ústavech pro osoby s mentálním postižením, ale jejich činnost byla stále pod dohledem státu.⁵⁹²

3.4 Počínající státní restrikce vůči České kongregaci dominikánek

V této kapitole se již zaměříme na konkrétní restrikce totalitního režimu, které postihly Českou kongregaci dominikánek. Jednalo se o zrušení mnoha jejich konventních domů a také zestátnění nebo zavření škol, které k těmto konventům přináležely.

3.4.1 Zestátnění škol

Zestátnění škol víceméně předcházelo rušení řeholních domů dominikánek. Dne 1. září 1948 nabyl účinnosti zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon).⁵⁹³ Tento zákon jednoznačně hovoří o tom, že školy ve všech stupních vzdělání⁵⁹⁴ jsou státní instituce.⁵⁹⁵ To se samozřejmě mělo týkat i církevních škol, i když československá vláda mohla na základě žádosti udělit jednotlivým školským zařízením výjimku. Tu se snažili vyjednat ještě před účinností tohoto zákona českoslovenští biskupové, nicméně veškeré jejich snahy v této věci vyzněly naprázdno.

Podle nařízení Ministerstva školství z 31. srpna 1948 měla tedy od následujícího dne přejít měšťanská škola dominikánek v Olomouci-Řepčíně pod vedení J. Lovečka, který byl ředitelem střední školy v Olomouci-Hejčíně. Řeholnice sice podaly protest proti tomuto „převodu“ na místním národním výboru, avšak bez úspěchu. Ředitel Loveček se tedy 1. září dostavil do Řepčína, aby převzal vedení školy, nicméně ve stejnou dobu přijeli na stejné místo také právní zástupce olomouckého arcibiskupství A. Vykopal, tajemník Ústředí katolických škol J. Vlček a zástupce samotného arcibiskupství P. Bruno Sklenovský. Tito lidé se spolu se sestrou dominikánkou Vincencií Navrátilovou do poslední chvíle snažili prakticky o nemožné a to, aby nedošlo k převzetí měšťanské školy státní mocí. Začali tedy ještě s ředitelem Lovečkem vyjednávat na základě výnosu ministerstva školství ze dne 11. června 1948, který církevním školám uděloval výjimku od zestátnění. Ústřední národní výbor v Olomouci tuto argumentaci na základě zmiňovaného dokumentu Ministerstva školství pro školu dominikánek v Řepčíně nevzal vůbec v potaz, a tak došlo 3. září k definitivnímu převzetí „měšťanky“ státem.

⁵⁹² Tamtéž, s. 181–182.

⁵⁹³ [Zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz). *Zákon č. 95/1948 Sb.* [2022-01-06]. <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95>>.

⁵⁹⁴ To znamená mateřské, základní, střední i vysoké školy, viz [Zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz). *Zákon č. 95/1948 Sb. § 1* [2022-01-06]. <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95>>.

⁵⁹⁵ Tamtéž. *§ 4* [2022-01-06]. <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95>>.

Dominikánkám, které na škole vyučovaly, bylo nabídnuto stát se zaměstnankyněmi státu, ty to však odmítly.⁵⁹⁶

Ostatní školy pod správou dominikánek, které získaly výjimku od vlády ohledně zestátnění, tomuto právnímu aktu stejně neunikly. Zemská školní rada v Brně vydala 13. listopadu příkaz k zestátnění reálného gymnázia v Olomouci-Řepčíně, poté 17. listopadu došlo také k zestátnění Odborné školy pro ženská povolání v Olomouci-Řepčíně a školských zařízení v Bojkovicích, Šilperku a Litovli, a to na základě rozhodnutí zmiňovaného úřadu. Odbornou školu pro ženská povolání v Klimkovicích řeholnice samy zavřely již 15. listopadu 1948.⁵⁹⁷ Z tohoto domu se posléze stal domov pro sestry dominikanky v důchodovém věku, a to i s povolením státních úřadů.⁵⁹⁸

Dominikanky, které vyučovaly na těchto školách, mohly být i nadále zaměstnány jako učitelky náboženské výchovy na základních školách, ale jen do června roku 1950. Od září toho roku opět došlo ke změně a řeholnice již nesměly tento předmět vyučovat.⁵⁹⁹

3.4.2 Zestátnění ústavů sociální péče

Jak jsme již výše zmiňovali, řeholní sestry mohly dál vykonávat svoji činnost v domovech pro osoby s mentálním postižením nebo pro seniory.⁶⁰⁰ Tyto instituce však byly též roku 1951 zestátněny a byl do nich státem dosazen světský správce. Řeholnice, které tam zůstaly jako personál, se víceméně ze dne na den staly státními zaměstnankyněmi a pobíraly státem vyměřený plat.⁶⁰¹ Mimochodem řeholnice většinou ze začátku nechtěly za vykonané služby v těchto domovech pobírat jakýkoli plat, neboť přece tuto činnost vykonávaly z křesťanské lásky ke svému bližnímu. Nakonec po nějakém čase tyto peníze od státu přijímaly, ale nenechávaly si je pro sebe a odevzdávaly je své řeholní představené, která je často uchovávala pro pozdější potřeby samotného zasvěceného společenství.⁶⁰²

596 AČKSD. KK 4 – *Kronika kongregace (1946–1948)*, s. 15–31.

597 Tamtéž, s. 32–35.

598 MZA Brno. Fond E–109, Dominikanky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 16.

599 Tamtéž.

600 Viz výše kapitola 3.3.3.

601 MZA Brno. Fond E–109, Dominikanky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 16.

602 BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 180.

3.5 Generální kapitula v roce 1949

Posledním svobodným hromadným setkáním dominikánek byla generální kapitula kongregace roku 1949. V archivních materiálech se nachází jak dokument o její přípravě, tak i její konečné usnesení.

Vyhlášení generální kapituly učinila generální představená kongregace sestra Kazimíra Havelková⁶⁰³ okružním listem ze dne 30. března 1949, a to na 5. července toho roku. Sama v okružním listu napsala, že tato generální kapitula se bude konat přesně podle stanov kongregace, a především při ní dojde k volbě nové generální představené a členek generální rady kongregace. Z toho důvodu také žádala, aby z každého konventu dominikánek proběhla volba delegátek i jejich zástupkyň, které se generální kapituly zúčastní.⁶⁰⁴ K tomuto listu generální představená ještě přiložila dopis, ve kterém poprosila všechny sestry dominikánky o modlitby jak za volbu sester – delegátek – tak za průběh samotné generální kapituly.⁶⁰⁵ Generální kapitula poté proběhla ve stanovený den a je z ní dochovaný zápis. V něm nalezneme především její usnesení, které je rozděleno do několika částí.

Hodnotící zpráva o činnosti kongregace

První část má víceméně informativní charakter. Dozvídáme se z ní, co pozitivního, ale i negativního se od poslední generální kapituly, jež se konala před šesti lety v roce 1943, událo v životě kongregace.⁶⁰⁶

K napsání této hodnotící zprávy o stavu kongregace byla zvolena tříčlenná komise. Ta měla k dispozici výkazy činnosti jednotlivých konventů, které dovezly na generální kapitulu samotné delegátky, neboť je o to žádala generální představená ve výše zmíněném okružním listu.⁶⁰⁷

V úvodu svého hodnocení komise píše:

⁶⁰³ Sestra Kazimíra vlastním jménem Marie Havelková se narodila v roce 1881 v Příkazech u Olomouce. Do kongregace vstoupila v roce 1900 a o dva roky později složila věčné sliby. Následně se stala učitelkou kongregační školy v Kokorách, kde se stala převorkou tamějšího konventu roku 1910 a v roce 1918 byla jmenována představenou ve Vlašovičkách. Tato obec po tzv. Mnichovské dohodě připadla Německu, proto byla Kazimíra poslána do brněnského konventu a roku 1943 byla zvolena za generální představenou kongregace a v roce 1949 byla v této funkci znovu potvrzena a vykonávala ji až do roku 1968, neboť komunistický režim do té doby nepovolil svolání generální kapituly. Sestra Kazimíra pak strávila poslední léta života v kadaňském konventu, kde zemřela roku 1973. Viz Česká kongregace sester dominikánek. *Kazimíra* [2023-03-21]. <<https://www.dominikanky.cz/kazimira/>>.

⁶⁰⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Ohlášení doby generální kapituly, dne 30. března 1949.*

⁶⁰⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Ctihodné máti a milým sestrám, volící delegátky. V Olomouci – Řepčíně 30. března 1949.*

⁶⁰⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949, v mateřinci III. řádu sv. Dominika kongr. bl. Zdislavy v Olomouci – Řepčíně, I. část.*

⁶⁰⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Ctihodné máti a milým sestrám, volící delegátky. V Olomouci – Řepčíně 30. března 1949.*

„Komise vzala s potěšením na vědomí snahu sester o prohloubení vnitřního života a utužení kázně svědomitým plněním předpisů stanov. [...] V nynější době je zvláště pozoruhodná vzpruha většiny sester k opravdovému řeholnímu životu. [...] Občasné uvolnění kázně je zaviněno současnými poměry, které rušivě zasahují do výchovy svěřenců, a tím i do řeholního života. Komise zdůrazňuje, aby se věnovala zvýšená pozornost duchu víry, pokory srdce a nadpřirozené lásky u sester, aby se tyto vlivy paralisovaly.“⁶⁰⁸

Z tohoto krátkého zápisu je vidět, že se sestry dominikánky i navzdory politickým a společenským změnám v republice stále snažily plnit své poslání. Vznikly zde však jisté negativními vlivy, které přinesla dnešní doba, a proto členky komise vyzývaly k ještě většímu prohloubení spirituálního života a osobní kázně u každé řeholnice.

Komise se dále shodla na tom, že v této „moderní době“⁶⁰⁹ je formace novicек velmi náročná. Příčinou byly opět různé negativní vlivy přítomné v tehdejší společnosti, avšak i v rodinách novicек. Z toho důvodu členky komise apelovaly na představenou sestru, která měla výchovu novicек na starosti, aby se jim věnovala s veškerou péčí a nenechávala je „samy sobě“, ale poskytla jim to nejlepší duchovní vedení, kterého byla sama schopna.⁶¹⁰

Otázkou zůstává, co myslela komise oněmi vlivy, které přinesla moderní doba, potažmo které novicky ovlivnily v jejich rodinách. Můžeme se jen domnívat, že členky komise tím měly na mysli politické směřování země, jenž zastávalo nejtvrdší formu socialistické ideologie a které bylo velmi protinábožensky zaměřené. To se samozřejmě mohlo projevovat i v chování té části společnosti, která věřila nové vládnoucí totalitní garnituře. Tito lidé pak mohli být i rodinnými příslušníky nebo lidmi z širšího okolí dívek, které chtěly vstoupit do České kongregace dominikánek a žít zasvěceným životem. Tento protináboženský postoj komunistické vlády i části československé společnosti pak mohl výrazně narušovat i formační metody pro nově příchozí dominikánky. Jen pro doplnění: mezi lety 1945 až 1949 vstoupilo do kongregace 43 nových řeholnic. Poslední dívka byla dokonce přijata v čase konání generální kapituly – 6. července 1949.⁶¹¹ Další přijímání nových sester se poté uskutečnilo až v období politického uvolnění na konci šedesátých let minulého století.⁶¹²

Vraťme se však ke generální kapitule konané v roce 1949 a k první části jejího usnesení. Komise dále kladně hodnotila činnost dominikánek na poli mariánské zbožnosti, přičemž zmiňovala tzv. Zlatou knihu fatimskou. To bylo společenství laiků i řeholních sester, které

608 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, I. část.*

609 Tamtéž.

610 Tamtéž.

611 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Protokol o smlouvách kandidátek a novicек (1932–1949)*, s. 36–53.

612 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1946–1967)*. Tamtéž. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974)*.

především modlitbou růžence a studiem publikací, věnujících se výkladu jednotlivých růžencových tajemství, prohlubovalo svoji úctu k Panně Marii.⁶¹³

S těmito brožurkami se pojí i jiné publikace se vzdělávací tematikou, které dominikánky pod hlavičkou kongregace úspěšně vydávaly⁶¹⁴. Příkladem může být pětidílná kniha *Ve škole Spasitelově* od kapucínského kněze Karga Kassiana, který vede čtenáře postupnými kroky k hlubšímu duchovnímu životu.⁶¹⁵

Členky komise byly si však ve svém hodnocení vědomy i mnohých negativních záležitostí, které s nástupem komunistické diktatury na kongregaci dolehly. Předně to byla nemožnost vykonávat hlavní poslání kongregace, neboť došlo, již k výše zmiňovanému zestátnění škol, které vlastnily dominikánky. Stejně tak byla státem omezena i charitativní činnost kongregace. K tomuto omezení sice došlo již za války, kdy musely dominikánky uvolnit své charitní domy a ústavy pro potřeby raněných vojáků jako lazarety, ale sestry věřily, že po válce se jejich práce v těchto domech plně obnoví. To se skutečně stalo, nicméně s nástupem komunistické totality o tyto domy řeholnice opět přišly. Ještě k tomu byla z moci úřední nuceně uzavřena i nejstarší filiálka dominikánek ve Vyškově, čehož sestry velmi litovaly. Komise nicméně kladně přijímala fakt, že od poslední generální kapituly se podařilo naplnit jedno z jejích usnesení, a to že filiální domy v Klimkovicích a Opavě se staly seniorními domy pro spolusestry v důchodovém věku.⁶¹⁶

Po válce pak došlo beze sporů k oddělení a vzniku slovenské kongregace blahoslavené Imeldy, a to i s finančním vyrovnáním, kdy slovenská strana zaplatila české straně 892 700 korun československých. Tento obnos totiž odpovídal částce, kterou kongregace bl. Zdislavy vložila do provozu svých filiálních domů na Slovensku. Zároveň se od České kongregace dominikánek odtrhly i její konventy na severoamerickém kontinentu, což bylo vcelku logické, protože poslední dominikánka pocházející z českých zemí zemřela na jaře roku 1948. České řeholnice tam tedy již neměly žádné vazby.⁶¹⁷

Na závěr této první části usnesení generální kapituly se dozvídáme, že 6. července proběhla volba generální představené. Do této funkce si přítomné dominikánky zvolily Kazimíru Havelkovou, která kongregaci vedla i v předchozích šesti letech. Poté bylo zvoleno pět dalších

613 MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, I. část.

614 Tamtéž

615 KARG, Cassian. *Ve škole Spasitelově*. 1.–5. díl. Olomouc-Řepčín: Kongregace sester dominikánek, 1927–1929.

616 MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, I. část.

617 Tamtéž.

spolusester do nejvyššího poradního orgánu kongregace, tzv. generální správy. Aniž bychom chtěli spekulovat, proč si řeholnice zvolily do svého čela opět Kazimíru Havelkovou, myslíme si, že dominikánky ocenily její vedení za druhé světové války a doufaly, že je dobře povede i v tomto nelehkém období počínající komunistické totality. Tak by se dala alespoň interpretovat předposlední stať této části usnesení generální kapituly, kde je právě zmiňováno velmi dobré vedení Kazimíry Havelkové, ale i nejužší správy kongregace za nacistické okupace.⁶¹⁸

Případné změny ve stanovách

V další části usnesení generální kapituly se zmiňuje, že veškeré změny stanov, které si generální kapitula odhlasuje, musí být napřed poslány do Vatikánu ke schválení. Poté s těmito změnami budou seznamovány ostatní řeholnice v jednotlivých konventech.⁶¹⁹

Následně se probírají jednotlivé návrhy na změny stanov. V prvním návrhu se řeholnice vrátily k negativními vlivům, které pronikly z chování společnosti do řeholního života. Tyto špatné příklady chování svých spolusester dominikánky především připisovaly „*duchu materialistického světa*“⁶²⁰. Dominikánky si rovněž všímaly, že některé jejich spolusestry hledaly ve svém jednání vlastní prospěch a upřednostňovaly své zájmy nad zájmy společenství.⁶²¹ Nutno dodat, že s takovýmto chováním jedinců bychom se setkali ve společnosti v jakémkoli historickém období. Z našeho pohledu se tedy nejednalo o nic neobvyklého. Zajímavé jsou však uvedené praktické návrhy, které měly za cíl eliminovat tyto sebestředné tendence napříč všemi konventními domy, a tak v nich udržet jednotný řád a prohloubit duchovní život.

Generální kapitula v tomto kontextu apelovala na „*zvýšenou pozornost ducha víry, pokoru srdce a nadpřirozenou lásku sester*“.⁶²² Ostatně výzva k praktikování těchto ctností se objevila již v úvodní stati první části usnesení.⁶²³ Také se hovoří o návratu „*k dobrovolné dokonalé chudobě*“⁶²⁴, ke které vybízel už sv. Dominik své spolubratry slovy: „*Vytrvejte v dobrovolné chudobě, v tom vás zapřísahám.*“⁶²⁵

618 Tamtéž.

619 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, II. část.

620 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, III. část.

621 Tamtéž.

622 Tamtéž.

623 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, I. část. Viz také výše kapitola 3.5.2.

624 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, III. část.

625 Tamtéž.

Touto výzvou k dobrovolné chudobě chtěly delegátky generální kapituly především potlačit jisté nešvary, které narušovaly společnou lásku mezi sestrami. V jednotlivých filiálních domech se totiž například objevovaly různé obálky s finančním obnosem, které si některé sestry dávaly mezi sebou, snad z důvodu, aby si vyjádřily vzájemnou náklonnost. Stejně tak představené některých konventních domů prokazovaly určitým sestrám větší sympatie než ostatním. Řeholnice přítomné na generální kapitule tak vyslovily své přání, aby v celé kongregaci bylo přítomné „*ovzduší hřejivé lásky*“, ve kterém by se žádná ze spolusester, ať už je v jakémkoliv věku nebo s jakýmkoliv zdravotním problémem, neměla cítit méněcenná a na obtíž ostatním spolusestrám.⁶²⁶

Generální kapitula dále žádala, aby se omezily špatné vlivy moderní společnosti, které byly neslučitelné s dobrým duchovním životem a zároveň by negativně působily na chování dívek, které bydlely na internátech pod správou kongregace. Z toho důvodu se doporučovalo omezení návštěv divadel a kin. Tyto kulturní programy byly totiž většinou ve večerních hodinách a slečny z internátů na ně chodily vždy v doprovodu dominikánek, a právě i tím byl narušován klášterní život řeholnic.

Dále byly v usnesení zmiňovány velmi krátké návrhy, které si kladly za úkol lépe naplňovat duchovní potřeby řeholnic. Na kapitule bylo odhlasováno, aby se konalo pravidelné duchovní cvičení jenom pro představené sestry jednotlivých konventů. Také si řeholnice přály, aby byl jmenován alespoň jeden mimořádný zpovědník pro celou kongregaci, a to nejlépe člen dominikánského řádu, který by byl sestrám nápomocen i v naplňování řádové spirituality. Dominikánky rovněž vydaly povolení pro své spolusestry, že se mohou v rámci obcí, kde působí, účastnit „*církevních průvodů*“.⁶²⁷

Následuje několik odstavců, které se týkaly organizace společného řeholního života a vzdělávání mladších sester. Představené konventů si například měly stanovit pouze dvě hodiny denně na soukromou komunikaci s ostatními sestrami, a to proto, aby měly více času na své pracovní povinnosti. Též se žádalo o omezení návštěv rodinných příslušníků dominikánek v klášteře v adventní a postní době. U novic a mladých sester se nařídilo, aby byly vyučovány latině, a mohly tak snáz pochopit mešní liturgii.

V závěru této části usnesení pak generální kapitula vyjádřila naději, že se v nejbližší době podaří zorganizovat společné setkání ředitelek, učitelek a vychovatelek školských institucí, které měly dominikánky ve správě. Na této konferenci by proběhly různé přednášky odborníků

626 Tamtéž.

627 Tamtéž.

na poli vzdělávání, které by byly propojeny i s debatami, v rámci kterých by se řešily současné problémy v oblasti výchovy mládeže.⁶²⁸

Mešní intence a dodatky

V této části se pouze dozvídáme, za koho bylo během roku povinnost sloužit mše svaté. Nařízení je rozděleno do dvou odstavců. První se týkal živých osob, mezi něž samozřejmě patří papež, generál dominikánského řádu, generální představená kongregace a další. Druhý sloupec se týkal zemřelých osob dominikánského řádu. Z toho důvodu v tomto seznamu nalezneme nejen povinné intence za zakladatelku České kongregace dominikánek sestru Rajmundu Jindrovou a zemřelé spolusestry kongregace, ale také za zemřelé bratry dominikány.

V závěru usnesení generální kapituly se pak nacházejí dodatky. Jednalo se o návrhy zaslané na generální kapitolu, které nebyly tak zásadní, aby měnily stanovy kongregace nebo by musely být zapsány v hlavní stati usnesení, která by se musela jednou za čas opakovaně předčítat ve filiálních domech kongregace.⁶²⁹

První a asi nejpodstatnější dodatek se týkal dominikánské formace, kdy se období noviciátu zkrátilo ze dvou let na rok, doba postulátu zůstala půlroční a pro řeholnice, které nedosáhly ještě potřebného věku ke složení trvalých slibů, byl zachován juvenát.

V dalších dodatcích byly uvedeny návrhy, které byly v dané době jen stěží realizovatelné, nebo se jednalo o usnesení, která nijak nezasahují do činnosti kongregace. Mezi nerealizovatelné návrhy patří například požadavek všech konventů, aby měly více sester ošetřovatelek, ale těch bylo bohužel nedostatek v celé kongregaci. Z toho důvodu tomuto požadavku nebylo možno vyhovět.

Z návrhů, které nijak nezasahují do činnosti kongregace, vybíráme konkrétně dva. V prvním se generální kapitula rozhodla vyjádřit „*uznání starším sestrám, které by už měly nárok na zasloužený odpočinek, ale dosud obětavě pracují na různých místech,*“⁶³⁰ a tím jsou velkým příkladem pro své mladší spolusestry.

Druhý se pak týkal všech domů kongregace, které měly být nově pod patronátem jistého svätce nebo svätice. V této věci se především upřednostňuje výběr svätců, kteří vzešli z dominikánského řádu. Tím také domy získaly nové jméno, kupříkladu mateřinec v Řepčíně

628 Tamtéž.

629 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949, dodatky.*

630 Tamtéž.

se měl stát konventem Panny Marie Růžencové nebo filiální dům v Brně měl být nově konventem sv. Dominika.⁶³¹

Realizace usnesení generální kapituly

S realizací usnesení přijatých na generální kapitule se začalo vcelku okamžitě. Podařilo se například již 22. a 23. srpna téhož roku uskutečnit konferenci sester vychovatelek působících v sirotčincích pod kongregací.⁶³² Konference se kromě dominikánek zúčastnilo i několik kněží. Ti poskytovali řeholnicím své odborné rady a zkušenosti při vzájemných diskuzích, ze kterých vzešlo mnoho inspirujících a praktických pokynů týkajících se výchovy osiřelých dětí. Souhrnně můžeme říct, že dominikánky přítomné na této konferenci se shodly na tom, že v každém sirotčinci kongregace musí být přítomná přátelská a přívětivá atmosféra, která by dětem do určité míry nahradila rodinné prostředí. Zároveň se mělo dbát na kvalitní jídelníček, vhodné dětské oblečení, na to, aby byly děti vedeny k pracovitosti, ale nezapomínalo se na čas her a odpočinku.⁶³³

Kromě této konference není v dostupných pramenech relevantní důkaz, že se veškerá usnesení generální kapituly ihned realizovala v jednotlivých konventech. Vzhledem ale k tomu, že v následujícím roce 1950 začaly naplno komunistické represe vůči církevním řádům a kongregacím, lze se domnívat, že všechny závěry z generální kapituly mohly být v této době jen těžko realizovatelné.

3.6 Zásadní omezení řeholního života dominikánek ze strany státních úřadů

Červencová generální kapitula a následně srpnová konference dominikánek – vychovatelek byly snad posledními svobodnými hromadnými akcemi, které se řeholnicím podařilo v roce 1949 zorganizovat. Zároveň je ale pravdou, že komunistický režim se již po svém nástupu snažil omezovat vzdělavatelskou a výchovnou činnost dominikánek. Důkazem je zestátnění škol i sociálních ústavů, které měla kongregace ve správě. Zestátnění těchto institucí však ještě neznamenalo, že tam nemohly řeholnice nadále nějakou dobu působit. V tomto ohledu můžeme připomenout například konvent dominikánek v Šilperku, kde mohly působit a vyučovat na své škole ještě po celý školní rok 1948/1949.⁶³⁴

⁶³¹ Tamtéž.

⁶³² Viz výše kapitola 3.5.3 a také: MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Usnesení generální kapituly, konané v červenci 1949*, III. část.

⁶³³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy 1912–1949: Okružní list generální představené o závěrech konference sester vychovatelek ze dne 3. září 1949*.

⁶³⁴ Viz výše kapitola 2.1.7.

Větší a zásadní restriktce pocítily dominikánky ze strany státních orgánů až na podzim roku 1950. Sestry totiž musely 25. září toho roku vyklidit deset svých konventních domů.⁶³⁵ Mezi ně patřily kromě samotného mateřince v Řepčíně i konventy v Bojkovicích, Brně, Křelově, Morkovicích, Partutovicích⁶³⁶, Praze–Krči, Přerově, Vlaštickách a Vyškově.⁶³⁷ Obyvatelky těchto dotčených konventů byly během dvou následujících dnů přemístěny do kláštera v Bohosudově v Krušných Horách. Celé stěhování probíhalo rychle a nenadále.

Než stačila generální představená oznámit svým spolusestrám, že má za pomoci státu proběhnout jejich přestěhování, dostavili se 25. září do každého z těchto domů úředníci „Jednotného národního výboru z Olomouce a jeho předseda předal vždy dotyčné sestře představené konventu vyhošťovací dekret.“⁶³⁸ V každém dekretu stál především důvod tohoto vykázání, který zněl:

„Poněvadž přicházejí četné stížnosti, že není dostatečně využito klášterních budov, vykazuje se vám za další pobyt klášter jezuitů v Bohosudově a vaše budova se předává státním účelům.“⁶³⁹

Jak je vidět, tento důvod není moc podložený relevantními argumenty. Komunisté chtěli vytlačit řeholní život ze společenského dění, proto řeholnice přemísťovali do klášterních budov v pohraničí. Zároveň nepovažovali činnost řeholnic za prospěšnou společnosti, a jak už jsme výše zmínili, chtěli dát řeholnicím „pořádnou práci.“⁶⁴⁰ V těchto dekretech byl ještě následující dodatek:

„Která (řeholnice)⁶⁴¹ by chtěla zůstat doma v zaměstnání, které koná, smí zůstat, ale v civilu.“⁶⁴²

Dominikánky se sice podvolily nucenému vystěhování ze svých konventů, ale přece jen se ohradily vůči vystoupení z kongregace, a tedy možnosti vykonávat nadále své zaměstnání. Jistá sestra Jaromíra, která byla představená jednoho z postižených konventů, písemně reagovala za celou kongregaci na onen dodatek:

635 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 16–17.

636 Jedná se o obec v okrese Přerov. Viz [Mapy.cz](https://mapy.cz). *Partutovice* [2022-02-17]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=17.7085494&y=49.6348797&z=13&source=muni&id=131>>.

637 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 55.

638 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 17.

639 Tamtéž.

640 Viz výše kapitola 3.3.3. Taktéž BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 179.

641 Doplněno P. W.

642 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 17.

„Nepoužily jsme vstupu do civilu, když nám nabízely přijetí do státních služeb na místa učitelek a profesorek, jistě tak neučiníme ani teď, když konáme práce služek.“⁶⁴³

Deportace a vyklizení konventů byly pro mnohé sestry, ale i jejich klienty velmi šokující. Ilustruje to vyděšení sirotek v křelovském sirotčinci, který byl ze dne na den zabrán státem, nebo překvapení řeholnic z konventu ve Vlaštovičkách. Ty se zase domnívaly, že budou nadále vykonávat svoji učitelskou profesi, protože právě kvůli tomu se staly zaměstnankyněmi státu.

Samotné stěhování sester bylo o to více stresující, že po celé dva dny, kdy mělo vyklizení konventů probíhat, byli jako dohled přítomní státní úředníci. V tomto kontextu řeholnice vzpomínají například na vystěhování řepčinského konventu, při kterém byly státní orgány zastoupeny jistou Miladou Venháčovou, bývalou, leč vyloučenou studentkou gymnázia v Řepčíně.⁶⁴⁴

Den stěhování, 27. září, pak máme dobře popsany pohledem dominikánek řepčinského konventu. Vše začalo již ve čtyři hodiny ráno, kdy se sestry účastnily společné mše svaté. Následně se rozloučily s generální představenou – sestrou Kazimírou Havelkovou. Ta totiž odjela do konventu v Kokorách, který komunisté dominikánkám zatím ponechali ve správě. Ostatní řeholnice vyrazily do Bohosudova, kam přijely až pozdě večer. Tam je přivítaly sestry z kongregace sv. Kříže⁶⁴⁵, které pobývaly v bohosudovském klášteře již 14 dní. Toho dne se do Bohosudova z oněch deseti zavřených konventů dostavilo 147 dominikánek.⁶⁴⁶

⁶⁴³ Tamtéž.

⁶⁴⁴ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 55–56.

⁶⁴⁵ Kongregace byla založena P. Theodosiem Florentinim a Kateřinou Schererovou z Megenu, která přijala řeholní jméno Marie Terezie. Posláním kongregace se stalo vzdělávání chudých dívek a poskytování zdravotní péče chudým lidem. Dle svých stanov se jejich náplň řeholního života může měnit s ohledem na změny a poptávku ve společnosti. Viz Česká provincie kongregace milosrdných sester svatého kříže. *Dějiny* [2022-02-22]. <<https://www.klaster-km.cz/dejiny/>>.

⁶⁴⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 17.

4. Internační domy pro řeholnice

Bohosudov nebyl jediný klášter, kam byly dominikánky z rozhodnutí státu odvezeny. Podle kroniky kongregace z let 1949–1951⁶⁴⁷ byly řeholnice nuceně deportovány do Vidnavy,⁶⁴⁸ Varnsdorfu, Krásné Lípy, Benešova nad Ploučnicí⁶⁴⁹ a do Františkova.⁶⁵⁰ Mimo tyto domy, které jsou uvedeny v kronice⁶⁵¹, bylo internačních lokalit pro dominikánky ještě několik. Zmiňují se o nich dva další interní dějepisné spisy, které jsou uloženy v archivu kongregace.⁶⁵² Jednalo se o Hejnice⁶⁵³, Osek u Duchcova⁶⁵⁴ Dolní Lánov⁶⁵⁵, Svobodu nad Úpou⁶⁵⁶, Horní Maršov⁶⁵⁷, Bílou Vodu⁶⁵⁸, Lukov⁶⁵⁹ a Svojkov^{660, 661}. Nyní se však podívejme blíže na tato internační místa, kde nebyly ubytovány jenom dominikánky, ale i mnoho jiných řeholnic z různých institutů zasvěceného života.

647 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*.

648 Obec Vidnava se nachází v okrese Jeseník. Viz Město Vidnava. *Úvodní webová stránka* [2022-02-21]. <<https://www.vidnava.cz/>>.

649 Všechny tři obce se nacházejí v okrese Děčín v Ústecké kraji. Viz Mapy.cz. *Varnsdorf* [2024-10-07]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1720&ds=1&x=14.5872387&y=50.9089448&z=13>>. Mapy.cz. *Krásná Lípa* [2024-10-07].

<<https://mapy.cz/zakladni?q=Kr%C3%A1sn%C3%A1%20L%C3%ADpa&source=muni&id=1693&ds=2&x=14.4833708&y=50.9108735&z=12>>. Mapy.cz. *Benešov nad Ploučnicí* [2024-10-07]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Bene%C5%A1ov%20nad%20Plou%C4%8Dnic%C3%AD&source=muni&id=1667&ds=2&x=14.2994457&y=50.7443199&z=13>>.

650 Jedná se o obec vzdálenou asi třičtvrté hodiny od Benešova nad Ploučnicí. Viz AČKSD. AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 55–56.

651 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 262–263.

652 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*. MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*.

653 Obec Hejnice se nachází v okrese Liberec. Viz Mapy.cz. *Hejnice* [2022-04-01]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.2190343&y=50.8541101&z=11&source=muni&id=1832>>.

654 Obec Osek u Duchcova se nachází v okrese Teplice. Viz Mapy.cz. *Osek* [2022-04-06]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=13.6574992&y=50.6465690&z=12&source=muni&id=2097&ds=1>>.

655 Obec Dolní Lánov se nachází v okrese Trutnov. Viz Mapy.cz. *Dolní Lánov* [2022-04-06]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.6625879&y=50.5978044&z=13&source=muni&id=2890>>.

656 Obec Svoboda nad Úpou se nachází v okrese Trutnov. Viz Mapy.cz. *Svoboda nad Úpou* [2022-04-05]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8146383&y=50.6362635&z=13&q=Svoboda%20nad%20%C3%9Apou&source=muni&id=2939&ds=2>>.

657 Obec Horní Maršov se nachází rovněž v okrese Trutnov. Viz Mapy.cz. *Horní Maršov* [2022-03-08]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8237491&y=50.6849771&z=12&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=muni&id=2900&ds=1>>.

658 Obec Bílá Voda se nachází v okrese Jeseník. Viz Mapy.cz. *Bílá Voda* [2022-04-13]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=16.9055946&y=50.4252429&z=13&source=muni&id=169&ds=1>>.

659 Jedná se o obec Lukov, která se nachází v okrese Zlín. Viz Mapy.cz. *Lukov* [2022-04-05]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=17.7351522&y=49.3010226&z=13&q=Lukov&source=muni&id=3073&ds=2>>.

Konkrétnější lokalizace je popsána i zde: AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 83.

660 Obec Svojkov se nachází v okrese Česká Lípa. Viz Mapy.cz. *Svojkov* [2022-04-06]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=14.6000737&y=50.7204702&z=14&source=muni&id=707&ds=1>>.

661 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 115.

Internace v Bohosudově

Řeholnice byly po svém příjezdu uvítány krajským tajemníkem z Ústí nad Labem, rovněž se seznámily s „*okresní církevní referentkou Krejčovou*.“⁶⁶² Podle interpretace internovaných dominikánek vykonávali právě tito lidé dohled nad životem řeholnic v tomto klášteře.⁶⁶³ Církevní referentky se nicméně velmi rychle střídaly. V lednu se jí stala jistá paní Jíšová a v dubnu zase paní Anděla Krejčová. Ta byla státem již dříve jmenovaná zmocněnkyní pro klášter v Bílé Vodě. Po svém nástupu měla k sestrám dlouhou a dle sester značně emotivní řeč, jejímž cílem bylo získat si u řeholnic určitou oblíbenost. Možná z toho důvodu také žádala, aby směla v klášteře spolu s řeholnicemi i bydlet.⁶⁶⁴

Pobyt v Bohosudově byl však sestrám ze strany Krejčové postupně znepříjemňován. Zprvu mohly sestry přijímat návštěvy alespoň u brány kláštera, ale za nějakou dobu došlo k výraznému omezení. Veškerou poštu nejprve otevírala referentka Krejčová. Byly zakázány telefonické hovory. Na návštěvu k rodičům sice sestry mohly, ale jen v případě vážné nemoci rodičů, která musela být potvrzena lékařskou zprávou. Řeholnice se rovněž nesměly účastnit veřejných bohoslužeb, opouštět bez dovolení klášter a nakupovat mohly jen vybrané řeholní sestry.⁶⁶⁵ Při pobytu v Bohosudově došlo tedy k výraznému omezení osobní svobody řeholnic a dalo by se říct, že byly tímto způsobem státními orgány uvězněny.

Sestry dominikánky vzpomínají na to, že první dva týdny pobytu v Bohosudově jen uklízely a zabydlovaly se. Členky jednotlivých konventů bydlely pospolu. Novicky s novicmistrovou měly svou vlastní místnost. Kupodivu přes všechny komunistické restriktce řeholního života měly dominikánky na začátku padesátých let 20. století dvacet novic.

Do zákazu navštěvování veřejných bohoslužeb chodily řeholnice denně do místní baziliky. Následně dostaly od státních orgánů dovolení mít vlastní kapli se svatostánkem. Dominikánky nebyly, alespoň ze začátku svého pobytu v Bohosudově, omezovány ve svém duchovním životě. To znamená, že dodržovaly svůj klášterní rytmus dne. Vstávaly v pět hodin, pomodlily se ranní chvály a modlitbu růžence. V sedm hodin ráno pak následovala mše svatá, po níž většina sester odcházela na práci do továrny. Ke společné modlitbě večerních chval se řeholnice scházely opět v bazilice.⁶⁶⁶

662 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 261.

663 Tamtéž.

664 Tamtéž.

665 Tamtéž.

666 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 58–59.

Řeholnice po svém příjezdu do Bohosudova nechodily ihned do zaměstnání, nejprve se zařizoval provoz samotného domu, takže některé sestry byly zaměstnány zde jako kuchařky, pradleny nebo švadleny. Od poloviny října došlo k rozdělení dominikánek na tři pracovní skupiny. První a druhá skupina pracovala v blízkých textilních továrnách v Nových Modlanech a Trnovanech, sestry ze třetí skupiny v místní továrně na výrobu porcelánu (kaolince). Většina z nich pracovala na dělnických pozicích. Výjimku však tvořila čtveřice řeholnic z Trnovan, neboť tři z nich vykonávaly kancelářské práce a jedna dominikánka, která byla vystudovaná ošetrovatelka, pracovala v ordinaci místního závodního lékaře.⁶⁶⁷

Nakonec dostaly práci i starší a nemocné sestry, které dojížděly do jedné továrny v Teplicích, aby tam páraly lemy na oblečení. Za nějakou dobu byly řeholnice nuceny ukončit svoji činnost v Nových Modlanech a Trnovanech a přešly do továrny na výrobu šroubů ve Vrchoslavi,⁶⁶⁸ což pro ně byla velmi těžká práce. Jakým způsobem se sestry do této obce dopravovaly, to nám prameny nezmiňují. Vzhledem ale k tomu, že obec nebyla daleko od Bohosudova, mohly řeholnice docházet pěšky nebo využít místní autobusovou dopravu.⁶⁶⁹ Třem sestrám se pak v březnu 1951 poštěstilo, že byly vybrány k obsluze domácnosti kardinála Berana.⁶⁷⁰ Nejprve v jeho internaci v obci Roželov⁶⁷¹, odkud byly po krátké době převezeny do obce Ružodol.⁶⁷² Mezi lety 1953–1965 pak arcibiskupa Berana komunistický režim nechal přestěhovat ještě čtyřikrát (Myštěves⁶⁷³, Paběnice u Čáslavi, Mukařov u Prahy a Radvanov⁶⁷⁴), poté v roce 1965 mu státní orgány umožnily *odlet do Říma na slavnostní jmenování kardinálem, avšak bez možnosti návratu*.⁶⁷⁵

⁶⁶⁷ Tamtéž, s. 59–60.

⁶⁶⁸ Dnes je to část obce Krupka v okrese Teplice. Viz Mapy.cz. *Vrchoslav* [2023-01-12]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=5149&x=13.8421264&y=50.6827833&z=14>>.

⁶⁶⁹ Viz předchozí internetový odkaz z Mapy.cz.

⁶⁷⁰ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 60.

⁶⁷¹ Obec se nachází ve středočeském kraji a spadá pod správu obce Hvoždany. Viz Mapy.cz. *Roželov* [2022-02-24]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=13.7952863&y=49.5562201&z=14&source=ward&id=9446>>.

⁶⁷² Ružodol je dnes součástí města Liberec. Viz Mapy.cz. *Ružodol* [2024-02-16]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=14387&x=15.0328568&y=50.7718150&z=14>>.

⁶⁷³ Obec Myštěves se nachází v okrese Hradec Králové v Královohradeckém kraji. Viz Mapy.cz. *Myštěves* [2024-02-16]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=2205&ds=1&x=15.5541026&y=50.3045539&z=13>>.

⁶⁷⁴ Radvanov je dnes součástí obce Mladá Vožice, která se nachází v okrese Tábor v Jihočeském kraji. Viz Mapy.cz. *Radvanov* [2024-02-16]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Radvanov&source=ward&id=9177&ds=1&x=14.9468611&y=49.9408048&z=9>>.

⁶⁷⁵ VODIČKOVÁ, Stanislava. Josef Kardinál Beran arcibiskup pražský a primas český. In BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Primasové katolické církve: země střední Evropy v čase komunismu*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2010, s. 35–36.

S pracovním nasazením sester musela též přijít změna v denním rytmu života dominikánek, neboť sestry musely být již v šest hodin v zaměstnání. Z toho důvodu místní kaplan P. Blaise sloužil ranní i večerní mši a samotné sestry se společně modlily jen ranní a večerní chvály.⁶⁷⁶

Duchovní službu ale nezajišťoval sestrám jen P. Blaise. Na faru do vedlejší obce Krupka⁶⁷⁷ se nastěhoval P. Jaroslav Ovečka. Ten se posléze stal zpovědníkem dominikánek. Duchovním doprovázejícím novicky se stal P. Schmied, jenž dojížděl z Litoměřic. Dále se v bohosudovském klášteře objevovali i dva dominikánští kněží, a to P. Metoděj Habán a P. Cyril Šíma. P. Habán se staral primárně o duchovní vedení mnišek II. dominikánského řádu, které zde též pobývaly. Připravoval si nicméně i přednášky pro všechny internované řeholnice, aby se mohly alespoň takto omezeně duchovně vzdělávat. P. Šíma dokonce v klášteře nějakou dobu bydlel, jelikož byl zaměstnán jako skladník v továrně v Nových Modlanech.

V druhé polovině dubna byl znenadání zatčen kaplan Blaise, takže se o fungování a též o duchovní potřeby internovaných řeholnic staral místní farář Josef Zechel s P. Ovečkou. Krátce nato však dostaly sestry zákaz navštěvovat veřejné bohoslužby. Bohužel o pár dní později ve svých devadesáti letech P. Zechel zemřel a farnost dostala nového kněze P. Hamáčka, ale ten se již s řeholnicemi nescházel. Veškerou duchovní službu řeholnicím v klášteře vykonával až do jejich přestěhování P. Ovečka.⁶⁷⁸

Samotné přemísťování bylo postupné a zasáhlo všechny řeholnice napříč řeholními institucemi. Dne 27. května 1951 bylo z kongregace dominikánek odvezeno 18 sester nad 60 let do Vidnavy. Tam byly ubytovány v bývalém semináři. Na konci června opustilo nuceně Bohosudov 39 dominikánek ve věku do 30 let a byly převezeny do Varnsdorfu a ubytovány v bývalé soudní budově. K těmto sestrám pak 28. září přibýlo dalších 25 sester. Zároveň bylo tentýž den dopraveno do Krásné Lípy 13 sester. Čtrnáct dominikánek pak bylo internováno v Benešově nad Ploučnicí a šest nejstarších sester skončilo v klášteře v Bílé Vodě. Posledních 44 dominikánek bylo na začátku října převezeno do broumovského kláštera.⁶⁷⁹ Tím došlo k opětovnému vyklizení klášterního komplexu, který následně využívala československá armáda jako kasárny.⁶⁸⁰

676 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s.60.

677 Dnes je Bohosudov součástí této obce. Viz [Mapy.cz. Bohosudov](https://mapy.cz/zakladni?x=13.8757391&y=50.6813536&z=13&source=ward&id=5144) [2022-02-25]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=13.8757391&y=50.6813536&z=13&source=ward&id=5144>>.

678 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s.60–61.

679 Tamtéž, s. 61–62.

680 VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997, s. 319.

Internace ve Vidnavě

Ve Vidnavě byly dominikánky ubytovány v bývalém semináři⁶⁸¹, kde se jich ujal církevní referent Šnitr. Ten byl zanedlouho vystřídán jistou Zdenou Studenou, která vycházela sestrám v mnohých záležitostech vstříc. Například řeholnice, které zde byly z přerovského konventu dominikánek, se mohly přestěhovat ze stísněných pokojů v prvním patře do větších a světlejších prostor v přízemí.⁶⁸²

Sestry byly napřed zaměstnány jako brigádnice v místním velkostatku, kde měly na poli sbírat ten rok velmi chudou úrodu řepy. Práce byla podle pamětního spisu kongregace velmi namáhavá, neboť zralé a dobré řepy bylo na místním poli opravdu málo a přes značné množství plevelu byla snadno přehlédnutelná. Dominikánky však měly jistou výhodu v tom, že jedna ze sester byla vyučená zahradnice a poměrně dobře věděla, kde na poli úrodu hledat. Její služby a rady nakonec využívaly i řeholnice z ostatních internovaných kongregací.

V budově semináře byly ubytovány i boromejky a školské sestry, které tam byly již před příjezdem sester dominikánek. Patrně jich bylo i více než dominikánek, a to zejména boromejek. Lze to usuzovat z toho, že boromejky, ale také školské sestry dokázaly svým počtem velmi snadno obsadit místní kapli. Z toho důvodu chodily dominikánky na mše do místního farního kostela. Boromejky v budově semináře obsadily i prostory kuchyně, prádelny a žehlírny, nicméně nebránily dominikánkám tyto místnosti využívat.⁶⁸³ Dá se tedy říct, že si řeholnice z různých kongregací dokázaly v této nelehké době v mnohém navzájem vypomáhat.

Seminář měla v roce 1951 převzít rovněž vojenská správa. Státní úřady tedy rozhodly o následné „rošádě“. Ve Vidnavě se totiž nacházel klášter německých boromejek, které zde spravovaly ústav pro děti s mentálním postižením. Tyto boromejky byly přestěhovány i s klienty ústavu do Opavy. Na jejich místo se měly nastěhovat boromejky ze semináře a nejstarší či nemocné dominikánky. Zbývající dominikánky pak měly odjet do kláštera v Bílé Vodě. Jenže místní představená dominikánek sestra Václava Školarová navštívila Bílou Vodu před ohlášeným stěhováním a zjistila, že budova není v dobrém technickém stavu. Nakonec se jí podařilo přemluvit úřady k přestěhování všech dominikánek do kláštera boromejek.⁶⁸⁴

Kromě zmiňované brigády na poli zde sestry neměly žádné jiné zaměstnání. Důvodem byl nejspíše vysoký věk řeholnic, který jim už neumožňoval vykonávat jakoukoliv těžkou práci. To

681 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 61.

682 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 262.

683 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 63.

684 Tamtéž.

však pro ně znamenalo, že byly prakticky bez finančních příjmů, neboť ani starobní důchod jim nebyl vyplácen. Byly tedy odkázány na pomoc jiných lidí. V tomto ohledu můžeme zmínit kupříkladu zakázku spolusester dominikánek z konventu ve Snědovicích, které si objednaly pletení, háčkování a vyšívání různých věcí.⁶⁸⁵ Jistá paní Anastázie Maňáková z Tasova⁶⁸⁶ zorganizovala pro řeholnice velmi účinnou pomoc. Pořádala materiální i potravinové sbírky v Tasově a jeho okolí, a co nashromáždila, to posílala sestrám do Vidnavy. Na celé záležitosti je zajímavé, že dominikánky paní Maňákovou vůbec neznaly. Řeholnice se domnívaly, že o jejich nuzném životě byla paní Maňáková zpravena od nějaké bývalé chovanky z Řepčína, neboť dle jejich slov „*působily (bývalé chovanky) na mnoha místech jižní Moravy jako učitelky.*“⁶⁸⁷

Duchovní život sester mohl v daném období paradoxně nevídaně růst. Vedle duchovního správce Vidnavy P. Václava Lecera se o sestry staral i starý kněz P. Viktor Šafránko. Dominikánky měly často duchovní cvičení podle publikace dominikánského kněze Emiliána Soukupa nebo se účastnily exercicií, které pořádaly boromejky.⁶⁸⁸

Po nějaké době však sestry dominikánky žádaly úřady o lepší ubytovací prostory, přece jenom bydlely ve velmi nuzných podmínkách. Vyhledly si budovu bývalé školy, která byla o dost prostornější a nevyžadovala by velkou rekonstrukci, protože v ní byla zavedena elektřina, voda i plyn. Úřady však s povolením ke stěhování velmi dlouho otálely a pak budovu dominikánkám stejně nedaly. Ve svém rozhodnutí poukazovaly na to, že budova je součástí bytového majetku obce. Nabídly nicméně sestrám jako náhradu místní zámek, který by se ale musel zrekonstruovat. Tento návrh však také nebyl realizován, neboť rekonstrukce by byla pro stát velmi nákladná a nevýhodná. Dominikánky se nakonec stěhování přece jen dočkaly.⁶⁸⁹ Dne 29. května 1960 byly přestěhovány do bývalé budovy domova důchodců v klášteře v Kadani.⁶⁹⁰

685 Tamtéž, s. 64.

686 Obec Tasov se nachází v okrese Žďár nad Sázavou. Viz Mapy.cz. *Tasov* [2022-03-02]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=16.1025251&y=49.2889697&z=13&source=muni&id=5480>>.

687 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 272.

688 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 64.

689 Obec Kadaň se nachází v okrese Chomutov. Viz Mapy.cz. *Kadaň* [2022-03-03]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=13.2985351&y=50.3874126&z=12&source=muni&id=1742>>.

690 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 65–66.

Internace ve Varnsdorfu

Do budovy bývalého soudu ve Varnsdorfu se ke konci června 1951 přestěhovalo přes třicet mladých dominikánek.⁶⁹¹ Přijely sem spolu se svojí „dozorkyní slečnou Starou“⁶⁹², která si je v daný den vyzvedla v Bohosudově. Podle interní korespondence, kterou sestry udržovaly s představenou kongregace, byly řeholnice internované ve Varnsdorfu slečnou Starou přísně hlídány. Dokonce byl v říjnu toho roku počet dozorkyň navýšen o dvě další.

Řeholnice byly hlídány prakticky na každém kroku. Do továrny, ale i do kostela na mši chodily vždy v doprovodu civilních zaměstnankyň. Pokud byla sestrám povolena vycházka mimo ubytovací prostory, vedl se o tom podrobný záznam. V tomto ponižujícím chování slečnu Starou velmi podporoval též „církevní tajemník Hladký z Liberce“⁶⁹³.

Dominikánky zde pracovaly v textilní továrně značky Elité.⁶⁹⁴ Podnik vyráběl jako jeden z prvních na světě silonové punčochy⁶⁹⁵, které vyrábí dodnes.⁶⁹⁶ Náplní práce sester bylo sešívání pat a špic punčoch, též kontrola a roztrídění ušitých kusů a dvě dominikánky byly určeny k balení a posílání výrobků do prodeje. Kromě tohoto stálého zaměstnání byly řeholnice nuceny chodit i na příležitostné zemědělské brigády na pole.⁶⁹⁷

Co se týče spirituálního života, tak sestry vstávaly ve čtyři hodiny, aby stihly společné ranní chvály. Přes den se každá z nich modlila předepsané hodinky individuálně. Pak měly opět společně večerní chvály a modlitbu před spaním. Den pravidelně ukončovaly v devět hodin večer. Na mše svaté ze začátku svého zdejšího pobytu nesměly. Posléze mohly řeholnice chodit na mše v doprovodu církevních referentek. Bohužel však sestrám nebylo umožněno slavit svátost smíření tak často, jak byly zvyklé, a dostávaly se k ní jen příležitostně. Řeholnice si dokázaly poradit i s velmi nepřívětivými podmínkami pro duchovní život a svoji spiritualitu nadále praktikovaly, ba dokonce prohlubovaly. Paradoxně v tom byly částečně podporovány komunistickou státní mocí. Když totiž požádaly, aby byla v budově zřízena kaple, byla tato žádost do měsíce pozitivně vyřízená.

Ve Varnsdorfu, ostatně jako na každém internačním místě, nebyly přítomné jenom dominikánky. V budově starého soudu se sešlo osm řeholních společenství, takže zde byly přítomny kontemplativní mnišky dominikánky, karmelitánky a klarisky. Z kongregací zde byly

691 Tamtéž, s. 61.

692 AČKSD. KK 5 – *kronika kongregace (1949–1951)*, s. 262.

693 Tamtéž, s. 262–263.

694 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 69.

695 Elite-cz. *Historie firmy* [2022-03-03]. <<https://www.elite-cz.cz/historie-firmy>>.

696 Elite-cz. *E-shop* [2022-03-03]. <<https://www.elite-cz.cz/e-shop>>.

697 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 69.

sestry křížové, Neposkvrněného Početí⁶⁹⁸, Nejsvětější svátosti⁶⁹⁹, voršilky a školské sestry sv. Františka.⁷⁰⁰ Tato pestrost jednotlivých řeholních společenství na jednom místě nebyla pro prohloubení řeholního života vůbec na škodu, ba právě naopak. Dominikánky se tím učily vzájemné toleranci, ale především se mohly od ostatních řeholních sester leccemu naučit a obohatit tím svou dominikánskou spiritualitu.⁷⁰¹ Možná tato forma společné internace několika řeholních společenství dohromady naopak vedla k vzájemné podpoře sester a pomohla jim tak zvládat represe ze strany státních orgánů.

V únoru 1952 nastalo další stěhování sester. Tentokrát se státní úřady rozhodly přestěhovat 105 sester, z toho 18 dominikánek, do Dolního Lánova.⁷⁰² Odtud každý den dojížděly do textilní továrny v Horním Starém Městě⁷⁰³. Po pouhých dvou týdnech však byly sestry přeřazeny na pobočku této „textilky“ v Kalné Vodě.⁷⁰⁴

Další skupina řeholnic opustila Varnsdorf 20. února téhož roku a byla ubytována v obci Horní Maršov. Tímto ale v daném roce nebylo stěhování ještě u konce, protože 10. listopadu byly sestry z Dolního Lánova ještě převezeny do Svobody nad Úpou. Toto místo však pro ně bylo lepší, neboť měly továrnu v Kalné Vodě o dost blíže a doprava do ní byla snadnější.⁷⁰⁵

698 Jedná se o kongregaci Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka z Assisi, jejímž posláním je výchova, vzdělávání či vedení školských zařízení. Viz *Církev.cz. Kongregace Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka z Assisi (CImConc)* [2022-03-05]. <<https://www.cirkev.cz/cs/kongregace-sester-neposkvrnneho-poceti-panny-marie-iii-radu-sv-frantiska-z-assisi-cimconc-skolstvi>>.

699 Kongregace sester Nejsvětější Svátosti byla založena Kristiánou Šebestovou roku 1887. Sestry vychovávají a vzdělávají děti a mládež, pracují v nemocnicích nebo v hospicích a vyrábějí ohoslužebná roucha a jiné věci k liturgii. Viz *Řehole.cz. Kongregace sester Nejsvětější svátosti* [2022-03-05]. <<https://www.rehole.cz/cs/kongregace-sester-nejsvetejsi-svatosti>>.

700 Viz výše, Ženské řeholní kongregace jako nová řeholní společenství.

701 Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

702 Obec Dolní Lánov se nachází v okrese Trutnov. Viz *Mapy.cz. Dolní Lánov* [2022-03-08]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.6625879&y=50.5978044&z=13&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=muni&id=2890&ds=1>>.

703 Horní Staré Město je dnes částí obce Trutnov. Viz *Mapy.cz. Horní Staré Město* [2022-03-08]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8823446&y=50.5970350&z=13&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=ward&id=11394&ds=1>>.

704 Kalná Voda je dnes částí obce Mladé Buky v okrese Trutnov. Viz *Mapy.cz. Kalná Voda* [2022-03-08]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8574349&y=50.6063011&z=13&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=ward&id=6754&ds=1>>.

705 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 19.

Internace v Krásné Lípě

Řeholnice z Bohosudova přijely do Krásné Lípy 28. září 1951, na svátek sv. Václava.⁷⁰⁶ Bylo zde ubytováno 86 řeholních sester⁷⁰⁷, z nichž 13 bylo kongregačních dominikánek.⁷⁰⁸ Podle kroniky kongregace se o sestry starala „*vychovatelka slečna Vlasta*“, ⁷⁰⁹ která měla pouhých devatenáct let. Za několik dní po příjezdu dominikánek nastoupila ještě „*vychovatelka paní Ješkeová*“⁷¹⁰

Řeholnice sem byly převezeny především na práci v místní pobočce textilní továrny Elité. Jejich pracovní náplň spočívala v šití punčoch a v jejich následné kontrole před exportem do prodejen. Podle vzpomínek řeholnic byly v tamější továrně „*přijaty vlídně*“.⁷¹¹

Ubytování na internátě bylo oproti zaměstnání pravý opak. Zmiňované vychovatelky sestry velmi bedlivě hlídaly. Zprvu zde bydlely jako v jednom z nejostřejších vězení:

*„V přízemní ložnici byla okna zatlučena dlouhými hřebíky, rovněž okna chodeb, čímž znemožněno větrání. Nedělní vycházky konány za dozoru jedné neb obou referentek; také na nákup je doprovázela některá z nich. Které sestry zůstaly v neděli doma, byly zamknuty. [...]“*⁷¹²

Takovéto ponižující chování vedlo k tomu, že se řeholnice začaly bránit. Pohrozily svým dozorkyním, že za takovýchto podmínek, kdy je jim bráněno účastnit se někdy i nedělní mše, odmítají chodit do zaměstnání, ba dokonce jsou odhodlány jet si do Prahy stěžovat příslušným státním úřadům. Pohružka naprosto stačila k tomu, že zmiňované dozorkyně upustily od tak přísných restrikcí a umožňovaly sestrám chodit na nedělní mše. Nechaly také zrušit zabeďnění oken.⁷¹³

Řeholnice se nicméně po nějaké době obrátily na příslušné orgány státní správy a stěžovaly si na nevyhovující bydlení. Byla tedy svolána vyšetřující komise, která se skládala ze zaměstnanců vedení továrny a zdejšího bytového referenta. Ta došla k závěru, že dvacet vybraných řeholnic bude přestěhováno do jiného bytu. Rozhodnutí vyvolalo u řeholnic jisté rozpaky. Nechtěly totiž, aby řeholní společenství byla od sebe oddělena, neboť stěhování se mělo dotknout dvaceti řeholnic z různých řádů a kongregací. Zároveň sestry nevěděly, o jaký

706 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 61.

707 AČKSD. KK 5 – *kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

708 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 61.

709 AČKSD. KK 5 – *kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

710 Tamtéž.

711 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 86.

712 AČKSD. KK 5 – *kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

713 Tamtéž.

byť se jedná a zda se nachází přímo v Krásné Lípě nebo v úplně jiné obci. Z toho důvodu žádaly závodní radu továrny, aby byly přestěhovány na místo, se kterým budou napřed seznámeny a aby k jejich přesunu došlo nejdříve v pondělí 31. listopadu 1951 a ne již v sobotu, jak to chtěly učinit státní úřady. Prosba sester však nebyla vyslyšena, naopak se dvacet sester (jednalo se o dominikánky a baziliánky⁷¹⁴) muselo připravit na sobotní odjezd z Krásné Lípy. V sobotu v deset hodin dopoledne se nakonec od církevního tajemníka Hladkého z Liberce dověděly, že budou převezeny do kláštera v Broumově. To bylo pro sestry značnou úlevou.

V Broumově jim však místní církevní referentka Oberreitová oznámila, že následující den budou pokračovat do továrny na zpracování bavlny v Meziměstí.⁷¹⁵ Sestra Svatava Býčková, která byla představenou místní komunity dominikánek, však podala žádost na Státní úřad pro věci církevní „o přidělení těchto sester k výrobě hostií.“⁷¹⁶ Úřad na její žádost reagoval kladně, takže příchozí řeholnice mohly v Broumově zůstat.⁷¹⁷

Internace v Benešově nad Ploučnicí

Ve stejný den, kdy se část sester stěhovala do Krásné Lípy (28. září 1951), bylo čtrnáct dominikánek s dvanácti sestrami křížovými převezeno do Benešova nad Ploučnicí. Ubytování pro ně bylo připraveno ve „*sklárenském skladišti*“.⁷¹⁸ Po příjezdu byly sestry velmi překvapené, že se jich ujímá místní bytový referent pro tovární objekty pan Chmelař a žádná církevní referentka. Ten je také následně ubezpečil, že *on se o ně bude starat a bude to činit k jejich úplné spokojenosti*.⁷¹⁹ Jeho slova poté potvrdil i církevní tajemník Seidl z Děčína, který si neodpustil jízlivou poznámku: „*Krejčová*⁷²⁰ *zde nebude*.“⁷²¹

Sestry zde pracovaly ve státním podniku Benar,⁷²² který zpracovával bavlněné látky. Na jednu stranu to byla práce velmi náročná a těžká, na druhou stranu se životní a ubytovací

714 Jedná se oficiálně o Řád sester sv. Basila Velikého, který je řeckokatolické provenience a navazuje na východní ženské mnišky. Za zakladatelku je považována sestra sv. Basila Velikého sv. Makrina. Posláním řádu je výchova a vzdělávání mládeže a řeholnice působí i v různých sociálních a zdravotnických zařízeních. Tento řád však dnes v České republice nepůsobí. Jejich kláštery nalezneme nejbližší na Slovensku. Viz Řád sester sv. Bazila Velikého. Úvod [2022-03-12]. <<https://sestrybazilianky.sk/>>. Tamtéž. *Zakladatelka* [2022-03-12]. <<https://sestrybazilianky.sk/zakladatelka/>>.

715 Obec Meziměstí se nachází v okrese Náchod. Viz Mapy.cz. *Meziměstí* [2022-03-12]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=16.2602457&y=50.6383944&z=12&source=muni&id=2502&ds=1>>.

716 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 86.

717 Tamtéž.

718 Tamtéž, s. 76.

719 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

720 Okresní církevní referentka, která na řeholnice „dohlížela“ v Bohosudově a jednala s nimi dosti ponižujícím způsobem. Viz výše podkapitola Bohosudov.

721 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

722 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 20

podmínky sester od jejich předchozí internace v Bohosudově v mnohém zlepšily. Bytový referent Chmelař jim kupříkladu zajistil dovoz obědů a večeří. Taktéž zpočátku mohly vcelku snadno a bezdůvodně odcházet z ubytovny s tím, že svoji nepřítomnost musely pouze hlásit referentu Chmelaři. Během tří týdnů jim však byl odebrán klíč od ubytovacích prostor a jejich přítomnost ve sklářenském skladišti byla najednou více hlídána.⁷²³ Proč došlo k této změně chování ze strany pana Chmelaře, není v nám dostupných pramenných materiálech uvedeno. Nejspíše to nevěděly ani samotné řeholnice.

V poměrně krátké době byly sestry dominikánky i s jinými řeholnicemi opět přestěhovány, tentokrát do Františkova. V Benešově byly totiž nově soustředěny řeholnice ze Slovenska, z nichž bylo například padesát sester vykupitelek.⁷²⁴

Internace v Františkově

Do Františkova přijely dominikánky 22. října 1951. Byly ubytovány ve vile s rozlehlým parkem, která byla součástí továrního areálu, ve kterém se zpracovával textil. Dále zde bydlely i sestry křížové, anglické panny a sestry vykupitelky. Po celou dobu zdejšího pobytu mohly sestry chodit na modlitby a na večerní mše svaté do místní kaple. Jelikož pracovaly na dvě směny (ranní a odpolední), modlily se dominikánky společně pouze večer, v jinou dobu se totiž nemohly sejít.⁷²⁵ Státní úřady zde pro dohled nad sestrami ustanovily církevní referentku slečnu Boženu Capouškovou, která řeholnicím povolila návštěvu kněze jen dvě hodiny denně. Za tu dobu musel stihnout odsloužit mši svatou, homilii po mši svaté⁷²⁶ a udělit svátost smíření. K té se tak dostalo vždy jen několik sester.⁷²⁷

Referentka rovněž sundala kříž z chodby a chtěla jej nahradit světskou výzdobou, o kterou se bude sama starat. Nakonec však ustoupila a svěřila výzdobu domu řeholnicím.⁷²⁸

723 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 76.

724 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 76. Vykupitelky jsou členky Kongregace sester Božského Vykupitele. Kongregaci založila roku 1849 Alžběta Eppingerová řeholním jménem Alfonsa Marie v Alsasku ve východní Francii. Toto řeholní společenství se zaměřuje především na činnost v zdravotnických a sociálních zařízeních. Viz Kongregácia sester Božského Vykupiteľa. Založenie kongregácie [2022-03-17]. <<https://www.sdr.sk/index.php/zalozenie-kongregacie/>>. Tamtéž. *Poslanie komunit* [2022-03-17]. <<https://www.sdr.sk/index.php/poslanie-komunit/>>.

725 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 77.

726 Než došlo k liturgické reformě na Druhém vatikánském koncilu (1962–1965), tak byly homilie pronášeny buď přede mší, nebo po mši, Viz Sacrosanctum concilium (SC) 35. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 144. Také MIKULEC, Jiří. *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*. Praha: Grada, 2013, s. 132.

727 AČKSD. *KK 5 – kronika kongregace (1949–1951)*, s. 263.

728 Tamtéž.

Vzhledem k tomu, že řeholnice bydlely v bezprostřední blízkosti továrny, nevařily si obědy, ale chodily se najíst do závodní jídelny. Ostatní jídlo zařizovala sestra Serafika, která zůstávala ve vile. Dostupné materiály však neuvádějí, proč nechodila do práce.⁷²⁹ Lze se jen domnívat, že byla ušetřena pracovní povinnosti z důvodu seniorského věku.

Dominikánky měly při tomto internačním pobytu velkou oporu ve své představené sestře Bertě Tomkové. Snad díky jejímu chování a vystupování se jí dostalo jisté váženosti i od ostatních řeholnic, které nepatřily do dominikánské rodiny. Představené těchto řeholních společenství ji často žádaly o radu či pomoc. Nejvíce k ní docházela představená anglických panen Margit Absolonová.

V interním dokumentu kongregace, který se zabývá historií dominikánek mezi lety 1939–1989, se navíc dovídáme, že právě tyto dvě řeholnice začaly ve Františkově bojovat proti pracovním směnám o nedělích a svátcích. Vše začalo v den svátku Nanebevstoupení Páně, kdy dominikánky i anglické panny odmítly jít do práce, přičemž argumentovaly, že jim při příjezdu do Františkova bylo řečeno, že „*neděle a svátky si mohou nadpracovat, aby je mohly následně světit*“.⁷³⁰ Církevní referentka Capoušková však tuto argumentaci razantně odmítla. Kvůli tomuto sporu byli posléze na ubytování sester povoláni ředitel továrny, krajský církevní tajemník Tichý a jeden ze členů státní bezpečnosti. Ti všichni se snažili vytvořit na řeholnice nátlak, aby nakonec alespoň na hodinu šly do zaměstnání. Ony však nepovolily, a to i s tím vědomím, že budou nějakým způsobem potrestány. Po tomto incidentu se státní mocí se sestra Berta zúčastnila od 22. června plánovaného školení ve Varnsdorfu, z kterého se však již do Františkova nevrátila. Stejný osud pak stihl i představenou anglických panen, která v doprovodu státní bezpečnosti údajně odjela 28. června na ředitelství textilního podniku. Ten samý den pak byly všechny řeholnice nuceně shromážděny na chodbě vily, kde byly ubytovány, a tam jim bylo krajským církevním tajemníkem Tichým a dalšími státními úředníky oznámeno, že zmiňované sestry byly umístěny do kláštera v Hejnicích, a to na dobu prošetření celé „vzpory“.⁷³¹ Až po nějakém čase byly řeholnice ve Františkově navštíveny sestrou Svatavou⁷³², která byla představenou dominikánek v broumovském klášteře. Od ní se dověděly, že v Hejnicích jsou internovány představené sestry z různých řeholí, aby se omezil jejich vliv na mladší spolusestry. Z této informace také vyplynulo, že žádné vyšetřování neprobíhá, a ani se

729 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 77.

730 Tamtéž.

731 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 78.

732 Viz níže.

nechystá žádný soudní proces. Tyto zprávy u sester způsobily konec nejistoty a jistou dávku úlevy, že zmiňované sestry představené jsou v pořádku a nehrozí jim nějaké velké postihy ze strany státních orgánů. Dominikánky i anglické panny si mimochodem ihned tajně zvolily ve Františkově nové představené, čili jejich řádové struktury byly zachovány.⁷³³

Řeholnice se po této nedobré zkušenosti s úřady nenechaly zastrašit, ba dokonce je to více semknulo v jejich „odbojném“ chování. Sice na slavnosti Všech svatých a Neposkvrněného početí Panny Marie musely jít pracovat, protože tyto dny neměly nadpracované, ale snažily se nadpracovat nedělní směny. Jistým mementem jejich odporu se stal 28. prosinec 1952. Ten den totiž přijel autobus, který je měl zavést do zaměstnání, ale odjel od vily s prázdnou. Takové jednání překvapilo církevní referentku Capuškovou i ostatní úřady. Jak se dočítáme v interním materiálu kongregace, který popisuje tyto historické události, státní orgány se domnívaly, že po „*odstranění jednotlivých představených sester*“⁷³⁴ budou zbylé sestry již poslušné. Opak byl ale pravdou, a tak byly řeholnicím zakázány jakékoliv návštěvy.⁷³⁵

Státní orgány si nevěděly rady, jak toto „odbojné“ chování potlačit. Nebyly to totiž jenom sestry ve Františkově, které nechtěly chodit ve sváteční dny do práce. Za několik málo dní po tomto prosincovém incidentu přijely do Františkova tři školské sestry. Důvodem jejich přemístění z Broumova byl trest za to, že odmítaly ve svátky pracovat.⁷³⁶

V neděli 3. května 1953 sestry opět odmítly nastoupit na pracovní směnu. Rozhodly se tak, i když měly podle interního dokumentu kongregace větší strach z postihu než předtím. Dozvěděly se totiž, že jedna z řeholnic byla za tuto věc odsouzena k pěti měsícům vězení. Po tom, co odjel autobus od vily opět prázdný, chystaly se sestry na nejhorší možný postih. Očekávaly, že budou odsouzeny k trestu odnětí svobody, proto si sbalily všechny své věci, modlily se a čekaly, co bude dál. Dokonce i církevní referentka, která tuto událost nahlásila příslušným orgánům, jistě čekala, že za to bude nějaký trest. Nic se ale nestalo a sestry zde mohly nadále působit.⁷³⁷

Pokud se podíváme do Archivu bezpečnostních složek, kde bychom primárně hledali odpověď na to proč bezpečnostní složky státu proti této poslední organizované „revoltě“ řeholnic ve Františkově nezasáhly, tak jediné, co se v tomto archivu dovíme jsou pouze kusé informace o řeholnicích, které stály na začátku odporu vůči pracovním směnám o nedělích a

733 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 78.

734 Tamtéž, s. 79.

735 Tamtéž.

736 Tamtéž.

737 Tamtéž.

svátcích. Jedná se tedy o dominikánku Bertu (civilním jménem Boženu) Tomkovou a členku Anglických panen Margit Absolonovou. Konkrétně v Archivu bezpečnostních složek se nalézá seznam řeholnic, které byly umístěny a víceméně izolovány od světa v klášteře v Hejnicích. Mezi nimiž nacházíme i dvě zmiňované řeholnice.⁷³⁸ O organizovaném vzdoru řeholnic z Františkova z neděle 3. května 1953, kdy odmítly nastoupit do práce nenacházíme v pramenných materiálech Archivu bezpečnostní složek žádnou zmínku.

Otázkou zůstává, proč řeholnic ve Františkově kvůli této poslední „revoltě“ nebyly nijak ze strany státu potrestány. Lze se jen domnívat, že státní orgány došly k přesvědčení, že jakékoliv postihy řeholnic nemají v tomto případě žádný smysl, protože by mohly vést k ještě většímu odhodlání sester se úřadům postavit. Také to mohlo mít souvislost se změnou politické garnitury, ke které došlo v březnu 1953, kdy velmi krátce po sobě zemřeli vůdce Sovětského svazu Josif V. Stalin a tehdejší československý prezident Klement Gottwald.⁷³⁹

Internace v Hejnicích

V Hejnicích vznikla roku 1952 víceméně izolace. Byly sem totiž vyloženě svezeny především představené řeholnice ze šestnácti řeholních společenství. Celkem se jednalo o 72 sester.⁷⁴⁰ Izolace tedy nepostihla jenom sestru dominikánku Bertu a představenou sestru od anglických panen Margit Absolonovou z Františkova.⁷⁴¹ Do Hejnic byla z kongregace dominikánek převezena i generální představená sestra Kazimíra Havelková a několik představených jednotlivých řeholních domů, celkem 11 dominikánek.⁷⁴² Internace sester byla zdůvodněna vyšetřováním nejmenovaného trestního případu. Takto to bylo některým sestrám pouze oznámeno,⁷⁴³ ale například představená broumovských dominikánek sestra Svatava, která se do Hejnic dostala 28. června 1952, musela podepsat oznámení tohoto znění:

„Ve Vaší činnosti související s Vaším působením, byly zjištěny závažné skutečnosti, které daly podnět k zahájení trestního vyšetřování. V zájmu nerušeného vyšetřování Vám ukládáme, abyste se podle 15 § trestního zákona⁷⁴⁴ odebrala do kláštera v Hejnicích, kde se budete zdržovat až do skončení zavedeného vyšetřování.“⁷⁴⁵

⁷³⁸ Archiv bezpečnostních složek. Fond H. *Signatura H-718-5*, list 1 a 22.

⁷³⁹ ČORNEJ, Petr – POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000, s. 70.

⁷⁴⁰ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 21.

⁷⁴¹ Viz výše podkapitola Františkov.

⁷⁴² MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 21.

⁷⁴³ Tamtéž.

⁷⁴⁴ Jednalo se o § 15 trestního zákona č. 86/1950 Sb., podle kterého orgány činné v trestním řízení pouze posuzovali trestnost konkrétního činu. Viz *Zakonyprolidi.cz. Zákon č. 86/1950 Sb.* [2022-04-09]. <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#hlava3>>.

⁷⁴⁵ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 89

Ubytování bylo velmi podobné „*vyšetřovací vazbě*. *Probíhala kontrola dopisů a zásilek, byl zákaz vycházení.*“⁷⁴⁶ Klášter byl hlídán členy bezpečnostních složek a sestry pracovaly pouze v rámci areálu kláštera. Jednalo se o kuchyňské nebo zahradnické práce, popřípadě byla řeholnicím zadávána práce i z místní továrny, která vyráběla látkové šátky na vývoz do zahraničí.⁷⁴⁷

Přestože měly sestry v hejnickém klášteře⁷⁴⁸ velmi tvrdý režim, státní úřady je nedokázaly obrát o jejich duchovní život. Dokonce by se dalo říct, že na něj měly daleko více prostoru a času než v jiných internačních domech. Vykonávaly pravidelně ranní a večerní modlitbu společně v kapli, během dne si vyhradily čas i na modlitbu růžence a duchovní četbu a denně k nim měl přístup kněz, který sloužil vždy večer mši svatou. Zda mělo praktikování duchovního života a koneckonců i velmi láskyplné chování sester, jak sobě navzájem, tak i k přítomné církevní referentce, nějaký výrazný vliv i na jednání referentky k sestrám, to s jistotou tvrdit nemůžeme. Pravdou však je, že z velmi tvrdé a neústupné církevní referentky Černíkové se postupně stávala dobrá a velmi přátelská žena. To však bohužel asi neuniklo ani úřadům, protože byla po nějakém čase vyměněna.⁷⁴⁹

Dne 22. června 1953 bylo z rozhodnutí úřadů převezeno třicet řeholnic, z nichž sedm bylo dominikánek, do Oseka u Duchcova. Ostatní sestry se tam měly přemístit, podle vyjádření státních orgánů, až tam bude vše k pobytu zařízené, ale nic takového se nestalo. Naopak se v září do Hejnic vrátilo šestnáct řeholnic. Mezi nimi byly i tři dominikánky, a to generální představená sestra Kazimíra Havelková, Berta Tomková a Ludmila Zavadilová. Izolace sester v Hejnicích pomalu končila mezi lety 1954 a 1955, řeholnice byly postupně z tohoto kláštera propouštěny do jejich konventních domů. Například představená kongregace Kazimíra Havelková byla propuštěna do Kokor 24. května 1955, sestra Svatava Býčková jí pak následovala o tři měsíce později. Poslední dominikánka, která opouštěla hejnický klášter až v říjnu 1955, byla sestra Berta Tomková, ale již od konce září toho roku se o klášterní objekt oficiálně staraly Voršilky.⁷⁵⁰

746 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 21

747 Tamtéž.

748 Jednalo se o bývalý františkánský konvent u kostela Navštívení Panny Marie. Viz VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 225.

749 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 90.

750 Tamtéž, s. 94–95.

Internace v Oseku u Duchcova

Řeholnice byly v Oseku u Duchcova ubytovány v cisterciáckém opatství, které bylo po dobu komunistické totality nejprve internačním místem jak pro řeholnice, tak řeholníky. Později se z něj stal charitativní domov jen pro řeholnice a dnes je opět majetkem cisterciáckého řádu.⁷⁵¹

Dominikánky sem byly z Hejnic převezeny, jak už jsme výše zmínili, 22. června 1953, a to spolu s dalšími řeholnicemi. Byly zde doslova hlídány několika členy sboru národní bezpečnosti.⁷⁵² Jejich přestěhování se totiž uskutečnilo ještě v období, kdy opatství fungovalo jakožto internační místo pro mužské i ženské řehole. Z toho důvodu se sestry musely dělit o ubytovací prostory i s padesáti mužskými řeholníky, mezi nimiž byli i tři kněží: „jezuíta P. Smrž, dominikán P. Žálek a salesián P. Kašík.“⁷⁵³

Řeholnice, stejně jako v Hejnicích, nesměly opustit areál kláštera, ale bylo zde značně velké hospodářství, o které bylo potřeba se postarat. Do rozdělení této práce jim kupodivu nikdo nemluvil, ba naopak správce objektu pan Hamala povolil sestrám, aby si práci sami rozdělily. Některé sestry se tedy staraly o provoz hospodářství, jiné o chod klášterní budovy.⁷⁵⁴

Celý pobyt v Oseku pro dominikánky skončil 15. října 1954. Tehdy se některé řeholnice, jak již jsme zmínili v předchozí podkapitole, musely vrátit do Hejnic. Ostatní byly z internace propuštěny do různých charitních domů, které dominikánky stále provozovaly.⁷⁵⁵

Internace v Dolním Lánově

Do Dolního Lánova bylo převezeno z Varnsdorfu 11. února 1952 18 dominikánek. Pracovaly zde v místním textilním závodě, a to až do 10. listopadu téhož roku, kdy byly přestěhovány do Svobody nad Úpou.⁷⁵⁶

Internace ve Svobodě nad Úpou

Ve Svobodě nad Úpou měly sestry podle jejich interních dokumentů sice lepší ubytovací podmínky, neboť nemusely kvůli pracovním povinnostem vstávat již ve čtyři hodiny ráno, ale i zde podle svých slov „musely čelit s velkou pohotovostí náporu zla.“⁷⁵⁷ Pracovaly v místní

751 VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan. Encyklopedie českých klášterů, s. 403–406.

752 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 21.

753 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 94.

754 Tamtéž.

755 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 22.

756 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 19.

757 Tamtéž, s. 19–20.

textilní továrně. Postupem doby bylo ale stále méně zakázek, takže sestry byly povolávány na různé zemědělské práce, jako byla kupříkladu sklizeň lnu, řepy, mrkve a jiných plodin.⁷⁵⁸

Internace v Horním Maršově

Do Horního Maršova přijelo 20. února 1952 21 dominikánek. Byly ubytovány v části této obce s názvem Temný Důl⁷⁵⁹ v bývalém hostinci, jehož taneční sál postupně přebudovaly na kapli. Hned následující den pak byly zaměstnány v místní fabrice⁷⁶⁰, což byla brusírna dřeva s papírnou.⁷⁶¹

Internace v Bílé Vodě

Bývalý filiální dům chudých školských sester Naší Paní tzv. notredamek⁷⁶² v Bílé Vodě⁷⁶³ byl vyloženě centralizační klášter. To znamená, že zde bylo ubytováno 300 řeholnic z deseti řeholních společenství a o jejich duchovní potřeby se starali dva kněží, kteří bydleli v blízkosti kláštera. Řeholní sestry, které zde byly centralizovány, nechodily do žádného zaměstnání. Pracovaly jenom příležitostně během sezónních prací. Až 1956 se staly trvalými zaměstnankyněmi a šily prádlo pro různé charitní domy.⁷⁶⁴

Dominikánky sem přijely spolu s několika křížovými sestrami den po památce Andělů strážných (3. října) 1951. Podle svědectví sester byla z jejich příjezdu nejvíce překvapená místní církevní referentka, která nevěděla, kam sestry ubytovat. Našla se ale jedna prázdná místnost, která byla po nejnutnějších úpravách (především se v ní zatopilo a donesly se lůžkoviny ke spaní) připravena k obývání. Všech šest dominikánek se sem nicméně nevešlo, a tak využily nabídky křížových sester a dvě z nich přespávaly v jejich ložnici.⁷⁶⁵

Při zemědělských brigádách dostávaly sestry naturální mzdu, a to brambory. Ty však dávaly k dispozici křížovým sestrám, které měly na starost vaření pokrmů pro celý klášter. Kromě brambor jim také za tuto službu platily 1000 korun měsíčně.

758 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 71.

759 MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 19.

760 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 75.

761 BITTNER, Linda. *Revitalizace bývalé Dixovy brusírny dřeva s papírnou v Temném Dole*. Diplomová práce fakulty Architektury ČVUT, Praha 2017, Část práce C – Stavebněhistorický průzkum.

762 Viz výše, Ženské řeholní kongregace jako nová řeholní společenství.

763 FOLTÝN, Dušan a kol. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005, s. 140–141.

764 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 68.

765 Tamtéž, s. 67.

Dominikánky nicméně, podle svědectví sester, dlouho neměly žádný fixní příjem, takže se jim uvedená částka velmi špatně platila. Nutno dodat, že nevíme, jak na tom byly finančně řeholnice z jiných zasvěcených společenství.

Změna v tomto ohledu nastala 12. listopadu 1951, kdy referentku Brožovou vystřídal Josef Strouhal. Ten sjednal pro dominikánku Albertu Kvíčalovou placenou práci v klášterní zahradě, a tak měly dominikánky alespoň malý měsíční příjem. Další možnost přivýdělku nastala na jaře 1952, kdy místní lesní správa vyhlásila brigádu na sázení stromků, které se zúčastnila sestra Apolonie. Ta po skončení brigády zůstala zaměstnána v lesní školce, což dominikánkám kromě zvětšení příjmu přineslo i dostatek dřeva na topení v zimních měsících.⁷⁶⁶

Sestry dominikánky mezi léty 1952–1956 dostávaly postupně povolení od státních úřadů odejít z Bílé Vody do filiálních domů kongregace (například do Opavy, Snědovic nebo do Vidnavy).⁷⁶⁷

Internace v Lukově

Lukov ani Svojkov⁷⁶⁸, kterému je věnována další podkapitola, nebyly typické internační domy, které byly popisovány výše. Do Lukova byly sestry přemístěny ze sirotčince v Praze u pražského Jezulátka, který měly dominikánky ve správě od roku 1907.⁷⁶⁹ O svém přestěhování se dozvěděly dopředu, ale podle interních dějin kongregace prý nevěděly, na které místo půjdou. Nakonec byly 8. dubna 1951 po ranní mši převezeny z rozhodnutí státního úřadu pro věci církevní do Lukova u Zlína, kde vykonávaly ošetrovatelskou službu v místním domově seniorů.⁷⁷⁰ Mezi klienty tohoto domu byl dokonce i první salesiánský kněz za tzv. první republiky – P. Ignác Stuchlý.

O celý dům se staraly řeholnice ze tří kongregací⁷⁷¹ a kromě církevní referentky neměl tento domov žádné jiné civilní zaměstnance. Podle svědectví sester dominikánek byla církevní referentka k řeholnicím a k jejich práci velmi vstřícná.⁷⁷² Dominikánky pak z tohoto domu odešly roku 1954, kdy jim státní úřady na žádost generální představené kongregace povolily přesídlit do jejich konventu v Liptále.⁷⁷³

⁷⁶⁶ Tamtéž, s. 67–68.

⁷⁶⁷ Tamtéž, s. 68.

⁷⁶⁸ Viz níže.

⁷⁶⁹ Viz výše podkapitola Praha – Krč.

⁷⁷⁰ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 83–84.

⁷⁷¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 20.

⁷⁷² AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 84.

⁷⁷³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 20.

Internace ve Svojkově

Přestěhování sester do Svojkova se uskutečnilo v květnu 1954. Celkem se jednalo o osm řeholnic, které předtím působily v internačním domě ve Františkově. Zbývající sestry z tohoto domu byly propuštěny do různých dominikánských konventů po republice.⁷⁷⁴

Dominikánky, které přišly do Svojkova, byly spolu se čtyřmi sestrami křížovými zaměstnány v místním domově seniorů, jenž se nacházel na zdejším zámku. Domov vedli dva civilní zaměstnanci, a to manželé Pečivovi.

Civilní personál jim však podle svědectví sester nebyl tak vstřícně nakloněn jako v Lukově, což poznaly hned po svém příjezdu, kdy zjistily, že zde není stálý kněz, mše jsou pouze dvakrát týdně a o nedělích se musí jet na bohoslužbu do Sloupu.⁷⁷⁵ Z toho důvodu se nechtěly ani vybalovat, ale správce objektu přislíbila, že kněze v dohledné době sežene. Po nějakém čase ale sestry zjistily, že státní úřad pro věci církevní, který měl na základě žádosti duchovní službu obstarat, žádnou žádost v tomto směru ze Svojkova neobdržel. Proto si nakonec sestry vše dojednaly samy s farářem ze Sloupu, který nově sloužil mši svatou třikrát týdně, a s panem děkanem z Nového Boru⁷⁷⁶, jenž docházel k sestrám dvakrát týdně. V neděli pak chodily na mši do Sloupu.⁷⁷⁷

Z interního spisu dominikánek zjistíme, že zajišťování mši bylo sice jistou obtíží, ale ve srovnání se stížnostmi paní Pečivové, to nebylo nic hrozného. Ta si například stěžovala, že řeholnice často svoji práci zanedbávají. Dokonce když je jednou přijela navštívit spolusestra Václava, nahlásila to paní správcová jako „neohlášenou návštěvu“ příslušným úřadům a následně to přijeli prošetřovat členové sboru národní bezpečnosti.⁷⁷⁸

Za nějakou dobu byly na sestry podány další stížnosti, a to ze strany klientů. Údajně si totiž stěžovali paní Pečivové, že sestry „*perou jejich prádlo jen jednou za dva týdny, nutí je chodit na mše svaté, dostávají menší porce než dříve nebo že je řeholnice nezdraví.*“ Řeholnice si však

774 Tamtéž.

775 Jedná se o obec Sloup v Čechách, která se nachází přibližně 4 kilometry od Svojkova. Viz *Mapy.cz. Plánování trasy Svojkov – Sloup v Čechách* [2022-04-11]. <[776 Obec Nový Bor je od Svojkova vzdálena přibližně 8 kilometrů. Viz *Mapy.cz. Plánování trasy Svojkov – Nový Bor* \[2022-04-12\]. <\[777 AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s.81–82.\]\(https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&x=14.5763911&y=50.7398560&z=13&rc=9ha59x1bU812fx1nOC&rs=muni&rs=muni&ri=707&ri=1629&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9h1k0x13Pde0QiH5g5JgS5fmEhZUes6h5yeXohSjeiLhwBf68h0T&rut=1>https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&x=14.5763911&y=50.7398560&z=13&rc=9ha59x1bU812fx1nOC&rs=muni&rs=muni&ri=707&ri=1629&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9h1k0x13Pde0QiH5g5JgS5fmEhZUes6h5yeXohSjeiLhwBf68h0T&rut=1></p></div><div data-bbox=\)](https://mapy.cz/turisticka?planovani-trasy&x=14.5885543&y=50.7296838&z=14&rc=9ha59x1bU8eHEm2-&rs=muni&rs=muni&ri=707&ri=1638&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9ha55x1cqjNlhitfflgjwgZUGZxepf600EhRlgRkhSI>https://mapy.cz/turisticka?planovani-trasy&x=14.5885543&y=50.7296838&z=14&rc=9ha59x1bU8eHEm2-&rs=muni&rs=muni&ri=707&ri=1638&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rup=1%3B9ha55x1cqjNlhitfflgjwgZUGZxepf600EhRlgRkhSI></p></div><div data-bbox=)

778 Tamtéž.

nebyly vědomy žádné závažnější chyby z jejich strany, rovněž neslyšely sebemenší výtku ohledně péče přímo od klientů. Celou záležitost řešili tři úředníci z krajského národního výboru v Liberci. Bylo ujednáno, že prádlo se bude prát opravdu jen jednou za 14 dní a sestry nebudou klientům vnucovat své náboženské přesvědčení.⁷⁷⁹

Po mnoha dalších neshodách s paní správkyní se dominikánky rozhodly k 31. srpnu 1954 podat výpověď. Krajský národní výbor ji odmítal přijmout, a to i po čtrnáctidenní výpovědní lhůtě. Svůj postoj argumentoval tím, že nemá za sestry dostatečnou náhradu. Stejně odpovědi od krajských úředníků se sestrám dostalo i 23. září.⁷⁸⁰ K propuštění dominikánek z této služby nakonec došlo 29. října 1954. Sestry pak byly ubytovány již v konventních domech kongregace: Broumově, Snědovicích a Střelcích.⁷⁸¹

⁷⁷⁹ Tamtéž, s. 82–83.

⁷⁸⁰ Tamtéž, s. 83.

⁷⁸¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester Dominikánek*, s. 20.

5. Konventy, které nepřerušily svoji činnost

Po nástupu komunistů k moci však některé konventy dominikánek nebyly zrušeny a mohly nadále fungovat. Jednalo se o řeholní domy, kde se sestry staraly o osoby se zdravotním postižením nebo o seniory. Jednalo se především o Liptál, Víceměřice, Střelice, Jesenec, Kokory a Opavu.⁷⁸² Mimo tyto domy pak nadále byl v provozu dům pro osoby se zrakovým postižením v Praze na Smíchově tzv. Palata, pražská růžencová výrobní a konvent v Mukařově.⁷⁸³

Sirotčinec v Liptále

Od roku 1907 zde dominikánky měly ve správě sirotčinec, a také školy různého vzdělávacího stupně. Dominikánkám se dařilo postupně svoji činnost v rámci konventu neustále rozšiřovat, a to především koupí dalších obytných budov z okolí. Mohly tedy především navyšovat kapacitu sirotčince.⁷⁸⁴

Vznikem protektorátu Čechy a Morava (15. března 1939) a následně druhou světovou válkou byl tento rozkvět zastaven a přišlo hned několik omezení. Kvůli lístkovému a přidělovému systému dostával sirotčinec jen přesně stanovené množství potravin a jiných surovin. To se samozřejmě odrazilo na jeho provozu. V roce 1939 měl sirotčinec 75 chovanců, o které se staralo 29 sester. Tento počet chovanců byl v následujícím roce stanoven jako „stropový“, takže se po celou dobu války nepřijímali noví klienti. Samotné rozhodnutí bylo logické i z finančních důvodů. Konvent totiž nedostával takové peněžní prostředky od státních i církevních organizací jako v mírové době. Navíc byly zakázány jakékoliv dobročinné sbírky, z kterých měly dominikánky každý rok určitou část příjmu na provoz sirotčince.⁷⁸⁵

V roce 1942 vznikl v hlavní budově konventu „KLV Lager“ pro německé děti.⁷⁸⁶ Tím došlo ke zrušení obecné školy, kterou právě dominikánky v hlavní budově konventu provozovaly. V domě pak bydlely děti, které přijely z Hamburгу, a to i se svými učiteli, nicméně sestry, které měly pedagogické vzdělání, byly zařazeny do personálu KLV. Dále jedna dominikánka se starala o hospodářskou stránku KLV a tři řeholnice zde působily jako kuchařky. Toto obsazení

⁷⁸² AČKSD. DP 1 – Pamětní spis, s. 33.

⁷⁸³ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 128.

⁷⁸⁴ AČKSD. *Dějiny – Liptál*, s. 2–54.

⁷⁸⁵ Tamtéž, s. 58–59.

⁷⁸⁶ KLV Lager byl plným názvem „*Erweiterte Kinderlandverschickung*.“ Jednalo se o program německé nacistické vlády, jehož cílem bylo vyslání dětí do táborů na „venkov“ neboli dál od válečných bojů, kde by byly vychovávány v nacionalisticko-socialistickém pojetí. Viz ŠUSTROVÁ, Radka. Pro výcvik a ochranu německých dětí!: zřizování táborů KLV na území Protektorátu Čechy a Morava. In: *Securitas imperii*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů Sv. 18/1, (2011), s. 200–225.

si však plně vyžádaly německé úřady na generální představené kongregace. Skupinky dětí se ale po nějakém čase (rok, půl roku, tři týdny) vždy vystřídaly. Kromě KLV zřídily české úřady po domluvě s řeholnicemi i „útulek“ pro české děti, jejichž matky chodily denně do práce. Mimo tyto nově zřízené instituce nadále fungoval bez přerušení sirotčinec.⁷⁸⁷

Ke konci války na jaře 1945 zažil Liptál tuhé boje mezi německou a osvobozující armádou, takže se dominikánky na pár dní i se svými svěřenci schovaly do sklepení svých konventních budov. Samotné boje nejvíce odnesla hlavní konventní budova. Dominikánky tedy po návratu z úkrytu měly co opravovat. Do měsíce však byla obyvatelná a řeholnice opět mohly obnovit svoji zdejší činnost. Po válce se však sestry setkaly s novými obtížemi ve své činnosti. Na místo nacistických úředníků totiž nastoupili jiní, kteří církevnímu školství nepřáli. V případě liptálské školy to byl jak místní národní výbor, tak okresní národní výbor. Místní národní výbor chtěl budovu řeholnicím zabavit a otevřít v ní novou měšťanskou školu. Plán byl nepřímo podporován právě okresním národním výborem, který vydal povolení k provozování této školy. Zároveň i v blízkých vsích byly otevřeny rovněž nové měšťanské školy. Tím se dominikánky ocitly ve velmi konkurenčním prostředí a musely vyloženě o žáky bojovat. Přes všechny tyto svízelné situace, dominikánky uhájily svůj nárok na vlastnické právo budovy a otevřely po válečné přestávce svoji soukromou měšťanskou školu. Jelikož měly na rozdíl od veřejných škol dominikánky ve svých osnovách náboženskou výchovu, mnoho rodičů, a to i ze širokého okolí, se nakonec rozhodlo zapsat své děti právě na „měšťanku“ k dominikánkám. Boj o školu nicméně vůbec neutichl právě naopak. Okresní školní výbor žádal dominikánky o doložení „*počtu zapsaných školních dětí, zprávu o zařízení školy a (konventního) domu, o výši nákladů na udržování školy, učitelských sil a na různá školní zařízení*.“⁷⁸⁸ S podáním zprávy však neměly dominikánky sebemenší problém. Dokonce ve zprávě popsaly celý spor s místním i okresním národním výborem ze svého pohledu.⁷⁸⁹ Okresní ani místní národní výbor se ale nechtěly vzdát a hledaly další možnosti, jak dominikánkám v jejich práci uškodit. Proto před letními prázdninami se snažily žáky nalákat, aby další školní rok absolvovaly ve státní veřejné škole. Proti této skryté agitaci se nicméně postavili jak samotní rodiče žáků, tak „*katolická obec Všemina*,“⁷⁹⁰ jenž se písemně postavila na stranu pobouřených rodičů. Kromě toho nechtěly úřady dominikánkám dovolit vydat pro žáky v posledním ročníku „*propouštěcí vysvědčení*,“⁷⁹¹

⁷⁸⁷ AČKSD. *Dějiny – Liptál*, s. 62–63.

⁷⁸⁸ Tamtéž, s. 69–70

⁷⁸⁹ Tamtéž, s. 70.

⁷⁹⁰ Tamtéž, s. 72.

⁷⁹¹ Tamtéž.

ale nakonec byl školní rok 1945/1946 úspěšně završen.⁷⁹² Následující dva školní roky již místní ani okresní národní výbor do chodu školy nijak nezasahovaly.

Problémy nastaly až po únorovém převratu v roce 1948. Slibný začátek školního roku 1948/1949 byl ukončen po prvních devíti dnech. Dne 9. září 1948 přijeli do Liptálu členové okresního akčního výboru spolu s úředníky okresního školního výboru. Vyžádali si soupis školního majetku, ředitelku školy sestru Jeronýmu Čihalovou s okamžitou platností odvolali z funkce a samotnou školu zavřeli. Na její místo se nastěhovala veřejná státní škola, a to i s pedagogickým personálem. Jediné, co sestrám nezabraly, byly „*dvě hovorny a kuchyně*“⁷⁹³ v přízemí školní budovy. Zároveň jim bylo povoleno vyučovat náboženskou výchovu, ale jen jako zástup za nemocného místního faráře Zrůnka. Zavření školy mělo za následek snížení počtu dominikánek v Liptále, neboť některé byly odvolány generální představenou kongregace do jiných konventů. Toto rozhodnutí logicky vyplynulo z nově nastolené situace, protože se zmenšil i stav ubytovaných dětí v sirotčinci. Tam totiž nepobývaly jen sirotci, ale i žáci, kteří do školy dojížděli a pouze na víkend se vraceli domů.⁷⁹⁴

Dominikánky se po zavření jejich školy začaly ještě více věnovat výchově dětí v sirotčinci. Během roku 1949 se tedy řeholnicím podařilo uspořádat jak duchovní cvičení pro svěřence, které vedli kněží ze salesiánské komunity ve Fryštáku⁷⁹⁵, tak i pro sebe, které vedl dominikán Antonín Čala. Dále dominikánky zde hostily visitaci z olomouckého arcibiskupství, ale také arcibiskupského komisaře P. Cinka, který byl rovněž nově ustanoven superiorem České kongregace sester dominikánek. Cílem jeho návštěvy bylo především vyjádření podpory v činnosti, kterou dominikánky zde denně odváděly. Státní úřady totiž dělaly v roce 1949 časté inspekce v liptálském filiálním domě a řeholnice se pochopitelně bály, že sirotčinec bude brzo zrušen. Kontroly však byly pouhým začátkem „boje“ o udržení sirotčince. Ten se naplno rozjel v srpnu 1949. Okresní školní výbor ve Vsetíně navrhl uzavření domova pro děti a mládež. Proti tomu se však razantně postavily jak dominikánky, tak rodiče, jejichž děti zde byly ubytovány jako na internátě kvůli školní docházce. Snažily se svůj pohled na věc přednést okresnímu školnímu inspektorovi, ale nikdy ho nezastihly přítomného na úřadě. Do toho bylo vydáno prohlášení krajského i okresního národního, že sirotčinec bude v nejbližších dnech uzavřen. S tím se však skupina rodičů i řeholnic nechtěla jen tak smířit, a proto chtěly osobně přednést stížnost na ministerstvu školství. Místní úřady snad, aby zklidnily situaci, vydaly 24. srpna nové

⁷⁹² Tamtéž.

⁷⁹³ Tamtéž, s. 76.

⁷⁹⁴ Tamtéž.

⁷⁹⁵ Obec Fryšták se nachází ve Zlínském okrese a stejnojmenném kraji. Viz [Mapy.cz. Fryšták](https://mapy.cz/Fryšták) [2023-06-19]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=3058&x=17.6735996&y=49.2941939&z=12>>.

tiskové prohlášení, podle kterého nebudou zasahovat do chodu domova pro děti a mládež po celý následující rok. O šest dní později 30. 8. 1949 ale přijel do Liptálu okresní školní inspektor v doprovodu vedoucí okresní sociální péče, aby se podívali na jednu z budov sirotčince, kterou obývaly dívky. Měl se z ní totiž nově stát domov pro seniory. Strach ze zabrání sirotčince ze strany státu se tedy mezi řeholnicemi objevil nanovo. Dne 1. září se do Liptálu navrátila internátní mládež v dobré víře, že zde mohou opět bydlet následující školní rok. Okresní i krajský národní výbor však šel velmi tvrdě za svým cílem uzavření domova pro děti a mládež. Vůbec nechtěly s dominikánkami vyjednávat o jiné možnosti. Snad jediný ústupek učinila až po několika dnech vedoucí okresní sociální péče, která pouze přislíbila zachování domova pod podmínkou, že v něm budou vychováváni pouze sirotci. Takže svěřenci, kteří zde pobývali jako na katolickém internátu, se museli navrátit domů ke svým rodičům. Tím však nejistota nad provozováním výchovné instituce dominikánek zdaleka neskončila. Až po dlouhých jednáních krajského a místního národního výboru, katolické charity, zástupců jak generálního úřadu kongregace, tak místního konventu bylo dohodnuto následující:

„1. Ústav sester dominikánek v Liptále bude proměněn na ústav pro děti debilní [...]. 2. Ponocná škola pro tyto děti bude umístěna v zámecké budově. 3. ONV⁷⁹⁶ na Vsetíně se postará o zajištění pozemku (patřícího sestřím!) za ústavem pro potřeby domova [...]. 4. Děti jež jsou dosud v ústavě budou rozpuštěny a umístěny v okres. Dětských domovech [...]. 5. Rozmístění dětí normálních a umístění dětí debilních bude prováděno zároveň, a to tak, aby ústav nebyl neobsazen [...].⁷⁹⁷

Následně v listopadu se začaly budovy sirotčince rekonstruovat a upravovat, aby mohlo dojít k 1. lednu 1950 k otevření domova pro osoby s mentálním postižením. Státní úřady nicméně počítaly s tím, že i když se promění obyvatelé této instituce, tak k personální změnám nedojde. Z toho důvodu vyzvaly řeholnice, které chtěly vyučovat děti s mentálním postižením i v pomocné škole, aby úředně přešly jako zaměstnankyně pod krajský národní výbor.⁷⁹⁸ Domov pak měly sestry ve správě do roku 1957. Toho roku zde řeholnice ukončily svoji činnost a byly přestěhovány do komunit dominikánek v Bojkovicích a Hodoníně.⁷⁹⁹

Ústav sociální péče ve Víceměřicích

Konvent vznikl v roce 1924, kdy místní zámek pro účely vzniku domova osob s mentálním postižením odkoupila od československého státu Česká kongregace sester dominikánek. Zámek

⁷⁹⁶ Okresní národní výbor (pozn. P. W.).

⁷⁹⁷ AČKSD. *Dějiny – Liptál*, s.80–82.

⁷⁹⁸ Tamtéž, s. 82.

⁷⁹⁹ Tamtéž.

a další pozemky k němu patřící byl totiž na podzim roku 1921 Státním pozemkovým úřadem na základě zákona o zrušení šlechtických titulů⁸⁰⁰ a pozemkové reformy⁸⁰¹ zabaven původním majitelům, jimiž byli Metternichové.⁸⁰²

S finanční pomocí státních i církevních úřadů a bankovních půjček se dominikánky pustily do rekonstrukce zámku, aby z něho vznikl důstojný ústav sociální péče. Ten započal svůj provoz v listopadu 1924, kdy sem přijeli první klienti z přeplněného domova sociální péče ve Střelcích, který kongregace rovněž spravovala. Na začátku zde bylo osmnáct mladých mužů, kteří dorazili spolu s dominikánkou Dyonisiou, jenž je měla na starosti. Brzy se však zprávy o tomto novém ústavu sociální péče dostaly do povědomí široké veřejnosti a počet chovanců i personálního obsazení se začal velmi rychle navyšovat. Na podzim roku 1925 se již jednalo o 32 klientů a o tři roky později (r. 1928) se počet navýšil na 59 osob se zdravotním postižením. V tom roce bylo rovněž otevřeno i ženské oddělení a jelikož byl počet klientů opravdu vysoký, státní správa začala na provoz domu pravidelně přispívat v řádu několika deseti tisíci korun. Mimo tyto finanční subvence byl chod ústavu zajištěn i polním hospodářstvím, chovem vepřů, drůbeže a skotu na pozemcích, které k domovu přináležely.⁸⁰³

Život konventu ani ústavu sociální péče nijak výrazně nenarušila ani druhá světová válka. Dokonce na podzim 1939 bylo zde ubytováno 38 nových klientů. S narůstající intenzitou válečných bojů chovanců ve víceměřickém ústavu přibývalo, protože jiné sociální a zdravotnické instituce musely uvolnit své kapacity pro raněné či jinak handicapované vojáky. Z tohoto důvodu v roce 1943 udělaly státní úřady z víceměřického ústavu pobočku kroměřížského domova pro seniory, takže dominikánky se od té chvíle staraly jak o stávající klienty, tak o nově přivezené osoby v důchodovém věku. Počet klientů se tímto rozhodnutím navýšil na 120 osob. Toto číslo však nebylo konečné, neboť o rok později zde bylo ubytováno až 305 klientů.

Dosti těžkým bojovým situacím byly Víceměřice vystaveny až ke konci dubna 1945, kdy nad obcí probíhaly i letecké souboje. Do toho 29. dubna se sovětská armáda objevila v blízkých Nezamyslicích a postupovala stále kupředu. Jakoby zázrakem se řeholnicím ani jejich chovancům nic nestalo, přestože se nemohly nikam jinam ukrýt, čili po celou dobu, kdy byly slyšet válečné boje, zůstaly dominikánky i klienti zavření v prostorách ústavu. Tentýž den se

⁸⁰⁰ Jedná se o zákon 61/1918 Sb., jímž se zrušily šlechtické řády a tituly. Viz TYL, Tomáš. Zákon 61/1918 Sb. aneb Spravedlnost pro každého!. In: *Časopis pro právní vědu a praxi* 2004, Roč.12, č.4, s. 333–341.

⁸⁰¹ Jednalo se o pozemkovou reformu v Československu, která probíhala v letech 1919–1935. Viz např.: FROLEC, Ivo, ed. *Československá pozemková reforma 1919-1935 a její mezinárodní souvislosti, Sborník z příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 21. a 22. dubna 1994*. Uherské Hradiště 1994.

⁸⁰² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny ústavu k 50 letému trvání (Víceměřice) 20. stol., s. 2–4.

⁸⁰³ Tamtéž, s. 6–13.

opravdu na ústavním dvoře objevili první sovětští vojáci, kteří zabrali první podlaží ústavu a odtud se bránili útokům německé armády. Dne 4. května proběhla výměna armád, kdy na místo sovětské přišla rumunská, a ta v klášteře byla až do 8. května, kdy došlo k ukončení bojů.⁸⁰⁴

Po válce se musela budova značně opravit, protože se přece jen stala obětí osvobozovacích bojů. V rámci rekonstrukce se podařilo sehnat nové kuchyňské spotřebiče, které velmi ulehčily práci při přípravě jídel. Přece jen dominikánky musely každý den připravit pokrm pro všechny klienty, kterých bylo na konci války 320. Počet sice v krátké době poklesl, ale nebylo to nijak výrazné, respektive chovanci, kteří museli za války nuceně opustit psychiatrickou léčebnu v Kroměříži, se opět mohli navrátit. Zároveň s koncem války bylo obnoveno církevní školství, takže generální představená kongregace si vyžádala z Víceměřic 11 sester a poslala je do různých filiálních domů, kde obnovily školy, jež tam dominikánky spravovaly před válkou. Došlo tedy k určitému personálnímu oslabení víceměřického konventu.

Mezi další velké změny můžeme započítat i vznik nového konventu v Nezamyslicích. Místní klášter převzaly dominikánky, a to na přání olomouckého arcibiskupa. Jednalo se o budovu, která patřila řeholním sestrám sv. Hedviky, které po válce klášter opustily. Dominikánky se zde usídlily v polovině roku 1945 a začaly se stavebními úpravami s vizí, že budova bude fungovat jako sirotčinec pro místní děti. Mimoto se sem nastěhovalo i 40 klientek v seniorském věku, které pobývaly do té doby ve Víceměřicích. V prosinci 1945 se však sestry sv. Hedviky přihlásily k vlastnickým právům k tomuto klášteru a dominikánky ho musely i s chovanci vyklidit. Je však potřeba dodat, že se arcibiskupství s dominikánkami alespoň finančně vyrovnalo, neboť jim dodatečně zaplatilo náklady vzniklé stavebními úpravami.

Samotnému ústavu i konventu se v poválečné době vcelku velmi dobře dařilo. Dominikánky zakoupily další domek se zahradou. Nechaly vykopat novou studnu, obhospodařovaly i mlýn. Znovu otevřely pro chovance pomocnou školu, zde jim ve výuce pomáhal jistý pedagog dr. Popelář, jehož vzdělávací koncept byl zaměřen na praktickou stránku života respektive, aby žáci, kteří měli většinou mentální postižení, mohli a uměli bez nějakých velkých problémů se začlenit do společnosti a normálně pracovat. Dokonce se na jeho vyučovací koncept jezdily dívat dominikánky a jejich studentky z jiných konventů. Rozvoj víceměřického konventu a její pomocné školy nebyl zastaven ani po nástupu komunistického režimu v roce 1948. Důkazem toho byl i souhlas ministerstva zemědělství k ponechání 20 hektarů půdy konventu, aby jej mohli svěřenci, kteří byli zběhlí v zemědělské činnosti, nadále obdělávat.⁸⁰⁵

⁸⁰⁴ Tamtéž, s. 27–28 a 40–42.

⁸⁰⁵ Tamtéž, s. 43–48.

Bohužel i tento konvent spolu s ústavem sociální péče byl vystaven zanedlouho represím totalitního režimu. Již v roce 1950 byla pomocná škola z rozhodnutí státu zavřena a do ústavu byly navezeny osoby se středním až těžkým mentálním postižením.⁸⁰⁶ O rok později převzala domov do správy Česká katolická charita.⁸⁰⁷ V roce 1960 nastala pro dominikánky další změna, kdy místo charity převzal dům do správy sociální odbor Okresního úřadu v Prostějově, polního hospodářství se ujalo místní JZD a hospodářská zvířata byla prodána. Dominikánky i s chovanci pak byly přestěhovány do jedné z hospodářských budov, která jim dříve patřila. Řeholnice se snažily starat a učit své svěřence například výrobě proutěných košíků až do roku 1982. Kvůli stáří a úbytku fyzických sil řeholnic bylo generální představenou rozhodnuto o ukončení činnosti dominikánek ve Víceměřicích. Zdejší řeholnice pak byly přemístěny do jiných konventů kongregace.⁸⁰⁸

Ústav sociální péče ve Střelcích

Jak již víme, dominikánky zde zakoupily místní zámek, aby ulehčily přeplněnému konventu v Brně na Veverí, a také přemístily chovanky z ústavu pro osoby s mentálním postižením v Lomnici u Tišnova. Dům, kde ústav sídlil, byl totiž ve špatném stavu, neboť se v něm držela abnormální vlhkost. Konvent tedy fungoval od svého začátku jako domov pro děti a mládež s mentálním postižením. Součástí domu byla také pomocná škola, kde se chovanci vzdělávali.

Za druhé světové války fungoval tento ústav sociální péče bez nějakého velkého omezení, ale z rozhodnutí ministerstva školství musela pomocná škola přejít pod státní správu, což vedlo k tomu, že do vedení školy byli přijati civilní zaměstnanci, a to třeba jen formálně. V případě Střelce to znamenalo, že školu úředně vedl i za ní vystupoval jistý Josef Pořízek, který byl „*odborným učitelem hlavní chlapecké školy*“⁸⁰⁹ v obci Kounice.⁸¹⁰ Dva roky před koncem války byli někteří chovanci převezeni do Víceměřic, jiní do podobného ústavního zařízení v Kelči a část si odvezli rodiče domů. Důvodem tohoto snížení počtu klientů bylo otevření

⁸⁰⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 10–11.

⁸⁰⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny ústavu k 50.letému trvání (Víceměřice) 20. stol.*, s. 52.

⁸⁰⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 11.

⁸⁰⁹ AČKSD. *D 23 – Střelice*, s. 1 a 3.

⁸¹⁰ Patrně se jedná o město Dolní Kounice, které se nachází v okrese Brno – venkov v Jihomoravském kraji, což je blízko Střelce. Obec Kounice se totiž nachází v okrese Nymburk ve Středočeském kraji. Viz *Mapy.cz. Dolní Kounice* [2023-06-27].

<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=5752&ds=1&x=16.4626184&y=49.0748615&z=13>>. Tamtéž. *Kounice* [2023-06-27].

<<https://mapy.cz/zakladni?q=%20Kounice&source=muni&id=4099&ds=2&x=14.8554817&y=50.1168363&z=13>>.

v prostorách střelického zámku KLV tábora pro německé děti, proto řeholnice se svými svěřenci mohly obývat pouze jednu místnost v blízké hospodářské budově. KLV táborem prošly tři turnusy německé mládeže. Jako první sem přijeli studenti i s profesory z jednoho berlínského gymnázia. Ti zde byli ubytováni jen od března do začátku dubna 1944. Poté je vystřídal 58 dívek s pětičlenným pedagogickým doprovodem. Dodejme jen, že sice KLV tábor zabral většinu místností konventu dominikánek, ale regulérně se platil řeholnicím nájem za využití prostor a dominikánky měly na starost vaření jídel a zajištění pořádku v celém areálu. Poslední turnus nastoupil do Střelice v únoru 1945, ale s postupujícím koncem války, byl tento KLV tábor ukončen 3. dubna 1945.

Osvobozovací boje začaly ve druhé polovině dubna 1945, kdy 16. 4. přestaly jezdit vlaky a došlo k pozastavení poštovních služeb. Následně o dva dny později se dominikánky i s chovanci a místním knězem ukryly do krytu, který měly řeholnice z nařízení zemského úřadu vybudovaný ve sklepení konventu od roku 1941. Mezitím vypukly boje mezi německou a osvobozovací armádou. Dne 19. 4. 1945 se na nádvoří zámku Střelice objevila první skupina sovětské armády. Ta napřed prozkoumala zámecké prostory, zda se tam neukrývají němečtí vojáci a posléze sem přijel celý rudoarmějský konvoj, který zde umístil vojenskou základnu a připravil se na další boje. Ty velmi záhy pokračovaly, proto se z přízemí konventu ze dne na den stala polní nemocnice. Smutnou skutečností bylo, že řeholnice byly často v noci od vojáků přepadávány a okrádány o různé věci. Po několika takovýchto incidentech bylo řeholnicím přislíbena vojenská stráž objektu, přesto se v té době sestry ze strachu moc nevyspaly.⁸¹¹ Bohužel z dostupných archivních dokumentů se nedovíme, zda přepady dělali němečtí nebo sověští vojáci.

Konec války pro střelický konvent nastal až 12. května 1945, kdy byla polní nemocnice a pacienti v ní transportováni do fakultní nemocnice v Brně. V objektu konventu bylo ubytováno v jedné hospodářské budově ještě několik vojáků, kteří se starali o krávy, jejichž mlékem zásobovali polní nemocnici v obci Troubsko.⁸¹² Vojáci pak odsud odešli v polovině června 1945. Mezitím se řeholnice pustily do úklidu a snažily se dát střelický zámek do původního stavu, neboť v důsledku osvobozovacích bojů utrpěl celý areál značných škod, které byly zhruba vyčísleny na 300 000 korun.⁸¹³

⁸¹¹ AČKSD. D 23 – *Střelice*, s. 4–5.

⁸¹² Obec Troubsko se nachází okrese Brno – venkov, v Jihomoravském kraji. Viz *Mapy.cz. Troubsko* [2023-06-30]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=5845&x=16.5000641&y=49.1728929&z=13>>.

⁸¹³ AČKSD. D 23 – *Střelice*, s. 5.

V následující dvou letech po válce dominikánky velmi rychle obnovily chod domova pro osoby se zdravotním postižením. Podařilo se jim též znovu otevřít a plně naplnit pomocnou školu s 32 žáky, přičemž otevřely i jeden ročník přípravné třídy. Na podzim roku 1948 v důsledku komunistického převratu však přešla škola nuceně pod státní správu a ze sester se staly státní zaměstnankyně.

Ústav sociální péče se formálně proměnil na „*zvláštní dětský domov*“⁸¹⁴ a byl zpočátku částečně financován krajským národním výborem a Charitou, ale největší část měli za své děti platit jejich rodiče. Takto nastavené financování domova nicméně velmi vážlo a řeholnice i jejich klienti často měli nedostatek peněz na zajištění základních životních potřeb. Vše se změnilo v březnu 1951, kdy byla ustanovena státní zaměstnankyně, která zodpovídala za chod instituce. Jednalo se o Josefu Vyskočilovou, která stejnou funkci vykonávala ve zvláštním dětském domově v Boskovicích, ale ten byl státem uzavřen a zbývajících dva klienti přijeli i s paní Vyskočilovou do Střelice. Následně přešel domov plně pod správu krajského národního výboru, který měl za úkol zabezpečit, a to i finančně jeho provoz. Došlo také ke zdravotnímu pojištění všech klientů, a tudíž jejich pobyt byl pro ně i jejich rodiny zcela bezplatný. S tímto přechodem instituce pod státní správu bylo spojeno i navýšení financí na hmotné zajištění domu, proto se nakoupil i nový nábytek a v roce 1952 byla provedena i rekonstrukce objektu. V tomto ohledu se například vyměnila okna jedné hospodářské budovy, došlo k zvětšení prostoru pro sociální zařízení nebo byla postavena vybavená dílna.⁸¹⁵

Střelický zvláštní dětský domov fungoval bez nějakých dalších změn až do roku 1957. Během těchto let byla v areálu otevřená i čtyřtřídní zvláštní škola, která byla rozdělená do osmi ročníků. Počet chovanců se postupem času navýšil na 73, proto se upravily i pokoje v zámku pro jejich ubytování a několik sester bydlelo v nově zrekonstruované hospodářské budově. Kromě řeholnic zde vyučovali i dva civilní zaměstnanci, kteří zde měli státem nařízené místo, jejich velkou nevýhodou však bylo, že neměli vysokoškolské vzdělání ve speciální pedagogice. Jeden byl středoškolským pedagogem a druhý měl vystudovanou odbornou defektologii.⁸¹⁶ Ten tedy měl alespoň teoretickou znalost o různých druzích zdravotních postižení, s kterými se mohl ve střelickém domově setkat.

Na podzim 1957 dostaly najednou všechny řeholnice výpověď. Nikdo však nevěděl z jakého důvodu, a to ani civilní vedoucí dětského domova. Za několik dní nato se k celé situaci

⁸¹⁴ Tamtéž, s. 6.

⁸¹⁵ Tamtéž, s. 6–7.

⁸¹⁶ Defektologie je vědní obor zabývající se výchovou a vzděláváním osob s různým zdravotním postižením. Srv. Dictionary American psychological association.org. *Defectology* [2023-07-01]. <<https://dictionary.apa.org/defectology>>.

vyjádřil krajský národní výbor s tím, že nemá v úmyslu dominikánky poslat na jiné místo, ale naopak se ze „zvláštního dětského domova“ má stát ústav pro osoby s těžkým mentálním postižením. Z toho důvodu klienti dětského domova měli být přestěhováni do dětského domova v Bojkovicích a do Střelice byli přivezeni noví chovanci. Než však tito lidé přijeli, musel se dům upravit tak, aby se jim nic nenadálého nestalo. Bylo zhotoveno zábradlí na ochozu domu, do všech oken se instalovaly mříže nebo se udělaly bezbariérové úpravy koupelen. Následně nastěhování těchto klientů se událo v lednu 1958. Zároveň se určitou dobu spekulovalo nad tím, kdo převezme správu nad ústavem. Nakonec zůstal v dikci krajského národního výboru, ale místo školského odboru, který úředně spravoval zvláštní dětský domov, přešel dům pro osoby s mentálním postižením pod sociální odbor. Civilní správkyňe, která sem byla v roce 1951 dosazena, zůstala stejná.⁸¹⁷

Do domova sociální péče nastoupilo během dvou měsíců 70 svěřenců, a tím došlo k plnému navýšení kapacity ústavu. Jednalo se o hochy, kteří byli rozděleni do čtyř skupin, a to podle věku a mentálních schopností. Řeholnice při tomto dělení například zjistily, že ne všichni svěřenci jsou nevzdělatelní, tak jak to měli napsáno ve své dokumentaci. Kupříkladu ve třetí a ve čtvrté skupině byli chlapci, kteří byli schopni zastat určitou práci pod dohledem. Většina z nich však vyžadovala prakticky 24 hodinovou péči sedm dní v týdnu.⁸¹⁸

Přes tuto náročnou péči se řeholnice snažily chlapcům zajistit co nejpestřejší život proto, pokud to bylo možné, jezdily s nimi na různé výlety, dělaly i divadelní představení nebo o prázdninách dokázaly zorganizovat i měsíční pobyt na brněnské přehradě. K tomu jen dodejme, že pobytu se zúčastnili ti svěřenci, kteří neodcestovali v této době domů k rodičům, neboť na tuto delší návštěvu domova dostávali klienti prakticky povolení jen jednou do roka.

Uvolnění poměrů a větší péče o klienty, a to i ze zdravotního hlediska, přišla v šedesátých letech, kdy svěřenci byli vyšetřeni i psychiatrem či psycholožkou. Postupem času se v ústavu vyhradil i jeden pokoj pro lékaře. Navyšovaly se však i počty civilních zaměstnanců, kdy v roce 1967 bychom zde napočítali 70 klientů, 23 řeholních sester a 11 civilních zaměstnanců. Bohužel toto příznivé uvolnění politických poměrů v zemi, které také přineslo časté návštěvy kněží z dominikánského řádu nebo biskupa Karla Skoupého, bylo náhle ukončenou invazí vojsk varšavské smlouvy do Československa 21. srpna 1968. Přesto se dominikánky snažily nadále poskytovat svou péči klientům, jak nejlépe uměly.⁸¹⁹

⁸¹⁷ AČKSD. D 23 – Střelice, s. 9.

⁸¹⁸ Tamtéž, s. 10–11.

⁸¹⁹ Tamtéž, s. 11–19.

Dokonce se v roce 1971 zdálo, že dojde k navýšení místních sester, protože dostaly úřední povolení ke stavbě nového konventního domu ve Střelcích, kam se měly přemístit dominikánky, které byly do té doby v broumovském klášteře. Po ukončení stavby přijel však na místo úředník odboru výstavby z okresního národního výboru, vyžádal si klíče a stavbu zapečetil. Řeholnice se pak domáhaly úřední cestou získat budovu zpět k vlastnímu užívání, ale ze strany okresního národního výboru nedostaly žádnou odpověď.⁸²⁰

Během následujících let se již nenavýšoval počet řeholnic ve Střelcích, ba naopak se zvyšoval počet civilních vychovatelek a zdravotních sester. V roce 1976 měly do místní kaple povolený přístup pouze dominikánky a místní kněz s tím, že se v brzké době vybuduje nová kaple. Ta byla o dost menší, prakticky se tam vešly jen řeholnice a sloužící kněz, sem tam se však do kaple tajně dostali i klienti ústavu. V roce 1983 rozhodla generální představená o uvolnění stávajících řeholnic z jejich služby. Sestry pak oficiálně ze Střelců odešly 30. června 1984. Po „sametové revoluci“ byl dominikánkám střelický konvent opět navrácen, a to i s budovou, kterou si zde postavily na začátku sedmdesátých let minulého století.⁸²¹

Je zde na místě připomenout, že střelické dominikánky se po celou dobu snažily o křesťanskou výchovu svých svěřenců, proto většinou jednou do roka alespoň několik z nich přistoupilo k prvnímu svatému přijímání. Zároveň pro obyvatele domu vždy úřady zajistily kněze, který každý den sloužil mši svatou v místní kapli. Dále, pokud nebylo možné sehnat pro sestry jednou do roka exercitátora, který by pro ně vykonal duchovní cvičení, ujal se této věci místní kněz.⁸²²

Domov pro seniory v Jesenci

Dominikánky převzaly do správy místní zámek v roce 1933 s tím, že v něm vybudují sirotčinec, hudební školu a ponechají také prostory pro domov seniorů, který v zámku již fungoval. Postupem času zde řeholnice plně svoji činnost co nejvíce rozvinuly. Koupily další hospodářské pozemky a obytné budovy. Takže do roku 1938 obdělávaly několik polí a provozovaly zaopatřovací ústav sv. Linharta pro osoby v seniorském věku, sirotčinec a tzv. útulek pro děti, jejichž rodiče je zde ponechávali v průběhu pracovní doby. Jako další aktivity můžeme jmenovat kuchařsko-hospodyňský kurz pro místní dívky nebo prázdninové pobyty pro děti.⁸²³

⁸²⁰ Tamtéž, s. 21 a 24.

⁸²¹ Tamtéž, s. 25–43.

⁸²² Tamtéž, s. 12, 15, 19–20, 25.

⁸²³ AČKSD. D 9, *Dějiny – Jesenec*, s. 4–23.

Během nacistické okupace za druhé světové války měly dominikánky největší starost o zajištění dostatku potravin pro dům seniorů, o který se v této době primárně staraly. Dařilo se jim to udržovat dostatečnou sklizní obilí ze svých polí, které vždy stačily schovat do různých skrýší před náhlými domovními prohlídkami organizované gestapem. Největší strach o konvent a domov pro seniory však zažily až na konci války. Vše začalo v dubnu 1945, kdy do Jesence přijelo i několik sester z Řepčína, a to i s určitým hmotným majetkem tamějšího konventu. Toto stěhování řeholnice učinily, neboť se doslechly o chystaném vystěhování všech olomouckých obyvatel. Toto plánované stěhování dominikánek se však povedlo jen částečně, neboť v posledních dubnových dnech byla mezi Olomoucí a Jesencem přerušena vlaková doprava. Následně došlo k osvobozovacím bojům mezi sovětským a německým vojskem, takže dominikánky v Jesenci slyšely přelety bombardovacích letadel či střelbu z tankových děl. Naštěstí se tyto vojenské střety odehrávaly pouze v blízkosti obce Jesenec. Řeholnice nicméně měly obavu z rychlého ústupu německých vojáků, kteří by se mohli dožadovat úkrytu v prostorách konventu.⁸²⁴ Jak však píše dominikánky ve svých konventních interních dějinách:

„Dobrý Pán nedopustil na nás hrůzy, kterých se všichni lekali. Nepříznivé počasí a sněhové přeháňky bránily rychlému postupu a zabránily snad i násilnostem prchajících zbytků německé armády.“⁸²⁵

Jesenecký konvent a obyvatelé domova pro seniory byli tedy těchto osvobozujících bojů ušetřeni po všech stránkách. Po podepsání kapitulace německé armády 8. května 1945 totiž nezůstal v Jesenci žádný německý voják. Do prostor konventního objektu, ale vstoupila sovětská armáda a několik jejích členů žádalo řeholnice i o možnost se zde na chvíli prospat. Když jim však ukázaly pokoje, kde byli přítomni i zdejší klienti naznali, že si raději najdou nějaké prostory pro odpočinek v samotné vesnici. O svátku Nanebevstoupení Páně (10. května 1945) při mši svaté pak většina místních obyvatel spolu s dominikánkami děkovali za ukončení války.⁸²⁶

V létě toho roku se Jesenecký konvent o něco zmenšil, protože některé sestry byly povolány jako učitelky do škol, jejíž činnost mohly dominikánky opět obnovit. Z těchto důvodů na konci roku bylo v Jesenci přítomno 14 řeholních sester, 23 klientek a 29 klientů domova pro seniory a 3 civilní zaměstnanci. V následujícím roce 1946 pak bylo 18 klientů převezeno do domova

⁸²⁴ Tamtéž, s. 31 a 34–35.

⁸²⁵ Tamtéž, s. 35.

⁸²⁶ Tamtéž s. 35–36.

pro seniory v Letovicích⁸²⁷, který měli pod správou milosrdní bratři.⁸²⁸ V Jesenci pak zůstalo jen 8 mužů – klientů, kteří pracovali jako pomocné síly v hospodářství.⁸²⁹ Samotný jesenecký domov pro seniory a celý konvent v prvních poválečných letech vcelku prospíval. Dominikánkám se totiž podařilo sehnat peníze na postavení nové prádelny a renovaci celé zámecké budovy. Státní úřady v té době zde dělaly každý rok kontroly, a to především po hospodářské stránce a vždy podle interních dějin konventu inspektoři shledali vše v pořádku, a to i v letech 1948 a 1949, kdy tam provedly úřady neohlášenou kontrolu.⁸³⁰

Ještě před komunistickým převratem se stává jesenecký domov pro seniory oficiálně „Charitní domov sester dominikánek pro přestárlé a práce neschopné ženy.“⁸³¹ Následně dům byl převeden pod správu České katolické charity. To zpočátku nijak nenarušilo chod domova, ale o rok později již došlo k rozdělení financí pro potřeby charity a konventu. Samotné řeholnice se pak necítily ve svém zaměstnání zrovna komfortně, spíše měly strach, že mohou být brzy nahrazeny civilním personálem. Přesto dominikánky zůstaly ve vedoucích pozicích domova až do roku 1951. Tehdy se sestry staly státními zaměstnankyněmi a nad Jesencem byl ustanoven civilní správce.⁸³² Dominikánky zde nicméně působily až do roku 1974, kdy byly odvolány generální představenou kongregace Jaromírou Němcovou⁸³³, a to kvůli stále se zmenšujícímu počtu řeholnic samotné kongregace.⁸³⁴

„Ústav pro úchylné a slabomyslné dívky“ v Kokorách

Dominikánky měly tento konvent ve správě od roku 1902 a provozovaly v něm mateřskou, obecnou a hospodářskou školu, kde se dívky učily, jak zastat práci v tehdejší domácnosti hospodářství. Činnost dominikánek si získala brzy velký vzhlas, proto do roka mohly řeholnice koupit několik blízkých polí, na kterých se pěstovalo obilí. Generální představená kongregace sem asignovala deset dalších sester, na podzim toho roku otevřely ještě kurzy šití a vaření pro

⁸²⁷ Obec Letovice se nachází v okrese Blansko v Jihomoravské kraji. Viz [Mapy.cz. Letovice](https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=6179&x=16.5715181&y=49.5691830&z=11) [2023-07-23]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=6179&x=16.5715181&y=49.5691830&z=11>>.

⁸²⁸ Jedná se o Hospitálský řád sv. Jana z Boha, jehož členové se zasvěcují službě nemocným a lidem jakkoliv potřebným, a to po vzoru jejich zakladatele Jana z Boha. Tento světec žil v 16. století v Portugalsku, kde se především staral o nemocné, chudé a nezaopatřené lidi bez domova. Viz [Řehole.cz. Milosrdní bratři \(Hospitálský řád sv. Jana z Boha\)](https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha) [2023-07-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha>>. [Milosrdni.cz. Jan z Boha](https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha) [2023-07-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha>>.

⁸²⁹ AČKSD. *D 9, Dějiny – Jesenec*, s. 37–38.

⁸³⁰ Tamtéž, s. 40–43.

⁸³¹ Tamtéž, s. 45.

⁸³² Tamtéž, s. 48.

⁸³³ Tamtéž, s. 73.

⁸³⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 12

starší dívky, a též zřídily i internát pro dívky ze vzdálenějších obcí. Řeholnice tyto vzdělávací instituce bez nějakých velkých změn vedly až do začátku třicátých let 20. století.⁸³⁵ Již v roce 1928 přijaly dominikánky na výchovu tři nezaopatřené hochy a od roku 1930 zde bydlelo už deset sirotků. V tom roce si řeholnice podaly i žádost k „*zemskému úřadu v Brně o povolení k zřízení sirotčince*“,“⁸³⁶ žádost byla oficiálně schválena ke konci února 1932. Se zřízením této instituce bylo však na druhé straně spojeno zrušení obecné školy pro dívky. Žákyně totiž postupně přešly na zdejší veřejnou školu. Řeholnice od té doby měly ve správě tři vzdělávací instituce – mateřskou školu, kterou navštěvovalo v roce 1936 šedesát dětí, sirotčinec s dvaceti hochy a hospodyňský kurz s internátem do kterého bylo zapsáno 22 studentek.⁸³⁷

Po celé období Protektorátu Čechy a Morava dominikánky provozovaly mateřskou školu, sirotčinec i hospodyňský kurz a nikdy neměly nouzi o děti a mladé slečny v těchto institucích. Dokonce „*okresní péče o mládež v Přerově vyzvala řeholnice k zemědělskému útulku dětí zemědělců a dělníků od 1. května do 31. října*.“⁸³⁸ Těmto dětem se dominikánky věnovaly vždy po skončení školního vyučování, než si je pracující rodiče vyzvednou. Zároveň řeholnice zajišťovaly každý rok exercicie ve svém konventu, a to jak pro žáky a studenty z místní obecné školy a gymnázia, tak rovněž pro frekventantky hospodyňského kurzu. Na tato duchovní cvičení zvaly různé kněze většinou však členy dominikánského řádu. Poslední aktivitou, která se sestrám dařila praktikovat i v době nacistické okupace bylo vaření obědů pro několik málo učitelů, kteří v Kokorách bydleli. Za to od nich řeholnice dostávaly část jejich potravinových lístků.

Osvobozovací boje na přelomu dubna a května roku 1945 se konventu v Kokorách nijak výrazně materiálně nedotkly. Pouze přijaly několik spolusester z řepčinského konventu, který dominikánky před koncem války nuceně opustily. Dne 14. května byli všichni obyvatelé konventu i s lidmi z blízkého okolí v podzemním protiletckém krytu, který řeholnice zde musely vybudovat na základě úředního nařízení. Po třech dnech, tedy 17. května 1945, mohly bezpečně opustit tento kryt, neboť v obci již nebyl žádný německý voják naopak zde byla přítomna osvobozená sovětská armáda.⁸³⁹

V následujících třech letech po válce činnost dominikánek jen vzkvétala, důkazem toho je i navýšený počet dětí v mateřské školce, kterých bylo až 75 nebo 55 frekventantek podzimního pětiměsíčního hospodyňského kurzu v roce 1945. Po komunistickém převratu v únoru 1948

⁸³⁵ AČKSD. D 24, *Dějiny – Kokory*, s. 1–7.

⁸³⁶ Tamtéž, s. 7.

⁸³⁷ Tamtéž, s. 7–8.

⁸³⁸ Tamtéž, s. 9–11.

⁸³⁹ Tamtéž, s. 10–12.

byla však práce kokorských dominikánek výrazně omezena. Hospodyňský kurz již nebyl otevřen, mateřská škola byla zestátněna a sirotčinec byl pod správou Katolické charity, která jako svého místního správce jmenovala předsedu Místního národního výboru Aloise Volka. V mateřské škole i po zestátnění působila jako vychovatelka Anicita Vlková s tím, že měla povoleno zůstat v místním řeholním společenství, avšak ke konci školního roku 1948/1949 byla Okresním národním výborem v Přerově propuštěna.

Sirotčinec se nějakou dobu potýkal s nedostatkem finančních prostředků, důvodem bylo zastavení finanční podpory v soukromých dětských domovech. V květnu 1949 došlo k sjednocení administrativy a financování domů pod správou Katolické charity. Následně na podzim roku 1949 přijeli do sirotčince zaměstnanci ministerstva sociální péče a charit, aby zde udělali kontrolu objektu. Ke konci září byl tento sirotčinec zrušen a klienti převezeni do dětských domovů v Šumperku, Štítěch⁸⁴⁰ a Přerově. Dům v Kokorech byl přeměněn na „ústav pro úchylné a slabomyslné dívky.“⁸⁴¹ Dominikánky zde poté působily až do konce března 1981, kdy je generální představená kongregace Anastázie Němcová⁸⁴² z tohoto místa odvolala. Důvodem k tomuto rozhodnutí byla péče o spolusestry v důchodovém věku v kadaňském konventu dominikánek.⁸⁴³

Domov pro seniory v Opavě

Dominikánky ve zdejším konventu především pomáhaly chudým lidem, které velmi zasáhla světová hospodářská krize ve třicátých letech 20. století. Jejich pomoc se děla vařením polévek pro tyto lidi a také založením „Útulku pro chudé a opuštěné“⁸⁴⁴ V útulku se řeholnice staraly především o ženy v seniorském věku.⁸⁴⁵ Roku 1934 mohly sestry rovněž otevřít internát pro studenty, kde v tom roce byly ihned ubytováni čtyři chlapci a tři děvčata. Dominikánky svoji práci v Opavě slibně rozvíjely, neboť vyučovaly i 40 dětí hudební výchově a pro dvacet dětí

⁸⁴⁰ Do června 1949 se jednalo o Šilperk, pak došlo k přejmenování této obce. Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty: historie a proměny města 1278-2018*. Štíty: Pavel Ševčík – Veduta, 2018, s. 6–7.

⁸⁴¹ AČKSD. *D 24, Dějiny – Kokory*, s. 12–15.

⁸⁴² Jedná se o šestou generální představenou kongregace od jejího počátku. Vlastním jménem Marie Němcová se narodila roku 1923 v Huštěnovicích u Uherského Hradiště. Do kongregace vstoupila roku 1944 a v roce 1949 složila své věčné sliby. V padesátých letech byla spolu s dalšími sestrami internována v Bohosudově a na dalších místech. Posléze se stala vychovatelkou v konventu ve Víceměřicích a od roku 1970 byla jmenována představenou Broumovského konventu. Od roku 1980 se stala generální představenou kongregace, do této funkce pak byla zvolena i podruhé roku 1986. Zemřela ve Střelcích u Brna roku 2005. Viz Česká kongregace sester dominikánek. *Anastázie* [2023-03-20]. <<https://www.dominikanky.cz/anastazie/>>.

⁸⁴³ AČKSD. *D 24, Dějiny – Kokory*, s. 21.

⁸⁴⁴ AČKSD *D 13 Dějiny – Opava*, s. 1–2.

⁸⁴⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993*, s. 11.

měly otevřenou i výuku logopedie. Prakticky do podzimu 1939 se řeholnice naplno věnovaly své vzdělávací a charitativní činnosti

Změna přišla s nástupem nacistické okupace v Sudetech, která se týkala rovněž Opavy. Mnoho českých rodin po této události odešlo z Opavy více do vnitrozemí republiky, což mělo za následek úbytek žáků hudební výchovy a logopedie. Dominikánky tedy byly od této chvíle bez finančních prostředků, proto se rozhodly k prodeji jednoho z konventních domů, aby mohly tyto peníze dát klientkám útulku, které musely z domu vypovědět a zajistit jim případný vstup do jiného podobného zařízení. Zároveň na jejich ubytovací místo řeholnice postupně do nájmu přijaly dvě německé rodiny, což sestrám zabezpečilo určitý finanční příjem a mohly tedy v Opavě po celou dobu německé okupace setrvat. K tomu jim také po celou dobu pomáhali různí dobrodinci. Jmenujme například sestry řádu německých rytířů⁸⁴⁶, které za každou svojí zemřelou spolusestru posílaly její oběd dominikánkám po čtyřicet dní od jejího úmrtí. Po nějaké době zaměnily oběd za potraviny (pečivo, mouku, cukr a jiné).⁸⁴⁷ Druhým příkladem mecenáše dominikánek byl pan Östereicher, který měl říšské občanství a byl majitelem pily v Hradci.⁸⁴⁸ Ten dominikánkám poskytl několikrát peněžitý dar, a také dříví na topení v zimních měsících.⁸⁴⁹ Tato dobrodini na druhou stranu zachránila pana biskupa Josefa Nathana⁸⁵⁰, který přestože byl Němec, postaral se finančně o konvent dominikánek v Opavě, Klimkovicích a Vlašovičkách. Z tohoto důvodu mu generální správa kongregace napsala dobrozdání pro české úřady a on poté mohl v klidu dožít v Opavě, takže nemusel být „vystěhován“ do Německa.⁸⁵¹

Během války dominikánky zažily také bombardování Opavy, které na konci března 1945 zasáhlo i budovu konventu, naštěstí však nebyl nikdo zraněn, ale dvanáct klientek místního domu pro seniory muselo být převezeno do nedalekých Vlašoviček, neboť bomby zasáhly jejich ubytovací prostory. Při dalším ohlášeném bombardovacím náletu se chtěly zbývajících

⁸⁴⁶ Jedná se o Milosrdné sestry Panny Marie Jeruzalemské, což je ženská odnož Řádu německých rytířů. Viz *Deutscher-orden.cz. Milosrdné sestry Panny Marie Jeruzalemské* [2023-08-04]. <https://www.deutscher-orden.cz/anezka_antonie_witkova_procesni_cast.php>.

⁸⁴⁷ AČKSD *D 13 Dějiny – Opava*, s. 9.

⁸⁴⁸ Patrně se jedná o Hradec nad Moravicí, jež leží v okrese Opava v Moravskoslezském kraji. Viz *Mapy.cz. Hradec nad Moravicí* [2023-08-07]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4684&x=17.8665121&y=49.8557292&z=12>>.

⁸⁴⁹ AČKSD *D 13 Dějiny – Opava*, s. 9.

⁸⁵⁰ Josef Martin Nathan se narodil r. 1867 v Tlustomostech (dnes obec Bavorov v Polsku). Vysvěcen na kněze byl 23. 6. 1891. Většinu svého kněžského života působil v obci Branice. V roce 1924 byl jmenován olomouckým arcibiskupem Leopoldem Prečanem generálním vikářem pruské části jeho arcidiecéze. Po záboru sudetského území mu byla olomouckým arcibiskupem primárně svěřena pastorační péče o tato území diecéze. Následně roku 1943 byl jmenován pomocným biskupem olomouckým. Po druhé světové válce mu bylo umožněno přestěhování do Opavy, kde také 4. února 1947 zemřel. Viz *Diecéze ostravsko – opavská. Osobnosti víry – biskup Josef Martin Nathan* [2023-08-07]. <<https://www.doo.cz/kontakty/96-zpravy/rok-v%C3%ADry/1348-osobnosti-viry-biskup-josef-martin-nathan.html>>.

⁸⁵¹ AČKSD *D 13 Dějiny – Opava*, s. 9–10.

sestry v konventu uchýlit rovněž ve Vlastovičkách, nicméně tento plán jim překazila postupující fronta osvobozujících sovětských vojsk, proto odešly do Hradce nad Moravicí. Dne 1. května 1945 se dominikánky navrátily do opavského konventu. Dům našly špinavý a vykradený. Než ale došlo k oficiálnímu konci války, tak řeholnice nemohly se špatným stavem budovy konventu nic moc dělat, respektive nemohly se dostat ani do blízkých Vlastoviček, kde by spolusestry požádaly o výpomoc v úklidu opavského konventu. Hlavním důvodem bylo německé vojsko, které se nechtělo na polích mezi Opavou a Vlastovičkami vzdát postupující sovětské armádě. Jakmile však došlo k německé kapitulaci a ukončení válečných bojů, podařilo se dominikánkám do necelého měsíce obnovit chod zdejšího konventu.⁸⁵²

Svoji činnost následně rozšířily, a to především o další ubytovací prostory svého „útulku pro staré ženy“. Zažádaly úřady o povolení ke koupi dalšího domu v blízkosti konventu, který patřil německé rodině, konkrétně veliteli místní německé posádky Karlu Trupkovi. Po válce jim však československý stát dům zabavil a Karel Trupka s celou rodinou následně odešel k příbuzným do Rakouska. Dominikánky pak dům nechaly opravit. Náklady na opravu, která probíhala v letech 1946–1948, si vyžádaly celkem 390 000 korun. V roce 1946 řeholnice k domu koupily i přilehlou zahradu za 100 000 korun. Od toho roku činnost řeholnic byla opět v rozkvětu, neboť mohly přijmout nové klientky do ústavu. Zároveň do konventu přicházelo několik pedagogů z místních škol, kteří zde pravidelně obědvali, takže i z těchto cizích strávníků měly dominikánky pravidelný příjem.⁸⁵³ Po komunistickém převratu v Československu přešel opavský konvent v září 1948 i s domovem pro ženy v seniorském věku pod správu České katolické charity.⁸⁵⁴ V srpnu 1951 byl zde jmenován civilní správce Josef Schneider, od této chvíle se dominikánky staly pouze řadovými zaměstnankyněmi, které neměly na fungování domu oficiálně žádný vliv.⁸⁵⁵ V polovině šedesátých let 20. století chtěly státní úřady, aby dominikánky odsud přešly do domova pro dívky s mentálním postižením v Kokorách. S tím však nesouhlasila jak generální představená kongregace, tak zdejší okresní národní výbor. V roce 1967 však okresní i krajský národní výbor svolil po dohodě se Státním úřadem sociálního zabezpečení k odchodu šesti dominikánek, takže v opavském domově pro seniory zůstalo pouze deset řeholnic. K dalšímu omezení působnosti dominikánek v Opavě došlo v roce 1975, kdy byla jmenována úřady civilní vrchní zdravotní sestra. Nakonec došlo k domluvě mezi

⁸⁵² Tamtéž, s. 12–14.

⁸⁵³ Tamtéž, s. 14–16.

⁸⁵⁴ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s.140.

⁸⁵⁵ AČKSD D 13 *Dějiny – Opava*, s.21.

generální představenou a státem k odvolání všech tamějších dominikánek ke konci prosince 1976, a poslední sestry Opavu opustily 5. ledna 1977.⁸⁵⁶

„Ústav pro slepce“ v Praze – Palata

Místního „ústavu slepců“ se dominikánky ujaly roku 1929. Řeholnice plně převzaly fungování tohoto ústavu. Podle interních dějin se nenechaly zastrašit ani místním civilním zaměstnancem, který si přál jejich odchod a byly naopak těmi, které zde zavedly nový domovní řád. Ten měl především posílit pořádek a pravidla v domě, například na jejich základě došlo k striktnímu oddělení ubytovacích prostor pro ženy a muže. Zároveň se sestry staraly o naplnění duchovních potřeb klientů, proto se i stávalo, že někteří klienti si vyžádali před smrtí, aby byli zaopatřeni svátostmi.⁸⁵⁷

Během Protektorátu Čechy a Morava byla Palata v roce 1940 zabrána německou okupační správou s tím, že v budově zůstaly pouze svěřenci s německým občanstvím. Ostatní klienti spolu s dominikánkami byli přestěhováni do podobné budovy v Krči. Následně v roce 1943 se však „ústav“ musel znovu stěhovat, a to do prostor již obdobně fungujícího zařízení na Klárově.⁸⁵⁸ Tam se však klienti z Palaty museli tísnit i s klienty z jiných „ústavů.“ Bohužel tehdejší představené pražského konventu sestře Fulgencii Nehybové se nepodařilo s okupační správou vyjednat pro své svěřence jiný dům. Podle interních dějin konventu po přestěhování na Klárov představená brzy zemřela na základě „*vysílení a depresí*“, které jí provázely během tohoto posledního stěhování z Krče na Klárov.⁸⁵⁹ V domě na Klárově pak dominikánky se svými klienty pobývaly až do konce druhé světové války.⁸⁶⁰

Poté dominikánky zažádaly Magistrát hlavního města Prahy o co nejrychlejší návrat i se svými svěřenci z Klárova do domu na Smíchově – Palata. Této žádosti bylo ihned vyhověno. Řeholnice i klienti se vrátili do značně opraveného domu, neboť okupační úřady ho nechaly nákladně a reprezentativně opravit. Během války, a především v době osvobozovacích bojů, bylo poničeno původní vybavení domu. Dominikánky ale mohly s povolením magistrátu plně využívat nábytek a vybavení, které zde Němci zanechali. Navíc okupační správa zde na pozemcích Palaty nechala postavit i dřevěné ubytovací prostory, které nejprve mohl využívat

⁸⁵⁶ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s.140–141.

⁸⁵⁷ AČKSD. *D 14 Dějiny – Praha, Palata*, s. 1–6.

⁸⁵⁸ Zde vznikl „*Zaopatřovací a zaměstnávací ústav pro dospělé nevidomé*“, který založil profesor filologie a klasické literatury Aloys Klár. Klár tím chtěl zabezpečit péči a dát práci osobám se zrakovým postižením, kteří nemohli kvůli svému handicapu nalézt pracovní uplatnění ve společnosti. Viz Střední škola a Mateřská škola Aloyse Klara. *Historie školy* [2023-08-11]. <<https://aklar.cz/homepage/stredni-skola/historie-skoly/>>.

⁸⁵⁹ AČKSD. *D 14 Dějiny – Praha, Palata*, s. 6–8.

⁸⁶⁰ Tamtéž, s. 8 a 13.

národní výbor místní městské části, ale na začátku akademického roku 1945/1946 byly dány k dispozici vysokoškolským studentům.⁸⁶¹

Zdalo by se, že „ústav“ pro osoby se zrakovým postižením bude mít v poválečném období alespoň chvíli klid od jakýchkoli zásahů státních úřadů do jeho provozu, opak byl ale pravdou. Hned v roce 1945 „*Ministerstvo ochrany práce a sociální péče*“⁸⁶² žádalo o přestěhování Palaty do Liberce. Důvodem žádosti bylo zvýšení kapacity vysokoškolských kolejí. Proti tomu se však dominikánky bránily, a jelikož měly na své straně Ministerstvo zdravotnictví, zemský národní výbor i Pražský magistrát, proto nakonec k žádnému stěhování ústavu nedošlo. O rok později chtěla uvolnit československá vláda aspoň část Palaty pro „*veřejné účely*“⁸⁶³. K této žádosti připojili své zájmy i vysokoškolští studenti. Byla kvůli tomu sestavena i komise v rámci zemského národního výboru, která však nakonec rozhodla, že se klienti ústavu stěhovat nebudou. Tomuto rozhodnutí snad nejvíce napomohly argumenty ministerstva zdravotnictví, které uvádějí, že prostory Palaty nejlépe vyhovují lidem se zrakovým postižením především ve věci jejich bezpečného pohybu a prostorové orientace.⁸⁶⁴

S nástupem komunistického režimu přišly velmi rychlé změny, alespoň ve vedení ústavu. Hned v březnu 1948 se do Palaty dostavila jistá Otilie Kovárnová z „*Akčního výboru Svazu slepeckých spolků a ústavů ČSR*“⁸⁶⁵ s tím, že objekt Palaty přebírá Akční výbor do své správy, a to především po hospodářské stránce. Přes tuto změnu byla Palata vedena jako soukromý „ústav pro slepce.“ V září 1950 však došlo k jeho plnému zestátnění a od té chvíle spadl pod Ústřední národní výbor hlavního města Prahy. Dominikánky zde nadále působily jako státní zaměstnankyně, celkem se jednalo o 12 sester. Počet byl v dubnu roku 1951 snížen na deset sester. Postupem času se řeholnice dozvěděly, že odchod dvou sester byl víceméně vynucený ze strany státních orgánů, kterým se nelíbila velká obliba jedné ze sester u mladých lidí, kteří se s ní často stýkali. Druhá sestra pak byla jako představená komunity obviňována z toho, že těmto setkáním aktivně nebránila.⁸⁶⁶ Dominikánky působily na Palatě až do roku 1957, přestože již od roku 1955 se k nim dostávaly nepřímé zprávy, že budou muset ústav v blízké době opustit. Z interních dějin této komunity sester nicméně vyplývá, že je státní orgány neměly kým personálně nahradit.⁸⁶⁷ V roce 1957 ale „ústav pro slepce“ úředně převzal „*Obvodní ústav národního zdraví v Praze 4.*“ Tím spadl objekt pod jiného ředitele MUDr. Freunda, který dal

⁸⁶¹ Tamtéž, s. 14.

⁸⁶² Tamtéž, s. 15.

⁸⁶³ Tamtéž, s. 15–18.

⁸⁶⁴ Tamtéž, s. 18–22.

⁸⁶⁵ Tamtéž, s. 25.

⁸⁶⁶ Tamtéž, s. 27–29.

⁸⁶⁷ Tamtéž, s. 32–34.

dominikánkám 11. května toho roku výpověď. Podle interních dějin konventu odchod řeholnic špatně nesli klienti domova. Generální představená kongregace však po předání výpovědi sestrám přijela co nejdříve do Prahy, aby se státním úřadem pro věci církevní dojednala hladký průběh odchodu spolusester z Palaty. Řeholnice poté odcházely postupně, a to do jiných konventů dominikánek po celé republice. Poslední dominikánka sestra Klotilda „*opustila Palatu 3. září.*“⁸⁶⁸

Růžencová výrobná v Praze

Růžencová výrobná je sice z počátku spojena s Prahou, ale jak níže uvedeme, tak se místní komunita dominikánek z nařízení státních orgánů musela několikrát přesunout. Nejdříve do Litoměřic, poté do Snědovic⁸⁶⁹, a nakonec skončila v Měděnci.⁸⁷⁰

Historie výrobný nicméně začíná v roce 1887, kdy v Praze jakožto převor dominikánů u sv. Jiljí působil nám již známý P. Angelus Lubojacký. Ten s pomocí zbožných laiků zavedl růžencovou výrobnu v Konviktské ulici v domě paní Marie Neumanové. Provoz výrobný pak byl v rukách pražských dominikánů a jejich laických dobrovolníků s tím, že samotnou výrobu obstarávaly především ženy se zdravotním handicapem. Od roku 1892 vznikl „*Spolek pro vydržování růžencové výrobný*“,“⁸⁷¹ který se od té doby staral o její provoz. V roce 1921 chtěl spolek přizvat k chodu výrobný nějakou ženskou řeholní komunitu. Nejprve sem přišly v září toho roku dvě kongregační františkánky. Po nějaké době představitelé spolku jednali s františkánkami z pražských Vinohrad o převzetí výrobný do jejich rukou, ty to ale odmítly. Poté se do celé záležitosti vložil dominikánský provinciál Václav Bubeník, a ten začal vyjednávat s dominikánkami, které spravovaly „*Azyl Pražského Jezulátka*“⁸⁷² Z tohoto řeholního společenství přišly do výrobný tři dominikánky v roce 1923. Za dva roky pak převzaly dominikánky výrobnu plně do své správy, která však probíhala vždy v komunikaci se spolkem. Ten se nadále totiž staral především o ekonomickou stránku výrobný.

Než došlo k německé okupaci a vzniku Protektorátu Čechy a Moravy, tak se činnost zdejších dominikánek úspěšně rozvíjela. S pomocí spolku se jim podařilo zbourat stávající budovu výrobný a na jejím místě byla roku 1931 postavena nová a větší budova. S tím souvisela i nová

⁸⁶⁸ Tamtéž, s. 38–40.

⁸⁶⁹ Obec Snědovice se nachází v okrese Litoměřice v Ústeckém kraji. Mapy.cz. *Snědovice* [2023-08-23]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1926&x=14.4247444&y=50.5210292&z=12>>.

⁸⁷⁰ AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výrobná*, s. 1. Obec Měděnec se nachází v okrese Chomutov v Ústeckém kraji. Viz Mapy.cz. *Měděnec* [2023-09-08]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1754&x=13.1123985&y=50.4218851&z=12>>.

⁸⁷¹ AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výrobná*, s. 1–2.

⁸⁷² Tamtéž, s. 2–6.

využití budovy. Nejenom, že zde byly ubytovány pracovnice výroby, které měly vždy nějaký zdravotní handicap, ale také generální představená kongregace Augustina Stuchlá sem posílala většinou z mateřského kláštera v Řepčíně mladé spolusestry dominikánky, které v Praze docházely na různé vzdělávací kurzy.⁸⁷³

V prvních letech německé okupace (1939–1942) výroba fungovala bez nějakých velkých změn. Velmi těžko se však dominikánkám zabezpečovalo jídlo pro všechny klientky tak, jak na to byly do té doby zvyklé. Musely se tedy značně, co se týče příjmu potravin, uskrovnit. V roce 1943 chtěla okupační správa dům zabrat a otevřít v něm „*lager německých dětí*.“⁸⁷⁴ To však nakonec nebylo realizováno. K zabrání budovy ale přece jen došlo, a byly zde ubytovány absolventky „*německého učitelského ústavu*.“⁸⁷⁵ Na přestěhování svěřenkyň měly řeholnice 14 dní. Dominikánky tedy postupně našly několik ubytovacích míst. Největší počet dívek byl ubytován v Mukařově, kde měla samotná růžencová výroba svoji pobočku, ale musel se pronajmout například i soukromý dům na pražském Starém Městě v Liliově ulici. Ubytované německé učitelky zůstaly v budově výroby až do konce války, ale Spolek pro udržování výroby dostával od ministerstva školství jednou za čtvrt roku 80 000 korun za pronájem budovy. K tomu ministerstvo vyplácelo i plat řeholnicím a jejím klientkám, které zde zůstaly, a vykonávaly úklidové práce. Po skončení války se provoz ve výrobě velmi rychle obnovil. Na konci roku 1945 zde bylo přítomno 16 dominikánek a 64 klientek se zdravotním postižením.⁸⁷⁶

Mezi lety 1946 až 1948 se práce ve výrobě opět naplno rozproudila, dokonce vzniklo v rámci budovy celé nové oddělení, kde klientky šily pod dohledem řeholnic liturgické oděvy. Samotná budova se také během tohoto krátkého času stavebně rozšířila a zvětšila. Tím se pochopitelně navýšil i počet svěřenkyň. S nástupem komunistického režimu byla výroba v březnu 1948 zestátněna a byl sem dosazen civilní správce Karel Dvořák, jenž byl ředitelem „*České zemské péče o mládež v Praze*.“⁸⁷⁷ Od této chvíle nastal postupný nátlak na dominikánky ze strany státních orgánů na přestěhování výroby do pohraničí. Nejprve byly řeholnicím nabídnuty tři lokality – Děčín, Litoměřice a Teplá u Litoměřic. Dominikánkám i členům Spolku pro udržování výroby se dařilo dlouho odolávat tomuto nátlaku. Několikrát podaly i protest proti úřednímu rozhodnutí o přestěhování. Nátlak ze strany státní bezpečnosti

⁸⁷³ Tamtéž, s. 6–10.

⁸⁷⁴ Tamtéž, 12–13.

⁸⁷⁵ Tamtéž, s. 13.

⁸⁷⁶ Tamtéž, s. 13 a 16.

⁸⁷⁷ Tamtéž, s. 17.

byl ale nakonec tak velký, že dominikánky svolily k přemístění výroby do Litoměřic.⁸⁷⁸ Stěhování do bývalé budovy litoměřického semináře proběhlo v únoru 1950. Bohužel ani poté neměly dominikánky a jejich klientky od státních orgánů chvíli klidu. Již na podzim toho roku se k řeholním sestrám donesla zpráva, že má být výroba opět přestěhována. Podle interních dějin výroby stál za tímto údajným stěhováním krajský církevní tajemník. Ten chtěl výrobu naprosto zrušit, což se mu nepovedlo, protože úřední kontrola, která do výroby na jeho popud přijela, shledala vše v naprostém pořádku. Na samotnou budovu si poté v brzké době dělalo nárok také Ministerstvo národní obrany, které ji nakonec získalo a dominikánky i jejich klientky se podruhé ve stejném roce musely stěhovat. Tentokrát to bylo do zámku ve Snědovicích⁸⁷⁹.

Růžencová výroba ve Snědovicích

Po příchodu do Snědovic, však dominikánky čekaly velké rekonstrukční opravy celého areálu, které trvaly tři roky. V budově totiž nebyla pořádná rozvodná elektrická síť, koupelna, prádelna, také střecha potřebovala opravit, aby dovnitř nezatékalo. To ale nebyl jediný problém, se kterým se zde řeholnice setkaly. Velmi špatně se jim zajišťovaly potraviny do kuchyně, neboť Snědovice byla malá vesnice s jedním obchodem, kde bylo nemyslitelné dělat velké nákupy. Z toho důvodu si musely dominikánky pořídit auto a jezdit na nákupy do blízkých měst jako bylo Štětí nebo Roudnice. Celé tři roky trvalo, než se zámek dal do nového a zcela obyvatelného stavu. Následně výroba přešla pod správu Ústředí katolické charity, které se především staralo o její ekonomickou stránku a také poskytovalo měsíční příspěvek na její provoz. Ústředí si k tomu rovněž vzalo na starost obchod se soškami svatých, růženci a bohoslužebnými oděvy, které se tam vyráběly. Od listopadu 1954 byl na zámku ze strany charity ustanoven civilní správce a tím byla výroba ještě pod větší kontrolou charity než doposud.⁸⁸⁰

Zdejší výroba se v průběhu času rovněž proměnila. Klientky nejenom vyšívaly různé předměty a oděvy určené k bohoslužbě, známé pod termínem paramenty⁸⁸¹, ale také svetry, panenky na hraní atd. V tomto ohledu záleželo často na zručnosti a šikovnosti daných klientek. Postupem času však do výroby přicházely dívky, jejichž tělesný handicap jim nedovoloval dělat práci, která vyžadovala precizní jemnou motoriku. Tyto klientky často mohly dělat jen

⁸⁷⁸ Tamtéž, s. 17–20.

⁸⁷⁹ Tamtéž, s. 20–23.

⁸⁸⁰ AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výroba*, s. 24–26.

⁸⁸¹ Paramenty jsou tkaniny, jichž se užívá k tvorbě mešních rouch a k výrobě látek používaných při mších (např. k pokrytí oltáře atd.) Viz *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Díl 19. Praha: J. Otto 1902, s. 212.

sezonní práce, jako bylo sbírání brambor, hub nebo lesních plodin, což byla pro ně příjemná změna v jejich každodenním životě.⁸⁸²

Ke konci roku 1959 dostaly dominikánky od státních úřadů na vědomí, že od nového roku 1960 přechází výrobní pod státní správu. Konkrétně se jí mělo ujmout „*okresní duchodové zabezpečení*“,“⁸⁸³ tak se i stalo a novým správcem objektu se stal okresní církevní tajemník Drahomír Neruda. Plné zestátnění výroby byl však jen začátek dalších změn. Předně došlo k přejmenování růžencové výroby na „*Ústav sociální péče*“,“⁸⁸⁴ také řeholnice zde ztratily jakoukoli rozhodovací pravomoc a staly se pouhými státními zaměstnankyněmi ústavu. Další změny poté přišly po červnových volbách 1960, kdy došlo celostátně k novému většímu územnímu rozložení okresů. Snědovice se tedy staly součástí litoměřického okresu, do té doby spadaly pod okres roudnický. Tato změna přinesla i novou politiku na „*odborech sociálního zabezpečení*“,“⁸⁸⁵ která byla vyložena ateistického ražení. Pro ústav sociální péče ve Snědovicích to například znamenalo odebrání všech křížů ze zdí. V listopadu se pak do Snědovic sjeli na poradu vedení ze všech ústavů sociální péče, která se nacházela v litoměřickém okrese. Jedním ze závěrů tohoto setkání bylo přebudování místní ústavní kaple na společenskou místnost. Tomuto rozhodnutí se dominikánky velmi bránily, a to i písemně, kdy rozeslaly žádosti o zachování kaple kapitulnímu vikáři litoměřické diecéze Olivovi a krajskému i okresnímu církevnímu tajemníkovi. Výsledkem snažení řeholnic bylo alespoň o rok až dva pozdržení přestavby kaple. Jenže toto vítězství sester bylo jen zdánlivé. Krajský církevní tajemník dosti naléhal jak na civilního správce ústavu Nerudu, tak na samotné dominikánky, aby byla kaple přemístěna do prostor klauzury. K tomu nakonec došlo v červenci 1961. V této kapli pak probíhaly mše každý den jen pro řeholnice, vyjma neděle. V neděli byla mše i pro klientky, jež se celebroidla v dílně ústavu u přenosného oltáře.⁸⁸⁶

Přemístění kaple byla však jen jedna ze změn, které postupně vedly k eliminaci náboženského života v ústavu. Jakmile totiž jakákoliv dominikánka dovršila 65 let, ihned dostala výpověď a byla požádána, ať si vyplní žádost pro pobírání starobního důchodu. Dále od 1. září 1961 civilní správce na základě rozhodnutí jeho nadřízených orgánů zastavil výrobu paramentů, přestože poptávka po této výrobě, alespoň ze strany charity, zde stále byla. Navíc se nově klientky ústavu zabývaly zakázkami, které dostávaly od různých pracovních závodů, které často chtěly vyšít novou podnikovou standartu s nějakými socialistickými vzory. Pokud tuto

⁸⁸² AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výrobní*, s. 28.

⁸⁸³ Tamtéž, s. 30.

⁸⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁸⁶ Tamtéž, s. 30–32.

práci některé klientky odmítly z důvodu, že se jim špatně vyšívá na červené látce, byly za to volány k odpovědnosti právě dominikánky.

Na podzim roku 1962 sociální zabezpečení Okresního národního výboru v Litoměřicích povolilo do Snědovic přijímat také zdravotně postižené klienty, což podle interních dějin dominikánek vedlo k morálnímu úpadku celého ústavu, protože civilní správce pan Neruda ani civilní zaměstnanci nijak nezasáhli proti nočním návštěvám klientů na pokojích klientek, dokonce jim tolerovaly, když se ve večerních hodinách vraceli na ústav v podnapilém stavu. Zato návštěva generální představené kongregace musela být ohlášena vedení ústavu písemně 14 dní předem a kněží, kteří vysluhovali řeholnicím večerní mše, dostali najednou zákaz v ústavu přenocovat a neměli nárok ani na večeři. Samotné sestry také postupně dostávaly do péče klientky i klienty s těžším stupněm zdravotního postižení. V roce 1963 se nicméně začalo na příslušných úradech mluvit jejich přemístění.⁸⁸⁷

Celou záležitost měl na starosti ústecký krajský národní výbor, který to oznámil představené zdejší komunity dominikánek toho roku na podzim. Jednalo se o přesídlení do obce Měděnec v okrese Chomutov. Tam byla totiž naplánována přestavba bývalé tovární budovy na ústav sociální péče pro dospívající osoby s mentálním postižením. Samotný přesun ale nešel tak rychle, jak si možná krajský národní výbor představoval. Představená sestra zdejších dominikánek totiž nesouhlasila s přesunem jen několika spolusester a snažila se o souhlas přestěhování pro celé řeholní společenství. Zároveň o této změně místa jela informovat generální představenou kongregace, která v té době byla v konventu v Kadani, a rovněž se chtěla napřed seznámit s panem Bínem, který byl ředitelem Domova pro seniory ve Vejprtech a do jehož správy spadaly i ústavy v obcích Kovářská a Měděnec. Nakonec chtěla vidět také areál budoucího ústavu. S příslušnými orgány se pak dominikánky dohodly na přestěhování celého společenství, a to postupně během prosince 1963 a ledna 1964. Dominikánky ještě před svým odchodem ze Snědovic musely totiž nejdříve zaučit nové zdravotní sestry, jež přišly na jejich místo, což také pozdrželo jejich přestěhování.⁸⁸⁸

Domov pro osoby s těžkým mentálním postižením v Měděnci

Zde začala dominikánkám nová etapa života. Během ledna a února 1964 bylo do Měděnce svezeno z různých blízkých ústavů zhruba 40 osob s těžkým mentálním postižením, s kterými se velmi těžce komunikovalo, protože jejich rozumové schopnosti byly značně omezené.

⁸⁸⁷ Tamtéž, s. 32–37.

⁸⁸⁸ Tamtéž, s. 37–39.

Řeholnice tedy musely v mnoha případech pečovat o klienty 24 hodin sedm dní v týdnu. Jejich práce vyžadovala například i nakrmení či přebalování některých klientů.⁸⁸⁹

Přes toto náročné povolání dominikánky nezapomínaly na své duchovní potřeby. V samotném areálu byla během ledna 1964 zbudována podkrovní kaple a P. Jiljí Dubský si úředně zažádal o místo ústavního kněze. Žádost mu ze strany odboru sociálního zabezpečení v okrese Chomutov byla zamítnuta. Z toho důvodu si řeholnice na příslušných úřadech vyžádaly jako svého místního duchovního P. Františka Pevného z Tovaryšstva Ježíšova, který v té době pobýval ve vsetínském okrese. Jeho přechod do Měděnce nakonec úřady povolily. Pro samotné sestry měl P. Pevný jistou nezpochybnitelnou výhodu, velmi dobře ovládal práci v kotelně a sestra Dobromila, která žila v místní řeholní komunitě, byla taktéž jeho rodnou sestrou.⁸⁹⁰

Podle sepsaných dějinných záznamů samotných dominikánek, tak zdejší práci řeholnic svým chováním velmi nerespektoval civilní správce objektu pan Švamberg. Projevovalo se to především tím, že v mnoha ohledech systematicky naváděl klientky, aby ve svém jednání ignorovaly autoritu samotných sester. Dokonce některé klientky si pravidelně brával domů. Na toto jednání si sestra představená stěžovala u ředitele Bína. Celý konflikt pak skončil příjezdem úředníků z krajského národního výboru, kteří celou situaci prošetřili, a nakonec Švamberg dostal výpověď.⁸⁹¹

Po odchodu pana Švamberka se musely řeholnice ujmout správy objektu, a to v plném rozsahu. Na jaře roku 1966 dostaly dominikánky úřední vyrozumění, že novou civilní správkyní budovy se stává jistá Amanda Červenková, ale do její kompetence spadal také provoz ústavu v Kovářské, kde většinu času během roku pobývala. Dominikánky se tedy se o Měděnec musely prakticky starat nadále samy, sice měly k ruce několik civilních zaměstnankyň, ale vzhledem k tomu, že některé klientky vyžadovaly opravdu intenzivní péči, bylo personální obsazení ústavu nedostatečné. Navíc neměly žádný kongregační dorost a stávajícím sestrám pochopitelně postupně ubývaly síly pro jejich práci.

Přes tyto obtíže se však dominikánkám podařilo zavést v domě jistý pravidelný režim pro klientky. Ty, které na tom nebyly zdravotně nejhůře, učily se ručním pracím, ale i zpěvu nebo dokonce kolektivním tancům. Stejně tak se řeholnicím podařilo aspoň jednou do roka vymyslet a zorganizovat pro klientky výlet, při kterém navštívily vždy nějaké zajímavé místo v republice (Karlovy Vary, Lipno, Liberec, Osek a další). Nezapomínalo se ani na uspokojení duchovních

⁸⁸⁹ AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výroba*, s. 41.

⁸⁹⁰ Tamtéž, s. 41.

⁸⁹¹ Tamtéž, s. 42.

potřeb jak dominikánek, tak klientek. Tuto službu poskytoval do února 1969 již zmíněný jezuita František Pevný. Kromě pravidelných mší, měl aspoň jednou za den pro všechny malé povzbudivé kázání a pro řeholnice vykonával jednou za čas exercicie. V samotném domě byl rovněž zaměstnán jako „*topič a údržbář*“,“⁸⁹² proto řeholnice podle svých slov nelibě nesly, když ho představení jezuitského řádu z tohoto místa odvolali pro jinou duchovní službu. Po něm přišel dominikán Efrém Chocholoušek.

Ke konci šedesátých let 20. století, kdy se změnila politická situace a došlo i k jistému uvolnění represí vůči náboženskému životu, pocítily tuto obrodu i v samotném Měděnci. Jedna z dominikánek dostala již v roce 1967 povolení vyučovat náboženství v místní škole. Dominikánky se také častěji vídávaly především s místními obyvatelkami, kterým poskytovaly do jisté míry ošetrovatelskou péči nebo jim jen přinášely různé knižní tituly z konventní knihovny. Také řeholnice přijímaly spoustu návštěv. Stavil se zde například biskup Štěpán Trochta nebo biskup Karel Skoupý a během letních prázdnin sem přijížděly dominikánky z jiných konventů, aby po čas dovolených vystřídaly ve službě své spolusestry. Bohužel tato příznivá doba hned na počátku sedmdesátých let 20. století skončila. Nová civilní správkyně objektu paní Stárková najednou zakázala jakékoli dopředu neohlášené návštěvy a sestre Aquině byl opět odebrán souhlas výuky náboženské výchovy.⁸⁹³

Od roku 1974 začaly dominikánky pociťovat ze strany civilní správkyně, ale i civilních zaměstnankyň, že jejich přítomnost v ústavu není příliš žádoucí. Pro lepší pochopení, jak dominikánky vnímaly změnu v chování civilních zaměstnanců ústavu, je nejlépe se podívat do interních historických záznamů samotné řeholní komunity, kde je rok 1973 poeticky označen za „*Květnou neděli*“ a rok následující za „*Svatý týden*.“ Text následně pokračuje: „*a brzy, že bude Velký pátek a jeho ukřižován bud!*“⁸⁹⁴ Řeholnice tedy od roku 1974 byly různě šikanovány ze strany vedení ústavu. Především paní správkyně dávala na odiv svoji nespokojenost s prací sester. V listopadu pak vydala nařízení, podle kterého nebyl povolen vstup na mše cizím osobám. V roce 1975 se rovněž v domě již nesměla pořádat duchovní cvičení, a to jak pro klienty, tak i pro dominikánky. Ke konci února přišlo další zpřísnění pobytu sester. Dominikánky již nemohl navštěvovat kdokoliv, všechny návštěvy podléhaly kontrole, respektive musely se hlásit paní Stárkové nebo dokonce okresnímu církevnímu tajemníkovi. Tato ohlašovací povinnost platila i vůči generální představené kongregace. Státní úřady nařízení vysvětlovaly tím, že je třeba, aby hlavní představená byla jasně informována o aktivitách svých

⁸⁹² Tamtéž, s. 43.

⁸⁹³ Tamtéž, s. 43–44.

⁸⁹⁴ Tamtéž, s. 48.

spolusester. Dále každá řeholnice musela denně udělat zápis o začátku a konci pracovní směny. V neposlední řadě pak došlo i k omezení náboženské činnosti. Účast na mších měly povolené pouze dominikánky a nikdo jiný.⁸⁹⁵

Během roku 1975 a 1976 proběhlo v Měděnci více kontrol, ať už hygienických, ale především ekonomických. Navíc sestra Lydie byla nepřímo obviňována ze zpronevěry dvaceti tisíc. Nakonec se ale ukázalo, že toto nařčení bylo nepravdivé, protože v ústavu se v dané době zavedl nový účtovací systém, při kterém se zmiňovaná částka zapomněla započítat. Navíc, když se zjistilo toto manko, tak sestra Lydie již v účtárně nějakou dobu nepracovala. Ostatně všechny řeholnice od roku 1976 nezastávaly v ústavu žádnou významnou funkci, a to ani sestra Libuše, která několik let byla hlavní vychovatelkou. Přítomnost dominikánek byla stále více a více přehlížena navzdory tomu, že jejich personální zastoupení bylo o sto procent vyšší než ostatních zaměstnanců. Konkrétně v roce 1976 bylo v Měděnci „16 sester z toho už 6 důchodkyň. Civilních zaměstnanců 8, svěřenek 60.“⁸⁹⁶

V lednu roku 1978 bylo dominikánkám oznámeno, že jejich působení ve zdejšímu ústavu se chýlí k závěru, ale nakonec jejich odchod byl stanoven na poslední březnový den 1979. Mezitím na konci září nečekaně zemřel i místní kněz P. Chocholoušek OP. Poslední měsíce tedy dojížděli k sestrám jiní kněží. Naštěstí jim bylo vždy povoleno po večerní mši přespat v areálu ústavu. Na celém odchodu je nicméně zarážející, že podle interních záznamů dominikánek sice státní úřady věděly o odchodu řeholnic, a přestože ho také povolily, tak v březnu 1979 nebyl ještě plně zajištěn dostatek pracovních sil, které by dominikánky nahradil.⁸⁹⁷ Na konci toho měsíce přesto dominikánky odešly, a to do různých jiných konventů po republice. Pět let poté roku 1984 skončil celý měděnecký ústav, a to v důsledku požáru, který úmyslně založila jedna klientka. Bohužel z 65 klientek se jich 26 nepodařilo zachránit.⁸⁹⁸

Pobočka pražské Růžencové výroby v Mukařově⁸⁹⁹

V této vsi měla pražská růžencová výroba svoji pobočku, která se skládala ze čtyř postupně získaných budov. Hlavní se jmenovala „Charitas“, tu dostala výroba darem od „konsistorního rady Vlka, ředitele ústavu pro hluchoněmé na Smíchově.“⁹⁰⁰ V krátkém čase byl zakoupen i sousední dům. Třetí objekt dostala výroba do správy v roce 1915. Jednalo se totiž o soukromou

⁸⁹⁵ Tamtéž.

⁸⁹⁶ Tamtéž, s. 48–49.

⁸⁹⁷ Tamtéž, s. 51–52.

⁸⁹⁸ Tamtéž, s. 52–55.

⁸⁹⁹ Obec Mukařov se nachází v okrese Praha – východ ve Středočeském kraji. Viz *Mapy.cz*. *Mukařov* [2023-09-05]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4185&x=14.7516266&y=49.9932827&z=13>>.

⁹⁰⁰ AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 1.

vilu konsistorního rady Vlka, který toho roku zemřel a výrobně dal na ní dědičné právo. Čtvrtý dům pak patřil pomocnému pražskému biskupovi Antonínu Podlahovi⁹⁰¹, který ho rovněž odkázal po své smrti pražské růžencové výrobě.⁹⁰² P. Podlaha byl s výrobou dosti natěsno svázán od roku 1905, kdy se stal jejím předsedou.⁹⁰³ Konkrétně byl předsedou Spolku pro vydržování Růžencové výroby, a poté, kdy roku 1925 podala slečna Hájková, která výrobu vedla, výpověď, protože přijala práci farské hospodyně, začal biskup Podlaha vyjednávat o příchodu dominikánek. Ty správu Růžencové výroby i její pobočky plně převzaly na podzim roku 1925. Samotný mukařovský areál sloužil především klientkám, jejichž zdravotní postižení jim nedovolovalo práci v pražské výrobě nebo se jednalo ještě o děti školou povinné. Zároveň přes letní prázdniny sem přijížděly na rekreaci dívky, které během roku pobývaly v Praze.⁹⁰⁴

Během třicátých let 20. století nechaly dominikánky v Mukařově udělat mnoho stavebních úprav. Především hlavní budova zvaná „Charitas“ neměla žádnou velkou prádelnu, koupelnu, a rovněž zde chyběly v celém objektu jakékoliv sklepní prostory. Z toho důvodu vzniklo v budově „Charitas“ navíc jedno poschodí, zvětšila se kaple, vybudovala se prádelna, koupelna a vykopalo se i několik sklepů. Mimo toho vznikla i nová hospodářská budova a dokoupila se další hospodářská zvířata. Všechny budovy prošly následně i rozsáhlou elektrifikací a obytné pokoje i jídelna byly postupně vybaveny novým nábytkem. Jak je vidět z interních konventních záznamů, tak přestože se v Mukařově do svého uzavření roku 1961 prostrídalo celkem deset sester představených, nemělo to na jeho fungování žádný velký negativní vliv. Je třeba ale dodat, že s rozvojem celého areálu se plně začalo až v roce 1931. Od roku 1927 do roku 1931 pobýval v Mukařově i značný počet klientek z pražské růžencové výroby, neboť v dané době probíhala výstavba nové budovy výroby. Vybudování sklepních prostor mělo však i svoji stinnou stránku, protože budovy konventu stály na pozemcích, jejíž podloží bylo značně bažinaté a na jaře byly sklepy plné podzemní vody, která se musela každý rok náročně odčerpávat. Jelikož však došlo roku 1939 k německé okupaci a následně ke vzniku druhé světové války, tak až v roce 1945 byly provedeny značné stavební úpravy, které pomohly k snadnějšímu odvodňování spodní vody na pozemcích mukařovského areálu.⁹⁰⁵

⁹⁰¹ Antonín Podlaha (1865–1932) byl mužem mnoha profesí (archeolog, historik, teolog). Na kněze byl vysvěcen v roce 1888. Po krátkém pastoračním působení se v roce 1891 vrací na pražskou bohosloveckou fakultu, kde se věnuje postgraduálnímu studiu. Ve svých 29 letech získává doktorský titul z biblistiky, ale právě tato jeho práce na doktorátu v něm prohloubila zájem o historii a archeologii. Samotné biskupské svěcení pak obdržel roku 1920, a stává se z něho pomocný biskup pražský a titulární biskup z Pafu. Viz LEBEDA, Jan. Sváteční člověk: život biskupa Antonína Podlahy. Praha: Česká katolická charita, 1965.

⁹⁰² AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 1.

⁹⁰³ MUSILOVÁ DAŇHELOVÁ, Kristýna. *Biskup Antonín Podlaha a jeho působení v Časopise katolického duchovenstva v oblasti biblistiky*. Diplomová práce Katolické teologické fakulty UK. Praha 2015, s. 16.

⁹⁰⁴ AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 1–2.

⁹⁰⁵ Tamtéž, s. 2–6.

Roku 1943 bylo do Mukařova přestěhováno 32 klientek z pražské růžencové výroby. Důvodem tohoto stěhování bylo zabránění výroby německým vojskem. Naštěstí nedlouho předtím se podařilo řeholnicím zrekonstruovat jednu z budov, která byla kvůli vlhkosti a plísním v žalostném stavu. Od té doby zde pobývalo až do konce války celkem 50 klientek. Po válce se mnoho věcí vrátilo do starých kolejí.⁹⁰⁶

Zajištění duchovní služby však začalo váznout. Do mukařovské farnosti nastoupil nový kněz P. Sůra, který zrušil zaběhnuté zvyklosti. Předtím vždy proběhly dvě nedělní mše svaté. První byla ve farním kostele, druhá v konventní kapli. Dominikánky měly také v postní době povolenou od pražského arcibiskupství každotýdenní adoraci před nejsvětější svátostí, která se konala vždy v úterý. K tomuto účelu řeholnicím zapůjčil monstranci tehdejší farář P. Wagenknecht. Jenže po nástupu nového faráře P. Sůry byla jim monstrece odebrána a zároveň se konala nedělní bohoslužba pouze v kostele, takže klientky mukařovského ústavu, které nemohly kvůli svému postižení do kostela dojít, byly o nedělní mši ochuzeny. Mimoto dominikánky musely požádat faráře P. Wagnera z Kostelce nad Černými Lesy, aby se ujal funkce řádného zpovědníka, do té doby tento post zastával vždy místní duchovní.⁹⁰⁷

Mukařovský konvent měl v roce 1946 čtyři dominikánky a 16 klientek. Na letní měsíce pak přijížděly další klientky i s řeholnicemi na rekreaci. V tomto období se zde bydlelo asi 50 osob. Finančně byl Mukařov zajišťován především z pražské růžencové výroby. To znamená, že veškeré účetnictví se řídilo z Prahy, a poté i z Litoměřic⁹⁰⁸, kam byly výroby v roce 1950 přestěhovány.⁹⁰⁹ Když se však výroba musela přestěhovat o několik měsíců později v roce 1951 do Snědovic,⁹¹⁰ došlo k plnému osamostatnění konventu a ústavu v Mukařově.⁹¹¹

Postupem času docházelo také k navyšování počtu jak klientek, tak dominikánek. V roce 1955 zde bylo 11 řeholnic a 28 svěřenek. Dominikánky a jejich klientky se o své pozemky a budovy vcelku bez nějakých velkých zásahů státní moci staraly i po komunistickém převratu v roce 1948. Nebylo jim sice dopřáno, aby mukařovský areál v roce 1957 zvětšily, respektive i když bylo vše vyměřeno a na další přístavbu přichystáno, tak z tohoto plánu nakonec sešlo. Státní orgány je však nechaly hospodařit nadále na jejich pozemcích. Pro lepší efektivnost při obdělávání místního pole si jedna z řeholnic udělala i řidičský průkaz na traktor, který se řeholní komunitě podařilo zakoupit v roce 1959.

⁹⁰⁶ Tamtéž, 8–9.

⁹⁰⁷ Tamtéž, s. 6–7 a 9.

⁹⁰⁸ Tamtéž, s. 10.

⁹⁰⁹ AČKSD. *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výroba*, s. 20.

⁹¹⁰ Tamtéž, s. 23.

⁹¹¹ AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 10.

Peče o hospodářství nebyla ale v té době jedinou aktivitou dominikánek. Místní farníci si totiž vyžádali na sestře Lumíře, aby je hudebně doprovázela na mších. Díky tomu vznikl i „*pěvecký sbor a zakoupily se i kancionály*.“⁹¹² Z interních dějin konventu však můžeme vyčíst, že toto zpívání a shromažďování ke mším již státní úřady nelibě nesly. Důkazem pro tuto tezi je výskyt slintavky v blízkém okolí. Z toho důvodu okresní národní výbor zakázal pro danou lokalitu 19. prosince 1959 jakékoli náboženské shromáždění. Mukařovský kněz⁹¹³ proti tomuto nařízení protestoval. Přitom argumentoval tím, že místní chovatelé krav se bohoslužeb neúčastní, a zároveň se pozastavoval nad tím, že zákaz platí jen pro návštěvu bohoslužeb a nikoli pro ostatní společenské akce. Nařízení nicméně okresní národní výbor odvolal až 7. ledna následujícího roku. Z interních dějin konventu však dále vyplývá, že více než ochranu obyvatel před nákazou, chtěli okresní úředníci překazit plánované vánoční vystoupení farního pěveckého souboru, které se po vydání zmiňovaného zákazu samozřejmě neuskutečnilo.⁹¹⁴

V červenci 1959 přijeli do Mukařova úředníci z krajského národního výboru a ze správy sociálního zabezpečení. Důvodem návštěvy, jak se později ukázalo, bylo obhlédnutí objektu pro domov řeholních sester v seniorském věku, a to napříč kongregacemi, které v republice působily. Tento plán začaly úřady nicméně organizovat až po půl roce. V lednu 1960 byl v Mukařově ustanoven civilní správce objektu pan Ševčík. Podle interních záznamů dominikánek se tento muž k sestrám choval velmi necitelně a spíše je hlídal na každém jejich kroku.⁹¹⁵ Následně byly místní klientky ústavu postupně převezeny do různých podobných zařízení v okolí. Ke konci června toho roku se do Mukařova muselo přemístit dvanáct řeholnic z kongregace „*Nejsvětější svátosti*“⁹¹⁶ Přesun byl uskutečněn i přes protesty generální představené této kongregace, které se především nelíbila nadměrná vlhkost v domě, kam se měly její spolusestry nastěhovat. Dále v září nařídil pan Ševčík, aby řeholnice udělaly v areálu prostor pro osm sester z kongregace sv. Hedviky, ty ale nakonec do Mukařova vůbec nepřijely. Celý nápad, že se z Mukařova stane dům pro řeholnice v seniorském věku po několika měsících upadl v zapomnění. Místo dominikánek a sester z kongregace Nejsvětější svátosti se na začátku prosince 1960 do objektu konventu nastěhovalo osm školských sester de Notre Dame. Tato změna proběhla z nařízení České katolické charity v Praze.⁹¹⁷ Bohužel z archivních materiálů, které máme k dispozici, se nedozvídáme důvod této výměny. Jen můžeme dodat, že sestry

⁹¹² Tamtéž, s. 10–11.

⁹¹³ Patrně se jedná o jiného kněze než P. Sůry, který se stal farářem v Mukařově po druhé světové válce a neměl s dominikánkami zrovna dobré vztahy. Viz AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 9.

⁹¹⁴ AČKSD. *D 12 Dějiny – Mukařov*, s. 11.

⁹¹⁵ Tamtéž, s. 12.

⁹¹⁶ Tamtéž.

⁹¹⁷ Tamtéž, s. 13.

z kongregace Nejsvětější Svátosti byly přestěhovány do Laudonu u Lanškrouna.⁹¹⁸ Co se týče dominikánek, tak ty měly odjet do svého konventu v Kadani. Nejprve jich 12. prosince 1960 odjelo pět a až na konci ledna 1961 odjely z Mukařova do Kadaně zbylé čtyři dominikánky. Důvodem tohoto rozděleného odjezdu bylo zaučení nových obyvaterek s chodem a hospodářstvím celého mukařovského areálu. Tím tedy skončilo oficiální působení sester dominikánek v Mukařově.

⁹¹⁸ Jedná se o budovu, která je postavena u dnešní silnice č. 43 z Lanškrouna na Polsko. Původně to byl závodní hostinec, který obývalo v roce 1758 vojsko pod velením generála Laudona, který zde vedl útoky na vojenské oddíly Prusů za sedmileté války. V roce 1958 převzala budovu Česká katolická charita pro sestry z kongregace Nejsvětější Svátosti v seniorském věku. V roce 1964 se z objektu stal domov pro řeholnice z různých zasvěcených společenství v seniorském věku. V roce 2015 byl dům od České charity odkoupen a stal se z něho běžný domov pro seniory. Viz Domov Laudon. *O domově* [2023-09-08]. <<http://www.domovlaudon.cz/o-domove.php>>. Tamtéž. *Kontakt* [2023-09-08]. <<http://www.domovlaudon.cz/kontakt.php>>.

6. Nově založené konventy

V této kapitole se budeme zabývat kongregačními domy, které vznikly v období komunistického režimu. Konkrétně se bude jednat o Broumov, Buchlovice, Kadaň a Litoměřice. Vznik každého z těchto konventů byl zcela odlišný. Broumov se stal konventem dominikánek až dlouho poté, kdy fungoval jako internační klášter. Buchlovice⁹¹⁹ vznikly jako dům pro seniory s tím, že sem přejde jako personál většina dominikánek z konventu v Liptále. Kadaň⁹²⁰ vznikla prvoplánově jako domov pro dominikánky v důchodovém věku. Vznik konventu v Litoměřicích si vyžádal litoměřický biskup Štěpán Trochta, který po letech tvrdé komunistické internace se mohl v roce 1968 vrátit do svého úřadu a žádal po kongregaci dominikánek, aby se mu starala o domácnost v jeho biskupské rezidenci.

Konvent v Broumově

Historie tohoto kláštera v okrese Náchod se nicméně začala psát již ve 13. století, kdy zde založili své nové probošství benediktini z pražského Břevnova. Benediktini tento klášter spravovali až do roku 1950.⁹²¹ V dubnu toho roku se z broumovského kláštera stal jeden z tzv. soustředovacích klášterů, kam byly navezeni řeholní bratři po komunistické likvidaci mužských řeholních řádů a kongregací. Od podzimu 1951 se však z tohoto objektu naopak stal soustředovací ženský klášter. Napřed se sem dostaly řeholnice většinou důchodového věku, a to opět z mnoha řádů a kongregací. Od roku 1957 pak v samotném klášteře měly dominikánky jednoznačnou kvantitativní převahu nad ostatními řeholnicemi.⁹²²

Podle pamětního spisu sester dominikánek probíhal na jednu stranu život v broumovském klášteře několik let stejně jako v jiném internačním domě pro řeholnice, a to především z toho důvodu, že až do roku 1968 řeholnice pracovaly pod dohledem státem dosazené zaměstnankyně paní Divoké. Stejně tak sestry měly jakékoliv návštěvy povolené jen ve vymezených hodinách a pouze v prostoru vrátnice, kterou střežili další tři státní zaměstnanci, a pohyb řeholnic mimo klášter byl vždy úředně zaevidován.

Na druhou stranu náplň práce sester byla naprosto odlišná od jiných centralizačních klášterů. Jednalo se totiž o práci, která probíhala pouze v rámci klášterního areálu, některé řeholnice se

⁹¹⁹ Obec Buchlovice se nachází v okrese Uherské Hradiště ve Zlínském kraji. Viz *Mapy.cz*. *Buchlovice* [2023-02-27]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=3284&x=17.3080601&y=49.0966016&z=12>>.

⁹²⁰ Obec Kadaň se nachází v okrese Chomutov v Ústeckém kraji. Viz *Mapy.cz*. *Kadaň* [2023-02-22]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1742&x=13.2985345&y=50.3874129&z=12>>.

⁹²¹ VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997, s.186–188.

⁹²² MEIER, Jan. *Ženské řády v broumovském klášteře <1951–1990>*. *Broumovsko 1990*, roč. V., č. 1, s. 2.

věnovaly údržbě budovy, jiné zde vyráběly prošíváné deky pro firmu Parament, ale především zde řeholnice pekly hostie.⁹²³ Samotné pečení hostií mělo u kongregace dominikánek dlouhou tradici. Podle interních dějin broumovského konventu, který si sepsaly samotné dominikánky, tak kongregace začala s pečením hostií v roce 1907 v Praze v konventním domě v Černé ulici. Zde je pekly pomocí pečících pánví na plynových vařících a zprvu je též ručně vykrajovaly. Posléze jim vyšehradský probošt Vaněček sehnal vysekávací stroj. Roku 1914 pak začaly péct hostie i dominikánky v Přerově. Výdělek z tohoto pečení jak v Praze, tak v Přerově šel na chod sirotčinců, které měly dominikánky v těchto městech ve správě. Po komunistické internaci řeholnic se obě výroby postupně přesunuly do Bohosudova a nakonec roku 1951 do Broumova. Z nařízení státu se na konci tohoto roku stala výroba hostií v Broumově pro Čechy a Moravu monopolní. Takže všechny menší provozovny na pečení hostií jako měly například františkánky v Opavě, byly zrušeny s tím, že tato jediná výroba hostií byla součástí Chrámového družstva z Pelhřimova. To bylo na konci roku 1953 zrušeno a řeholnice z této výroby se pak staly zaměstnankyněmi České katolické charity. Od tohoto roku až do „sametové revoluce“ měla charita oficiálně na starost pečení hostií, opravu kostelů, výrobu mešních nádob a šití mešních rouch, což se dělalo pod značkou Parament,⁹²⁴ a samotné dominikánky se výroby mešních rouch na zakázku také účastnily.⁹²⁵

Samotné pečení hostií se postupně technologicky zlepšovalo. Za velmi krátkou dobu se v Broumově upustilo od plynových pečících pánví a přešlo se na nové stroje, které byly dovezeny ze západního Německa a byly na elektřinu. Mělo to nicméně nevýhodu v tom, že z takto upečených korpusů se opět musely hostie ručně vykrajovat, neboť staré vysekávací lisy nebyly na novou formu korpusů stavěny. Po nějaké době však jistý pan Kašpar ze Štemberka sestrojil nový vysekávací lis, a tím velmi ušetřil řeholnicím značně namáhavou práci.⁹²⁶ V roce 1968 se na pokyn státních úřadů řeholnice z jiných řádů a kongregací navrátily do svých řeholních domů. Dokonce i dominikánky žádaly o navrácení konventu v Bojkovicích, což jim bylo zamítnuto. Následně jim nevyšel ani plán pro postavení nové klášterní budovy ve Střelcích. Nakonec tedy jediné dominikánky zůstaly v Broumově, kde pekly hostie pro Čechy a Moravu až do roku 1985, kdy si jejich stroje převzaly řeholnice z kongregace Milosrdných

⁹²³ ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989, s. 163.

⁹²⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Výroba hostií sester dominikánek*, nepaginováno.

⁹²⁵ Viz níže.

⁹²⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Výroba hostií sester dominikánek*, nepaginováno.

sester sv. Vincence z Pauly, které v té době byly v Bílé Vodě u Javorníka.⁹²⁷ Je však správné doplnit, že dominikánky tuto práci chtěly předat někomu jinému už v roce 1980, neboť řeholnice stárly a sil jim postupně ubývalo.⁹²⁸ České katolické charitě trvalo celých pět let, než našla za dominikánky adekvátní náhradu. Paradoxní byl i fakt, že státní úřady, které několikrát v minulosti řeholnice perzekuovaly, dominikánkám „slavnostně“ poděkovaly za dlouholetou a obětavou práci a darovaly jim v zastoupení úřednice ze sekretariátu pro věci církevní sošku Pražského jezulátka a čestné uznání.⁹²⁹

Kromě pečení hostií zavedla Česká katolická charita od roku 1952 také filiální výrobu Parament, jenž byla odnoží výroby sídlící v Jablonném nad Orlicí. Zde byla touto výrobou jako vedoucí osoba pověřena dominikánka Stanislava Ulčáková. Samozřejmě i této výroby, která především spočívala v šití a vyšívání bohoslužebných rouch, se účastnily řeholnice ze všech řeholních společenství, které se v Broumově tou dobou nacházely. Tuto činnost vykonávaly dominikánky i po roce 1968, kdy odešly řeholnice i z jiných kongregací, ale jen do roku 1973.⁹³⁰ Samotné šití a vyšívání bohoslužebných rouch vykonávaly řeholnice i na základě individuálních objednávek z různých farností po republice. Důkazem toho je například dopis farního úřadu sv. Michala v Olomouci z 20. června 1970, ve kterém pisatel objednává vyhotovení „jednoho červeného ornátu gotického střihu.“⁹³¹ Ornát se má posléze stát součástí vybavení kaple tehdy blahoslaveného Sarkandra, kterou má zmíněný farní úřad ve správě.⁹³²

Život řeholnic se od začátku jejich zdejšího pobytu velmi proměnil. Když sem byly dovezeny v první polovině padesátých let 20. století, tak se jejich pobyt nelišil od pobytu řeholnic v jiném internačním klášteře. To se změnilo s rokem 1968, kdy došlo v důsledku tzv. pražského jara⁹³³ k uvolnění proticírkevní politiky ze strany státu. Referentka Divoká, která byla zde dosazena státem jakožto dohled nad řeholnicemi byla odvolána a do její funkce byla

⁹²⁷ Obec se nachází v okrese Jeseník. Viz *Mapy.cz*. *Bílá Voda* [2023-02-10]. <<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=14878&x=16.9092592&y=50.4410558&z=13>>.

⁹²⁸ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 164.

⁹²⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Výroba hostií sester dominikánek*, nepaginováno.

⁹³⁰ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 164.

⁹³¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Dopis farního úřadu sv. Michala v Olomouci ze dne 20. června 1970*.

⁹³² Tamtéž.

⁹³³ Pražské jaro 1968 se dá charakterizovat jako reformní období komunistického režimu v Československu, které bylo započato 5. ledna 1968, kdy nejvyšším tajemníkem Komunistické strany Československa se stal Alexander Dubček. Postupně došlo ke zrušení cenzury, byla povolena svoboda slova i svoboda shromažďování. Tento demokratizační proces byl však náhle ukončen vpádem vojsk Varšavské smlouvy na naše území v noci z 20. na 21. srpna 1968. Tím bylo zahájeno období Normalizace, které trvalo až do roku 1989. Viz VONDROVÁ, Jitka. Pražské jaro 1968. Akademický bulletin. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 25. 6. 2008. Dostupné online: Akademický bulletin. *Pražské jaro* [2023-02-14]. <<http://abicko.avcr.cz/2008/4/04/prazske-jaro-1968.html>>.

jmenována voršilka sestra Marie Hušková.⁹³⁴ Samotné dominikánky se mohly vrátit ke své původní profesi, proto několik sester začalo opět vyučovat náboženství. Jelikož řeholnice z ostatních řádů a kongregací dostaly od státu povolení, aby se vrátily do svých konventů, tak v Broumově zůstalo jen 56 dominikánek. Kongregace si v roce 1968 zvolila i novou generální představenou Jaroslavu Němcovou a další změnou ve fungování tohoto řeholního společenství bylo, že v broumovském klášteře s povolením státních orgánů otevřely po dlouhých letech svůj noviciát. Ten zde fungoval do roku 1971, kdy bylo přijímání nových řeholnic v důsledku tzv. normalizace znovu státem zakázáno. V tomto období byl do kláštera dosazen jakožto vedoucí civilní zaměstnanec,⁹³⁵ avšak již nebylo dominikánkám nijak zvlášť bráněno, aby vedly svůj duchovní život. Důkazem jsou úřední dokumenty, ve kterých dominikánky žádají, aby se jejich interních mších svatých v klášterní kapli mohly účastnit i jejich návštěvy zvenku.⁹³⁶ Také oznamovaly příslušným úřadům, že u nich v klášteře proběhne exerciční kurz, který povede katolický kněz, jenž má k výkonu této služby státní souhlas.⁹³⁷ Naopak nacházíme v pramenných dokumentech broumovského kláštera i oznámení kapitulní konzistoře v Hradci Králové z roku 1975, podle kterého si dominikánky mohou vybrat a oslovit pro svá duchovní cvičení kněze, kteří jsou v přiloženém seznamu.⁹³⁸ Dokonce o rok dříve, tedy v roce 1974, je jmenován do duchovní správy „*Sester Dominikánek české kongregace v Broumově*“⁹³⁹ kněz v důchodovém věku František Vítek, který měl hradeckou konzistoří jasně vymezené kompetence. Respektive měl pro sestry sloužit jejich interní mše, slavit svátost smíření a vykonávat pro ně další svátostné úkony.⁹⁴⁰

Na jednu stranu bychom mohli říct, že řeholnice žily bez velkých problémů v této době svým interním řeholním životem. Na druhou stranu, ale musely vždy o jakoukoliv maličkost požádat příslušné úřady (například když řeholní sestra potřebovala být více jak měsíc mimo klášter, protože se musela postarat o své nemocné rodiče).⁹⁴¹ V případě dominikánek tyto žádosti adresovaly sociální sekci České katolické charity,⁹⁴² neboť řeholnice byly zaměstnankyněmi

⁹³⁴ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 163.

⁹³⁵ MEIER, Jan. Ženské řády v broumovském klášteře <1951–1990>. *Broumovsko 1990*, roč. V., č. 1, s.3.

⁹³⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. č. j. 23/75. Věc: Žádost o povolení účasti na bohoslužbách v kapli sester pro jejich návštěvy.

⁹³⁷ Tamtéž. Např.: č. j. 17/74. Věc: Hlášení exercičního kurzu.

⁹³⁸ Tamtéž. č. j. 11/75. Předmět: Exerzitátoři.

⁹³⁹ Tamtéž. č. j. 9/74. Věc: Jmenování duchovního správce Sester Dominikánek v Broumově.

⁹⁴⁰ Tamtéž.

⁹⁴¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. Č. J. 18/75. Věc: Sestra Rajnochová, pobyt mimo CHDŘ déle než 28 dní.

⁹⁴² Tamtéž.

této instituce.⁹⁴³ Pokud se jednalo o “ohlašovací povinnost” ve věci konání exercicií, tak v této věci byl primárně informován místní okresní národní výbor – odbor kultury.⁹⁴⁴ Mimo tato omezení byly řeholnice stále “pod dohledem” státu. To znamenalo, že do kláštera byl dosazen jakožto vedoucí klášterního objektu státní úředník. V Boumově se jednalo o pana Kopsu, který zde setrval po celou dobu normalizace až do přesídlení dominikánek do jejich konventu v Bojkovicích po roce 1989. Pro tuto jeho dlouhou službu snad nacházíme odpověď v interním dějinném spisu kongregace, kde je na jeho tamější působení pozitivně pohlíženo, respektive se zde o něm píše: “*I když byl komunista, sestráám neškodil.*”⁹⁴⁵ Navíc panoval v komunitě jistý strach z neohlášených domovních prohlídek bezpečnostních složek státu, a to především poté, kdy takovou domovní prohlídku osobně zažily dominikánky v roce 1981 v konventu v Kadani.⁹⁴⁶

Konvent v Buchlovicích

Historii tohoto konventu podrobně sepsaly samotné dominikánky, a to ve dvoudílných svazcích. Primárně tedy budeme vycházet z tohoto archivního materiálu.⁹⁴⁷ Z něj se i dovídáme, že již v roce 1909 byla zde postavena nemocnice, jejíž iniciátorkou byla maďarská hraběnka Ferdinanda Karola, manželka zdejšího hraběte Berchtolda. Již od počátku nemocnici personálně zajišťovaly řeholní sestry z kongregace sv. Hedviky. V roce 1935 se z nemocnice stal domov seniorů, jehož kapacita se postupně navyšovala. Po komunistickém převratu roku 1948 byly řeholnice odtud vypovězeny. V té době mělo zařízení 46 lůžek a bylo plně obsazené. Jelikož však žádosti o přijetí klientů neustále narůstaly, začalo se od roku 1956 s přestavbou domova, která vedla k jeho zmodernizování a kapacitnímu navýšení.

To také vedlo k potřebě zvýšení počtu kvalifikovaného personálu. Z tohoto důvodu odbor sociálního zabezpečení krajského národního výboru ve Zlíně povolal k této práci většinu dominikánek, které byly z konventu v Liptálu. Tento kongregační dům nechal stát 16. srpna roku 1957 uzavřít a řeholnice byly převezeny do Broumova a dvě sestry přesídlily do Kokor. Ještě před dokončením rekonstrukce domova seniorů dostaly dominikánky úřední povolení, se tam nastěhovat. Oficiálně tedy zahájily zde svoji činnost 26. srpna a začaly psát dějiny nového

⁹⁴³ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 164.

⁹⁴⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. Např.: č. j. 13/75. *Věc: Hlášení exercicií.*

⁹⁴⁵ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 164.

⁹⁴⁶ MEIER, Jan. Ženské řády v broumovském klášteře <1951–1990>. *Broumovsko 1990*, roč. V., č. 1, s.3.

⁹⁴⁷ AČKSD. D 7/1 a D7/2, Buchlovice – dějiny.

konventu dominikánek. Ten den byla jmenována představená konventu Lubomíra Dobřecká a s ní i dalších třináct spolusester.

Sestry dominikánky dorazily do Buchlovic, když byla rekonstrukce ještě v plném proudu a záležitostí stavby stále nebyly dokončeny (například chyběla omítka, okna, dveře a někde i zábradlí). Samotné řeholnice v té době obývaly společně dvě místnosti. Než se do budovy mohli nastěhovat klienti, tak sestry dominikánky byly nápomocny na stavbě, kde například myly okenní rámy, dveře, schodiště nebo se zaměstnávaly zahradnickými či polními pracemi. Přestavba budovy byla dokončena v prosinci 1957. Od nového roku se začali do Buchlovic navracet klienti, kteří byli na přechodnou dobu ubytováni v jiných domovech důchodců ve zlínském kraji. Nutno dodat, že ona přechodná doba trvala dva roky čili někteří klienti se ani návratu do Buchlovic nedožili.

Dominikánky poté začaly vykonávat ošetrovatelskou činnost, ke které byly do Buchlovic povolány, což se rovněž promítlo do zvýšení jejich mezd. Do té doby totiž byly sestry evidovány jako uklízečky a ne jako ošetřující personál.⁹⁴⁸ V tomto směru byla chyba na straně státu. Řeholnice sice již od srpna 1957 vstoupily do zaměstnavatelského poměru pod „*odbor sociálního zabezpečení rady KNV ve Zlíně*“⁹⁴⁹ s tím, že o platy se má postarat Okresní národní výbor v Uherském Hradišti, ale ten podle svých slov „neměl (na tyto výdaje)⁹⁵⁰ finanční krytí mzdového fondu.“⁹⁵¹ Z toho důvodu dostaly dominikánky správné platové ohodnocení až od nového roku, kdy se s těmito platy počítalo.

Provoz domova začal tedy naplno v roce 1958, kdy sem nastoupili první klienti v důchodovém věku, z toho dvě klientky byly dominikánky. Vedoucí ústavu byla státem dosazená Marie Macenauerová, která ho zastupovala také navenek. Převorka Lubomíra měla na starosti účetnictví a hlavní kuchařkou se stala sestra Radima Urbanová. V domě pak postupně stále přibývalo klientů až na začátku jara došlo k jeho plnému obsazení, které činilo 97 klientů a 13 zaměstnanců. Počet personálu i klientů se postupně navyšoval. Již v roce 1958 došlo k přístavbě domu, který navýšil jeho kapacitu na 121 klientů 12 řeholnic a pět civilních zaměstnanců. Do roku 1985, kdy z rozhodnutí úřadů musely dominikánky domov seniorů opustit, čítala budova 176 klientů, čtyři řeholnice a 44 civilních zaměstnanců.⁹⁵²

Společenský život v buchlovickém domově seniorů byl vcelku různorodý. Záleželo dosti na vedoucím státním zaměstnanci, který měl provoz domova na starost. Dá se však říct, že až na

⁹⁴⁸ AČKSD. D7/1, Buchlovice – dějiny, s. 1–3.

⁹⁴⁹ Tamtéž, s. 2.

⁹⁵⁰ Doplněno P. W.

⁹⁵¹ AČKSD. D7/1, Buchlovice – dějiny, s. 2.

⁹⁵² Tamtéž, s. 3–4, 7 a 24–25.

jednu výjimku v roce 1977, kdy byl vedoucím Vladimír Matějček a vrchní sestrou byla v té době již civilní zaměstnankyně Hojačová, se klienti nezúčastnili žádné společenské či kulturní akce. Důvodem byla častá nepřítomnost Matějčka v domově kvůli nemoci a také, podle interních dějin konventu, provozní neshody domova mezi vedoucím a vrchní sestrou.⁹⁵³ Mimo tento ojedinělý případ však není v interních dějinách konventu poznamenán žádný negativní vztah mezi klienty, vedoucími ústavu a dominikánkami. Řeholnice naopak ve svých sepsaných vzpomínkách mluví o vedení domova dosti pozitivně, což se odráželo právě na společenském i kulturním životě celého domova. Pro větší konkrétnost můžeme zmínit oslavu mezinárodního dne žen, kdy si připravili pro klienty různá vystoupení studenti z místní osmileté střední školy nebo připomínku svátku sv. Mikuláše s nadílkou. Domov byl především v šedesátých letech 20. století poctěn několika návštěvami ze zahraničí (z Belgie, Finska a několikrát z Kuby). Samotní klienti jezdili během roku na různé výlety (do Kroměříže, Lednice nebo na hrad Buchlov).⁹⁵⁴ Snad aby měli zdejší klienti život opravdu pestrý, uzavřela místní střední škola s domovem tuto smlouvu:

„Škola se zavazuje: 1. Pionýři naší školy ve dnech státních slavností a památných dnech uspořádají besídku s kulturním programem, zpěvy a recitacemi. 2. Mičurinský kroužek vypomůže při úpravě zahrady a okolí Domova. 3. V zemědělských pracích vypomohou žáci na podzim při sklizni okopanin. 4. Pionýři jsou ochotni na požádání vypomoci při příležitostných pracích. [...] DD⁹⁵⁵ se zavazuje: Zúčastní se besed se žáky a bude sledovat život školy.⁹⁵⁶

Dohoda poté byla stvrzena podpisy obou stran dne 13. března 1959. Podle dějin konventu pak byla striktně dodržována.⁹⁵⁷ To ale z dostupných archivních materiálů nemůžeme nijak potvrdit ani vyvrátit, když nicméně vezmeme v potaz náročnost jednotlivých úkonů, ke kterým se zavázala škola i domov seniorů, zdá se nám, že nebyl důvod ke zrušení této smlouvy do konce komunistické diktatury v Československu.

Duchovní život jak sester, tak klientů domova, byl zajištěn v prvních letech místním farářem P. Arnoštem Hrabalem, který byl sice již v důchodovém věku, ale protože nebyl na jeho místo jmenován nový duchovní, tak poskytoval duchovní služby domovu pro seniory pouze třikrát do týdne. Na konci února 1958 byl po příchodu nového kněze P. Smrčka plně vyvázán z farní služby a od té chvíle byl ustanoven jako duchovní pouze pro potřeby domova seniorů. Svoji službu zde vykonával i přes různá vážná onemocnění až do svého skonu v roce 1969. Pokud byl však občas kvůli nemoci upoután na lůžko, zastupoval ho alespoň jednou do týdne

⁹⁵³ Tamtéž, s. 21.

⁹⁵⁴ Tamtéž, s. 4–5 a 7.

⁹⁵⁵ Domov důchodců (pozn. P. W.)

⁹⁵⁶ AČKSD. D7/1, Buchlovice – dějiny, s. 6.

⁹⁵⁷ Tamtéž.

buchlovický farář P. Ladislav Smrček a od roku 1962, kdy došlo k výměně ve farním úřadě, zastupoval P. Hrabala P. Alois Honek.⁹⁵⁸

Po smrti P. Hrabala přišel do domova nový kněz v důchodovém věku P. Ludvík Kašpárek, který byl dokonce členem dominikánského řádu. Do této služby nastoupil v roce 1970, a po jisté zdravotní indispozici dostal od úřadů povolení stát se jedním z klientů buchlovického domova, předtím totiž bydlel ve Starém Městě u Uherského Hradiště a do domova dojížděl pětkrát do týdne. Poté, co se stal klientem domova, tak sloužil mši svatou, ale jen soukromou pro řeholnice. Z toho důvodu na víkendy přijížděl další řádový kněz P. Zdislav Varada, aby vysluhoval mši svatou pro všechny obyvatele domova. P. Kašpárek v polovině května 1972 však také zemřel a od té doby přes týden sloužil mši v kapli domova P. Honek a o víkendech celebroval mše a vysluhoval svátosti P. Varada. Ten zajistil duchovní péči pro klienty i přes vánoční svátky roku 1972. Jeho aktivity v tomto směru však brzy zarazil okresní církevní tajemník z Uherského Hradiště, který si v lednu následujícího roku nechal předvolat představenou zdejších dominikánek a řekl jí, že P. Varada nemá pro výkon své kněžské funkce státní souhlas. Navrhl jí však, že P. Varada si může vždy zažádat o celebraci jedné konkrétní mše. Toto individuální povolení dostal například na 10. března, nicméně když 27. března v domově sloužil mši, tak to učinil bez povolení úřadů, což vedlo k „vyhrožování“ okresního církevního tajemníka danému knězi vězením nebo peněžitou sankcí ve výši 20.000 korun. Ani jedna z těchto věcí však ze strany úřadů nebyla naplněna. Naopak díky náhlému zhoršení jeho zdravotního stavu byl P. Varadovi povolen měsíční pobyt v buchlovickém domově seniorů, a pak se mohl přestěhovat k dominikánkám do Kadaně, kde působil jako duchovní správce.⁹⁵⁹ Po jeho odchodu veškerou duchovní péči převzal nad domovem buchlovický farář P. Honek, a to až do odchodu dominikánek v roce 1985.⁹⁶⁰

Podle interních dějin však své spirituální potřeby nenaplnovaly jen dominikánky či malý okruh klientů domova. Dle záznamů řeholnic nebylo v domově člověka, který by zemřel bez udělení svátosti pomazání nemocných. Dokonce někteří se k praktikování duchovního života navrátili opravdu až v pozdním stáří. Z toho, jak samotné sestry píšou, „*měly největší radost*“,⁹⁶¹ a tuto zkušenost považovaly za „*nejvyšší plodný apoštolát*“,⁹⁶² na kterém se v rámci své služby v domově účastnily.⁹⁶³

⁹⁵⁸ Tamtéž, s. 9–10.

⁹⁵⁹ Tamtéž, s. 17–18.

⁹⁶⁰ Tamtéž, s. 24–25.

⁹⁶¹ Tamtéž, s. 16.

⁹⁶² Tamtéž, s. 17.

⁹⁶³ Tamtéž.

Jak už jsme několikrát zmínili, dominikánky odešly z Buchlovic roku 1985, ale již od druhé poloviny sedmdesátých let si řeholnice nebyly jisté, kdy jejich zdejší poslání skončí. Celá tato situace byla především dána stále navyšujícím se počtem civilních zaměstnanců domova, kteří byli dosazováni i do řídicích funkcí. V jednom případě se však ukázalo, že okresní správa sociálních služeb přece jen nepočítá s rychlým odchodem řeholnic. Jednalo se o případ sestry Beaty Soukupové, která se měla na základě jmenování generální rady kongregace ujmout místa představené sestry v litoměřickém konventu. K tomu však právě nechtěla svolit správa sociálních služeb na Velehradě a to i přesto, že existovala písemná dohoda mezi kongregací a státem, která povinovala zaměstnavatele k uvolnění řeholnice z pracovního poměru, pokud byla povolána do vyšší funkce v rámci kongregace. Okresní správa sociálních služeb to nakonec vyřešila dlouhou devítiměsíční výpovědní lhůtou, v rámci které bylo potřeba najít adekvátní náhradu.⁹⁶⁴ Na základě této pozoruhodné okolnosti nemůžeme říct, že by si odchod řeholnic z Buchlovic vyloženě stát přál. V tomto nám dávají za pravdu i interní dějiny tohoto konventu, kde se dočteme, že roku 1980 nastoupila do úřadu generální představené kongregace sestra Anastázie. Ta z buchlovického domu povolala tři sestry na jinou činnost v rámci kongregačních domů, takže počet dominikánek v Buchlovicích byl od roku 1981 snížen z dvanácti na devět, z nich tři byly již v důchodovém věku. Tento stav se do roku 1984 snížil na sedm dominikánek v Buchlovicích, takže i z toho důvodu začala sestra Anastázie jednat s úřady o odchodu sester do jiných domů kongregace a následném rušení tohoto konventu dominikánek. Věci se plně daly do pohybu v následujícím roce, kdy v květnu dostaly některé sestry asignační rozkaz do Litoměřic nebo do Kadaně. Na konci června 1985 pak P. Honek sloužil poslední mši, po které odjely zbylé čtyři dominikánky do Kadaně.⁹⁶⁵ Konec působení dominikánek na tomto místě byl tedy spíše vynucen okolnostmi spojené jak se snižováním počtu řeholnic, tak především se stárnutím těchto sester, kterým ubývaly síly pro jejich službu a potřebovaly již „zasloužený“ odpočinek.

Konvent v Kadani

Zdejší klášter patřil alžbětinkám,⁹⁶⁶ ale v roce 1960 ho převzaly dominikánky. Důvodem tohoto převzetí bylo nařízení československé vlády z roku 1959, podle něhož byla řeholnicím

⁹⁶⁴ Tamtéž, s. 19–20.

⁹⁶⁵ AČKSD. D7/1, Buchlovice – dějiny, s. 23–25.

⁹⁶⁶ Řád sv. Alžběty založila Apolonie Redermecher z Aachen, kde také převzal roku 1622 městský špitál. Poslání řádu je starost o nemocné po vzoru sv. Alžběty Durýnské a podle řehole sv. Františka z Assisi. Do českých zemí přišly alžbětinky v 18. století na pozvání hraběnky Karolíny Schönkirchové. Viz Alžbětinky Praha. *Sestry alžbětinky* [2023-02-22]. <<https://alzbetinkypraha.websnadno.cz/Sestry-alzbetinky.html>>.

v důchodovém věku přidělena nová místa pobytu. Generální představená dominikánek sestra Kazimíra Havelková si v doprovodu dvou dalších spolusester jela klášter prohlédnout 16. března 1960. Na místě se setkaly se zdejší převorkou alžbětinek, která podle svých slov vůbec netušila, že mají klášterní objekt uvolnit pro dominikánky a ony, že budou přestěhovány do Oseku.

Klášter již v té době fungoval jako domov seniorů. Právě na jaře 1960 bylo zde ubytováno 78 laických žen v důchodovém věku, 24 sester těšitelek, které se staraly o administrativu domu a 12 alžbětinek, z nichž čtyři byly zaměstnány jako ošetrovatelky v plicním sanatoriu. To bylo součástí klášterního objektu. Jedna z alžbětinek měla na starosti místní chov drůbeže, neboť se zde chovalo cca 200 slepic pro násadová vejce. Zbývajících sedm alžbětinek byly v klášteře ubytovány už jako klientky domova důchodců. Ze strany státu pak objekt vedl pan Čepek, který měl mezi klientkami domova i svoji matku.

Samotné dominikánky sem byly v roce 1960 přemístěny především z Vidnavy. První převorkou byla jmenována sestra Magdaléna Vodíková. Tímto aktem byl také formálně zřízen kadaňský konvent dominikánek. Přičemž dominikánky se zavázaly k tomu, že budou co nejvíce nápomocny v budování tohoto nového konventu.⁹⁶⁷

V archivu se nachází i pamětní kniha konventu, o to od roku 1971 až 1989. Z ní můžeme vyčíst, že se tam v této době každý rok konala duchovní cvičení a někdy dokonce i dva turnusy po sobě.⁹⁶⁸ Z čehož můžeme usuzovat dva závěry. Samotný kadaňský konvent obýval opravdu značný počet řeholnic, proto se při exerciciích sestry rozdělily do dvou skupin nebo na exercicie přijížděly i řeholnice z jiných částí republiky. Bohužel nedokážeme z dochovaných materiálů určit, která varianta by byla pravděpodobnější. Na jedné straně pro samotného exercitátora je lépe, když provádí duchovní cvičení pro menší skupinu osob.⁹⁶⁹ Na druhé straně na příkladu broumovského kláštera víme, že tam přijížděly i dominikánky z jiných konventů.⁹⁷⁰

Nebyly to však jen exercicie, které ozvlášťovaly každodenní rytmus řeholního života sester. V kadaňském klášteře oslavila své velké životní výročí bývalá dlouholetá generální představená kongregace Kazimíra Havelková, a to rovnou dvakrát. Poprvé v březnu roku 1971, kdy se sestra Kazimíra dožila svých devadesáti let. O této narozeninové oslavě je v pamětní knize tento zápis:

„Naše sestry z téměř všech domů se sjíždějí, aby blahopřály naší drahé ctih[odné] Matce Kazimíře Havelkové k 90. narozeninám. Na pozvání sester zavítal do Kadaně také J[eho] E[minence] ThDr. Štěpán

⁹⁶⁷ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 96–97.

⁹⁶⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Pamětní kniha Kadaň 1971–1989. *Např.: Duchovní cvičení 8.–15. 2. 1974 a Duchovní cvičení II. 1 – 8. 3. 1974*, nepaginováno.

⁹⁶⁹ Vlastní zkušenost (P. W.)

⁹⁷⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Např.: č. j. 16/74 Věc: Hlášení exercicií.*

*Trochta biskup litoměřický. Tím se proměnilo naše rodinné setkání ve skvělou slavnost. Sestry přispěly zpěvem při pontifikální mši sv[até] a odpoledním představením; dramatizace knihy Malý princ od Exipériho. [...]*⁹⁷¹

Podruhé o rok později si Kazimíra Havelková a s ní i celý kadaňský konvent připomněli výročí sedmdesáti let od složení věčných slibů této sestry. Podle zápisu z pamětní knihy se dovídáme, že se tato životní událost sestry Kazimíry oslavila rovněž mší svatou 16. září 1972. Hlavním celebrantem byl opět biskup Štěpán Trochta. Mezi účastníky této slavnosti nebyly jen sestry dominikánky, ale také kněží, kteří byli jak z dominikánského řádu, tak z diecézí.⁹⁷² V únoru následujícího roku se v Kadani konal i pohřeb sestry Kazimíry, kterého se také účastnil biskup Štěpán Trochta a další řádoví i diecézní kněží.⁹⁷³

Pokud se podíváme na další zápisy této pamětní knihy kadaňského konventu, zjistíme, že dominikánky měly během roku několik pravidelných i nepravidelných návštěv, popřípadě se u nich konaly i různé církevní akce. Za zmínku stojí vikariátní konference vikariátů Most a Chomutov.⁹⁷⁴ Sestry zde měly v roce 1974 též návštěvu dětí z chomutovské základní školy,⁹⁷⁵ nebo v témže roce hostily řeholnice i skupinu zpěváků z Karlových Varů, kteří jim zazpívali své nacvičené „Velikonoční pásmo.“⁹⁷⁶ Z našeho pohledu velmi kuriózní návštěvou byla delegace z místního národního výboru, která sem přišla za účelem, aby, citujeme: „*U příležitosti veřejné schůze obce [...] jsme společně a důstojně vzpomněli významu VŘSR*⁹⁷⁷, jejíž 60. výročí v současných dnech slavíme.“⁹⁷⁸ Od roku 1978 pak v knize nacházíme rok co rok zápis o návštěvě státních úředníků, kteří navštívili řeholnice v rámci Mezinárodního dne žen.⁹⁷⁹

Z těchto archivních záznamů můžeme podotknout, že sestry, které zde žily, nebyly nijak zvlášť odtrženy od okolního světa. Nevíme sice, zda zmíněné návštěvy kromě těch úředních, musely mít vždy povolení od státních orgánů, ale pokud ano, tak i přesto neexistuje v pamětní knize z let 1971 až 1989 rok, kdy by tento klášter nikdo nenavštívil nebo nebyla žádná významná akce. Dokonce se v konventu odehrála třikrát volba nové generální představené. Poprvé to bylo v roce 1974, kdy byla zvolená sestra Dobromila Pevná.⁹⁸⁰ Podruhé to bylo o

⁹⁷¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Pamětní kniha Kadaň 1971–1989. Zápis ze dne 20. a 21. 3. 1971.

⁹⁷² Tamtéž. Zápis ze dne 16. 9. 1972.

⁹⁷³ Tamtéž. Zápis ze dne 21. 2. 1973.

⁹⁷⁴ Tamtéž. Zápis ze dne 21. 9. 1971 a 24. 10. 1972.

⁹⁷⁵ Tamtéž. Zápis ze dne 17. 4. 1974.

⁹⁷⁶ Tamtéž. Zápis ze dne 21. 4. 1974.

⁹⁷⁷ Velká říjnová socialistická revoluce (pozn. P. W.).

⁹⁷⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. Pamětní kniha Kadaň 1971–1989. Zápis z dne 19. 10. 1977.

⁹⁷⁹ Tamtéž. Např.: Zápis ze dne 14. 3. 1980.

⁹⁸⁰ Tamtéž. Zápis ze dne 8. 7. 1974. Sestra Dobromila vlastním jménem Marie Pevná se narodila roku 1926 v obci Svatý Štěpán (dnes je tato obec součástí města Broumov – Bylnice ve zlínském kraji – viz Mapy.cz. Svatý Štěpán [2023-03-22].

<<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=11035&ds=2&x=18.0281970&y=49.0413881&z=10>>.). Do

šest let později (roku 1980), kdy do této funkce byla zvolena sestra Anastázie Němcová.⁹⁸¹ Tato volba naposledy proběhla v Kadani se stejným výsledkem i v roce 1986.⁹⁸²

Sestry v Kadani zažily také velmi nelibou zkušenost se státní mocí. Jednalo se o domovní prohlídku, kterou provedla státní bezpečnost v září roku 1981. Podnětem pro ni byla rovněž domovní prohlídka v bytě P. Dominika Duky, kdy mu byla zabavena samizdatová literatura ze zahraničí, jež byla zabalena do poštovního balícího papíru z Kadaně. Jelikož těchto balících papírů našla státní bezpečnost u P. Duky více, rozhodly se bezpečnostní složky státu udělat domovní prohlídku i u dominikánek v Kadani. Podle svědectví sester nikoho ze zasahujících příslušníků nezajímalo, že P. Dukovi posílají takto poštou prádlo, které si u nich nechával prát.⁹⁸³ Pro samotné řeholnice, i na základě osobní výpovědi tehdejší představené kadaňského konventu, byla tato domovní prohlídka velmi odstrašujícím zážitkem.⁹⁸⁴ Prohlídka proběhla přesně dne 27. října 1981, kdy zcela nečekaně přijelo po obědě do kláštera 50 příslušníků bezpečnostních složek a detailně prohlíželi všechny místnosti i budovy, které ke klášterní budově patřily (kůlnu, přístřešky pro domácí zvířata nebo i hrobku pod kostelem. Výsledkem této prohlídky byla konfiskace psacích strojů a mineografů, které však dominikánky používaly pro svoji práci, o čemž věděla zcela legálně Česká katolická charita. Přístroje řeholnice používaly na psaní nejrůznějších liturgických knih, které dokonce STB rovněž zabavila a odvezla. Dominikánky se poté snažily domoci se práva a vrácení svých věcí, a to písemnými žádostmi adresované i na nejvyšší místa ve státě jako byl prezident republiky Gustav Husák či předseda vlády Lubomír Štrougal. Veškerá tato snaha nicméně byla marná.⁹⁸⁵

Přes tuto neblahou zkušenost šel život kadaňského konventu dál, dokonce v roce 1983 byla provedena částečná rekonstrukce objektu, a to v rámci sociálních zařízení. Také, když se postupně rušily konventy ve Víceměřicích (r. 1982), Střelcích (r. 1984) a v Buchlovicích (r. 1985), tak vždy několik sester z těchto domů přišlo do Kadaně.⁹⁸⁶

kongregace sestra Dobromila vstoupila v roce 1947 a o dva roky později složila věčné sliby. Poté byla spolu s dalšími sestrami internována v Bohosudově, ve Vansdorfu a v Maršově. V roce 1962 pak přišla do komunity dominikánek v Měděnci, což byl konvent přestěhovaný ze Snědovic a kde se dominikánky staraly o osoby s mentálním postižením. Po roce 1968 byla povolána do konventu v Broumově a v roce 1974 byla zvolena v pořadí pátou generální představenou kongregace. Viz Česká kongregace sester dominikánek. *Dobromila* [2023-03-22]. <<https://www.dominikanky.cz/dobromila/>>.

⁹⁸¹ Tamtéž. *Zápis ze dne 8. 7. 1980.*

⁹⁸² Tamtéž. *Zápis ze dne 8. 7. 1986.*

⁹⁸³ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 102.

⁹⁸⁴ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

⁹⁸⁵ AČKSD. ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 102.

⁹⁸⁶ Tamtéž, s. 103.

Konvent v Litoměřicích

V důsledku již zmíněného tzv. Pražského jara v roce 1968 se měl do svého úřadu navrátit i litoměřický biskup Štěpán Trochta⁹⁸⁷, což se také stalo v září 1968. Litoměřický biskup rovněž chtěl, aby se vedení jeho domácnosti zhostily dominikánky. Následně jeho žádost projednala a schválila generální kapitula kongregace dominikánek, která se konala v červenci toho roku. S otcem biskupem se pak sešly v Praze ještě před jeho nástupem do úřadu sestra Eucharistina Brablcová a Invioláta Stuchlá, které byly v užším poradním sboru generální představené, aby s otcem biskupem projednaly chod jeho biskupského sídla. Po schůzce se vydaly do Litoměřic, kde zjistily, že budova rezidence je v dezolátním stavu, prakticky bez nábytku a elektrifikace. Jediným obyvatelem rezidence byl kapitulní vikář P. Oliva, který bydlel ve dvou zařízených pokojích. Jelikož pan biskup dominikánkám oznámil, že jeho domácnost bude obývat asi celkem osmnáct lidí, daly se řeholnice okamžitě do úklidu a obstarávání rezidence tak, aby byla plně k obývání. Zajistily tedy vymalování budovy, její novou elektrifikaci a sehnaly i nábytek pro vybavení jednotlivých místností.⁹⁸⁸

Jakmile se biskup Trochta znovu ujal svého úřadu, tak k němu do rezidence nastoupily čtyři dominikánky, které dostaly k dispozici dvě přízemní místnosti. Postupně se jejich počet ale navýšil, protože dostaly na starost i provoz kuchyně ve zdejší „*bohosloveckém semináři*“,“⁹⁸⁹ -takže na konci roku 1968 byla litoměřická komunita dominikánek osmičlenná. Čtyři sestry byly k dispozici v rezidenci, tři v seminární kuchyni a jedna uklízela ve druhém domku semináře, kde rovněž bydlela část studentů teologie, protože toho roku bylo v semináři 160 bohoslovců.⁹⁹⁰

⁹⁸⁷ Štěpán kardinál Trochta se narodil 26. března 1905 ve Francově Lhotě, která se nachází v okrese Vsetín. Roku 1917 nastoupil na Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, které však nemohl kvůli vážnému onemocnění matky dokončit, protože se musel postarat o dva mladší sourozence. Jelikož otec jim zemřel již v útlém dětství. Následně se mu ale podařilo roku 1923 odejít na středoškolská studia do Itálie, kde později vstoupil do řeholního společenství Salesiánů dona Boska. V letech 1927–1928 pobýval opět v Československu, aby zde pomohl založit první českou komunitu salesiánů ve Fryštáku na Moravě poté se vrátil do Itálie, kde vystudoval teologii a byl vysvěcen na kněze. Poté se vrátil do Československa, kde působil jakožto duchovní v různých salesiánských komunitách. Za druhé světové války se podílel na domácím protinacistickém odboji, ale byl gestapem zatčen a prošel si koncentračními tábory v Mauthausenu a v Dachau. Po druhé světové válce se navrátil do čela salesiánského centra v Praze – Kobylisích, kde působil do svého zatčení gestapem a v září 1947 byl pak jmenován Litoměřickým biskupem. V roce 1953 byl Státní bezpečností zatčen a o rok později odsouzen za údajnou velezradu na 25 let odnětí svobody. V roce 1960 byl nicméně amnestován, ale dále nemohl vykonávat duchovenskou službu. Návrat do biskupského úřadu mu byl oficiálně umožněn až 1. září 1968. V roce 1969 jej papež Pavel VI. jmenoval kardinálem ale tzv. ve skrytosti srdce (in pectore), k odtajnění této skutečnosti došlo až roku 1973. Viz Ústav pro studium totalitních režimů. *Štěpán Trochta* [2024-11-06]. <<https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/stepan-trochta/>>

⁹⁸⁸ AČKSD. *D 26 – Litoměřice*, s. 1.

⁹⁸⁹ Tamtéž, s. 2.

⁹⁹⁰ Tamtéž, s. 3.

Jednou z významných událostí, kterou dominikánky v Litoměřicích zažily, bylo jmenování biskupa Trochty kardinálem. Ten se stal kardinálem sice již v dubnu 1969, ale papež ho jmenoval pouze „in pectore“, což znamená ve skrytosti srdce. Papež Pavel IV. pak jeho jméno nechal oficiálně uveřejnit až v roce 1973. Jakmile se tato zpráva dostala na veřejnost, tak podle interních dějin zdejší komunity dominikánek, přijímal biskup Trochta mnoho gratulací, a to nejenom od svých kolegů duchovních, ale také ze strany státu mu gratuloval tehdejší „vedoucí církevního oddělení ministerstva kultury Dr. Hrůza.“⁹⁹¹

Dne 6. dubna 1974 zemřel náhle na následky mozkové mrtvice kardinál Trochta. Zda toto nenadálé zhoršení zdravotního stavu nastalo v důsledku návštěvy krajského církevního tajemníka Karla Dlabala, který kardinála navštívil den předtím, to se můžeme pouze domnívat. V interních dějinných záznamech litoměřických dominikánek se nicméně o této návštěvě a kardinálově skonu píše:

*„Obětavá a houževnatá práce otce kardinála na tvrdé diecézní vinici se nelíbila krajskému církevnímu tajemníkovi Karlu Dlabalovi. 5. dubna 1974 navštívil pana kardinála a šest hodin s ním vedl nepříjemný rozhovor. Otec kardinál měl neklidnou noc, bylo slyšet, že chodí po pokoji. Ráno ho sestra Aimona našla v bezvědomí, byl stížen mozkovou mrtvicí.“*⁹⁹²

Dominikánky se následně domnívaly, že jejich služba po úmrtí kardinála v Litoměřicích končí, ale „kapitulní vikář Josef Hendrich je požádal, aby zůstaly i v jeho službách“⁹⁹³ Řeholnice tedy vykonávaly svou práci jak v biskupské rezidenci, tak v kuchyni bohosloveckého semináře ještě mnoho dalších let. Jejich počet se postupem času navyšoval, v roce 1977 pobývalo v Litoměřicích už 12 dominikánek a v roce 1983 jich zde bylo 17, z tohoto počtu ale bylo deset řeholnic v důchodovém věku. Právě pro úbytek fyzických sil těchto sester přijala generální kapitula kongregace z roku 1986 návrh na zrušení této komunity v následujícím roce. Představení diecéze však žádaly, aby dominikánky neodcházely, jelikož se jim nepodařilo sehnat za ně náhradu.⁹⁹⁴ Dominikánky zůstaly ve službách i nového litoměřického biskupa Josefa Koukla⁹⁹⁵, který byl uveden do úřadu 27. srpna 1927.⁹⁹⁶

⁹⁹¹ Tamtéž, s. 7.

⁹⁹² Tamtéž.

⁹⁹³ Tamtéž.

⁹⁹⁴ Tamtéž, s. 8–10.

⁹⁹⁵ Josef Koukl se narodil 8. listopadu 1926 v Brně. Dětství prožil v Břeclavi, po maturitě byl přijat roku 1945 na studium teologie na Katolickou teologickou fakultu v Praze. Roku 1950 byl vysvěcen na kněze. Následně byl duchovním v několika farnostech. V roce 1970 byl jmenován spirituálem bohosloveckého semináře v Litoměřicích, v roce 1974 se stal doktorem teologie a začal v semináři vyučovat morální teologii, a to až do svého biskupského svěcení v roce 1989, kdy se stal 18. litoměřickým biskupem. Zemřel 22. května 2010. Viz Biskupství Litoměřické. *Historie* [2024-11-07]. <<https://www.dltm.cz/historie>>.

⁹⁹⁶ AČKSD. *D 26 – Litoměřice*, s. 11.

Po tzv. sametové revoluci, kdy byly obnoveny bohoslovecké semináře v Praze a Olomouci, tak v Litoměřicích byl v bývalých seminárních prostorách zřízen konvikt neboli přípravný ročník pro bohoslovce, než nastoupí ke studiu teologie na jedné z teologických fakult. Možná i z tohoto důvodu byly v kuchyni konviktu k dispozici již jen dvě dominikánky. Ostatně po navrácení demokratického režimu v Československu zůstaly v litoměřickém konventu pouze řeholnice v důchodovém věku, ale i tak byly velmi činné v obstarávání domácnosti litoměřického biskupa v již zmiňované kuchyni konviktu, ale také jedna ze sester měla na starosti výuku náboženství místních dětí nebo připravovala několik dospělých osob k iniciačním svátostem.⁹⁹⁷ Fyzické síly těchto sester nicméně postupně ubývaly, proto se kongregace rozhodla, že dominikánky opustí toto své působiště na jaře roku 2003. Tak se také stalo a poslední dominikánky odjely z Litoměřic do konventu ve Střelcích 30. dubna 2003.⁹⁹⁸

⁹⁹⁷ Jedná se o svátost křtu, eucharistie a biřmování. Viz KKC 1275.

⁹⁹⁸ AČKSD. *D 26 – Litoměřice*, s. 13–18.

7. Osobní svědectví sester

Kapitola bude vycházet z osobních svědectví řeholnic, které prožily určitou část svého řeholního života v období komunistického režimu v Československu. Bude se jednat o svědectví sestry Slavomíry Emílie Měřičkové a Imeldy Marie Kobkové. Obě řeholnice poskytly autorovi pamětihodnou výpověď při osobním rozhovoru. Tyto rozhovory proběhly při návštěvě řeholního domu dominikánek ve Střelcích u Brna dne 18. července 2018 a byl z nich pořízen se svolením sester také audiozáznam.⁹⁹⁹ Svědectví sestry Slavomíry bude rovněž částečně doplněno i výpovědí, kterou poskytla projektu *Paměť národa*,¹⁰⁰⁰ což je nejrozsáhlejší sbírka vzpomínek pamětníků v Evropě. Ta je spravována neziskovou organizací „*Post Bellum ve spolupráci s Českým rozhlasem a Ústavem pro studium totalitních režimů*“.¹⁰⁰¹ Informace o těchto řeholnicích rovněž doplníme z dokumentů, které se nacházejí v archivu kongregace a osobně se sester týkají.

7.1 Slavomíra Emílie Měřičková

Mládí

Sestra Slavomíra Emílie Měřičková se narodila v roce 1930 a pochází z moravské obce Svata Sidonie,¹⁰⁰² která leží na hranici se Slovenskem.¹⁰⁰³ Dokonce jejich dům byl jedním z posledních stavení na moravské straně. Vyrůstala společně s bratrem a sestrou v křesťanské rodině, sama k tomu dodává: „*Prostě modlili jsme se doma společně, [...] modlivali růženec a teda mám krásné vzpomínky. Aspoň na svoje dětství*“.¹⁰⁰⁴

Ve svém rodišti absolvovala jak obecnou, tak měšťanskou školu. Poté byla přijata do odborné školy pro ženská povolání v Bojkovicích, kterou vedly sestry dominikánky. Tam každý den po tři roky dojížděla veřejnou dopravou, neboť to měla 30 kilometrů od domova. Na konci studia pak dostala osvědčení nebo lépe řečeno „*živnostenský list na jehož základě si mohla otevřít živnost – dámská a dětská krejčová*“.¹⁰⁰⁵ Už během studia však byla velmi

⁹⁹⁹ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP a Slavomíry Emílie Měřičkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3 a č. 4.

¹⁰⁰⁰ Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měřičková* [2024-02-05]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-1930>>.

¹⁰⁰¹ Paměť národa. *O projektu* [2024-02-03]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/o-projektu>>.

¹⁰⁰² Svata Sidonie je dnes pouze částí obce Broumov – Bylnice, která se nachází ve zlínském okrese i kraji. Viz Mapy.cz. *Sidonie* [2024-02-05]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Sidonie&source=ward&id=9807&ds=1&x=18.0550893&y=49.0711094&z=13>>.

¹⁰⁰³ Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měřičková* [2024-02-05]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰⁰⁴ Osobní svědectví Slavomíry Emílie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁰⁵ Tamtéž.

ovlivňována duchovním životem a vedením sester dominikánek, že se nakonec rozhodla vstoupit do kongregace a stát se rovněž dominikánkou. Tento krok nicméně udělala k velké nelibosti svých rodičů.¹⁰⁰⁶ V roce 1948 byla tedy přijata mezi dominikánky, a to v mateřském klášteře v Olomouci – Řepčíně, kde posléze přijala řeholní oděv a stala se novickou.¹⁰⁰⁷

Počínající represe

Sestra Slavomíra si ve svém svědectví vzpomíná, že ještě v roce 1948, kdy došlo ke komunistickému převratu v Československu, bylo do kongregace přijato dosti nových zájemkyň. Mezi nimi byla i sestra Slavomíra. Dokonce i o dva roky později bylo přijato do řeholního stavu ještě 17 dívek. Ten rok však také začaly naplno represe vůči zasvěceným institutům ze strany státní moci. Na tento počátek represí sestra Slavomíra vzpomíná takto:

„[...] když už komunisté začali, tak prostě pronásledovali [...], sestra představená těm sestrám¹⁰⁰⁸ říkala: odejděte domů, nevíme, co bude. Ale ty mladé sestry – novicky – začaly plakat, že ony chtějí zůstat, tak se našly černé závoje, které odlišují novicku od sestry profesní a ty sestry dělaly noviciát vlastně v továrnách, především teda ve Varnsdorfu, potom v Maršově, kde nás tahaly. Já jsem taky pracovala osm roků v továrnách [...].“¹⁰⁰⁹

Než ale došlo k internaci sester dominikánek v různých průmyslových oblastech republiky, tak sestra Slavomíra byla v roce 1950 poslána do konventu v Bojkovicích, kde na konci září zažila zásah státní bezpečnosti, kteří spolu s příslušníky sboru národní bezpečnosti řeholní budovu „obklíčili“.¹⁰¹⁰ Příjezd bezpečnostních složek a následné jejich jednání s řeholnicemi sestra Slavomíra popisuje:

„Prostě pánové přišli, abychom se shromáždily, tak jsme se shromáždily v kapli. Tam četli naše jména a přečetli nějakou teda listinu. [...], prostě že ten dům je nevyužitý a že nás dají, to nevím, jestli jmenovali ten Bohosudov a že je tam teda všechno připravené pro nás.“¹⁰¹¹

Převoz do Bohosudova

Dominikánky se nicméně domnívaly, že tohoto převozu budou ušetřeny. Staraly se v té době v Bojkovicích o sirotky v batolecím věku, proto si myslely, že konvent jen tak nezruší.

¹⁰⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁰⁷ Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měříčková* [2024-02-05]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰⁰⁸ Jednalo se o nově přichozí dívky do kongregace (pozn. P. W.).

¹⁰⁰⁹ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰¹⁰ Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měříčková* [2024-02-06]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰¹¹ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

Komunisté sem však povolali několik civilních zaměstnankyň, aby chod domu plně převzaly. Dne 26. září byla v místní kapli odsloužena poslední mše, a poté dominikánky nasedly do připraveného autobusu a byly odvezeny do Bohosudova.¹⁰¹² Podle vyprávění sestry Slavomíry, však řeholnice vůbec nevěděly, kde se obec nachází a dodává: „*Bály jsme se. V Rusku vozili řeholníky rovnou na Sibiř.*“¹⁰¹³

Do Bohosudova si podle výpovědi sestry Slavomíry, směly vzít jen nejnnutnější věci, neboť jim bylo řečeno, že „*všecko je tam prostě zařízené,*“¹⁰¹⁴ ale vzpomíná, že:

„*[...] představení byli moudří, a prostě stáli na tom, že aspoň postel a nějaký stůl, židli že, prostě trváme na tom, že si to vezmeme. Tak to přistavili nějaké nákladní auto, takže něco se teda odvezlo z těch Bojkovic.*“¹⁰¹⁵

Cestu do Bohosudova a první dojmy ze zdejšího ubytování pak sestra Slavomíra popisuje takto:

„*Takže po té půlnoci jsme nasedaly [dominikánky] do toho autobusu a jely jsme do Bohosudova. Samozřejmě že to bylo se zastávkami hlavně k večeru, když už se začalo stmívat, tak vím, že jsme dost dlouho někde v lese stáli a až byla dost tma, tak nás teda odvezli do toho kláštera, aby asi nevzbuzovali pozornost, že vidí tam sestry. V Bohosudově už byly soustředěné sestřičky křížové asi nějaký den před námi, takže tam nás velice pěkně přivítaly, navařily čaje a řekly, že teda všechno je tam připravené. A nás bylo devatenáct sester tehdy v těch Bojkovicích, takže nás daly do velké místnosti, asi to byla dřív třída. Tam pravda byli dřív jezuité a školy určitě tam byly a v té místnosti byla jediná skříň, tak jako dvoudílná a jak se otevřela, tak tam byl šuplíček, že ano. Takže ty starší sestřičky dvě nebo tři se tam mačkaly přes noc, aby trošičku si sedly a my jsme si posedaly kolem zdi a čekaly jsme, co bude ráno. Takže po ránu nám přivezli nějaký ten nábytek, no a my jsme bydlely – sedmnáct sester – potom v další té velké místnosti. Prostě [uspořádáno to tam bylo] postel, stoleček, postel, noční stoleček [...].*“¹⁰¹⁶

Z tohoto svědectví lze vidět, že komunisté neměli internaci sester nijak promyšlenou. Dokonce jim lhali nebo říkali účelové nepravdy, máme tím zvláště na mysli řeči o vybavenosti internačních domů, neboť kdyby si dominikánky nenechaly převézt část svého nábytku, tak by v Bohosudově neměly pořádně ani hlavu kam složit. Ostatně v té nepřipravenosti a řekli bychom až improvizaci, s kterou začali komunisté dělat internaci řeholnic, můžeme vypožorovat jenom jediný cíl, a to vymazat je z povědomí obyvatel. S tím, že se zapomene na jejich veškerou dobrou a prospěšnou práci, kterou společností přinášely.¹⁰¹⁷

¹⁰¹² Tamtéž.

¹⁰¹³ Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měříčková* [2024-02-06]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰¹⁴ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰¹⁵ Tamtéž.

¹⁰¹⁶ Tamtéž.

¹⁰¹⁷ Viz BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*, s. 179.

Internace

Jak už jsme uvedli výše, jeden z cílů internace řeholnic spočíval z pohledu komunistického režimu v tom, aby se sestry naučily „*pořádné práci*.“¹⁰¹⁸ Často se jednalo o těžkou a ručně náročnou práci v místních průmyslových podnicích, i sestra Slavomíra vzpomíná, že její spolusestry si brzy v Bohosudově hledaly patřičné zaměstnání, aby měly z čeho žít. Nakonec byly přijaty jako dělnice v blízké „*kaolince, kde se vypalovaly takové součástky třeba k elektrickým sloupům, takové ty kališky nebo obímadla na žárovky* [...]“.¹⁰¹⁹ Sestra Slavomíra začala pracovat až o pár měsíců později „*ve vrchoslavské šroubárně, kde se dělaly bud' závitů na těch šroubech nebo také dělaly kontrolu takových malinkých válečků, které z obou stran měly takový jako výčnělek, takže to obrušovaly*.“¹⁰²⁰ Ve svědectví, které sestra Slavomíra poskytla projektu Paměť národa, uvádí, že veškerou práci vykonávaly ve svém řádovém oděvu. Pouze po několika dnech, kdy měly svůj typický bílý dominikánský oděv špinavý například od oleje, tak jej vyměnily za černý.¹⁰²¹

Ve šroubárně dělaly dominikánky jen od února do konce června 1951. Najednou totiž komunisté rozhodli, že všechny řeholnice, které měly „*do třiceti let věku*“¹⁰²², budou převezeny do Varnsdorfu. Podle sestry Slavomíry se toto rozhodnutí týkalo asi třiceti dominikánek a dotklo se i jí samotné. Tam je převezli a ubytovali v budově „*takzvaného starého soudu, kde bylo ubytováno asi devět řádů a kongregací*“¹⁰²³ Jednalo se například kromě dominikánek kongregačních i o dominikánky kontemplativní, boromejky, klaristky nebo dcery božské lásky.¹⁰²⁴ Přes tento velký počet řeholnic z různých zasvěcených společenství se sestry snažily udržet svoji spiritualitu. Společně se řeholnice modlily především ráno, než odešly do práce. Dokonce na každém internačním místě měly řeholnice k dispozici kapli nebo si pro liturgické účely mohly vyčlenit alespoň jednu místnost. Takže nebyly ochuzeny ani o typickou chórovou

¹⁰¹⁸ Tamtéž.

¹⁰¹⁹ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰²⁰ Tamtéž.

¹⁰²¹ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měříčková [2024-02-09]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰²² Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰²³ Tamtéž.

¹⁰²⁴ Kongregace dcer božské lásky se věnují apoštolátu v sociální, výchovatské a pastorační oblasti. Jejich zakladatelkou je Františka Lechnerová, která pocházela z bohaté bavorské selské rodiny. Rodiče ji však po určité době naléhání dopřáli studium u Chudých sester de Notre Dame, od kterých však nakonec odešla. Pod vlivem průmyslové revoluce a vzrůstající chudoby především u žen se rozhodla, že se těchto mladých chudých dívek ujme a dopřeje jim vzdělání a práci. Na základě této ambice nakonec založila Kongregaci dcer božské lásky, která se postupně z Vídně, kde měly první řeholní dům, rozšířila do celého světa. Viz Řehole.cz. *Dcery Božské Lásky* [2024-02-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/dcery-bozske-lasky>>. Dcery božské lásky. *Životopis zakladatelky* [2024-02-23]. <<https://dcerybozskelasky.webnode.cz/zakladatelka/zivotopis-zakladatelky/>>.

modlitbu neboli tzv. liturgie hodin. Ve Vansdorfu si sakrální prostor udělaly řeholnice ze dvou průchozích místností, kde si nechaly postavit i obětní stůl a svatostánek. Sestra Slavomíra vzpomíná, že společné modlitby napříč řeholními společenstvími sestry velmi sblížily a vzájemně si pomáhaly.¹⁰²⁵

Tato vzájemná soudržnost je podporovala i v jistém nahlas nevyřčeném protestu vůči komunistickému režimu. Od vedoucích v továrnách totiž byly často zvány na různá politická školení. Ze začátku řeholnice tato školení navštěvovaly, protože jim bylo řečeno, že se jedná o školení ohledně práce a jejího postupného zlepšení. Posléze však odhalily, že se jedná o víceméně politická školení týkající se komunistické ideologie, proto na tato školení přestaly chodit.¹⁰²⁶ Nezůstalo to však bez povšimnutí úřadů, ba naopak nechaly vyhlásit továrním rozhlasem, aby se na školení dostavily. Sestra Slavomíra k tomu dodává: „*ale my jsme nešly, pak za námi přišli, že zavřou naše představené, pokud nepůjdeme, ale my jsme nešly.*“¹⁰²⁷

Politická školení nicméně nebyla jedinou formou komunistického režimu, kdy se na řeholnice činil ideologický nátlak či agitace. Komunisté dovedně využívali rozhlasu, kdy na celou továrnu hlásali různé proticírkevní či protipapežské zprávy. Tyto zprávy na řeholnice samozřejmě působily velmi negativně, protože je poslouchaly každý den a jak sestra Slavomíra podotýká: „*také jsme si kdysi říkaly [my sestry], jestli tady budeme nějaký rok, aniž bychom chtěly, tak něco z toho přijmeme z těch jejich řečí proti církevních a proti papežských.*“¹⁰²⁸

Dále byl vyvíjen tlak na mladé sestry, kdy byly přesvědčovány, aby opustily svá řeholní povolání a odešly do civilu. Sestra Slavomíra doslova vzpomíná: *Říkali nám, že je nás škoda a takové ty řeči, a také že nám pomůžou, zajistí bydlení a práci. Ale žádná jsme tomu nepodlehla.*“¹⁰²⁹

Stejně tak období voleb se neobešlo bez patřičné agitace ze strany státních orgánů. Nejspíše tím chtěly docílit co největší volební účasti, ale i v tomto ohledu dominikánky i ostatní řeholní sestry se postavily na odpor a k volbám nešly. Sestra Slavomíra k tomu uvádí i patřičné odůvodnění, jež vždy adresovaly státním úředníkům, kteří je k volbám nutili: „*Říkaly jsme, že když nejsme svobodné, tak volit prostě nemůžeme.*“¹⁰³⁰

¹⁰²⁵ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřickové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰²⁶ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřicková [2024-02-26]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰²⁷ Tamtéž.

¹⁰²⁸ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřickové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰²⁹ Tamtéž.

¹⁰³⁰ Tamtéž.

V únoru 1952 nastalo pro polovinu dominikánek ve Varnsdorfu další stěhování. Když se dozvěděly, že mají být rozděleny, tak zprvu nechtěly uposlechnout. Po povoleném telefonátu s generální představenou kongregace Kazimírou Havelkovou však k přestěhování svolily. Sestra Slavomíra i s několika svými spolusestrami byly převezeny do Dolního Lánova s tím, že druhá část dominikánek přijede v brzké době za nimi. Za čtrnáct dní tyto sestry opravdu přijely, nicméně byla to jen jakási zastávka na cestě. Poté, co se dominikánky shledaly a vzájemně se pozdravily, tak musela ona druhá polovina zase nastoupit do autobusu a byly odvezeny do Horního Maršova.

Podle svědectví sestry Slavomíry byly v Dolním Lánově ubytovány ve vile bývalého továrníka a zaměstnány byly ve zdejší továrně na jutu. Znovu si vše musely v domě zařídit a uzpůsobit k obrazu svému, a to i s kaplí, protože „*dům [byl] prázdný, úplně prázdný*“¹⁰³¹ K tomu je komunisti dle slov sestry Slavomíry „*hodně trápili*“¹⁰³² Načež vypráví příběh, kterým to dokresluje:

*„[...] přijely jsme tedy z továrny a stála tam [u vily] naše referentka, co nás hlídala, a asi dva nebo tři muži a oznamovali nám, [že] ty sestry, které s námi nepřišly, to byly asi dvě nebo tři sestry – takové details si již nevzpomínám – že se prostě nevrátí, protože jsou zajištěné, že se provinily proti tomu a tomu zákonu, proti tomu a tomu paragrafu.“*¹⁰³³

Posléze si sestra Slavomíra vzpomněla na jména dvou zajištěných sester. Jednalo se o sestru Bohdanku Knotkovou a sestru Dobromilu Pevnou¹⁰³⁴, která se stala v roce 1974 generální představenou kongregace.¹⁰³⁵ Následně se dominikánky dozvěděly, že spolusestry byly odvezeny do Hejnic, kde byly internovány především představené řeholnice z mnohých komunit.¹⁰³⁶

V Dolním Lánově byly dominikánky zhruba šest měsíců, nicméně bylo to pouhé místo, kde byly ubytovány. Každý den totiž jezdily autobusem do textilních továren, které stály v okolních obcích. Nejprve se jednalo o dva týdny práce v továrně, která se nacházela v Horním Starém Městě u Trutnova, a poté pracovala sestra Slavomíra v Maršově. Po zmíněném půl roce byly řeholnice převezeny do Svobody nad Úpou. Přestěhování vysvětluje sestra Slavomíra

¹⁰³¹ Tamtéž

¹⁰³² Tamtéž.

¹⁰³³ Tamtéž.

¹⁰³⁴ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰³⁵ Česká kongregace sester dominikánek. *Dobromila* [2024-02-27].

<<https://www.dominikanky.cz/dobromila/>>.

¹⁰³⁶ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

především zkrácením dojezdové vzdálenosti mezi ubytováním a textilní továrnou, a také se jednalo o oblast Krkonoš, kde měl autobus často v zimě problém se sjízdností vozovky. Krutá zimní období dokresluje sestra Slavomíra i touto vzpomínkou:

„Kdysi jsme zapadli tam sněhem, říkali, že na Sněžce je, já nevím, kolik metrů sněhu. Tak ani autobus nepříjel, tak jsme z práce šly pěšky z toho Maršova do Svobody [nad Úpou] no a na jaře tady už byl všude roztátý sníh a tady byl pořád vyšlapaný [ze sněhu] chodníček.“¹⁰³⁷

Ve Svobodě nad Úpou strávila sestra Slavomíra šest let, během kterých dominikánky neztrácely naději, že se vrátí do svého mateřského kláštera v Olomouci–Řepčíně. Bohužel toto jejich přání již nikdy nebylo naplněno, neboť tato řeholní budova dominikánkám v restitucích nebyla „vrácena“, jak sestra Slavomíra v rozhovoru smutně konstatovala.¹⁰³⁸

Na začátku ledna 1959 byla sestra Slavomíra převezena se spolusestrou do Broumovského kláštera. Internační místo ve Svobodě nad Úpou bylo totiž k 1. lednu toho roku úředně zrušeno a dominikánky byly poslední řeholnice, které tam pobývaly. V Broumově pak byla sestra Slavomíra rok a půl a byla zaměstnána ve výrobně hostií. Naučila se zde také píseň, kterou si místní řeholnice stále prozpěvovaly, a která byla jistým projevem neutuchající naděje a víry, že tento totalitní režim jednou skončí:

*„Svobodo, svobodo, svoboděnko milá, na vždycky zůstane vzpomínka mi milá, na vůni tvých lesů, krásu dalek z rána, kdy duše cítila blízkost svého pána. Čtvrtý rok kryješ nás v tichu svého klína, vyhnanství dlouží se, radost nezhasíná. Snad bolí mozoly, čas únavou množí, duše však roste zde silou lásky boží. Jednou si odnesu jak kytičku vřesu, nejhezčí vzpomínky z krkonošských lesů. Kolik bylo štěstí, kolik bylo krásy [...] v hnízdě sta ptáčátek na stupních oltáře. Vzpomínky vezmu si až zas půjdu dále lásky své zanechám v tobě hvězdy malé, ať zde věrně svítí, lidem cesty zlatí, a ať se po nich zde lidé k Bohu vrátí.“*¹⁰³⁹

Pobyt v Buchlovicích

Z Broumova byla sestra Slavomíra poslána roku 1961 do Buchlovic, kde pracovala s ostatními spolusestrami dominikánkami v místním domově důchodců. Zároveň mohla nastoupit na dálkové studium Střední zdravotnické školy v Uherském Hradišti, čehož ještě s dvěma spolusestrami a jednou „tajnou čekatelkou“¹⁰⁴⁰ využila.

Řeholnice studium dokončily a pak odmaturovaly v Uherském Hradišti roku 1970. Mezi studentkami nebyly jenom dominikánky, ale také členky Kongregace sester sv. Cyrila a

¹⁰³⁷ Tamtéž.

¹⁰³⁸ Tamtéž.

¹⁰³⁹ Tamtéž.

¹⁰⁴⁰ Tamtéž.

Metoděje¹⁰⁴¹ a Kongregace milosrdných sester Svatého Kříže. Mimo řeholnice bylo toto dálkové studium otevřené samozřejmě i pro ostatní spoluobčany, kteří v daném ročníku tvořili jednu polovinu. Podle sestry Slavomíry však velkým trnem v oku státních orgánů byly studující řeholnice a dokládá to vzpomínkou na ředitele zdravotnické školy, který po ukončení studia řeholním sestrám řekl:

*„[...] že kdyby věděl, že chceme mít v ruce jenom diplom a celkem nic se o to nesnažit, že by s tím kolikrát, jak se říká, sekl. protože na něj byl také dělaný nátlak, aby toho nechal, že je tam tolik řeholnic.“*¹⁰⁴²

Sestra Slavomíra dále pokračuje:

*„Ale pan ředitel teda že nedal, protože i ti civilové říkali, že my [řeholnice] vlastně jsme táhly tu druhou polovinu, že jsme třeba před vyučováním, [...] jsme se vzájemně ptali, opakovali si látku. Takže oni viděli tu naši snahu, že opravdu se chceme vzdělat, protože nám nebylo možno během těch vlastně čtyřiceti let nic [umožněno], ani nějaký kurz sanitářský, [...]“*¹⁰⁴³

Představitelům tehdejšího totalitního Československa se vedle studia sester rovněž nelíbila jejich vzrůstající obliba u obyvatelstva. V Buchlovicích totiž, kde dominikány měly na starost provoz domova důchodců, nezapomínaly ani na duchovní stránku svého řeholního života, která se skládala ze společných modliteb, ale také z účasti na mších svatých. Komunisté si právě skrze mše začali uvědomovat, že přízeň komunity dominikánek u místních obyvatel velmi stoupá. Od vedení domova pro seniory byly totiž řeholnice upozorněny, že slavené mše jsou pouze pro jejich soukromou potřebu. Sestra Slavomíra podle svých slov dokonce dostala od správy domu za úkol všem cizím návštěvníkům oznámit, že bohoslužba není veřejnosti přístupná. Ona se však ohradila a řekla, „*at' si to těm lidem řeknou sami.*“¹⁰⁴⁴ Můžeme nicméně říct, že život v Buchlovicích v čistě dominikánské komunitě, a především s možností studovat

¹⁰⁴¹ Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje se hlásí k odkazu unionistického hnutí, které bylo obnoveno na přelomu 19. a 20. století pozdějším olomouckým arcibiskupem Antonínem Cyrilem Stojanem, který pořádal na Velehradě od roku 1907 několik unionistických sjezdů. Na základě své iniciativy založil „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“, jehož cílem byla snaha o jednotu západních a východních křesťanů. Zároveň chtěl založit i řeholní kongregaci charitativní a pastorační činnosti se snažila naplnit jeho unijní snahy. Bohužel roku 1923 zemřel, ale jeho odkazu se ujala členka České kongregace dominikánek sestra Marie Růžena Nesvadbová. Ta své původní řeholní společenství opustila a s pomocí Msgre. Jana Šrámka založila Kongregaci sester cyrilometodějských, k jejímuž vzniku formálně došlo dekretem olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana ze dne 8. září 1928. Státně byla kongregace uznána v březnu 1929. Své poslání řeholnice nacházejí především v pedagogické a sociální činnosti. Viz Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje. *Historie 2* [2024-02-29]. <<https://cyrilky.com/historie2/>>. Řehole.cz. *Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje* [2024-02-29]. <<https://www.rehole.cz/cs/kongregace-sester-sv-cyrila-a-metodeje>>.

¹⁰⁴² Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁴³ Tamtéž.

¹⁰⁴⁴ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-02-29]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

brala sestra Slavomíra jako jisté uvolnění represivní politiky státu vůči ženským řeholním institucím.¹⁰⁴⁵

Představená v Kadani

V roce 1981 byla sestra Slavomíra poslána do Kadaně, kde byla jmenována představenou místní velké komunity dominikánek, která čítala přes 90 řeholnic. Hned ten rok, kdy do Kadaně přijela, tak na podzim zažila se svými spolusestrami dvoudenní domovní prohlídku. Jedna ze sester jí najednou: „[...] máte jít k bráně, je tam taková velká skupina lidí.“¹⁰⁴⁶ U brány ji pak někdo z bezpečnostních složek řekl:

*„[...] že přišli, abychom vydaly nelegální tiskoviny. Já jsem řekla, že my nic ilegálního nemáme, že jsme teda tiskly liturgii hodin – breviář, a že na to máme dovolení z charity z Prahy, [...]“*¹⁰⁴⁷

Jelikož řeholnice nic nevydaly, začala po celém domě rozsáhlá prohlídka, které velela žena a podle svědectví sestry Slavomíry vypadala jak „esesačka.“¹⁰⁴⁸ Tuto podobu v ní vyvolalo především oblečení, které měla na sobě: „*vysoké boty a takové ty kalhoty a nějakou tu bundu, [...]“*¹⁰⁴⁹

Dominikánky tedy měly přikázáno, aby se v klášteře shromáždily do jedné místnosti. Po tomto shromáždění se příslušníci bezpečnostních složek vydali na prohlídku objektu. Sestra Slavomíra jakožto představená komunity se rázně ohradila proti tomu, aby chodili po klášteře bez doprovodu řeholnice či více řeholnic. Navíc jim řekla: „[...] *prosím vás ještě o ničem nevíme a po klausuře už tam běhají nějakí muži.*“¹⁰⁵⁰ Bohužel její výtky vyšla naprázdno. Naopak příslušníci bezpečnostních složek se pohybovali po budově, jak se jim zlíbilo, a ihned také uzavřeli všechny východy a přístup na půdu. Dominikánky však nezůstaly stát na jednom místě a několik sester se rozdělilo do tří skupin a následovaly členy SNB¹⁰⁵¹ a StB¹⁰⁵², kteří prohlídku vykonávali. Ti totiž brali vcelku vše, co jim přišlo pod ruku. Řeholnice tak přišly o liturgii hodin neboli breviáře, které měly namnožené po částech podle liturgických dob. Tyto kopie pak měly uloženy v knihovně a v kostele, kde ale měly vždy jen liturgické texty k aktuální době. Celou tuto vypjatou situaci během prohlídky sestra Slavomíra popisuje takto:

¹⁰⁴⁵ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁴⁶ Tamtéž.

¹⁰⁴⁷ Tamtéž.

¹⁰⁴⁸ Tamtéž.

¹⁰⁴⁹ Tamtéž.

¹⁰⁵⁰ Tamtéž.

¹⁰⁵¹ Sbor národní bezpečnosti (pozn. P. W.).

¹⁰⁵² Státní bezpečnost (pozn. P. W.).

„Začali to vyhazovat, a tak jsme říkaly toto máme ale dovolené jako z Charity, a tak [příslušník konající prohlídku] odběhl někde se zeptat, něco. [Následně řekl:] „Bereme, bereme!“ A před našim klášterem [...] stálo několik aut – veřejné bezpečnosti, a tam se odnášely ty knihy.“¹⁰⁵³

Dominikánky se tedy snažily aspoň nějakým způsobem zabránit zabavení jejich modlitebních knih, ale nebylo jim to nic platné. Celý zásah složek začal krátce po poledni a ani po odvozu zabraných tiskovin neskončil. Řeholnice byly zkrátka hlídány na každém kroku, respektive i na toaletu musely jít s doprovodem. Toho dne večer to již sestra Slavomíra jako představená komunity nevydržela a jednomu z příslušníků veřejné bezpečnosti řekla: „[...] *prosím Vás, ale vidíte, že jsou tu tady samé staré sestry, jak tady miníte být?*“¹⁰⁵⁴ Ten to ale evidentně nevěděl, neboť odpověděl: „*Já se zeptám.*“¹⁰⁵⁵ Odešel, a poté co se vrátil a řekl: „*My odejdeme, ale zůstanou tady hlídky a pokud se zjistí, že něco se přenáší, [...] budeme dělat zítra prohlídku znovu, všude, kde jsme dělali.*“¹⁰⁵⁶

Po odchodu většiny silových jednotek státu zůstalo v areálu kláštera přítomno několik vojáků, kteří zůstali hlídkovat zvláště na chodbách. Tam nicméně byla zima, a tak dominikánky ze své dobré vůle jim nabídly pro zahřátí silné vlněné deky a horký čaj, který však odmítli. Podle sestry Slavomíry se asi bály, aby je „*neuspaly*.“¹⁰⁵⁷

Dominikánky nicméně využily, že již nejsou tak hlídány jako během dne a v místnosti, kde topily kamny, tak během večera pálily mnoho často náboženských tiskovin. Po zkušenosti z uběhnutého dne si vlastně nebyly jisté, co jim případně zabaví příště. Samotná prohlídka se totiž netýkala jen hledání a zabavování podezřelých tiskovin. Na druhý den ráno přijely členové silových jednotek státu znovu a prováděly výslechy několika sester. Během nich se například ptali: „*Kdo má na starosti jako ten tisk?*“¹⁰⁵⁸ Sestra Slavomíra, která tuto otázku explicitně dostala, tak na ni odpověděla: „[...] *co jsem tady od ledna, tak se netisklo.*“¹⁰⁵⁹

¹⁰⁵³ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁵⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵⁵ Tamtéž.

¹⁰⁵⁶ Tamtéž.

¹⁰⁵⁷ Tamtéž.

¹⁰⁵⁸ Tamtéž.

¹⁰⁵⁹ Tamtéž.

Ve svědectví nicméně přiznává, že tiskly různé náboženské tiskoviny, ať už to byla mariánská literatura nebo náboženské sbírky básní a písní. V tomto ohledu jmenovala za všechny dílo od Václava Renče¹⁰⁶⁰ „Májová na strunách mříží.“¹⁰⁶¹

Kromě této křesťanské literatury také řeholnice přepisovaly na kopírovací archy záznamy vysílání české sekce rádia Vatikán, který tajně poslouchaly. Následně tyto přepisy distribuovaly mezi své přátele. Psací stroj, na kterém tyto přepisy vznikaly, měla jedna ze sester tajně u sebe v posteli. V noci po prohlídce se řeholnicím podařilo vynést psací stroj tajně ven a hodit jej do řeky Ohře. Strážci přitom řekly, že jedné z nich se udělalo nevolno a zvrátila vše do kbelíku, který jdou ven vyhodit.¹⁰⁶²

Co se týče ještě samotných výslechů, které příslušníci bezpečnosti vykonávali po celý den, tak podle sestry Slavomíry se často vyslýchající chovali k sestrám velmi nemilosrdně a vytvářeli na ně obrovský psychický nátlak. Poté, když viděla, jak je s některými starými spolusestrami zacházeno, tak se odvážila těm, kteří výslechy vedli, říct:

*„Toto jste neměli dělat. Vidíte, že jsou to staré sestry, který celý život pracovaly pro ty třeba nejubožejší. Celý život pracovaly pro druhé, staraly se o druhé a myslím, že aspoň na tom sklonku života by mohly žít trochu v pokoji a ne takto.“*¹⁰⁶³

Na to reagoval polohlasně jeden z příslušníků, ve které se dle sestry Slavomíry, alespoň trochu hnulo svědomí: *„Já budu rád, až budu pryč z tohoto domu.“*¹⁰⁶⁴ Kdežto jeho kolega oponoval: *„Především my chceme dobře dělat svou práci.“*¹⁰⁶⁵ Načež si v reakci na ta slova pouze pomyslela: *„No mladí muži, kdybyste šli, pracovali a zvelebovali republiku než tady nevinné lidi vyslýchat a trápit.“*¹⁰⁶⁶

Jistým vyfabulovaným důvodem pro celou tuto „akci“ ze strany státních orgánů byl prý poklad, který dominikánky ukrývaly a také, že tiskly ilegálně materiály pro polskou opoziční organizaci „Solidarita“. V obou případech to ale nebyla pravda. Celá prohlídka a následné

¹⁰⁶⁰ Václav Renč se narodil roku 1911 ve Vodochodech na Roudnicku a jako básník debutoval ve třicátých letech 20. století, nicméně byl také dramatikem a režisérem několika divadelních her. Jeho básnické dílo řadíme mezi tzv. spirituální poezii. Zemřel roku 1973: Viz CHLUBNÁ, Kateřina. Básnické dílo Václava Renče po roce 1945. Diplomová práce Filozofické fakulty MU. Brno 2011, s. 5 a 7–9.

¹⁰⁶¹ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měříčkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁶² Tamtéž.

¹⁰⁶³ Tamtéž.

¹⁰⁶⁴ Tamtéž.

¹⁰⁶⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶⁶ Tamtéž.

vyšetřování bylo dostatečným důvodem k tomu, aby „sestra Slavomíra zůstávala pod neustálým dohledem STB“.¹⁰⁶⁷

Sestra Slavomíra prožila v Kadani celých šest let a mimo tuto neblahou zkušenost s totalitní mocí na začátku svého pobytu již k žádné prohlídce nedošlo.¹⁰⁶⁸ Můžeme se jen domnívat, že jedním z důvodů, proč úřady upustily od dalších podobných represí v Kadani byl fakt, že součástí areálu kláštera byl rovněž domov pro seniory a zdejší komunita dominikánek byla opravdu velická.¹⁰⁶⁹ Je tedy možné, že tyto dva faktory odrazovaly státní orgány od jakýchkoli represivních akcí, aby nevzbudily nežádoucí reakce vůči režimu u místních obyvatel.

Sestra Slavomíra v Kadani pracovala jako zdravotní sestra, ale také byla, jak už jsme zmínili, představenou komunity. Ve svých vzpomínkách proto zmiňuje, jak náročná tato dvojí práce byla. Setkávala se totiž často s umíráním a smrtí jak klientek domova, tak svých spolusester, neboť mnohé z nich již byly v seniorském věku. Ty rovněž doprovázela i k lékaři, což bylo především v těch případech, kdy sestra již nebyla schopná k němu dojít sama, ba již byla tak slabá na to, aby lékaři řekla, jaké má zdravotní problémy. Mezi sestrami působila také jako „důvěrkyně“. To znamená, že jakákoli dominikánka k ní mohla soukromě přijít a svěřit se jí se svými rozličnými těžkostmi. Obě své povinnosti vykonávala sestra Slavomíra vcelku denně, a aby je dokázala skloubit, tak v domově pro seniory mnohdy konala noční služby. V roce 1987 byla sestra Slavomíra poslána zpět do Broumova, kde, jak říká: „byla k ruce tehdejší generální představené matce Anastázii Němcové.“¹⁰⁷⁰

Návrat svobody

Na podzim roku 1989, kdy kongregace dominikánek slavila 100 let od svého založení a bylo jisté, že komunistický režim se co nevidět zhroutí, přijel k dominikánkám do Broumova tehdy ještě kněz, dnes již dlouholetý pomocný biskup pražský Václav Malý. Ten je také blíže seznámil s politickým vývojem ve státě, a také se od něho dominikánky poprvé dozvěděly jméno Václava Havla jako jednoznačného kandidáta na post prezidenta republiky.¹⁰⁷¹ Jeho slova se brzy stala skutečností a z Československa se opět stal demokratický stát, který

¹⁰⁶⁷ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-03-04]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰⁶⁸ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁶⁹ AČKSD. ŽÁKOVÁ, JANA OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 96.

¹⁰⁷⁰ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁷¹ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-03-06]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

respektuje svobody a práva každého jedince včetně svobody náboženské. Dominikánky tak měly před sebou nové výzvy a povinnosti spojené s plnohodnotnou obnovou jejich řeholního života.

Nejprve došlo k navrácení alespoň části majetku, který před komunistickým pučem dominikánky vlastnily. Jedním z prvních navracených řeholních domů byl ten v Bojkovicích. Tam také byla v roce 1990 sestra Slavomíra vyslána generální představenou, aby se s několika dalšími spolusestrami postarala o jeho opravu, a zvláště pak klášter připravila na příchod dominikánek z Broumova.¹⁰⁷²

Připomeňme jen, že Broumov byl od roku 1951 do roku 1968 víceméně soustředěvacím klášteřem, který obývalo více ženských řeholních společenství. Jejich činnost (pečení hostií) a pobyt probíhal pod dohledem několika státních zaměstnanců. V roce 1968 se řeholnice z jiných zasvěcených institutů navrátily do svých řeholních domů a v Broumově zůstaly jen dominikánky, protože jim stát zamítl žádost ohledně navrácení bojkovického kláštera.¹⁰⁷³

Dominikánky po roce 1989 žádaly po státu nejen navrácení řeholního domu v Bojkovicích, ale i dalších domů a nebylo jim vždy vyhověno, kupříkladu jejich mateřský klášter v Olomouci – Řepčíně jim vrácen nebyl.¹⁰⁷⁴ Dominikánské sestry přesto mají v Olomouci komunitu, nicméně zdejší řeholnice mají nově řeholní dům v blízkosti hlavního vlakového nádraží a většina z nich buď studuje nebo pracuje na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého.¹⁰⁷⁵

Co se týká navrácení majetku, tak ho sestra Slavomíra vnímá jako proces, který byl *velice složitý a nespravedlivý*¹⁰⁷⁶ a následně to vysvětluje:

*„Víte, ti lidé, kdyby si trošičku uvážili, kteří byli proti, kdyby k nim někdo přišel ze dne na den, popřípadě v noci [...] a my jsme nesměly vycházet a nic si sebou celkem brát [...]. Já jsem říkala: „To je práce sester, jejich mozolů, jejich slz a životů a kdo nám to [ty majetky] závidí? Ať každý přiloží ruku k dílu a taky něco nahromadí a kláštery vždycky sloužily druhým. Co my potřebujeme? Takže já to považuji za velikou nespravedlivost, a prostě ponižování ještě po tolika letech. Stát náš majetek užíval 60 roků bez halře. Nejenom těch 40 roků, ještě dalších.“*¹⁰⁷⁷

Pro větší pochopení svých slov ještě dodává:

¹⁰⁷² Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁷³ AČSKD. ŽÁKOVÁ, JANA OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989*, s. 163–164.

¹⁰⁷⁴ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁷⁵ Česká kongregace sester dominikánek. *Olomouc* [2024-03-11]. <<https://www.dominikanky.cz/olomouc/>>.

¹⁰⁷⁶ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁷⁷ Tamtéž.

„Kdyby někdo přišel v noci prostě, vyvezl vás ze svého domu, který jste vybudovali, nebo který jste dostali od vašich rodičů nebo předků a vy jste ho zvelebovali a vezli vás někam, kde nic není.“¹⁰⁷⁸

Z těchto slov u samotného rozhovoru byla cítit jistá hořkost a smutek zvláště z toho, jak mnozí lidé nepřemýšlejí nad historickým kontextem, nad způsobem a také nad tím, za jakých okolností byl dominikánkám, ale i celé církvi majetek odebrán. Jak sama sestra Slavomíra říká: „[Tito lidé] neuvažují.“¹⁰⁷⁹ Je otázkou, zda sestra Slavomíra při těchto slovech myslela jen na představitele státu, kteří o navrácení církevních majetků rozhodovali, nebo myslela i negativní postoj k této záležitosti, který zastává část společnosti. Vzhledem však k tomu, kolik let od tzv. sametové revoluce trvalo, než došlo k dohodě o majetkovém vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi¹⁰⁸⁰, můžeme usuzovat, že onu nevědomost historie a kontextu ve věci zabránění církevního majetku komunistickým režimem, kritizovala sestra Slavomíra v rámci celé společnosti. Vždyť této nevědomosti podle našeho úsudku velmi chytře využila jedna z politických stran při volbách, aby tím získala část hlasů.¹⁰⁸¹

Ze vzpomínek sestry Slavomíry můžeme vydedukovat, že veškerá příkoří a zlé jednání, které se jí nebo ostatním spolusestrám od lidí dostalo, tak na jednu stranu se vůči tomuto nespravedlivému konání velice ostře vymezila, ale na druhou stranu k lidem, kteří tyto neblahé věci činili, je velmi shovívavá. Sestra Slavomíra tedy jedná podle známého výroku, který pochází od sv. Augustinovi: „*Nemiluj v člověku hřích ale člověka.*“¹⁰⁸² Krásným příkladem je její postoj ke komunistům, které v rozhovoru pro „*Paměť národa*“ pojmenovala jako „*nevědoucí lidé.*“¹⁰⁸³ Tento pojem dále vysvětluje a říká:

„Vždyť oni byli chudáci, nevědoucí lidé, jinak by nemohli páchat takové zlo, jaké páchali. Mám velikou touhu, aby všichni lidé poznali Boží lásku Pána Všemohoucího, který nás tak miluje.“¹⁰⁸⁴

¹⁰⁷⁸ Tamtéž.

¹⁰⁷⁹ Tamtéž.

¹⁰⁸⁰ Státní pozemkový úřad. *Majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi* [2024-03-13]. <<https://www.spucr.cz/restituce/cirkevni-restituce/majetkove-vyrovnani-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi.html>>.

¹⁰⁸¹ ČT24.cz. *Kampaň proti restitucím pobourila cirkve. Jak z 50. let, vzkazují ČSSD (9. 8. 2012)* [2024-03-13]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/kampan-proti-restitucim-pobourila-cirkve-jak-z-50-let-vzkazuji-cssd-282220>>.

¹⁰⁸² V originále: „*noli in homine amare errorem sed hominem.*“ Viz AUGUSTIN. In *Iohannis epistulam tractatus 7.*

¹⁰⁸³ *Paměť národa*. Emilie Slavomíra Měříčková [2024-03-13]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰⁸⁴ Tamtéž.

Nové výzvy

Po nástupu demokratické vlády v Československu nešlo dominikánkám jen o navrácení majetku. Bylo potřeba celé řeholní společenství oživit a přivést do kongregace nové adeptky. To byl také jeden z velkých úkolů, který na sestru Slavomíru i na její spolusestry neodvratně čekal. Sestra Slavomíra byla totiž do roku 1992 generální vikářkou kongregace a v tom roce byla dokonce zvolena na post generální představené čili byla plně zodpovědná za kroky, které dělala kongregace v devadesátých letech minulého století. Pokorně však přiznává, že plné oživení kongregace se bohužel nezdařilo, což je především vidět na malém počtu nových příchozích řeholnic.¹⁰⁸⁵ Je však správné dodat, že sestry se snažily různými cestami nalákat nové zájemkyně, a to pomocí letáků, které rozeslaly po farnostech, ale také samotným příkladem jejich života a vystupováním. Přesto v době, kdy sestra Slavomíra působila jako generální představená kongregace¹⁰⁸⁶, bylo přijato sedmnáct sester což, jak sama přiznává, bylo poměrně málo.¹⁰⁸⁷ Tento malý počet nově přijatých řeholnic do kongregace nicméně odpovídá současnému stavu v celé Evropě, neboť jejich práci ve vzdělávací a sociální oblasti převzaly ženy bez řeholního oděvu čili laičky. To bylo samozřejmě způsobeno postupující emancipací žen ve společnosti, která jim zajišťovala rovná občanská práva a právě mnohé ženské řeholní kongregace svoji vzdělávací a sociální činností, tento emancipační proces samy uvedly do chodu.¹⁰⁸⁸

Nemůžeme však opomenout fakt, že kongregace přijímala tajně zájemkyně o vstup již v době osmdesátých let minulého století. Celkem takových sester bylo jedenáct. Bydlely často jen po dvou v pronajatém domku či bytě na několika místech Čech a Moravy, aby se mohly navzájem podporovat ve svém rozhodnutí společným duchovním životem. Ne všechny tajné dominikánky ale pobývaly samostatně odtrženy od většího řeholního společenství, například v Broumově pobývaly dvě tajné řeholnice s celou tehdejší komunitou sester jako civilní zaměstnankyně kláštera. Než došlo k „sametové revoluci“, tak tyto tajně přijaté spolusestry přijaly obláčku a alespoň se účastnily ilegálních seminářů, které pořádali dominikánští bratři. Po pádu totalitního režimu se pak samozřejmě staly plnohodnotnými členkami kongregace sester dominikánek.¹⁰⁸⁹

¹⁰⁸⁵ Tamtéž.

¹⁰⁸⁶ Tuto funkci sestra Slavomíra vykonávala v letech 1992–2004. Viz Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-03-13]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹⁰⁸⁷ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁸⁸ PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích*, s. 55–58.

¹⁰⁸⁹ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-03-22]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20170717-0>>.

Můžeme tedy říct, že po opětovném nastolení demokratické vlády v Československu měly dominikánky přece jen nějaké mladší sestry a mohly se pustit do práce, která primárně odpovídala jejich spirituálnímu zaměření, tzn. výchově a vzdělávání mládeže. V tomto kontextu sestra Slavomíra vzpomíná na obnovení práce dominikánek s mladými lidmi v Bojkovicích. Po nutných opravách domu si právě zde řeholnice položily otázku: „*Co budeme dělat?*“¹⁰⁹⁰ K tomu následně sestra Slavomíra dodává:

„*Takže vlastně za pět minut dvanáct sestra Miriam jela do Prahy vyřizovat dovolení, abychom tam mohly otevřít odbornou školu, a prostě dostaly jsme dovolení, bylo hodně přihlášek, ale teď je to teda těch už [...] sedmadvacet let škola.*“¹⁰⁹¹

Ostatně v Bojkovicích se dominikánky naplno vrátily ke svému poslání vzdělávání a výchově mládeže. Je to totiž jediná komunita dominikánek, která provozuje a má ve správě církevní střední školu pedagogickou a sociální.¹⁰⁹² Mimo Bojkovice poskytují dominikánky ještě ubytování pro středoškolské či vysokoškolské studentky, a to v Praze¹⁰⁹³, Plzni a Brně¹⁰⁹⁴, kde se také nachází hlavní sídlo kongregace.¹⁰⁹⁵ Můžeme tedy říct, že i když si sestra Slavomíra „povzdychla“ nad malým počtem nově přijatých dominikánek za jejího mandátu generální představené,¹⁰⁹⁶ tak to nijak výrazně neovlivnilo spiritualitu a charisma kongregace. Naopak dominikánky využily nově nabyté náboženské svobody k aktivnímu apoštolskému životu a ze svědectví sestry Slavomíry je vidět, že pouštěly i do nových příležitosti, které se jim naskytly. Takovým dokreslujícím příkladem je například modlitba ranních chval v rádiu Proglas. Sestra Slavomíra vzpomíná, že tato spolupráce s rádiem Proglas byla započata hned roku 1993, kdy ona přišla do nového brněnského konventu na Veveří spolu s dalšími sestrami.¹⁰⁹⁷

7.2 Imelda Marie Kobková

Se sestrou Imeldou jsme se již setkali v kapitole věnující se konkrétně životu dominikánek v obci Šilperk (dnešních Štítech) na severní Moravě.¹⁰⁹⁸ Připomeňme si však alespoň základní

¹⁰⁹⁰ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁹¹ Tamtéž.

¹⁰⁹² Česká kongregace sester dominikánek. *Bojkovice* [2024-06-12]. <<https://www.dominikanky.cz/bojkovice/>>.

¹⁰⁹³ Česká kongregace sester dominikánek. *Praha* [2024-06-12]. <<https://www.dominikanky.cz/praha/>>.

¹⁰⁹⁴ Česká kongregace sester dominikánek. *Domidom* [2024-06-12]. <<https://www.dominikanky.cz/domidom/>>.

¹⁰⁹⁵ Česká kongregace sester dominikánek. *Kontakty* [2024-06-12]. <<https://www.dominikanky.cz/kontakty/>>.

¹⁰⁹⁶ Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹⁰⁹⁷ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-06-12]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20170717-0>>.

¹⁰⁹⁸ Viz kapitola 2.2.3.

fakta z jejího života. Narodila se 13. března 1937 v rodině Antonína a Marie Kobkových.¹⁰⁹⁹ V Šilperku se po druhé světové válce seznámila s místní komunitou dominikánek, ke kterým chodila na hodiny náboženské výchovy a na přání matky chodila na kurzy ručních prací, které rovněž dominikánky pořádaly. Mimo to se zúčastňovala i různých aktivit a dětských her, které dominikánky pro místní děti a mládež organizovaly.¹¹⁰⁰ Prakticky byla s dominikánkami v denním kontaktu, proto není divu, že k nim chtěla vstoupit.

Její plány ale zmařil komunistický puč z roku 1948, který vedl k uzavření štítecké školy spravované dominikánkami v roce 1949 a sestra Imelda, tehdy ještě Marie Kobková, si po dokončení základní školy musela hledat práci. Jako první se jí naskytlo místo v blízkých lukavických papírnách, kde se po třech měsících dostala z běžného dělnického provozu ke kancelářské práci a bylo jí přislíbeno studovat střední „*papírenskou školu*.“¹¹⁰¹ Bohužel, jak sama dodává „*komunisti mě vždy z každé práce vyháněli*.“¹¹⁰² Takže ze studia nakonec sešlo a z papíren musela odejít. Poté byla přijata do „*lidového oděvního družstva*“¹¹⁰³ přímo ve Štítech, ale i zde po půl roce dostala výpověď. Od roku 1952 do roku 1957 vystřídala tedy několik zaměstnání. Dokonce napsala dopis manželce tehdejšího prezidenta Antonína Zápotockého, ve kterém si stěžovala na tuto svoji neblahou situaci ohledně získání dlouhodobějšího zaměstnání. Hlavním důvodem, proč nemohla jen tak snadno získat a udržet si někde práci, bylo podle jejího názoru její každodenní účast na mši svaté v šest hodin ráno v kostele ve Štítech. Vždy totiž chodila z domu svých rodičů nejkratší cestou kolem radnice a oděvního družstva, kde byla zaměstnána a kde ranní směna začínala v sedm hodin. Jednou za čas se tedy stalo, že přišla o pár minut později do práce. Prostě o jejím chození do kostela velmi dobře věděli jak představitelé města, tak spoluzaměstnanci družstva, neboť jak dodává: „*[...] oni mě viděli*.“¹¹⁰⁴ Svě zdůvodnění vysvětluje i následující příhodou, kdy ji chtěla zaměstnat ředitelka místní mateřské školy:

„*[...] ona mě tam chtěla jako pěstounku, a tak jsem si dala jako přihlášku a zase ten Národní výbor [ve Štítech], to zase zamítl, že ve mně nemají záruku socialistické vychovatelky*.“¹¹⁰⁵

¹⁰⁹⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Důkazy obláčky a slibů od roku 1968: sestra Marie Imelda Kobková.*

¹¹⁰⁰ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹¹⁰¹ Tamtéž.

¹¹⁰² Tamtéž.

¹¹⁰³ Tamtéž.

¹¹⁰⁴ Tamtéž.

¹¹⁰⁵ Tamtéž.

Příchod do Střelic

Jak již víme ze vzpomínek sestry Imeldy, které jsme citovali v kapitole o působení dominikánek v Šilperku – dnešních Štítech, tak i po jejich nuceném odchodu na přelomu čtyřicátých a padesátých let minulého století si sestra Imelda neustále dopisovala s jistou sestrou Ambrožkou, a ta ji v roce 1957 nabídla pracovní místo výpomocné kuchařky v jejich střelickém konventu. Když sestra Imelda dostala tuto nabídku, neváhala a ihned si zažádala o rozvázání pracovního poměru s tehdejším zaměstnavatelem a na okresní úřad si podala žádost pracovat v jihomoravském kraji. V obou případech ji bylo vyhověno a na konci května roku 1957 získala zmiňovanou práci ve Střelicích. Zde skutečně pracovala „v kuchyni jako pomocná kuchařka.“¹¹⁰⁶ Po čtyřech měsících ji pak místní představená komunity sestra Eymarda přesunula do tzv. zvláštního dětského domova,¹¹⁰⁷ který se právě na konci roku 1957 přetransformoval na ústav pro osoby s těžkým mentálním postižením.¹¹⁰⁸ O zdejší klienty se pak sestra Imelda starala s ostatními dominikánkami celých jedenáct let, ale když v ústavu začala pracovat, tak vůbec nebylo jisté, zda bude moci tuto výchovatelskou činnost vykonávat. Dva měsíce po nástupu do tohoto zaměstnání žádal místní národní výbor ředitele ústavu, aby ji propustil. Ona však na národní výbor poslala žádost, aby od svého požadavku úředníci upustili. K tomu dodává: „Já jsem se tak hrozně modlila. Já jsem z toho úplně onemocněla, ale oni potom nakonec od toho upustili.“¹¹⁰⁹ Následně po prožitých jedenácti letech ve Střelicích, kdy socialistická vláda v Československu povolila přijímat ženským řeholním institucím nové členky, si v roce 1968 podala sestra Imelda přihlášku do kongregace sester dominikánek a byla přijata.¹¹¹⁰

Přijetí do kongregace

S přijetím do kongregace byl spojen i její přesun ze Střelic do Broumova. V dochovaných dokumentech týkajících se přijetí nových řeholnic do kongregace od roku 1968, zjistíme, že sestra Imelda spolu se sestrou Zdislavou Řičíckou poprvé oblékly řeholní roucho dne 7. prosince 1968.¹¹¹¹ Před tímto slavnostním oblékáním řeholního roucha, které se nazývá obláčka, prožila poměrně krátké dvouměsíční čekatelské období tzv. postulát. Podle jejích slov

¹¹⁰⁶ Tamtéž.

¹¹⁰⁷ Tamtéž.

¹¹⁰⁸ AČKSD. D 23 – Střelice, s. 9.

¹¹⁰⁹ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Důkazy obláčky a slibů od roku 1968.*

totiž záleželo na „*schopnosti a zralosti zájemkyně*“¹¹¹², kdy byla do společenství oficiálně přijata. Výhodou sestry Imeldy bylo, že předtím působila dlouhá léta ve Střelcích, takže tamější dominikánky ji daly doporučení, které jí pomohlo k rychlejšímu přijetí. Podobně na tom byla, jak dále sestra Imelda vzpomíná i Zdislava Řičická, která se „*nemohla dostat dlouho do kláštera*.“¹¹¹³

Postulát, noviciát, juniorát z pohledu archivních dokumentů

Po podání přihlášky a jejího přijetí generální představenou kongregace odcestovala sestra Imelda ze Střelců do Broumova, kde v té době sídlil mateřský konvent dominikánek.¹¹¹⁴ Tím pro ni začala období postulátu, noviciátu a juniorátu, kterými musí projít každá nová členka po svém vstupu do České kongregace sester dominikánek. Jak nám dokazují archivní dokumenty, tak v letech 1968–1974 pouze deset žen, které vstoupily do kongregace, složilo doživotní řeholní sliby.¹¹¹⁵ Hned v roce 1968 byla mezi těmito nově příchozími dominikánkami přijata rovněž Imelda Kobková¹¹¹⁶ a Zdislava Řičická.¹¹¹⁷ Pokud budeme vycházet z archivních materiálů, které máme k přijímání nových řeholnic do kongregace v tomto období k dispozici, zjistíme, že v tomto krátkém čase se podmínky a požadavky pro přijetí řeholních sester vcelku rychle proměňovaly.¹¹¹⁸ Z toho důvodu se budeme postulátu, noviciátu a juniorátu v tomto časovém úseku věnovat v následující podkapitole podrobněji, aniž bychom však ztratili ze zřetele životní příběh Imeldy Kobkové.

Postulát

Ze svědectví sestry Imeldy víme, že období postulátu, tedy doby, než je žadatelka o vstup do kongregace oficiálně přijata, může být různě dlouhá.¹¹¹⁹ Samotná sestra Imelda i se sestrou Zdislavou Řičickou měly dobu postulátu poměrně krátkou. V jejich případě se však přihlédlo k tomu, že do kongregace chtěly vstoupit již mnoho let předtím, ale nebylo jim to ze strany státních orgánů povoleno. Navíc sestře Imeldě daly dobrozdání dominikánky ze střelického

¹¹¹² Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹¹¹³ Tamtéž.

¹¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹¹⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974)*.

¹¹¹⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974)*. *Důkazy oblačky a slibů od roku 1968: sestra Marie Imelda Kobková*.

¹¹¹⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974)*. *Důkazy oblačky a slibů od roku 1968: sestra Zdislava Řičická*.

¹¹¹⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974)*.

¹¹¹⁹ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

konventu, ve kterém jedenáct let pracovala.¹¹²⁰ Obecně však můžeme říct, že mnohé dominikánky byly v postulátu i 20 let, než směly obléci řeholní roucho.¹¹²¹

Zároveň z pramenů zjistíme, že jen část čekatelek z let 1968–1974 podepisovalo prohlášení před noviciátem, podstupovala přezkušování z katechismu či se na ně psala hodnocení, která mohla mít vliv pro jejich přijetí do noviciátu. Všechny zmiňované dokumenty nám však dokazují jisté zprofesionalizování přijímacího řízení, které musely žadatelky o vstup do kongregace podstoupit. Zároveň můžeme z těchto pramenů vnímat i jistou míru zpřísnění kritérií a opatrnosti, respektive dominikánky si chtěly dané čekatelky řádně prověřit, než se z nich stanou plnohodnotné řeholnice.

Před vstupem do noviciátu však všechny žadatelky musely podstoupit tzv. kanonický výslech, z kterého byly vypracovány jednotlivé protokoly.¹¹²² Protokol obsahoval soubor otázek osobních a rodinných záležitostí čekatelky (například zda „*její rodiče žijí a souhlasí s jejím vstupem do řeholního stavu*“¹¹²³). Následně je čekatelka dotazována, jestli dobře zná spiritualitu kongregace, zda její vstup je dobrovolný a zdali v minulosti nebyla členkou jiné církve než katolické. Zde je na místě dodat, že mimo tyto otázky týkající se, řekněme, duchovního ukotvení čekatelky, musela dívka žádající o vstup do kongregace dodat „*mravní vysvědčení od duchovního správce*“.¹¹²⁴ Bohužel není specifikováno zda „*vysvědčení*“ muselo být od kněze z farnosti odkud čekatelka pocházela, nebo dokument mohl vydat jakýkoli kněz. Posledních několik otázek protokolu se pak týkaly především zdravotního stavu čekatelky.¹¹²⁵

Z protokolu naši primárně sledované pamětnice sestry Imeldy se dozvíme, že se narodila ke konci třicátých let minulého století, její matka s jejím vstupem do kongregace souhlasila a od 1. října 1968 se stala čekatelkou kongregace. Zároveň zjistíme, že již přijala svátost biřmování, což dokládala osvědčením o této svátosti. V době vyplňování protokolu nicméně neměla osvědčení o mravní způsobilosti, které jak dodává, teprve doručí. Jak se následně dozvíme, tak přes tento nedostatek, který snad byl co nejdříve napraven, byla přijata do noviciátu. Vyplývá to ze samotného protokolu, neboť k tomuto přijetí dávala souhlas generální představená

¹¹²⁰ Tamtéž.

¹¹²¹ IMZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápis o kanonickém výslechu postulátek 1968, 1969, 1970.*

¹¹²² Tamtéž.

¹¹²³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Protokol o kanonickém výslechu řeholní čekatelky sestry Imeldy Kobkové.*

¹¹²⁴ Tamtéž.

¹¹²⁵ Tamtéž.

kongregace prostřednictvím kapitulního vikáře¹¹²⁶ královohradecké diecéze Václava Javůrka¹¹²⁷, který protokol stvrdil svým podpisem v Broumově 10. listopadu 1968.¹¹²⁸

Z dochovaných pramenů dále zjišťujeme, že od února roku 1970 musela každá čekatelka se vstupem do postulátu nově podepsat toto obecně znějící prohlášení:

*„Prohlašuji, že se dobrovolně přidružuji k České kongregaci sester dominikánek a jako čekatelka budu odevzdávat svůj výdělek do společného výdělků kongregace. V případě, že nezůstanu v kongregaci, nebudu uplatňovat nárok na úslou mzdu a čas za práce v kongregaci.“*¹¹²⁹

Z prohlášení můžeme usuzovat, že žadatelky byly někde oficiálně zaměstnány, a že se rozhodly svobodně a dobrovolně vstoupit do kongregace bez nároku na plat pro své osobní potřeby. Pouze se však můžeme jen domnívat, že před svým vstupem měly s kongregací velmi blízký kontakt. Dokonce, že mohly být zaměstnány v různých konventech dominikánek jako jejich civilní zaměstnankyně.

Tuto hypotézu ale můžeme kupříkladu usuzovat na základě dochovaného posudku jedné z postulantek, a to Františky Výstupové pozdější řeholní sestry Tomášky, který byl vypracován v buchlovickém konventu v polovině června roku 1971. Hned v úvodu posudku se totiž píše:

*„Ve zdejší ústavě byla zaměstnána zprvu jako uklízečka, později jako sanitářka u lůžka nemocných. Pro svou svědomitost, pílí a důslednost byla velmi oblíbená jak u správy [ústavu], tak u personálu i obyvatel Domova.“*¹¹³⁰

Součástí těchto posudků byla samozřejmě charakteristika povahových rysů dané čekatelky a často bylo v nich i řečeno k jaké práci měla daná postulanka predispozice, respektive jakou činnost by mohla v budoucnu v rámci kongregace vykonávat. Pokud se totiž podíváme dále do posudku sestry Františky Výstupové, dočteme se, že „navštěvovala sanitářský kurs v Kyjově“¹¹³¹, kde dosáhla „nejlepšího prospěchu.“¹¹³² Do budoucna měla nicméně

¹¹²⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Protokol o kanonickém výsledku řeholní čekatelky sestry Imeldy Kobkové.*

¹¹²⁷ Václav Javůrek se narodil 26. července 1916 v Chomuticích. Na kněze byl vysvěcen v červnu roku 1941. V letech 1956 až 1969 vykonával funkci kapitulního vikáře královohradecké diecéze. Zemřel v roce 2004. Viz Biskupství Královohradecké. *Zemřel Mons. Javůrek* (29. 6. 2004) [2024-06-17]. <<https://www.bihk.cz/aktuality/zpravy/211-zemrel-mons.-javurek.html>>.

¹¹²⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Protokol o kanonickém výsledku řeholní čekatelky sestry Imeldy Kobkové.*

¹¹²⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Prohlášení před vstupem do postulátu.*

¹¹³⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicek, juniorek: Posudek postulanky: Františka Výstupová.*

¹¹³¹ Tamtéž.

¹¹³² Tamtéž.

předpoklady pro absolvování „*katechetického kursu*“¹¹³³, aby mohla vyučovat děti náboženské výchově, neboť jak se z posudku také dovíme, tak „*ji velice těší práce s dětmi*.“¹¹³⁴

Co se týče povahových rysů daných kandidátek do noviciátu, tak se například z posudku postulanky Marie Brodzákové dozvíme, že má jistou psychickou vyspělost, prakticky již „*ví, co chce*.“¹¹³⁵ Též se v posudku dočteme, že mezi její pozitivní vlastnosti patří:

„*pracovitost, vytrvalost, svědomitost, praktičnost, velkorysost, přejícnost, nebojácnost, zájem o vše dobré*.“¹¹³⁶

Nemá však jen pozitivní vlastnosti, ale také negativní znaky chování:

„*ukvapený úsudek, prudkost, sebevědomí, někdy neústupná při prokazování dobra, neumí ještě udržet pořádek ve svých věcech (malá úpravnost), hlučnost*.“¹¹³⁷

Přiznejme si, že u některých negativních vlastností nevíme, co tím chtěla dominikánka, která posudek vypracovávala konkrétně na mysli. Mluvíme zde o negativním znaku chování jako bylo „*sebevědomí*“¹¹³⁸ či „*neústupnost v prokazování dobra*.“¹¹³⁹ Nejspíše se myslí, že sestra Marie byla někdy až velice sebevědomá, což se mohlo projevit i v její neústupnosti, pokud byla přesvědčená, že svojí činností prokazuje druhým dobro, i když to tak nemuselo být. Musíme ale upozornit, že se jedná pouze o naši vlastní interpretaci výše zmíněných pojmů.

Mimo posudek i samy postulanky psaly dopisy nebo vlastní sebehodnocení, které bylo s velkou pravděpodobností adresováno generální představené kongregace. V něm postulanka především zmiňovala, jak se jí v řeholní rodině sv. Dominika líbí, a zda si v této kongregaci dokáže představit celý svůj budoucí život. Z těchto dokumentů se dá pozoruhodně vyčíst onen rozhodovací proces konkrétní čekatelky, zda se chce či nechce stát dominikánkou, protože ten mohl být na jednu stranu velmi náročný a zdlouhavý, ale na druhou stranu také dosti rychlý. Františka Výstupová, budoucí sestra Tomáška, je právě tím příkladem, které se toto rozhodnutí nedělalo vůbec lehce:

„*Moc jsem přemýšlela, modlila se a tím méně spala. [...] Nejdříve jsem uvažovala o tom, že zůstanu ve světě. Vždyť i tady se dá žít bohumilý život a sloužit lidem, a tak si zasloužit Boží lásku [...]. Po mnoha bojích jsem se*

¹¹³³ Tamtéž.

¹¹³⁴ Tamtéž.

¹¹³⁵ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicěk, juniorek: Posudek postulanky: Marie Brodzáková.*

¹¹³⁶ Tamtéž.

¹¹³⁷ Tamtéž.

¹¹³⁸ Tamtéž.

¹¹³⁹ Tamtéž.

ale rozhodla opačně. Chci s boží pomocí sloužit tam, kde je toho zrovna tolik potřeba, ne-li víc. Rozhodla jsem se tedy vstoupit DO ŘÁDU SVATÉHO DOMINIKA.“¹¹⁴⁰

Druhým příkladem je pak její spolusestra Marie Pavelková, která alespoň podle svých slov měla ve svém rozhodnutí jasno již velmi brzo poté, co se s členkami kongregace seznámila:

„Jsem šťastná, že jsem poznala sestry dominikánky zde v Měděnci. Zaujal mne jejich život, modlitby, láska k Pánu Bohu. Mimo to mne udivovala jejich skromnost, pracovitost a jiné cenné vlastnosti. Jakmile jsem nastoupila službu u těch nejobožejších maličkých – Božích dětí – přála a přeji si stále být sestřičkou dominikánkou.“¹¹⁴¹

Z těchto dokumentů je velmi patrné, že do řeholního společenství byli a jistě dodnes jsou přijímáni členové různých povahových vlastností, které by se nejspíše v běžném životě nikdy asi vůbec nesetkali.

Kromě posudků a sebehodnocení čekala postulanky z let 1970–1972 zkouška ze znalosti katechismu. Pro zkoušku byla generální představenou ustanovena zkušební komise, která se skládala ze dvou starších sester. Následně byl z každé této zkoušky sepsán zápis.¹¹⁴² Na jejichž základě můžeme obecně říct, že postulanky dostávaly otázky týkající se základů křesťanské víry (např. „*Co znamená: Bůh je trojjediný, co je Písmo svaté nebo kdo je Ježíš Kristus?*“)¹¹⁴³ Další otázky se pak týkaly řeholního života a dominikánské spirituality (např. „*Co nám dává řeholní život, jaké svědectví má vydávat společenství sester či jaký vztah máte k našemu řádu?*“)¹¹⁴⁴ Ne každá zkouška však byla takto formální, neboť jeden zápis se od ostatních přece jenom výrazně lišil. Jednalo se o zkoušku postulantek z 16. října 1970.¹¹⁴⁵ Již v úvodu zápisu zkoušky je napsáno:

„Zkouška měla formu pohovoru o základních křesťanských povinnostech a o profesi evangelických rad. Každé [postulantce] byla položena otázka, co očekává od řeholního života a v čem vidí svůj osobní úkol v řeholním společenství.“¹¹⁴⁶

¹¹⁴⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Dopis postulanky Františky Výstupové adresovaný generální představené kongregaci.*

¹¹⁴¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Moje sebekritika – Marie Pavelková.*

¹¹⁴² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Záписы о zkouškách postulantek a novicек.*

¹¹⁴³ Tamtéž.

¹¹⁴⁴ Tamtéž.

¹¹⁴⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Záписы о zkouškách postulantek a novicек: Záпис о zkoušce postulantek z 16. října 1970.*

¹¹⁴⁶ Tamtéž.

Tímto pohovorem prošly čtyři postulanky, z nichž jedna jej absolvovala „*ve svém působišti v Buchlovicích*.“¹¹⁴⁷ U zbývajících tří postulantek, které tuto zkoušku dělaly v Broumově, se ze zápisu zvláště dozvíme, jak tyto aspiranty na řeholní život zapůsobily na zkušební komisi a zda jsou vhodnými adeptkami pro vstup do kongregace.¹¹⁴⁸ Pro větší názornost ocitujme zápis ze zkoušky, který se týkal postulanky Květy Vosátkové:

„[postulanka] odpovídala velmi stručně, svérázně, ale výstižně. Projevila opravdový zájem o dobro naší řeholní rodiny. Pro ni neexistuje možnost cesty zpět. Proto prožívá s plnou účastí současné problémy naší kongregace a její budoucnost promýšlí jako řešení vlastního osudu“¹¹⁴⁹

Úspěšné absolvování zkoušky nicméně ještě neznamenalo, že postulanka bude přijata do noviciátu. Na rozdíl od sester, které vstupovaly do kongregace v letech 1968 a 1969, kdy jim stačilo projít výše zmiňovaným kanonickým pohovorem, na jehož základě byly přijaty generální představenou do noviciátu¹¹⁵⁰, tak postulanky mezi roky 1970 až 1972 musely projít „*poradním hlasováním sester*.“¹¹⁵¹ Na jehož základě buď byly či nebyly připuštěny k obláčke a tím i do noviciátu. Hlasování probíhalo pomocí černých a bílých kuliček, jež měla každá hlasující sestra k dispozici a volba byla vykonána podle většinového principu, tedy pokud postulanka dostala větší počet bílých kuliček, tak byla přijata v opačném případě nikoliv. Hlasování učinily vždy dominikánky konventu, kde čekatelka vykonávala svoji dobu postulátu a následně se z této volby sepsal zápis, který byl odeslán generální představené¹¹⁵² a mohl vypadat i takto:

„Dne 21. července 1971 vykonaly sestry broumovského konventu poradní hlasování o postulantce Marii Křapové a Anežce Orságové.

Hlasovalo 36 sester.

Marie Křapová obdržela 35 kladných hlasů a jeden záporný hlas.

Anežka Orságová obdržela 35 kladných hlasů a jeden záporný hlas.“¹¹⁵³

¹¹⁴⁷ Tamtéž.

¹¹⁴⁸ Tamtéž.

¹¹⁴⁹ Tamtéž.

¹¹⁵⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápis o kanonickém výsledku postulátek 1968, 1969, 1970.*

¹¹⁵¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápis o poradním hlasování sester konventu – postulantek, novicек.*

¹¹⁵² Tamtéž.

¹¹⁵³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápis o poradním hlasování sester konventu – postulantek, novicек: Protokol o hlasování sester o připuštění postulantek k obláčke a sester novicек ke slibům. V Broumově 21. července 1972.*

Co se týká období noviciátu i zde je marginální rozdíl mezi dominikánkami, které vstupovaly do kongregace v letech 1968–1969 a v letech 1970–1972. U první skupiny, do které patřila také sestra Imelda Kobková se totiž až v období noviciátu poprvé setkáváme s posudky těchto řeholnic, které vypracovala tehdejší novicmistrová, kterou byla v letech 1968–1969 sestra Marie Pištěková.¹¹⁵⁴ Od této novicmistrové se v archivu nachází pět posudků na novicky ze dne 24. 9. 1969. První odstavec posudků se týkal povahových rysů novicky. Dovíme se z nich, že některá ze sester byla například rázovité povahy, jiná byla dosti nerozvážná a další zase velmi uzavřená.¹¹⁵⁵

U námi primárně sledované pamětnice sestry Imeldy nacházíme kritické posouzení jejích povahových rysů. Sestra Marie Pištěková píše, že někdy nedokáže zpracovat zvláště pozitivní emoce, neboť v těch chvílích je „málo ukázněná.“¹¹⁵⁶ Na druhou stranu oceňuje její „upřímnost, otevřenost, chápavost“¹¹⁵⁷, a také že má snahu se ze svých nedostatků, co nejdříve poučit.¹¹⁵⁸

Následně tyto novicky podepisují prohlášení, které se do značné míry obsahově lišilo od výše zmiňovaného prohlášení postulantek:

*„Prohlašuji, že mne ke vstupu do české kongregace sester dominikánek nepřiměl strach, přemlouvání, nátlak ze strany rodičů ani příbuzných. Rozhodla jsem se dobrovolně zůstat v této kongregaci.“*¹¹⁵⁹

Dodejme, že novicky od prosince 1970 měly v prohlášení přidaný i tento druhý odstavec:

*„Jsem ochotná se podrobit závazkům tří slibů a Stanov, s jejich předpisy jsem se seznámila. Ochotně přijmu též jakoukoliv práci, která mi bude v kongregaci uložena a nebudu požadovat mzdu v penězích.“*¹¹⁶⁰

¹¹⁵⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Důkazy obláčky a slibů od roku 1968.*

¹¹⁵⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky: postulantek, novic, juniorek. Posudky od Marie Pištěkové z 24. 9. 1969.*

¹¹⁵⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky: postulantek, novic, juniorek. Posudek sestry Imeldy Kobkové ze dne 24. 9. 1969.*

¹¹⁵⁷ Tamtéž.

¹¹⁵⁸ Tamtéž.

¹¹⁵⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Prohlášení před profesí: prohlášení novic z období 1969 až květen 1970.*

¹¹⁶⁰ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Prohlášení před profesí: prohlášení novic z období prosinec 1970 až červenec 1972.*

Dominikánky, které byly v noviciátu v letech 1970–1973, byly rovněž přezkušovány z „*katechismu, řehole, stanov*“¹¹⁶¹, a někdy i z „*Písma svatého*“¹¹⁶². Pro některé z nich to byla v podstatě druhá zkouška, neboť tu první vykonaly již v postulátu.¹¹⁶³ Z otázek, které byly novickám při zkoušce kladeny, můžeme vydedukovat, že v rámci formace se v noviciátu hlouběji zabývaly studiem stanov kongregace a řeholního života. Je to také poznat na počtu a obtížnosti otázek z těchto okruhů než ze znalosti katechismu a Bible. Ukázkou nám může být zápis z jedné takové zkoušky:

„*S[estra]. M[arie]. Eva Pechová odpovídala na tyto otázky:*

Sv[atá]. řehole: Co říká řehole o pokoře?

O postu a zdrženlivosti.

O sesterském napomínání. [...]

Stanovy: Jak si má představená počínat vůči sestřím.?

Nejsou předpisy řehole a stanov brzdou v rozvoji osobnosti?

Co je hlavním a co zvláštním účelem naší kongregace: [...]

Katechismus: O milosti posvěcující.

*Svátosti – svátost biřmování. [...]*¹¹⁶⁴

Na základě zápisu se lze velmi pravděpodobně domnívat, že novicky dopředu věděly, z čeho budou zkoušeny a jak mají na případné dotazy odpovídat. Závěrečná věta zápisu zkoušky, která zní: „*Sestra novicka byla pečlivě připravena a odpovídala pohotově a přesně podle textu,*“¹¹⁶⁵ se dá víceméně interpretovat tak, že dominikánky měly ke zkoušce vyhotovené interní sylaby, ze kterých se novicky na zkoušku připravovaly nebo měly předem vypracované všechny otázky.

Nakonec každá novicka, pokud chtěla složit první, tzv. dočasné řeholní sliby, musela napsat žádost generální představené kongregace o připuštění k těmto slibům. Žádosti jsou velmi rozdílné, některé jsou velmi formální, jiné naopak jsou obsáhlejší.¹¹⁶⁶ Když se podíváme na žádost naší primárně sledované sestry Imeldy, zjistíme, že patřila mezi novicky, které tuto uplynulou dobu svého života alespoň částečně reflektují:

¹¹⁶¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápisy o zkouškách postulantelek a novic.*

¹¹⁶² Tamtéž.

¹¹⁶³ Viz výše podkapitola Postulát.

¹¹⁶⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Zápisy o zkouškách postulantelek a novic: Zápis o zkoušce novice. V Broumově 21. května 1970.*

¹¹⁶⁵ Tamtéž.

¹¹⁶⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Žádosti před profesí.*

„Noviciát – zkušební doba se chýlí ke konci. V této řeholní společnosti se cítím velmi šťastná, cítím se tu „doma“. Zároveň ale vím, že mám mnoho nedostatků a chyb, ale chci se přičinit a zbavit, vykořenit je, abych tak nestěžovala společný život.“¹¹⁶⁷

Na základě této vlastní kritiky, však vystává otázka, do jaké míry sestra Imelda věděla, co jí napsala novicmistrová Marie Pištěková do výše zmiňovaného posudku. Můžeme se ale pouze domnívat, že o jeho obsahu věděla nebo si své prohřešky plně uvědomovala, protože za ně byla často kárána.

Následně po této krátké leč dosti kritické reflexi dosavadního života v kongregaci žádá sestra Imelda generální představenou kongregace Jaromíru Němcovou o dovolení složit první řeholní sliby. Žádost byla sepsána ručně 27. září roku 1969¹¹⁶⁸ a následně byla kladně přijata, protože sestra Imelda první profesní sliby složila toho roku na začátku prosince.¹¹⁶⁹

Juniorát

K juniorátu máme z archivních dokumentů nejméně materiálu. V podstatě se jedná pouze o posudky řeholnic, které vstupovaly do kongregace v letech 1968–1970.¹¹⁷⁰ Většinou tyto posudky vypracovávala dominikánka, která měla formaci juniorek na starosti. V roce 1970 se jednalo o sestru Andreu Hájkovou¹¹⁷¹ a v roce 1973 sestru Beatu Súkupovou.¹¹⁷² To jsou totiž jediné dva roky, ze kterých máme dochované posudky juniorek od řeholnic, které je měly formačně vést. U sestry Imeldy máme dokonce dva posudky, a to od tehdejší novicmistrové Dobromily Pevné¹¹⁷³ a již zmiňované Andrey Hájkové.¹¹⁷⁴ Proč k této řeholnici máme dvě hodnocení z období juniorátu, to nevíme. Pravdou ale je, že oba dokumenty dělí od sebe rok od

¹¹⁶⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Žádosti před profesí: Imelda Kobková.*

¹¹⁶⁸ Tamtéž.

¹¹⁶⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Důkazy oblačky a slibů od r. 1968.*

¹¹⁷⁰ Tamtéž.

¹¹⁷¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1971.*

¹¹⁷² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: z roku 1973.*

¹¹⁷³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Sestra Imelda Kobková, juniorka.*

¹¹⁷⁴ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1971.*

jejich napsání. Dobromila Pevná jej vypracovala v květnu 1970, a to nejenom pro sestru Imeldu Kobkovou¹¹⁷⁵, ale i pro sestru Zdislavu Řičickou.¹¹⁷⁶

Když se podíváme na tyto dva posudky, tak podle novicmistrové Pevné je sestra Imelda v některých ohledech nevyspělá, neboť má určité „*dětské nezpůsoby, roztěkanost, neukázněnost* [...]“.¹¹⁷⁷ Na druhou stranu Dobromila Pevná ocenila její chuť do studia dokumentů Druhého vatikánského koncilu a katechetických příruček. Tento zápal pro studium odůvodňuje tím, že ji kvůli komunistické totalitě nebylo dopráno vyššího vzdělání.¹¹⁷⁸ Z posudku Zdislavy Řičické se zase dovíme, že má blíže nespecifikovaný hendikep, který ji znesnadňuje běžné činnosti „*žehlení nebo uklízení*“¹¹⁷⁹, ale dokáže si s tím poradit, přestože ji vykonávání těchto činností činí jisté obtíže, tak u nich setrvává, dokud je nedokončí. Přes tyto své nesnáze je komunitou v Broumově přijímána a ona se zde též „*cítí jako doma*.“¹¹⁸⁰

Jak už jsme výše zmínili, v červnu 1971 napsala posudek na tehdejší juniorky sestra Andrea Hájková.¹¹⁸¹ Ve svém posudku se věnuje čtyřem juniorkám, z nichž jedna je sestra Imelda Kobková. Zajímavý je již úvod tohoto dokumentu, kde zmiňuje samotný důvod jeho sepsání:

„[...] po uplynutí poloviny roku podle stanov část I., hlava VI. čl[ánek] 52, dovoluji si Vám ct[ihodná] Matko Jaromíro Němcová, generální představená České kongregace sester dominikánek a Vaší generální radě předložit písemnou zprávu o stavu juniorátu, který mi byl svěřen 10/12 1970.“¹¹⁸²

Z toho tedy jasně vyplývá, že podávat toto hodnocení o stavu juniorátu potažmo jednotlivých juniorek generální představené bylo jistou povinností řeholnic, které měly jejich řeholní formaci na starosti. Po tomto úvodu sestra Andrea hodnotí jednotlivé sestry. U každé posuzované sestry se dozvíme, jaké má kladné vlastnosti a jaký má vztah k řeholnímu povolání a zvláště, co by měla dělat celá komunita, aby se juniorky cítily přijímány. To také znamená, na co si dávat pozor v chování vůči těmto spolusestrám, aby se mohly nadále duchovně rozvíjet.¹¹⁸³

¹¹⁷⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Sestra Imelda Kobková, juniorka.*

¹¹⁷⁶ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Sestra Zdislava Řičická, juniorka.*

¹¹⁷⁷ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Sestra Imelda Kobková, juniorka.*

¹¹⁷⁸ Tamtéž.

¹¹⁷⁹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Sestra Zdislava Řičická, juniorka.*

¹¹⁸⁰ Tamtéž.

¹¹⁸¹ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1971.*

¹¹⁸² Tamtéž.

¹¹⁸³ Tamtéž.

Zcela konkrétně je to vidět na hodnocení naší primárně sledované pamětnice sestry Imeldy Kobkové:

„Potřebuje pevné a laskavé vedení, imponuje jí autorita, váží si předpisů. Svůj řeh[olní] život chápe v rámci svých psychických schopností, má jej ráda, dovede se nadchnout pro duch[ovní] věci. V předsevzatém úkolu je houževnatá a dovede si vynalézt prostředky k jeho uskutečnění.

V práci je pečlivá, pokud se na ní soustředí.

Sklon k náladovosti, vztah ke kolektivu není příliš na výši, ale v obou případech je dosti zřejmý pokrok.

Budou-li její povahové sklony usměrňovány a bude-li na sobě pracovat, má předpoklad pro solidní řeholní život. Budou-li však brány na lehkou váhu a nedostatky přehlíženy, může dojít k sobeckému uzavření do sebe, až podivinství, které může mít zhoubný vliv na okolí.¹¹⁸⁴

Pokud se podíváme pro srovnání na hodnocení tří juniorek, které měla na starosti sestra Beáta Súkupová v buchlovickém konventu v roce 1973, tak zjistíme, že se ve svých posudcích více zaměřuje na řeholní povolání svých svěřenkyň, jejich vztahu k pracovním povinnostem a vztahu k řeholní komunitě. Spíše je to výčet kladných i záporných vlastností těchto řeholnic ve vyjmenovaných oblastech. Na rozdíl od sestry Andrey nedává doporučení ostatním spolusestrám, jak se k dané juniorce mají chovat, aby došlo k dalšímu osobnímu rozvoji konkrétní řeholnice. Z její strany se jedná víceméně o rady pro tu samotnou řeholnici, jak by mohla lépe zvládat své řeholní povolání. Když budeme zcela konkrétní, tak sestře Marii Pavle Výstupové doporučuje, aby byla mlčenlivější a více soustředěná na svou práci.¹¹⁸⁵ Marii Václavě Holubové zase doporučuje, aby se „snažila o jemnější chování, byla skromnější a zdvořilejší ke spolusestrám.“¹¹⁸⁶ Poslední její svěřenkyně Marie Cyrila Navrkalová má podle jejího posouzení „snížený intelekt“¹¹⁸⁷, proto v jejím posudku píše:

„Snad by bylo lépe, zůstane-li, aby pracovala pouze v kolektivu sester v Charitě, naučí se stereotypní práci a nabude pocitu uplatnění [...].“¹¹⁸⁸

Z těchto posudků juniorek, lze vyčíst upřímný zájem sestry Andrey i Beáty o své svěřenkyně. Především jim leží na srdci, aby se juniorky cítily v kongregaci dominikánek co možná nejlépe a aby v tomto zasvěceném společenství našly smysl svého života.

¹¹⁸⁴ Tamtéž.

¹¹⁸⁵ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1973 – Sestra Marie Pavla Výstupová.*

¹¹⁸⁶ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1973 – Sestra Marie Václava Holubová.*

¹¹⁸⁷ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicек, juniorek: Posudky juniorek z roku 1973 – Sestra Marie Cyrila Navrkalová.*

¹¹⁸⁸ Tamtéž.

Studium a pobyt v Broumově

Poté co jsme si ukázali, jak na konci šedesátých a v sedmdesátých letech minulého století vypadala z pohledu archivních dokumentů spirituální formace nově přichozích žen do České kongregace sester dominikánek, mezi nimiž byla i naše pamětnice sestra Imelda Kobková, tak se nyní plně vrátíme k jejímu osobnímu příběhu. Začneme citací z již zmiňovaného posudku, který na ní jakožto juniorku napsala v roce 1970 novicmistrová sestra Dobromila Pevná:

*„Po ukončení školy si prý velmi přála něco studovat, ale bylo jí to tehdy znemožněno.“*¹¹⁸⁹

Ve stejném roce totiž sestra Imelda dostala příležitost se přihlásit na katechetické studium do Litoměřic na Bohosloveckou fakultu. Není tedy divu, že této nabídce využila, přestože neměla vystudovanou žádnou střední školu, navzdory tomu byla přijata. Jednalo se nicméně oficiálně pouze o dvouroční kurz, jenž probíhal formou dálkového studia, a to vždy v sobotu. Nakonec ho však frekventanti kurzu museli zvládnout a řádně ukončit za jeden rok. K této změně sestra Imelda vzpomíná na jistého patera Pekárka, který podle jejích slov studentům kurzu řekl: *„No koukejte dělat zkoušky, nebo vás budem vyhazovat.“*¹¹⁹⁰

Na tento podnět sestra Imelda začala dělat zkoušky, a kromě jedné chvalitebné známky z *„duchovního života“*¹¹⁹¹, měla samé výborné. K samotné chvalitebné známce pak se smíchem v hlase prohlašuje:

*„To mám trest za to, že jsem neposlechla sestru Andreu, která mi říkala, hled' se, už jsi unavená, ted'ka toho nechej, už nedělej tady ten duchovní život, už nedělej, vezmi si něco lehčího, odpočiň si.“ Ale já jsem chtěla honem nahnat, abych měla co nejvíc zkoušek za sebou, [...].“*¹¹⁹²

Po těchto zkouškách pak obdrželi frekventanti kurzu spíše *„vysvědčení než vysokoškolský diplom“*, jak vzpomíná sestra Imelda. Tím ale dostali plné oprávnění k tomu, že směli vyučovat náboženskou výchovu. V samotném absolvování kurzu nicméně sestra Imelda jakožto věřící člověk vidí i jistý boží záměr, neboť dodává:

[...] to byl, dá se říct, prostě takový tah Pána Boha nebo jak bych to řekla – vyslyšení mých modliteb, protože já jsem si to¹¹⁹³ přála a zrovna tak do toho kláštera, protože oni mě komunisti, když jsem vyšla tu střední

¹¹⁸⁹ MZA Brno. Fond E-109, Dominikánky. *Důkazy obláček a slibů (1968–1974). Posudky postulátek, novicek, juniorek: Sestra Imelda Kobková, juniorka.*

¹¹⁹⁰ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹¹⁹¹ Tamtéž.

¹¹⁹² Tamtéž.

¹¹⁹³ Vyučovat náboženskou výchovu (pozn. P. W.)

školu v uvozovkách, na nějaké katechetické studium nebo na nějaký ten katechetický kurz, to nebylo ani pomyšlení v roce 1952. To bylo všechno zrušený, znemožněný. ¹¹⁹⁴

V době studia v Litoměřicích, byla sestra rovněž zaměstnána v broumovské komunitě, kde se svými spolusestrami pekla hostie. Sama zmiňuje, že v Broumově nebyly jenom kongregační dominikánky, ale také dominikánky kontemplativní a další řeholnice ze tří až čtyř zasvěcených společenství. Dokonce vzpomíná na jistou dominikánku Terezii, která byla členkou druhého kontemplativního řádu, a tu prosila vždy o modlitbu, když šla ke zkoušce. ¹¹⁹⁵

Po absolvování katechetického kurzu byla poslána do komunity dominikánek v Kadani. Kde bylo podle jejich slov mnoho „*starých, nemocných sester dominikánek, které již nemohly pracovat*“ ¹¹⁹⁶, a tak tam byla generální představenou sestra Imelda poslána, aby pomáhala v péči o tyto staré sestry. ¹¹⁹⁷

Působení v Kadani

Poté, co roku 1971 obnovila své časné řeholní sliby na tři roky, ¹¹⁹⁸ tak byla z Broumova poslána do kadaňské komunity dominikánek. ¹¹⁹⁹ Zde byla aktivně zapojena ani ne tak do péče o staré spolusestry, ale do vyučování náboženské výchovy, které do té doby měla plně na starosti její starší spolusestra z kongregace – Vlastimila. Ta mimochodem podle svědectví sestry Imeldy byla vystudovanou učitelkou „*francouzštiny, latiny a češtiny*.“ ¹²⁰⁰ S ní se tedy učily místní děti náboženství. Výuka probíhala vždy v neděli, neboť místní farář nechtěl nikomu „*dělat žádného takového šaška*“. ¹²⁰¹ Respektive svůj postoj zdůvodňoval opravdu nízkým zájmem školáků o tento předmět na školách. Podle slov sestry Imeldy se zpravidla jednalo o dva žáky z celé Kadaně, kteří vyplnili oficiální přihlášku na náboženskou výchovu. Přitom v té době měla Kadaň alespoň pět základních škol. ¹²⁰²

Na druhou stranu se děti hojně zúčastňovaly nedělních mší, čehož místní kněz i dominikánky využily a náboženská výchova se tak učila buď před nebo po mši svaté.

¹¹⁹⁴ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹¹⁹⁵ Tamtéž.

¹¹⁹⁶ Tamtéž.

¹¹⁹⁷ Tamtéž.

¹¹⁹⁸ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Důkazy oblačky a slibů od roku 1968: sestra Marie Imelda Kobková.*

¹¹⁹⁹ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²⁰⁰ Tamtéž.

¹²⁰¹ Tamtéž.

¹²⁰² Tamtéž.

Z výpovědi sestry Imeldy totiž vychází, že místní nedělní mše byla zpravidla o půl jedenácté, proto se většinou vyučovalo náboženství půl hodiny přede mší. Mohlo se však výjimečně stát, že bohoslužba byla dříve, a tak se výuka přesunula na dobu po mši. Celkem na náboženství chodilo až dvanáct dětí. Z toho starší ročníky vyučovala sestra Imelda a mladší pochopitelně sestra Vlastimila, neboť jak sestra Imelda se smíchem v hlase dodala „*mladší děti byly hodnější*“, ¹²⁰³ proto si je sestra Vlastimila ráda ponechala. ¹²⁰⁴

V prosinci roku 1974 složila sestra Imelda v Kadani své věčné řeholní sliby¹²⁰⁵ a působila zde až do roku 1999. Podle svých slov v době tzv. normalizace nikdy nepocítila ze strany státních orgánů žádnou osobní perzekuci či nátlak, aby kongregaci opustila. Vzpomíná si však na rok 1981 a na rozsáhlou domovní prohlídku¹²⁰⁶, o které již ve svém svědectví rozsáhle mluvila sestra Slavomíra Emílie Měřičková¹²⁰⁷. Neradi bychom však opomenuli přece jen trochu jiný pohled na tuto událost očima sestry Imeldy. Ta se ve svých vzpomínkách plně shoduje se sestrou Slavomírou, že prohlídka proběhla na podzim 1981. Dále sestra Imelda pokračuje:

„[...] čtyřicet takových policajtů nahnali nás do kulturní místnosti a teďka jako přehrabovali, co se jim kde líbilo, aj ve skříních hledali něco. Potom že našli plnou vanu zlata [...].“¹²⁰⁸

Sestra Imelda rovněž vzpomíná, že přišli i s teorií „*tajného vchodu do ciziny*“, ¹²⁰⁹ který se měl nacházet pod hromadou „*nově dovezených briket před kotelnou*“. ¹²¹⁰ Této teorii se smála jedna ze zdejších sester dominikánek, která dokonce příslušníky bezpečnostních složek vyzvala: „*No, můžete to přeházet, my budeme leda rádi [...]*“. ¹²¹¹

Návrat do Střelice

V roce 1999, tedy po zrušení konventu v Kadani, byly místní řeholnice asignovány do konventu ve Střelcích u Brna.¹²¹² Postupně tam byly přemístěny dominikánky nejenom

¹²⁰³ Tamtéž.

¹²⁰⁴ Tamtéž.

¹²⁰⁵ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974). Důkazy oblačky a slibů od roku 1968: sestra Marie Imelda Kobková.*

¹²⁰⁶ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²⁰⁷ Osobní svědectví Slavomíry Emílie Měřičkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹²⁰⁸ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²⁰⁹ Tamtéž.

¹²¹⁰ Tamtéž.

¹²¹¹ Tamtéž.

¹²¹² AČKSD. *Kronika České kongregace sester dominikánek 1999*, s. 208–209.

z Kadaně, ale také v roce 2003 z Litoměřic¹²¹³ nebo v roce 2004 řeholnice v seniorském věku z Brna.¹²¹⁴ Budova střelického zámku, byla totiž v roce 1991 restitučně navracena kongregaci, a to i s přilehlým domem¹²¹⁵, který si zde nechaly dominikánky na začátku sedmdesátých let postavit, ale který jim byl ihned po dostavění zabaven tamějším okresním národním výborem.¹²¹⁶ Po navrácení budov ale v zámečku byl do konce roku 1992 domov seniorů, jeho obyvatelé byli však postupně přestěhovány do nového objektu v obci Zastávka u Brna. Tím došlo k naprostému vyprázdnění zámku, čehož využil tamější „okresní úřad a zámček od kongregace koupil.“¹²¹⁷ Dnes patří budova příspěvkové organizaci „Zámček Střelice“, která v areálu provozuje jak stálý domov, tak týdenní stacionář pro osoby se zdravotním postižením.¹²¹⁸

Se Zámčkem Střelice, potažmo s domovem pro osoby se zdravotním postižením, je však pobyt sestra Imeldy ve Střeliciích velmi úzce spojen. Po svém příjezdu totiž od roku 1999 chodila v průběhu školního roku do zámku, kde místní klienty vyučovala náboženské výchově. Sama o této výuce a klientech říká:

*„Nejsou všichni takoví úplně vedle, někteří umí číst aj dovedou uvažovat, ale prostě mají nějakou vadu. Nemohou třeba chodit nebo prostě nemůžou, no jsou v tom ústavě, a to jich mám, tak dvacet. No a oni chodí rádi. [...] Tak zatím pořád učím.“*¹²¹⁹

V červenci roku 2018, kdy jsme vedli společný rozhovor, nicméně sestra Imelda tak trochu doufala, že této povinnosti bude brzy zbavena:

*„Už jsem říkala [...] sestře generální představené, že já jsem už taková ohnutá, že se mi to jako nezdá, abych tak chodila vyučovat náboženství. Jako vím, co mám říkat a nohy mě taky sloužily ale [...] ta páteř prostě. Já jsem spadla tady na schodech a ono prostě se to zhoršilo. Takže já se teď nemůžu pořádně narovnat, takže jsem taková ohnutá [...].“*¹²²⁰

Na druhou stranu i když si mírně postěžovala na svůj zdravotní stav, tak byla za toto vyučování náboženství velmi ráda. Zvláště ji těšilo, jak se k ní klienti i personál ohleduplně chovají: „[...] oni mně přijdou naproti, vyvezou mě výtahem a no mají mě rádi [...].“¹²²¹

¹²¹³ AČKSD. *Kronika České kongregace sester dominikánek 2004*, s. 25.

¹²¹⁴ AČKSD. *Kniha asignací a jmenování*.

¹²¹⁵ AČKSD. *D 23 – Střelice*, s. 43.

¹²¹⁶ Tamtéž, s.21 a 24.

¹²¹⁷ Tamtéž, s. 43.

¹²¹⁸ Zámček Střelice. *Historie* [2024-08-30]. <<https://www.zamecekstrelice.cz/o-nas/historie>>.

¹²¹⁹ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²²⁰ Tamtéž.

¹²²¹ Tamtéž.

7.3 Odchod dominikánek ze Střelic

V kapitole jsme ukázaly osobní příběhy dvou dominikánek, které velkou část svého zasvěceného života prožily v období komunistického režimu v Československu. Jejich životy se v kongregaci protnuly v podstatě dvakrát, a to v Kadani, kam sestra Imelda Kobková přišla roku 1974¹²²² a sestra Slavomíra Měříčková, zde byla jmenována představenou komunity v roce 1981.¹²²³ Následně na začátku devadesátých let minulého století byla poslána do Bojkovic¹²²⁴, kdežto sestra Imelda v Kadani zůstala.¹²²⁵ Podruhé se jejich životní osudy protnuly ve Střelicích, tam byla sestra Imelda asignována v roce 1999¹²²⁶ a sestra Slavomíra sem přišla v lednu 2018.¹²²⁷

Z konventu ve Střelicích se však postupem let stal konvent, kde byly hlavně dominikánky v seniorském věku a s jejich péčí pomáhali kongregaci i pracovníci „České katolické charity.“¹²²⁸ Zároveň provoz domu byl pro kongregaci stále finančně náročnější. Dominikánky z toho důvodu v roce 2022 dům nabídly k prodeji a odkoupila je Komunita blahoslavenství¹²²⁹, která zde působí od srpna 2023.¹²³⁰ Místní dominikánky čili i sestra Imelda a Slavomíra byly přestěhovány do konventu sídlící v Brně – Veverí.¹²³¹

¹²²² Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²²³ Osobní svědectví Slavomíry Emílie Měříčkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹²²⁴ Tamtéž.

¹²²⁵ Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.

¹²²⁶ Tamtéž.

¹²²⁷ Osobní svědectví Slavomíry Emílie Měříčkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.

¹²²⁸ Česká kongregace sester dominikánek. *Konec a začátek* (1. 8. 2023) [2024-08-31]. <<https://www.dominikanky.cz/l/zacatek-a-konec/>>.

¹²²⁹ Komunita Blahoslavenství byla založena manželským párem Efraimem a Jo Croissantovými ve Francii roku 1973. První církevní uznání získala od arcibiskupa v Albi v roce 1979. Komunita sdružuje osoby všech životních stavů (laiky a zasvěcené bratry i sestry). Život komunity má kontemplativní charakter, jehož centrem je každodenní eucharistická adorace a snaha o neustálou modlitbu. Viz Pastorage.cz. *Komunita blahoslavenství* [2024-08-31]. <<https://www.pastorage.cz/tematicke-texty/komunita-blahoslavenstvi>>.

¹²³⁰ Česká kongregace sester dominikánek. *Konec a začátek* (1. 8. 2023) [2024-08-31]. <<https://www.dominikanky.cz/l/zacatek-a-konec/>>.

¹²³¹ E-mailová korespondence autora se sestrou Bedřiškou Marií Neradovou ze dne 31. 8. 2024, viz soukromý archiv autora.

Závěr

Samotný vznik kongregace byl v podstatě velmi svébytným a spontánním počinem několika málo členek III. laického dominikánského řádu na Moravě, které chtěly ze svého tehdejšího malého dobrovolného uskupení udělat nové regulérní společenství. Musíme však také přiznat, že kdyby tyto ženy pro svou ideu nenadchly dominikány z olomouckého konventu, tak by Česká kongregace sester dominikánek nejspíše nevznikla. Dominikáni jim totiž zajistili ústní povolení od tehdejšího dominikánského provinciála Tomáše Anselmiho pro jejich první mateřský konvent v Řepčíně nedaleko Olomouce a zároveň první důležitou spirituální formaci v rakouském konventu dominikánek v Gleisdorfu. Na celém vzniku České kongregace sester dominikánek je nicméně zarážející fakt, že ono usazení dominikánek v Řepčíně roku 1889, což je rok oficiálního založení kongregace, nebylo ze strany dominikánského provinciála či tehdejšího olomouckého arcibiskupa nijak úředně potvrzeno.

Tato skutečnost samozřejmě nezůstala bez odezvy, jak v práci zmiňujeme, vyvolalo to spor mezi českými a rakouskými dominikánkami z Gleisdorfu, které považovaly řepčinský konvent za svůj filiální dům. K tomu můžeme jen dodat, že vliv rakouských řeholnic byl na počátku moravské komunity velice znát. Roku 1892 si ale české dominikánky odsouhlasily svoji samostatnost a od toho roku konvent dominikánek v Řepčíně vystupoval na veřejnosti de facto jako autonomní ženské řeholní společenství, které postupně zakládalo své vlastní filiální řeholní domy, jejímž primárním posláním bylo vzdělávat a vychovávat české dívky. Kuriozitou však bylo, že i když se toto společenství velmi rychle rozrostlo, tak do roku 1926 Česká kongregace sester dominikánek z právního hlediska vůbec neexistovala. Na tento nedostatek přišel až olomoucký arcibiskup Leopold Prečan, který vydal ve zmiňovaném roce dodatečně zakládací listinu kongregace.¹²³² Tato prameně doložená fakta o spontánním a do určité míry improvizovaném založení České kongregace sester dominikánek jen nabourává onen stereotypní pohled na církev, která je podle něj velmi rigidní a bez předem jasně daného souhlasu biskupa či papeže by takovéto zasvěcené společenství vůbec nemohlo vzniknout. Jak ale v práci dokazujeme, opak je pravdou.

Jak se kongregace postupně zvětšovala, je patrné na opravdu velkém počtu filiálních domů, které měly dominikánky mezi lety 1889–1948 ve správě. Jednalo se totiž o bezmála přes třicet domů, které se nám podařilo na základě pramenů zmapovat. V nich dominikánky měly na starosti české dívčí školy, sirotčince nebo tzv. ústavy sociální péče. Velmi totiž záleželo na zakladateli té konkrétní instituce, respektive na místním knězi, šlechtici nebo českém vlastenci,

¹²³² MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Listiny konzistoře 1889–1936, č. listiny 110.*

který ji založil a poté požádal dominikánky, aby se ujaly jejího vedení. K tomuto mapování konventů nám velice pomohl interní soupis těchto domů, který sestavila sama kongregace¹²³³ a z tohoto seznamu ani z jiného archivního dokumentu není znám případ, že by řeholnice pobídku k vedení nějaké vzdělávací či výchovné instituce odmítly. Na velikosti pramenné základny těchto konventů jsme právě mohli vidět, jak byla jejich vlastní historie bohatá. O některých jsme se dozvěděli pouze ze zmíněného soupisu¹²³⁴, neboť ani v okresních archivech, které byly těmto domům nejbližší, nenajdeme o nich dost důvěryhodných informací. Máme zde na mysli například konvent v Nových Hvězdlicích.¹²³⁵ Většina filiálních domů si však vedla své vlastní dějinné či pamětní knihy a z nich jsme se mohli o jejich zakladateli a místní činnosti dominikánek dozvědět mnohem více.

Jak mohl vypadat život komunity dominikánek v konkrétním působišti, o tom blíže pojednáváme ve druhé kapitole. Pro tuto deskripci každodennosti jsme si vybrali komunitu působící v tehdejší Šilperku, dnešních Štítech, obci na severní Moravě. Ukázali jsme, jakou vzdělávací instituci zde dominikánky provozovaly (jednalo se o vyšší odbornou dívčí školu) a zároveň jaké těžkosti řeholnice s touto správou školy měly. Dokonce jsme z pramenů zjistili, že mimo školní vyučování dokázaly dominikánky zajišťovat i vzdělávací kurzy pro české obyvatelky z blízkého okolí.¹²³⁶ Velmi cenné nám byly pro tento popis každodennosti rovněž tři svědectví místních obyvatelek, které působení dominikánek v této obci zažily, a z nich jsme se dozvěděly, jaké předměty se ve škole vyučovaly či jaké mimoškolní aktivity nejenom pro své studentky, ale pro místní děti a mládež dokázaly řeholnice zorganizovat. Na příkladu života štíteckého konventu bylo také vidět, jak dobře a obratně dokázaly dominikánky spolupracovat s místními mecenáši. Řeholnice sice školu vedly, ale její zakladatel, český vlastenec František Reichl, který dominikánky do Štítů pozval, tak s dalšími místními dobrodinci založil kuratorium, které zajišťovalo škole dostatek financí na její provoz. Bohužel zdejší působení dominikánek bylo přerušeno nejprve nacistickou okupací a poté naprosto zrušeno komunistickým převratem v zemi roku 1948.

Po nástupu komunistické totality v Československu se následná perzekuce církve samozřejmě nevyhnula ani České kongregaci sester dominikánek. Napřed jí byly zestátněny vzdělávací i sociální instituce, které měla ve správě, posléze byla dominikánkám zabráněna i většina jejich konventů a ony byly převezeny v rámci tzv. akce Ř na jednotlivá internační místa

¹²³³ MZA Brno. Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950)*.

¹²³⁴ Tamtéž.

¹²³⁵ Viz výše podkapitola 1.7 Filiální domy kongregace: Konvent v Nových Hvězdlicích.

¹²³⁶ Např. AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*, s. 3–4.

pro řeholnice po celé republice. V práci ale také upozorňujeme na dvě anomálie, při kterých se tyto pobyty řeholnic v těchto „soustředovacích“ domech vymykaly od všech ostatních internačních míst. Jednalo se klášter v Hejnicích, ve kterém byly většinou izolovány představené řeholnice různých zasvěcených společenství z celé tehdejší republiky. Druhým místem pak byl Františkov nad Ploučnicí, kde se tamější řeholnice dokázaly postavit zavedenému rozvrhu pracovních směn v blízké továrně a odmítly několikrát v neděli nebo v tzv. zasvěcené svátky¹²³⁷ nastoupit do zaměstnání.

Státní orgány nicméně nedokázaly personálně zabezpečit všechny ústavy sociální péče, které měly dominikánky ve správě. Z toho důvodu je nechaly na těchto místech pracovat, ale byly vedené jako státní zaměstnankyně a měly v daném zařízení pověřeného státního úředníka, který nad nimi měl „dozor“ a staral se o materiální chod budovy.

Na základě pramenů jsme také zjistili, že po uvolnění represí ze strany státních orgánů vznikaly již na konci padesátých let minulého století i nové řeholní domy, které měly dominikánky neoficiálně pod sebou. Jednalo se o dům seniorů v Buchlovicích, kde bylo potřeba zajistit kvalifikovaný personál a krajský národní výbor ve Zlíně k této práci povolal právě dominikánky. V dalším případě bylo dovoleno řeholnicím, které byly internovány v broumovském klášteře a zároveň nebyly členkami dominikánské kongregace, odejít na konci šedesátých let minulého století do svých řeholních konventů. Tím v Broumově vznikla většinou komunita dominikánek, které zde zabezpečovaly pečení hostií pro Čechy a Moravu. Na začátku šedesátých let minulého století vznikl také konvent v Kadani, kde byly postupně umístovány především dominikánky v seniorském věku. Poslední takto nově vzniklá komunita dominikánek byla v Litoměřicích, kam se v roce 1968 mohl vrátit do biskupského úřadu ze své nucené internace biskup Štěpán Trochta. Ten totiž ještě před svým opětovným nástupem žádal právě generální představenou kongregace, aby se řízení jeho domácnosti ujaly dominikánky.

Při analýze pramenů, které se týkaly jednotlivých míst, kde dominikánky během čtyřiceti let komunistické totality působily, tak jsme se vždy zvláště zaměřili na jejich pracovní náplň. Byly pro nás důležité i osoby církevních referentů či státních úředníků, které je měli rádo pod dohledem. Jak jsme zjistili, tak jejich chování vůči řeholnicím bylo velmi různorodé. Na jednu stranu byli někteří velmi nekompromisní, chladní, ba někdy až velmi nepřátelští. Na druhou stranu jiní jim vycházeli v mnohém vstříc a vzájemně se respektovali. Poslední věcí, která nás při analýze jednotlivých dokumentů, týkající se života v těchto řeholních domech velice zajímala, byla otázka naplňování spirituálních potřeb řeholnic. Musíme říct, že i když

¹²³⁷ CIC 1246.

komunisté vedli ve státě jednoznačně proticírkevní politiku, tak duchovní péči řeholnicím vždy zajistili. Většinou se totiž o ni postaral kněz, který k nim docházel nebo s nimi dokonce bydlel.

V poslední kapitole jsme se věnovali deskripci života dominikánek za komunistické éry v Československu z pohledu osobních svědectví dvou řeholních sester. Přes všechny represe a příkoří, které ze strany tehdejší moci zažily a ve svých pamětihodných výpovědích velmi živě popsaly, bylo zajímavé vnímat, že v nich nezůstala žádná hořkost vůči těm lidem, kteří s nimi často velmi špatně zacházeli. Pro lepší pochopení jistého soucitného postoje obou sester k představitelům tehdejšího totalitního státu si neodpustíme znovu citovat sestru Slavomíru Měřičkovou, která o nich řekla:

*“Vždyť oni byli chudáci, nevědoucí lidé, jinak by nemohli páchat takové zlo, jaké páchali. Mám velkou touhu, aby všichni lidé poznali Boží lásku Pána Všemohoucího, který nás tak miluje.”*¹²³⁸

V rozhovorech s pamětníci jsme se i v krátkosti dotkli působení kongregace po tzv. sametové revoluci. K tomu jen můžeme dodat na základě veřejně přístupných zdrojů, že dnes má kongregace šest domů v Bojkovicích, Brně, Jablonném v Podještědí, Olomouci, Plzni a Praze.¹²³⁹ Z těchto šesti komunit se jich pět věnuje v různých formách svému původnímu poslání vzdělávání a výchovy mládeže. V Bojkovicích je kongregace zřizovatelem „*Církevní střední školy pedagogické a sociální*“¹²⁴⁰, k tomu zde řeholnice mají také internát pro studenty školy a provozují rovněž domov mládeže.¹²⁴¹ Konventy v Brně a Plzni umožňují ubytování místním vysokoškolským studentkám¹²⁴². Brněnský konvent je také hlavním sídlem kongregace.¹²⁴³ Dominikánky z plzeňské komunity se rovněž velmi angažují v místní farnosti „*Plzeň – Bory*“¹²⁴⁴ a některé jsou zaměstnány „*na Církevním gymnáziu a v Mateřské škole kardinála Berana*“¹²⁴⁵. Sestry dominikánky v Praze mají ve správě „*Katolický domov studujících – domov mládeže a školní jídelnu*“¹²⁴⁶ Řeholnice nicméně působí i na arcibiskupském gymnáziu nebo v nakladatelství „*Krystal OP*“¹²⁴⁷, které vzniklo v r. 1993 při

¹²³⁸ Paměť národa. Emilie Slavomíra Měřičková [2024-03-13]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.

¹²³⁹ Česká kongregace sester dominikánek. *Komunity* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/komunity/>>.

¹²⁴⁰ Dominikánky. *Bojkovice* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/bojkovice/>>.

¹²⁴¹ Tamtéž.

¹²⁴² Česká kongregace sester dominikánek. *Brno* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/brno/>>. Tamtéž. *Plzeň* [2024-09-17] <<https://www.dominikanky.cz/plzen/>>.

¹²⁴³ Česká kongregace sester dominikánek *Kontakty* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/kontakty/>>.

¹²⁴⁴ Česká kongregace sester dominikánek. *Plzeň* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/plzen/>>.

¹²⁴⁵ Tamtéž.

¹²⁴⁶ Česká kongregace sester dominikánek *Praha* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/praha/>>.

¹²⁴⁷ Tamtéž.

dominikánském řádu.¹²⁴⁸ V Olomouci pak mají sestry menší komunitu, jejíž členky pracují nebo studují „na Univerzitě Palackého, zejména na její Cyrilometodějské teologické fakultě“¹²⁴⁹. Jablonné v Podještědí je jediná komunita dominikánek, která nemá v náplni své práce vzdělávání nebo výchovu mladých lidí, ale zdejší dominikánky zabezpečují ve spolupráci s mužským dominikánským řádem chod „poutního místa sv. Zdislavy“¹²⁵⁰.

Co se týče tedy samotné práce, tak jsme se snažili především na základě analýzy archivních dokumentů České kongregace sester dominikánek hlouběji popsat a zmapovat činnost tohoto zasvěceného společenství v jednotlivých historických etapách. Přitom jsme poukázali na adaptabilitu kongregace, která byla odrazem společensko-náboženské poptávky obyvatel i státních orgánů. To byl také podle našeho názoru hlavní důvod, proč mezi lety 1889–1947

Zároveň jejich jednání a činnost v době komunistické totality poukazuje na jejich naprostou odevzdanost Bohu a věrnost církvi. V padesátých letech byly totiž odváženy, a to často v noci, ze svých konventů na neznámá internační místa a nevěděly, co je tam čeká. Dokonce mladé sestry byly státními úředníky přemlouvány k odchodu z kongregace a naprostá většina to neudělala. Zároveň byl pozoruhodný i jejich smysl pro povinnost a připravenost k službě všem potřebným, proto, když byly požádány tehdejší státní mocí, aby se ujaly například domova seniorů v Buchlovicích¹²⁵¹, tak ony této žádosti vyhověly. To jenom poukazuje na jejich nesobecké jednání a prokazování lásky k druhému člověku bez ohledu na jeho náboženské nebo politické přesvědčení.

Pramenná základna tohoto řeholního společenství je však tak veliká, že spoustu dokumentů čeká na své zpracování. Není například hlouběji zpracována, kromě interních dějin kongregace, historie jednotlivých řeholních domů, i když v této oblasti nalezneme dvě vysokoškolské práce. Máme tím na mysli již v úvodu zmíněnou diplomovou práci Anny Burgetové z roku 2019, která pojednává o činnosti dominikánek v Jesenci mezi lety 1933–1974.¹²⁵² V letošním roce rovněž byla obhájená bakalářská práce od Heleny Hřebáčkové¹²⁵³, která se věnuje dějinám konventu ve Střelcích u Brna. Historie dalších konventů nicméně čeká na své zpracování. Stejně tak by bylo dobré v budoucnu zpracovat téma trestně stíhaných či jinak perzekuovaných dominikánek,

¹²⁴⁸ Krystal OP. *O nakladatelství* [2024-09-17]. <<https://krystal.op.cz/o-nakladatelstvi/>>.

¹²⁴⁹ Česká kongregace sester dominikánek. *Olomouc* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/olomouc/>>.

¹²⁵⁰ Česká kongregace sester dominikánek. *Jablonné pod Ještědí* [2024-09-17]. <<https://www.dominikanky.cz/jablonne-v-podjestedi/>>.

¹²⁵¹ Viz výše Kapitola 6. Nově založené konventy: Konvent v Buchlovicích.

¹²⁵² BURGETOVÁ, Anna. *Činnost sester dominikánek v Jesenci v letech 1933-1974*. Diplomová práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 2019.

¹²⁵³ HŘEBAČKOVÁ, Helena. *Sestry dominikánky ve Střelcích (1919–2023)*. Bakalářská práce. Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc, 2024.

a to na základě archivních dokumentů nacházející se v Archivu bezpečnostních složek. Bohužel tyto archiválie však nejsou pro své velké množství plně archivně zpracovány a nejsou tak lehce veřejnosti přístupné.¹²⁵⁴

¹²⁵⁴ E-mailová korespondence autora z poloviny února tohoto roku s ThDr, Petrou Gabrielovou ThD. (archivářka Archivu bezpečnostních složek), viz soukromý archiv autora.

Seznam zkratk

- AČKSD – Archiv České kongregace sester dominikánek
- AV ČR – Akademie věd České republiky
- bl. – blahoslavený
- CDK – Centrum pro studium demokracie a kultury
- CIC 83 – Codex iuris canonici = Kodex kanonického práva, kánon 83
- CIC 1246 – Codex iuris canonici = Kodex kanonického práva, kánon 1246
- č. – číslo
- č. j. – číslo jednací
- ČVUT – České vysoké učení technické
- D – Dějiny
- DA – Dějiny Amerika
- DD – Domov Důchodců
- LD – Listiny z Dějin
- DP – Dějiny Provincie
- Dr. – doktor
- DS – Dějiny Slovensko
- ed. – editor
- gen. – generálních
- Jan 17,1 – 26 – Evangelium podle Jana, 17. kapitola, 1.–26. verš.
- JU – Jihočeská univerzita
- KLV – Kinderlandverschickung = Vyslání dětí na venkov
- KK – Kronika kongregace
- KKC 915 – Katechismus katolické církve, paragraf 915
- KKC 1275 – Katechismus katolické církve, paragraf 1275
- KM – Kronika mateřince
- kol. – kolektiv
- kongr. – kongregace
- Mt 25,1–13 – Evangelium podle Matouše, 25. kapitola, 1.–13. verš
- MU – Masarykova univerzita
- MZA Brno – Moravský zemský archiv v Brně
- odb. – odborné

- Olom. – Olomouc
- ONV – Okresní národní výbor
- OP – Ordo (Fratrum) Praedicatorum = Řád (bratří) kazatelů
- P. – Pater
- roč. – ročník
- s. – strana
- Sb. – Sbírký
- SC – Sacrosanctum Concilium
- SdP – Sudetendeutsche Partei = Sudetoněmecká strana
- SNB – Sbor národní bezpečnosti
- soukr. – soukromé
- StB – Státní bezpečnost
- sv. – svatý
- UK – Univerzita Karlova
- UP – Univerzita Palackého
- VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce
- Zl. – Zlomek

Seznam písemných i orálních pramenů, literatury a elektronických zdrojů

Písemné prameny

- **Archiv České kongregace sester dominikánek**
 - BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 1. část.
 - BĚHALOVÁ, Jiřina, OP. *Dějiny III. Řádu sv. Dominika*. 1 díl, 2. část.
 - *D 7/1, Buchlovice – dějiny*.
 - *D 7/2, Buchlovice – dějiny*.
 - *D 8, Dějiny – Klimkovice*.
 - *D 9, Dějiny – Jesenec*.
 - *D 10, Dějiny – Křelov*.
 - *D 12 Dějiny – Mukařov*
 - *D 13, Dějiny – Opava*.
 - *D 14, Dějiny – Praha, Palata*.
 - *D 15 Dějiny – Praha, růžencová výroba*
 - *D 16, Dějiny – Přerov*.
 - *D 17, Dějiny – Šilperk*.
 - *D 18, Dějiny – Teplice u Hranic*.
 - *D 21, Dějiny – Vlastovičky*.
 - *D 22, Dějiny – Vyškov*.
 - *D 23 – Střelice*.
 - *D 24, Dějiny – Kokory*.
 - *D 26 – Litoměřice*
 - *Dějiny konventů a ústavů – Brno, Lomnice, Střelice*.
 - *Dějiny – Liptál*.
 - *DA, Dějiny našich sester v Americe*.
 - *DP 1 – Pamětní spis*.
 - *DS 1, Dějiny slovenské kongregace sester O. P.*
 - *Kniha asignací a jmenování*.
 - *KK 4 – Kronika kongregace (1946–1948)*.
 - *KK 5 – Kronika kongregace (1949–1951)*.
 - *Kronika České kongregace sester dominikánek 1999*.

- *Kronika České kongregace sester dominikánek 2004.*
- *Kronika mateřince 1, Řepčín (1889–1926).*
- *Nekrology (1892–1939).*
- *Noviciátní kronika (1937–1949).*
- *Oživený obraz: Vzpomínky na zakladatelku kongregace sester dominikánek bl. Zdislavy velebnou matku M. Rajmundu Jindrovou.*
- *Řehole a stanovy sester řádu sv. Dominika 1890.*
- *Stanovy kongregace sester blah. Zdislavy III. řádu sv. Dominika z roku 1909.*
- *ŽÁKOVÁ, Jana OP – PÁLKOVÁ, Božislava OP. Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939–1989.*

• **Moravský zemský archiv v Brně**

- Fond E–109, Dominikánky. Dějiny Broumov (výroba hostií) 20. stol. *Výroba hostií sester dominikánek.*
- Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny filiálních domů na Slovensku Košice, Humenné, Petrovany.*
- Fond E–109, Dominikánky. Dějiny ústavu k 50 letému trvání (Víceměřice) 20. stol.
- Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček (1889–1900).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček (1901–1916).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1946–1967).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Důkazy oblaček a slibů (1968–1974).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Dějiny kláštera, konventu a ústavu ve Víceměřicích.*
- Fond E–109, Dominikánky. *Krátké dějiny České kongregace sester dominikánek 1889–1993.*
- Fond E–109, Dominikánky. *LD 8, Litovel.*
- Fond E–109, Dominikánky. *LD 8, Litovel – Kuratorium.*
- Fond E–109, Dominikánky. *LD 15, Šilperk, Listiny a plány.*
- Fond E–109, Dominikánky. *Listiny konzistoře 1889–1936.*
- Fond E–109, Dominikánky. *Nekrology (1940–1965).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Okružní listy (1912–1949).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Pamětní kniha Kadaň (1971–1989).*

- Fond E–109, Dominikánky. *Pamětní kniha Řepčína – seznam domů s dobrodinci (1889–1904).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Plány Řepčín – plány školních budov (1888–1909).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Poslední vůle (1936–1951).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Povolovací dekrety, důležité listiny, domy kongregace (1897–1950).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Protokoly konventních gen. porad (1889–1914).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Protokol o smlouvách kandidátek a novic (1932–1949).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1906–1929).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Smlouvy s rodiči sester (1937–1950).*
- Fond E–109, Dominikánky. *Visitace (1943–1963).*
- Fond E–109, Dominikánky. Vlastimil Rudolf. *Historie Klášterů.*

• Další prameny

- Archiv bezpečnostních složek. Fond H. *Signatura H–718–5.*
- AUGUSTIN. In *Iohannis epistulam tractatus 7.*
- BERAN, Josef. *Projev pražského arcibiskupa: Výzva ve vážné chvíli.* Otištěno v *Právu lidu* 26. 2. 1948. Dostupné online: Kardinalberan.com.nesmis_mlcet.pdf [2022-01-24].
<http://kardinalberan.com/zivotopis/nesmis_mlcet.pdf?fbclid=IwAR1SQd4uxzEGbZQXnoVVu1oxe2RxGCj7bEfgHvcYGknr1RKK8BF2S5YEqdI>.
- BERAN, Josef. *Komentář k Te Deum 15. 6. 1948.* Dostupné online: Kardinalberan.com.Te_Deum.pdf [2022-01-26].
<http://kardinalberan.com/zivotopis/te_deum.pdf>.
- *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih).* Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2012.
- *Codex iuris canonici = Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vydání s věcným rejstříkem.* Praha: Zvon, 1994.
- *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- *Katechismus katolické církve.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- PAVEL VI. Apoštolská konstituce *Missale Romanum.* Řím 1969.

- PIUS X. *Dekret Sacra Tridentina Synodus z 20. 12. 1905*. Dostupné online: Kongregace pro klérus (stará verze stránek). *Sacra Tridentina Synodus 2021-03-16*. <<http://www.clerus.org/clerus/dati/2004-06/24-15/mpsacra>>.
- *Dokumenty tridentského koncilu: latinský text a překlad do češtiny*. Praha: Krystal OP, 2015.

Orální prameny

- Osobní svědectví Stanislavy Minářové ze dne 8. 8. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 1.
- Osobní svědectví Lydie Valentové ze dne 25. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz příloha č. 2.
- Osobní svědectví Imeldy Marie Kobkové OP ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 3.
- Osobní svědectví Slavomíry Emilie Měřičkové O. P. ze dne 18. 7. 2018 (soukromý audio archiv autora). Přepis svědectví viz Příloha č. 4.
- Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měřičková* [2024-02-05]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-20200301-0>>.
- Paměť národa. *Božena Knotková* [2024-11-18]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/knotkova-bozena-20210111-0>>.

Literatura

- ANONYM. *Kniha o meditaci zvaná Oblak nevědění, ve které je duše sjednocena s Bohem*. Praha: Jiří Vacek, 1999.
- BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013.
- BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří. *Primasové katolické církve: země střední Evropy v čase komunismu*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2010.
- BASTL, Ondřej. *Rušení klášterů v Čechách a na Moravě za Josefa II.* In: Historická geografie. Praha: Historický ústav AV ČR, svazek 28, (1995), s. 155–182.
- Beneš, Josef, ed. *Český misál pro neděle a význačné dny liturgického roku*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1977.
- BITTNER, Linda. *Revitalizace bývalé Dixovy brusírny dřeva s papírnou v Temném Dole*. Diplomová práce fakulty Architektury ČVUT, Praha 2017.

- BUBEN, Milan. *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. díl, I. svazek, Žebravé řády*. Praha: Libri, 2006.
- BRANDES, Detlef. *Sudetští Němci v krizovém roce 1938*. Praha: Argo, 2012.
- BURGETOVÁ, Anna. *Činnost sester dominikánek v Jesenci v letech 1933-1974*. Diplomová práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 2019.
- CASAROLI, Agostino. *Trýzeň trpělivosti: Svatý stolec a komunistické země (1963-1989)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- CÍSAŘ, Čestmír. *Paměti: nejen o zákulisí Pražského jara*. Praha: SinCon, 2005.
- CUHRA, Jaroslav. *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969–1972*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999.
- CUHRA, Jaroslav. *Československo-vatikánská jednání 1968–1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001.
- ČAMROVÁ, Marie Zdislava. *Bohu díky: vzpomínky řeholní sestry na nucené práce v Německu a na dobu komunistické totality*. Rosice u Brna: Gloria, 2002.
- ČAPKA, František – LUNEROVÁ, Jitka. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress.
- ČERNÁ, Zdislava Helena, OP. *Dějiny Řádu kazatelského OP I. - III. díl*. Místo vydání neuvedeno: 1975.
- ČERNUŠÁK, Tomáš – PROKOP, Augustin – NĚMEC, Damián. *Historie dominikánů v českých zemích*. Praha: Krystal OP, 2001.
- ČORNEJ, Petr – POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. Praha: Práh, 2000.
- ČORNEJOVÁ, Ivana et al. *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada, Školství a vzdělanost*. Praha: Paseka, 2020.
- DOLEŽAL, Miloš. *Jako bychom dnes zemřít měli: drama života, kněžství a mučednické smrti čihoštského faráře P. Josefa Toufara*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2012.
- DOSTÁLKOVÁ, Jarmila. *Česká kongregace sester dominikánek od r. 1939 do r. 1990*. Diplomová práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 1999.
- DUBČEK, Alexander – HOCHMAN, Jiří. *Naděje umírá poslední: vlastní životopis Alexandra Dubčeka*. Praha: Svoboda-Libertas, 1993.
- FOLTÝN, Dušan a kol. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005.

- FORST, Vladimír a kol. *Lexikon české literatury I./I. A-G*. Praha: Academia 1985.
- FROLEC, Ivo, ed. *Československá pozemková reforma 1919-1935 a její mezinárodní souvislosti, Sborník z příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 21. a 22. dubna 1994*. Uherské Hradiště 1994.
- GÄTZ, Erwin. *Geschichte des kirchlichen Lebens. Klöster und Ordensgemeinschaften*. Herder, Freiburg i. B. 2006.
- HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1918*. Bakalářská práce Pedagogické fakulty MU, Brno 2007.
- HNÁTOVÁ, Veronika. *Působení Kongregace sester III. řádu sv. Dominika na Moravě a ve Slezsku mezi lety 1887–1945*. Diplomová práce Pedagogické fakulty MU. Brno: 2009.
- HŘEBÁČKOVÁ, Helena. *Stručný nástin působení sester dominikánek ve školství*. Závěrečná práce Pedagogické fakulty UP. Olomouc: 1993.
- HŘEBÁČKOVÁ, Helena. *Sestry dominikánky ve Střelcích (1919–2023)*. Bakalářská práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc, 2024.
- CHLUBNÁ, Kateřina. *Básnické dílo Václava Renče po roce 1945*. Diplomová práce Filozofické fakulty MU. Brno 2011.
- JAKŠIČOVÁ, Dana. *Dcery své doby? Školské sestry sv. Františka, chudé školské sestry naší Paní a školské sestry de Notre Dame v českých zemích v letech 1851-1938 (1950)*. Disertační práce Filozofické fakulty JU. České Budějovice, 2011.
- JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- JEŽKOVÁ, Alena. *Tichá srdce: kláštery a jejich lidé*. Praha: Práh, 2013.
- JEŽKOVÁ, Alena a CHALUPA, Jiří. *Tichá srdce: příběhy míst a lidí*. Praha: Ve spolupráci s nakladatelstvím Olympia s.r.o. vydalo Nakladatelství Alena Ježková – Tichá srdce, 2015.
- KARG, Cassian. *Ve škole Spasitelově. 1.–5. díl*. Olomouc-Řepčín: Kongregace sester dominikánek, 1927–1929.
- LARISCH, Jan. *Matka Františka Lechnerová: vše pro Boha, pro chudé a pro naši kongregaci*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2014.
- LEBEDA, Jan. *Sváteční člověk: život biskupa Antonína Podlahy*. Praha: Česká katolická charita, 1965.

- MACKOVÁ, Marie. *Voršilky v Čechách do roku 1918*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2007.
- MANGION, Carmen M. *Catholic Nuns and Sisters in a Secular Age: Britain, 1945–90*. Manchester University Press, 2020.
- MEIER, Jan. Ženské řády v broumovském klášteře <1951–1990>. *Broumovsko 1990*, roč. V., č. 1.
- METZGER, Franz. FEUERSTEIN-PRAßER, Karin. *Die Geschichte des Ordenslebens. Von den Anfängen bis heute*. Herder, Freiburg i. B. 2006.
- MIKULEC, Jiří. *Náboženský život a barokní zbožnost v českých zemích*. Praha: Grada, 2013.
- MLATEČEK, Karel a kol. *Hvězdlice: dějiny a současnost*. Hvězdlice: Městys Hvězdlice, 2012.
- MUSILOVÁ DAŇHELOVÁ, Kristýna. *Biskup Antonín Podlaha a jeho působení v Časopise katolického duchovenstva v oblasti biblistiky*. Diplomová práce Katolické teologické fakulty UK. Praha 2015.
- NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. 1. díl. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000.
- NERADOVÁ Marie. *Vznik a prvních padesát let České kongregace sester dominikánek*. Závěrečná práce Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Olomouc: 1997.
- OPELÍK, Jiří. *Lexikon české literatury, Osobnosti, díla, instituce, M-Ř*. Praha: Academia, 2000.
- *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Díl 19. Praha: J. Otto 1902.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k nejateističtější zemi světa*. Ostrava: Moravapress, 2013.
- SCHAUER, Vera – SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- SRBOVÁ, Veronika. *Národ v rodině a rodina v národě. Typ vlastenecké měšťanské rodiny na příkladu rodiny dr. Václava Staňka*. Diplomová práce Filozofické fakulty UK. Praha 2015.
- STŘÍBRNÝ, Jan – HANUŠ, Jiří, ed. *Stát a církev v roce 1950: sborník příspěvků z konference pořádané Českou křesťanskou akademií, Ústavem pro soudobé dějiny*,

Centrem pro studium demokracie a kultury ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským dne 21. června 2000 v Emauzském klášteře v Praze. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2000.

- SVOBODA, Rudolf. Jan Valerián Jirsík: 140 let od smrti velkého českobudějovického biskupa. In: *Měsíčník Aktuality – setkání. Biskupství českobudějovické* 2023, roč. 33, č. 2,
- ŠUSTROVÁ, Radka. Pro výcvik a ochranu německých dětí!: zřizování táborů KLV na území Protektorátu Čechy a Morava. In: *Securitas imperii*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů Sv. 18/1, (2011), s. 200-225.
- TEREZIE OD JEŽÍŠE. *Hrad v nitru*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.
- TYL, Tomáš. Zákon 61/1918 Sb. aneb Spravedlnost pro každého!. In: *Časopis pro právní vědu a praxi* 2004, roč.12, č.4, s. 333–341.
- VALENTOVÁ, Ivana. Z historie učňovského školství ve Štítech. In: *Štítecký list*, speciální vydání, 2018, s. 10.
- VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty: historie a proměny města 1278-2018*. Štíty: Pavel Ševčík – Veduta, 2018.
- VAŠKO, Václav. *Ne vším jsem byl rád: vlastní životopis*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997.
- VLČEK, Vojtěch, ed. *Ženské řehole za komunismu (1948-1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. 1. vydání. Olomouc: MCM, 2005.
- VONDROVÁ, Jitka. Pražské jaro 1968. Akademický bulletin. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 25. 6. 2008. Dostupné online: Akademický bulletin. *Pražské jaro* [2023-02-14]. <<http://abicko.avcr.cz/2008/4/04/prazske-jaro-1968.html>>.
- WALTER, Pavel. *Konvent dominikánek na Starém Městě pražském v raném novověku*. Diplomová práce Filozofické fakulty UK. Praha 2015.
- WOLF, Hubert. *Případ Sant'Ambrogio: utajený skandál římských řeholnic*. Praha: Prostor, 2017.

- ZOUHAR, Jakub. *Česká dominikánská provincie v raném novověku: (1435-1790)*. Praha: Krystal OP, 2010.

Elektronické zdroje

- Alžbětinky Praha. *Sestry alžbětinky* [2023-02-22].
<<https://alzbetinkypraha.websnadno.cz/Sestry-alzbetinky.html>>.
- Biskupství Královohradecké. *Zemřel Mons. Javůrek (29. 6. 2004)* [2024-06-17].
<<https://www.bihk.cz/aktuality/zpravy/211-zemrel-mons.-javurek.html>>.
- Biskupství Litoměřické. *Historie* [2024-11-07]. <<https://www.dltm.cz/historie>>.
- Církev.cz. *Kongregace Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka z Assisi (CImConc)* [2022-03-05]. <<https://www.cirkev.cz/cs/kongregace-sester-neposkvrneneho-poceti-panny-marie-iii-radu-sv-frantiska-z-assisi-cimconc-skolstvi>>.
- Congregatio Jesu. *Mary Ward* [2024-10-01].
<http://congregatiojesu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=5>.
- Congregatio Jesu. *O nás* [2024-10-01].
<http://congregatiojesu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=11>.
- Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje. *Historie 2* [2024-02-29].
<<https://cyrilky.com/historie2/>>.
- Česká dominikánská provincie. *Tomáš Anselmi* [2022-05-16].
<<https://nekrolog.op.cz/klient/show?klientId=1733>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Anastazie* [2023-03-20].
<<https://www.dominikanky.cz/anastazie/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Augustina* [2023-03-21].
<<https://www.dominikanky.cz/augustina/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Bojkovice* [2024-06-12].
<<https://www.dominikanky.cz/bojkovice>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Brno* [2024-09-17].
<<https://www.dominikanky.cz/brno/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Dobromila* [2023-03-22].
<<https://www.dominikanky.cz/dobromila/>>.

- Česká kongregace sester dominikánek. *Domidom* [2024-06-12].
<<https://www.dominikanky.cz/domidom/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Jablonné pod Ještědí* [2024-09-17].
<<https://www.dominikanky.cz/jablonne-v-podjestedi/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Kazimíra* [2023-03-21].
<<https://www.dominikanky.cz/kazimira/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Konec a začátek (1. 8. 2023)* [2024-08-31].
<<https://www.dominikanky.cz/l/zacatek-a-konec/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Kontakty* [2024-06-12].
<<https://www.dominikanky.cz/kontakty/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Olomouc* [2024-03-11].
<<https://www.dominikanky.cz/olomouc/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Plzeň* [2024-09-17].
<<https://www.dominikanky.cz/plzen/>>.
- Česká kongregace sester dominikánek. *Praha* [2024-06-12].
<<https://www.dominikanky.cz/praha/>>.
- Česká provincie kongregace milosrdných sester svatého kříže. *Dějiny* [2022-02-22].
<<https://www.klaster-km.cz/dejiny/>>.
- České provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. *Historie* [2023-02-09]. <<https://vincentky.cz/historie/>>.
- České provincie Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence de Paul. *Sv. Vincenc de Paul* [2023-02-09]. <<https://vincentky.cz/svati/svaty-vincenc-de-paul/>>.
- České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame. *Historie*, [2024-01-12].
<<https://notredame.cz/historie>>.
- České provincie Kongregace Školských sester de Notre Dame. *Alexie Le Clerc* [2024-01-12]. <<https://notredame.cz/historie/alexie-le-clerc>>.
- Český rozhlas Plus. *České řeholní komunity řádnou, 3. 2. 2019* [2022-02-01].
<<https://plus.rozhlas.cz/ceske-reholni-komunity-ridnou-7753353>>.
- ČT24.cz. *Kampaň proti restitucím pobourila církve. Jak z 50. let, vzkazují ČSSD (9. 8. 2012)* [2024-03-13]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/kampan-proti-restitucim-pobourila-cirkve-jak-z-50-let-vzkazuji-cssd-282220>>.
- Dcery božské lásky. *Životopis zakladatelky* [2024-02-23].
<<https://dcerybozskelasky.webnode.cz/zakladatelka/zivotopis-zakladatelky/>>.

- Deutscher-orden.cz. *Milosrdné sestry Panny Marie Jeruzalemské* [2023-08-04]. <https://www.deutscher-orden.cz/anezka_antonie_witkova_procesni_cast.php>.
- Dictionary American psychological asociation. *Defectology* [2023-07-01]. <<https://dictionary.apa.org/defectology>>.
- Diecéze ostravsko – opavská. *Osobnosti víry – biskup Josef Martin Nathan* [2023-08-07]. <<https://www.doo.cz/kontakty/96-zpravy/rok-v%C3%ADry/1348-osobnosti-viry-biskup-josef-martin-nathan.html>>.
- Domov Laudon. *Kontakt* [2023-09-08]. <<http://www.domovlaudon.cz/kontakt.php>>.
- Domov Laudon. *O domově* [2023-09-08]. <<http://www.domovlaudon.cz/o-domove.php>>.
- Elite-cz. *E-shop* [2022-03-03]. <<https://www.elite-cz.cz/e-shop>>.
- Elite-cz. *Historie firmy* [2022-03-03]. <<https://www.elite-cz.cz/historie-firmy>>.
- Iencyklopedie.cz. *Piaristé* [2022-01-27]. <<http://iencyklopedie.cz/piariste/>>.
- Kongregácia sester Božského Vykupiteľa. *Založenie kongregácie* [2022-03-17]. <<https://www.sdr.sk/index.php/zalozenie-kongregacie/>>.
- Kongregácia sester Božského Vykupiteľa. *Poslanie komunit* [2022-03-17]. <<https://www.sdr.sk/index.php/poslanie-komunit/>>.
- Kongregace sester sv. Hedviky. *Česká provincie* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=ceska-provincie>>.
- Kongregace sester sv. Hedviky. *Historie kongregace* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=historie-kongregace>>.
- Kongregace sester sv. Hedviky. *Charisma kongregace* [2023-06-26]. <<https://www.hedvicky.cz/index.php?page=charisma-kongregace>>.
- Krystal OP. *O nakladatelství* [2024-09-17]. <<https://krystal.op.cz/o-nakladatelstvi/>>.
- Mapy.cz. *Benešov nad Ploučnicí* [2024-10-07]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Bene%C5%A1ov%20nad%20Plou%C4%8Dnic%C3%AD&source=muni&id=1667&ds=2&x=14.2994457&y=50.7443199&z=13>>.
- Mapy.cz. *Bílá Voda* [2022-04-13]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=16.9055946&y=50.4252429&z=13&source=muni&id=169&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Bohosudov* [2022-02-25]. <<https://mapy.cz/zakladni?x=13.8757391&y=50.6813536&z=13&source=ward&id=5144>>.

- Mapy.cz. *Buchlovice* [2023-02-27].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=3284&x=17.3080601&y=49.0966016&z=12>>.
- Mapy.cz. *Bukovice* [2024-10-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=8282&ds=1&x=16.7844520&y=49.9905823&z=13>>.
- Mapy.cz. *Česká Kamenice* [2024-01-22].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1671&ds=1&x=14.4342743&y=50.8028828&z=12>>.
- Mapy.cz. *Dolní Kounice* [2023-06-27].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=5752&ds=1&x=16.4626184&y=49.0748615&z=13>>.
- Mapy.cz. *Dolní Láanov* [2022-04-06].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.6625879&y=50.5978044&z=13&source=muni&id=2890>>.
- Mapy.cz. *Fryšták* [2023-06-19].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=3058&x=17.6735996&y=49.2941939&z=12>>.
- Mapy.cz. *Hejnice* [2022-04-01].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.2190343&y=50.8541101&z=11&source=muni&id=1832>>.
- Mapy.cz. *Hlína* [2023-12-02].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Hl%C3%ADna&source=muni&id=5756&ds=2&x=16.4261833&y=49.1222894&z=12>>.
- Mapy.cz. *Horní Maršov* [2022-03-08].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8237491&y=50.6849771&z=12&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=muni&id=2900&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Horní Staré Město* [2022-03-08].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8823446&y=50.5970350&z=13&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=ward&id=11394&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Hradec nad Moravicí* [2023-08-07].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4684&x=17.8665121&y=49.8557292&z=12>>.

- Mapy.cz. *Hustopeče* [2023-01-05].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Hustope%C4%8De&source=muni&id=5888&ds=1&x=16.7368944&y=48.9473505&z=12>>.
- Mapy.cz. *Hyršov* [2024-01-24].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=hyr%C5%A1ov&source=ward&id=3410&ds=2&x=13.0276092&y=49.3385249&z=14>>.
- Mapy.cz. *Jesenec* [2024-11-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Jesenec&source=muni&id=3214&ds=2&x=16.8551684&y=49.6071156&z=13>>.
- Mapy.cz. *Kadaň* [2022-03-03].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=13.2985351&y=50.3874126&z=12&source=muni&id=1742>>.
- Mapy.cz. *Kalná Voda* [2022-03-08].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8574349&y=50.6063011&z=13&q=doln%C3%AD%20Lanov&source=ward&id=6754&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Klimkovice* [2024-11-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4872&ds=1&x=18.1229863&y=49.7866003&z=13>>.
- Mapy.cz. *Kounice* [2023-06-27].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=%20Kounice&source=muni&id=4099&ds=2&x=14.8554817&y=50.1168363&z=13>>.
- Mapy.cz. *Krásná Lípa* [2024-10-07].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Kr%C3%A1sn%C3%A1%20L%C3%ADpa&source=muni&id=1693&ds=2&x=14.4833708&y=50.9108735&z=12>>.
- Mapy.cz. *Kravaře* [2021-12-28].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=18.0247054&y=49.9381443&z=12&source=muni&id=4692>>.
- Mapy.cz. *Letovice* [2023-07-23].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=6179&x=16.5715181&y=49.5691830&z=11>>.
- Mapy.cz. *Liptál* [2024-11-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Lipt%C3%A1l&source=muni&id=550&ds=2&x=17.9163422&y=49.2990670&z=12>>.

- Mapy.cz. *Lukov* [2022-04-05].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=17.7351522&y=49.3010226&z=13&q=Lukov&source=muni&id=3073&ds=2>>.
- Mapy.cz. *Meziměstí* [2022-03-12].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=16.2602457&y=50.6383944&z=12&source=muni&id=2502&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Měděnec* [2023-09-08].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1754&x=13.1123985&y=50.4218851&z=12>>.
- Mapy.cz. *Mukařov* [2023-09-05].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=4185&x=14.7516266&y=49.9932827&z=13>>.
- Mapy.cz. *Myštěves* [2024-02-16].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=2205&ds=1&x=15.5541026&y=50.3045539&z=13>>.
- Mapy.cz. *Neunburg vorm Wald* [2024-01-13].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=42054&ds=1&x=12.3545243&y=49.3540491&z=11>>.
- Mapy.cz. *Osek* [2022-04-06].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=13.6574992&y=50.6465690&z=12&source=muni&id=2097&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Partutovice* [2022-02-17].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=17.7085494&y=49.6348797&z=13&source=muni&id=131>>.
- Mapy.cz. *Plánování trasy Svojkov – Sloup v Čechách* [2022-04-11].
<<https://mapy.cz/turisticka?planovani-trasy&x=14.5885543&y=50.7296838&z=14&rc=9ha59x1bU8eHEm2-&rs=muni&rs=muni&ri=707&ri=1638&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9ha55x1cqjFNlhitfflgjwgZUgZxepf600EhRlgRkhSI>>.
- Mapy.cz. *Plánování trasy Štíty – Červená Voda* [2024-10-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9mfvTxXiF6jJtxXLQt&rs=muni&rs=muni&ri=2958&ri=451&mrp=%7B%22c%22%3A132%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9ha55x1cqjFNlhitfflgjwgZUgZxepf600EhRlgRkhSI>>.

22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9mgGbxXccO5Oxa2M5chec-
i1H31Hf3ieBEfPTeeOfSB35Neuoddf&rut=1&x=16.7665925&y=49.9997938&z=12>

- Mapy.cz. *Plánování trasy Štítý – Písařov* [2024-10-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&rc=9mjFLxXLQt1lYxXZNI&rs=muni&rs=muni&ri=451&ri=424&mrp=%7B%22c%22%3A111%7D&xc=%5B%5D&rwp=1%3B9mjEkxXLX0hf1hKvgq1htjgXT5.sgmEhdKg9C5NThZH2ggxkiSl&rut=1&x=16.7847698&y=49.9821154&z=12>>.
- Mapy.cz. *Pržno* [2024-11-04].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Pr%C5%BEno&source=muni&id=4578&ds=2&x=18.3699319&y=49.6129315&z=14>>.
- Mapy.cz. *Předklášteří* [2021-04-21].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=16.3996589&y=49.3497529&z=13&source=muni&id=5816>>.
- Mapy.cz. *Radvanov* [2024-02-16].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Radvanov&source=ward&id=9177&ds=1&x=14.9468611&y=49.9408048&z=9>>.
- Mapy.cz. *Roželov* [2022-02-24].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=13.7952863&y=49.5562201&z=14&source=ward&id=9446>>.
- Mapy.cz. *Ružodol* [2024-02-16].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=14387&x=15.0328568&y=50.7718150&z=14>>.
- Mapy.cz. *Seckau* [2024-01-15].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=34539&ds=1&x=14.8044533&y=47.2846050&z=12>>.
- Mapy.cz. *Sidonie* [2024-02-05].
<<https://mapy.cz/zakladni?q=Sidonie&source=ward&id=9807&ds=1&x=18.0550893&y=49.0711094&z=13>>.
- Mapy.cz. *Snědovice* [2023-08-23].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1926&x=14.4247444&y=50.5210292&z=12>>.

- Mapy.cz. *Svatý Štěpán* [2023-03-22].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=11035&ds=2&x=18.0281970&y=49.0413881&z=10>>.
- Mapy.cz. *Svoboda nad Úpou* [2022-04-05].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=15.8146383&y=50.6362635&z=13&q=Svoboda%20nad%20%C3%9A%20pou&source=muni&id=2939&ds=2>>.
- Mapy.cz. *Svojkov* [2022-04-06].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=14.6000737&y=50.7204702&z=14&source=muni&id=707&ds=1>>.
- Mapy.cz. *Tasov* [2022-03-02].
<<https://mapy.cz/zakladni?x=16.1025251&y=49.2889697&z=13&source=muni&id=5480>>.
- Mapy.cz. *Troubsko* [2023-06-30].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=5845&x=16.5000641&y=49.1728929&z=13>>.
- Mapy.cz. *Varnsdorf* [2024-10-07].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=muni&id=1720&ds=1&x=14.5872387&y=50.9089448&z=13>>.
- Mapy.cz. *Vöcklabruck* [2024-01-21].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=19385&ds=1&x=13.6577245&y=48.0177308&z=12>>.
- Mapy.cz. *Vrchoslav* [2023-01-12].
<<https://mapy.cz/zakladni?source=ward&id=5149&x=13.8421264&y=50.6827833&z=14>>.
- Město Morkovice – Slížany. *Úvodní stránka* [2021-12-28]. <<https://www.morkovice-slizany.cz/>>.
- Město Opava. *Vlaštovičky* [2021-04-22]. <<https://www.opava-city.cz/cz/mesto-urad/mestske-casti/vlastovicky/>>.
- Město Vidnava. *Úvodní webová stránka* [2022-02-21]. <<https://www.vidnava.cz/>>.
- Obec Hoštálková. *O obci* [2021-12-28]. <<https://hostalkova.cz/obec/o-obci>>.
- Obec Jasenná. *Úvodní stránka* [2021-12-28]. <<https://www.jasenna.eu/>>.
- Obec Kokory. *Úvodní stránka* [2022-07-02]. <<https://www.obeckokory.cz/>>.
- Obec Křelov – Bruchotín. *Úvodní stránka* [2021-12-28]. <<https://www.krelov.cz/>>.

- Obec Víceměřice. *Úvodní stránka* [2021-12-29]. <<https://www.vicemerice.cz/>>.
- Paměť národa. [2021-12-02]. <<http://www.pametnaroda.cz/>>.
- Paměť národa. *O projektu* [2024-02-03]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/o-projektu>>.
- Paměť národa. *Emilie Slavomíra Měřicková* [2024-02-05]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/merickova-emilie-slavomira-1930>>.
- Papal encyclicals online. *Quo primum* [2024-10-21]. <<https://www.papalencyclicals.net/pius05/p5quopri.htm>>.
- Pastorage.cz. *Komunita blahoslavenství* [2024-08-31]. <<https://www.pastorage.cz/tematicke-texty/komunita-blahoslavenstvi>>.
- Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon)* [2021-07-08]. <https://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t1145_01.htm>.
- Řehole.cz. *Dcery Božské Lásky* [2024-02-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/dcery-bozske-lasky>>.
- Řehole.cz. *Kongregace sester Nejsvětější svátosti* [2022-03-05]. <<https://www.rehole.cz/cs/kongregace-sester-nejsvetejsi-svatosti>>.
- Řehole.cz. *Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje* [2024-02-29]. <<https://www.rehole.cz/cs/kongregace-sester-sv-cyrila-a-metodeje>>.
- Řehole.cz. *Milosrdní bratři (Hospitálský řád sv. Jana z Boha)* [2023-07-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha>>.
- Milosrdni.cz. *Jan z Boha* [2023-07-23]. <<https://www.rehole.cz/cs/milosrdni-bratri-hospitalsky-rad-sv-jana-z-boha>>.
- Rád sestier sv. Bazila Veľkého. *Úvod* [2022-03-12]. <<https://sestrybazilianky.sk/>>.
- Rád sestier sv. Bazila Veľkého. *Zakladatelja* [2022-03-12]. <<https://sestrybazilianky.sk/zakladatelja/>>.
- Sestry voršilky Římské unie. *O nás* [2022-03-05]. <<https://www.vorsilky.cz/o-nas>>.
- Státní pozemkový úřad. *Majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi* [2024-03-13]. <<https://www.spucr.cz/restituce/cirkevni-restituce/majetkove-vyrovnani-s-cirkvemi-a-nabozenskymi-spolecnostmi.html>>.
- Střední škola a Mateřská škola Aloyse Klara. *Historie školy* [2023-08-11]. <<https://aklar.cz/homepage/stredni-skola/historie-skoly/>>.

- Ústav pro jazyk český AV ČR. *Heslo: literní*. In Příruční slovník a databáze lexikálního archivu [2021-05-27].
<https://psjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledej&heslo=liter%C3%AD&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=3&numcchange=no¬_initial=1>.
- Ústav pro studium totalitních režimů. *Štěpán Trochta* [2024-11-06].
<<https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/rimskokatolicka-cirkev/stepan-trochta/>>
- Ústav pro studium totalitních režimů. *Zela, Stanislav* [2021-07-07].
<<https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/zela-stanislav-12-7-1893/>>.
- Zakonyprolidi.cz. *Zákon č. 95/1948 Sb.* [2022-01-06].
<<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-95>>.
- Zakonyprolidi.cz. *Zákon č. 86/1950 Sb.* [2022-04-09].
<<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#hlava3>>.
- Zámeček Střelice. *Historie* [2024-08-30]. <<https://www.zamecekstrelice.cz/onas/historie>>.

Přílohy

Příloha č. 1: Přepis audionahrávky osobního svědectví Stanislavy Minářové

(Formou rozhovoru)

Stanislava Minářová, zkratka **SM**

Zdislava Vágnerová, zkratka **ZV**

Pavel Walter, zkratka **PW**

PW: Vy jste teda eh ročník 1925?

SM: čtyři.

PW: Čtyři?

SM: No.

PW: Takže máte 94 let?

SM: Myslím. Už jsem měla ne? Budu mít 95 v lednu. Já jsem lednová, tak to mám vždycky hned na začátku roku. To rychle přibývá.

PW: A vaše rodina ta pocházela odsud?

SM: Ze Studýnek. Tady Horní Studýnky, tam jsem se narodila že jo.

PW: hmm

SM: A maminka se... No však tatínek taky, voba se narodili ve Studýnkách. A bydleli jsme na statku, kterej zdědila maminka po svejch rodičích.

PW: Tím pádem mě napadá, pamatujete si, když tam přišel pan farář Verner?

SM: To už, to už jsem byla ve škole, myslím.

PW: No podle, podle dějin¹²⁵⁵, tak vám tam přišel nějak ve třicátých letech [minulého století].

SM: No tak já jsem se narodila... asi tak ve třicátém roce¹²⁵⁶ jsem šla do školy že? Nevím, v kterým přesně, ale už mě učil. Já si nepamatuju jinýho pana faráře, že by mě učil... Otec Verner.

PW: Náboženství?

SM: Náboženství.

PW: A z těch...

SM: A přede mnou tam byl... aspoň mě křtil, pater Dunda....

¹²⁵⁵ Dějinná kniha štíteckého konventu dominikánek (pozn. P. W.). Viz AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk.*

¹²⁵⁶ Jedná se o rok 1930 (pozn. P. W.).

PW: Hmm, nicméně, si nemyslíte, včera jsem pročítal... dějiny, dějiny těch dominikánek... a oni to tam datují do třicátého pátého roku¹²⁵⁷, že začaly vyjednávat o místo v Šilperku.

SM: O místo v... o čem?

PW: O místo v Šilperku. Jako že o místo, kde by mohly působit ve Štítech. Tak oni začaly vyjednávat ve třicátém pátém roce¹²⁵⁸.

SM: Jako ty?

PW: Ty dominikánky.

ZV: Sestry dominikánky.

SM: Sestřičky, aha já jsem vlastně to přeslechla asi.

PW: A ony vlastně...eh dosti vyjednávaly... s páterem Vernerem, který který je velmi velmi podporoval. Ehm jdeme dál. ehm ale ony tam zmiňují¹²⁵⁹... jestli neznáte... já vám teďka budu říkat jména, pokud vám něco trkne, třeba paní Navrátilovou ze Štítů.

SM: Neznám.

PW: Ani pan Bušman.

SM: No tak Bušman, o Bušmanovech se mluvívalo, že to, neměli voni nebydleli naproti, tady některý ten dům.

ZV: paní Lydie o nich nemluvila ta to ví?

PW: Ne.

SM: No Bušmanovi, to vím, že tady v těch Štítech existovali, ale nevím, jestli jim nepatřilo naproti, buď jak je ta... co to tam je...

ZV: Nějaká ta fabrika, ne?

SM: Ale to nemůžu tvrdit. Jako děcko, mě to zas tak...

PW: Ale teda, jenom mě řekněte, kde vzadu?

SM: Prosím?

PW: Kde vzadu?

ZV: U pí... Já nevím, jestli tam kde je tírna.

SM: Jo tam. hmm

ZV: Ale ta paní Bušmanová, přece její. my jsme znali její dceru, paní Břinčilovou.

SM: No Břinčilovou jsem znala. Vona byla rozená Bušmanová.

PW: A pan David?

SM: Tady ve Štítech David?

¹²⁵⁷ Jedná se o rok 1935 (pozn. P. W.).

¹²⁵⁸ Jedná se o rok 1935 (pozn. P. W.).

¹²⁵⁹ V dějinné knize štíteckého konventu dominikánek (pozn. P. W.). Viz AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*.

ZV: V těch Studýnkách, že?

SM: Ve Studýnkách byli u Davidů byli ve Studýnkách, to jo, ale.

PW: A nemohl mít náhodou třeba ve Štítech dům? Protože já vám řeknu, proč se tak ptám, protože ano protože pan Bušman nebo spíš pan David, byl první, který zajistil těm dominikánkám nějaký dům. Není řečeno... byl to asi nějaký malý dům, protože oni vyjednávaly dál.

ZV: Ale on byl Němec ten Bušman.

PW: Hmm, ten jim potom nabídl vlastně, ten jim vlastně nabídl dům. A pak jim ještě nabídl... to nevím kde to situovat. Pak jim nabídl pan Harbich dvě, dva pozemky. Se musím podívat do katastru nebo zavolat... Číslo popisné 125, 126, a je to třicet metrů od hřbitova.

ZV: No tak Harbichovi tady nějaký byli, že ale, to byli...

PW: Já vím že jedny Harbichovi jsou dole, u nás dole.

ZV: Tam byli Harbichovi, že ta paní Sipk ona se sem přivdala no a na té chalupě, tam bydleli.

SM: To myslíte vlastně Harbichovi tady. Ale Harbichův statek byl na rozcestí Studýnky Březná a tam. A ten statek, co tam teď je...

ZV: A jestli to nebyli ti...

SM: Tam byl statek Harbichův. A ta paní Harbichová byla sestřenice mého otce.

ZV: Ještě jednou.

SM: Sestřenice mého otce. Pocházela ze Studýnek

ZV: A to bylo, tam.

SM: A měli syna Frantu, a to byl pak myslím, německej voják. Ale to už nemůžu tvrdit, jako děcko se mě to tak...

ZV: A teď mi řekněte, oni bydleli jak po nich Pecháčkovi?

SM: No Pecháčkovi tam bejvala hospoda tam, to byla hospoda, nebyla? Když já už jsem tam dlouho nebyla.

ZV: To bylo totiž, když jedete na Březnou.

SM: Na Březnou, tak ten první statek vpravo.

ZV: Já jsem tam chodila k té Slávce, když byla na tom vozečku. A tak vím, když oni vo tom mluvili, prostě, ... že po válce ještě tam s nima někdo, prostě bydlel, ten první rok. A oni to po nich... víš, jak to bylo vlastně, většina německejch... tak oni na to přišli a pak měli s nima ještě možná kontakty v tom Německu. Tak to bude vono jak ty... tak to budou ti Harbichovi.

ZV: Víš, ti byli odsunutí. No, tak když to tak říkáš, tak ten Bušman byl Němec i ten Harbich a od Davidovejch... fakt David?

PW: Já s váma potom, jestli máte email, tak já vám potom pošlu, ty dějiny¹²⁶⁰.

ZV: Viš já jsem... ty pořád nahráváš?

PW: No, to je jedno.

ZV: Ale že byste se třeba s tou... ta Valentová, jak teďka tu knížku vydává¹²⁶¹, tak ona prostě taky čerpá z různých těch kronik, a dokonce tam na těch katastrálních, že přesně tam k tomu asi ví, kdo na tom katastrálním pozemku, který rodiny tam byli. Takže...

PW: Hmm.

PW: A pan učitel Skalický vám něco říká?

SM: Mě neučil, ale vím že tady učil. Učil moje starší sestry. Někde z Heřmanic nebo odkud jezdil, že? Ale mě přímo neučil.

PW: On vyučoval. Vyučoval jako externí učitel i na té odborné dívčí škole těch sester a učil tam matematiku.

ZV: Bylo to naproti. Tady jak teď jsem. Jak je teď cukrárna.

PW: No to já právě chci zjistit.

ZV: Je, protože tam v tom štíteckém bistru ona to píše, jenomže ona to píše tak povšechně, o učňovském školství... Máte doma štíteckej list¹²⁶²?

PW: Jo

ZV: Tak tam je to jenom tak povšechně, že v tom pětatřicátým¹²⁶³ a je to na tom čísle [popisném] 239, já jsem se hnedka.... Je to tady, jak vy jste to říkala, že ty vaše sestry tam chodili.

SM: K těm sestřičkám. Tam zřejmě sestřičky měli...

ZV: Kolnu.

SM: No, ... oni tam měli rodinu, myslím že... a moje sestry chodili jenom do těch zimních kurzů, protože byli z hospodářství.

PW: Ano, já se k tomu dostanu. A ještě tam se baví o poštmistru Valentovi, to je...

ZV: No vždyť to je tatínek od té, jak jsme říkali tady tady paní Pospíšilová.

SM: Marie v Šumperku.

¹²⁶⁰ Dějinná kniha štíteckého konventu dominikánek (pozn. P. W.). Viz AČKSD. *D 17, Dějiny – Šilperk*.

¹²⁶¹ Jedná se o VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. Štíty: historie a proměny města 1278-2018. Štíty: Pavel Ševčík – Veduta, 2018.

¹²⁶² Paní Zdislava Vágnerová má zde na mysli článek paní Ivany Valentové, který vyšel v létě 2018 v místním periodiku (pozn. P. W.). Viz VALENTOVÁ, Ivana. Z historie učňovského školství ve Štítech. In: *Štítecký list*, speciální vydání, 2018, s. 10.

¹²⁶³ Jedná se o rok 1935 (pozn. P. W.).

PW: Bedřiška Minářová.

SM: Bedřiška... To je manželka od mého bratra zase, učili oba tady.

ZV: Ale ta sem přišla po válce.

PW: Jojo, 1946 a vyučovala ruštinu.

SM: Jo to je možný

ZV: A oni sem přišli už v šestačtyřicátým?¹²⁶⁴

SM: Ona byla z Olomouce.

PW: Já mám 1946, že začala vyučovat na té škole, jako externí učitelka a učila tam ruštinu. Nevím, kdy přišla.

ZV: A to vy víte, kdy sem přišli? V kterém roce?

SM: Já vám neřeknu, kdy přišla Bedřiška. Já jsem jí znala to byla vlastně Bedřiščina maminka byla sestra mojí tety jedné ze Studýnek. No a sousedka. Měla tatínkovyho bráchy. Pepíkovy rodiče. Učitel Minář a Bedřiška. Jo? No tak ta... Teď jsem se zamotala. Nevím, co jsem chtěla říct.

ZV: Ta Bedřiška se narodila v Olomouci.

SM: Žila v Olomouci no. A právě s Pepíkem se seznámila tak, že ta její maminka byla sestra Pepíkovy maminky. Maminka nevlastní, Bedřiščina. Bedřišce umřela maminka jako malá.

ZV: Kdy se vzali oni? Po válce?

SM: Po válce určitě. No já už jsem byla v Hradci. Pepík byl o dva roky starší než já. Manžel Bedřišky, že?

ZV: Tak jestli je někde napsaný, že už tam učila, tak to muselo být, tak to muselo být už v tom šestačtyřicátým roce, že jo?

PW: V šestačtyřicátým roce. Já vám ještě řeknu, že oni čtyřicet (*zaváhání*) čtyřicet pět vlastně obnovily činnost, v září, takže ony měly 45-46, 46-47, 47-48, 48-49¹²⁶⁵ byl poslední rok, kdy tady působily. Takže tři školní roky po válce.

SM: Jako kdo tu působil?

PW: Ty sestry.

SM: Jo ty sestry. No jo po válce. Dlouho tady nebyly po válce.

PW: Kde byl takzvaný národní dům?

ZV: No tam jak je hospoda, ne? Jak je tam teďka v jedné...

SM: Národní výbor?

ZV: Národní dům.

¹²⁶⁴ Jedná se o rok 1946 (pozn. P. W.).

¹²⁶⁵ Jedná se o školní roky 1945 / 1946, 1946 / 1947, 1947 / 1948, 1948 / 1949 (pozn. P. W.).

SM: Národní dům? No to muselo být na náměstí. Tak byla tam Amerika.... No a nebyl národní dům na druhé straně tam jak je sokolovna, někde?

ZV: To ví všechno ta Ivana¹²⁶⁶. Ty se s ní musíš to, se s ní musíš pak.... Ta to fakt ví. Ten národní dům, ale tam byli... tam to bylo středisko Němců?

SM: Jak se říkalo... A nebylo těm... Jak jsme taky říkali na zá... Tatínek jezdili do Štítů na zámek. A to myslím je ten... Jak se tomu teď říká radnice?

ZV: A nebo tam kde je teďka ten obchod Klajn. Bud' to tam.

SM: Kterej?

ZV: Jak je ten obchod hned'ka. Ten národní dům. Jak je no... Jak to má teďka jedno... Ne Jednota. Jak se to jmenuje? Ulička dolů, jak jsme šli, tak je ten obchod. Bud' to tam byl ten národní dům. Pokud to nebyla ta hospoda? A to byla asi ta hospoda.

SM: Čemu říkáte hospoda, té Americe?

ZV: No... Ty ale ona¹²⁶⁷ má všechno popsany, opravdu opravdu a tam to i bude, to já vím.¹²⁶⁸

PW: Ještě mě napadá, když oni sídlili tady v [č. popisném] 239. Byla tady v blízkosti nějaká restaurace a hospoda?

ZV: Tady prej bylo hroznejch hospod.

PW: Já se vás takhle ptám, protože mě připadá nereálný... Ony dostaly ten dům k obývání, ale neměly vůbec stoly, židle. A je tam napsáno, že to braly z hospody. A to vlastně ty sestry prostě... ale jakmile byla nějaká zábava, tak to musely vracet a v pondělí si to zase braly zpátky.

ZV: Jo?

(Rozhovor byl přerušen)

PW: Hmm. A mě připadá jakoby nereálný, aby to tahaly odněkud z daleka, že jo.

SM: Já nevím.

PW: Nevadí.

ZV: Tady prej bylo hromady těch hospod různějch.

SM: No tak možná byly český hospody a německý hospody.

¹²⁶⁶ Jedná se o paní Ivanu Valentovou (pozn. P. W.).

¹²⁶⁷ Paní Ivana Valentová (pozn. P. W.).

¹²⁶⁸ Paní Zdislava Vágnerová má zde na mysli monografii VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. Štíty: historie a proměny města 1278-2018. Štíty: Pavel Ševčík – Veduta, 2018 (pozn. P. W.).

ZV: No ale víš, co já si taky myslím. Tak prostě, tady odsud odešlo hrozně moc těch Němců, bylo vodsunutejch. A ti byli majetní a ti měli tady různé. A pak to vostatní tady semka přišlo. Ta většina, že jo? Takže...

PW: A když teda pocházíte z Horních Studýnek, tak jste nepocítila žádné jakoby útlak, co se týká za okupace?

SM: Tak já jsem sem chodila do měšťanky, že jo. Do obecné jsem chodila tam ve Studýnkách. A pak jsme... No já jsem vlastně šla do měšťanky až sedmej rok. Chodívalo se většinou do šesté třídy, už do měšťanky. Jenomže nejezdily autobusy. My jsme chodili pěšky. Celý léta do té školy, tak já jako vejškrabek a taková slabá jako spíš že? Tak jsem byla až ten sedmej a osmej ročník jsem dělala tady měšťanky. A třetí měšťanku jsem si dělala už jako za Německa. Když jsem se přihlásila jsem se už do té třetí měšťanky jako rok navíc. No a pak nás zabrali Němci tak pak to už jsem chodila sem jako za Rajchu.

PW: Hmm.

ZV: A za Rajchu tak byla česká škola v těch Studýnkách?

SM: Za Rajchu já myslím že byla pořád česká. Nepomatuju, že by tam byl německej.

ZV: Protože mě říkala Lydie, že ten její manžel, kterej pocházel z hranic, že on měl vlastně školu jenom v Crhově... Českou. Až do těch...

SM: No oni měšťanky nebyly povinný v té době. To bylo dobrovolně, kdo chtěl. My jsme taky nechodili všeci do té měšťanky... z našeho ročníku. To ještě byla dobrovolná měšťanka. Kdo chtěl chodil do měšťanky. Jako sestra Vaška Rýznarovýho třeba. Ona taky umřela tady v tom domově, pak že. A byla můj ročník, že... Nechodila do měšťanky.

PW: No jenom k tomu můžu říct, že já, když jsem projížděl ty archivní materiály, tak do čtyřicátého prvního roku¹²⁶⁹ jsou ty materiály... (hluk)... nařízení z Německa tak jsou dvojjazyčný. Čtyřicátého druhého¹²⁷⁰ roku jsou pouze v němčině.

ZV: No jo jistě, no jo.

PW: Tak čtyřicátého druhého roku mohlo začít něco jakoby naprosto v němčině.

(Rozhovor byl přerušen otevřením okna.)

PW: A co vaše sestry nestýkaly se s dominikánkami?

SM: Moje sestry?

¹²⁶⁹ Jedná se o rok 1941 (pozn. P. W.).

¹²⁷⁰ Jedná se o rok 1942 (pozn. P. W.).

PW: Ano.

SM: No oni už měly vypozenou školu, že tady? Mára byla o čtyři roky starší. Hela byla o šest roků starší. Takže ony dělaly ty zimní kurzy tady. To bylo asi pětíměsíční zimní kurz, ... těch sestřiček [dominikánek].

PW: Ano.

SM: Pořádaly tady právě pro ty selský děvčata, že? Tam se naučili všichni vařit. Je pravda, že si celý život sami šily, ty sestry moje.

PW: Šití a vaření.

SM: Šití a vaření.

ZV: A ta rodinná škola vlastně, která byla celoroční. Je tam napsaný, jaký byly předměty třeba? Co se všechno učilo, v té rodinné škole?

PW: No ...

SM: To měli ty sestřičky, tu rodinnou školu současně. No. A mimo to dělali ten pětíměsíční kurz pro ty...

PW: Pro ty řekněme starý, byly to přímo.... Je psáno, že když oni otevřeli školu, tak začaly tady těmi kurzy.

SM: To je možný.

PW: Už vlastně v listopadu pětatřicet.

ZV: No.

PW: Začaly kurz. Přimo tady je napsáno¹²⁷¹ kuchařsko-hospodyňský.

SM: Aha tak to jo. V kterém roce?

PW: Třicátým pátým¹²⁷², listopadu.

(Ruch)

SM: To by bylo Hele sedmadvacet. Holka. No Hela podle mě začala, protože ta to měla ještě za první republiky, ten kurz, že? A Mára...

ZV: Ty už měli vyšlou školu... a chodila do toho gymplu.

PW: Maruška?

SM: Nás bylo pět holek. Nejstarší byla Josefa, pak byla Eliška, pak byla Marie, pak byla Štěpánka a já jsem byla poslední.

PW: Takže Eliška a Maruška byly....

¹²⁷¹ Tamtéž.

¹²⁷² Jedná se o rok 1935 (pozn. P. W.).

SM: Ty měly tu, ty kurzy.

PW: Ty kurzy.

SM: A Štěpánka ho měla až po té válce. Ten první rok.

PW: Hmm.

ZV: A ta žije, ještě.

SM: Ta ještě žije v Zábřehu, na LDNce.

PW: Jo. Ta si dělala taky kurz? A to je tam poslali rodiče nebo si to z vlastní vůle našly, nebo to nevíte?

SM: Ty kurzy?

PW: Ty kurzy, jestli je tam poslali rodiče nebo si to sami našly

SM: A tak to Vám nemůžu říct.

ZV: No rodiče.

SM: Jo, tak posílali je tam rodiče, že jo. Jistě že... Nevím, jestliže to byl nápad rodičů. Zřejmě rodičů, že jo. Aby holky měly něco. Protože ta nestarší sestra, ta byla jako před první světovou rozená, že. Ta taky se učili šít v dědině u švadleny zase, že. A tyhle měly ten kurz. Takže všechny uměly šít.

ZV: Že tam chodily většinou ty dcery z těch statků.

SM: Co dělaly celej rok na poli, aby měly taky tudle.

ZV: No, protože zvlášť... Já vím že se hodně mluvilo. Tak oni byly asi ty rodinný školy civilní a byly zároveň u těch... ty rodinný školy co vedly ty sestřičky.

SM: A já myslím, že ve Štítech byla jediná ta rodinná škola těch sestřiček, že tady předtím nic nebylo.

PW: Já vám ještě řeknu, že Lydie Valentová mi říkala, že naproti, tam kde je dneska pošta, že existovala zemědělská škola.

SM: No to se říkalo tady té vile. To byla zemědělská... hospoda až....

(Ruch)

SM: Hospodářská. No tam chodil brácha. Bratr chodil taky do té... v zimě. Měl tu hospodářskou školu.

ZV: Tam, se chodili vzdělávat ti synové těch... těch sedláků. No a do té... (ruch)... A to právě nevím, jestli ono teda voni spolu, nějak asi spolupracovali, že jo?

PW: No oni... Právě to ona Lydie říkala taky, že spolu spolupracovali, protože ony sestry pořádaly třeba taneční.

SM: Aha tak to už...

ZV: To né. Za těch let. To, jak chodila Lydie, víš? Po válce. No to říkala.

PW: Tak vlastně [dominikánky] musely spolupracovat s někým, kdo měl kluky. (*smích*) A to byla zemědělská škola.

PW: A vy jste se zúčastnila nějaké veřejné akce, co pořádaly ty sestry?

SM: Já ještě ne.

ZV: Byla malá.

SM: Nevzpomínám, že bych byla někdy.... Ani, že bych byla někdy v té budově nějak. Ne, nevzpomínám si.

PW: No oni ty akce, což což byli koncerty a besídky, já nevím, den matek, tak oni je provozovaly, podle Lydie, tak oni je provozovaly v kině, což je veřejná půda.

ZV: Ale co říká Lidie, tak to bylo o deset let později. To bylo po válce.

PW: To chápu, nicméně já tahám i to, že i ve třicátých letech [minulého století] byli nějaký...

ZV: A to právě by nás zajímalo, co asi jenom dělali. Podívej se, když ona měla... Ona měla, paní učitelka [Stanislava Minářová] ona měla jedenáct, dvanáct, tak jako to byli děcka, který to ještě... Ani ta paní Pospíšilová, ta je tak stará, taky jak... Taky ta nemohla.

SM: Která Pospíšilová?

ZV: No od Alenky. Od Alenky Valentové sestra, ta Marie.

SM: Jo, tady. Aha. Ta je starší vo nějaký rok. O dva roky starší než já, myslím.

ZV: O rok, myslím.

SM: Alenka byla o rok, ne? Ode mě. Já mám dojem. Já jsem nechodila s Alenkou nikdy do měšťanky.

ZV: No jo.

SM: No to je jedno.

ZV: Je to jedno. Ale byly to prostě ještě jakobych řekla školačky, že. Ale to je právě to, jak říká, že má tady ten ten asi ten společenskej život byl a měli ho jednak ti Češi i ti Němci a tam možná se na tom... To těžko říct... Jedině ta paní, no ta tu nebyla ta paní...

PW: Zvláštní je, že ve třicátých letech [minulého století]... To tam samozřejmě nejmenujou. Ale ve třicátých letech bylo asi [v rodinné škole] kolem dvaceti žákyň hned ten první rok. Pak řekněme to vytáhli na osmačtyřicet.

ZV: Až tak jo?

PW: Před válkou. Ale pozor na to, z toho byly... Jenom jedna [žákyně] byla ze Štítů.

ZV: A kdepak byly ubytovaný?

PW: No to právě že měly, právě že... Podle toho, co si já pamatuju a vybavuju a z toho co jsem četl, tak 15 bylo schovanek, které byli ubytovaní právě v nějakém domě pana Bušmana.

SM: Bušmanovi. No a nebylo to tady, ty Bušmanovi baráky?

ZV: Počkej, počkej... Tam je teďka masna, kde byla.... Ta Eliška musí taky něco vědět.

SM: Která Eliška?

ZV: Dívejte, Lydie, když se vdala, bydlela tam jak je teďka masna, předtím byl nábytek. Jak je vietnamec tak hned vedle. Ten velikej barák.

PW: Ano

ZV: Ten asi těm Bušmanům patřil. A vedle hnedka, vedle je ta... Není to vono? Nepatřilo jim taky tam, kde je ta knihovna?

PW: Jojo i to vedle toho.

ZV: Protože já ti řeknu, co já vím. Lydie vzpomínala a říkala... To jsem slyšela akorát. Z té rodiny těch Bušmanů nějaká stařenka pak tam bydlela dole. A Lydie vzpomínala, že když byli její kluci malý, tak že hrozně řádili a vona je hlídala a pak ji utekli kdesi. A vo té staré paní Bušmanové o té by věděla. A tys to jméno jako před tou Lýdií neřekl?

PW: Nevěděl jsem.

ZV: To je škoda. Ta by ti řekla víc. Protože ta toho ví rozhodně víc, no. To já ne. Já jsem náplava.

PW: To až potom jsem se dostal k dějinám.

ZV: Tak mě řekni, já si jí ještě zeptám. Co teda o těch... Kterej ten dům patřil těm Bušmanům. Ale já si fakt myslím... I v tom domě pak bydlela Eliška, když byla malá. [Eliška] Vernerová. ehh Knápková. Do kostela, co chodí.

PW: Jo

ZV: Vona si hodně pamatuje, protože vždycky co její tatínek... Její tatínek sice je mladší vy, ale... Ta by mohla něco o tom jako těch Bušmanů, to by mohla vědět. No.

PW: A Vy [paní Minářová], když jste byla malá, máte nějakou vzpomínku na ně?

SM: Na co?

PW: Na ty sestry [dominikánky]. Máte nějakou vzpomínku na ně?

SM: To ne.

PW: Jestli jste se vůbec setkali?

SM: Myslíte na ty řádový sestry?

PW: Ano.

SM: Já jsem byla ve Studýnkách a oni působily...

PW: No to je pravda. Třeba tam prostě často docházely?

SM: Nevzpomínám si vůbec.

PW: Hlavně ve třicátém osmém roce¹²⁷³, kdy to tady zabrali Němci, tak ony [dominikánky] nechodily na mši ve Štítech, ale chodily do Horních Studýnek. No to je takový zvláštní, že se tam vůbec dostaly, ale...

ZV: Počkej, a to znamená vlastně, když byl ten zábor, že v tom osm a třicátém roce, tak ony byly pořád tady? Nějakou dobu?

PW: Ony byly furt tady. To je tak, že byl zábor a ony nemohly hnedka odejít, protože za ně zodpovídal Řepčín v Olomouci. A Řepčín v Olomouci je posílal sem a mohl je odvolávat. Takže ony vždycky, aby mohly odejít, tak musely mít povolení od generální představené a žádat do Řepčina, kdy tam mohou odejít, o to žádala představená konventu, která byla ve Štítech. A vím, že i když to [Němci] zabrali, tak třeba dvě tři [dominikánky] odjely, ale další tady zůstaly. Pak když byl asi největší řekněme útok na české obyvatelstvo, tak to ony [dominikánky] se skryly na chvíli v Horních Studýnkách a pak zase odešly do baráku sem.

ZV: Prosím Tě? To už z těch Studýnek nemůže pamatovat nikdo. Jedině tam že kdo by... Jak jsem ti říkala ten Pepa, farář, Rýznar. Možná by třeba taky von...

SM: A my jsme měli faráře svého vlastního ve Studýnkách, takže my jsme ani nikoho jiného tady jako neměli.

PW: Vy jste měli právě pana Vernera. Ten si dělal srandu z toho, když... To jsem se právě dozvěděl až z těch dějin¹²⁷⁴. Že v životě nebude děkanem. (*smích*)

ZV: On nebyl nikdy děkanem? A říkalo se mu děkan Verner.

PW: Říkalo. (*smích*)

SM: Protože vlastně děkanát byl ve Štítech, tak asi proto. Jak se dostal do Štítů...

PW: Ne. To bylo tak, že... To jsem se dozvěděl dneska ráno. On byl odsunut německý farář Hruška.

SM: Tady ze Štítů?

PW: Ano ze Štítů. Ten se ale. Ten ale nesložil funkci faráře a tím pádem... A právě dominikánky vyjednávaly o to aby tady působil nějaký farář. A vyjednávaly to s Vernerem.

ZV: To mluvíš ale o pětáctýřicátým roce.¹²⁷⁵

PW: Hmm. Verner sem přišel, že... Protože vlastně teda funkce faráře byla jakoby zabraná

¹²⁷³ Jedná se o rok 1938 (pozn. P. W.).

¹²⁷⁴ Dějinná kniha štíteckého konventu dominikánek (pozn. P. W.). Viz AČKSD. D 17, *Dějiny – Šilperk*.

¹²⁷⁵ Jedná se o rok 1945 (pozn. P. W.).

v uvozovkách. Protože se ji nikdy nevzdal, vlastně Hruška. Tím pádem byla stále obsazená, tak on jakdyby ze srandy se [kněz Verner] nazýval děkanem. (*smích*) I když bylo evidentně jasné, že působí jako farář.

ZV: Ty ale víš, co teda je... Vidíš to... To já už se taky nemám koho zeptat... Rovensko byli protektorát, Studýnky byli protektorát... že tam byli ti... Ale já na křestním listu mám normálně, že byl německej nějakej. Tam byli Němci na té faře. Protože rozhodně tam je napsanej jako německej.

PW: Ano. Právě oni tam popisují, že... Přestože oni si zabrali ty Sudety. Přestože bylo padesát tři vesnic českých... A Šumperk, Zábřeh to je naprosto sudetská oblast. Dokonce...

ZV: Bylo to po Litovel nebo někam.

PW: Ano. Dokonce ony [dominikánky] se bály, že... Ony o tom vyjednávaly i sestry, že... Přišly do Litovle, a ještě se bály, že i Litovel zaberou. Pak se to nestalo. Nicméně tady ta oblast se nazývala... To byla ta pravá sudetská oblast. Sudetenland se to nazývalo.

ZV: Ale víš proč. Vždyť tady byli všude vlastně hodně, tady byli hodně Němci. I skoro Němci.

SM: A tady ve Štítech vůbec byli Němci.

ZV: Ale je zajímavý, jak byli ty ostrůvky. Třeba Písařov vyloženě česká dědina.

(Konec audionahrávky)

Příloha č. 2: Přepis audionahrávky osobního svědectví Lydie Valentové

(Formou rozhovoru)

Paní Lydie Valentová, zkratka **LV**

Jana Walterová, zkratka **JW**

Pavel Walter, zkratka **PW**

LV: Ony [dominikánky] musely sem přijít. Když si říkal, že už tady byly před druhou světovou.

PW: Ve třicátém šestém¹²⁷⁶ přišly.

LV: To já samozřejmě nevím, že.

PW: Jaký vy jste ročník teda?

LV: Když mě bylo patnáct roků, to bylo v roce 48¹²⁷⁷, tak ty sestřičky už tady měly zavedenou tu školu. A musely tu být už nějak po roce 45¹²⁷⁸ protože znám děvčata o tři čtyři roky starší, co už k nim jako chodila. Ony [dominikánky] měly... dvě třídy tam byly. Vždycky první a druhý ročník. Ta budova to víš, kde to je, že?¹²⁷⁹

PW: To vím.

LV: Ta byla úplně jiná, že. Ty třídy byly úplně jinak, jak je to dnes uspořádaný. Čili po tom pětáctýřicátém se to nějak rychle muselo zrekonstruovat a ony přišly a začaly teda... No dominikáni, to je vyučování, že a věda učení. No a začaly teda učit. Já si pamatuju čtyři, co nás učily. A u té matky představené nevím, jak se jmenovala, ta nás učila matematiku. Pak tam byla sestřička Dětmara, ta měla dějepis a češtinu. Sestřička Ambrožka ta měla to co se v těch rodinných školách nejvíce učilo, to je šití, vyšívání, udržování prádla a domácnosti, taková péče o domácnost. Ona to vlastně byla výchova k rodině. Jak se to jmenovalo...ta škola...?

¹²⁷⁶ Jedná se o rok 1936 (pozn. P. W.).

¹²⁷⁷ Jedná se o rok 1948 (pozn. P. W.).

¹²⁷⁸ Jedná se o rok 1945 (pozn. P. W.).

¹²⁷⁹ Jedná se o dnešní zdravotní středisko (pozn. P. W.). Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štíty*, s. 85.

PW: Pokud si to dobře pamatuju od sestry Imeldy, tak měšťanská dívčí.

LV: Bylo to škola pro ženská povolání. Odborná škola pro ženská povolání, tak.

PW: Ano, ona říkala, že to potom [dominikánky] přejmenovaly jako střední škola.

LV: Jo, jo. Tady to bylo teda dvouletý. A potom tak třikrát do týdne byly právě tady ty... takový bych řekla ty manuální práce. A další ještě taková důležité, bylo to vlastně stravování, vaření, stolování, a to bylo taky třikrát týdně. A to ještě mám schovaný deník, kde jsme to [my žákyně] všechno rozepisovaly. Ony byly tak úžasně přesné, že byl [v deníku] rozpočet, cena, postup práce. To vždycky jedna měla na starosti a musela to sepsat a další [žákyně] si to pak opisovaly. No, a to byla sestřička Libuša¹²⁸⁰, ta byla z nich nejmladší. Tak ty si pamatuju. Musely tu být ještě nějaký sestřičky, který asi jako uklízely nebo udržovaly, protože to byl zároveň internát. Tady bydlela děvčata. Já bych řekla tak kolem patnácti, co tady byly ubytované, teda z různých míst. Se mnou do třídy třeba chodila z Tovačova, z Hustopeče. No a pak tady byly ze Zábřeha z Leštiny. No a dojížděli sem z Cotkyně i z Červené vody a tady z okolí aj z Písařova. Ale to tě asi nezajímá, že.

PW: A ony pořádaly nejenom... Mimo školu byly i nějaké akce?

LV: Tak, a to jsem říkala už několikrát, že ten rok 48 a 49 to byl jejich poslední rok¹²⁸¹ vlastně tady. Což asi netušily. To byl takovej rok, že v životě jsem nepoznala, ač jsem chodila pak... pak jsme nevěděli kam jít, když se to skončilo. Tak jsem chodila do zdravotní, pak na tu pedagogiku. Ale nikdy jsem nepoznala tolik akcí a takovou, já nevím, takový zapálení pro tu práci. Můžu ti říct co všechno se za ten rok odehrálo. Jako patnácti šestnáctiletý měly jsme [my žákyně] taneční. Poprvé v životě jsme byly na výletě v Praze a v Příbrami na Svaté hoře. Spaly jsme asi někde v klášteře, to už nevím. Byly jsme na exkurzi. Pamatuji se, že se to jmenovalo Víceměřice. A byl to ústav pro absolutně dementní, nepohyblivý, prostě strašný případy. My [žákyně] jsme z toho byli úplně vyřízený. A ty dominikánky se tam o ně staraly. Byly jsme,... dokonce jsme chodily,... třeba když jsme se učily péče o dítě u paní Bartošové, když koupala dítě. Jani¹²⁸² ty asi nepamatuješ už Bartošovi. Jirka Bartošů, Vlastík. Ty jsou starší, asi jako ty. Vlastík je v Americe a je mu sedmdesát let. Takže to už nepamatuješ. A ještě jsme... Ještě ony [dominikánky] stačily s těma chovankama, co tam byly v internátě, nacvičit divadelní hru o těch hořících lampách. Ty cnostné panny a nectnostné s tím olejem.

¹²⁸⁰ Nejspíše dominikánka, která vedla to vaření (pozn. P. W.).

¹²⁸¹ Jedná se o školní rok 1948/1949 (pozn. P. W.).

¹²⁸² Pamětnice oslovila paní Janu Walterovou, která tam byla přítomná (pozn. P. W.).

Byla to i taková... Tehdy byla ještě taková spolupráce i s učiteli. Ještě to nebylo tak jako zakázaný bych řekla. Takže ta paní učitelka, mladá Trochtová, to si pomatuju, hrála archanděla v nebi. No a my jsme, my jsme hráli anděli, takovej komparz, vlastně. A pro nás to bylo něco. Poprvé v životě jsme byli namalovaný, že jo. A tak že mimo to pořádali ještě takový besídky různý. Vím že Dana Horníčková, ta potom byla.. tvoje maminka¹²⁸³ by ji dobře znala... zdravotnice v Zábřehu. Ta vyprávěla vtipy. Ony [dominikánky] byly prstě takový bezprostřední, a tak se do toho prostředí vžily, že to bylo tolik akcí, že to je až až neuvěřitelný. Exercicie se taky pořádaly. Potom já si vzpomínám, protože jsem se toho zúčastnila, ... byla nějaká soutěž ve znalostech Bible, a hlavně Nového zákona. No tak bylo to jako farní a pak děkan, pan farář Verner tomu předsedal. A já vím, že jsem to jako vyhrála, protože jsem z paměti říkala nějakou modlitbu velekněze. Modlitbu velekněze¹²⁸⁴... A tu bych za několik let nebyla vůbec schopná se naučit. Nevím, tehdy to jaksi člověk měl paměť jinou. No a postoupila jsem do Zábřeha. Byla tam se mnou ta sestřička Libuše. Dál už jsem nepostoupila. Pak ještě bylo něco v Praze. Dostala jsem nějaké knížky. Myslím, že tam byl Pius XII. podepsaný. Když jsme potom šli do Štítů, protože nám ujel autobus, ve Svěbohově jsme přespali a pak jsme zase šli dál. Takový to teda byl rok. No a taková rána najednou, prostě se to zrušilo.

PW: A na ten odjezd jejich si nějak pamatujete? Jestli to bylo náhlé nebo jste o tom nějak věděla?

LV: Ten jejich odjezd? Tak to já právě nevím. Já jsem byla... Hledala jsme kde se uplatnit. To bylo tak... Bylo mě šestnáct roků. A prostě ty sestřičky jako by najednou zmizely. A dodneška si říkám.... Já jsem kdysi taky uvažovala o vstupu do kláštera. Maminka mě to pak rozmluvila. Z Písařova Miluška Pechová k nim vstoupila.

PW: Ano, ona ještě žije.

LV: Ještě žije?

PW: Ještě žije. Je ležák a je ve Střelcích.

LV: Ve Střelcích.

¹²⁸³ Jedná se o paní Janu Walterovou (pozn. P. W.).

¹²⁸⁴ Jedná se o tzv. velekněžskou modlitbu, viz Jan 17, 1–26.

PW: K ní mě už nepustí. Ale vím, že je tam. Ona, to můžu říct, že ona vstoupila 68, 69¹²⁸⁵ ... Dokonce mám i archivní materiály o jejím vstupu.

LV: Aha a do jakýho řádu [vstoupila]?

PW: Právě dominikánek.

LV: Dominikánek, no to bych řekla. A ještě co jsme přespali u těch Šanovců¹²⁸⁶. To byl kovář, mám dojem. A jejich dcera taky potom byla řeholnicí. Šanovcová...

PW: Ze Svěbohova tam [v archivních materiálech] je taky jedna.

LV: Ze Svěbohova. Už nevím, jestli Boženka nebo tak. Ale před sebou... Já ty lidi před sebou vidím. Ale už si člověk třeba nevzpomene na ty jména, jak to bylo. No tak, tak... Taky by mě zajímalo... Oni je potom [dominikánky] přestěhovali a kam?

PW: Ty, co byli na vyšších postech, tak skončili v Kokorách nebo v Broumově.

LV: To je tady u Olomouce.¹²⁸⁷

PW: Ano. Komunistický režim je nemohl úplně zrušit, protože by neměli sestry v ústavu sociální péče a v domovech důchodců i vlastně ve zdravotnických zařízeních chyběli lidi. Z toho důvodu je nemohli úplně zrušit. To je jedna věc. A druhá věc, ty, které byly řekněme sestrami – učitelkami tak ty převezli [komunisté] do Bohosudova.

LV: To je, to je... Bohosudov, to je tam Krušný hory. To neznám tam jsem nebyla. No tam je klášter, že?

PW: Ano do toho kláštera a pak většina... Většina pracovala v továrně ve Varnsdorfu.

LV: Aha až na severu Čech zase. V takovém pohraničí.

PW: A potom ještě asi ve dvou, ve třech továrnách, řekněme do padesátého osmého. A to ne jenom že tam byly, nejenom dominikánky internovány, ale byly tam internovány třeba i františkánky, dominikánky mnišky [dominikánky] druhej řád a... Takže těch řádů, který tam byli internovány bylo asi osm až devět. A v padesátým osmým, kdy se to začalo řekněme

¹²⁸⁵ Jedná se o roky 1968 nebo 1969 (pozn. P. W.).

¹²⁸⁶ Pamětnice nejspíše myslí onu pěší cestu se sestrou Libuší ze Zábřeha do Štítů, při které přespalý ve Svěbohově (pozn. P. W.).

¹²⁸⁷ Pamětnice myslí obec Kokory (pozn. P. W.).

uvolňovat, tak část byla ve Střelcích a pak část byla i v Broumově, kde se pekli hostie pro celou republiku.

LV: Čili byli tak rozptýlený, že jo, po té republice.

PW: Ale už tvořili komunity své vlastní. To znamená, že tam nebyly už další sestry z jiných kongregací.

LV: Je to teda. Měli ten život trudný, že jo. Bylo to... Bylo to pro ně strašný, no. A já si myslím, že ony [dominikánky] tady vedly i kurzy, nějaký zimní. Protože znám takový ty starší, než jsem já, dneska už nežijící, který teda tam chodili. A potom třeba se uplatnili ve školkách nebo jako kuchařky nebo tak. Od Pepy Rýznarovýho faráře babička, to je moje švagrová, tak ta tam taky chodila a přitom je ode mě o osm let starší. A musela tam chodit na nějaký kurz, protože potom vařila tady jak je kočka teď, tak tam byla charita. A to bylo asi první po té válce, tak tam ona vařila.

PW: A vy jste vlastně chodila do té školy pět dní v týdnu. S tím že jste měla asi... Já nevím, kolik bylo vyučovacích hodin. To si nevzpomenete? Nebo pamatujete? Jestli bylo pět šest vyučovacích hodin?

LV: Kolik týdně bylo?

PW: No.

LV: To určitě bylo víc. To bych řekla, že bylo víc. Já si pamatuju matematiku, češtinu, dějepis... A teďka byly takový ty předměty jako péče o děti a takový ty předměty různý. No tak, tak kolem těch osmi předmětů bych řekla, že mohlo být. Byla vlastně i výtvarná výchova, že jo. Byla i hudební výchova, ale nepamatuju si nějak tělocvik, ale asi něco bylo, protože nějaký nástupy si jenom pamatuju, ale žádná tělocvična tehdy nebyla.

PW: Hmm. Matka představená vyučovala tělocvik. Sestra představená tedy vyučovala tělocvik.

LV: Jo? Tak je to možný.

PW: A co Vám říká jméno Marie Kobková?

LV: Marie Kopová?

PW: Hmm.

LV: A je z Leštiny?

PW: Ne Kopová, ale Kobková. To je sestra paní Stanislavy Bednářové.

LV: Aha ta Kobková. Jo vím vím. Ano ano. Ona totiž Marie Kobková chodila se mnou taky k těm sestřičkám, no.

PW: Tak ta mě právě říkala, že právě sestra představená vyučovala ten tělocvik, A většinou ten tělocvik probíhal v parku.

LV: No, a to mě tak úplně vymizelo. Některý věci mě jako tak si nevzpomenu. A některý má člověk tak nějak fotograficky jakoby zažitý. A vím teda, že i těm... Oni jim říkali chovanky, těm internátním děvčatům... Že se teda [dominikánky] věnovaly. Bylo, bylo to teda... Byl to teda dobrý základ.

PW: Když ony [dominikánky] pořádaly ty akce, byly i pro lidi z venčí nebo jenom ty kteří...

LV: Pro veřejnost. To bylo v kině. V kině nějaká beseda. A já už nevím, k jaký příležitosti, ale i to divadlo bylo v kině. A to ještě to kino asi bylo... To ještě nebylo to vyvýšený. Ty už ho vůbec asi neznáš. To už je dneska v dezolátním stavu.

PW: Já právě... Asi bylo.

LV: Takže tam byla divadla, kina... To ony [dominikánky] pořádaly. A já si myslím, že tehdy s tím národním výborem, že to bylo v té době v souladu. Že do toho roku 48.¹²⁸⁸

PW: Oni dokonce... To nevím, jestli si pomatujete. Dokonce to, že tady nastoupil Jan Verner, farář. Tak oni na tom [dominikánky] měly zásluhu v tom smyslu, že... On byl v Horních Studýnkách farářem a tady byl německý kněz.

LV: Německý... Já si pamatuju Hruška? Nějaký jméno Hruška, Němce, ale víc si nepamatuju.

PW: A ten se nechal odsunout.

LV: Jo jo jo.

PW: Ale s tím, že... To mě zase povídala sestra Marie Kobková. Ta mě povídala, že on se nechal odsunout až se zabezpečil farář pro Štítý, což byl pan Verner.

LV: A asi ti něco říká taky pan farář Veselý. Já nevím, jestli Josef Veselý. Ten tady prováděl exercicie. A to byla taky taková docela osobnost uznávaná. A já už ani nevím kolika let se dožil ten pan Verner. On pocházel z Bohuslavic. A Slávka Vernerová tam aj našla, kde je

¹²⁸⁸ Jedná se o rok 1948 (pozn. P. W.).

pohřbenej. No... A já to už za toho Německa, jak se říkalo, za té války, tak neznám [žádného faráře] ani po roce potom. Teda po tom ještě po těch padesátých letech, protože já jsem chodila do kostela spíš do Písařova. Já jsem bydlela na Bukovici a my jsme to měli tam přes kopec daleko blíž.

PW: A to že jste se vlastně rozhodla chodit sem do té vyšší dívčí, tak to bylo rozhodnutí rodičů, vaše nebo to tak...

LV: To bylo Pavle tak po válce hrozně těžký. Ty školy se teprve tvořily. Já jsem vlastně chodila do německé školy. V Bukovici byla jenom německá. A já ještě jsem navíc ze smíšenýho manželství, takže otce jsme měla Němce, ale ten zemřel, když mě bylo dva a půl roku. Takže mě zřejmě vedli v té německé škole, jako Němku. Já neví. Protože nás... Byli jsem čtyři vybraný z celé vesnice s nejlepším prospěchem. A chodila jsem dva roky sem do německé měšťanky. Hned jsem pak přešla do české měšťanky. To byl šok, protože český pravopis a německý... (*smích*) To bylo něco. No za rok jsem to teda pochopila. Protože u nás se mluvilo vlastně česky, dvojjazyčně. Takže to jsem věděla. Teďka co? Vlastně jsem měla jenom tři roky, té měšťanky. Kam jsem mohla jít? Tak jsem si musela udělat poslední... To se dělal ještě jaksi jednoroční učební kurz. Z toho jsem udělala zkoušky. To bylo tak s odřenýma ušima, protože jsem za celý rok z toho nemohla nic vědět. No a pak nebylo kam. Buď ředitel Janů, ten doporučoval gymnázium. To jsem si netroufala. Ještě jsem se necítila s těma znalostma tak, a s tou češtinou a se vším... A taky jsem neměla takovej vztah k matematice, bych řekla. Spíš k jazykům a dějepisu, zeměpisu a tak... Anebo obchodní školu. A to byla matematika zas. A nic... Zdravotní ještě nebyla. To ještě tak jaksi nic... No tři roky po válce, že? No tak já jsem s povděkem přijala tady toto, protože tam chodily už [dívky] z vesnice... Moje sousedka, ta hrozně byla spokojená, no tak já jsem se tu cítila dobře. A pro život mě [dominikánky] daly hodně, musím říct.

PW: A ten pater Veselý, ten vedl ty exercicie vlastně, když tady byly ty dominikánky?

LV: Ano. Ten tady jako nepůsobil. Ten jenom sem... Já nevím, kde vlastně byl ustanovenej farářem. Ale jenom sem přijížděl jako na takovou výpomoc, no. Ono to všechno tady bylo takový špatný po tom odsunu Němců. Tady teprve se začali lidi stěhovat z různých míst a usazovat se. Takže to bylo... Asi ani moc jich do toho kostela nechodilo. No tak z okolí chodili z těch Heřmanic vždycky. Já ani nevím, jak to vypadalo v Herolticích. Tam asi vůbec nebyla [mše]. Na Březné není kostel. No a Studýnky a Zborov, to je úplně něco jinýho už. Jsme že jo domorodci. Tak tady byly ty poměry takový.

PW: A ony, ty dominikánky, jak tam působily.... Dneska je to lékařský dům.

LV: Prosím?

PW: Dneska je to lékařský dům, kde ony působily. To vím. Byly [ty dominikánky] za, za kostelem.

LV: No

PW: Tam působily. Ony ještě využívaly ještě kino, jako prostory.

LV: To právě myslím, že ne. Já myslím, že [dominikánky] využívaly jenom tam tu budovu.

PW: Já myslím pro různé ty akce.

LV: Pro různé ty akce tu byla sokolovna. Taneční, možná i tělocvik tam byl. No a pro ty kulturní akce to bylo to kino.

JW A tady byla nějaká chlapecká škola ve Štítech?

LV: Možná, že...

JW Když se pořádaly taneční, aby byli chlapci, nebo tak. Nebo to byli z vesnice kluci, co chtěli tančit?

LV: A kdo tady by byl, tak ještě... A možná o nich věděl něco předtím... To je ovšem takový nedostupný, ale možná, že Slávka se s ní někdy spojí... Ty si Jani pomatuješ na učitelku Alenku Valentovou?

JW Ano, ano pomatuji. Tak její sestra?

LV: Její sestra žije ještě v Šumperku. A ta si tak hodně z těch Štítů pamatuje. Té je devadesát čtyři. (...) Kdepák. Devadesát šest. A myslí jí to normálně. Nechodí. Doma teda po takovém... Má takovou židličku s kolečkama... Jezdí tak po bytě. Ale paměť... Čte knížky, všeco... Oči jí slouží. Všechno jí celkem slouží. Paměť má dobrou. Ta si někdy vzpomíná na takový jako... Ta by možná ještě něco věděla. A ta sestřička Mařenka Kobková.

PW: S ní jsem hovořil. Ona je stejný ročník jako vy, sestra Imelda.

LV: Ta Mařenka? Není ona mladší?

PW: Vlastně je. Pardón. Třicet sedm.¹²⁸⁹

¹²⁸⁹ Jedná se o ročník 1937 (pozn. P. W.).

LV: Já jsem třiatřicátej. Ona je mladší. Staňa je čtyřicet šest¹²⁹⁰ to vím. Tu jsem učila tady.

PW: Tam je devět let [rozdíl], no.

LV: Nejvíc, nejvíc by si pamatoval. Maminka tvoje ho zná. Eda Janků. Ale on taky už má přes devadesát jedna nebo dva. Ale už jako s ním není prý možnost.

PW: Ted' mě napadá. Je otázka... Když vás vyučovali ty taneční, tak tam žádní kluci nebyli? Nebo...

LV: Byli. No jo byli. Protože tady jak je dneska pošta. V té budově tam byla vždycky zimní hospodářská škola. A tam ti kluci zase se jako vzdělávat v zemědělství. Co tam bylo přes léto to já už ani nevím. A tihle kluci právě... To bylo taky... Ti tam chodili rok, co rok. Tak to byli ti tanečníci. To jako byl... Těch kluků bylo docela dost.

PW: Takže ty dominikánky musely vlastně spolupracovat.

LV: Spolupracovaly s tou školou, že no. Já si myslím, že ony [dominikánky] takovou tu spolupráci měly dost rozsáhlou. Určitě spolupracovaly s jinýma školama zase ještě po té oblasti Moravy. A ted' jsem si vzpomněla, že na tom kopečku u Králík... Ale tam ony nebyly... Tam byly taky přece internovaný ty sestřičky.

PW: Na začátku tam byli internováni kněží.

LV: Kněží taky. Ale ty sestřičky...

PW: Potom tam sestřičky přišly. Ale nevím, který řád.

LV: Já už taky nevím kdy. Ale vím, že když jsme jezdili na ten kopeček, že jsme vždycky chodili tam na hřbitov. Možná ho znáte ten hřbitov, tam blízko kláštera. A tam jsme si vždycky všímali. Oni tam už opravdu byli na dožití. Oni už opravdu jich hodně zemřelo, že ty hroby byly dokonce i nad sebou. Jo, jak byli pohřbívány. No tak tam ty sestřičky byly. A tak ty naše sestřičky asi v těch Kokorách nebo v tom Bohosudově nebo takhle nějak, že?

PW: Oni těch... Ve Štítech, když ony [dominikánky] začaly působit, tak ony za první republiky vybudovaly snad šestnáct, sedmnáct míst, kde ony působily. Což na tehdejší dobu, kdy byla politika proti katolické církvi. Protože byla spojena s Rakouskem – Uherskem. Tak

¹²⁹⁰ Jedná se o ročník 1946 (pozn. P. W.).

je to až neuvěřitelné, že vůbec... vůbec vznikli. Tak ony musely nějak spolupracovat s těmi místními obecními úřady, aby vůbec, aby vůbec tady mohli otevřít nějakou školu. .

LV: Ale tam za tím kostelem tam teda bylo prostoru dost. I pro to ubytování těch děvčat. To bylo... Už se to pak dvakrát opravovalo. Tam byli učni, kováři, pak zemědělci, a nakonec zdravotní středisko.

PW: A ten dům má kolik pater. Kolik podlaží?

LV: Ale původně Pavle to asi byla německá škola, že?

PW: Ano.

LV: Když tady vybudovali tu českou tak tam asi byla ta německá škola. A ještě něco říkala Slávka, že ty sestřičky byly jakoby... Jak je dneska knihovna nebo jak bylo šití

PW: Ano.

LV: Že taky něco v tom objektu.

PW: Tam oni začínali. Pak se [dominikánky] posunuly vlastně do toho domu za kostelem.

LV: Jo jo jo. Ony [dominikánky] vlastně říkaly, že sem přišly 36.

PW: Je to tak.

LV: No tak to tu mohli být...

PW: Ony byly zde do roku 39. Pak museli odejít do Litovle.

LV: Aha.

PW: A potom se vlastně [dominikánky] vrátily zpět.

LV: Aha. Z té Litovle se vrátily sem.

PW: Já až nafotím kroniku... Což je zvláštní, vlastně ony po celou tu dobu, co tu působily, tak ta kronika existuje. A nevím, jakým způsobem se jim povedlo ji přenést vlastně do bezpečí, když je komunisti odvezli. Ale je kompletní a až se k ní dostanu, což doufám, že bude v úterý, tak ji nafotím.

LV: A ty myslíš, že ony psaly tu kroniku.

PW: Psaly.

LV: Sami?

PW: Buď ony anebo to psaly ty schovanky, které tady působily. Já jsem byl spíš překvapen, když jsem četl tu kroniku novicek. Kroniku juvenátu, což je... Což jsou sestry vlastně po noviciátu, tak...

LV: Jakoby čekatelky nebo začátečnice, že?

PW: Začátečnice. Tak to vždycky každý rok psala nějaká novicka anebo vlastně jedna z těch sester, který byly v tom juvenátu.

LV: Já jsem měla fotky ještě z toho divadla taky. Možná jenom, že všechno je to už... Nic nenajdu. To, co jsem si říkala, že si v důchodu přetřídím a tak už se leta na to nemůžu dostat. Asi to budu muset nechat být až to někdo srovná.

PW: A ty... Vy jste říkala, že tam [v té škole] bydlely schovanky. Bydlely třeba v jiném patře nebo v jiné části toho...

LV: A ja... Ony bydlely určitě v jiné části. A tam i jsme někdy jako samozřejmě měli přístup. A byla to... Byla to ta část, co je teďka směrem do parku, co byla dětská lékárna¹²⁹¹, tam... Co je dneska tak to je v silnici, že jo, doprava. A to bylo tam teda doleva.

PW: A vy jste byli v té části...

LV: My jsme byli v té části, jak je dneska hlavní vchod. Tehdá tam nebyl. A my jsme byli nahoře jak je čekárna zubaře a ordinace zubaře. Prostě nahoře. Jsme byli první třída. A ta druhá, nevím, proč byla dole. Prostě nad sebou byly dvě třídy. A to, co je dneska paní doktorka, tam směrem k silnici, a ještě kus toho rehabilitace, to byla dlouhá kuchyň s jídelnou, jako pro vyučování. A já si myslím, že ty chovanky do té kuchyně, že chodily taky. Jako vždyť ony tam... Ony, já nevím, jestli dojížděly tenkrát každý týden, to asi ani ne. Když byli třeba z Tovačova. Tehdy to nebylo tolik ta doprava dostupná. Takže třeba jednou za měsíc.

PW: A vyučovaly vás jenom sestry, nebo...

LV: Jenom sestry.

PW: Jenom sestry? Nebyli tam žádní civilní [učitelé].

¹²⁹¹ Jedná se o dnešní zdravotní středisko (pozn. P. W.). Viz VALENTOVÁ, Ivana – ŠEVČÍK, Pavel. *Štítý*, s. 85.

LV: A náboženství vlastně tam... Žádný kněz si nevzpomínám, že by přicházel. Že to náboženství tak jaks prolínalo vším. Začínali jsme modlitbou, že ráno. A tak před tím jídlem vždycky, a tak to... Anebo když jsme měli to šití, nějaký to vyšívání. Na což já jsem nebyla teda. Tak se četlo. Jsme četli... Já jsem tu českou literaturu ještě ani neznala v tej době. Takový některý ty z té německé ještě z toho přechodu z tý němčiny. A vím, že tam byly ještě takový, jak byly ty velký rozžhavený, ty kamna, jak jsme přikládali. U toho vždycky jedna seděla a četla¹²⁹². A ty sestřičky přitom vyprávěly, tak nám... No samozřejmě jsme chodili do kostela. Třeba na zahájení školního roku a při takových příležitostech různých, jo. Bylo to prostě takový, že všechny na to vzpomínají a s některýma se ještě vidím. No teď už ani ne. Žije v Zábřehu... Jani vzpomínáš si na učitelku Drbohlavovou?

JW Ne. To mi nic neříká.

LV: To už ty ne. Tys už byla ze školy. Tak její maminka ještě žije v Zábřehu. Ta se mnou tam... Oni chodily ty děvčata tehdy pěšky z (?)¹²⁹³ sem. Tehdy se chodilo... My jsme taky chodili pěšky, že? Všude se chodilo pěšky. Ale to, že ony [dominikánky] dokázaly ještě si udělat čas na ty exkurze anebo na takový výlet, že. Třeba do Prahy to bylo náročný. A do Příbrami...

PW: A kde vás v Praze vzaly?

LV: To já už si ti ani nepamatuju. Já si pamatuju Příbram, tu Svatou horu a v té Praze už si tak... Protože jsem v té Praze potom už byla x-krát, že jo. I sestru... Tak už mi to tak splynulo.

PW: Tak oni v Praze měli jednu komunitu a tam se vyráběly růžence.

LV: Aha. A kdepak to bylo, v kterým klášteře?

PW: Teď si nevzpomenu. Myslím, že to bylo asi na Smíchově.

LV: Aha.

PW: Ale nebylo to přímo jako... Nebyla to jakoby klášterní budova.

LV: Jo jo. Byla to nějaká... Víš, co já znám jako dost dobře, to je Břevnovský klášter. Potom trochu Emauzy. A kdybych měla ještě... My jsme jednou s manželem na Vánoce si udělali... Byli jsme u té sestry. Ta do kostela nechodila ani její muž. Ale my jsme si teda udělali takový výlet, že jsme navštěvovali ty kostely a Betlémy v té době. To bylo taky bezvadný. Ty pražský

¹²⁹² Nejspíše se jedná o jednu z dominikánek (pozn. P. W.).

¹²⁹³ Slovu z nahrávky nejde plně rozumět (pozn. P. W.).

betlémy v pražských kostelích. A když teď moji vnuci študovali v Praze, tak poslední vnoučatům to maj... To jsou dvojčata, maj pětadvacet let. Tak těm vždycky říkám: *"Tak teď mi řekněte, kde je ten moderní kostel... jak se to jmenuje... Nejsvětější srdce Páně nebo tak. Je to na Vinohradech.* „A oni mi všechno popisují, co je kde. A jsem říkala, já už jich znám hodně, ale kde je ta Panna Maria pod řetězem? No prej když jdeš z Karlova mostu. A tak mě to vždycky říkají. Tak tam jako na tu Mosteckou ulici a tam. Takže jsem... Se sestrou jsem teda byla... Jsem [ji] říkala: *"Ty mě musíš zavést k pražskému jezulátku."* To jsem viděla taky už v dospělosti. Jo ale oni chodili i tem vnuk jeden s oblibou... Protože oni teda jsou jako vedeni tak nábožensky, protože ta snacha v Heřmanicích jako je po této stránce dobrá. Takže oni chodili... k svatému Sarkandrovi. Tam byl farářem Tomáš Halík.

PW: Nejsvětější Salvátor.

LV: Nejsvětější Salvátor.

PW: Ten tam stále je.

LV: Je. To si myslím, no. Tak tam... Jo ještě znám Anežský klášter. Ale to snad bylo ještě za komunistů. Já nevím, jestli to... Že tam bylo jenom jakoby takový muzeum obrazů.

PW: Dneska to působí... Nebo je to galerie.

LV: Jo jo jo.

PW: A samotné dominikánky tam [v Praze] působí. Jsou v Černé ulici a mají tam vlastně domov mládeže. Mají své chovanky. A já je často vidím buď jsou u svatého Ignáce...

LV: Jo ten je na Karlově náměstí. Ten kostel si pamatuju.

PW: Tam já... Tam já bydlím vlastně.

LV: Tam bydlíš? Tam je blízko botanická zahrada, že?

PW: Je to tak.

LV: A je tam aj nějaká lékárna u sv. Ignáce. Víím, že sestra vždycky říká u svatýho Ignáce. Tak trochu to tak člověk zná, ale tu Prahu můžeš poznávat celej život a nikdy ji dokonale nepoznáš. Je toho moc.

(Konec audionahrávky)

Příloha č. 3: Přepis audionahrávky osobního svědectví sestry Imeldy Marie

Kobkové O.P.

(Formou rozhovoru)

Sestra Imelda Marie Kobková OP, zkratka **IMK**

Pavel Walter, zkratka **PW**

IMK Já jsem dominikánky jako viděla. Ony šly z Horních Studének jako k nám, pěšky do Štítů, protože tam¹²⁹⁴ byl německý kněz pater Hruška. Nevím, jak se jmenoval dále křestním jménem, ale byl to německý kněz jmenoval se Hruška. Ale on potom chtěl... Oni by ho byli [po válce] jako nechali jako u nás, ale on chtěl odsunout do Německa, protože říkal, jakmile jsou tady Rusové, tak to nemusí dopadnou všechno zrovna dobře, po té náboženské stránce.

A: Tomu rozumím.

IK: No a tak, takže ony se [dominikánky] domlouvaly s Paterem Janem Vernerem z Horních Studének na něčem prostě. Až teď šly, a teď jak já jsem je viděla, že se blížily k našemu domu, tak jsem říkala mamince: „*Prosím Tě, co to je?*“ A ona mě říká: „*To jsou sestřičky.*“ To bylo v pětáctýřicátém roce.¹²⁹⁵ A potom nás právě ta...byly čtyři [dominikánky]... a potom nás ta jedna začala učit náboženství, a já jsem jako vždycky v tom učení v české škole měla takový potíže. Já jsem se nedovedla vyjadřovat. Jsem vždycky říkala: „*To a tam a takhle.*“ A teď ona mě jako vyvolala, abych vykládala o marnotratným synu nebo o něčem [jiném]. No a já jsem to tak koktala, všelijak, a ona mě dala jedničku a já jsem si ju tedy tak oblíbila, že jsem si říkala: Ta má dobrý srdce. (*smích*) No potom nás připravovala na první svaté přijímání v roce 1946 jsem byla...

(Nahrávání přerušeno příchodem třetí osoby.)

Potom ona nás připravovala na to první svaté přijímání a učila nás náboženství. Pak tam přišel, jak byl odsunutej ten pater Hruška, tak tam přišel z těch Horních Studének pater Jan Verner a ten ji nechal [tu dominikánku] učit náboženství. No ono nás tam bylo málo... jestli nás tam bylo osm, devět na náboženství, protože tam bylo málo lidí. A tak já jsem si ju velmi

¹²⁹⁴ Ve Štítech (pozn. P.W.).

¹²⁹⁵ Jedná se o rok 1945 (pozn. P. W.).

oblíbila, měla jsem ji moc ráda, tu sestru a chtěla jsem být taky sestrou [dominikánkou]. Chtěla jsem být sestřičkou od těch devíti let a učit náboženství, jenomže tato má touha se mi splnila až *(smích)* až jsem se stala v tom 68 roce.¹²⁹⁶ To je 22 let nebo tak nějak. *(smích)*

PW: Víím, že oni ve Štítech měly školu ...

IKM: Měly tam jako odborná škola pro ženská povolání. Ony tam vyučovaly jako šít a vařit, prostě péče o dítě... taková rodinná škola to byla. A bylo to nejdřív, teď jak je samoobsluha, tam nad Kristkovým tam nejdřív bydlely. A potom se přestěhovaly, protože pak už jich přišlo víc, těch sester, pak se přestěhovaly za kostel a za kostelem tam pak měly potom tu školu, tam pak ony... tam pak i sestra Isabela, ta je tady taky [ve Střelcích]. Ta má 89 let, ta je šikovná teda. Tak ta tam chodila pak do té školy. Ona je z Čáslavi, ale narodila se tady na Hlíně. Hlína to je tady taková obec.¹²⁹⁷ Ale oni [rodina sestry Isabely] se pak přestěhovali do Čech. Jestli ten táta byl z Čech nebo její maminka, nevím. A tak ona potom tam taky začala chodit...

(Nahrávání přerušeno příchodem třetí osoby.)

A tak ona nás měla na náboženství.¹²⁹⁸ A pak jak tam přišlo víc sester, tak jsme měli třeba takovou besídku, jak byl den matek. Druhá neděle v květnu byl den matek, a to se prostě všechno prostě... To bylo v parku, tam byly lavičky, prostě paráda a všechno... Jsme tam tančili takový pod dubem za dubem, měla jedna dvě. A sestra Miloslava ta nás to učila. To byla učitelka tělocviku, myslím češtiny, ještě něco takového. A ta nás takto měla jako navíc. No, tak to jsem se s něma setkala, s těma sestrama. A pak v roce 1950...

PW: Co víím, tak z archivu, který máte v Brně, jsem se dozvěděl, že v roce 1949 dominikánky začaly ještě nový školní rok...

IMK: Ano, myslím, že [dominikánky vyučovaly] do roku 1950, protože pak nás ta sestra Ejmarda, která nás učila, byla pak asignována pryč. A přišla tam sestra Vlastimila Žubková, a to byla profesorka francouzštiny a češtiny. Ta nás měla jako v té vyšší třídě, pak už... Víš, to je takový strašně zajímavý... já jsem si přála být teda sestřičkou a přála jsem si učit

¹²⁹⁶ Jedná se o rok 1968 (pozn. P. W.).

¹²⁹⁷ Obec Hlína se nachází v okrese Brno – venkov v Jihomoravském kraji. Viz Mapy.cz. Hlína [2023-12-02]. <<https://mapy.cz/zakladni?q=Hl%C3%ADna&source=muni&id=5756&ds=2&x=16.4261833&y=49.1222894&z=12>>.

¹²⁹⁸ Pamětnice se ve vzpomínkách k dominikánce, která ji roku 1946 vyučovala náboženství (pozn. P. W.).

náboženství... A my jsme potom v té první třídě jako měšťanské školy, tak to bylo přejmenováno na střední školu. Takže ona nás učila na té střední škole ten první rok, a pak musely jít [dominikánky] pryč. Prostě byly vystěhovány, že tam bude Moravolen... takový šití ručníků, prostě takový nějaký věci. Tak to zavedli za tím kostelem, teď je tam zdravotnické středisko. Tak, že jsem se zmínila o té střední škole, takže Pán Bůh mě jako vyslyšel, protože já jsem... To byla střední škola v uvozovkách. To byla vlastně základní škola, ale vyšla jsem čtyři třídy střední školy. Nakonec byla závěrečná zkouška, taková jako maturita... něco takového. Přišli Ti učitelé, ředitelé z Červené Vody a ze Zábřeha a takhle. A potom když já jsem se přihlásila na katechetické studium do Litoměřic, tak oni požadovali životopis a vzdělání... střední školu požadovali. A já jsem si tam [do přihlášky] napsala střední školu a sestra Dobromila říká: „*Ale sestro Imeldo ty přece nemáš střední školu.*“ Já říkám: „*Mám.*“ A já to považuju prostě za takovou pozornost boží, že on vyslyšel moje přání, mou prosbu. Takže já jsem tam studovala. No, ale tam teda dva ročníky jsem udělala. Za jeden... Jako dva roky, to vlastně čtyři semestry za jeden rok. Za jeden rok jsem udělala zkoušky, protože potom pater Pekárek říkal: „*No koukejte dělat zkoušky, nebo vás budem vyhazovat.*“ (smích) No tak já jsem to udělala a měla jsem teda samý jedničky... jednu dvojku. Z duchovního života jsem měla dvojku. No a já jsem si říkala: „*To mám trest za to, že jsem neposlechla sestru Andreu, která mi říkala, hleď se, už jsi unavená, teďka toho nechej, už nedělej tady ten duchovní život, už nedělej, vem si něco lehčího, odpočiň si.*“ Ale já jsem chtěla honem nahnat, abych měla co nejvíc zkoušek za sebou, protože pak jsem to udělala za rok. To bylo ve [školním]roce 1970 a 1971 a bylo to od roku 1969... to katechetické studium. Vlastně já jsem tam byla od roku 1970 a 1971. No nedá se říct, že by to byly čtyři semestry. To bylo na dva roky, prostě dva roky sobotní katechetické studium pro vyučování náboženství a pan doktor Merel ten nám potom podepisoval, prostě to vysvědčení. To nebylo prostě takovej diplom nebo něco takového. Jinak známky nám dávali do toho no ... jak se to říká honem...

PW: Do indexu?

IMK: Indexu. Do indexu jsme dostávali známky a potom to bylo takový jakoby uznání, že můžeme vyučovat náboženství. Tak za ten rok jsem udělala ty dva. A to byl, dá se říct, prostě takovej tah Pána Boha nebo jak bych to řekla... vyslyšení aji mých modliteb, protože já jsem si to přála a zrovna tak do toho kláštera, protože oni mě komunisti, když jsem vyšla tu střední školu v uvozovkách, na nějaké katechetické studium nebo na nějaký ten katechetický kurz, to nebylo ani pomyšlení... v roce 1952. To bylo všechno zrušený, znemožněný. Takže já jsem šla

do továrny. Do lukavických papíren a tam jsem pracovala jenom čtyři měsíce. Jsem byla v dílnách – v sáčkárně. Potom mě dali do kanceláře a tam jsem měla udělat papírenskou školu a komunisti mě vyhnali. Pak vždycky, vždycky mě prostě [komunisté] vyháněli, protože já jsem chodila do kostela... poctivě... a my bydlíme na náměstí a vedle radnice, a tak jsem chodila, a ráno. To nebývala večer mše svatá, to bývala ráno. V 6 hodin? V 6 hodin, no ... A tak já jsem chodívala na tu šestou na mši svatou a v sedm hodin to už jsem byla doma, protože potom jsem začala chodit u nás do šicího závodu. Tam bylo lidové oděvní družstvo. Bylo tam nad náma. Tam byla cukrárna a nad tou cukrárnou, teď to tam myslím opravují, bylo to celý už pobouraný... tak jsem tam chodila. A my jsme chodili do práce v sedm [hodin], a tak já jsem v šest chodila ještě na tu mši svatou. Vedoucí [družstva] se někdy tak podíval na hodiny, [když] jsem přetáhla nákou minutu, někdy se to protáhlo trochu dýl. No ale tak neříkal nic. No ale já jsem chodila, oni mě viděli. A to jak jsme dělali odpolední, to mu nevadilo. To jsem si mohla chodit, jak jsem chtěla. A zase půl roku, a zase mě vyhodili. Potom jsem psala paní prezidentové od Antonína Zápotockého manželce, že jako bych chtěla chodit do práce, a že mě to znemožňuje pořád národní výbor, a takhle. Tak k nám přišli vyšetřovat dva pánové ... Z okresu to přišli vyšetřovat a s tajemníkem s tím Tempírem. Ten byl velice proti nám, a to bylo taky kvůli tomu, že tatínek ten vyčítal komunistům všelijaký nesprávnosti. On byl sociální demokrat, a on jim vyčítal všelijaký nesprávnosti, co dělají a oni ho za to neměli rádi... ten Tempír zvlášť. A on byl krejčí a on tatínek si taky nevybíral slova, takže oni na nás měli takhle zlost a chtěli nás takhle nějak trestat, a chtěli abychom hospodařili. No to nešlo. Tatínek byl nemocnej, pokud mohl, tak on hospodařil. On byl velice rád. On to dostal od své babičky... na náměstí ten dům. To nebylo nic šikovnýho. My jsme museli, ten hnůj se vyvážel, prostě před dům a potom to vyváželi pryč, a to prostě bylo nemožný...

(Nahrávání přerušeno příchodem třetí osoby.)

Takže oni mě pořád z té práce vyhazovali. Potom mě chtěla od pana ředitele Janů manželka. Ona byla v mateřské škole jako ředitelka a ona mě tam chtěla jako pěstounku, a tak jsem si dala jako přihlášku a zase ten Národní výbor [ve Štítech], to zase zamítl, že ve mně nemají záruku socialistické vychovatelky. Prostě od těch patnácti do dvaceti let, každého půl roku jsem dělala něco jiného, vždycky mě vyhodili. Museli vyhodit, z toho lidového oděvního družstva, taky musel ten pan vedoucí propustit, protože pořád chtěli [komunisté], abych šla do zemědělství pracovat, jenomže z toho nebyly žádné peníze. To potom vzalo družstvo, a prostě nebyly žádné peníze Takže my jsme měli... Ten tatínek jak dostával myslím 120 korun důchodu. To bylo

tenkrát jako dost, a to ještě dostal jako příplatek na Staňu... na sestru, která byla o devět let mladší než já. Takže na ní dostával, na mě už ne. No jestli to bylo 120 korun, jestli si vzpomínám. Strašně... na dnešní dobu to se prostě nedá počítat, ale ono bylo všechno takový levný... známka 30 haléřů a tak. No a potom v těch Lukavických papírnách jak jsem byla, tak naši zrovna rozprodávali jako věci, zvířata, než [aby] to skončilo v JZD. On tatínek nechtěl, aby tam bylo JZD, [protože] jsou tam [ve Štítech] kopce... A tak oni [komunisté] se prostě na nás mstili všelijak. Tak vím, že mně dal tatínek nějaký peníze, nějaký stovky, anebo jestli to byla i tisícovka, že za krávu, za vola. Prodal vola a krávu, prostě takový hospodářství, to nebylo na nic. Ty krávy a voly jsme vodili chodbou přes chodbu. To nebylo přes ty dvory, to tenkrát ony to [úřady] zakázali. Ale ten hnůj ten jsme nevyváželi na náměstí, ten přece jenom přes ty dvory nás nechali... jo, Bartoškovi a Krajnsbergrovi, že nás nechali přes ty dvory přejet. Ale potom to zastavěli, že oni chtějí zahrádku a ono taky vždycky něco upadlo z vozu a my jsme to vždycky po sobě uklízeli vzorně. No, prostě oni mě tak [komunisté] trápili od těch patnácti do dvaceti let, ale já jsem si psávala se sestrou [dominikánkou] Ambrožkou, která byla tady ve Střelcích. Od patnácti do dvaceti let jsem si s ní psávala, protože maminka chtěla, aby mě naučila ruční práce. Jsem byla dost taková nešika, a tak já jsem k ní chodila a ona mě učila plést., takže jsem pletla čepicu a já nevím co a rukavice jsem pletla... A pak jak byly [dominikánky] odsunutý v tom padesátém roce¹²⁹⁹, tak já jsem si se sestrou Ambrožkou dopisovala do roku 1957... Aj vedle nás jak byl pan Krajnsberger, on měl lesní školku a byl to hajný, tak on mě chtěl taky zaměstnat... taky jestli jsem tam byla půl roku v té lesní školce a do lesa jsme chodili, ještě s nějakýma lidma, ale prostě nic. Zase mě tam odsud [vyhnali], on mě říkal [pan Krajnsberger]: „*Je mi to líto Mařenko, ale musím Vás propustit, ony [úřady] nalehají, že máte jít do zemědělství.*“ A já jsem do toho zemědělství jako ne, že bych jim nechtěla pomáhat, ale my jsme fakt neměli peníze. Když zemřela paní učitelka Trunečková Růžena, tak já jsem [měla] 6 korun na autobus do Zábřeha na pohřeb... ze Štítů do Zábřeha. To bylo, ale 6,50,- nebo takhle. Tak já jsem to doma sháněla po těch sklínkách. My jsme to měli, vždycky ty drobný měli, v takové kompotové misečce. Tak já jsem tam hrabala a hledala jsem, až těch 6,50,- jsem našla nebo maminka když bylo nejhuř, tak říkala: „*Víš, prodám tady nějaký vajíčka.*“ A to jako obchodníci brali. A za tu cenu jsem pak mohla takhle jet... Takže já jsem si s ní dopisovala¹³⁰⁰ a já mám velkou zkušenost s modlitbou. Já jsem se hodně modlila, abych mohla jít do zaměstnání, ale kdyby to bylo nejradši k sestrám. K našim sestrám [dominikánkám] to bylo... nebo k nějakým sestrám. To už je jedno kde. A jak my jsme si spolu

¹²⁹⁹ Jedná se o rok 1950 (pozn. P. W.).

¹³⁰⁰ Pamětnice se vrací ve vzpomínkách k dopisování se sestrou Ambrožkou (pozn. P. W.).

dopisovali s tou sestrou Ambrožkou Machátovou, ona tam vyučovala právě šití – v té odborné škole [ve Štítech]. Tak ona mně napsala, to bylo v červnu nějak, že se jim zabila sestra v padesátém šestém roce¹³⁰¹. Ona byla trhat třešně u pana rady v Ivančicích, a ta prostě haluz se s ní nějak utrhla a ona spadla na okraj toho kamenného obrubníku...

(Nahrávání přerušeno příchodem třetí osoby.)

Takže ta sestra Ambrožka mně napsala, že se jim v padesátém šestém v červnu... Myslím, že 18. června, teď to nějak bylo výročí..., že se jim zabila sestra, že spadla z té třešně na obrubník, prostě to byla zahrada terasovitá, terasa, prostě tam měli obroubený ty záhonky, aby to déšť nesmetl a oni tam tu třešeň někde měli. Ona tam spadla na ten obrubník, prostě se zabila. A že byla kuchařka, a že by [dominikánky] potřebovaly někoho do kuchyně. Tak já jsem jásala velice, že se tam přihlásím. Jenomže to byl zase takovej cirkus, že ze severomoravského kraje do jihomoravského kraje byla potřeba převodka. Tam to..., že jihomoravský kraj je velice obsazenej, kdežto severomoravský kraj ten není obsazenej. Tak já jsem se modlila, abych se tam k těm sestrám dostala a velice jsem jásala a byla jsem v té době zase zrovna zaměstnaná v tom lidovém oděvním družstvu, tak já jsem tam dala výpověď, na národním výboře jsem si zjednala odhlášku a v dubnu jsem se odhlásila... To bylo už v dubnu padesát sedm¹³⁰². A teďka byla potřeba převodka, a to dávali jenom na okrese. A já jsem říkala mamince: „*Jed' tam.*“ Já jsem se jich bála velice. Já jsem se jich bála, protože jsem s nimi měla špatné zkušenosti... Já jsem říkala [mamince]: „*Jed' tam, a tady máš občanský průkaz.*“ A tak jsem měla rozvázaný pracovní poměr. V tom jsem měla, v občanském průkazu napsaný, že jsem dělnice, protože jsem byla v té lukavické papírně, tak jako dělnice, rozvázaný pracovní poměr. No tak ten úředník to klidně podepsal a dal ji [mamince] převodku, že tam můžu jet, všechno v pořádku. Tak já jsem jásala, ale ještě předtím, já jsem se rozhodla, že od toho dubna, že pojedu, pojedu do Střelice. A už jsem si tak všechno sháněla a pořád jsem se za to modlila a pak se mě v noci zdálo, já jsem se modlila hodně k svaté Terezičce Ježíškové, pak se mě zdálo takový světlo. Prostě já jsem neviděla tvář, ale světlo a jako zářivá tvář, ale světlo, a ta mě řekla: „*Já se o to přičiním, aby ses tam dostala.*“ Pak jsem dostala tu převodku, a pak jsem se až 27. května vypravila tady do Střelice a byla jsem zaměstnaná v kuchyni jako pomocná kuchařka, protože jsem na to neměla jako výučný list, a to mě bylo 20 let. Tak tam jsem byla čtyři měsíce a potom zas ta sestra představená, to byla zas ta sestra Eymarda, co mě připravovala na to první svaté

¹³⁰¹ Jedná se o rok 1956 (pozn. P. W.).

¹³⁰² Jedná se o rok 1957 (pozn. P. W.).

přijímání, ta říkala, že by mě [dominikánky] daly k dětem, protože já jsem za tu službu v kuchyni dostala málo peněz. Já jsem byla na půl úvazku v kuchyni za 250 korun za měsíc. A tak ony říkaly, že by mě daly jako k dětem, tak jsem byla u dětí. A to jsem tam byla no měsíc nebo dva, a teď zase z národního výboru, a to už tam byl zase nějaký jinej předseda, a už zase, už zase začali s tím, aby mě propustili a tohle. Já jsem se tak hrozně modlila. Já jsem z toho úplně onemocněla, ale oni potom nakonec, nakonec od toho upustili. Já jsem jim tam něco odepsala, já nevím už co, ale prostě jsem jim na ten národní výbor odepsala... tomu starostovi. To byl jinej, to nebyl Tempír už, a pak to nějak utichlo a já jsem tady zůstala. V kuchyni jsem byla čtyři měsíce a u těch dětí jedenáct let. A potom byl ten šedesátý osmý rok¹³⁰³, a to jsem se pak přihlásila do Broumova a vstoupila k dominikánkám v šedesátém osmém roce. A to 1. října jsem nastoupila jako sestra, a no to byla jako jenom obláčka, to jsme to měli 7. prosince obláčku, zajímavý taky na svátek sv. Ambrože, takže sestra Ambrožka měla svátek a já jsem vstoupila jako no do noviciátu nebo né?

PW: To bych se rád zeptal, jestli je napřed postulát?

IMK: Nejdřív je postulát. Tak to jsem byla v postulátě od toho října.

PW: To je asi rok? Postulát?

IMK: Podle schopnosti, podle zralosti té zájemkyně.

PW: Hmm, dobře

IMK: (*smích*) Podle toho. Takže oni mě [ty dominikánky] znaly. Tady ze Střelice měly to... musí dostat [dívka] nějaký to potvrzení a dobrozdání a takhle. Takže aj sestra Zdislava, taky se nemohla dostat dlouho do kláštera. Takže ony nám to umožnily. Pak ještě jedna byla... Prostě nám to umožnily, že jsme byli od toho 1. října [1968], jak jsme tam přijeli, tak jsme byli od toho 7. prosince jako v noviciátě jako novicky. A to teda nebyly sliby... nic, až potom zase za rok 7. prosince byly první sliby v šedesátém devátém roce.

PW: To jste byli přijati do juvenátu? Je to tak?

IMK: No, to pak byl juvenát, juvenát. Počkejte. Juvenát je mě se zdá po noviciátě, že ještě ta sestra jako, se jako vzdělává dál. Když má ty sliby, první sliby, tak ještě se může vzdělávat dál, a takhle. Ale pokud je v noviciátě tak žádný sliby a nic takovýho. Až v tom šedesátém devátém roce jsem právě mohla nastoupit na to katechetický studium, v sedmdesátém jsem vlastně nastoupila. V šedesátém devátém to nebylo nic. No a potom jsme profesní sestry.

PW: To jsem se chtěl zeptat: Kdy jste měli věčné sliby? Po jaké době?

¹³⁰³ Jedná se o rok 1968 (pozn. P. W.).

IMK: Myslím v sedmdesátém čtvrtém¹³⁰⁴... Je to nějak, já teď nevím. Nejdřív dva roky jsme měli noviciát, potom na tři roky, na tři roky jsme měli jako sliby, a pak byly, pak byly... Tedy za pět let.

PW: Pokud tedy dobře počítám, tak v sedmdesátém třetím... V šedesátém osmém jste vstoupila do noviciátu, takže 1973 jste měla věčné sliby.

IMK: No, no, no, ano.

PW: A ze strany státu na vás někdo, řekněme, nenaléhal, když potom byla normalizace, abyste vystoupila?

IMK: Ne. To už ne, to už ne. To už jsme měly černý závoj, a to už jsme byly jako [profesní] sestry. Konec.

PW: Jasně.

IMK: Konec. No a potom v tom Broumově tam jsem pekla hostie, tam jsme [my řeholnice] byly zaměstnaný u těch hostii. No a mezitím jsem tedy jako dělala to katechetické studium. A já jsem vždycky říkala: „*Sestro Terezie prosím Vás modlete se, jdu na zkoušku.*“ Sestra Terezie ta byla z druhého řádu¹³⁰⁵. My jsme tam byli čtyři nebo pět řádů v Broumově a my jsme vedle sebe pekli hostie, a ona to byla, počkejte... Ona měla vysokou politickou školu, sestra Terezie, a pracovala tam s nějakým ministrem, s kterým se znala. Za ní přišli z ministerstva na návštěvy, ale ta byla z druhého řádu.

PW: Ano, jako mniška.

IMK: To jsou jako karmelitky, uzavřená klausura, ano kontemplativní. A tak to už vím, že jsem se i tam učila, a to jsme ještě neměli ty [sliby] na tři roky, no až potom, na pět let. No, a to jsem udělala jako ten kurz. Katechetické studium to bylo. To bylo na dva roky. A potom jsem byla ještě jako v tom Broumově na těch hostiích, a jak jsem udělala to katechetické studium v tom sedmdesátém roce nebo jedna sedmdesátým¹³⁰⁶ jsem skončila. Tak no, 69, 70. 71 jsem skončila a...

(Nahrávání přerušeno hlukem kávovaru.)

A potom potřebovali do Kadaně pomoc, protože tam posílali starý nemocný sestry, starý, nemocný, nemožný, prostě ty co nemohly pracovat, tak je posílali do Kadaně, a tak vždycky s ní někoho poslali [s tou starou sestrou]. Tak nejdřív poslali tady jeden rok sestru Zdislavu, a

¹³⁰⁴ Jedná se o rok 1974 (pozn. P. W.).

¹³⁰⁵ Jednalo se o členku II. řádu dominikánek, tzv. kontemplativní (pozn. P. W.).

¹³⁰⁶ Jedná se o roky 1970 nebo 1971 (pozn. P. W.).

potom druhý rok poslali mě se sestrou Angelou. No a tam v Kadani vyučovala náboženství sestra Vlastimila. Ta byla čilá ... (*smích*) profesorka francouzštiny, latiny a já nevím čeho, a češtiny a já nevím všeho a ona učila to náboženství, který jsme učili v sakristii a ona mi říkala to jsem byla v tom jedna sedmdesátým jako hotová, akorát a po vysvědčení, no ještě vlastně v těch prázdninách jsem jela na jednu zkoušku, na jednu zkoušku, kterou jsem neměla hotovou. Tak to jsem ještě jela z té Kadaně, no jo jo jo jo jo. Protože ono to bylo dosti takový náročný.

PW: A v Kadani jste teda vyučovala jenom v sakristii?

IMK: To jsme jenom v sakristii, protože pan farář říkal, že nebude ze sebe dělat žádnýho takovýho prostě šaška, protože třeba se mu na náboženství přihlásili... tam bylo [v Kadani] pět škol... a na náboženství se mu přihlásily dvě děti, a to nebylo nic. Ale do kostela ony chodily, takže my jsme je učili přede mší svatou nebo po mši svaté, podle toho jak byla mše svatá. Když byla o půl jedenácté mše svatá, tak jsme je učili od desíti do půl jedenácté a když jako nebyla, když byla potom... anebo jsme je učili tak do té půl dvanácté, protože vím, že jsem se nedostala pak na ten růženec, jsem se nedostala na modlitbu.

PW: V Kadani jste byla jak dlouho?

IMK: No asi osmadvacet let. No tam bylo dětí tak osm, deset, dvanáct, dost... Ona mě [sestra Vlastimila] říká: „*Vy budete mít ty velký a já si nechám ty malí.*“ Ty malí byly hodní, víte?

PW: Rozumím. (*smích*) Tak řekněme, že do roku 1999, 2000 jste byla v Kadani. Pokud dobře počítám.

IMK: 99

PW: 99

IMK: 99 a pak jsem přišla sem [do Střelice].

PW: Tady jste vyučovala?

IMK: A tady jsem vyučovala od toho 99 roku vyučuju od listopadu zase tady ty postižený děti, mentálně postižený a oni někteří jsou dost takový chytrí. To je jako ústav se zdravotním postižením, takže oni někteří umí číst. Nejsou všeci takový úplně vedle, někteří umí číst ať dovedou uvažovat, ale prostě mají nějakou vadu. Nemohou třeba chodit nebo prostě nemůžou. No jsou v tom ústavě, a to jich mám, to jich mám tak dvacet. No a oni chodíjou rádi. Ted' máme prázdniny. Tak zatím pořád učím. Už jsem říkala sestře Miriam ať sestře generální představené, že já jsem už taková ohnutá, že se mi to jako nezdá, abych tak chodila vyučovat náboženství. Jako vím, co mám říkat a nohy mě taky slouží ale jsou... ta páteř prostě. Já jsem spadla tady na schodech a ono prostě se to zhoršilo. Takže já se ted' nemůžu pořádně narovnat, takže jsem

taková ohnutá, ale oni mně přijdou naproti, vyvezou mě výtahem a no mají mě rádi a ředitel mě zatím nevyhodil.

PW: V těch 70tých a 80tých letech [minulého století], když byla normalizace, jste pocítila, řekněme, perzekuci ze strany státu nebo jste byla nějak v klidu schovaná v Kadani?

IMK: No, to nebylo nic veřejného, prostě nikdo mě nepronásledoval osobně. Ale přišla nám tam kontrola, protože ten pan kardinál Duka... On byl tenkrát, já nevím jestli už byl provinciálem, prostě dominikánem byl. A on nám posílal někdy prádlo na praní. A ony [úřady] se toho chytly, a prostě že našly mnoho těch odstřižků jako od balíků a jako na nás a co jsme tam [jako dominikánky] posílaly a takhle a musí udělat kontrolu. To by Vám sestra Slavomíra, ta tam [v Kadani] byla představenou, to by Vám mohla povídat. A to bylo v roce 1981 zrovna před svatým Václavem. V jednaosmdesátém roce no, dva dny před svatým Václavem.¹³⁰⁷ Zrovna nám přivezli brikety a před tou kotelnou byla halda briket a sestře Teodoře... ta je tady [ve Střelcích] taky... tak té říkali: „*No a není tady nějaký vchod, prostě do ciziny tajně?*“ A ona říkala: „*No, můžete to přeházet, my budem leda rádi, když to vyházíte.*“ (smích) To by Vám mohla říct sestra Slavomíra, ta tam byla představenou.

PW: S tou budu mluvit odpoledne.

IMK: Jo?

PW: Ano.

IMK: Tak teďka bude růženec, já bych se odporoučela a sestra Slavomíra bude pokračovat.

PW: Ano.

(Konec audionahrávky)

¹³⁰⁷ 26. září 1981 (pozn. P. W.).

Příloha č. 4: Přepis audionahrávky osobního svědectví sestry Slavomíry Emilie

Měřičkové O.P.

(Formou rozhovoru)

Sestra Slavomíra Emilie Měřičková OP, zkratka **SEM**

Pavel Walter, zkratka **PW**

PW: Dobrý den, sestro Slavomíro!

SEM: Dobrý den!

PW: Rád bych od Vás věděl, jaký je váš ročník neboli kdy jste se narodila?

SEM: 1930. Tak mám za čtyři měsíce [v listopadu] 88 roků.

PW: Úctyhodný věk.

SEM: No, to už dřív nemyslitelné, aby se člověk dožíval takového věku.

PW: Pravda. A vy jste pocházela z tradiční katolické rodiny?

SEM: Rodiče byli věřící ano. A mám, teda mám bratra a měla jsem sestru. Prostě modlili jsme se doma společně, v posteli jsme se společně modlívali růženec a teda mám krásné vzpomínky. Aspoň na svoje dětství.

PW: Kdy jste vstoupila k dominikánkám?

SEM: Po měšťanské škole. Po čtvrtém ročníku měšťanské školy jsem dělala zkoušky na odbornou školu pro ženská povolání u našich sester v Bojkovicích a tam jsem tedy chodila, to byly tři ročníky. Z toho posledního ročníku jsme dostávaly takový jako, to bylo osvědčení. No, živnostenský list vlastně, že jsme si mohly otevřít živnost... dámská, teda dámská a dětská krejčová. A v tom třetím ročníku jsem teda požádala o vstup do kláštera, přes odpor mojich rodičů... velký odpor.

PW: Takže vy jste byla vlastně, řekněme, schovanka?

SEM: Já jsem dojížděla... dojížděla do Bojkovic asi 30 kilometrů.

PW: A chodila jste vlastně k nim do školy, kterou ony [dominikánky] zřizovaly.

SEM: Ano, sestry zřizovaly.

PW: Vy teda pocházíte kousek od Bojkovic?

SEM: Ano, ze slovenských hranic. Před našim domem je zahrádka, cesta a potok Lárka a za Lárkou už je Slovensko, prostě se díváme z okna už na Slovensko.

PW: To, že jste tam nastoupila do té školy, to bylo, řekněme vaše rozhodnutí nebo to takhle naši rodiče, protože to byla nejbližší škola nebo...?

SEM: Tak do té školy, tak možná to už si přesně nepamatuju, o té škole jsme věděli, rodiče také, tak s kamarádkou tehdy na kole jsme jely, protože byly mosty po válce vyhozené. [To byl] pětáctý ročník¹³⁰⁸ a po prázdninách se už dalo jezdit vlakem. Takže na [přijímací] zkoušky jsme jely [s tou kamarádkou], prostě dopravily jsme se na jízdním kole.

PW: To mě vždycky překvapovalo, když jsem se dozvěděl kolik [kongregačních] domů jste měly. Vlastně už za první republiky snad 36 domů, pokud si to dobře pamatuji, a to mě hlavně překvapilo v tom smyslu, že za první republiky tady byl určitý odpor vůči katolické církvi a přesto tady byly takové školy, tak jsem si říkal, jestli tady byla taková poptávka i zvenčí?

SEM: Naše sestry tedy v Olomouci, tam jsme [jako kongregace] začínaly. Že?

PW: Ano.

SEM: A to byla prostě v těch ročnících nebo pokud chcete v té škole se vyučovalo česky, protože Olomouc byla hodně poněmčená. Takže prostě to češství nebo jazyk český, zpěvy české... Samozřejmě že sestry tam učily... Možná už někde máte, od mateřské školy jsme měly obecnou školu, měšťanskou školu, učitelský ústav, gymnázium. Sestry učily jazyky, hudbě, no široká... teda široká činnost sester. Když nás komunisté likvidovaly v tom padesátém roce¹³⁰⁹, tak já přesně nevím na kolika místech jsme měly své domy, ale bylo nás okolo 400 sester.

PW: To je hodně.

SEM: Když čtyřicet roků nesmíte přijímat dorost, to je jak když do rodiny nesmí přijít dítě, že. Takže když to trvalo tolik roků, tak všechny kongregace, všechny řády jsme tak oslabené a dnešní svět jak je proti církvi...

PW: A kdy Vy jste vstoupila do kongregace?

SEM: V roce 1948 a ještě v padesátém roce nejvíc bylo sester oblékaných¹³¹⁰...17 sester, kterým potom představení, když už komunisté začali, tak prostě pronásledovali. Dá se říct, že začali pronásledovat, tak sestra představená těm sestrám říkala: „*Odejďte domů, nevíme, co bude.*“ Ale ty mladé sestry novicky začaly plakat, že ony chtějí zůstat, tak se našly černé závoje, které odlišují novicku od sestry profesní a ty sestry dělaly noviciát vlastně v továrnách, především teda ve Varnsdorfu, potom v Maršově, kde nás [komunisté] tahali. Já jsem taky pracovala osm roků v továrnách a v pěti, jak jsme se zapracovaly, tak...

¹³⁰⁸ Jedná se o ročník 1945 (pozn. P. W.).

¹³⁰⁹ Jedná se o rok 1950 (pozn. P. W.).

¹³¹⁰ Pamětnice myslí tzv. obřad obláčky, kdy dívka poprvé na sebe obléká řeholní oděv (pozn. P. W.).

(Nahrávání přerušeno příchodem třetí osoby.)

SEM: Tak kde jsme to skončili.

PW: Byli jsme už ve čtyřicátém osmém roku¹³¹¹, a to jsem se právě chtěl zeptat: Vy jste byly nějakým způsobem perzekuováni, už od toho čtyřicátého osmého, devátého roku¹³¹²?

SEM: No byly rušené školy, že? No a potom až v tom padesátém roce...

PW: A jak se dotkla Vás takzvaná akce „Ř“? Vysvětlím: To byla akce buď na zrušení těch kongregací anebo vlastně převoz těch sester do internačních klášterů či táborů.

SEM: Tak v dubnu v tom padesátém roce byli vyváženi řeholníci. Ty to měli mnohem tvrdší než my, protože tam přišli v noci¹³¹³, prostě s puškama a s revolvery, ale nás [řeholnice] vyváželi 27. září v tom padesátém roce. Tak dva nebo dokonce tři dny předtím přišli... Prostě pánové přišli abychom se [my dominikánky] shromáždily, tak jsme se shromáždily v kapli. Tam četli naše jména a přečetli nákou teda listinu. Možná tu listinu už máte z nákejch těch záznamů ofotografovanou, prostě že ten dům je nevyužitý a že nás dají, to nevím, jestli jmenovali ten Bohosudov a že je tam teda všechno připravené pro nás, že no tak to bylo. Takže my jsme ... A také dovezli několik žen nebo dívek, abychom [my dominikánky] je zapracovaly. Když zrušili školu, já jsem byla v Bojkovicích... Když nám zrušili školu, my [dominikánky] jsme už tam měly asi 40 sirotek během let. Takže přibyla batolata jako z rodin, kde maminky byly nebo otcové jako tuberkulózní nebo nějaké neštěstí, když se stalo, že vlastně to byli i sirotci, už ty malé děti. Takže představení naši si mysleli, že batolata nás zachrání, že nás nebudou vyvážet. No ale navezli tam několik žen, abychom my [dominikánky] předaly všechnu tu práci a inventář jako těmto ženám. No a toho 26. [září] okolo půlnoci jsme měly ještě v Bojkovicích v kapli poslední mši svatou, a pak jsme poté mši svaté už nasedaly do autobusu. Ještě nám teda řekli, že jenom ty nejnnutnější věci [ať si vezmeme], všechno je tam prostě zařízené. Ale představení byli moudří, a prostě stáli na tom, že aspoň postel a nějaký stůl, židli že, prostě trváme na tom, že si to vezmeme. Tak to přistavili nějaké nákladní auto, takže něco se teda odvezlo z těch Bojkovic. Třeba jsme, vím, že tehdy se o tom říkalo, že se hodně urodilo ovoce, takže sestry zavařovaly, ale my jsme si nesměly nic vzít, nic... z té práce a našeho majetku prostě vůbec nic. Ale tehdy se hodně mluvilo, že v Rusku vyvážely řeholnice na Sibiř, tak jako sestra [jsem] to nikomu neříkala, ale obavy jsem měla, co asi bude jako kam nás vezou nebo...

¹³¹¹ Jedná se o rok 1948 (pozn. P. W.).

¹³¹² Máme tím na mysli jak rok 1948, tak 1949 (pozn. P.W.).

¹³¹³ Pamětnice mluví o tzv. akci K neboli Bartolomějské noci československých klášterů ze 13. na 14. dubna 1950 (pozn. P. W.). Viz VLČEK, Vojtěch. Perzekuce mužských řeholí 1948–1950. In: STŘÍBRNÝ, Jan, ed. a HANUŠ, Jiří, ed. Stát a církev v roce 1950, s. 55–56.

Takže po té půlnoci jsme nasedaly do toho autobusu a jely jsme do Bohosudova. Samozřejmě že to bylo se zastávkami, hlavně k večeru když už se začalo stmívat, tak vím, že jsme dost dlouho někde v lese stáli a až byla dost tma, tak nás teda odvezli do toho kláštera, aby asi nevzbuzovali pozornost, že vidí tam sestry. V Bohosudově už byly soustředěné sestřičky křížové asi už nějaký den před námi, takže tam nás velice pěkně přivítaly, navařily čaje a řekly, že teda všechno je tam připravené. A nás bylo devatenáct sester tehdy v těch Bojkovicích, takže nás dali do veliké místnosti, asi to byla dřív třída. Tam pravda byli dřív jezuité a školy určitě tam byly a v té místnosti byla jediná skříň, tak jako dvoudílná a jak se otevřela, tak tam byl šuplíček, že ano. Takže ty starší sestřičky dvě nebo tři se tam mačkaly přes noc, aby trošičku si sedly a my jsme si posedaly kolem zdi a čekaly jsme, co bude ráno. Takže po ránu nám přivezli nějaký ten nábytek, no a my [dominikánky] jsme bydlely... sedmnáct sester... potom v další té velké místnosti. Prostě [uspořádáno to tam bylo] postel, stoleček, postel, noční stoleček a tam jsme teda začaly samozřejmě hledat zdroj obživy. Takže sestry pracovaly tam v kaolince, kde se vypalovaly takové součástky třeba k elektrickým sloupům, takové ty kalíšky nebo obímadla na žárovky, že tyto všechno z umělé hmoty. Já jsem pak začala s dalšími sestrami nějak začátkem února [1951] pracovat ve vrchoslavské šroubárně, kde se dělaly buď závity na těch šroubech nebo jsme také dělaly kontrolu takových malinkých válečků, které z obou stran měly takový jako výčnělek, takže jsme to obrušovaly. No ale tam nás nechali jenom do 29. června [1951] na svátek svatého Petra a Pavla, [kdy] mladé sestry vyváželi do Varnsdorfu, do třiceti let [věku těch sester]. Tak nás dominikánek bylo 30 nebo 31 sester, takže se sestrami křížovými nás odváželi do toho Varnsdorfu, kde jsme bydlely na takzvaném starém soudě v jedné budově asi z devíti řádů a kongregací tam byly i pražské karmelitky, pak tam byly naše sestry kontemplativní dominikánky, no křížové sestry, mariánky, To jsou teď myslím, že mají název Dcery božské lásky, boromejky, klarisky, také kontemplativní sestry – asi z osmi nebo devíti řádů.

PW: Chápu, když jste tam byly z osmi nebo devíti řádů, tak jste sice chodily do továren, ale jak to ovlivnilo vaši spiritualitu jako dominikánek či váš řád dne, co se týká modliteb atd.? Měly jste na to čas?

SEM: Ano, my jsme si ráno přivstaly, abychom se pomodlily, než jsme šly do továrny. Jinak jsme byly třeba v jedné místnosti a modlily jsme se tedy na chóry a měly jsme kapli vždycky ať nás vezli, kam nás vezli, tak jsme [my řeholnice] vyšetřily vždycky nějakou místnost. Raději jsme se ještě víc tlačily, abychom měly eucharistii. Takže v tom Varnsdorfu jsme vlastně uvolnily dva pokoje, takové jako průchozí. Tady se z chodby vešlo, tady se otevřely dveře a tam byl teda svatostánek a oltář. Takže jsme byly i tady, i tam, protože toho místa tolik nebylo a jak na mě

to třeba [působilo], my jsme se velice sblížily se všemi těmi sestrami jak kdybychom... Prostě všechny patříme Pánu Bohu, všechny jsme zasvětily svůj život jemu a daly jemu. Tím jsme prostě tak nějak povyroستly nebo, jak to říct, že jsme se tak poznávaly a vycházely si vstříc. Bylo to krásné soužití přestože oni se nás snažili [komunisté] převychovat. Jednak v továrně na celou směnu byl rozhlas po drátě, a také jsme si kdysi [my řeholnice] říkaly, jestli tady budeme nějaký rok, aniž bychom chtěly, tak něco z toho přijmeme z těch jejich řečí proti církevních a proti papežské. Takže i teda pozvali nás na školení, že to bude školení vůči práci, abychom prostě snadněji aby se nám snadněji pracovalo. Jenomže to bylo úplně politické školení, tak nevím kolikrát párkrát jsme tam byly, ale pak jsme se domluvily všechny sestry, že prostě nebudeme chodit a nešly jsme. Na celou továrnu prostě [hlásili], aby se sestry dostavily na školení, ale my jsme nešly, pak za námi přišli, že zavřou naše představené, pokud nepůjdeme, ale my jsme nešly. Ale tam jsme byly ve Varnsdorfu jenom do února dvaapadesátého roku a už nás tam dominikánky rozdělili na polovičku a řekli, že tyto sestry pojedou do Dolního Lánova a ty ostatní, že za námi přijedou a my jsme tak prostě nechtěly se hnout, že pokud nepojedeme všichni... A tak už jsme byly sbalené, ale seděly jsme na kufrech. A oni na nás tak hodně tlačili, tak nakonec některou sestru napadlo zavolat tehdejší generální představené, která byla v Kokorách na Přerovsku, tam [byla] mezi mentálně postiženými, protože tam zatím v domovech důchodců a mentálně postižených, jak je tady ve Střelcích, tak i ve Víceměřicích sestry nechaly. Matka Kazimíra¹³¹⁴ nám řekla: „*Sestřičky, Pán Bůh je všude s námi. Nebojte se, jedte*“ Tak první polovina jsme nasedly [do autobusu], ale asi za dva týdny přijela ta druhá polovina a běžely tam do toho domu, kde jsme bydlely, a bez kufrů, bez nějakých balíčků, a že teda tam nesmějí zůstat, že musejí samozřejmě s dozorem, s dozorem jsme vždycky jely v autobuse. [Ony] že jedou kamsi dál, tak sestry vezli do Horního Maršova pod... Ale v tom Dolním Lánově nás také hodně potrápili. Přišly jsme jednou z továrny a bydlely jsme ve vile bývalého továrníka, vedle byla továrna na jutu, samozřejmě úplně vyřazená z provozu a dům prázdný, úplně prázdný, takže tamhle nás teda... Zase jsme si to zařídily, že jsme tam měly kapli a přijely jsme tedy z továrny a stála tam naše referentka, co nás hlídala, a asi dva nebo tři muži a oznamovali nám, [že] ty sestry, které s námi neprijely, to byly asi dvě nebo tři sestry... takové detaily si již nevzpomínám..., že se prostě nevrátí, protože jsou zajištěné, že se provinily proti tomu a tomu zákonu, proti tomu a tomu paragrafu.

PW: Které sestry to byly?

¹³¹⁴ Ta byla tehdy generální představenou (pozn. P. W.).

SEM: Myslím, že sestra Bohdanka¹³¹⁵, jestli tam byla. Potom Dobromila Pevná – naše generální představená – i z těch dalších domů [tam bylo] víc představených. A navezli je do Hejnic.

PW: Ano.

SEM: To asi něco víte o těch továrnách na zpracování lnu, kde jsme [my sestry] pracovaly. Tak tam vlastně, i když pracovaly tady... tatáž práce... tak nás přeřadili do další továrny, a ještě do další.

PW: Když oni věděli, že vás tam mají jako [řeholní] sestry chodili k vám kněží s povolením strany a vlády nebo ty k vám vůbec nepouštěly?

SM: No, třeba ve Varnsdorfu jsme se [my sestry] dostaly ke svaté zpovědi jenom jednou za měsíc, protože ve Varnsdorfu bylo mnoho sester, několik set sester z dalších řádů. Tak jsme chodívaly do kostela svatého Karla Boromejského a potom v tom třeba Dolním Lánově měl jednou za čas mši svatou tamější pan farář přišel. To nevím, jak to bylo domluvené s tou [církvní] referentkou, která nás prostě hlídala. No a potom ve Svobodě nad Úpou to jsme chodívaly na mši svatou do farního kostela, a také ten kněz přicházel k nám někdy. Takové detaily jsi již nepamatuji.

PW: To je v pořádku. To jste po celá padesátá léta [minulého století] byly v různých továrnách, třeba v Dolním Lánově nebo...?

SEM: Když jsme bydlely v Dolním Lánově, tak tam jsme také bydlely celkem krátce. Já jsem pracovala asi 14 dní asi 30 kilometrů nebo jak daleko to bylo z Lánova, do Horního Starého Města u Trutnova a tam jsem byla jenom 14 dní a pak nás dali do Maršova... Musela bych se podívat, možná mám někde, jak to bylo, tak za sebou. Ale teda nejdřív to byla ta šroubárna¹³¹⁶, pak Elité – punčochy¹³¹⁷, a ty další tři továrny byla tatáž práce, ale na jiném místě. Takže z toho Dolního Lánova nás odvezli do Svobody nad Úpou. V tom Dolním Lánově jsme byly celkem krátce asi půl roku, co nás dováželi do té továrny, protože ze Svobody nad Úpou to bylo mnohem kratší ta cesta. Kdysi jsme zapadli tam sněhem, říkali, že na Sněžce je... já nevím kolik metrů sněhu, tak ani autobus nepřijel. Tak jsme z práce šly pěšky z toho Maršova do Svobody [nad Úpou] no a na jaře tady už byl všude roztátý sníh a tady byl pořád vyšlapaný chodníček dole z toho kopce.

¹³¹⁵ Pamětnice měla na mysli pravděpodobně Bohdanku Boženu Knotkovou (pozn. P. W.) Její osobní svědectví je součástí projektu Paměť národa, viz Paměť národa. *Božena Knotková* [2024-11-18]. <<https://www.pametnaroda.cz/cs/knotkova-bozena-20210111-0>>.

¹³¹⁶ Ve šroubárně byly řeholnice zaměstnány ve Vrchoslavi, viz výše (pozn. P. W.).

¹³¹⁷ Jedná se o továrnu ve Varnsdorfu (pozn. P. W.). Viz Elité-cz. *Historie firmy* [2022-03-03]. <<https://www.elite-cz.cz/historie-firmy>>.

PW: Ve Svobodě na Úpou jste byly jak dlouho?

SEM: Ve Svobodě nad Úpou jsme byly dlouho. Tam vznikla i krásná píseň, naše sestry byly takové básnířky, že jsme pořád žily v takové naději, že se vrátíme domů do Řepčína do našeho mateřince, který nám nebyl vrácen. Tak tam jsme byly ve Svobodě [nad Úpou] asi ze šest roků, protože já jsem odcházela ještě z další sestřičkou jako poslední ze Svobody nad Úpou k poslednímu prosinci padesátého osmého roku.¹³¹⁸ Od 1. ledna nebo prostě ten další rok 59 jsem už byla v Broumově zaměstnaná, tam jsem pekla hostie rok a půl, což jsem dělala velice ráda. Tam [ve Svobodě na Úpou] vznikla taková píseň, zpívaly jsme ji: „*Svobodo, svobodo, svoboděnko milá, na vždycky zůstane vzpomínka mi milá, na vůni tvých lesů, krásu dálek z rána, kdy duše cítila blízkost svého pána. Čtvrtý rok kryješ nás v tichu svého klína, vyhnanství dlouží se, radost nezhasíná. Snad bolí mozoly, čas únavou množí, duše však roste zde silou lásky boží. Jednou si odnesu jak kytičku vřesu, nejhezčí vzpomínky z krkonošských lesů. Kolik bylo štěstí, kolik bylo krásy – nebo naopak – v hnízdě sta ptáčátek na stupních oltáře. Vzpomínky vezmu si až zas půjdu dále lásky své zanechám v tobě hvězdy malé, ať zde věrně svítí, lidem cesty zlatí, a ať se po nich zde lidé k Bohu vrátí.*“

PW: To je hezké.

SEM: Prostě jsme žily s takovou nadějí ve víře, že se vrátíme.

PW: Potom jak přišlo v šedesátých letech [minulého století] nebo možná již konci padesátých nějaké uvolnění, tak jste byla přesunuta do Kadaně?

SM: Já jsem v tom šedesátém prvním roce byla poslána do domova důchodců v Buchlovicích, kde naše sestry už tři roky pracovaly. Vlastně se tam stěhovaly [do domu], kde ještě nebyly dveře, nebyla okna. [Byla to] polovina sester z Liptálu, které byly vypovězené z Liptálu.

PW: To byly jenom vaše [kongregační] sestry?

SEM: Ano, jenom naše sestry. Takže já jsem byla v tom šedesátém prvním roce poslána do těch Buchlovic, a tam, jak jste vzpomněl o těch šedesátých letech, tak jsme dostaly zprávu, že v Uherském Hradišti budou otvírat zdravotnickou školu při práci jako pro sestry při práci. Takže my jsme se přihlášily. Já jsem tehdy byla ale vlastně rok na neschopence, dostala jsem tuberu¹³¹⁹ v těch Buchlovicích, protože tam také byli dva lidé pozitivní. Takže taková nabídka že, který sestry by chtěly navštěvovat tu zdravotnickou školu. Takže my jsme se přihlášily tři sestry a jedna čekatelka, taková jako tajná čekatelka. Takže jsme [studovaly] při práci a

¹³¹⁸ Jedná se o rok 1958 (pozn. P. W.).

¹³¹⁹ Jedná se o tuberkulózu (pozn. P. W.).

v sedmdesátém roce¹³²⁰ jsme maturovaly. A ten pán ředitel, co jsme byly potom na takovém odpoledním pomaturitním, říkal, že kdyby věděl... protože tam v té naší třídě byla polovina civilů a polovina [řeholních] sester, také sestry cyrilometodějské z Velehradu, a také z Lukova dvě nebo tři sestřičky křížové, které dojížděly také do toho Hradiště... tak pan ředitel říkal, že kdyby věděl, že chceme mít v ruce jenom diplom a celkem nic se o to nesnažit, že by s tím kolikrát, jak se říká, sekl. protože na něj byl také dělaný nátlak, aby toho nechal, že je tam tolik řeholnic. Ale pan ředitel teda že nedal, protože i ti civilové říkali, že my [řeholnice] vlastně jsme táhly tu druhou polovinu, že jsme třeba před vyučováním, jsme se vzájemně ptali, čemu jsme nerozuměli a opakovali si látku. Takže oni viděli tu naši snahu, že opravdu se chceme vzdělat, protože nám nebylo možno během těch vlastně čtyřiceti let nic [umožněno], ani nějaký kurz sanitářský, prostě odříznutí. Potom jsem se dostala do Kadaně.

PW: V kolikátém roce?

SEM: No v Buchlovicích jsem byla přes 20 roků... V lednu 1981.

PW: Vy jste tam byla, podle sestry Imeldy, převorka neboli představená té komunity?

SEM: Velké komunity sester, přes 90 sester, a tam hned ten první rok, co jsem tam byla, jsme v říjnu měly [my sestry] velkou domovní prohlídku, 27. a 28. října. Přišla velká skupina lidí a sestřička přiběhla, řekla mi, co se tuto děje: „*Máte jít k bráně, je tam taková velká skupina lidí.*“ No tak to hned řekli, že přišli, abychom vydaly nelegální tiskoviny. Já jsem řekla, že my nic ilegálního nemáme, že jsme teda tiskly liturgii hodin – breviář, a že na to máme dovolení z Charity z Prahy, protože jsme patřily pod Charitu. Ale tehdy byla Charita takovou prodlouženou rukou státu za komunistů. No prostě abychom to vydaly. No, když ne, že tedy bude domovní prohlídka. Ted' vytáhli nějaký papír a vedoucí byla taková žena, připadala mně jako esesačka, protože už to byl říjen, už bylo hodně chladno, [a ona měla] vysoké boty a takové ty kalhoty a nákou tu bundu. No a když teda to nevydáme, abychom se [my sestry] shromáždily v jedné místnosti, tak jsme se tam shromáždily v jedné takové největší místnosti, co tam v Kadani byla. No samozřejmě ležící sestřičky zůstaly na pokoji, že? A že tedy, když jsme nevydaly, půjdou po domě a budou dělat prohlídku. Já jsem jako říkala, že nechceme, aby chodili sami, ale to jsem se ještě ohradila, říkala jsem: „*Prosím vás ještě o ničem nevíme a po klausuře už tam běhají náci muži.*“ Už zapečet'ovali vchody na půdu a... No prostě oni na to úplně nedbali, že? Tak jsme udělaly, ted' nevím, asi tři skupiny, protože klášter byl [opravdu velký], když tam taky bylo přes 90 sester, že? Takže my jsme vlastně tu liturgii hodin měly natištěnou v takové řadě knih. To bylo na obyčejném kancelářské papíře, protože jak jinak, a

¹³²⁰ Jedná se o rok 1970 (pozn. P. W.).

sestřičky to dělaly rukou a každý list ještě prokládaly novinama nebo starým papírem, aby se to neotiskovalo stránka o stránku, aby to bylo čitelné, protože to velice pečlivě dělaly. A v kostele jsme tam měly, tam v Kadani je klášterní kostel svaté rodiny, barokní, krásný kostel. Takže my jsme měly v kostele jenom třeba [natištěnou liturgii hodin] tu dobu adventní nebo pak dobu postní, během roku, půlroku, ale žádná jsme neměly tentýž [jakožto knihu] na všechna období že? Tak teda jsme [my řeholnice] šly a když začali vyhazovat ze skříní ty knihy, které sestry měly... protože všechno nemohlo být v kostele že? Měly jsme tam [liturgii hodin] jenom na tu dobu, a pak se to vyměnilo... Začali to vyhazovat, a tak jsme říkaly toto máme ale dovolené jako z Charity, a tak [příslušník konající prohlídku] odběhl někde se zeptat, něco. [Následně řekl:] „*Bereme, bereme!*“ A před našim klášteřem, no to byl klášter sester Alžbětinek, [ale] v šedesátých letech vyváželi sestřičky Alžbětky z toho kláštera a naše sestry z našich domů z Moravy dováželi do Kadaně. Takže před našim domem stálo několik aut Veřejné bezpečnosti, a tam se odnášely ty knihy. A teda oni přišli po poledni, malinko po poledni a zůstali tam asi do devíti hodin. Já jsem říkala: „*Prosím vás*“... Ani na WC jsme [my sestry] nemohly jít samy, prostě všude... šly jsme se modlit nešpory do kostela i tam dva muži [příslušníci Veřejné bezpečnosti] seděli. A tak já jsem potom už říkala: „*Prosím Vás, ale vidíte, že jsou tu tady samé staré sestry, jak tady miníte být?*“ [Příslušník VB odpověděl:] „*Já se zeptám.*“ A tak odešel, [pak přišel] a řekl: „*My odejdeme, ale zůstanou tady hlídky a pokud se zjistí, že něco se přenáší*“

(Nahrávání rušil zvuk kávovaru.)

„*že pokud se zjistí, že něco se přenáší, budeme dělat zítra prohlídku znovu, všude kde jsme dělali.*“ No, a tak teda odešli a zůstali tam, jestli to byli vojáci anebo náci teda...¹³²¹. Nabízely jsme jim houně, protože bylo opravdu chladno [a] tam jsme topily jenom v kamnech¹³²² a samozřejmě na chodbě se netopilo a čaj si [hlídky] nechťely vzít. Čaj teda odmítly, abychom je asi neuspaly. K ránu také na jednu sestřičku, když vycházela z pokoje skočil jeden pes, protože chodili tam se psem, jestli tam dokonce měli dva psy. No a také sestřičky něco pálily, já také pálila v těch kamnech, protože jsme si říkaly... Oni brali každý takový malý kousíček, který byl napsaný na stroji nebo na cyklostylu, prostě všechno to bylo protistátní, každá modlitbička, všechno bylo protistátní. A na druhý den přišli náč malinko po ránu a byli tam až do šesti hodin

¹³²¹ Sestra Slavomíra nejspíše měla na mysli příslušníky jiných silových jednotek státu, ale nemohla si vzpomenout (pozn. P. W.).

¹³²² V té asi největší místnosti celého kláštera (pozn. P. W.).

večer. Přitom nás některé vyslýchali: „*Kdo má na starosti jako ten tisk?*“ Já jsem tvrdila: „*Co jsem tam od ledna, že se netisklo.*“ No tiskly jsme domeka (?)¹³²³, tiskly jsme Panna Maria kněží, od Renča „Na Strunách“, jak se to jmenuje... Tak také sestry poslouchaly z Vatikánu různé zprávy. Takže potom to napsaly [sestry] prostě na blány¹³²⁴, aby se to dalo i druhým [lidem] domů. Takže prostě jsme [tyto tisky] pálily, a ten psací stroj, na kterém se psalo na ty blány, tak sestřička, která to psala především, [tak] ten psací stroj měla v posteli. Ona byla taková hubenoučká. No a sestra Zdislava tu se sestrou Teodorou v noci, jakože té sestřičce je špatně, jakože bylo ji špatně, ona z toho byla úplně vyvedená, co bude dál, a nemocná byla, takže ten psací stroj se jim podařilo... teda odnášely také nějaké knihy, teďka je odnášely ve kbelíku, že sestřička zvrací, tak to odnášely. A ten psací stroj se jim také podařilo odnést, tam kde už prostě prohlídka byla a nakonec pokud si vzpomínám, že ten psací stroj jsme hodily do Ohře. Pak vyslýchali sestru Rostislavu, která byla také potom odsouzená na dva roky, ale dali jí to na čtyři roky s podmínkou, už je také na věčnosti. Ona měla na starosti ten tisk.

PW: Takže byla odsouzená za protistátní činnost?

SEM: Ano. Taky mě vyslýchali a oni vás tak přitlačili, že budete jinak mluvit, a tak neřekla jsem jim nic, samozřejmě. Jenom jsem [jim] říkala: „*Toto jste neměli dělat. Vidíte, že jsou to staré sestry, který celý život pracovaly pro ty třeba nejubožejší. Celý život pracovaly pro druhé, staraly se o druhé a myslím, že aspoň na tom sklonku života by mohly žít trošku v pokoji a ne takto.*“ A ten jeden [příslušník konající prohlídku] řekl: „*Já budu rád, až budu pryč z tohoto donu*“ – tak polohlasně. Asi se v něm trošku svědomí pohnulo nebo co to bylo. A ten jeden¹³²⁵ [řekl:] „*Především my chceme dobře dělat svou práci.*“ A tak jsem si říkala: „*No mladí muži, kdybyste šli, pracovali a zvelebovali republiku než tady nevinné lidi vyslýchat a trápit.*“

PW: A jaká byla vaše pracovní náplň v Kadani?

SEM: Tak já jsem pracovala jednak jako závodní sestra s nočními službami a jednak jako představená, prostě ve styku se sestrami u umírajících sester. Když jsem byla v Kadani, tak jsme měly 44 úmrtí sester za těch šest roků, protože tam se... a dva, celkem 46 pohřbů, protože dvě sestry, které zemřely v Litoměřicích, kde naše sestry pracovaly, tak byly pochovávány v Kadani, abychom další hřbitov neměly na starosti. Takže v Kadani je 200 našich sester. Takže [jsem byla] u těch umírajících. No a aby si člověk všiml těch sester, že... zeptá se co, jak? Doktor také přišel, tak jsem se sestrou Mariol také chodila k panu doktorovi, a prostě říkaly

¹³²³ Zde nebylo ono slovo ze záznamu dobře rozuměno (pozn. P. W.).

¹³²⁴ Jednalo se o speciální blány, které se používaly na kopírování textu pomocí mimeografu neboli cyklostylu (pozn. P. W.).

¹³²⁵ Pamětnice mluví o dalším příslušníku konající domovní prohlídku (pozn. P. W.).

jsme: „Ta [a ta konkrétní] sestra má takové potíže, když už nebyla schopna to sama nějak říkat, svěřovat.

PW: Pokud teda dobře počítám, tak od roku 1981 do roku 1987 jste byla v Kadani?

SEM: Pak jsem byla poslaná do Broumova, kde jsem byla k ruce tehdejší generální představené matce Anastázii Němcové a v roce 1990 jsem byla poslaná do Bojkovic ještě s dalšími sestrami, kde jsme připravovaly náš klášter, který jsme dostaly zpátky, aby se tam mohly sestry z Broumova nastěhovat.

PW: Když už jsme u těch devadesátých let minulého století, tak co se týká navrácení majetku, tak jste to vnímala jako jednoduchý proces nebo...?

SEM: Velice složitý a nespravedlivý. Víte, ti lidé kdyby si trošičku uvážili, kteří byli proti, kdyby k nim někdo přišel ze dne na den, popřípadě v noci nebo na ráz tři dny a my jsme nesměly vycházet a nic si sebou celkem brát, to co sestry nahromadily. Já jsem říkala: „*To je práce sester, jejich mozolů, jejich slz a životů a kdo nám to závidí? Ať každý přiloží ruku k dílu a taky něco nahromadí a kláštery vždycky sloužily druhým. Co my potřebujeme?*“ Takže já to považuji za velikou nespravedlivost, a prostě ponižování ještě po tolika letech. Stát náš majetek užíval 60 roků bez halěře. Nejenom těch 40 roků, ještě dalších.

PW: Já vím.

SEM: Kdyby někdo přišel v noci prostě, vyvezl vás ze svého domu, který jste vybudovali, nebo který jste dostali od vašich rodičů nebo předků a vy jste ho zvelebovali a vezli vás někam, kde nic není...

PW: Právě že většina lidí ty roky špatně počítá nebo vůbec toto nebere v úvahu.

SEM: Ano, neuvažují, neuvažují.

PW: Také v těch devadesátých letech jste [vy dominikánky] měly nějaké programy nebo akce, abyste mohly přilákat nové členky?

SEM: No jenom jsme měly takový plakátek, který jsme rozeslaly po kostelích. Ono toho dorostu bylo velice poskrovnu. No měly jsme také několik tajných sester, které se oblékly do hábitu, ale my už v tom... Teda broumovské sestry se stěhovaly, myslím, že to bylo 5. listopadu v tom 90. roce, a to bylo také taková Boží pozornost jsme tomu říkaly, že přijely dnes a ráno, když vstávaly, Bojkovice byly bílé, napadal sníh. Tak v těch Bojkovicích v jednadevadesátém roku jsme si prostě říkaly, co budeme dělat, my musíme se dát do činnosti. Takže vlastně za pět minut dvanáct sestra Miriam jela do Prahy vyřizovat dovolení, abychom tam mohly otevřít odbornou školu, a prostě dostaly jsme dovolení, bylo hodně přihlášek, ale teď je to teda těch už osmadvacet let, sedmadvacet let škola.

PW: Myslím, že roku 2008, 2009 k vám nastupovala sestra Jordána?

SEM: Jo, tak co se týká dorostu, to bych taky musela mít (?)¹³²⁶.

PW: Chápu, já znám jenom sestru Jordánu, protože možná když jsme se poznali, tak byla v postulátu, nevím, každopádně jsme spolu byli v Austrálii.

SEM: Jo, jo, to už myslím byla sestrou. Nebyla ještě sestrou?

PW: Myslím si, že ještě ne, ale je možné, že byla, pokud si to dobře pamatuju z rozhovoru se sestrou Imeldou, tak máte určitou dobu postulátu?

SEM: Ano, my máme čekatelskou dobu, to je podle trošku zrání té osoby, že? A také má rozdělané studium, tak aby [ho] dokončila a pak je ta čekatelka asi rok oficiálně postulanka. Čekatelkou je ještě ve světě, navštěvuje nás, třeba přijde na modlitbu nebo na víkend, aby trošku byla ve spojení s námi. Pak je ten rok v civilu s námi už jako v komunitě normálně ke všem úkonům.

PW: Tak to už s vámi byla [sestra Jordána] v komunitě, ale byla v civilu.

SEM: Ano. Pak je rok noviciát, pak se skládají sliby na rok, po uplynutí toho roku [se skládají sliby] na tři roky, a pak doživotní sliby. Jinak pokud si ještě není jistá, tak až osm let může mít dočasné sliby. Teda na všechno musí být písemné požádání o prodloužení slibů, o odkládání [doživotních] slibů, aby si člověk ještě uvědomil tu závaznost.

PW: To vím ještě od sestry Miriam, že vy máte vlastně volenou sestru představenou a volí se i její zástupkyně?

SEM: Ano, podpřevorka. Teď je to tak, že volíme převorku a podpřevorkou může být ta, kterou si ta převorka sama určí.

PW: Vy jste tedy byla představenou komunity v Kadani a měla jste i jiné funkce? To znamená jestli jste byla třeba novicmistryní, pokud u vás [v kongregaci] něco takového je? Ale myslím, že v archivních pramenech má sestra Imelda od novicmistryně takové dobrozdání.

SEM: No, když se ptáte na ty služby, tak já jsem byla šest roků předtím [před Kadání] ve službě jako převorka v Buchlovicích a byla jsem také zvolená za generální představenou. To jsem byla dvě období, to je dvanáct let. Za té mojí služby tak několik sester bylo přijato, že? A celkem sedmnáct sester skládalo doživotní sliby. Tak Pán Bůh si volí ty malé.

PW: A co Vám v dnešní době udělá radost? Když už máte, řekněme, život za sebou.

SEM: Ano, [mám jej] naplněný si myslím. Tak tady je to taková příprava [v kongregačním domě ve Střelcích] do domova věčného. A je potřeba také hodně trpělivosti v tom čekání na Pána, protože už to bolí a tam to je a tam to je.

¹³²⁶ Poslednímu slovu nelze z nahrávky dobře rozumět, ale pamětnice řekla něco v tom smyslu, že by musela mít v daném okamžiku záznamy o dorostu, aby mohla dobře odpovědět na otázku (pozn. P. W.).

PW: Vy jste potom z Bojkovic ještě přešla do Prahy nebo ještě jste vystřídala nějakou komunitu?

SEM: Až od začátku 93. roku¹³²⁷ [1993] jsme měly generalát v Brně. V Brně jsme také [my dominikánky] dostaly náš dům zpátky, takže v Brně jsem byla patnáct let a po patnácti letech jsem byla poslaná do Prahy a v Praze jsem byla devět let a v lednu 2018 mě sem do Střelice dovezli sanitkou. Tak mě Pán Bůh ještě pokřísil.

SEM: Takže teď, abych já Vás zbytečně také nezdržovala, ještě něco byste po mně chtěl nebo...?

PW: Ne, já jsem rád, co jsem se všechno dozvěděl.

SEM: Ještě já jsem nikdy tak... Jste první, co jsem říkala, že jsem tam sloužila, tam sloužila, tam sloužila, tak o tom se nemusíte nikde zmiňovat, jako třeba ty představené víte.

PW: Dobře.

SEM: No, jak uznáte za vhodné.

PW: To si myslím, že ani není tak důležité, důležitější je ten Váš příběh.

(Konec audionahrávky)

¹³²⁷ Jedná se o rok 1993 (pozn. P. W.).